

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของ
ประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม
The status and approach of music education resource management in
Thailand's institutions: Ministry of Culture's policy formulation
and implementation

โดย

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์
วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช
มนสิการ เหล่าวานิช

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ 2561

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงและสมดังเจตนารมณ์ของคณะผู้วิจัยได้เลยถ้าขาดการให้การสนับสนุนและอนุเคราะห์ในทุกๆ มิติ จากกระทรวงผู้เชี่ยวชาญ สถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการวิจัยรวมถึงให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับกระทรวงต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ กระทรวงศึกษาธิการ สำหรับความร่วมมือในการให้ข้อมูลและประสานงานกับโรงเรียนในสังกัด เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ทั้งสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ที่ร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์

ขอขอบคุณ อ.ดร.สวีสโซติ ศรีสุทธิยากร อ.ดร.สมชัย ตระการรุ่ง และคณะ ที่ได้นำแนวคิดของคณะผู้วิจัยไปช่วยพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือสำรวจและจัดเก็บข้อมูลจากสถานศึกษา ตลอดจน สืบค้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ขอขอบคุณ นักวิชาการดนตรีศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา ซึ่งประกอบด้วย อ.รัชวิช มุสิกการุณ ผศ.ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ดร.กิตติ คงตุก ผศ.รณชิต แม้นมาลัย ผศ.ดร.จตุพร สีม่วง รศ.ดร.โกวิทย์ ชันธศิริ ผศ.ดร.คมกริช การินทร์ ผศ.พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล อ.ดร.ชิตพงษ์ ตรีมาศ อ.สิทธิชัย ต้นเจริญ อ.สวิต ทับทิมศรี อ.กาญจนา สุภาวี อ.นิตินัย พิงยา อ.ดร.กนกวรรณ ศุภสิริโรจน์ อ.ถวัลย์ชัย สวณมณฑา อ.พรหมศร ศรีพรศรี อ.นวราช อภัยวงศ์ และ อ.นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร ที่ให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย ในทุกแง่มุม รวมทั้งร่วมเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในระยะเร่งด่วนและระยะยาวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ขอขอบคุณ ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครูผู้สอนและนักเรียนที่มีผลงานดนตรีศึกษาโดดเด่นจาก 6 ภูมิภาค ที่ร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์และให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและให้การสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ในทุกมิติ เพื่อให้การวิจัยบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ และเกิดประโยชน์ต่อวงการดนตรีศึกษาสืบไป

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) วิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย และ 4) นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิตินดนตรีศึกษาของประเทศไทย ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษานโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ใช้การประชุมสัมมนา (Seminar: Brain Storming/Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ร่วมกับการใช้ แบบสอบถามปลายเปิดออนไลน์ซึ่งตั้งประเด็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Issue) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้สถิติพื้นฐาน ร่วมกับการดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการตีความ (Interpretive Approach) แล้วจึงนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิตินดนตรีศึกษาของประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า

1) จำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 30,112 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 6,781,125 คน ครูดนตรีส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 68.8 มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านดนตรี/ดนตรีศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.7 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาอื่นๆ และที่เหลือร้อยละ 8.5 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ โรงเรียนทุกขนาด ในภาพรวมของประเทศส่วนใหญ่มีแนวโน้มขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน มีการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีหรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 133 คน อัตราการสอบบรรจุวิชาเอกดนตรีศึกษามีค่าสูงที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 21.1 ต่อ 1 รองลงมาคือวิชาเอกดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยมีอัตราการสอบบรรจุเท่ากับ 13.4 ต่อ 1 และ 10.2 ต่อ 1 ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์นโยบายทางด้านดนตรีของประเทศไทยพบว่า ภาครัฐมีมุมมองว่าดนตรีเป็นศิลปวัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของชาติ โดยมีนโยบายให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สภาพปัญหาการเรียนดนตรีในประเทศไทยมี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ 2) ปัญหาทางหลักสูตรดนตรี 3) ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี สภาพของห้องเรียนไม่เหมาะสม 4) ระบบการบริหาร 5) ขาดแคลนงบประมาณ 6) ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี 7) หัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้สอนมีแนวคิดต่างกัน สภาพปัญหาการเรียนดนตรีในต่างประเทศมี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา 2) ปัญหาการขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับนักเรียน 3) ปัญหาเกี่ยวกับครู 4) ปัญหาความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของ

ผู้บริหารกับอาจารย์ 5) ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี และขาดการประชาสัมพันธ์ 6) ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ 7) ปัญหาการขาดทักษะการจัดการทางการเงินด้านดนตรีในโรงเรียน วิธีการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จพบว่า มี 2 แนวทางใหญ่คือ 1) การประยุกต์ใช้วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีศึกษาในต่างประเทศ 2) พัฒนาวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทโดยการสร้างชุดการสอน ส่วนวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ พบว่า มี 2 แนวทางใหญ่คือ 1) วิธีการสอนแบบมุขปาฐะ 2) พัฒนาวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทโดยการสร้างชุดการสอน วิธีการสอนดนตรีสากลที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ พบว่ามี 7 แนวทางคือ 1) การสร้างสิ่งแวดล้อมทางดนตรีให้นักเรียน 2) การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว 3) การศึกษา (รวมทั้งการศึกษาดนตรี) ของพ่อแม่ 4) การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน 5) การร่วมกันตั้งเป้าหมายของผู้ปกครอง ครู และนักเรียน 6) วิธีการสอนของครู 7) วิธีการฝึกซ้อม

3) ความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย นักวิชาการดนตรีศึกษา ครูและนักเรียนทั่วประเทศ ระยะเร่งด่วน คือ บุคลากรและจำนวนอัตราบรรจุผู้ที่จะจบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง เครื่องดนตรี กิจกรรมดนตรี งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนระยะยาวคือ นโยบายการสนับสนุนแบบเป็นรูปธรรมและยั่งยืนของผู้บริหารภาครัฐ

4) แผนนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย สามารถจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน นโยบายเสนอแนะมี 5 เรื่อง ได้แก่ นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา 2) ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา 3) ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ 4) ด้านกิจกรรมดนตรี 5) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้ง พบว่า ควรมีการนำเสนอการบริหารนโยบายเสนอแนะร่วมด้วย ได้แก่ ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้กลยุทธ์ การบูรณาการบริหาร 3 กระทรวง 2 ระยะการขับเคลื่อน 3 ระดับบริหารงาน และควรมีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพระดับความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติด้วยใน 2 มิติ

คำสำคัญ: สภาพปัญหาดนตรี / ทรัพยากรดนตรีศึกษา / นโยบายการศึกษาดนตรี / การจัดการเรียนการสอนดนตรี / ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางดนตรี

Abstracts

The status and approach of music education resource management in Thailand's institutions: Ministry of Culture's policy formulation and implementation is aimed to 1) Explore the resources of music education in educational institutions under the Office of The Basic Education Commission 2) Analyze and synthesize the policies and researches on the problems in music education management in Thailand and other countries 3) Analyze the necessities of the stakeholders in Thailand's music education management and 4) Propose a guideline for cultural promoting policies in the dimension of Thailand's music education by using mixed method. The quantitative approach is used to explore the resources of music education in educational institutions under the Office of The Basic Education Commission while the qualitative approach is used to study the the policies and researches related to the problems in music education management in Thailand and other countries. Seminar (Brain Storming/Focus Group Discussion) was held to collect and analyze the necessities from stakeholders in administering activities related to music education in Thailand. In addition, online open-ended questionnaire on semi-structured selection issue used in data analysis was processed based on the basic statistic in corporate with content analysis and interpretive approach to draw out the guideline for cultural promoting policies in the dimension of Thailand's music education.

Findings

1) The number of schools under the Office of The Basic Education Commission as in academic calendar 2018 is amounted to 30,112 schools in total with 6,781,125 students. As for music teachers, the majority, 68.8 percent possess educational background in Music or music related education, 22.7 percent possess other educational backgrounds, and 8.5 percent possess dancing arts educational background. Overall, most of the schools of all sizes tend to lack Thai, Western, and Thai folk musical instruments. In additions, 133 local wisdom scholars in local music are hired. The student-to-faculty ratio of Music Education is 21.1 : 1, ranked the highest; followed by Thai Music Major and Western Music Major at 13.4 : 1 and 10.2:1 respectively.

2) The synthesis of Thailand's music related policies indicates that the government views music as the nation's invaluable art and culture and provides continuous supports.

The problems in music education in Thailand can be described into 7 aspects namely; 1) Lack of experts 2) Lack of music curriculum 3) Lack of musical instruments and proper class room 4) Administration system 5) Lack of budget 6) Lack of music related activity 7) The disagreement in perception of the head of the institutions and teachers.

The problems in music education in other countries can be described into 7 aspects namely; 1) Problem in management of the institution's administrators 2) Lack of appropriate curriculum for students 3) Teacher related problem 4) Differences in perception and attitude between the management and teachers 5) Lack of music related activities and proper public relations 6) Lack of responsibility among management executives 7) Lack of financial management skills for music department in the schools.

The successful teaching method for Western music in Thailand can be described in 2 methods namely; 1) Adaptation to teaching method of music scholars in other countries 2) Improving the teaching method to by creating instructional module that better fits the context. As per the successful teaching method for Thai music in Thailand can be described in 2 main methods namely; 1) Oral teaching 2) Improving the teaching method to by creating instructional module that better fits the context. The successful teaching method for Western music in other countries can be described in 7 methods namely; 1) Creating supporting atmosphere for the music study for the students 2) Family support 3) Parents' education (including music study) 4) Creating motivation for students 5) Participation in goal setting of parents, teachers and students 6) Teachers' teaching methods 7) Practicing methods.

3) The immediate necessity for music teachers in educational institutions under the Office of The Basic Education Commission (OBEC), Thai Music Education curriculum developer, Music Education scholar, teachers and students all over the country is human resource and hiring quota of Music Education graduates, musical instruments, music activities, budgets, and supports from the management of the educational institutions. And the necessities in the long run are concrete and sustainable supports from government.

4) Thailand's musical culture promoting policy can be listed under the 3rd strategy issue of Ministry of Culture in developing and empowering human efficiency. The proposed policies cover 5 aspects to develop and empower including; 1) Music Education's curriculum and learning 2) Music Education's human resources 3) Musical instruments and budget 4) Music activities 5) Educational institution managing executives. Besides, it is shown that calling for recommendations or policy proposal should also

be included that is to achieve the goals, strategy and the integration of administration of 3 Ministries, 2 phases, 3 levels of command is needed and there should be quality assurance and achievement evaluation of the strategy's implementation in 2 dimensions.

Keywords : Music education status / Music education resources / Music education policy / Music education management / The needs of music education's stakeholders

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....ค	
บทคัดย่อ จ	
Abstract ข	
สารบัญ ฎ	
สารบัญตาราง จ	
สารบัญภาพ ต	
สารบัญแผนภาพ ท	
บทที่ 1 บทนำ..... 1	
วัตถุประสงค์ 5	
คำถามในการวิจัย 5	
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6	
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7	
ตอนที่ 1 นโยบายกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม	
ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี	
และนโยบายกรมส่งเสริมวัฒนธรรม 7	
ตอนที่ 2 แนวคิดนโยบายส่งเสริมเด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด 16	
ตอนที่ 3 แนวคิดจากรายงานวิจัย: ความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ	
เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็น	
เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย	
โดย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (2560) 20	
ตอนที่ 4 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา 25	
ตอนที่ 5 ทฤษฎีการวิเคราะห์นโยบาย 39	
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 67	
กรอบแนวคิดการวิจัย..... 71	
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 73	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 74	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 78	
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 78	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	80
สถานที่ในการวิจัย	80
ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการ.....	81
บทที่ 4 ทรรศการทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย.....	83
ตอนที่ 1 ผลการสำรวจจำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.).....	83
ตอนที่ 2 ผลการสำรวจจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน	84
ตอนที่ 3 ผลการสำรวจจำนวนครุดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	87
ตอนที่ 4 ผลการสำรวจจำนวนเครื่องดนตรีไทย สากล และพื้นฐานในโรงเรียนสังกัด สพฐ.	92
ตอนที่ 5 ผลการสำรวจการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีของโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	119
ตอนที่ 6 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษาและดุริยางคศิลป์.....	120
บทที่ 5 สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ	123
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย	124
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาและวิธีการสอนดนตรีที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทย	208
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในต่างประเทศ.....	227

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สำหรับ	
การจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย.....	239
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มี	
ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษา	
ในประเทศไทยจากการสำรวจและการสัมภาษณ์	239
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจและการสัมภาษณ์ความต้องการ	
จำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรม	
ดนตรีศึกษาในประเทศไทย	277
ตอนที่ 3 การนำเสนอข้อมูลความต้องการจำเป็นจาก	
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษา	
ในประเทศไทย.....	292
บทที่ 7 การนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรม ในมิติดนตรีศึกษา	
 ของประเทศไทย	299
ตอนที่ 1 นโยบายเสนอแนะ.....	302
ตอนที่ 2 การบริหารนโยบายเสนอแนะ	303
บทที่ 8 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	331
 บรรณานุกรม	347
 ภาคผนวก	371
 ประวัติคณะผู้วิจัย	421

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงระดับความตั้งใจต่อการเรียนของเด็กเล็ก	27
3.1 แสดงจำนวนโรงเรียนโดยจำแนกระดับในปีการศึกษา 2558	75
3.2 แสดงจำนวนตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย	76
3.3 แสดงจำนวนตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)	77
4.1 จำนวนและร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาด	84
4.2 สถิติพื้นฐานของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาดโรงเรียน	85
4.3 จำนวนและอัตราการตอบกลับของโรงเรียนที่ลงทะเบียนในระบบ MERM	88
4.4 จำนวนครูดนตรีศึกษาจำแนกตามสังกัด ตำแหน่งที่บรรจุและวุฒิการศึกษา	91
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ ชนิดของเครื่องดนตรีไทย	95
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนสังกัด สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ ชนิดของเครื่องดนตรีไทย	101
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ ชนิดของเครื่องดนตรีสากล	108
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนสังกัด สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ ชนิดของเครื่องดนตรีสากล	114
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ ชนิดของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน	117
4.10 จำนวนครูที่ให้ข้อมูลในระบบจำแนกตามตำแหน่งและขนาดโรงเรียน	120

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.11 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอก วิชาเอกดนตรีศึกษา ดนตรีไทย ดนตรีสากล และดุริยางคศิลป์	121
5.1 แสดงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญ	130
5.2 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	153
5.3 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในคำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรี	173
5.4 ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา	182
5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาดนตรี	183
5.6 จำนวนงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา ในประเทศไทย	208
5.7 จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เข้าฐาน TCI : Thai-Journal Citation Index Centre (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) เกี่ยวกับสภาพปัญหา การจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย	209
5.8 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมไปถึงบทความวิจัย	214
5.9 บทความวิจัย 8 ผลงาน ที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา	228
5.10 ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในต่างประเทศ	231
6.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.).....	240
6.2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	241
6.3 รายนามตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา	250
6.4 รายนามตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา	250
6.5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)	266

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
6.6 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)	267
6.7 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)	269
6.8 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน	271
6.9 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับ การสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี	273
6.10 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน	277
6.11 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี	282
6.12 ประเด็นความต้องการเร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และ ระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา	287
6.13 ประเด็นความต้องการจำเป็นระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และ ระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา	290
7.1 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจาก ประเด็นความต้องการเร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และ ระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา	305
7.2 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจาก ประเด็นความต้องการจำเป็นระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และ ระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา	308
7.3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงาน ที่รับนโยบายด้าน “ดนตรีศึกษา” จากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน	312

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
7.4	เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม 314
7.5	เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงาน ที่รับนโยบายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน 316
7.6	เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม 318
7.7	สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ 322

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
4.1 จำนวนนักเรียนจำแนกตามสังกัด	85
4.2 จำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาดของโรงเรียน	86
4.3 ทรัพยากรด้านครุภัณฑ์ศึกษาของโรงเรียนสังกัด สพป.	89
4.4 ทรัพยากรด้านครุภัณฑ์ศึกษาของโรงเรียนสังกัด สพม.	91
4.5 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป.	93
4.6 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป.	94
4.7 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป.	94
4.8 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพป.	95
4.9 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพม.	99
4.10 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพม.	99
4.11 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพม.	100
4.12 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพม.	100
4.13 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป.	105
4.14 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป.	105
4.15 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป.	106
4.16 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพป.	107

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
4.17 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพม.	112
4.18 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพม.	112
4.19 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพม.	113
4.20 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพม.	113
4.21 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีศึกษา	121

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
2.1 วงจร/กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ Quade	46
2.2 วงจร/กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ William N.Dunn	49
2.3 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายตามแนวคิดของ Hogwood และ Gunn	52
2.4 ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล	55
2.5 ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของนักศึกษา	57
2.6 การวิเคราะห์นโยบายเชิงระบบ (System)	58
2.7 แสดงการวิเคราะห์นโยบายโดยใช้เทคนิคเชิงระบบ	60
6.1 ข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม	292
6.2 จำนวนผู้ให้ข้อมูลจากภาคต่างๆ.....	293
6.3 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	294
6.4 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นทั่วประเทศ	295
6.5 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นทั่วประเทศ.....	296
7.1 แผนยุทธศาสตร์ 20 ปีของรัฐบาล (พ.ศ.2560-2579)	299
7.2 สรุปแสดง 3 บูรณาการความร่วมมือ 2 ระยะ 3 ระดับการขับเคลื่อนระยะเร่งด่วนและระยะยาว	304
7.3 แผนภาพต้นไม้กลยุทธ์การบูรณาการบริหาร 3 กระบวน 2 ระยะ 3 ระดับ 2 มิติการประเมิน (ดนตรีศึกษา)	321

บทที่ 1

บทนำ

งานด้านการศึกษา และศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมในสาขาต่างๆ เป็นรากเหง้าที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา และควมมีอารยธรรม ดังที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2513 ความว่า

“...งานด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมนั้น คือ งานสร้างสรรค์
ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาด
ไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา
และดำรงความเป็นไทยได้สืบไป...” (วารสารวัฒนธรรม ปีที่ 56 ฉบับที่ 1
มกราคม – มีนาคม, 2560, หน้า 56)

การเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ได้ปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของคณะรัฐมนตรี ซึ่งพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 ใน ข้อ 4 ระบุว่า รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน และในข้อ 4.8 ระบุว่ารัฐบาลจะทำการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้าง ความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2558) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาล เล็งเห็นคุณค่า และมีแนวนโยบายในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

ในส่วนของ “ดนตรี” นับว่าเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นๆ มนุษย์ในแต่ละสังคมจะสร้างสรรค์ดนตรีขึ้นจากจินตนาการซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความคิด สภาพความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นองค์ความรู้อันทรงคุณค่าที่สืบทอดกันมาในแต่ละสังคม ดนตรีในสังคมไทย จึงนับเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีวิวัฒนาการและมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ควรค่าต่อ การอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้างความภูมิใจผ่านระบบการศึกษา

สำหรับสถานการณ์เกี่ยวกับการศึกษาดนตรีในประเทศไทยพบว่า ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาดนตรีในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากจำนวนนักเรียนที่สนใจเรียนดนตรีมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจพบว่า ในปี พ.ศ.2538 มีผู้เรียนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชนมาตรา 15 (2) ประมาณ 60,000 คน ในปัจจุบัน (15 ปีผ่านไป) มีนักเรียนดนตรีขยายตัวเป็น 1 ล้านคน (สุกรี เจริญสุข, 2553: 14)

สิ่งที่ทำให้เกิดความนิยมในดนตรีดังกล่าวมีสาเหตุมาจากหลายประการ อาทิเช่น การที่ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อวิชาดนตรีที่เปลี่ยนไปภายใต้ความเชื่อที่ว่า วิชาดนตรีเป็นวิชาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา (Gardner, 2006) ดนตรีสามารถพัฒนาสติปัญญาของเด็กๆ (Thomas, 2006) เป็นต้น ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สาขาประสาทวิทยา (Neurosciences) จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า มีงานวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับประสาทวิทยาทางดนตรี (Neuromusical) ที่สามารถสืบค้นได้ในฐานข้อมูลออนไลน์ (Music BIRD) จำนวนถึง 473 เรื่อง (Edwards, 2008)

อย่างไรก็ตาม วิชาดนตรีส่วนใหญ่จะเติบโตอยู่ในระดับอุดมศึกษา แต่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันได้ นอกจากนี้ นักวิชาการทางด้านการศึกษาของประเทศไทยยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของวิชาดนตรีในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุกรี เจริญสุข, 2553) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และงานวิจัยในหลายประเทศพบว่า วิชาดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้รับความสนใจและไม่ได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นวิชาสายขอบในระบบการศึกษา (Abril & Gault, 2008; Amadio, Truong, & Tschurennev, 2006; Detels, 1999; Johns & IV, 2010; Oelkers & Klee, 2006; Pinar, Reynolds, Slattery, & Taubman, 2008; Vermillion, 2009; Zastrow & Janc, 2004; วิทยาลัยพังก์ เหล่าวานิช, 2556)

มุมมองดังกล่าวส่งผลให้เกิดการลดทอนเวลาในการเรียนดนตรีในหลักสูตร สถานะการขาดแคลนครูดนตรี การไม่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคม (J. Benham, 1982; Deasy & Fulbright, 2001; Vermillion, 2009) ตัวอย่างเช่น จากรายงานของ MENC พบว่า โรงเรียนที่มีการเรียนการสอนดนตรีที่มีคุณภาพมีเพียงร้อยละ 50 และมีรายงานจาก The American String Teacher's Association ว่า มีเพียงร้อยละ 20 ของโรงเรียนในอเมริกาที่มีการเรียนการสอนวิชาเครื่องสาย (J. L. Benham, 2011) ปัญหาที่กล่าวมาเป็นปัญหาระดับนานาชาติ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเหตุผลที่ทำให้วิชาดนตรีไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

จากปัญหาดังกล่าวทำให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กวช.) เห็นชอบให้กระทรวงวัฒนธรรม เริ่มดำเนินการนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน เล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ภายใน 5 ปี โดยกระทรวงวัฒนธรรมเตรียมหารือกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดให้รายละเอียดและ

เตรียมความพร้อม โดยเฉพาะความพร้อมด้านบุคลากรและอุปกรณ์ (สุพินดา ฅมหาไชย, 2559) โดยกระทรวงวัฒนธรรมได้ร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็น เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อ “ดนตรีไทย” แบ่งเป็นผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา 1,310 คน และความคิดเห็นของเด็ก และเยาวชน ทั่วประเทศ 1,888 คน จากการสอบถามความคิดเห็นกรณีจะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิดภายใน 5 ปี พบว่า เด็กและเยาวชน เห็นด้วย ร้อยละ 88.50 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 8.64 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.86 ขณะที่ความเห็นของผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาเห็นด้วยที่จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ภายใน 5 ปี ร้อยละ 92.67 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.73 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.60

จากการสำรวจความคิดเห็นพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า ร้อยละ 46.06 บอกว่า เครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ ร้อยละ 23.88 เครื่องดนตรีไทยเก่า/ชำรุด ร้อยละ 16.17 ครูสอนดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ร้อยละ 8.63 ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ และร้อยละ 3.79 ครูที่สอนไม่ได้จบการศึกษา ด้านดนตรีไทย จากการสอบถามว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยอย่างไร เด็กและเยาวชน ร้อยละ 76.06 บอกว่ามีครูผู้สอนที่โรงเรียนที่จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง ร้อยละ 13.92 มีครูผู้สอนที่โรงเรียนที่ไม่ได้จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง และร้อยละ 3.74 มีครูผู้สอนจากที่อื่นมาสอนที่โรงเรียน และได้สอบถามเยาวชนว่า เคยเรียนดนตรีไทย/ดนตรีประเภทใดที่เคยเรียน พบว่า ร้อยละ 26.52 เคยเรียนเครื่องดีคือ ฉิ่ง ระนาดเอก ฉาบ กลองยาว ระนาดทุ้ม กรับพวง ร้อยละ 21.10 เรียนเครื่องดนตรีพื้นบ้านไทย ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ร้อยละ 20.94 เคยเรียนเครื่องเป่า ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยอู้ ขลุ่ยหลีบ ปี่ชวา ปี่มอญ ปี่ฉม เป็นต้น

นอกจากนี้ได้สำรวจเด็ก และเยาวชนว่าเล่นดนตรีไทยเป็นกี่ชนิด พบว่า ร้อยละ 49.22 เล่นเป็น 1 ชนิด ร้อยละ 19.76 เล่นไม่เป็น ร้อยละ 16.22 เล่นเป็น 2 ชนิด ร้อยละ 7.44 เล่นเป็น 3 ชนิด ร้อยละ 4.53 เล่นเป็น 4 ชนิด ร้อยละ 2.83 เล่นเป็นมากกว่า 5 ชนิด และจากการสำรวจความคิดเห็นเยาวชนว่าปัจจุบันโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ได้จัดการเรียนการสอนดนตรีไทยหรือไม่ พบว่า ร้อยละ 60.75 บอกว่ามีและเปิดสอนนักเรียน/นักศึกษาในระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย ประถม และร้อยละ 20.07 ไม่มี ทั้งนี้ ได้สอบถามความเห็นเยาวชนที่ไม่เคยเล่นดนตรีไทยว่า ถ้ามีโอกาสสนใจจะเรียนดนตรีไทยหรือไม่ พบว่าร้อยละ 60.08 สนใจต้องการจะเรียนดนตรีไทย ประเภท/ชนิด: ขิม ระนาดเอก จะเข้ ระนาด พิณ ฉิ่ง กลอง และร้อยละ 39.92 ไม่สนใจ รวมทั้งได้สอบถามว่า การเล่นดนตรีไทยมีคุณค่าหรือมีความสำคัญหรือมีประโยชน์อย่างไร พบว่า ร้อยละ 22.97 บอกว่ารักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่ต่อคนรุ่นหลังและตลอดไป ร้อยละ 21.56 ได้ฝึกสมาธิช่วยให้เป็นคนรอบคอบ ร้อยละ 17.79 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และร้อยละ 15.66 สนุกสนานและผ่อนคลายความเครียด

ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจดังกล่าวเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถใช้ประกอบในการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยเล่นดนตรีไทยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการการสนับสนุนทั้งเรื่ององค์ความรู้และสนับสนุนเครื่องดนตรีไทยให้กับเยาวชนที่ต้องการเรียนดนตรีไทยแต่ขาดแคลนเครื่องดนตรี (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามของทุกฝ่ายที่ต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามนโยบายของภาครัฐ แต่ในความเป็นจริงมีโรงเรียนมากกว่า 30,000 โรงเรียน ซึ่งมีความพร้อมในด้านทรัพยากรและศักยภาพต่างกัน รวมทั้งสภาพของโรงเรียน ชุมชนและผู้เรียนที่หลากหลาย ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า มีผู้ทำการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรี ทั้งในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีปัญหาและอุปสรรคคล้ายคลึงกันหลายด้าน อาทิเช่น สภาพเครื่องดนตรีที่ไม่เพียงพอและด้อยคุณภาพ สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนดนตรี เวลาไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน (ขวัญใจ ฮีลีย์, 2533; นพดล เทียมเมืองแพน, 2547; อรพรรณ ขมวัฒนา วันชัย ขมวัฒนา และ กัตติกา ตั้งธนกานนท์, 2523)

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดนโยบายในการสนับสนุนเป็นไปอย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนโครงการ ประเมินผล หรือวิจัยต่อยอด ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยเพื่อสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้หน่วยงานภาครัฐยังขาดข้อมูลที่ถูกต้องในการวางแผนกำหนดนโยบายต่างๆ ด้านดนตรี ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในหัวข้อ *การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม* ซึ่งผลของการวิจัยจะทำให้ทราบผลสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ตรงต่อสภาพการและสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างกรอบและพัฒนานโยบาย แผน งบประมาณและวิธีการประเมินความสำเร็จของกระทรวงวัฒนธรรมและ/หรือบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวง ได้บทเรียนความสำเร็จและบทเรียนที่ต้องทบทวน และ/หรือปัจจัยที่ต้องพึงระวังจากการดำเนินนโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในบริบทของประเทศไทยและต่างประเทศ อีกทั้งได้ทราบความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ที่จะสามารถนำข้อมูลไปบริหารจัดการ กำหนดนโยบาย และจัดให้ตรงตามความต้องการจริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และท้ายที่สุดจะทำให้ได้แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย ที่มาจากฐานของกระบวนการวิจัย สอดคล้องและตรงกับบริบทประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. สำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. วิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

คำถามในการวิจัย

1. การสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
 - 1.1 จำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าใด
 - 1.2 จำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าใด
 - 1.3 จำนวนครูดนตรีประเภทครูประจำ ครูอัตราจ้าง และครูผู้ช่วย ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าใด
 - 1.4 ปัจจุบันมีเครื่องดนตรี ไทย สากล พิณบ้าน อะไรบ้างและจำนวนเท่าใดที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลวัสดุครุภัณฑ์ของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)
 - 1.5 ปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรี หรือไม่อย่างไร และได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณส่วนใด
 - 1.6 ปัจจุบันอัตรากำลังครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีจำนวนเท่าใด

2. การวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.1 นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ช่วงระยะเวลา 5 – 10 ปี ที่ผ่านมาเป็นเช่นไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และต้นแบบความสำเร็จใดบ้างที่ควรนำมาปรับใช้ในบริบทไทย

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

3.1 ปัจจุบันความต้องการจริงและจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาวของ ครูและนักเรียน ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยคืออะไร

4. การนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

4.1 แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้าคืออะไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบผลสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ตรงต่อสภาพการและสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างกรอบและพัฒนานโยบาย แผน งบประมาณและวิธีการประเมินความสำเร็จของกระทรวงวัฒนธรรมและ/หรือบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวง

2. ได้บทเรียนความสำเร็จและบทเรียนที่ต้องทบทวน และ/หรือปัจจัยที่ต้องพึงระวังจากการดำเนินนโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในบริบทของประเทศไทยและต่างประเทศ

3. ทราบความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ที่จะสามารถนำข้อมูลไปบริหารจัดการ กำหนดนโยบายและจัดให้ตรงตามความต้องการจริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

4. ได้แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย ที่มาจากฐานของกระบวนการวิจัย สอดคล้องและตรงกับบริบทประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบไปด้วย 1) เพื่อสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย และ 4) เพื่อนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทยนั้น คณะผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

- ตอนที่ 1 นโยบายกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และนโยบายกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- ตอนที่ 2 แนวคิดนโยบายส่งเสริมเด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด
- ตอนที่ 3 แนวคิดจากรายงานวิจัย: ความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็น เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย โดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (2560)
- ตอนที่ 4 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา
- ตอนที่ 5 ทฤษฎีการวิเคราะห์นโยบายและการประเมินความต้องการจำเป็น
- ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 นโยบายกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และนโยบายกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

กรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ได้กล่าวถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ว่า เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้เสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานในระยะที่ 2 ของรัฐบาล (ปี 2558-2559) และกรอบการปฏิรูปประเทศในระยะที่ 3 (ปี 2560 เป็นต้นไป) คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 2 คณะ ได้แก่

(1) คณะอนุกรรมการ จัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป เพื่อจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และ (2) คณะอนุกรรมการ จัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ (Roadmap) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี โดยคณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูปได้ดำเนินการยกร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยได้มีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่มาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการเมือง และนักวิชาการ รวมถึงได้พิจารณานำข้อคิดเห็นจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ และความคิดเห็นจากภาคประชาชนมาเป็นข้อมูลในการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติด้วย และได้นำเสนอร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ต่อที่ประชุมคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดแผนการดำเนินการตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และกำหนดกรอบระยะเวลาเป็น 5 ช่วง ประกอบด้วย ช่วงที่ 1 ตุลาคม 2558–กรกฎาคม 2560 (1 ปี 6 เดือน) ช่วงที่ 2 ปี 2560–2564 (5 ปี) ช่วงที่ 3 ปี 2565–2569 (10 ปี) ช่วงที่ 4 ปี 2570–2574 (15 ปี) และช่วงที่ 5 ปี 2575–2579 (20 ปี) (กระทรวงวัฒนธรรม, 2560)

รัฐบาลและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูง อยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุขอยู่ดีกินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม โดยมียุทธศาสตร์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

กระทรวงวัฒนธรรมได้วิเคราะห์กรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ประกอบกับกรอบทิศทางตามนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 กรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวัฒนธรรม รวมทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ด้านวัฒนธรรมเพื่อจัดทำกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ มีภาพลักษณ์ความสัมพันธที่ดี และได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล ผลักดันสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร มีความปรองดองสมานฉันท์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายได้ และมีความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กับงานวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม ได้วิเคราะห์กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อจัดทำกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติข้างต้น โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ มีภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดีและได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล ผลักดันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร มีความปรองดองสมานฉันท์ มีรายได้และความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยมีภารกิจด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ และสนับสนุนงานรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายใน ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อใช้มิติทางวัฒนธรรม สนับสนุนการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระตือรือร้นการศึกษาและการเรียนรู้ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทunesทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เกี่ยวข้องกับการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม ปรับปรุงกฎหมาย ด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนากลไก สนับสนุนการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม

การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ดังกล่าว จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 และกรอบทิศทางการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 กับงานวัฒนธรรม

ประเทศไทย 4.0 เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมเศรษฐกิจไทยสู่เศรษฐกิจโลก ด้วยความสมดุล สร้างคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านพุทธศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษาและจริยศึกษา สร้างสังคมไทย เป็น “สังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและฝึกกำลังคนพลเมืองแห่งชาติ เน้นการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง

และรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง โดยการเติมเต็ม ด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา ต่อยอด ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ 5 กลุ่ม อุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (ไบโอเทคโนโลยี) 2) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ 3) กลุ่มอุตสาหกรรมอุปกรณ์อัจฉริยะ และหุ่นยนต์ เพื่ออุตสาหกรรม 4) กลุ่มอุตสาหกรรมดิจิทัล ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยมีภารกิจด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0 ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเริ่มจากสินค้าและการบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F คือ 1) อาหาร (Food) 2) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) 3) การออกแบบและแฟชั่น (Fashion) 4) มวยไทย (Fighting) และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย และ 5) เทศกาล ประเพณี (Festival) โดยการทำงานดังกล่าว จะต้องมีการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตามแนวนโยบายพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการดังกล่าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า เชื่อมโยงความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มสมาชิกอาเซียน ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการตามกรอบทิศทาง การขับเคลื่อนงาน วัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564)

กรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับงานวัฒนธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) มีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย ทั้งนี้งานวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ใน 2 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 “คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม” และเป้าหมายที่ 5 “สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน” ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่ดีงาม การสืบสาน สร้างสรรค์มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและ

แข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่า 4 ล้านล้านบาท และระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitive Index: TTCI) ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการเพื่อสนองเป้าหมายดังกล่าวโดยเน้น การสร้างคุณค่าเชิงสังคม และมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของศิลปะและวัฒนธรรม โดยกระทรวงวัฒนธรรมจะนำกรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนและยุทธศาสตร์การดำเนินงานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

นอกจากกรอบทิศทางพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กรอบทิศทางตามนโยบาย การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 และกรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แล้ว การดำเนินงานวัฒนธรรมยังมีความเกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นจากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้อง ด้านวัฒนธรรม รวมทั้งนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้วย

ข้อคิดเห็นจากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรม

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้มีข้อเสนอการขับเคลื่อนและปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้อง ด้านวัฒนธรรม ซึ่งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบในหลักการ และส่งให้รัฐบาลนำไปพิจารณา ดำเนินการ 4 เรื่อง ดังนี้

1) การจัดการพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางวัฒนธรรม พร้อมด้วย ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ และร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

1.1) ตรวจสอบข้อมูล และสำรวจพื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำผลที่ได้รับไปใช้ประกอบการจัดทำแผนการบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม จำนวน 2 รายการ คือ เส้นทางถนนพระร่วง ทำนบพระร่วง คูเมือง กำแพงเมือง ที่อยู่ระหว่างเส้นทางผ่านอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และเส้นทางวัฒนธรรมพิมาย พนมรุ้ง เมืองต่ำและบาราย คูเมือง กำแพงเมือง ศาสนสถานที่อยู่ระหว่างเส้นทาง

1.2) บูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม ระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกมรดกวัฒนธรรม แนวทางการป้องกันการบุกรุกมรดกทางวัฒนธรรม และแนวทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประโยชน์ในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม

1.3) จัดทำแผนบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม รวมทั้งแก้ไข/เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องบางมาตรา เพื่อประโยชน์ในการจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม และเพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนที่บุกรุกพื้นที่มรดกวัฒนธรรม โดยไม่ตั้งใจ

1.4) นำแผนบูรณาการการบริหารจัดการพื้นที่มรดกวัฒนธรรม ในด้านการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกมาทดลองปฏิบัติ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการพื้นที่มรดก วัฒนธรรม รวมทั้งรายงานปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหามาเสนอต่อรัฐบาล เพื่อดำเนินการ ปรับปรุงแผนฯ

2) การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณธรรมแห่งชาติ พร้อมด้วยร่างพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

2.1) ประมวลองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของบุคคลและองค์กร

2.2) การจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยม และนำร่างมาตรฐาน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ในกลุ่มองค์กรแต่ละประเภทไปดำเนินการ รวมทั้งสรุป ประเมินผลการดำเนินการโครงการนำร่อง

3) การพัฒนาและบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กเป็นเด็กดี โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

3.1) บรรจุหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นวิชาบังคับและวิชาบังคับแก่นใน สถานศึกษา ต้องเกิดจากการประสานความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีการกำหนด บทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน อาทิกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการเรียน การสอนระยะเวลา การเรียน การสอนที่เหมาะสม กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้

3.2) ส่งเสริมให้มีการวางหลักสูตรการเรียนรู้เสริมภายในท้องถิ่น นอกเหนือจาก หลักสูตรการเรียนรู้หลักที่ให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาได้ไปศึกษาองค์ความรู้และมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม ณ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น บ้านครูภูมิปัญญา บ้านปราชญ์ชาวบ้าน โดยผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปราชญ์ ชาวบ้าน เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้นำข้อเสนอการขับเคลื่อนและปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้อง ด้านวัฒนธรรมมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนางานวัฒนธรรมด้วย

การประเมินสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านวัฒนธรรม

เพื่อให้การกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ตามกรอบทิศทาง ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักยภาพและบริบท การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ กระทรวงวัฒนธรรมได้ประเมินศักยภาพการพัฒนา ด้านวัฒนธรรมในปัจจุบัน และโอกาสการพัฒนาในอนาคต ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT Analysis) รวมทั้งวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength) ประเทศไทยมีจุดแข็งในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง มีมรดกและทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมาก มีศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย
- 2) คนไทยมีอัธยาศัยไมตรี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออาทรในการต้อนรับขับสู้และบริการ เป็นที่ประทับใจของชาวต่างประเทศ
- 3) มีแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจำนวนมาก
- 4) มีหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ทำงาน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปิน และผู้สนใจทำงาน ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนจำนวนมาก
- 5) มีองค์กรที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย แผนและทิศทางการดำเนินงานวัฒนธรรม และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ เช่น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นต้น
- 6) มีสถาบันการศึกษาและองค์กรวิชาการที่ทำงาน รวมทั้งดำเนินการวิจัยและพัฒนาทางวัฒนธรรมจำนวนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ประเทศไทยมีจุดอ่อนในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ระบบฐานข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ การจัดการความรู้ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น
- 2) ความร่วมมือและการบูรณาการการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอกยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น
- 3) กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมบางส่วน ยังไม่ทันสมัยและเอื้อต่อการดำเนินงาน รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายในบางส่วนยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น
- 4) ขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในระดับชาติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น
- 5) ขาดการสนับสนุนงบประมาณและมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
- 6) โครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมบางส่วนยังไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต
- 7) ระบบการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ยังจำเป็นต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

โอกาส (Opportunity) ประเทศไทยมีโอกาสด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1) รัฐบาลไทยและประเทศต่างๆ มีนโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับชาติ ทั้งในระยะกลางและระยะยาว
- 2) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการรวมตัว (Convergence) ของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใหม่ๆ ทำให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น
- 3) การรวมตัวของประชาคมอาเซียนและกลุ่มความร่วมมือในลักษณะต่างๆ ส่งผลให้สามารถกำหนดประเด็นความร่วมมือในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาความร่วมมือและจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานได้
- 4) กระแสการพัฒนาในระดับสากลที่สนใจการนำมิติด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจและความสำคัญต่อการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด (Threat) ประเทศไทยมีอุปสรรค/ข้อจำกัดในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโลก รวมทั้งในภูมิภาค ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 2) อิทธิพลของค่านิยมและวัฒนธรรมต่างชาติที่ไหลบ่ามาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและอื่นๆ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมของไทย
- 3) การกำหนดเงื่อนไข/กฎกติกาการดำเนินงานในระดับนานาชาติบางส่วนส่งผลกระทบต่อด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ เช่น การขึ้นทะเบียนมรดกโลก การจัดทำเขตการค้าเสรี ฯลฯ

ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมจะนำผลการประเมินสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านวัฒนธรรม ไปใช้ในการกำหนดกรอบทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์การดำเนินงานวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี รวมทั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้มีกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรมตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ใน 5 ยุทธศาสตร์ จำนวน 18 โครงการสำคัญงบประมาณรวมในการดำเนินงานทั้งสิ้น 79,025,740,000 บาท (เจ็ดหมื่นเก้าพันยี่สิบห้าล้านบาทถ้วน) รายละเอียด ดังนี้

ด้านความมั่นคง จะดำเนินการเพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ และสนับสนุนงานรักษาความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยภายใน งบประมาณรวม 5,234 ล้านบาท โดยมี 2 โครงการสำคัญ คือ โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ และโครงการวัฒนธรรมเชื่อมโยงชายแดนไทยสันติสุข

ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จะดำเนินการเพื่อใช้มิติทางวัฒนธรรมสนับสนุนการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก งบประมาณรวม 27,761 ล้านบาท โดยมี 4 โครงการสำคัญ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวิดิทัศน์ โครงการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวทุนและมรดกทางวัฒนธรรม โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรมและนำความเป็นไทยสู่สากล และโครงการวัฒนธรรมไทยก้าวไกลสู่ดิจิทัล

ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน จะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยุทธศาสตร์การศึกษาและการเรียนรู้ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย งบประมาณรวม 42,910 ล้านบาท โดยมี 7 โครงการสำคัญ คือ 1) โครงการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนาพุทธและศาสนาอื่น 2) โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ 3) โครงการเสริมสร้างค่านิยม 4) โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย 5) โครงการพัฒนาการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม 6) โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม 7) โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม

ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม จะดำเนินการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย งบประมาณรวม 2,700 ล้านบาท โดยมี 2 โครงการสำคัญ คือ 1) โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรม และ 2) โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ

ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ จะดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างบทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม ปรับปรุงกฎหมายด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนากลไก สนับสนุนการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม งบประมาณรวม 420 ล้านบาท

ทั้งนี้ มีโครงการที่ต้องเริ่มดำเนินการเร่งด่วนในปีงบประมาณ 2560-2561 จำนวน 12 โครงการ ประกอบด้วย 1) โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ รวมทั้งการเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ 2) โครงการวัฒนธรรมเชื่อมโยงชายแดนไทยสันติสุข 3) โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวิดิทัศน์ 4) โครงการสร้างรายได้

จากการต่อยอดทุนและมรดกทางวัฒนธรรม 5) โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรมและนำความเป็นไทยสู่สากล 6) โครงการอุปถัมภ์รักษารักษาศาสนาพุทธและศาสนาอื่น 7) โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ 8) โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย 9) โครงการพัฒนาการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ สังคม และวัฒนธรรม 10) โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม 11) โครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม 12) โครงการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ในทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัว เท้าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จำเป็นต้องมีการบูรณาการกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้การขับเคลื่อนบรรลุผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มุ่งไปสู่การสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง อาทิ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) หรือ สสปน. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทุกภาคส่วน

นอกจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบาย และได้ผลอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม มุ่งไปสู่การสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงตามยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ดังกล่าว กระทรวงวัฒนธรรมจึงมีนโยบายที่จะสร้างความร่วมมือกับหลายภาคส่วน สนับสนุนให้เด็กไทยเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ดังรายละเอียดในตอนต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคตินโยบายส่งเสริมเยาวชนไทยเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด

สังคมไทยในปัจจุบันมีความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการครอบงำทางด้านความคิด การมองโลก แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ การบริโภคนิยม และปัญหาทางสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการหย่าร้างและความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการมีค่านิยมที่เบี่ยงเบนหรือไม่พึงประสงค์ของสังคม เป็นต้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ โดยสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมา

ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาวะที่ผลิตภาพแรงงานไทยก็ยังต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยีและปัญหาในการบริหารจัดการ จึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณภาพคน พบว่า ยังมีปัญหาในแต่ละช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงอายุ ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายและเปราะบางส่งผลต่อการบ่มเพาะให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ประกอบกับการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในวัฒนธรรมผ่านสังคมยุคดิจิทัล ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม ทักษะชีวิต และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนา คนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมมีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชนและภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

กระทรวงวัฒนธรรมเป็นกระทรวงหนึ่งที่มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์และเผยแพร่วัฒนธรรม เพื่อสร้างรากฐานการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ และผลักดันวิสัยทัศน์ประเทศไทยตามนโยบายของรัฐบาล “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีกรอบทิศทางการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กรอบทิศทางการดำเนินงานนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 และกรอบทิศทางการยุทธศาสตร์ ในระยะ 5 ปี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) เป็นกลไกขับเคลื่อนไปสู่นโยบายข้างต้นอย่างเป็นรูปธรรม

การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ถือเป็นกิจกรรมสำคัญเร่งด่วนที่กระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการภายใต้โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกและภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม นับเป็นการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านดนตรีไทยให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจ จากทุนและทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การ

ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยสอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้จัดโครงการเยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ.2560 ซึ่งถือเป็นภารกิจหนึ่งที่สอดคล้องกับกรอบทิศทางการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ซึ่งให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ในทุกช่วงวัย โดยพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง อันจะพัฒนาไปสู่การสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ความเป็นไทย ท่ามกลางกระแสความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง

กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรมทุกระดับ ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายหลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร มีความปรองดองสมานฉันท์เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งส่งเสริมให้ประเทศไทยมีรายได้และความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวคิดและเป้าหมายของกรอบทิศทางการพัฒนาด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี “วัฒนธรรมสร้างคนดี สังคมดี สร้างรายได้ สร้างภาพลักษณ์และเกียรติภูมิประเทศไทยในเวทีโลก”

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง เป็นอย่างน้อย 1 ชนิด เป็นนโยบายสำคัญที่กระทรวงวัฒนธรรมจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2560-2561 ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างคนดีที่สังคมคาดหวัง โดยเป็นเป้าหมายหนึ่งของกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี ดังกล่าวข้างต้น

การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานทางวัฒนธรรมผ่านโครงการเยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ.2560 ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับเยาวชน โดยตรงแล้วยังถือเป็นภารกิจที่สำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้สามารถบรรลุผลของการสร้างคนดีและสังคมดีได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรมในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทย โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา เผยแพร่ และส่งเสริมหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรม รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการประสานงานและแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม จัดให้มีการดำเนินงานโครงการเยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย ประจำปี พ.ศ.2560 ขึ้น เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ความสำคัญกับเยาวชนต้นแบบที่ได้ปฏิบัติตามวิถีทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยให้เป็นที่ประจักษ์ในสังคม รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสและสร้างแรงบันดาลใจ

ให้เยาวชนได้เผยแพร่การปฏิบัติตามวิถีทางวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย อันจะพัฒนาไปสู่การเป็นอนาคตของชาติที่มีคุณภาพและคุณธรรม ตลอดจนสามารถขยายผลให้สอดคล้องกับนโยบายให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ของกระทรวงวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ดังที่กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดทำหนังสือ “เยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย ประจำปีพุทธศักราช 2560” สำหรับยกย่องเชิดชูเกียรติและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของเยาวชนที่ได้รับการคัดเลือกจากทั่วประเทศ ตามหลักเกณฑ์ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ทั้งในระดับจังหวัดและเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการรณรงค์และปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนในสังคมไทยได้เกิดความเชื่อศรัทธาและเล็งเห็นคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรมด้านดนตรีไทย จนนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตามถือเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานเป็นการกระตุ้นและให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความสนใจด้านดนตรีไทย รวมทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูผู้สอนดนตรีไทยมีกำลังใจในการฝึกฝนเด็กรุ่นใหม่ให้สนใจดนตรีไทยมากขึ้น และที่สำคัญที่สุด คือ เป็นการปรับประยุกต์ใช้รากฐานทางวัฒนธรรมในการสร้างและฟื้นฟูค่านิยมไทย รวมถึงวิถีวัฒนธรรมไทยอันดีงาม ให้คงอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

ทั้งนี้กระทรวงวัฒนธรรมยังได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็นเด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย ซึ่งจะรายงานผลการสำรวจในตอนต่อไป

ตอนที่ 3 แนวคิดจากรายงานวิจัย: ความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็น เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย โดย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (2560)

กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นของประชาชน ผู้ปกครอง และสถานศึกษา จากทั่วประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อ ความคิดเห็นเด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย จำนวน 1,888 คน ระหว่างวันที่ 5-14 สิงหาคม 2559 สรุปผลการสำรวจได้ ดังนี้

1. เด็ก เยาวชน ที่ตอบแบบสำรวจครั้งนี้ ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่

1.1 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.45 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.55 ตามลำดับ

1.2 มีอายุระหว่าง 16-20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.03 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 12-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.54 อายุต่ำกว่า 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.34 และ อายุระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.04 ตามลำดับ

1.3 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 34.53 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 28.57 ประถมศึกษา ร้อยละ 14.94 ปวช./ปวส. ร้อยละ 12.39 ปริญญาตรี ร้อยละ 7.42 และไม่ระบุการศึกษา ร้อยละ 1.75 ตามลำดับ

2. เด็ก เยาวชน ที่ตอบแบบสำรวจครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ดังนี้

2.1 เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยเป็น อย่างน้อย 1 ชนิด ภายใน 5 ปี มากที่สุดอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 84.50 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 8.64 และ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.46 ตามลำดับ

2.2 มีความชื่นชอบดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 76.59 รองลงมาคือ เฉยๆ ร้อยละ 20.50 และ ไม่ชอบ ร้อยละ 2.41 ตามลำดับ

2.3 ส่วนใหญ่เคยเรียนดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 54.06 รองลงมาคือ ไม่เคยเรียน ร้อยละ 25.21 และ กำลังเรียน ร้อยละ 15.70 ตามลำดับ

2.4 เคยเรียนดนตรีไทย/ดนตรีประเภท “เครื่องดี” ชนิดที่เรียนคือ ฉิ่ง ระนาดเอก ฉาบ กลองยาว ระนาดทุ้ม กรับพวง มากที่สุดอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 26.52 รองลงมาคือ “เครื่องดนตรี พื้นบ้านไทย” ได้แก่ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ร้อยละ 21.00 “เครื่องเป่า” ชนิดที่เรียน คือ ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยอู ขลุ่ยหลีบ ปี่ชวา ปี่มอญ ปี่ฉม ร้อยละ 20.94 “เครื่องดีด” ชนิดที่เรียนคือ พิณ จะเข้ กระຈប់ ร้อยละ 14.28 และ “เครื่องสี” ชนิดที่เรียนคือ ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย ร้อยละ 13.16 ตามลำดับ

2.5 เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 44.22 รองลงมาคือ เล่นไม่เป็น ร้อยละ 19.76 เล่นเป็น 2 ชนิด ร้อยละ 16.22 เล่นเป็น 3 ชนิด ร้อยละ 7.44 เล่นเป็น 4 ชนิด ร้อยละ 4.53 และเล่นเป็นมากกว่า 5 ชนิด ร้อยละ 2.83 ตามลำดับ

2.6 ส่วนใหญ่ เด็ก เยาวชน สามารถเล่นดนตรีไทยได้ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 32.48 รองลงมาคือ เล่นได้ระดับพอใช้ ร้อยละ 24.54 เล่นได้ระดับดีมาก ร้อยละ 22.33 และเล่น ได้บ้าง ร้อยละ 20.65 ตามลำดับ

2.7 เด็ก เยาวชน ที่ไม่เคยเล่นดนตรีไทย แต่ถ้ามีโอกาสได้เรียน มีความสนใจจะเรียน ดนตรีไทย ร้อยละ 50.08 และต้องการจะเรียนดนตรีไทยประเภท/ชนิด ชิม ระนาดเอก จะเข้ ระนาด พิณ ฉิ่ง กลอง เป็นต้น รองลงมาคือ ไม่สนใจ ร้อยละ 34.92 ตามลำดับ

2.8 ประเภทดนตรีที่เด็ก เยาวชน สนใจจะเรียน มากที่สุดอันดับแรกคือ “เครื่องดี” คิดเป็นร้อยละ 27.97 รองลงมาคือ ประเภทใดก็ได้ ร้อยละ 27.27 “เครื่องดีด” ร้อยละ 19.58 “เครื่องสี” ร้อยละ 10.49 “เครื่องเป่า” ร้อยละ 4.09 และ “ดนตรีไทยพื้นบ้าน” ร้อยละ 5.60 ตามลำดับ

2.9 การเล่นดนตรีไทยมีคุณค่าหรือมีความสำคัญ หรือมีประโยชน์มากที่สุด อันดับแรก คือ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่ส่งต่อคนรุ่นหลังและตลอดไป คิดเป็นร้อยละ 22.97 รองลงมา คือ ได้ฝึกสมาธิ ช่วยให้เป็นคนรอบคอบ ร้อยละ 21.56 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 17.79 สนุกสนานและผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 15.66 ช่วยให้เป็นคนใจเย็น ร้อยละ 13.34 และ ช่วยให้มีความรับผิดชอบในตนเอง ร้อยละ 4.68 ตามลำดับ

2.10 ปัจจุบันโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ได้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทย และเปิดสอนนักเรียน/นักศึกษา ระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย ประถม คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมาคือ ไม่มี ร้อยละ 20.07 และไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ 19.18 ตามลำดับ

2.11 สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยมีครูผู้สอนในโรงเรียนที่จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 76.06 รองลงมาคือ มีครูผู้สอนในโรงเรียนที่ไม่ได้จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง ร้อยละ 13.92 มีครูผู้สอนจากที่อื่นมาสอนในโรงเรียน ร้อยละ 3.74 และไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ 6.28 ตามลำดับ

2.12 ปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่ คือ เครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 46.06 รองลงมาคือ เครื่องดนตรีไทยเก่า/ชำรุด ร้อยละ 23.88 ครูสอนดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ร้อยละ 16.17 ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ ร้อยละ 8.63 ครูที่สอนไม่ได้จบการศึกษาด้านดนตรีไทย ร้อยละ 3.79 และไม่มียงบประมาณ ร้อยละ 1.47 ตามลำดับ

2.13 โรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ได้มีการจัดตั้งวงดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 62.59 แยกเป็น แสดงในงานพิธีการต่างๆ ของจังหวัด งานประจำปีของชุมชน งานประเพณี งานมงคล ร้อยละ 41.22 และไม่เคยนำไปจัดแสดงในงานของชุมชน เพราะจัดเฉพาะในโรงเรียน ครูไม่เคยพาไปยังไม่เก่งพอ ไม่มียงบประมาณสนับสนุน ไม่มีเครื่องดนตรี ร้อยละ 18.78 ไม่มีการจัดตั้งวงดนตรีไทยของสถานศึกษา ร้อยละ 36.40 และไม่ระบุ ร้อยละ 0.99 ตามลำดับ

2.14 ประเด็นที่จะทำให้อุบัติหรือเยาวชนไทยสนใจเรียนดนตรีไทยมากขึ้น คือ การมีแบบอย่างที่ดี (ไอดอล) เช่น ศิลปิน ดารา ศิลปินพื้นบ้าน ร้อยละ 36.45 การจัดประกวดแข่งขันดนตรีไทย เช่น รายการโทรทัศน์ เวทีของหน่วยงานต่างๆ ร้อยละ 35.58 การบรรจุลงในหลักสูตรของสถานศึกษา ร้อยละ 27.39 และไม่ระบุ ร้อยละ 0.14 ตามลำดับ

2.15 ตัวเด็ก เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถพิเศษด้านการแสดงศิลปวัฒนธรรมและนาฏศิลป์ไทย คิดเป็นร้อยละ 20.44 และเด็ก เยาวชนมีความสามารถพิเศษด้านการแสดงศิลปวัฒนธรรมและนาฏศิลป์ไทย คือ รำไทย เล่นดนตรีไทย พิณ ระนาด รำวงมาตรฐาน เป็นต้น ร้อยละ 24.56 ตามลำดับ

2.16 “กระทรวงวัฒนธรรม” ควรดำเนินการ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนไทยสนใจเรียนดนตรีไทยมากยิ่งขึ้น ตามลำดับดังนี้ คือ ปลุกฝังให้เยาวชนรักวัฒนธรรมไทย จัดให้มีการสอนตั้งแต่ระดับประถม คิดเป็นร้อยละ 70.21 มียงบประมาณสนับสนุน จัดตั้งเป็นชมรมดนตรี มีเครื่องดนตรีหลายประเภทและเพียงพอ ร้อยละ 64.44 ขอความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัว ร้อยละ 50.30 คิดเป็นคะแนนพิเศษในการเข้าศึกษาต่อ ร้อยละ 46.18 และควรให้เด็กเลือกเรียนตามความสมัครใจ ความชอบ ไม่ควรบังคับ ร้อยละ 45.29 ตามลำดับ

ผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อ “ดนตรีไทย”

ด้วยสำนักตรวจและประเมินผล ร่วมกับ สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อ “ดนตรีไทย” ทั้งประเทศ โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,300 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 5-14 สิงหาคม 2559 สรุปผลการสำรวจได้ ดังนี้

1. ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา ที่ตอบแบบสำรวจครั้งนี้

1.1 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.65 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.35 ตามลำดับ

1.2 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.33 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.11 อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 22.42 อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 20.53 ไม่ระบุอายุ ร้อยละ 2.67 และ มากกว่า 50 ปี ร้อยละ 1.54 ตามลำดับ

1.3 มีอาชีพพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 34.81 รองลงมาคือ รับจ้าง ร้อยละ 14.41 อาชีพส่วนตัว ค่าขาย ร้อยละ 14.12 ข้าราชการ ร้อยละ 11.30 รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.24 แม่บ้าน พ่อบ้าน ร้อยละ 5.34 เกษตร ประมง ร้อยละ 4.05 ไม่ระบุ ร้อยละ 3.42 และเกษียณ บำนาญ ร้อยละ 3.51 ตามลำดับ

2. ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา ที่ตอบแบบสำรวจครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นดังนี้

2.1 เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ภายใน 5 ปี มากที่สุดอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 92.67 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 5.73 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

2.2 การเล่นดนตรีไทยมีคุณค่าหรือมีความสำคัญ หรือมีประโยชน์มากที่สุดอันดับแรกคือ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่ต่อคนรุ่นหลังและตลอดไป คิดเป็นร้อยละ 21.45 รองลงมาคือ ได้ฝึกสมาธิ ช่วยให้เป็นคนรอบคอบ ร้อยละ 20.59 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 17.23 ช่วยให้เป็นคนใจเย็น ร้อยละ 15.41 สนุกสนานและผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 14.58 และช่วยให้มีระเบียบวินัยในตนเอง ร้อยละ 10.34 ตามลำดับ

2.3 ปัจจุบันโรงเรียน/สถานศึกษาที่บุตรหลานของท่านกำลังศึกษาอยู่ ได้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทย และเปิดสอนนักเรียน/นักศึกษา ระดับประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 52.06 รองลงมาคือ ไม่มี ร้อยละ 29.54 และไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ 18.40 ตามลำดับ

2.4 สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยมีครูผู้สอนในโรงเรียนที่จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 64.11 รองลงมาคือ มีครูผู้สอนในโรงเรียนที่ไม่ได้จบหลักสูตรดนตรีไทยโดยตรง ร้อยละ 19.08 ไม่ทราบข้อมูล ร้อยละ 6.54 และมีครูผู้สอนจากที่อื่นมาสอนในโรงเรียน ร้อยละ 6.27 ตามลำดับ

2.5 ปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน/สถานศึกษาที่บุตรหลานของท่านกำลังศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่ คือ เครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 38.45 รองลงมาคือ ครูสอนดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ร้อยละ 23.48 เครื่องดนตรีไทยเก่า/ชำรุด ร้อยละ 21.53 ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ ร้อยละ 4.10 ครูที่สอนไม่ได้จบการศึกษาด้านดนตรีไทย ร้อยละ 6.16 ไม่ระบุ ร้อยละ 1.28 ตามลำดับ

2.6 โรงเรียน/สถานศึกษาที่บุตรหลานของท่านกำลังศึกษาอยู่ ได้มีการจัดตั้งวงดนตรีไทย คิดเป็นร้อยละ 44.24 แยกเป็น แสดงในงานของชุมชน เช่น งานพิธีการต่างๆ ของจังหวัด และชุมชน งานประจำปี ร้อยละ 81.73 และ ไม่เคยนำไปจัดแสดงในงานของชุมชน ร้อยละ 18.27 ไม่มีการจัดตั้งวงดนตรีไทยของสถานศึกษา ร้อยละ 31.37 และไม่รู้/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ร้อยละ 19.39 ตามลำดับ

2.7 ประเด็นที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนไทยสนใจเรียนดนตรีไทยมากขึ้น คือ การจัดประกวดแข่งขันดนตรีไทย เช่น รายการโทรทัศน์ เวทีของหน่วยงานต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 33.43 การบรรจุลงในหลักสูตรของสถานศึกษา ร้อยละ 33.19 และการมีแบบอย่างที่ดี (ไอดอล) เช่น ศิลปิน ดารา ศิลปินพื้นบ้าน ร้อยละ 32.88 ตามลำดับ

2.8 กระทรวงวัฒนธรรมควรดำเนินการเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนไทยสนใจเรียนดนตรีไทยมากยิ่งขึ้นตามลำดับคือ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาควรมีการปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรวิชาด้านดนตรีไทย และเร่งบรรจุลงในหลักสูตรวิชาเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.51 จัดกิจกรรมให้เด็ก เยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมและแสดงความสามารถทั่วทุกภาค และต่อเนื่องเป็นประจำ ร้อยละ 60.94 ควรมีการรณรงค์ให้คนในสังคมโดยเฉพาะเด็ก เยาวชนหันมาสนใจ ใส่ใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทยให้มากขึ้น ร้อยละ 53.09 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุนเรื่องดนตรีไทย สนับสนุนด้านการเรียนการสอน ซื้อเครื่องดนตรี ร้อยละ 50.99 เพิ่มการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางให้มากขึ้น ร้อยละ 45.36 เปิดศูนย์ฝึกดนตรีไทยของแต่ละภาค โดยมีวิทยากรหรือครูดนตรีที่มีความรู้โดยตรงมาสอนให้ฟรี ร้อยละ 31.47 และแต่ละโรงเรียน ต้องมีครูที่จบทางด้านดนตรีอย่างน้อยแห่งละ 1 คน และต้องผลิตครูดนตรีให้มีศักยภาพมากขึ้น ร้อยละ 21.09 ตามลำดับ

จากผลสำรวจกล่าวโดยสรุปคือ ร้อยละ 92.67 เห็นด้วยที่จะส่งเสริมให้เยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด มีเพียงร้อยละ 1.60 ที่ไม่เห็นด้วย เพราะส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้คงอยู่ และเป็นการฝึกสมาธิ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

จากผลสำรวจความคิดเห็นเด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความเห็นว่าดนตรีสามารถใช้ในการฝึกสมาธิของเด็กได้ และยังถือเป็นการได้อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาติไว้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา ที่มีการวิจัยและทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กและการใช้ดนตรีเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็ก

ตอนที่ 4 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีศึกษา

ในช่วง 10-20 ปี ที่ผ่านมามีงานวิจัยและการทดลองเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรีเกิดขึ้นและแพร่หลายอย่างรวดเร็วในการศึกษาการเรียนรู้ดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเล็กพบว่า การเรียนรู้เกิดจากการที่เด็กนำเรื่องราวในสภาพแวดล้อมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่มาปะติดปะต่อรวมกัน และสอดคล้องกับการทำงานของร่างกาย เช่น การร้อง การพัฒนาทักษะทางการได้ยิน และการเคลื่อนไหวตามจังหวะ (Andang'o & Mugo, 2007; B. Ilari, 2007; S. Young, 2000) โดยมีต้นแบบการเรียนรู้ของเด็ก เช่น วิธีการเลี้ยงดู การได้รับการศึกษา ความถนัดความชอบของผู้ดูแลเด็ก เหล่านี้ล้วนมีส่วนที่ทำให้เด็กแต่ละคนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่เมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนความซับซ้อนเหล่านี้จะถูกจัดกระทำแยกแยะใหม่ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะพิจารณาให้มีความสำคัญกับการเรียนดนตรีตามกระแสหลัก

หลักการและกรอบแนวคิดทฤษฎี Theoretical Framework and Principles

ช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาการเรียนรู้ของเด็กมักเกี่ยวข้องกับหลักสังคมวิทยา มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของเด็กและช่วยพัฒนาขอบข่ายการศึกษาดนตรีของเด็กเล็ก ผลการศึกษาพบว่า เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามพัฒนาทางด้านร่างกายของเขา แต่จะเข้าใจและตีความหมายของการเรียนรู้ผ่านสังคมและวัฒนธรรม (Gloria Domínguez, 2017)

การศึกษาการเรียนรู้ในวัยเด็ก (Childhood studies) เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวัยเด็ก (Childhood) วัยทารก (Babyhood) วัยเตาะแตะ (Toddlerhood) และครอบครัว แต่การพิจารณาการเรียนรู้ของเด็กโดยมองแค่การเจริญเติบโตหรือพัฒนาการอย่างเดียวไม่เพียงพอ ยังมีประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ ความคาดหวังต่อการเรียน การขัดเกลาทางสังคมและครอบครัว ความสำคัญของนักการศึกษา สังคมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ อิทธิพลจากสื่อสินค้าทางธุรกิจ การตลาด สวัสดิภาพความสุข องค์กรต่างๆ โดยเฉพาะทาง (ศิลป์ การเมือง รัฐ และวิธีอื่นๆ) ซึ่งล้วนมีส่วนช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กในการสร้างความเข้าใจที่เป็นภาพกว้างของเขาเอง

การสร้างทิศทางและแนวคิดการเรียนรู้ดนตรีเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและดนตรีในแง่การปฏิบัติ (Nettl, 2015; Turino, 2008) อาทิเช่น มานุษยวิทยาดนตรีที่ทำให้เข้าใจมากขึ้นว่า ดนตรี แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีและการปฏิบัติดนตรี เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในวัฒนธรรมและมีความหลากหลายมาก และทำให้เข้าใจว่าดนตรีเป็นกิจกรรมหรือกิจวัตรที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลอยู่แล้ว มากกว่าการเข้าใจว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาหรือมองว่าเป็นทักษะอย่างหนึ่งเท่านั้น การมองการเรียนรู้ดนตรีของเด็กผ่านสายตาแบบนักมานุษยวิทยาดนตรีวิทยา ทำให้เห็นว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ใช่แค่เรื่องราวที่เกี่ยวกับการศึกษาเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางความคิดทำให้มีความพยายามในการนำทฤษฎีกรอบแนวคิดต่างๆ มาใช้ทำความเข้าใจในการพัฒนาการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีโดยใช้มุมมองบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาค้นคว้าได้เพิ่มเติมจากผลงานของ Barbara (2003)

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation)

Barbara (2003) ศึกษาการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของเด็กทั้งจากที่บ้านและสังคม นอกเหนือจากการเรียนรู้จากในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาของเธอเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและชุมชน เพราะเชื่อว่า การมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่ทำให้เด็กเกิดความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับดนตรีจากรูปแบบกิจกรรมที่เด็กเข้าร่วมที่หลากหลาย สำหรับเด็กแล้วการเรียนรู้ดนตรีเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมายเพราะเป็นการปลูกฝังทักษะทางสังคมและลักษณะทางกายภาพต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม การปฏิบัติจริงทำให้ได้รับทั้งความรู้และทักษะที่มากกว่าการเรียนรู้ตามสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากตามวัตถุประสงค์เป็นข้อๆ ที่อยากให้เด็กได้รับ โดยเน้นย้ำว่า วิธีการเรียนรู้ของเด็กที่ดีคือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

แนวความคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่สำคัญมากในบริบทการเรียนรู้นอกโรงเรียน ในปัจจุบัน Barbara ให้ความสำคัญต่อข้อมูลแบบกว้างและความแตกต่างของเนื้อหาทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์ ตัวอย่างเช่น มีโปรเจกต์หนึ่งที่สำรวจว่าจะปฏิบัติงานร่วมกับผู้หญิงที่เพิ่งเดินทางมาจากอังกฤษจากโซมาเลียและอัฟกานิสถานให้สำเร็จได้อย่างไร วิธีการคือต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา สังคม วัฒนธรรมและสิทธิต่างๆ ที่เขาเพิ่งได้รับ รวมทั้งต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง ประวัติศาสตร์ สาเหตุแห่งการอพยพย้ายถิ่น โดยทั่วๆ ไป วิธีการทำกิจกรรมกับเด็กเล็กและครอบครัวของเด็กที่รู้สึกโดดเดี่ยวคือการใช้ดนตรีและกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี แต่หากทำกิจกรรมโดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานทางครอบครัวหรือคิดว่าพวกเขาจะได้รับอะไรจากกิจกรรม การทำกิจกรรมนั้นมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับผลจากการทำโปรเจกต์ในครั้งนั้นสอนผู้จัดได้ว่า ก่อนจัดกิจกรรมควรคิดถึงสภาพความเป็นจริงของแต่ละครอบครัวเป็นอย่างแรก ก่อนออกแบบการจัดกิจกรรม ควรเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะมีอิทธิพลต่อแนวคิดของพ่อแม่ ความพอใจทางดนตรี และเป้าหมายของพ่อแม่ต่อเด็ก (Lancy, Bock, & Gaskins, 2008) และเช่นเดียวกับการออกแบบการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงมิติด้านกว้างในหลายๆ ด้าน ด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในบริบททางวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้โดยไม่เจตนามากกว่าการเรียนรู้ที่มีการวางแผนไว้ในทางกลับกัน หลักสูตรส่วนมากหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยทั่วไป มักจะจัดกิจกรรมที่ไม่ได้สอดแทรกเนื้อหาที่สำคัญเหล่านี้ลงไปด้วย ซึ่งหากผู้เขียนหลักสูตรทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้

ของเด็กจะมีส่วนช่วยให้การวางแผนการจัดการเรียนให้เด็กเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการเรียนรู้ในเด็กโตจะใช้วิธีทั้งที่เป็นทางการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน (และไม่เป็นทางการ) เรียนรู้จากชีวิตประจำวัน (แต่สำหรับการเรียนรู้ในเด็กเล็ก ส่วนมากจะเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เด็กจะรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมือนชอบขำความรู้ของแต่ละเรื่อง แล้วก็นำข้อมูลพวกนี้มาเรียบเรียงใหม่เป็นของตัวเอง (บางอย่างก็คาบเกี่ยวกัน บางอย่างก็ผสมรวมกัน)

Eraut (2000) เป็นผู้อธิบายระดับความตั้งใจ (Intention) ในการเรียนรู้ไว้สามขั้นคือ 1. ไม่ตั้งใจแต่ซึมซับจากกิจวัตรประจำวัน (Implicit) 2. โต้ตอบ มีการตอบสนองกับกิจกรรมที่ทำ (Reactive) 3. มีการวางแผน (Deliberative) โดย Eraut ให้ความสนใจการเรียนรู้ในผู้ใหญ่และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้รายบุคคลมากกว่ามุมมองเกี่ยวกับสังคมในการเรียนรู้ ดังนั้น เมื่อนำหลักการของ Eraut มาใช้จะต้องนำมาคิดวิเคราะห์ให้ใหม่ โดยคำนึงถึงการเรียนรู้ทั้งแบบการเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้รายบุคคล และคำนึงถึงผู้นำการเรียนรู้ของเด็กด้วย

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับความตั้งใจต่อการเรียนของเด็กเล็ก

Eraut's levels of intention in learning to the early years

แหล่งเรียนรู้	การเรียนรู้ทางอ้อม (Implicit)	การเรียนรู้แบบมีการตอบสนอง (Reactive)	การเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ (Deliberate)
ครอบครัว	ดนตรีในชีวิตประจำวัน ตามปกติในครอบครัว	เกิดการเลียนแบบและเป็นการเรียนรู้กิจกรรมทางตรง มีต้นแบบคือสมาชิกในครอบครัวและญาติ	กิจกรรมโดยตรงกับสมาชิกในครอบครัว เช่น กิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องที่บ้าน
ธุรกิจ Commercial ทั้งจากทางตรงและสื่อต่างๆ	แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีของเด็กและครอบครัวที่มีอยู่ที่บ้าน	เกิดการเลียนแบบ พฤติกรรมการเล่นจากสื่อ	ห้องเรียนส่วนบุคคล สื่อที่เกี่ยวข้องกับศึกษา
การศึกษาและสิ่งแวดล้อมเพื่อการศึกษา	ดนตรีที่ได้รับการปลูกฝัง	เด็กปฏิบัติและมีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำร่วมไปด้วย	โครงสร้างส่วนต่างๆ ทางดนตรีที่ถูกถ่ายทอดโดยผู้สอน
ละแวกบ้าน/ชุมชน และค่านิยม การปฏิบัติ ค่านิยมและสื่อต่างๆ	เด็กซึมซับเองทั้งจากสังคมรอบตัว หรือจากนักดนตรี	ซึมซับและเกิดการทำตาม	งานแสดงดนตรีต่างๆ

1. ครอบครัว

ดนตรีในชีวิตประจำวันจากที่บ้านและสมาชิกในครอบครัว ถูกบูรณาการและฝังอยู่ในกิจวัตรประจำวัน ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่ได้ตั้งใจ (Implicit) มากกว่าการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Reactive) และแบบมีการคิดวางแผน (Deliberate) ดนตรีเป็นเรื่องที่เป็นปัจจุบัน เพราะสำหรับเด็กเล็กแล้ว ดนตรีเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นมากกว่าคิดถึงเรื่องที่จะส่งผลในอนาคต กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสุขของสมาชิกในครอบครัว เป็นความสนุกสนาน ความบันเทิง การเฉลิมฉลองและแสดงถึงคุณภาพชีวิต (Barrett, 2009; Lori, 2006) ประสบการณ์ทางดนตรีที่ยิ่งเพิ่มมากขึ้นของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดมุมมองเพิ่มขึ้นและแสดงออกมาจากการทำกิจกรรมของเด็กเอง เช่น การร้องเพลง หรือการเต้นการขยับร่างกายตามจังหวะ โดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า

ในบางครอบครัว ดนตรีถือเป็นสิ่งที่มีบทบาททางเศรษฐกิจ เช่น เป็นอาชีพ เป็นงานอดิเรก ตัวอย่างเช่น ชาว Griots ในแอฟริกาตะวันตกที่มีกิจกรรมกลุ่มร่วมกันคือกิจกรรมเกี่ยวกับการตีกลอง จากกิจกรรมนี้ส่งผลให้เด็กๆ เกิดพฤติกรรมเลียนแบบผู้ใหญ่ โดยการหาวัสดุ เช่น กระจบอง ถังพลาสติก มาทดแทนเพื่อเลียนแบบการตีกลอง นอกจากนี้ Turino (2008) ยังพูดถึงการฝึกดนตรีในหลากหลายสังคม โดยระบุว่า ความสามารถทางดนตรีส่วนใหญ่เกิดจากการรวบรวมและสร้างข้อมูลในวัยเด็ก เกี่ยวกับกิจกรรมในสังคมที่เป็นต้นแบบ ซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลแวดล้อมเด็กที่ให้การสนับสนุนและผลักดัน

ตัวอย่างการเรียนรู้แบบ (deliberate) มีการคิดอภิปรายวางแผน (ในครอบครัวหรือที่บ้าน) เช่น การเรียนรู้ดนตรีเบื้องต้น Suzuki Instrumental Learning หรือโปรแกรมการเรียนรู้ที่เป็นบทเพลงจากซีดี อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมลักษณะใด การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นจากแรงจูงใจภายใน และพัฒนาต่อไปจากบทบาทของผู้ปกครอง และปัจจัยอื่นๆ เช่น ขนาดของครอบครัว ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง การมีเวลาให้เด็ก สำหรับประเทศที่ไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม การเรียนรู้จะขึ้นกับความสนใจและการฝึกโดยญาติ พี่เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็กอื่นๆ เนื่องจากผู้ปกครองอาจจะไม่มีเวลาดูแลเด็กเพราะต้องย้ายถิ่น หรือทำงานไม่ได้ยู่ติดบ้านทำให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลเด็ก

2. ธุรกิจการค้า

การเรียนรู้ดนตรีมักสัมพันธ์กับชีวิตในครอบครัว การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม องค์กร วัฒนธรรม อื่นๆ รวมถึงธุรกิจการค้า หรือ commercial ซึ่งมีความแพร่หลายไปทุกๆ มิติ อย่างกว้างขวาง ดนตรีสำหรับเด็กขยายตัวได้โดยผ่านสื่อต่างๆ หรือในคลาสเรียนส่วนตัว หรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ทั่วโลก การเข้าถึงธุรกิจดนตรีเหล่านี้สามารถเข้าถึงได้แม้แต่ในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม (M. Ilari & Bourscheidt, 2011)

สินค้าหรือธุรกิจดนตรีสำหรับเด็กเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมดนตรีส่วนบุคคลที่มีลักษณะเพื่อกำไร เช่น ในหลายกรณีที่ห้องเรียนดนตรีจัดกิจกรรมขึ้นไม่สัมพันธ์กับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเรียนรู้ลักษณะนี้เป็นตัวอย่างการเรียนรู้แบบ (deliberate) มีการคิดวางแผนล่วงหน้า เนื้อหาการเรียนรู้ในเพลงไม่สัมพันธ์กับความเป็นท้องถิ่น และผิดไปจากเป้าหมายที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ทางดนตรีให้เด็กผ่านการช่วยเหลือโดยผู้ปกครอง

โปรแกรมการเรียนรู้สำเร็จรูป “ready-made” จุดหลักคือเน้นการพัฒนาทางปัญญาหรือการเรียนรู้ดนตรีจากความรู้หลักการต่างๆ โปรแกรมการเรียนรู้ลักษณะนี้มีพื้นฐานมาจากความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางสมองของเด็ก คือโปรแกรมการเรียนรู้ลักษณะนี้จะเร่งให้เกิดพัฒนาการเกิดความฉลาดจากความต้องการของผู้วางแผน ทั้งผู้ปกครอง ผู้วางแผนทางดนตรี และนโยบายต่างๆ ของรัฐ (Susan Young, 2005) การค้นพบข้อมูลบางอย่างที่แม้จะเล็กน้อยก็สามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใหญ่ได้ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่ช่วยนำเสนอภาพลักษณ์ของแบรนด์ เช่น ภาพเด็กที่มีความสุข ภาพใบรับรอง การการันตีเพื่อแสดงแก่ผู้ปกครอง หรือมีหลักฐานจากงานวิจัยมารองรับโปรแกรมการเรียนรู้ เช่น แสดงผลลัพธ์เป็นคะแนน หรือรางวัลการันตีจากบรรดาผู้ปกครอง ข้อได้เปรียบข้อดีเหล่านี้จึงเป็นจุดที่ดึงดูดใจผู้ปกครองชนชั้นกลาง (Furedi, 2001) ทั้งผู้ปกครองและครูส่วนมากไม่ได้พิจารณาให้ดีเกี่ยวกับโปรแกรมว่ามีความเหมาะสมตรงกับความต้องการหรือไม่ทั้งเวลาและรูปแบบการเรียนการสอน

การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายในบ้านพบว่ามียุทธภัณฑ์เกี่ยวกับดนตรีมากมายในบ้านทั้งของเล่น เครื่องเล่นเสียงดนตรี ของเล่นที่ส่งเสียงได้ โมบาย ซิตีและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เด็กๆ ทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้จากที่บ้าน ยุทธภัณฑ์เหล่านี้เป็นการเรียนรู้แบบไม่ได้ตั้งใจ (Implicit) และการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Reactive) โดยที่เด็กๆ เป็นคนเริ่มประสบการณ์นั้นด้วยตนเองและมีการตอบสนองการเรียนรู้ตามคุณสมบัติของยุทธภัณฑ์นั้นๆ ความต้องการของผู้ใหญ่ต่อของเล่นแต่ละชิ้นต่อเด็กก็คือ ต้องการทั้งให้ความรู้และความสนุกสนาน หรือที่เรียกว่า “Edutainment” สำหรับพ่อแม่ที่ไม่ค่อยมีเวลาให้เด็ก ของเล่นยังมีบทบาทบางอย่างแทนพ่อแม่ด้วย เช่น ทำให้เด็กนอนหลับ เป็นตัวแทนของเพื่อน แม้กระทั่งเป็นเสียงหรือเพลงที่อยู่เป็นเพื่อนเด็ก

3. การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี อาจผสมผสานการเรียนรู้ทั้งแบบไม่ได้ตั้งใจ (Implicit) การเรียนรู้แบบ (Reactive) โต้ตอบ และ (Deliberate) มีการคิดวางแผนขึ้นอยู่กับการจัดการสัดส่วนระหว่างการเล่นกับการให้การศึกษา เพื่อให้เกิดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กพึงได้รับ ตัวอย่างเช่น บรรยายาการเลียดเด็กทารกและเด็กเล็กในโลกอุตสาหกรรม เช่น เดย์แคร์ใน

ลอนดอน มีการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีแผนการเรียนรู้ที่เฉพาะต่อเนื้อหาที่ต้องการให้เรียน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แหล่งที่ให้การศึกษาและสถานดูแลเด็กให้ความสำคัญกับช่วงเวลาและสถานที่สำหรับแหล่งการเรียนรู้พิเศษทางดนตรี รวมถึงเพลงเฉพาะสำหรับเด็ก (S. Young, 2000) ในเครือข่ายโลกดนตรีสำหรับเด็กมีค่ายที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูลจำนวนเด็กเป็นกลุ่มๆ มักจะรวบรวมตามกลุ่มอายุเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาวางแผนกิจกรรม

โมเดลที่เกี่ยวกับการสอนลักษณะนี้จะมุ่งเน้นเป้าหมายในอนาคตของเด็ก ซึ่งขัดแย้งกับกิจกรรมดนตรีในชีวิตประจำวันที่เน้นความเป็นปัจจุบันกับดนตรีมากกว่ามองว่าดนตรีจะทำให้เกิดผลอย่างไรในอนาคต การตัดสินใจเลือกประเภทของประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับ เกิดขึ้นตามความต้องการของสังคม การเตรียมเด็กให้มีความพร้อมสำหรับอนาคต จึงเป็นสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ

ประเภทของประสบการณ์เกิดขึ้นจากแนวความคิดด้าน “ความดี” (แบบดนตรีที่ดี) คือดีต่อการพัฒนาทักษะทางดนตรี และเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติในสังคมและการเห็นคุณค่าจากสังคม เช่น ในเนอสเซอรีที่อยู่ในการดูแลของ Reggio Emilia ให้ความหมายของดนตรีที่ดีว่าดนตรีที่ดีเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และความคิดที่เป็นอิสระในทางกลับกัน เนอสเซอรีในฮ่องกงให้ความสำคัญกับดนตรีคลาสสิกแบบตะวันตก และพยายามอย่างมากที่จะสอนเด็กตามหลักการเป็นขั้นตอนตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งสะท้อนถึงสังคมที่ให้ความสำคัญกับความพยายามอย่างหนัก ความฉลาดและความสำเร็จ จากตัวอย่างแสดงให้เห็นแนวความคิดหลัก 2 แนวคิดคือ มุมมองแบบ child-centered และมุมมองแบบ music-centered จากมุมมองการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เด็กจะได้รับการเรียนรู้จนเกิดความคิดความเข้าใจเป็นของตนเองและมีความสามารถที่จะนำความสามารถของตนที่แตกต่างจากคนอื่น ที่บางครั้งแสดงออกมาทางกิจกรรมที่แตกต่างหรือรางวัลต่างๆ สำหรับการมองจากมุม music-centered จะมองว่าเด็กเป็นเหมือนกระดาดปลาที่มีศักยภาพพร้อมที่จะได้รับความรู้และทักษะต่างๆ ที่พร้อมที่จะเพิ่มพูนและพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งการเรียนรู้แบบ music-centered จะต้องอาศัยการวางแผนหรือการสร้างหลักสูตร แผนการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีที่ดีต่อการพัฒนาการ บางครั้งถูกจัดลำดับแบ่งชั้นตามรายได้ Andang'o & Mugo (2007) ยกตัวอย่างกรณีสถานดูแลเด็กในเคนยา ที่ให้การดูแลเด็กในชุมชนยากจน โดยให้การเรียนรู้ ร้อง เต้น ในแนวทางดนตรีท้องถิ่นหรือดนตรีประจำชาติของเคนยา ส่วนนักเรียนที่ดูแลเด็กกับผู้ปกครองที่ร่ำรวยก็มักจะใช้เพลงแบบตะวันตกมาประกอบในกิจกรรมต่างๆ ในประเทศที่ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรม เช่น ในอเมริกาใต้ ผู้แนะนำดูแลเด็กก็จะนิยมการใช้บทเพลงที่แสดงถึงคุณค่าความดีของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจแก่เด็ก เพื่อให้เด็กคงความเป็นวัฒนธรรมเดิมไว้

4. ครอบครัวและวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมดนตรีมีความหลากหลายมากขึ้น ขึ้นอยู่กับการรวบรวมลักษณะขอบข่ายหลายด้าน ตัวอย่างนี้อาจเป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นเป็นส่วนน้อย จากความคิดของคนส่วนใหญ่ที่อาจมองว่าทารกหรือเด็กเล็กๆ ไม่ควรไปอยู่ท่ามกลางฝูงชนมากมายแบบไม่มีการเตรียมพร้อม ซึ่งเรื่องนี้สัมพันธ์กับแนวความคิดในครอบครัวและเครือข่ายว่าต้องการให้เด็กเรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางดนตรีแบบใดถึงจะเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมของเขาเอง ที่จะทำให้เด็กซึมซับปรับตัวและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมนั้น โอกาสแต่ละโอกาสทำให้เด็กเติบโตขึ้น จากตัวอย่างที่เกิดขึ้นในคืนที่มีฝนใน Rio de Janeiro เป็นตัวอย่างที่อาจจะไม่เป็นที่ชอบใจแก่พ่อแม่ชนชั้นกลางเท่าไรนัก ทั้งการพาเด็กเล็กไปในที่เสียงดังและความคิดที่ว่าไม่ควรพาเด็กออกไปนอกบ้านในเวลากลางคืนซึ่งควรจะเป็นเวลานอน แต่ในกรณีนี้ในมุมมองของครอบครัวกรณีตัวอย่างอาจมองว่าเป็นเรื่องปกติในการปฏิบัติ เพราะมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางดนตรีที่ดีต้องเกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก ซึ่งการเรียนรู้ก็ควรสัมพันธ์กับรูปแบบสังคมที่เขาอยู่ (Mans, 2002)

อิทธิพลของการให้การศึกษาและสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงดู

การให้การศึกษาและสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงดู ในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน การศึกษาทำความเข้าใจในความสามารถพัฒนาการ และวิธีการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละช่วงวัยมีประโยชน์ต่อผู้สอนดนตรีหรือนักการศึกษาในการตัดสินใจออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม ในที่นี้จะอธิบายถึงส่วนประกอบในด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางดนตรีของเด็ก

ความรู้ทางดนตรีของเด็ก

การศึกษาเกี่ยวกับเด็กในช่วงต้นเคลื่อนไหวโดยเนอสเซอรี Pillsbury Nursery studies, 1937-1944 จากการบันทึกข้อมูลพบว่าเด็กตั้งแต่อายุ 18 เดือนขึ้นไป ที่มีการแสดงออกต่อเสียงดนตรี เกิดจากผู้ดูแลสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ดนตรีโดยธรรมชาติ ได้แก่ การร้อง การเล่นกับอุปกรณ์ต่างๆ ผ่านการทำกิจกรรม (Moorhead & Pond, 1941) สิ่งที่น่าสนใจคือเด็กสร้างความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีแบบใดในมุมมองของตัวเองท่ามกลางทฤษฎีที่หลากหลาย (ทั้งของ Piaget และการเรียนรู้จากการค้นคว้าสร้างความเข้าใจของตนเอง) เช่น การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอความคิดด้วยตัวเองตามสิ่งที่เขาสนใจ แนวทางการประเมินศักยภาพด้วยการเทียบกับคนอื่น เป็นการมองความสามารถเฉพาะตนมากขึ้น ก็ถือเป็นการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเช่นกัน แนวทางการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการค้นพบด้วยตนเองสอดคล้องกับหลักการสอนเด็กเล็กของ (minority world) ประเทศอุตสาหกรรมแสดงจากการที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น ขณะที่เด็กค้นหาความรู้จากการเล่น เช่น การเล่นเครื่องเป่าคีย์บอร์ด ซึ่งเป็นกิจกรรมปกติของเนอสเซอรี เด็กๆ จะสนใจกับเครื่องดนตรีที่อยู่

ตรงหน้า โดยให้ความสนใจเล็กน้อยกับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้ทำให้ทราบว่า การเรียนรู้คือกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดทางดนตรีกับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า หรือจากผู้ใหญ่ ที่มีบทบาทในการเป็นตัวอย่างให้เด็กเรียนรู้โดยไม่ตั้งใจ

ทฤษฎีวิธีการสอน

ในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม การเรียนรู้และวิธีการสอนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายภาพ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางดนตรีของเด็กทารกและเด็กเล็ก งานวิจัยนี้เกิดขึ้นในอเมริกาจากการบรรยายเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาต่อการฝึกปฏิบัติ (Developmentally appropriate practice; DAP) ซึ่ง DAP ทางดนตรีมีแนวทางหลักคือ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ป้อนข้อมูลให้เด็ก เช่น เพลงหรือกิจกรรมที่วางแผนไว้แล้ว โดยพิจารณาจากอายุและลำดับขั้น พัฒนาการการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็ก (NAEYC 2009 Annual Conference November 18–21, 2009)

การยึดหลักทางกายภาพมาเป็นบรรทัดฐานทางพัฒนาการทางดนตรีว่าเป็นหลักการที่ใช้ได้กับเด็กทุกคนทำให้เกิดข้อถกเถียงจากมุมมองทางสังคมว่าเป็นไปไม่ได้ที่หลักการอย่างใดอย่างหนึ่งจะเหมาะกับทุกคน วิธีการสอนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล (เด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน) วิธีการสอนคือการถ่ายทอดระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้แบบที่เป็นของตัวเองและมีการตอบสนองที่สร้างสรรค์ได้รับการสนับสนุน

แนวคิดต้นแบบ

แนวความคิดแบบ everyday music คือการที่มีกิจกรรมดนตรีอยู่ในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งแนวคิดแบบนี้มีอิทธิพลต่อแนวคิดหรือโมเดลการฝึกหัดดนตรีในการดูแลทารกและเด็กเล็ก การเริ่มต้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นด้วยตนเองของเด็ก เกิดจากการบูรณาการของการสร้างเสียงต่างๆ เรียนรู้เครื่องดนตรีหรืออุปกรณ์ การเคลื่อนไหว และบทเพลงประกอบกิจกรรมเพลงและกิจกรรมทางดนตรีอื่นๆ ซึ่งจะถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรโดยคำนึงถึงทั้งหลักทางกายภาพและการส่งเสริมทักษะทางสังคม (Suthers, 2004; S. Young, 2000) โมเดลลักษณะนี้มีประโยชน์ต่อผู้ฝึก ผู้ดูแลเด็กมาก โดยไม่ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษทางดนตรีมากนัก

การศึกษาปฏิกิริยาของแม่และเด็ก

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา มีแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับเด็ก ในมุมมองว่าเด็กเป็นผู้ที่มีความสามารถตั้งแต่เกิด โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพดนตรีในการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก มีโปรแกรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กมากมายที่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ผ่านการร้องเพลงระหว่างผู้ปกครองกับทารกหรือเด็กเล็ก โดยการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก

จะมีเรื่องความเอื้ออาทรมาเกี่ยวข้องจากพ่อแม่มาสู่เด็กขณะเรียนรู้ด้วย ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหลักทางชีววิทยากับหลักทางธรรมชาติที่ว่าพฤติกรรมของผู้ปกครองจะไม่แน่นอน ทำให้บางครั้งการวัดผลออกมาไม่ตรงตามที่คาดหวังหรือตามหลักการที่วางไว้ หลักการสอนที่เน้นบทบาทของผู้ปกครองเป็นเรื่องที่ประเทศอุตสาหกรรมให้ความสำคัญ แต่กลับเป็นเรื่องที่มีการศึกษาน้อยมากเมื่อเทียบกับการศึกษาเรื่องอื่นจากทั่วโลก และมีรูปแบบที่หลากหลายมากเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้จากผู้ใหญ่สู่เด็ก

การผสมผสานกันของปัจจัยต่างๆ อิทธิพลจากบทเพลง บทละคร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ความเชื่อ การตระหนักถึงคุณค่าของดนตรี และการส่งเสริมแนวความคิดต่างๆ เพื่อเป็นเหมือนจิ๊กซอว์ให้เด็กนำไปปะติดปะต่อเป็นความเข้าใจตั้งแต่วัยเด็ก รวมกับอิทธิพลทางโลกและสังคม ซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

การเรียนรู้ดนตรีในช่วงวัยต่างๆ

ดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น ดนตรีถูกทำให้มีความสำคัญมากขึ้น ผ่านทางการศึกษาการเรียนการสอน ซึ่งการนำดนตรีไปใช้ในการศึกษาส่งผลต่อพัฒนาการที่ดีทางสมองและพัฒนาการทางพฤติกรรมของเด็ก เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนถึงระดับอุดมศึกษา ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ช่วยพัฒนาด้านการเรียนของนักเรียนในด้านที่นอกเหนือจากดนตรีและศิลปะ ทั้งยังทำให้เกิดทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตและอาชีพการงาน โดยแสดงให้เห็นผ่านทางการทำวิจัยกับเด็กทารก นักเรียนชั้นประถม นักเรียนชั้นมัธยมต้น-มัธยมปลาย รวมไปถึงคะแนนสอบวัดระดับและคะแนนสอบเอนทรานซ์

ดนตรีและพัฒนาการของเด็กทารก (Music and Infant Development)

ดนตรีมีอยู่รอบตัว และดนตรีช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ ซึ่งพัฒนาการสามารถเริ่มได้ตั้งแต่ในครรภ์ มีการพิสูจน์แล้วว่าดนตรีสามารถทำให้คนทุกช่วงวัยมีอารมณ์ดีขึ้น หญิงที่ตั้งครรภ์หรือเด็กก็เช่นกัน ดนตรีมีผลต่อพัฒนาการของเด็กในครรภ์ ขณะที่แม่กำลังเปล็ดเปล็นกับดนตรี ลูกในท้องก็รู้สึกร่วมไปด้วย “มีผลการศึกษาที่ชี้ว่าเด็กในครรภ์สามารถได้ยินและตอบสนองต่อเสียงด้วยการเคลื่อนไหว” (Walker, Grimwade, & Wood, 1971) นักวิชาการหลายท่านเชื่อว่า หากดนตรีมีผลที่ดีต่อเด็กโต (อายุ 3-4 ขวบ) เด็กทารกและเด็กในครรภ์ก็สามารถได้รับผลอย่างเดียวกัน มีผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเรียนเปียโนทำให้พัฒนาการทักษะความมีเหตุผลด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กดีขึ้น ทักษะความมีเหตุผลด้านมิติสัมพันธ์ (spatial reasoning skill) คือทักษะในการเข้าใจพื้นที่แบบสามมิติ (Rauscher et al., 1997) มีนักวิจัยจากแคลิฟอร์เนียได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการหายใจของเด็กทารกในครรภ์กับจังหวะของดนตรีที่เขาชื่นชอบ ผลการวิจัยของ Rene Van de Carr พิสูจน์ได้ว่าทารกในครรภ์นั้น หายใจตามจังหวะของทำนองดนตรีของ Beethoven ซึ่งข้อพิสูจน์นี้

ทำให้เราได้ทราบในลำดับต่อมาว่า ทารกในครรภ์สามารถเข้าใจเรื่องจังหวะได้และเขาก็สามารถเพลิดเพลินไปกับเพลงที่ได้ยินได้ด้วยเช่นกัน

เป็นที่รู้กันดีว่าดนตรีนั้นชวนให้ผู้ฟังมีการเคลื่อนไหวตามเสมอ แม้กระทั่งทารกในครรภ์ก็ยังมี การขยับตัวเมื่อมีเสียงเพลงดังขึ้น “ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านกล้าเสี่ยงที่จะพูดว่าการให้เด็กได้สัมผัสกับ ดนตรีจะทำให้เด็กฉลาดขึ้น” (Schellenberg, 2005) ซึ่งในตอนนี้ก็ยังคงมีการทดสอบและวิจัยถึง ทฤษฎีที่ว่าดนตรีจะมีผลต่อเด็กได้เร็วที่สุดในช่วงอายุใด ซึ่งตอนนี้ก็ได้พบว่ามันเกิดขึ้นในช่วงอายุที่ น้อยลงเรื่อยๆ

มีการค้นพบว่า “ทารกนั้นมีสมองคล้ายคลึงกับผู้ใหญ่โดยเฉพาะในการประมวลผล เสียงดนตรี” (Balaban, Anderson, & Wisniewski, 1998) สิ่งนี้สามารถทำให้เราเข้าใจได้มากขึ้น เกี่ยวกับการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าดนตรีมีบทบาทในชีวิตของเด็กต่อไปได้มากแค่ไหน เด็กทารกอายุ 8-9 เดือน สามารถตอบสนองต่อทำนองเพลงที่เปลี่ยนไปโดยการหันศีรษะไปยังต้นกำเนิดเสียงเพื่อให้ ได้ยินเสียงชัดขึ้น ซึ่งเหมือนกับการตอบสนองที่ผู้ใหญ่ทำ

ด้วยผลการวิจัยที่ว่าเด็กทารกในครรภ์และเด็กเล็กมีปฏิกิริยาต่อดนตรีอย่างไร เป็นข้อพิสูจน์ ได้ว่าดนตรีนั้นมีบทบาทสำคัญในชีวิต ไม่เพียงแต่กระตุ้นให้เด็กตื่นตัวแต่ยังสามารถผลักดันด้านการ เรียนรู้ของเด็กได้ สมองของเด็กจะพัฒนาได้เร็วขึ้นด้วย มีผลวิจัยออกมาให้เห็นมากมาย ซึ่งสรุปได้ว่า ดนตรีเป็นเครื่องมือที่ดีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กเล็กและทารกในครรภ์

ดนตรีและเด็กปฐมวัย (Music and Early Childhood)

ดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในชีวิตประจำวัน ในทุกประเทศและวัฒนธรรมดนตรีมีใน ทุกที่และทุกโอกาส ส่งผลต่อมุมมองที่แตกต่างกันออกไปในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและพัฒนาการ ของกระบวนการเรียนรู้ มีผลสำคัญอย่างมากในช่วงชั้นประถมศึกษา

มีทักษะหลายด้านที่ดนตรีเป็นตัวช่วยบ่มเพาะและสามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิตของเด็ก ยกตัวอย่างเช่น เด็กที่เคยเรียนหรือกำลังเรียนเครื่องดนตรีอยู่จะมีสมาธิดีขึ้นในการทำกิจกรรม ที่คล้ายกันหรือกิจกรรมที่ใช้เวลายาวนาน พัฒนาการด้านการประสานงานระหว่างมือและทักษะการ เคลื่อนไหวร่างกาย เด็กหลายคนเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายจากการเล่นกีฬา แต่การเล่น เครื่องดนตรีก็สามารถพัฒนาการประสานงานระหว่างมือและสายตาได้เช่นกัน ไม่เพียงแต่การหัดเล่น เครื่องดนตรีเท่านั้น เด็กๆ สามารถเรียนรู้ดนตรีได้ผ่านทาง การฟังและตอบสนองด้วยการเคลื่อนไหว ร่างกายได้เช่นกัน เช่น การที่เด็กสามารถแสดงการเต้นประกอบเพลงได้ ไม่เพียงแต่พวกเขาจะได้เรียนรู้ ดนตรีและจังหวะเท่านั้น แต่ยังรับรู้การเคลื่อนไหวของร่างกายและทิศทางของการเคลื่อนที่ไปยัง จุดต่างๆ นอกจากนี้ดนตรียังมีความสัมพันธ์กับทักษะอื่นๆ ที่ได้เรียนรู้ในช่วงปฐมวัยอีกด้วย

ดนตรีสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการผ่อนคลาย การฝึกความอดทน และการฝึกความเชื่อมั่น ในตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่อยากจะสอนกันได้ ในเด็กชั้นประถมที่บางโรงเรียนจะมีการบังคับให้เด็ก

เข้าร่วมวงดนตรี วงขับร้องประสานเสียง หรือชั้นเรียนศิลปวิจิตร เพราะการเล่นเครื่องดนตรีจะช่วยเตรียมทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในภายหน้าของนักเรียน การฝึกเล่นเครื่องดนตรีไม่ยากและต้องใช้ความพยายามอย่างมาก “ในทางดนตรีนั้น ความผิดพลาดก็คือความผิดพลาด เสียงเครื่องดนตรีจะเพี้ยนหรือไม่ ตัวโน้ตจะเล่นออกมาดีหรือไม่ การเข้าประโยคจะทำได้ดีหรือไม่ ซึ่งการแสดงจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับท่ามเทศไปมากเพียงใด ด้วยการเรียนดนตรี เด็กๆ จะเรียนรู้คุณค่าของการทุ่มเทอย่างต่อเนื่องที่จะบรรลุถึงความเป็นเลิศและได้รับรางวัลแห่งการทุ่มเทที่จับต้องได้” ด้วยเหตุผลนี้เอง เด็กๆ ได้เรียนรู้ความอดทนและนำมาใช้ในความท้าทายที่ใหญ่ขึ้นในอนาคต

เป็นไปได้ว่าทักษะที่สำคัญที่สุดของการเล่นเครื่องดนตรีในช่วงปฐมวัยที่เด็กจะได้รับ คือการเชื่อมั่นในตนเอง การจะประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีไม่เพียงแต่จะต้องพึ่งพาตนเองแต่ยังจะต้องพึ่งพาปัจจัยอื่นๆ ด้วย ครูและผู้ปกครองต้องมีความอดทน ต้องคอยให้กำลังใจและต้องกระตุ้นหรือรื้อฟื้น นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยออกมาว่าดนตรียังช่วยในการเสริมสร้างการแสดงความรู้สึกและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารในทุกๆ มุมมองของชีวิต (K., M., & J., 2006)

มีผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเรียนดนตรีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะทางวิชาการให้กับเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้และทำให้ทักษะทางวิชาการด้านอื่นๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การอ่านและคณิตศาสตร์” จากการศึกษาของ Browns University พบว่าเด็กที่เรียนเปียโนมีผลการทดสอบ IQ ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนเปียโน และการศึกษาอีกอันหนึ่งชี้ว่า เด็กที่มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีอย่างน้อย 1 ปี จะมีระดับการอ่านสูงกว่าวัยถึง 1 ปี เมื่อเทียบกับเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ทางด้านดนตรีจำนวนปีที่เด็กมีประสบการณ์ด้านดนตรีนั้นมีความสัมพันธ์กับระดับการอ่านที่จะสูงขึ้นของเด็ก และยังมีข้อมูลที่น่าสนใจอีกว่า เมื่อมีการสอดแทรกดนตรีเข้าไปในสิ่งแวดล้อมของเด็กพิการทางกายหรือเด็กปัญญาอ่อน จะทำให้พวกเขาผ่อนคลายมากขึ้นและสามารถเปิดรับการเรียนรู้ได้มากขึ้น

เด็กต่างจากผู้ใหญ่ที่จะเรียนรู้ผ่านทางเสียงมากกว่าทางสายตา ดนตรีจึงเป็นตัวช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้ดนตรีเป็นเครื่องมือทางการเรียนรู้ที่มีค่า ดังที่ได้อธิบายไปแล้วว่าดนตรีช่วยเพิ่มอัจฉริยภาพให้กับเด็ก ทำให้ประสบความสำเร็จทางวิชาการ มีทักษะทางสังคมที่ดีและมีทักษะทางกายที่ดี ดนตรีจึงมีอิทธิพลต่อทุกช่วงของชีวิต

ดนตรีและการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Music and High School Education)

ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ การจบจากชั้นมัธยมต้นมาด้วยความหวังที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ เจอผู้คนใหม่ๆ ผ่านวัยคะนองและมีความคาดหวังที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ความสับสนนี้นำไปสู่การทดลองหลายๆ อย่าง ทั้งที่อันตรายและไม่อันตราย มีทะเลาะกับพ่อแม่บ้าง ซึ่งดนตรีก็เป็นหนึ่งในตัวเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของวัยรุ่น ม.ปลาย แนวดนตรีที่หลากหลายและเนื้อหาเพลงที่ส่งผ่านดนตรีนั้นมามีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กวัยหัวเลี้ยวหัวต่อเหล่านี้

ดนตรีอยู่กับเราในทุกช่วงชีวิต และดูเหมือนว่าจะมีความหมายมากขึ้นอีกในชีวิตมัธยมปลาย เด็กมัธยมปลายมักคิดว่าพวกเขาารู้ดีว่าตัวเองชอบอะไร เพราะพวกเขามักจะฟังเพลงตามคนที่พวกเขายึดเอาเป็นต้นแบบ แต่ในกระบวนการของการเติบโตที่พวกเขาต้องเจอกับความจริงที่โหดร้ายรุนแรง พวกเขาจะเริ่มที่จะแสดงออกตามความหมายของดนตรี สำหรับแต่ละคน ดนตรีของพวกเขาจะมีความเป็นเอกลักษณ์ตามแต่สังคมที่พวกเขาอยู่ เช่น เด็กที่เป็นนักกีฬาอาจจะชอบฟังเพลงที่ทำให้ตื่นเต้นหรือกระตุ้นพลัง เด็กเรียนก็อาจจะชอบฟังเพลงคลาสสิกเพราะหวังผลทางการกระตุ้นสมอง “ดนตรีช่วยระบายความโกรธ และสร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยและสงบนิ่ง ซึ่งนำไปสู่สภาวะที่ดีทั้งทางกายและทางใจ” (Leming, 1987) เด็กวัยรุ่นที่ชอบฟังเพลงร็อกก็จะแสดงออกว่าตัวเองเป็นชาวร็อก เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกสับสนและเกลียดชังต่อโลกของพวกเขา นี่เป็นเพียงขั้นตอนทั่วไปขั้นตอนหนึ่งในการแสดงออกทางความรู้สึกซึ่งมีผลดีต่อร่างกายด้วย

ดนตรีในช่วงวัยมัธยมปลาย มีความสัมพันธ์กับการเรียน เราเคยได้ยินเกี่ยวกับผลกระทบของดนตรีคลาสสิกหรือ “Mozart Effect” และรู้ว่ามันช่วยกระตุ้นสมองทางการเรียนรู้ได้อย่างไร การไปโรงเรียนจะกลายเป็นเรื่องน่าเบื่อทันทีเมื่อไม่มีสิ่งท้าทายหรือพื้นที่ในการแสดงออกทางอารมณ์ ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือที่ดีในการปลดปล่อยพลัง ความเครียด อารมณ์ และเพิ่มความตระหนักรู้ด้านจิตใจ ผลกระทบของดนตรีประเภทต่างๆ เช่น classical, hip hop/rap, country, rock, jazz ช่วยให้นักเรียนเจอพื้นที่ชีวิตของพวกเขา ประเภทของดนตรีที่ฟังทำให้เกิดการกระตุ้นทางด้านร่างกายมากกว่าจิตใจหรืออารมณ์ (Leming, 1987) ประเภทของเพลงที่ฟังจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากที่ผู้ปกครองและครูต้องดูแลเอาใจใส่เพื่อให้เด็กปลอดภัยจากความรุนแรงภายนอกโรงเรียนและทำให้เด็กมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น

ผลของดนตรีต่อคะแนนสอบ (Music Effect on Testing)

เมื่อดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้อง นักเรียนก็มีพัฒนาการที่ดีขึ้นในหลายด้าน ทั้งการตื่นตัว การเอาใจใส่ เรื่องการเรียน ความมั่นใจที่ดี และในอีกหลายด้าน หนึ่งในนั้นคือคะแนนสอบวัดระดับมาตรฐาน เมื่อนักเรียนได้เรียนดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนทางวิชาการ ผลการสอบออกมาเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีคะแนนที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้มีดนตรีเป็นส่วนร่วม สิ่งนี้สะท้อนว่าวิชาการที่มีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องจะเตรียมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการสัมผัสผลลัพธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเข้าใจ เช่น การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การจดจำ การคำนวณ (การตัดสินใจ) และทักษะการคิดวิเคราะห์

มีผลการศึกษาจำนวนหนึ่งพบว่า นักเรียนที่อยู่ในแวดวงของดนตรีจะมีคะแนนการสอบวัดระดับมาตรฐานที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนดนตรีอย่างเห็นได้ชัด ผลคะแนนที่แตกต่างของนักเรียนที่มีดนตรีเป็นส่วนร่วม อาจสรุปได้ว่ามาจากการพยายามที่จะเรียนรู้ดนตรี และการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งได้มาจากการซ้อมดนตรี นักวิชาการค้นพบว่าแม้แต่นักเรียนที่ถูกบังคับให้เรียนดนตรีมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนของพวกเขาดีขึ้น สถิตินี้แสดงให้เห็นว่าผลคะแนนสอบและผลการเรียนของทั้งนักเรียนที่เลือกเรียนดนตรีเองและนักเรียนที่ถูกบังคับให้เรียนดนตรีต่างก็มีผลคะแนนที่สูงขึ้น

นักเรียนที่ได้รับผลที่ดีจากการเรียนดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือจะมีความเป็นเลิศกว่านักเรียนคนอื่นๆ ในด้านที่นอกเหนือจากดนตรีด้วย เช่น คณิตศาสตร์ “ดนตรีและคณิตศาสตร์ต่างก็ต้องใช้ทักษะการแก้โจทย์เชิงซ้อนและการปฏิบัติร่วมกันซ้ำๆ เหมือนกัน” ทั้งดนตรีและคณิตศาสตร์ล้วนแต่ต้องพึ่งพาทักษะความเข้าใจที่มีมาแต่กำเนิดเกี่ยวกับตัวเลขและแบบแผนเป็นอย่างมาก ผลการศึกษาความเกี่ยวข้องของการเรียนดนตรีและคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่เรียนดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือสามารถสอบได้คะแนนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้ดนตรีในการเรียนการสอนโดยเฉลี่ย (Geoghegan & Mitchelmore, 1996; Vaughn, 2000)

อีกวิชาหนึ่งที่นักเรียนที่มีดนตรีในชีวิตได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการดีขึ้นและทักษะที่เป็นเลิศคือวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะการตั้งคำถามและตรรกะแบบการทดลองต่างก็เป็นขั้นตอนสำคัญในการทำเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จทั้งทางดนตรีและทางวิทยาศาสตร์ แต่ด้วยเงื่อนไขเวลาที่มีจำกัดและการขาดแคลนทรัพยากร ทำให้การหาผลกระทบจากดนตรีและวิทยาศาสตร์ยังเป็นเรื่องที่ต้องจับตามองอยู่ วิชาวิทยาศาสตร์นั้นมีความคล้ายคลึงกับวิชาคณิตศาสตร์มาก ทั้ง 2 วิชาต่างเกี่ยวข้องกับการทำซ้ำและแบบแผนต่างๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับดนตรี ทั้งการวัดผลทางวิทยาศาสตร์และการซ้อมดนตรีเป็นการทำซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ผลที่แน่นอนและมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ สิ่งนี้เป็นหลักฐานชั้นดีที่บอกว่านักเรียนที่นำความรู้ทางดนตรีมาเพิ่มเติมในการเรียนของพวกเขา นั้น มีผลการเรียนและทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น (Thornton, 2013)

นักเรียนที่เรียนดนตรียังมีผลกระทบที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษอีกด้วย ทั้งในด้านทักษะการคิดในทางภาษาที่สูงกว่านักเรียนทั่วไป นักเรียนที่มีส่วนร่วมในดนตรีมีการคิดเชิงวิพากษ์และความเข้าใจด้านภาษาอังกฤษที่สูงกว่า ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีช่วยกระตุ้นให้สมองซีกขวาที่ทำงานด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษาและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะทำงานได้ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในดนตรีทำให้นักเรียนมีทักษะการใช้คำสูงขึ้น มีความเข้าใจในการใช้ภาษาเพื่อบรรยายอารมณ์ความรู้สึกได้ดีกว่านักเรียนทั่วไป สิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการเขียนที่สร้างสรรค์ขึ้นและมีความเข้าใจด้านภาษาในในระดับที่สูงขึ้น (Patel, 2008)

การเรียนดนตรีควบคู่ไปกับการศึกษาด้านวิชาการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่านักเรียนมีผลคะแนนการสอบวัดระดับมาตรฐานออกมาดีกว่านักเรียนที่ไม่มีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้อง พวกเขามีความเป็นเลิศไม่เพียงด้านดนตรีแต่ยังรวมไปถึงด้านอื่นๆ ด้วย เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา ศาสตร์ ทักษะที่ดีกว่าในทุกๆ ด้านเช่นนี้ เป็นหลักประกันถึงความสำเร็จในอนาคตของนักเรียนเหล่านี้ไม่ว่าพวกเขาจะเลือกเดินไปทางใด

ดนตรีและการเรียนระดับอุดมศึกษา (Music and College)

เมื่อสามารถสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ความรู้สึกของการประสบความสำเร็จ ความโล่งใจ และความตื่นเต้นจะเกิดขึ้น แน่นอนว่าดนตรีช่วยเติมเต็มความรู้สึกโล่งใจ ตื่นเต้น และความสำเร็จได้จากทฤษฎีของ Robert Plutchik (1980) ที่อธิบายว่าอารมณ์สองอารมณ์ที่แตกต่างกันนั้นสามารถผสมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันได้ เช่น ความเบิกบานใจ (joy) รวมกับความตกตะลึง (surprise) กลายเป็นความประหลาดใจ (amazement) ซึ่งดนตรีช่วยสร้างประสบการณ์ชีวิตเหล่านี้ คนที่มีอารมณ์คล้ายคลึงกันจะเลือกเปิดเพลงที่ช่วยย้ำเตือนพวกเขาถึงช่วงเวลาแห่งความสำเร็จ เช่น เพลงที่บรรเลงในวันสุดท้ายของโรงเรียนก่อนปิดเทอมภาคฤดูร้อน เพลงนี้จะทำให้พวกเขาหวนนึกถึงช่วงเวลาแห่งความสำเร็จ ความตื่นเต้นและความโล่งใจอย่างสุดแสน

แต่สำหรับเพลงที่ไม่เคยฟังมาก่อนจะมีผลที่ต่างออกไป พวกเขาจะนำความรู้สึกที่ได้รับฟังเพลงนี้เป็นครั้งแรกมาเป็นตัวกำหนดความรู้สึกที่ได้รับจากเพลงนี้ แล้วค่อยทำให้ความทรงจำที่เกี่ยวข้องเพลงที่คล้ายๆ กัน เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา สมองจะประสานงานกับเสียง ระดับเสียงและเนื้อเพลงที่เชื่อมโยงกับความรู้สึกที่ใกล้เคียงกันและนำเพลงนั้นมาเพิ่มอรรถรสให้กับความรู้สึกนั้นๆ ของพวกเขา

ใครจะฟังเพลงประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล (Bidelman, Gandour, & Krishnan, 2011) นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์อธิบายว่า แม้นดนตรีจะมีบทบาทไม่ต่างกันในชีวิตของแต่ละคน แต่ดนตรีนั้นไม่เฉพาะเจาะจงอยู่เพียงประเภทเดียวสำหรับคนทั้งโลก เราทุกคนมีก้านสมอง แต่มันจะได้รับการปรับจูนเสียงแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเสียงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล โดยภาษาและดนตรีในโลกนี้มีความแตกต่างกันทุกหนทุกแห่งและส่งผลให้ก้านสมองของเราถูกทำให้เป็นรูปเป็นร่างที่ต่างกันไป

ในเวลานี้ ฮอร์โมนที่ถูกปลดปล่อยออกมาในช่วงวัยรุ่นกำลังจะทำงานสำเร็จลุล่วง สมองของวัยรุ่นได้เปลี่ยนไปเป็นสมองของผู้ใหญ่ แต่ช่วงปีเหล่านี้ก็ยังคงเป็นช่วงวิกฤติอยู่ Levitin (2006) ได้อธิบายว่าสมองของเราก็ยังต้องผ่านการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ในช่วงวัยรุ่นและหลังจากที่โครงสร้างสมองมีความคงที่แล้ว การเชื่อมโยงของระบบประสาทจะลดน้อยถอยลงแทนที่จะเติบโตขึ้น

ดนตรีที่เราฟังหลังจากสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วช่วยทำให้อารมณ์ในแง่บวกและความตื่นเต้นเหล่านี้แจ่มชัดขึ้น มีความเป็นไปได้ว่าดนตรีที่เลือกฟังจะทำให้เราจดจำเหตุการณ์นั้นไปได้ตลอดกาล เหมือนดังที่ Levitin (2006) ได้อธิบายไว้ว่า ประเภทของดนตรีแบบนี้สามารถกำหนดแนวทางการฟังดนตรีของเราไปตลอดชีวิต

ตอนที่ 5 ทฤษฎีการวิเคราะห์นโยบาย

การวิเคราะห์นโยบาย

ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย

การวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) ได้มีนักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ให้ความหมายที่น่าสนใจ ดังนี้

วิลเลียม ดันน์ (William N. Dunn. 1981: 35) กล่าวว่า การวิเคราะห์นโยบาย คือ สาขาสังคมศาสตร์ประยุกต์สาขาหนึ่ง ซึ่งใช้วิธีการหาข้อเท็จจริงและหาเหตุผลหลายวิธี เพื่อผลิตและแปลงข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งอาจใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา นโยบายในสถานการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน โดยได้เสนอระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายที่เป็นระบบ ตั้งแต่ การกำหนดปัญหา (Problem) การทำนายหรือการพยากรณ์ (Forecasting) การเสนอแนะ (Recommendation) การกำกับนโยบาย และการประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

เนเกิล (Stuart S. Nagel. 1984: 3) ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์นโยบายหมายถึง การกำหนดและการตัดสินใจว่าทางเลือกของนโยบาย หรือมรรควิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพื่อช่วยให้ชุดของเป้าหมายที่กำหนดบรรลุผลสำเร็จ โดยเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ กับเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ดันแคน แมคเร และเจมส์ วิลด์ (Duncan Macrae and James Willde. 1976: 279-289 อ้างใน สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2540: 259) กล่าวว่า การวิเคราะห์นโยบาย คือการใช้หลักฐานและเหตุผลเพื่อเลือกทางเลือกนโยบายที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายๆ ทางที่มีอยู่

เอดวาร์ด เควด (Edward S. Quade. 1982: 5) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์นโยบาย คือ การพยายามแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ การรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวกับผลประโยชน์และผลกระทบอื่นๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกและนำทางเลือกนั้นไปปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้ตัดสินใจนโยบายนั้นเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุด

ทอมัส ดาย (Thomas R. Dye. 1984: 7) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์นโยบายเป็นการวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับความเป็นจริง การวิเคราะห์นโยบายจึงเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการอธิบาย (Explanation) มากกว่าการเสนอแนะ (Prescription) เป็นการแสวงหาสาเหตุและผลกระทบของนโยบายอย่างจริงจังโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ ลักษณะของการวิเคราะห์ดังกล่าว จึงเน้นหนักในเรื่องการพัฒนาเชิงทฤษฎีมากกว่าการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของนักการเมืองที่เผชิญอยู่

เจมส์ แอนเดอร์สัน (James E. Anderson. 1975: 8) ได้ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ (Examination) และการพรรณนาสาเหตุและผลกระทบของนโยบายโดยไม่คำนึงถึงการรับรองหรือไม่รับรองนโยบายแต่อย่างใด

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพนธ์ (2540: 100) ได้ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์นโยบาย คือ การศึกษากระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหา นโยบาย และสาเหตุของปัญหา วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา ทางเลือกของนโยบายในการแก้ปัญหา ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของแต่ละทางเลือก รวมทั้งผลกระทบซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามทางเลือกนั้นๆ และเสนอผลการวิเคราะห์ให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยอาจจะระบุว่า ทางเลือกใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด หรือไม่ระบุก็ได้ ทั้งนี้โดยใช้สหวิทยาการ (Interdisciplinary) และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การวิเคราะห์นโยบาย คือ การประยุกต์ใช้เทคนิคในการศึกษาปัญหาต่างๆ ของสังคม และพยายามแสวงหาทางเลือกของนโยบายในการแก้ปัญหาโดยอาศัยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิทยาการแขนงต่างๆ ตลอดจนวิธีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีเชิงประจักษ์ (Empirical) อาศัยหลักเหตุผล การพิสูจน์ การทดลอง การทดสอบ การสังเกต การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับว่ามีความแม่นยำและเชื่อถือได้

ความสำคัญของการวิเคราะห์นโยบาย

ความสำคัญของการวิเคราะห์นโยบาย คือ การเน้นถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา และการแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบของฝ่ายการเมืองที่มีต่อประชาชน ทั้งนี้เพราะการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนนั้นถือว่าเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาล เมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลประสบความล้มเหลวในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน รัฐบาลนั้นก็ไมอาจดำรงอยู่ต่อไปได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของประชาชน หรือมติมหาชน (Public Opinion) คือ สาเหตุสำคัญที่มีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีประชาธิปไตยเชิงปทัสถาน (Normative Democratic Theory) ที่ถือว่าเป็นการรับผิดชอบของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน เพราะหลักประชาธิปไตยนั้น เน้นอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (Popular Sovereignty) กล่าวคือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง โดยการใช้สิทธิในการกำหนดตัวผู้ปกครอง โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (Election Process) (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. 2537: 226) ดังนั้นเมื่อประชาชนเลือกผู้นำหรือผู้ปกครองเข้ามา ก็หวังว่าจะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยการกำหนดนโยบายที่มีความชอบธรรม

เนื่องจากนโยบายมีความสำคัญดังกล่าวแล้ว ดังนั้น การวิเคราะห์นโยบายเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะ ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนโดยส่วนรวมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการวิเคราะห์นโยบายก่อนที่จะมีการตัดสินใจกำหนดนโยบายนั้นย่อมทำให้เกิดนโยบายที่สมเหตุสมผล ตรงตามปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมประสบความสำเร็จ และผิดพลาดน้อยกว่าการกำหนดนโยบายโดยมิได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามบทบาทของการวิเคราะห์นโยบายมิใช่เพื่อการทดแทนนโยบายเดิมที่มีอยู่ และผลักดัน

นโยบายใหม่ที่ผู้นำหรือผู้มีอำนาจต้องการ แต่การวิเคราะห์นโยบายนั้นเป็นการแสวงหาทางเลือก นโยบายที่ดีกว่าหรือเหมาะสมกว่า เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งใหม่ๆ ให้แก่สังคมโดยรวม

ประโยชน์ของการวิเคราะห์นโยบาย

การวิเคราะห์นโยบาย ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย เพราะก่อนที่จะตัดสินใจว่านโยบายใดนโยบายหนึ่งมาใช้มันจะต้องมีการวิเคราะห์นโยบายอย่างถ่องแท้เสียก่อนว่านโยบายนั้นเกิดประโยชน์กับใคร ใครเสียประโยชน์ถ้านโยบายนั้นถูกนำไปปฏิบัติ แล้วจะมีผลกระทบอะไรตามมาบ้าง การวิเคราะห์นโยบายจึงมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย เปรียบเสมือน “เกาฏุกที่คัน”
2. ทำให้ทราบที่มาหรือสาเหตุ (Causes) ของการมีนโยบายก่อนที่จะมีการตัดสินใจเลือกนโยบายของผู้นำหรือผู้มีอำนาจ
3. เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจสำหรับนักการเมืองและนักบริหารระดับสูง เพราะไม่มีเวลาจะพิจารณาปัญหาและสาเหตุของปัญหาต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้ บางครั้งอาจตัดสินใจกำหนดนโยบายผิดพลาดทำให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น ถ้ามีหน่วยงานวิเคราะห์นโยบายและเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา ปัญหาต่างๆ ก็จะได้รับ การแก้ไขอย่างตรงจุด
4. ป้องกันการตัดสินใจผิดพลาด และการกำหนดนโยบายตามใจชอบ หรือการกำหนดนโยบายโดยขาดความชอบธรรมของนักการเมืองและนักบริหาร เพราะบางครั้งนักการเมืองและนักบริหารระดับสูงอาจตัดสินใจด้วยความชอบ ความไม่รู้จริง และเพื่อพรรคพวก โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย อาจเกิดความผิดพลาดและเสียหาย
5. ทำให้นักการเมืองและนักบริหารเห็นผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากมีนโยบาย คือ ทำให้นักการเมืองและผู้บริหารประเทศมองการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงการกำหนดนโยบายขึ้นมาเท่านั้น แต่ยังมองถึงที่มาหรือสาเหตุตลอดจนผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากนโยบายนั้นไปปฏิบัติด้วย
6. เป็นการเสนอวิธีการดำเนินนโยบายที่ “ดีกว่า” หรือ “เหนือกว่า” หรือ “ที่เหมาะสมกว่า” เพราะเป็นนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองเป็นอย่างดีแล้ว

องค์ประกอบของการวิเคราะห์นโยบาย (Elements of Policy Analysis)

ในทัศนะของ เควด (Edward S. Quade. 1982: 45-47) สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของการวิเคราะห์นโยบาย ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objective) ในการวิเคราะห์นโยบายจะต้องพิจารณาที่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของนโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่ผู้ตัดสินใจประสงค์จะให้บรรลุผลคืออะไร วัตถุประสงค์หมายถึง การกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจะบรรลุในอนาคต โดยกำหนดไว้อย่างกว้างๆ แต่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ดีควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของนโยบายต้องชัดเจน (Clear)

1.2 วัตถุประสงค์ของนโยบายต้องสามารถวัดได้ (Measurable)

1.3 วัตถุประสงค์ของนโยบายต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ (Practical)

2. การกำหนดทางเลือก (The Alternatives) หมายถึง เงื่อนไขหรือวิธีการที่เป็นไปได้ ซึ่งผู้ตัดสินใจคาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือวิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จได้ ทางเลือกจึงอาจอยู่ในรูปของนโยบาย กลยุทธ์ แนวปฏิบัติ หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ข้อสำคัญของทางเลือกไม่จำเป็นต้องทำในรูปแบบเดียวกันก็ได้ ในการวิเคราะห์นโยบายนั้น ต้องพิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาจากทางเลือกที่มีอยู่แล้ว หรือทางเลือกเดิมที่เคยทำอยู่แล้ว หรือแสวงหาทางเลือกใหม่หรือวิธีการใหม่ๆ ปัจจัยหรือข้อมูลที่สำคัญสำหรับพิจารณาทางเลือกต่างๆ ได้แก่

2.1 สารสำคัญของทางเลือก เป็นข้อความที่บรรยายถึงแนวทางของทางเลือก โดยสรุป ซึ่งรวมถึงกำลังคน อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เทคโนโลยีที่ใช้และกิจกรรมที่ปฏิบัติซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์ความได้เปรียบ เสียเปรียบของแต่ละทางเลือกได้

2.2 ประสิทธิผลของทางเลือก หมายถึง ทางเลือกที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ คือ ต้องพิจารณาความเป็นไปได้ (Feasibility) ของแต่ละทางเลือกที่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ต้องอาศัยปัจจัยใดบ้าง

2.3 ต้นทุน (Cost) หรือค่าใช้จ่าย การประมาณการของต้นทุนของแต่ละทางเลือกไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียดถูกต้องนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ดี เพราะสามารถจำแนกต้นทุนออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ชัดเจน เช่น ต้นทุนในการลงทุน ต้นทุนในการปฏิบัติหรือการดำเนินการ ต้นทุนในการบำรุงรักษา ฯลฯ ตลอดจนระบุให้ชัดเจนว่าใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบต้นทุนต่างๆ เหล่านั้น

2.4 ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ไม่คาดหมายเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการกำหนดไว้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ ลักษณะของผลลัพธ์ที่ไม่คาดหมายมักมีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพ ดังนั้น นักวิเคราะห์จึงควรประเมินทางเลือกไว้ด้วยว่าแต่ละทางเลือกมีโอกาสก่อให้เกิดผลลัพธ์นอกเหนือจากที่กำหนดไว้อย่างไรบ้าง และใครเป็นผู้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากผลลัพธ์ที่ไม่คาดหมายเหล่านั้นบ้าง

2.5 การจัดลำดับทางเลือก เป็นการเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือก ซึ่งจะช่วยให้ตรวจสอบทางเลือกให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในการจัดลำดับทางเลือกนี้ จะต้องบอกด้วยว่าทางเลือกจะก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง เช่น การกำหนดนโยบายภาษีใหม่นั้น

ทางเลือก ก. มีใครบ้างต้องเสียภาษีมากขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือก ข. แล้ว ทางเลือกใดที่ทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากขึ้น โดยกลุ่มคนยากจนได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

3. ผลกระทบ (Impacts) คือผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามทางเลือกแต่ละทางเลือก “ผลกระทบ” หมายถึง ชุดของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเลือกทางเลือกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ผลกระทบของแต่ละทางเลือกอาจเป็นผลกระทบในทางบวก หรือผลกระทบในทางลบก็ได้ ซึ่งผลกระทบนั้น อาจแบ่งออกได้หลายประเภทคือ

3.1 ผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดขึ้น (Intended Impacts) ได้แก่ ผลกระทบที่เราคาดหวังไว้ตั้งแต่แรก โดยปกติจะกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ เช่น นโยบายปิดป่า ผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดขึ้นก็คือ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าลดน้อยลง การสงวนและอนุรักษ์พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น การบุกรุกพื้นที่ป่าน้อยลง สภาพป่ากลับคืนสู่ธรรมชาติ หรือนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว (Amazing Thailand) ผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดขึ้นก็คือ รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ประชาชนมีอาชีพเสริม คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่นานาชาติ ส่วนมากผลกระทบที่ตั้งใจให้เกิดขึ้น มักจะเป็นผลกระทบทางบวกหรือผลกระทบที่เราคาดหวัง หรือผลที่เราต้องการอย่างแท้จริง

3.2 ผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดขึ้น (Unintended Impacts) ได้แก่ ผลกระทบที่เราไม่คาดหวังไว้ตั้งแต่แรก แต่เมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วปรากฏว่าเกิดผลกระทบข้างเคียงอื่นๆ ตามมา เช่น นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลกระทบที่ไม่ตั้งใจให้เกิดขึ้น ก็คือ ปัญหามลภาวะ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาการแพร่เชื้อเอชไอวี เป็นต้น ซึ่งมักจะเป็นผลกระทบเชิงลบ หรือผลกระทบที่ไม่คาดหวัง อาจเกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หรือใช้เวลานานจึงจะเห็นผลกระทบได้

4. เกณฑ์การวัด (Criteria's) หมายถึง กฎหรือมาตรฐานที่ใช้จัดลำดับความสำคัญของทางเลือกตามที่ประสงค์ ในการวิเคราะห์นโยบายจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ในการวัดเพื่อวัดวัตถุประสงค์วัดทางเลือกและผลกระทบต่างๆ ซึ่งเกณฑ์ในการวัดนั้นต้องใช้หลักการเดียวกัน มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ และปราศจากอคติ (Bias) และอาจใช้เกณฑ์วัดที่เป็นสากล หรือเกณฑ์วัดที่ตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้วิเคราะห์นโยบายก็ได้

5. ตัวแบบ (Models) หัวใจของการวิเคราะห์หัดตัดสินใจ คือ กระบวนการหรือการสร้างสรรค์ที่สามารถพยากรณ์ผลที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละทางเลือกได้ นักวิเคราะห์จะต้องประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด แค่นั้น ก็ต้องอาศัยตัวแบบ หรือชุดของตัวแบบมาช่วยเป็นกรอบในการวิเคราะห์ สำหรับวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ ทางเลือก และผลกระทบของนโยบายในการวิเคราะห์นโยบายนั้น ต้องมีตัวแบบสำหรับเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์นโยบายง่ายขึ้น

“ตัวแบบ” หมายถึง แบบจำลองของจริง หรือต้นแบบที่เราอยากเห็น อยากได้ โดย

5.1 ตัวแบบที่มีอยู่เดิมแล้ว เช่น ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model) ตัวแบบกระบวนการ (Process Model) ตัวแบบผู้นำ (Elite Model) ตัวแบบกลุ่ม (Groups Model) ตัวแบบเหตุผล (Rational Model) ตัวแบบเชิงระบบ (System Model)

5.2 ตัวแบบที่สร้างขึ้นใหม่ เป็นตัวแบบที่นักวิเคราะห์คิดขึ้นมาใหม่ซึ่งอาจแตกต่างจากตัวแบบเดิม หรือนำตัวแบบเดิมมาปรับปรุงใหม่ให้ดีขึ้น

รูปแบบการวิเคราะห์นโยบาย (Form of Policy Analysis)

รูปแบบของการวิเคราะห์นโยบาย ถ้าจะพิจารณาตามประเภทของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแล้ว (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์, 2540: 106) แบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัติ
2. รูปแบบการวิเคราะห์หลังการนำไปปฏิบัติ
3. รูปแบบการบูรณาการของการวิเคราะห์นโยบาย

รูปแบบการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัติ (Prospective Policy Analysis) หมายถึง รูปแบบการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการแปลงข่าวสารก่อนขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Actions) จะเริ่มขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติ การวิเคราะห์นโยบายก่อนนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ มักก่อให้เกิดช่องว่างมาก ระหว่างทางเลือก (Alternatives) ในการแก้ปัญหาที่ตนชอบมากกว่ากับความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น มีผู้ประมาณว่าการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัตินี้ รัฐบาลนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปฏิบัติจริงไม่เกิน 10% เท่านั้น เพราะรัฐบาลคิดว่ามีเวลาน้อยในการที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัติ และบางครั้งรัฐบาลก็ไม่ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นโยบายนั้นๆ และที่สำคัญก็คือรัฐบาลตัดสินใจกำหนดนโยบายตามที่ตนชอบหรือสนใจมากกว่า

รูปแบบการวิเคราะห์นโยบายหลังการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Retrospective Policy Analysis)

เป็นรูปแบบการพรรณนาผลงานวิจัยนโยบายที่ทำมาในอดีต เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการผลิต และการแปลงข่าวสารข้อมูลหลังการนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติ แล้วมักนิยมปฏิบัติกันในหมู่นักวิชาการและนักวิเคราะห์ 3 กลุ่ม (Dunn, 1981: 51-52) คือ

1. การวิเคราะห์เชิงสาขาวิชา (Discipline Oriented Analysis) เช่น นักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาก็จะทำการวิเคราะห์นโยบายเพื่อพัฒนา และทดสอบทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน สาขาวิชาของตน อาทิ นักรัฐศาสตร์ก็จะวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการเมืองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทฤษฎีหรือตัวแบบใดบ้างหรือนักสังคมวิทยาก็จะทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับนโยบายการผลักดันแรงงานต่างด้าวว่านโยบายนี้เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมได้หรือไม่ อย่างไร สอดคล้องกับหลักการหรือทฤษฎีใดบ้าง เป็นต้น

2. กลุ่มนักวิเคราะห์เชิงปัญหา (Problem-Oriented Analysis) ประกอบด้วย นักวิเคราะห์ทางรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาเป็นส่วนใหญ่ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของนักวิเคราะห์กลุ่มนี้ คือ การมุ่งพรรณนาถึงสาเหตุ และผลกระทบของนโยบาย โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์เฉพาะปัญหาที่น่าสนใจ ปัญหาวิกฤต หรือปัญหาที่คนส่วนใหญ่สนใจ เช่น นโยบายแก้ไขปัญหามลภาวะ นโยบายด้าน สิ่งแวดล้อม นโยบายด้านพลังงาน นโยบายด้านเศรษฐกิจ นโยบายปราบปรามอาชญากรรม นโยบาย ปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

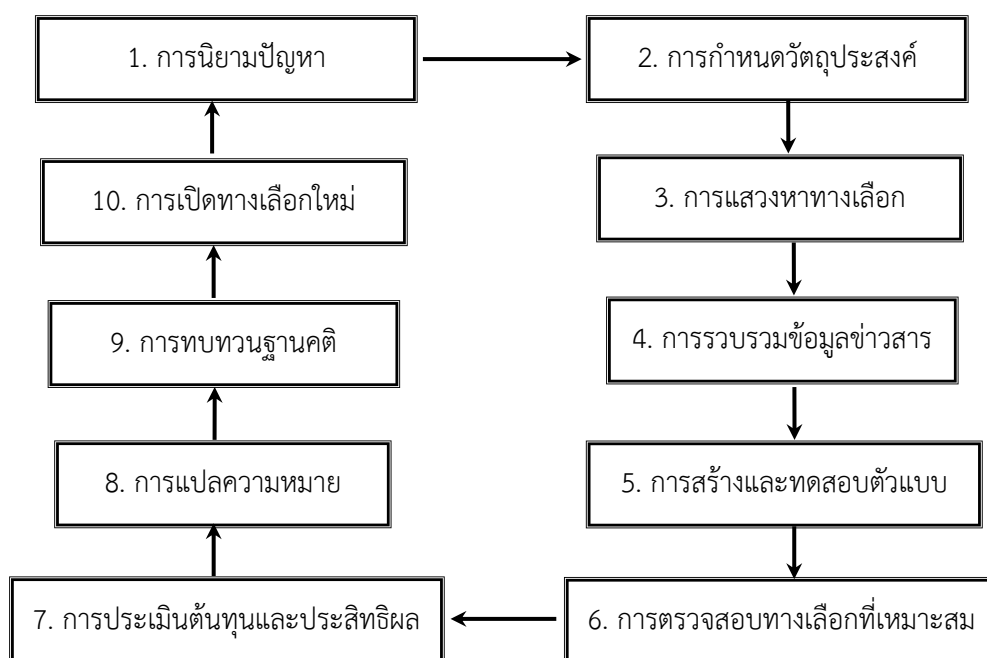
3. กลุ่มนักวิเคราะห์เชิงประยุกต์ (Application-Oriented Analysis) ประกอบด้วย นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์บางคน นอกจากนี้ยังมีนักวิเคราะห์ในสาขาวิชาอื่นๆ อีก เช่น นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักสังคมสงเคราะห์ และนักวิจัยประเมินผล จุดมุ่งหมายที่สำคัญของ นักวิเคราะห์กลุ่มนี้ได้มุ่งที่จะพัฒนาและทดสอบทฤษฎีในสาขาวิชาของตน หากแต่มุ่งที่จะนำผลการ วิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เช่น นักรัฐประศาสนศาสตร์ ต้องการ วิเคราะห์ว่าระบบราชการไทยทำไมถึงล่าช้า และการบริการไม่มีประสิทธิภาพ เขาก็จะทำการวิเคราะห์ หรือวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์นั้นไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไป ปรับปรุงแก้ไขปัญหา ที่เรียกว่า “การปฏิรูประบบราชการ” (Reengineering Government) โดยที่ นักวิเคราะห์หรือนักวิจัยนั้นมิได้เป็นผู้ลงมือแก้ไขปัญหาคือเอาผลการวิเคราะห์หรือข้อมูลไปให้ หน่วยงานอื่นประยุกต์ใช้แก้ปัญหา

รูปแบบบูรณาการของการวิเคราะห์นโยบาย (Integrated Policy Analysis) รูปแบบนี้มีความพิสดารมากกว่าการวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบแรก กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ที่ผสมผสานการ วิเคราะห์ทั้ง 2 รูปแบบ คือ ทำการวิเคราะห์นโยบายทั้งก่อนกำหนดนโยบายและหลังการนำนโยบาย ไปปฏิบัติแล้ว เป็นรูปแบบการวิเคราะห์ที่มีได้มุ่งเชื่อมโยงระหว่างการวิเคราะห์นโยบายที่นำไปปฏิบัติ แล้ว กับนโยบายที่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังเป็นการวิเคราะห์ที่ยังจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง หลายช่วงเวลาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) มากยิ่งขึ้น

กระบวนการวิเคราะห์นโยบาย (The Process of Policy Analysis)

สิ่งสำคัญที่นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องตระหนักถึง และวิเคราะห์นโยบายให้เกิดความ แม่นยำ และเชื่อถือได้ก็คือ ขั้นตอน หรือกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งกระบวนการหรือขั้นตอน ในการวิเคราะห์นโยบายอย่างละเอียดนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. กระบวนการวิเคราะห์นโยบาย เควด (E.S. Quade) ในทัศนะของ เควด เห็นว่ากระบวนการ วิเคราะห์นโยบายประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 วงจร/กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ Quade

จากแผนภาพที่ 2.1 เควด (Quade) ได้แบ่งกระบวนการวิเคราะห์นโยบายหรือขั้นตอนในการวิเคราะห์นโยบายออกเป็นขั้นตอนได้ 10 ขั้นตอน (สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2540: 275-278) ได้ดังนี้

1. การนิยามปัญหา (Clarifying the Problem) หรือการระบุปัญหา นโยบายหมายความว่า การวิเคราะห์นโยบายจะต้องเริ่มจากการระบุปัญหาให้ชัดเจนว่า ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาอะไร เกิดขึ้นกับคนกลุ่มใด สาเหตุของปัญหาคืออะไร ความรุนแรงของปัญหามีมากน้อยเพียงใด มีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร มีความเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้นเพียงใด และประชาชนในสังคมต้องการให้แก้ไขปัญหายังไง ถ้ามีการระบุปัญหาชัดเจน ย่อมจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหานั้นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาได้ดี

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Determining Objectives) เมื่อทราบปัญหา นโยบายอย่างชัดเจนแล้ว นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) หรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ในการแก้ไขปัญหานั้นให้ชัดเจน โดยวัตถุประสงค์จะต้องมีความเฉพาะเจาะจงสอดคล้องกับลักษณะของปัญหา มีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหานั้น มีความสมเหตุสมผลสอดคล้องกับสถานการณ์ เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วสามารถวัดระดับความสำเร็จ (Success) ของวัตถุประสงค์ได้ นักวิเคราะห์นโยบายต้องตระหนักอยู่เสมอว่าถ้าวัตถุประสงค์ของนโยบายไม่ชัดเจนนั้นหมายความว่าจุดเริ่มต้นของความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้เกิดขึ้นแล้ว

3. การแสวงหาทางเลือก (Alternatives) เมื่อนักวิเคราะห์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหานั้นไว้อย่างชัดเจนแล้ว สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไปคือจะต้องแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหานั้น

ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจะต้องพยายามคิดหาทางเลือกหลายๆ ทางเลือก หรืออย่างน้อยที่สุดสองทางเลือก ที่เป็นทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ ต้องมีการวิเคราะห์ ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก โดยจะต้องวิเคราะห์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม การเงินและการบริหาร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบทางเลือกแต่ละทางให้เหมาะสมที่สุด

4. การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Collecting Data and Information) เมื่อได้กำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาสังคมได้แล้ว ขั้นตอนสำคัญต่อไปก็คือ การรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกที่นักวิเคราะห์ได้เลือกไว้ให้เพียงพอ แม่นตรง เชื่อถือได้ และข้อมูลทันสมัยเพื่อเป็นข้อมูลยืนยันว่าแต่ละทางเลือกนั้นมีจุดอ่อน หรือจุดแข็งอย่างไรบ้าง มีข้อจำกัดหรือมีโอกาสเพียงใดในการนำไปปฏิบัติ

5. การสร้างและทดสอบตัวแบบ (Building and Testing Models) เมื่อได้ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาโดยมีข้อมูลสำหรับการเปรียบเทียบอย่างชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำทางเลือกแต่ละทางเลือกมาสร้างเป็นตัวแบบจำลอง (Models) เพื่อนำไปทดสอบเบื้องต้นว่าแต่ละทางเลือกนั้นมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ถ้าทดสอบแล้วปรากฏว่าทางเลือกนั้นมีผลกระทบเชิงลบมากกว่าผลกระทบเชิงบวกหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง นักวิเคราะห์นโยบายก็อาจตัดทางเลือกนั้นทิ้งไปตั้งแต่ต้น เพื่อให้เหลือทางเลือกที่น้อยลง และเป็นทางเลือกที่มีความเหมาะสมหรือมีความเป็นไปได้เท่านั้น

6. การตรวจสอบทางเลือกที่เหมาะสม (Examining Alternatives for Feasibility) เมื่อได้ทำการทดสอบตัวแบบทางเลือกจนปรากฏว่ามีทางเลือกใดบ้างที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการประเมินทางเลือกกว้างทางเลือกใดบ้างที่สอดคล้องกับค่านิยมของคนในสังคม หรือเป็นทางเลือกที่ได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานผู้ปฏิบัติ และประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ขั้นตอนนี้ นักวิเคราะห์นโยบายต้องระมัดระวังไม่ใช้ค่านิยม (Values) ของตนเองเข้ามาช่วยตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือกเพราะอาจทำให้เกิดอคติ (Bias) ในการเลือกทางเลือกได้ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้

7. การประเมินต้นทุนและประเมินประสิทธิผล (Evaluating Costs and Effectiveness) เมื่อได้ทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำการประเมินต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการนำทางเลือกแต่ละทางเลือกไปปฏิบัติ รวมทั้งประเมินประสิทธิผล ผลผลิตหรือผลลัพธ์ของทางเลือกแต่ละทางเลือกว่าเป็นอย่างไร โดยการประเมินต้นทุนและประสิทธิผลของทางเลือกนั้นจะต้องประเมินทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วย โดยเฉพาะต้นทุนทางสังคมซึ่งเป็นต้นทุนที่มองไม่เห็น แต่มีความสำคัญเราจะต้องนำมาพิจารณาด้วย เช่น การมีส่วนร่วมในชุมชน วัฒนธรรมในชุมชน ความเครียดของคนในชุมชน การต่อต้านของชุมชน สุขภาพจิตของคนในชุมชน สุขภาพกายของคนในชุมชน เป็นต้น

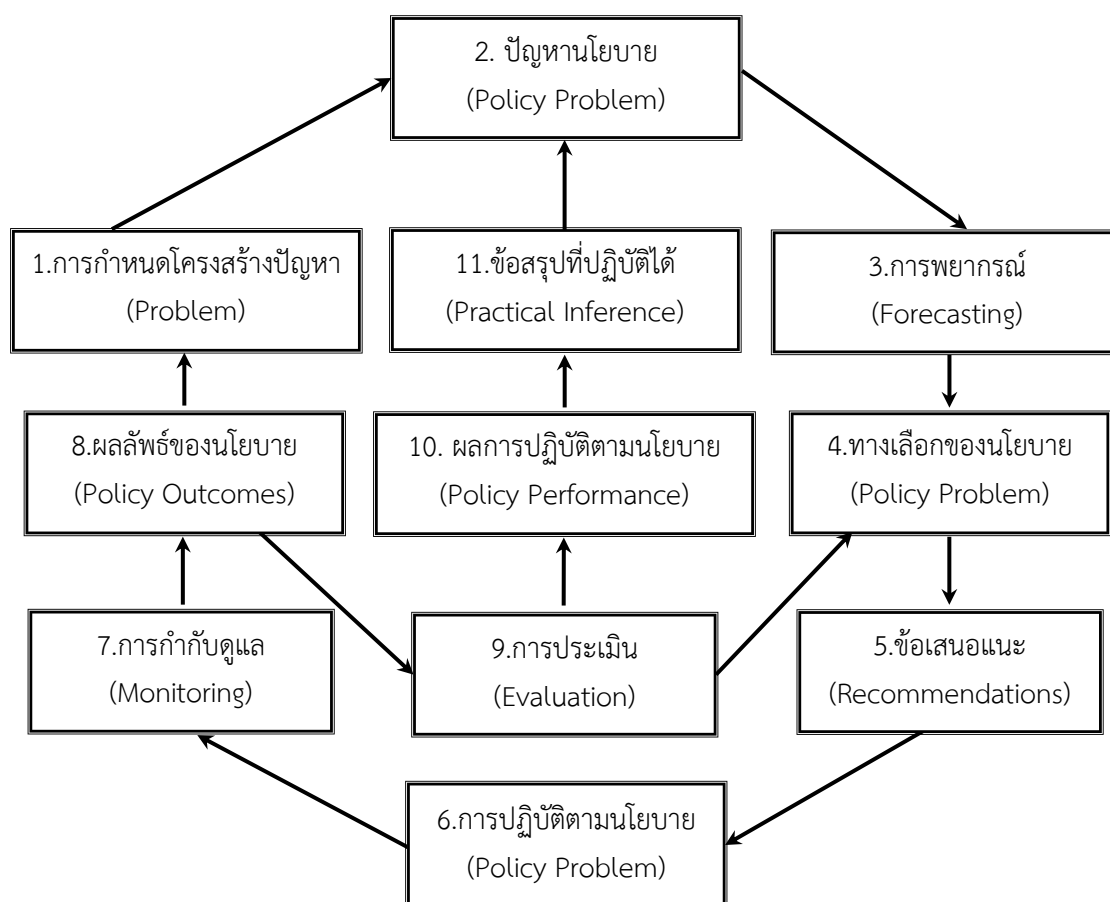
8. การแปลความหมาย หรือแปลผลที่เกิดขึ้น (Interpreting Results) เมื่อผู้ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว และได้นำไปปฏิบัติให้ปรากฏจริงแก่สังคมแล้วนักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการนำไปปฏิบัติว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคในการนำไปปฏิบัติหรือไม่อย่างไร

9. การทบทวนฐานคติ (Questioning Assumptions) เมื่อนักวิเคราะห์นโยบายทำการประเมินผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว จะต้องนำผลการประเมินนั้นมาทบทวนฐานคติให้ชัดเจนว่า ในกรณีที่ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จะต้องวิเคราะห์ว่า มีสาเหตุมาจากการระบุปัญหาไม่ชัดเจนถูกต้องหรือการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาไม่ชัดเจน หรือการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง หรือเป็นปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานและตัวผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หรือเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เราไม่สามารถควบคุมได้

10. การกำหนดทางเลือกใหม่หรือการเปิดทางเลือกใหม่ (Opening new Alternatives) ในกรณีที่การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ และลักษณะของปัญหาเป็นปัญหาที่มีความต่อเนื่อง ปัญหาซ้ำซาก ผู้ตัดสินใจเลือกนโยบายสามารถนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติต่อไปได้อีก เพียงแต่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยเพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามสถานการณ์เท่านั้น แต่ในกรณีที่มีการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติแล้วปรากฏว่า ผลผลิตและผลลัพธ์ไม่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บางครั้งต่ำกว่าที่กำหนดไว้ หรือบางครั้งเกิดผลกระทบเชิงลบมากกว่าเชิงบวก นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำการศึกษาให้ถ่องแท้อีกครั้งว่าความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดจากสาเหตุประการใดบ้าง เพื่อนำมาตรวจสอบกับสภาพปัญหา นโยบายที่แท้จริง และจะได้ทำการแสวงหาทางเลือกนโยบายใหม่ให้มีความเหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของดันน์ (William N. Dunn)

ดันน์ ได้เสนอว่ากระบวนการหรือขั้นตอนในการวิเคราะห์นโยบายนั้น จะต้องเป็นระบบ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพนธ์. 2540: 11-113) มีความครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดโครงสร้างของปัญหา ปัญหา นโยบาย การพยากรณ์ ทางเลือกของนโยบาย ข้อเสนอแนะ การปฏิบัติตามนโยบาย การกำกับดูแล ผลลัพธ์ของนโยบาย การประเมินผลนโยบาย ผลของการปฏิบัติตามนโยบาย และข้อสรุปที่ปฏิบัติได้ มี 11 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 วงจร/กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ William N. Dunn

จากแผนภาพที่ 2.2 กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ William N. Dunn สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างของปัญหา (Problem Structuring) เป็นขั้นตอนแรกที่ทำให้การวิเคราะห์ปัญหาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเป็นปัญหาจริงต้องพิจารณาต่อไปว่าเป็นปัญหส่วนตัว หรือปัญหาสาธารณะ ถ้าเป็นปัญหาสาธารณะจึงจะดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป ว่าเป็นปัญหาทางการบริหารหรือปัญหานโยบายที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม

2. ปัญหานโยบาย (Policy Problem) เมื่อนำวิเคราะห์นโยบายทำการวิเคราะห์ปัญหาตามข้อ 1 ว่าเป็นปัญหาสาธารณะที่แท้จริงแล้ว ขั้นตอนนี้จะต้องวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหานั้น

3. การพยากรณ์ (Forecasting) เป็นการวิเคราะห์ว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว จะต้องมียุทธศาสตร์นโยบายอย่างไรบ้างที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหา ซึ่งนักวิเคราะห์นโยบายจะต้องแสวงหาข้อมูล ข่าวสารเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ที่ถูกต้องและแม่นยำในการแก้ไขปัญหา

4. ทางเลือกของนโยบาย (Policy Analysis) เป็นขั้นตอนที่นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องพิจารณาทางเลือกนโยบายหลายๆ ทางเลือก และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดี ข้อบกพร่อง หรือ จุดอ่อน จุดแข็งแต่ละทางเลือกที่จะเสนอให้ผู้ตัดสินใจเลือกนโยบายตัดสินใจเลือกนโยบายได้ถูกต้องและเหมาะสมกับปัญหานั้นๆ

5. ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นขั้นตอนการจัดทำข้อเสนอแนะว่าทางเลือกใดเป็นทางเลือกที่เหมาะสม ดีที่สุด บกพร่องน้อยที่สุด และมีความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งนักวิเคราะห์นโยบายจะต้องเขียนให้ละเอียดและชัดเจน เพื่อให้ผู้มีอำนาจจะได้ตัดสินใจเรื่องนโยบายไม่ผิดพลาด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

6. การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Action) เป็นขั้นตอนที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกำหนดนโยบาย และประกาศใช้นโยบายเป็นทางการแล้ว ต่อไปหน่วยงานหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้นๆ ก็จะได้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผลต่อไป

7. การกำกับดูแล (Monitoring) เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากหน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว จะต้องต้องมีหน่วยงานเฉพาะหรือหน่วยงานตามสายงานทำหน้าที่กำกับดูแล หรือควบคุมการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาอุปสรรคประการใดหรือไม่ ทรพยากรในการปฏิบัติงานเพียงพอหรือไม่ หากมีปัญหาและอุปสรรคผู้มีอำนาจหรือผู้บริหารระดับสูงจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาก่อนที่จะสายเกินแก้

8. ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy Outcomes) เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วก็เกิดผลลัพธ์ตามนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย ผลผลิต (Output) และผลกระทบของนโยบาย (Policy Impact) ตามมา ซึ่งเราไม่สามารถทราบผลลัพธ์ของนโยบายได้ จนกว่าจะมีการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)

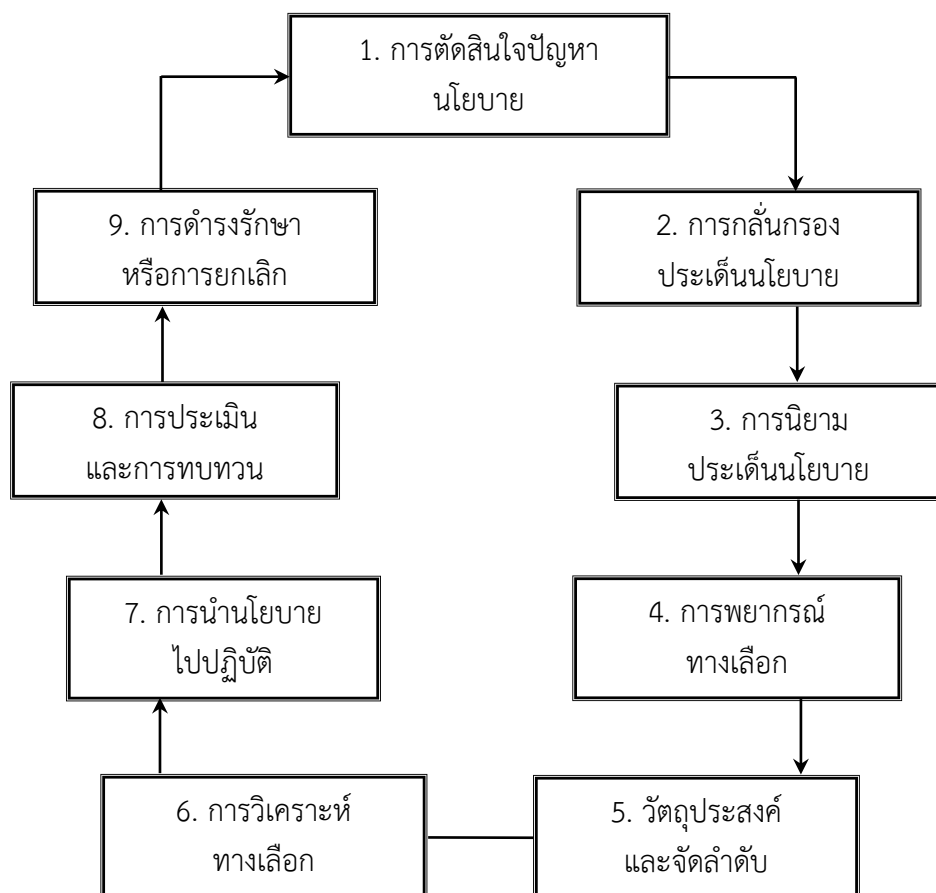
9. การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติประเมินผลลัพธ์ของนโยบายว่าเป็นอย่างไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบอย่างไร หรือบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนนี้จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก แต่โดยปกติหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในสังคมไทยยังให้ความสำคัญน้อย และมักนิยมประเมินผลระบบปิด (ประเมินโดยหน่วยปฏิบัติ และข้อดีเท่านั้น) ไม่ค่อยประเมินผลแบบระบบเปิด (นอกจากจะมีหน่วยงานประเมินผลแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้รับบริการประเมินผลด้วย)

10. ผลการปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Performance) เมื่อได้ดำเนินการประเมินผลนโยบายแล้ว ในขั้นตอนนี้ นักวิเคราะห์นโยบายก็จะทราบถึงผลการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์เพียงใด หรือเกิดความล้มเหลว เพื่อที่จะได้สรุป นำเสนอผู้มีอำนาจตัดสินใจที่จะดำเนินการตามนโยบายต่อไป หรือเพื่อเลิกล้มนโยบายนั้น

11. ข้อสรุปที่ปฏิบัติได้ (Practical Inference) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์นโยบาย ตามทัศนะของ ดันน์ คือ นักวิเคราะห์นโยบายจะสรุปเชิงพรรณนาให้หน่วยงานปฏิบัติหรือผู้ปฏิบัตินำทางเลือกของนโยบายที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างถ่องแท้แล้วไปปฏิบัติต่อไปให้บังเกิดผลดี

ข้อสังเกตก็คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายของ เควด (Quade) และดันน์ (Dunn) นั้น ถ้าพิจารณาในภาพรวมแล้วสาระสำคัญไม่แตกต่างกันมากนัก แต่จะแตกต่างกันที่การแบ่งขั้นตอนในรายละเอียดเท่านั้น กล่าวคือ ขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายของดันน์ (Dunn) นั้น มีขั้นตอนละเอียดมาก และเป็นการวิเคราะห์นโยบายทั้งระบบตั้งแต่ก่อนจะตัดสินใจนโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย ผลลัพธ์ของนโยบาย และการประเมินผลนโยบาย ส่วนขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายของ เควด (Quade) นั้น มีขั้นตอนน้อยกว่าขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายของ ดันน์ เพราะมิได้เน้นการวิเคราะห์ในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย จึงเป็นการวิเคราะห์นโยบายที่ไม่เป็นระบบครบวงจร แต่นักวิเคราะห์นโยบายจำนวนไม่น้อยก็มักนิยมใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายของ เควด เพราะไม่ยุ่งยากซับซ้อนมาก และง่ายในการวิเคราะห์

3. กระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ ฮอกวูดและกันน์ (Brian W. Hogwood & Lewis A. Gunn) ในทัศนะของฮอกวูดและกันน์ (สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2540: 279) เห็นว่า การวิเคราะห์นโยบายควรประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.3 แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายตามแนวคิดของ Hogwood และ Gunn

จากแผนภาพที่ 2.3 อธิบายกระบวนการวิเคราะห์นโยบายของ ฮอกวูดและกันน์ ได้ดังนี้

1. การตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหา นโยบาย (Deciding to Decide or Issue Search or Agenda Setting) เป็นการจำแนกลักษณะของปัญหาและการคาดหมายปัญหา นโยบาย ซึ่งจะเป็นการยากที่จะทำการพยากรณ์ล่วงหน้า แต่บางกรณีก็สามารถคาดหมายหรือพยากรณ์ได้ตั้งแต่เริ่มต้นการพิจารณา ด้วยวิธีการพิจารณาปัญหาจากสภาพรวมทั้งหมดว่า มีประเด็นใดที่เป็นปัญหา นโยบาย ที่จะต้องนำมาพิจารณาบ้าง

2. การกลั่นกรองประเด็นนโยบาย (Deciding how to Decide or Issue Filtration) เมื่อคาดการณ์ถึงปัญหาหรือระบุปัญหา นโยบาย แล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์นโยบายจะต้องตั้งคำถามต่อไป คือ ประเด็นปัญหานั้น ควรเป็นหน้าที่ของกระบวนการบริหารและกระบวนการทางการเมืองตามปกติ หรือควรทำการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหา นโยบาย ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การกลั่นกรองประเด็นนโยบายคือการตัดสินใจกำหนดประเด็นนโยบายด้วยความรอบคอบรัดกุม โดยอยู่บนพื้นฐานของเกณฑ์การวัดที่กำหนดขึ้นจากกรอบการวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรเอง

3. การนิยามประเด็นนโยบาย (Issue Definition) เมื่อนักวิเคราะห์นโยบายได้ทำการจำแนกประเด็นนโยบายแล้ว สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไปคือ การนิยามประเด็นหรือปัญหา นโยบายให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจากกรณีความคลาดเคลื่อนจากการตีความที่แตกต่างออกไป การนิยามในกรณีนี้อาจกระทำในลักษณะอัตวิสัยของนักวิเคราะห์นโยบาย หรืออาจกระทำด้วยการวิเคราะห์เชิงวัตถุวิสัย ซึ่งจะเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือมากกว่า นอกจากนี้ นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องพยายามอธิบายด้วยว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นอย่างไรและอะไรคือองค์ประกอบของสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น การนิยามประเด็นหรือปัญหา นโยบายถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดขั้นตอนต่อไปของการวิเคราะห์นโยบาย

4. การพยากรณ์ (Forecasting) นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องมีความพร้อมในการพยากรณ์สถานการณ์ที่เป็นอยู่ว่าจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดทางเลือกนโยบายที่เป็นไปได้ในอนาคต และเป็นประโยชน์ในการกำหนดสมมติฐานที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของปัญหา นโยบาย การพยากรณ์จะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิเคราะห์ที่จะทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประโยชน์ทางทฤษฎีและทางปฏิบัติของนโยบาย รวมทั้งข้อจำกัดของเทคนิคต่างๆ ตั้งแต่การสร้างตัวแบบ (Modeling) จนถึงการใช้สถิติเชิงอัตวิสัย

5. การกำหนดวัตถุประสงค์และการจัดลำดับความสำคัญ (Setting Objectives and Priorities) นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้การกำหนดนโยบายสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยนักวิเคราะห์อาจจะเริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่าสิ่งที่ต้องกระทำ คืออะไร และจะรู้ได้อย่างไรว่า เมื่อใดควรลงมือกระทำด้วยเหตุว่าตามปกติมักมีช่องว่างระหว่างสิ่งที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องจำแนกข้อจำกัดสำคัญๆ ในองค์กรหรือในโครงการขนาดใหญ่ เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการโดยการตรวจสอบลำดับความสำคัญก่อนหลังของวัตถุประสงค์ที่หลากหลายอันเนื่องมาจากทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด

6. การวิเคราะห์ทางเลือก (Options Analysis) ตามปกติ นักวิเคราะห์นโยบายอาจพบว่ามียุทธศาสตร์นโยบายหลายทางเลือกที่อาจนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่วิธีที่อาจได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก คือ การเลือกทางเลือกภายใต้การผลักดันของผู้มีอิทธิพล ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของสังคมส่วนรวม ดังนั้นการเลือกทางเลือกจึงเป็นสิ่งสำคัญที่นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องนำเสนอทางเลือกที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้

7. การนำนโยบายไปปฏิบัติ การกำกับและการควบคุม (Policy Implementation, Monitoring, and Control) เมื่อนักวิเคราะห์ได้นำเสนอทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว ผู้ตัดสินใจนโยบายจะเป็นผู้ให้ความเห็นชอบว่าจะเลือกใช้ทางเลือกใด เมื่อได้ทางเลือกที่เหมาะสมแล้ว (Preferred Option) ทางเลือกดังกล่าวจะถูกนำไปปฏิบัติ ซึ่งในกระบวนการนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องกำหนดแนวทางการสื่อสารนโยบายและการออกแบบรายละเอียดของโครงการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถ

เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจน การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงการบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนการตรวจสอบนั้นควรกระทำให้เป็นระบบเมื่อพบว่ามีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นจะต้องพิจารณาว่าเกิดจากสาเหตุอะไร และกำหนดมาตรการในการแก้ไขให้เหมาะสม

8. การประเมินผลและการทบทวน (Evaluation and Review) เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้แล้ว นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำการประเมินผลว่า ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การนำนโยบายไปปฏิบัติก่อให้เกิดผลลัพธ์ (Outcomes) ที่พึงปรารถนาหรือไม่ การประเมินผลจะต้องพิจารณาด้วยว่ามีการแย่งชิงทรัพยากรภายในองค์กรเดียวกันหรือไม่ ทั้งนี้เพราะอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ ภายหลังจากการประเมินนักวิเคราะห์อาจจะต้องพิจารณาทบทวนว่านโยบายดังกล่าวยังมีความสำคัญที่จะต้องกระทำต่อไป หรือมีความสำคัญน้อยลงหรือควรยกเลิก เนื่องจากไม่มีความเหมาะสมหรือไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปแล้ว

9. การดำรงรักษานโยบาย การดำเนินนโยบายต่อไป และการยกเลิกนโยบาย (Policy Maintenance, Policy Succession and Policy Termination) ผลจากการประเมินหรือการทบทวนนโยบายมิได้เป็นข้อยุติในตัวเอง โดยทั่วไปมักจะเป็นการยากที่จะเปลี่ยนนโยบายใหม่ หรือยกเลิกนโยบายเดิม แม้ว่าผู้ตัดสินใจจะให้ความเห็นชอบแล้วก็ตาม โอกาสที่นโยบายจะได้รับการดำเนินต่อไปจะเป็นไปได้มาก ถ้าหากนโยบายดังกล่าวถูกบรรจุไว้ในกระบวนการริเริ่มนโยบายใหม่อีกเช่นกัน ปัญหาเหล่านี้ยังไม่มีเทคนิคใดที่จะแก้ไขได้ จึงเป็นประเด็นที่นักวิเคราะห์นโยบายควรตระหนักไว้ด้วย

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Hogwood และ Gunn จะทำให้ผู้สนใจเห็นภาพกระบวนการวิเคราะห์นโยบายตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย แต่ในทางปฏิบัติ นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า แต่ละขั้นตอนมิได้ดำรงอยู่อย่างเอกเทศ แต่จะมีความสัมพันธ์กับขั้นตอนอื่นๆ อย่างต่อเนื่องและในบางขั้นตอนก็อาจมีลักษณะคาบเกี่ยวกันด้วย

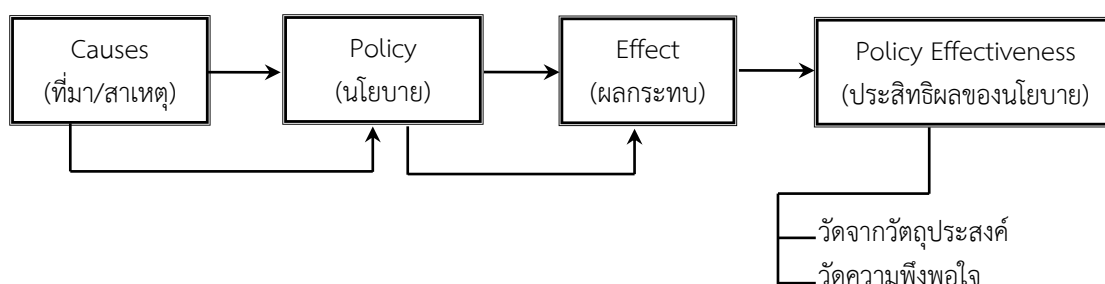
เทคนิคการวิเคราะห์นโยบาย

เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเป็นส่วนที่สำคัญมากทั้งในขั้นตอนการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) และขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) ถ้ากำหนดนโยบายผิดพลาดไปโดยปราศจากการวิเคราะห์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร สังคมและประเทศชาติได้ อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดของกระบวนการนโยบาย จำเป็นจะต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการในการวิเคราะห์นโยบายโดยองค์รวม (Holistic) ทั้งสิ้น

เทคนิคการวิเคราะห์นโยบาย (Techniques of Policy Analysis) นั้น มีหลายประการ ทั้งเทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative) และเทคนิคเชิงคุณภาพ (Qualitative) สำหรับเทคนิคที่จะนำมาใช้ในช่วงขั้นตอนการกำหนดนโยบายนั้น จะเป็นเทคนิควิธีที่ช่วยกลั่นกรองและจำกัดวงประเด็นปัญหา ตลอดจนการพยากรณ์และการคาดคะเนต่างๆ เช่น วิธีเศรษฐมิติ (Econometric Methods) การวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time Series Analysis) วิธีเดลฟาย (Delphi) วิธีลงความเห็น (Judgmental Methods) การระดมสมอง (Brain Storming) สำหรับเทคนิควิธีการในการวิเคราะห์นโยบายนั้น ประกอบไปด้วยหลายเทคนิค แต่ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะเทคนิคที่สำคัญและนิยมใช้ในขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย การนํานโยบายไปปฏิบัติ

เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเชิงปริมาณ

1. **ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล (A Causal Model)** การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล (Van Meter and Herbert Asher. 1975: 61 อ้างใน ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์. 2540: 162) ปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะการวิเคราะห์นโยบายของภาครัฐ ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันปัญหาส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน มีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายประการ และปัจจัยหรือสาเหตุของปัญหาเหล่านั้นก็มักจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และเป็นระบบว่าทำไมหรือสาเหตุใดจึงต้องมีนโยบายนี้ ถ้าไม่มีนโยบายนี้จะเกิดผลเสียอย่างไร ถ้ามีนโยบายนี้แล้วจะเกิดผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบอะไรตามมาหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลการวิเคราะห์นั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบ ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกในการกำหนดเป็นนโยบายขึ้นมา และประกาศใช้เป็นนโยบายต่อไป ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล สามารถอธิบายได้จากแผนภาพที่ 2.4 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.4 ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล

1.1 ลักษณะสำคัญของตัวแบบเชิงสาเหตุและผล มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (Independent and Dependent Variables)
- 2) มีการควบคุมค่าของข้อมูล (Data Manipulation) ไม่วิธีใดวิธีหนึ่ง
- 3) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรอิสระย่อมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรตามเสมอ

นโยบาย (Policy) ในฐานะที่เป็นผล (ตัวแปรตาม) อธิบายได้ดังนี้

1. ศึกษาสาเหตุหรือปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดนโยบาย (ตัวแปรอิสระ) ว่าอะไรเป็นที่มาหรือสาเหตุ (Causes) ของการกำหนดนโยบาย โดยปกติที่มาหรือสาเหตุของนโยบายมักจะมาจากการเรียกร้องของประชาชนที่มีปัญหาและความต้องการ การผลักดันของกลุ่มผลประโยชน์ ความต้องการแก้ไขปัญหาของข้าราชการประจำ ความต้องการของนักการเมือง พรรคการเมือง คณะรัฐบาล ตลอดจนนักวิชาการ ผลที่ตามมาคือจะมีการนำปัญหานั้นไปวิเคราะห์อย่างถ่องแท้เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและหาทางเลือกที่เหมาะสมในการกำหนดนโยบาย

2. ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ทำให้นโยบายเปลี่ยนแปลง โดยพิจารณาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้นโยบายต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัจจัยการต่อต้านจากประชาชน การต่อต้านจากกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ นักอนุรักษ์ หรือนักวิชาการ เช่น การริเริ่มจะกำหนดนโยบายบ่อนไก่เสรี นโยบายเพิ่มน้ำหนักบรรทุกทุกเป็น 28 ตัน หรือนโยบายบ่อนการพนันเสรี นโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ นโยบายห้วยออนไลน์ ฯลฯ นโยบายนั้นอาจถูกระงับ หรือให้กลับไปทบทวนนโยบายใหม่ หรือนำนโยบายนั้นๆ ไปทำประชาพิจารณ์ ก่อนตัดสินใจประกาศเป็นนโยบายต่อไป

นโยบายในฐานะที่เป็นเหตุ (ตัวแปรอิสระ) อธิบายได้ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของนโยบาย ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย เช่น ปัจจัยด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา การสนับสนุนจากพรรคการเมือง หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น

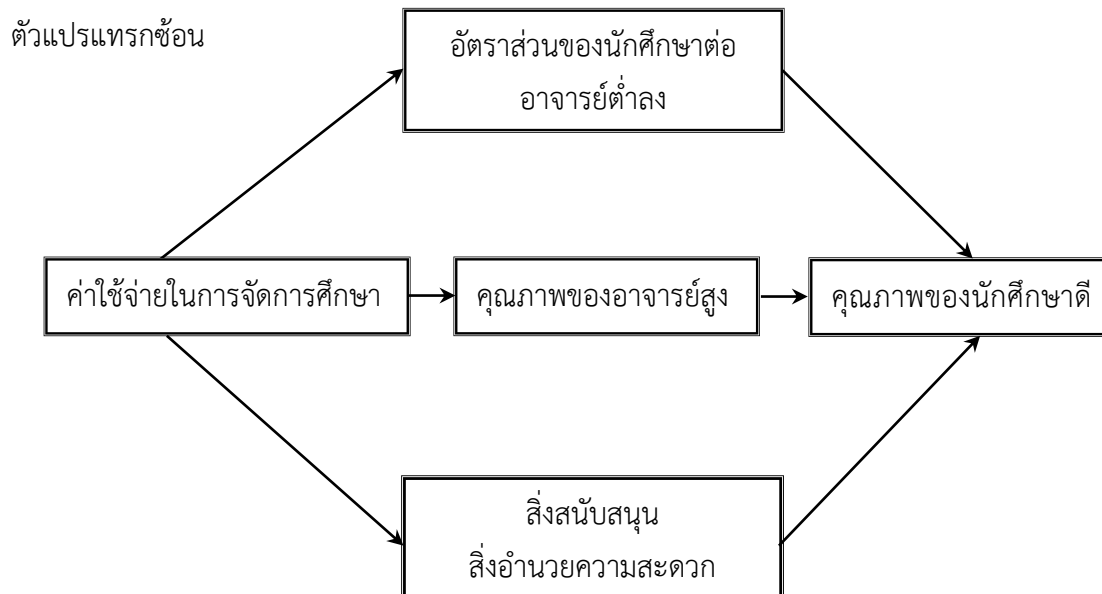
2. ศึกษาผลกระทบ (Effect) ที่เกิดจากการมีนโยบายว่า ถ้ามีนโยบายนี้แล้วจะมีผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบอย่างไรตามมาบ้าง ทั้งผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม ผลกระทบระยะสั้น ผลกระทบระยะยาว ผลกระทบที่คาดหวัง และผลกระทบที่ไม่คาดหวัง คำว่า “ผลกระทบ” หมายถึง ผลของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่ประชาชนในพื้นที่หรือผู้รับบริการ ทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และไม่ใช่มุ่งเป้าหมาย ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบทางตรงคือ ผลที่เกิดขึ้นโดยจงใจจากนโยบาย แผนงาน หรือโครงการนั้นๆ ของรัฐบาล เช่น นโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำ เกษตรกรได้รับผลกระทบทางตรงคือ มีน้ำสำหรับการเกษตร ส่วนผลกระทบทางอ้อมอาจมีผลกระทบทางบวก

และผลกระทบทางลบที่เราไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้นได้ ผลกระทบทางบวกจากนโยบายพัฒนาการเกษตรก็คือ เมื่อเกษตรกรมีน้ำในการเกษตร เขาก็จะมีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้นมีรายได้มากขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ส่วนผลกระทบทางลบก็คือทำให้พื้นที่ทำการเกษตรลดน้อยลง

สรุป การใช้ตัวแบบเชิงสาเหตุและผลมาวิเคราะห์นโยบาย จะเป็นประโยชน์มาก เพราะจะช่วยให้นักวิเคราะห์นโยบายคิดอย่างสมเหตุสมผล อธิบายถึงสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐานอย่างเป็นระบบ ป้องกันการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่ผิดพลาด หรือกำหนดนโยบายตามความชอบของตนเอง อันจะทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาที่แท้จริงและอาจทำให้ขาดความชอบธรรมได้ แต่การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้เทคนิควิธีนี้ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างคือ ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ในเชิงวิจัย และต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการมาก

ยกตัวอย่างการวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ตัวแบบเชิงสาเหตุและผลอย่างง่าย

ตัวแบบเชิงสาเหตุและผลที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นตัวแบบเชิงสาเหตุและผลที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นประโยชน์ในการอธิบายภาพรวมโดยทั่วไปของตัวแบบ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์. 2540: 162) มากกว่าจะสะท้อนให้เห็นโลกของความเป็นจริง เพราะโลกของความเป็นจริงนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่าตัวแบบ ดังแผนภาพที่ 2.5

แผนภาพที่ 2.5 ตัวแบบเชิงสาเหตุและผล แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของนักศึกษา

จากแผนภาพที่ 2.5 อธิบายได้ว่า

ตัวแปรตามหรือตัวแปรผล (Y) คือ คุณภาพของนักศึกษาดี ส่วนตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (X) คือปัจจัยหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการจัดการศึกษา นอกจากนั้นยังมีตัวแปรแทรกซ้อนอีก 3 ตัว คือ

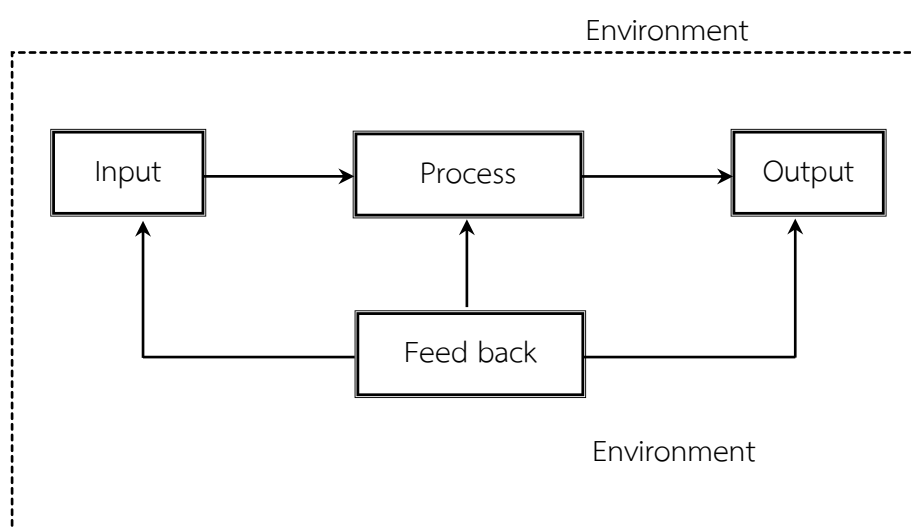
ตัวแปรแทรกซ้อนตัวแรก คือ อัตราส่วนของนักศึกษาต่ออาจารย์ต่ำลง คือ เมื่ออาจารย์ 1 คน สอนนักศึกษาต่อห้องเรียนจำนวนน้อยลง ก็สามารถแนะนำนักศึกษาได้ทั่วถึง ผลการศึกษาของนักศึกษาก็จะดีขึ้นหรือนักศึกษามีคุณภาพดีขึ้น

ตัวแปรแทรกซ้อนตัวที่สองคือ ถ้าค่าใช้จ่ายในการศึกษา (ตัวแปรต้น) เน้นการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ เช่น จัดโครงการพัฒนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งให้มีโอกาสอบรมสัมมนาในด้านวิชาการใหม่ๆ คุณภาพของอาจารย์ย่อมจะสูงขึ้น ก็จะสอนนักศึกษาดีขึ้น ผลการศึกษาของนักศึกษาก็จะดีขึ้นด้วย

ตัวแปรแทรกซ้อนตัวที่สาม คือถ้าหน่วยงานด้านการศึกษาก่อตั้งงบประมาณสนับสนุนการศึกษา และจัดส่งอำนวยความสะดวกที่ดีเพิ่มขึ้น อาทิ อุปกรณ์การเรียน เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ เทคโนโลยีการสอนสมัยใหม่ ฯลฯ ผลการศึกษาของนักศึกษาก็จะดีขึ้น

2. การวิเคราะห์นโยบายเชิงระบบ (System)

ทฤษฎีระบบของ เดวิส อีสตัน (David Easton) เน้นการทำงานเป็นขั้นตอน เริ่มจากปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการหรือขั้นตอน (Process) ผลผลิต (Output) ตลอดจนการป้อนกลับของข้อมูล (Feed Back) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ที่มีอิทธิพลดังแผนภาพที่ 2.6

แผนภาพที่ 2.6 การวิเคราะห์นโยบายเชิงระบบ (System)

จากแผนภาพที่ 2.6 อธิบายได้ว่า

ในส่วนแรก นักวิเคราะห์นโยบาย จะต้องทำความเข้าใจเรื่องของปัจจัยนำเข้าของนโยบาย (Policy Inputs) หรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายเสียก่อนว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น และปัญหานี้ได้รับความสนใจมากน้อยเพียงใด ประชาชนได้รับผลกระทบเพียงใด ในส่วนนี้เทคนิควิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาและแยกแยะปัญหา เช่น การสำรวจทัศนคติ หรือการทำประชาพิจารณ์ (Opinion Surveys) ของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติต่างๆ และการพยากรณ์ (Forecasting) เป็นต้น

ส่วนที่สอง นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำความเข้าใจเรื่องทางเลือกของนโยบาย (Policy Choices) หรือการเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าของนโยบายให้ออกไปเป็นผลผลิต (Output) ของนโยบาย ขั้นตอนนี้ก็คือ “การกำหนดนโยบาย” ซึ่งเป็นการนำเอาประเด็นปัญหาเข้าสู่การพิจารณากลับกรอง วิเคราะห์ผลได้ (Benefit) ผลเสียหรือค่าใช้จ่าย (Cost) ต่างๆ ตลอดจนการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) การจัดลำดับความสำคัญปัญหา (Priority) และการวิเคราะห์ทางเลือก เพื่อเลือกทางเลือกที่สำคัญที่สุดออกมา ในส่วนนี้เทคนิควิธีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพยากรณ์และการคาดคะเน ผลได้ ผลเสีย และการวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ ประกอบไปด้วย วิธีการเชิงปริมาณ อาทิ การวิเคราะห์แบบอนุกรมเวลา การคาดการณ์แนวโน้ม โบแกรมเส้นตรง การวิเคราะห์ความเสี่ยง การวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ การวิเคราะห์ต้นทุนประสิทธิผล การวิเคราะห์ความอ่อนไหว เป็นต้น

ส่วนที่สาม นักวิเคราะห์นโยบาย จะต้องเข้าใจเรื่องผลผลิตของนโยบาย (Policy Output) หรือสิ่งที่ได้รับโดยตรงจากการกำหนดนโยบาย ขั้นตอนนี้คือการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) โดยองค์การหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับเทคนิควิธีการที่นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้นนั้น ได้แก่ เทคนิคการออกแบบองค์การแบบใหม่ (Reengineering Technique) เทคนิคการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management By Objective) หรือ MBO เทคนิคการพัฒนาองค์การ (Organization Development) หรือเทคนิค OD เทคนิคการสร้างกลุ่มควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle หรือ QCC.) เทคนิคการควบคุมคุณภาพทั้งหมดขององค์การ (Total Quality Management หรือ TQM.) เทคนิคการบริหารงานแบบ 5 ส. เทคนิคการประกันคุณภาพงาน เป็นต้น

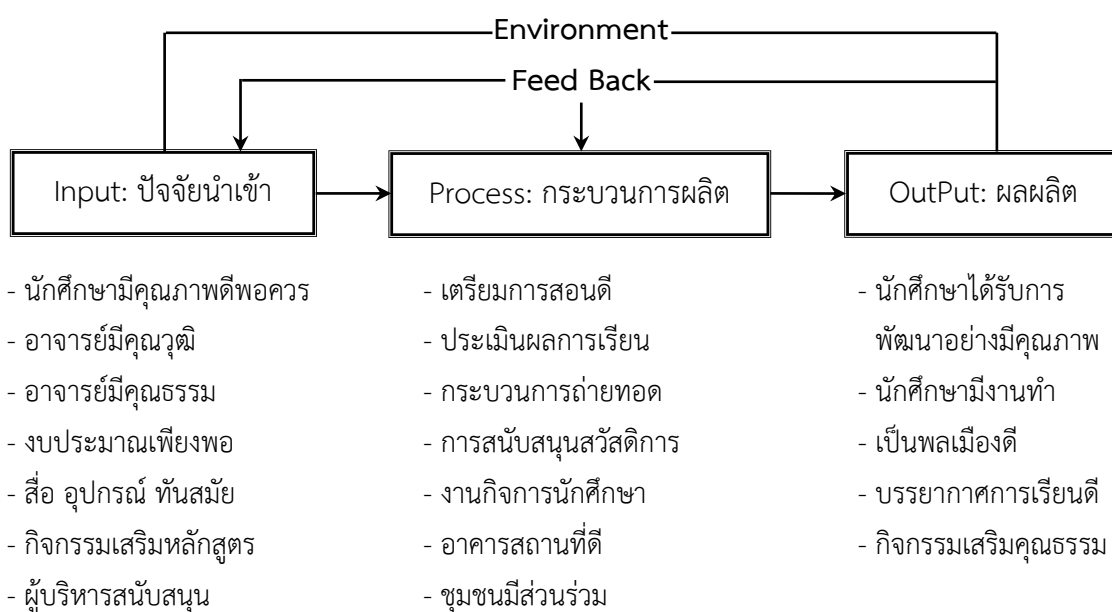
ส่วนที่สี่ นักวิเคราะห์นโยบาย จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy Outcome) ซึ่งรวมถึงผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งผลกระทบที่ตั้งใจ และผลกระทบที่ไม่ตั้งใจ หรือทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ขั้นตอนที่สำคัญของส่วนนี้คือการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลว่า เกิดผลกระทบอะไรขึ้นบ้าง หลังจากมีการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ซึ่งการประเมินผลนโยบายนั้นอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อดู ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) หรือความเป็นธรรม (Equity) ของนโยบายก็ได้

แล้วแต่ผู้ประเมินผลต้องการจะประเมิน โดยใช้เกณฑ์อะไร เช่น นโยบายรณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงาน หน่วยงานสามารถประเมินผลสำเร็จของนโยบายได้จากพฤติกรรมในการใช้พลังงานไฟฟ้าของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ใช้ไฟฟ้าน้อยลง ใช้เครื่องปรับอากาศน้อยลง เป็นต้น เทคนิคที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินผล นโยบายสาธารณะนี้ ได้แก่ เทคนิคการวิจัยประเมินผล (สุจิตรา บุญรัตนันธุ์, 2538: 46-65) เช่น การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Designs) และการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-Experimental Designs) เป็นต้น

ส่วนสุดท้าย นักวิเคราะห์นโยบายจะต้องทำความเข้าใจเรื่องการป้อนกลับของนโยบาย (Policy Feed Back) เป็นการพิจารณาว่านโยบายนั้นสำเร็จหรือล้มเหลว กรณีบรรลุผลสำเร็จก็อาจสนับสนุนให้เป็นนโยบายต่อเนื่องต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วนโยบายไม่บรรลุผลสำเร็จ หรือล้มเหลวก็จะได้พิจารณาว่าบกพร่องขั้นตอนกระบวนการ (Process) หรือขาดปัจจัยนำเข้า (Input) หรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) ก็จะได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ หรือล้มเลิกนโยบาย (ยุตินโยบาย) นั้นเสีย ซึ่งโดยปกติมักจะอาศัยข้อมูลที่ได้รับการประเมินผลนโยบายเป็นหลักในการพิจารณา โดยทั่วไปผู้กำหนดนโยบายมักจะพิจารณาความต่อเนื่องของตัวนโยบาย มากกว่าการพิจารณายุตินโยบาย ทั้งนี้เพราะการยุตินโยบาย มักจะได้รับการต่อต้านจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเอานโยบายนั้นไปปฏิบัติโดยตรง เพราะการยุตินโยบายเป็นการบ่งชี้ถึงความรู้ประสิทธิภาพหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ยกตัวอย่างการวิเคราะห์นโยบายโดยใช้เทคนิคเชิงระบบ

“นโยบายการประกันคุณภาพนักศึกษา”

แผนภาพที่ 2.7 แสดงการวิเคราะห์นโยบายโดยใช้เทคนิคเชิงระบบ

เทคนิคการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเชิงคุณภาพ (Quality) เป็นเทคนิคที่วิเคราะห์นโยบายในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย แต่มักนิยมใช้กับการวิเคราะห์ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีได้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณ แต่จะใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มคนเป็นหลัก ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างเทคนิคบางเทคนิคที่นิยมใช้กันคือ

1. เทคนิคเดลฟาย (Delphi)

เทคนิค “เดลฟาย” เป็นชื่อวิหารศักดิ์สิทธิ์ในสมัยกรีกโบราณ ซึ่งประชาชนนิยมไปขอคำทำนายหรือคำพยากรณ์เหตุการณ์หรือความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอาศัยมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันน่าเชื่อถือในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และข้อสรุปจากผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในด้านต่างๆ ได้ เทคนิคเดลฟายจึงเป็นเทคนิคที่ใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาร่วมศึกษาปัญหา และกำหนดทางเลือกต่างๆ ซึ่งไม่อาจได้คำตอบด้วยวิธีการทางสถิติหรือเชิงปริมาณ แต่จะเป็นข้อความหรือการบรรยายความที่มีหลักการและความเป็นไปได้ อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายต่อไป ยกตัวอย่างการนำเทคนิคเดลฟายไปใช้ เช่น การวิเคราะห์นโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษา นโยบายป้องกันการค้าประเวณีข้ามชาติ นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในสังคม นโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ นโยบายฟื้นฟูสถาบันการเงิน เป็นต้น

ขั้นตอนของเทคนิค เดลฟาย มีดังนี้

- 1) การกำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา หรือปัญหานโยบายที่เป็นปัญหาสำคัญขณะนั้น เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจตกต่ำ หรือปัญหาเรือประมงไทยรุกล้ำน่านน้ำสากลของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น
- 2) การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งควรเป็นผู้รอบรู้ (Expert) ในปัญหานั้นๆ อย่างแท้จริง มีประสบการณ์ มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ จำนวนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีประมาณ 10-15 คน
- 3) ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหลายๆ ขั้นตอน เพื่อให้เป็นมติที่มีความแม่นยำตรง (Validity) และเชื่อถือได้ (Reliability)
- 4) สรุปผลจากการแสดงความคิดเห็นการพยากรณ์ และการเสนอแนะทางเลือกในการแก้ไขปัญหาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสนอทางเลือกที่เหมาะสมแก่ผู้มีอำนาจ เพื่อตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบายต่อไป อย่างไรก็ตามการใช้เทคนิคเดลฟายสำหรับวิเคราะห์นโยบายเพียงประการเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจในปัญหาสำคัญๆ ความคิดเห็นที่รอบคอบจากผู้เชี่ยวชาญอาจเปลี่ยนแปลงได้จากอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก ดังนั้นนักวิเคราะห์นโยบายจึงควรใช้เทคนิคการวิเคราะห์นโยบายเชิงปริมาณ หรือเชิงสถิติควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำตรง (Validity) และน่าเชื่อถือได้ (Reliability)

2. เทคนิคการระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เทคนิค “การระดมพลังสมอง” มาจากคำว่า “Brain” กับ “Storming” หมายถึง การให้ได้มาซึ่งความคิดอันหลากหลาย จากกลุ่มบุคคลภายในระยะเวลาอันสั้น และจำกัด ซึ่งเป็นเทคนิคการมาร่วมประชุมกันของกลุ่มคน โดยอาศัยการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ จากการระดมความคิด เทคนิคการประชุมแบบนี้ เป็นเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก เพราะใช้ค่อนข้างง่าย สะดวกในการปฏิบัติ สามารถประยุกต์ใช้ได้กับปัญหาต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและเป็นการเสริมสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ อีกด้วย สมาชิกจะรู้สึกสนุกสนานเป็นกันเอง (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540: 1) ดังนั้นนักวิเคราะห์นโยบายที่เป็นนโยบายด้านสังคม อาทิ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาการศึกษา ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาการย้ายถิ่น ฯลฯ ควรจะวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เทคนิคการระดมพลังสมองจากผู้รู้และผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายอย่างกว้างขวาง

2.1 สาระสำคัญของการระดมพลังสมอง

เทคนิคการระดมพลังสมอง มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) การให้ได้มาซึ่งความคิดจากกลุ่มคนหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นความคิดประเภทใด จะมีประโยชน์หรือไม่ ไม่สำคัญ แต่ทุกคนต้องได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางโดยไม่ให้มีการท้วงติงจากบุคคลอื่น
- 2) ต้องให้ได้ความคิดหลากหลายจากสมาชิกมากที่สุดเท่าที่จะได้มา
- 3) ความคิดเห็นเหล่านั้นต้องมาจากคณะบุคคลที่มาร่วมประชุมกัน ซึ่งมักจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ใช่เป็นความคิดเห็นที่มาจากคนใดคนหนึ่งเท่านั้น
- 4) ต้องเป็นการคาดคั้นให้ได้ความคิดในระยะเวลาอันสั้นและจำกัด เพราะถ้าใช้เวลานานในการระดมพลังสมอง หรือระดมความคิด ผู้เข้าร่วมประชุมจะเบื่อหน่าย และอาจจะไม่ให้ความเห็นที่ดีเท่าที่ควร

2.2 หลักการสำคัญของการระดมพลังสมอง

หลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานสำหรับการประชุมแบบระดมพลังสมอง หรือการประชุมแบบระดมความคิด ประกอบด้วย

- 1) ผู้นำการประชุม ต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะได้อย่างเสรี ในประเด็นปัญหาที่ตั้งขึ้น ให้ข้อคิดเห็นในปริมาณที่มากที่สุดในเวลาประมาณ 10-15 นาที โดยยังไม่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง หรือความเป็นไปได้ แต่มุ่งให้ได้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะให้มากที่สุด
- 2) ห้ามมิให้มีการโต้แย้ง ตีติง ข้อคิด หรือความเห็นที่เสนอ ข้อคิดหรือความเห็นที่สมาชิกในที่ประชุมเสนอขึ้นมาแต่ละข้อนั้น ไม่ให้มีการชักใช้ไล่เสียง ห้ามการตำหนิ หรือวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ใดทั้งสิ้น

3) ทุกคนในที่ประชุมมีสิทธิเสนอภาคกันในการเสนอความคิดเห็น ในเรื่องที่กำลังพิจารณากันอยู่ ทุกคนมีสิทธิและได้รับการประกันสิทธิในการเสนอได้โดยเสรี ไม่ว่าข้อเสนอจะแปลกประหลาด หรือพิสดารเพียงใดก็ตาม จะเน้นบรรยากาศแบบเป็นกันเอง

4) ต้องเขียนหรือแสดงข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นแต่ละข้อให้สมาชิกในที่ประชุมได้เห็นอย่างชัดเจนทุกข้อที่เสนอ

5) มีการกระตุ้นให้สมาชิกเสนอความคิดเห็นที่แปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะเป็นแบบเพี้ยนๆ หรือไม่ก็ตาม จะเข้าช้อนกับความคิดเห็นคนอื่นบ้างก็ได้

6) สมาชิกที่ร่วมประชุม จะมีจำนวนน้อยหรือมากก็ได้ ไม่มีการจำกัดตายตัว แต่ถ้ามีสมาชิกมากเกินไป การดำเนินการประชุมจะเป็นไปไม่ค่อยสะดวก จำนวนที่พอเหมาะน่าจะเป็น 15-20 คน หรือไม่เกิน 25 คน และถ้าสมาชิกทุกคนมีพื้นฐานประสบการณ์ในเรื่องที่พิจารณาค่อนข้างดี ผลที่ได้จากการประมวลความคิดด้วยวิธีนี้ มักจะได้ประโยชน์ค่อนข้างสูง

7) เมื่อระดมความคิดจนได้ข้อคิดเห็นหมดแล้ว หรือเมื่อได้มากที่สุดแล้ว จึงค่อยย้อนกลับมาพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อที่เสนอในภายหลัง เมื่อได้ข้อเสนอที่มากพอสมควรแล้ว ก็ให้หยุดระดมความคิด ให้ที่ประชุมกลับคืนเข้าสู่สภาพปกติก่อน แล้วจึงค่อยมาตรวจสอบทบทวนข้อคิดเห็นเหล่านั้นใหม่ทั้งหมด แล้วจัดทำเป็นข้อเสนอแนะใหม่ๆ เพิ่มเติม รวมข้อเสนอแนะบางข้อไว้ด้วย แก้ไขบางข้อ ปรับปรุงใหม่ แล้วพิจารณาเลือกข้อที่ดี มีความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา

2.3 ขั้นตอนการระดมพลังสมอง

เทคนิคการประชุมแบบระดมพลังสมองนี้ แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) การปลุกกระตม และการประมวลความคิด หรือข้อเสนอแนะ

2) การพิจารณาปรับปรุงและเลือกความคิดเห็น และข้อเสนอที่ดีๆ ไว้ใช้

ทั้งสองส่วนดังกล่าวนี้ เมื่อนำมากำหนดเป็นรายละเอียดในการปฏิบัติการประชุมจะประกอบด้วย การดำเนินการดังต่อไปนี้

1) เมื่อสมาชิกเข้าประชุมพร้อมกันแล้ว ประธานการประชุมแจ้งเรื่องที่กำหนดให้ที่ประชุมพิจารณา และแนวทางดำเนินการหรือกติกาการประชุมให้สมาชิกทราบ แล้วทำหน้าที่คอยกระตุ้น ชักนำให้สมาชิกเสนอข้อคิด หรือข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

2) ประธานคอยกำกับให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเสรี ให้มากที่สุด ส่วนใหญ่แล้วข้อคิดเห็นที่ระดมในขั้นแรกจะมีตั้งแต่ 3-5 เท่า หรืออาจมากกว่านั้นของผู้เข้าร่วมระดมความคิด

3) ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่สมาชิกเสนอต่อที่ประชุม ประธานจะต้องดูแล

4) บันทึกข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นแต่ละข้อของทุกคน และแสดงให้สมาชิกในที่ประชุมทุกคนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกข้อที่เสนอ

5) ประธานต้องพยายามสร้างบรรยากาศแบบกันเอง และกระตุ้นให้ความคิดของสมาชิกปรากฏออกมาเป็นธรรมชาติ ออกมาโดยไม่รู้สึกตัว ให้รู้สึกง่ายๆ สบายๆ ที่จะให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็น

6) เมื่อได้ข้อเสนอแนะมากที่สุดหรือหมดแล้ว ในเวลาที่กำหนด อาจให้หยุดพักชั่วคราว แล้วกลับมาระดมความคิดกันใหม่ในเรื่องเดิมอีกก็ได้ ถ้าต้องการความคิดเห็นเพิ่ม

7) เมื่อพิจารณาว่าได้ความคิดเห็นเพียงพอแล้ว ให้ยุติการระดมความคิด และให้กลับมาประชุมในภาวะปกติ กลับมาพิจารณาทบทวน ประเมินคุณค่าของความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแต่ละข้อ โดยประธานต้องคอยดูแลให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ข้อคิดเห็น ในลักษณะที่พาดพิงถึงตัวบุคคลผู้เสนอความคิดเห็น เช่น เกณฑ์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความไม่เหมาะสม ความจำกัดเรื่องเวลา เทคนิค ทรัพยากรในการบริหาร เป็นต้น

8) ในบางกรณี อาจระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับบางข้อที่เห็นว่าดีแต่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจำกัด หรือมีความจำกัดอย่างอื่น โดยระดมความคิดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในประเด็นนั้นโดยเฉพาะให้ได้มากที่สุด แล้วพิจารณาทบทวนเฉพาะกรณีนั้นต่อไป

ในการระดมพลังสมองนั้น นับว่าเป็นเทคนิคที่ได้รับการนิยมมากเทคนิคหนึ่งสำหรับการวิเคราะห์ปัญหาที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก และปัญหานั้นไม่ต้องวิเคราะห์เชิงปริมาณถึงผลได้ผลเสียที่เป็นตัวเงิน แต่การระดมสมองจะบังเกิดผลดีได้นั้น อยู่ที่ผู้นำในการประชุมกลุ่มมีความเชื่อในเบื้องต้นว่า การระดมพลังสมองนั้นให้ประโยชน์จริง และจะต้องมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกทุกคนเกิดความคิดอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้สมาชิกขัดแย้งกัน มีการควบคุมให้การดำเนินการระดมพลังสมองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เป็นตัวขวางการไหลวนของความคิดของสมาชิกกลุ่ม “เสมือนเป็นนายท้ายเรือคอยให้จังหวะฝีพาย และคัดท้ายเรือให้ตรง แต่มีโซ่ห้ามไม่ให้คนพายเรือ”

จากข้อมูลข้างต้น มีวิธีการและการวิเคราะห์นโยบายหลายแบบซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ได้อย่างอิสระโดยพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหาและขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกใช้การวิเคราะห์นโยบายของ Carl V. Patton ซึ่งได้กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนในการวิเคราะห์นโยบายไว้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์นโยบายได้ทุกระดับ รายละเอียดดังนี้

3. การวิเคราะห์นโยบายของ Carl V. Patton

Carl V. Patton (1985) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาได้ทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาคและระดับท้องถิ่น โดยมีแนววิธีการของแนวคิดและประเด็นเพื่อพิจารณาในการวิเคราะห์นโยบายในทางปฏิบัติแบ่งออกเป็น 6 (6 Easy Steps for Successful Policy Analysis) ขั้นตอน ดังนี้

1. ยืนยันและกำหนดรายละเอียดของปัญหา เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องที่สุดและสำคัญมากที่สุด เนื่องจากมีบ่อยครั้งที่วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนหรือบางครั้งขัดแย้งกันเอง ขั้นตอนนี้จะป็นรากฐานต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลลัพธ์ที่จะได้ตลอดทั้งกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย นักวิเคราะห์จะต้องถามคำถามต่อทั้งผู้สนใจที่เกี่ยวข้องและแนวทางของผลลัพธ์ที่จะได้รับ เราควรตั้งคำถามของปัญหาในแนวทางที่ลดความคลุมเครือต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการอ้างอิงในอนาคต

2. กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบวัดและเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่างๆ จึงควรถูกกำหนดขึ้น ในขั้นตอนนี้ควรจะมีการพิจารณาต้นทุนผลประโยชน์ที่จะได้รับสุทธิ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเสมอภาคและความคล่องตัวในการบริหาร ความสอดคล้องกัน กฎหมายและการยอมรับได้ทางการเมือง ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่างๆ ควรได้รับการพิจารณาในการประเมินผลนโยบาย ซึ่งนโยบายจะส่งผลเสียหรือได้ประโยชน์ต่อเฉพาะบางกลุ่มหรือต่อกลุ่มต่างๆ ขึ้นอยู่กับจำนวนของทางเลือกและทางเลือกที่ยั่งยืนมากกว่าทางเลือกอื่นๆ ควรได้รับการพิจารณา แต่ในท้ายที่สุดแล้วจะถูกตัดสินโดยการวิเคราะห์ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย

3. กำหนดทางเลือกของนโยบาย ควรดำเนินการขั้นตอนที่ 1 และ 2 ให้แล้วเสร็จเรียบร้อยก่อน เพราะการวิเคราะห์นโยบายเป็นหลักการที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อสร้างทางเลือกของนโยบายมีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน ทางเลือกที่เป็นไปได้ประกอบด้วย “แนวทางการไม่มีการดำเนินการอะไรเลย (Do nothing approach)” และวิธีการอื่นที่ส่งผลดีต่อผลลัพธ์ที่ได้ การผสมผสานทางเลือกต่างๆ ทำให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่ดีซึ่งไม่เคยคาดคิดมาก่อน การอาศัยประสบการณ์ในอดีตจากกลุ่มอื่นๆ หรือการวิเคราะห์นโยบายช่วยสร้างความเข้าใจและการวิเคราะห์ที่ละเอียดมากขึ้น ตลอดทั้งมีความจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการกำหนดจำนวนทางเลือกแต่เนิ่นๆ ในขั้นตอนนี้ ทางเลือกทั้งหมดจะได้รับการพิจารณาก่อนจัดเป็นหมวดหมู่ของทางเลือกต่างๆ ที่ได้รับการปรับลดจำนวนแล้ว การระดมสมอง การวิจัย การทดลอง การเขียนวิเคราะห์สถานการณ์หรือหลักการในการเขียนแผนทิมโนทัศน์ (Concept mapping) ช่วยค้นหาทางเลือกใหม่ซึ่งจะช่วยให้การบรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

4. ประเมินทางเลือกของนโยบาย การประมวลทางเลือกต่างๆ ไปเป็นยุทธศาสตร์เป็นขั้นตอนต่อไปเพื่อให้บรรลุผลของการวิเคราะห์นโยบายอย่างละเอียด มีความจำเป็นต้องประเมินว่า ความเป็นไปได้ของแต่ละทางเลือกทำให้เกิดประโยชน์ต่อหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้วอย่างไร ดังนั้นจึงมีความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ระดับความแตกต่างของอิทธิพล ซึ่งก็คือปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสังคม ปัญหาในมิติต่างๆ เหล่านี้ได้รับการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งก็คือผลตอบแทนและต้นทุนต่อทางเลือก คำถามทางการเมืองต่างๆ ในการบรรลุเป้าหมายได้รับการวิเคราะห์เพื่อดูว่าได้ตอบสนองความต้องการภาคส่วนที่ให้ความสนใจในการวิเคราะห์นโยบายมากน้อยเพียงใด ซึ่งการวิเคราะห์อย่างกระชับนี้ ปัญหาต่างๆ อาจยังไม่ปรากฏชัด

ตามที่ได้กำหนดไว้ ปัญหาที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกอาจมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะถูกอธิบายภายหลัง การประเมินทางเลือกต่างๆ ในรายละเอียด มุมมองใหม่ๆ ของปัญหาบางที่พบว่ามียุ่บั้งและมีความแตกต่างจากปัญหาที่ระบุไว้เดิม กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้วิธีการวิเคราะห์นโยบายเกิดการนำข้อมูลต่างๆ กลับมาใช้ใหม่ในทุกขั้นตอน ประสิทธิภาพจะสูงขึ้น เมื่อหลายๆ โครงการได้รับการวิเคราะห์และประเมิน แทนที่จะเป็นโครงการเดียวและมีรายละเอียดมาก ทำให้มีกรอบของทางเลือกที่เป็นไปได้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่ง Patton แนะนำให้หลีกเลี่ยงการใช้แนวทางที่นำมาใช้ได้ทั่วไป (Toolbox approach) ซึ่งค้นหาทางเลือกต่างๆ โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ที่คุ้นเคย แต่ควรเปลี่ยนมาใช้แนวทางการวิเคราะห์ที่แตกต่างเพื่อการวิเคราะห์ทางเลือกที่เป็นไปได้ที่หลากหลาย ซึ่งเห็นได้ชัดเจนถึงความจำเป็นในการประเมินแต่ละทางเลือกให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินที่หลากหลายตามลักษณะเฉพาะตัวของวิธีการวิเคราะห์นโยบาย

5. แสดงและสร้างความแตกต่างระหว่างทางเลือกของนโยบาย ผลของการประเมินทางเลือกที่เป็นไปได้ต่างๆ แสดงให้เห็นถึงระดับของความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดแต่ละตัว วิธีการเปรียบเทียบใช้ในการสรุป คุณภาพต่างๆ มีส่วนช่วยในการสร้างความแตกต่างระหว่างทางเลือกสถานการณ์ต่างๆ ที่ใช้กับวิธีการเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและการพิจารณาความซับซ้อนทางการเมืองสามารถหลอมรวมเป็นทางเลือกต่างๆ ไป ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นทำการวิเคราะห์ ในการเปรียบเทียบและสร้างความแตกต่างของแต่ละทางเลือกจึงมีความจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านกฎหมายและคัดค้านการบริหารจัดการของแต่ละทางเลือก การวิเคราะห์นโยบายเป็นปัจจัยหลักของการตัดสินใจเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างทางเลือก แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางบวกและทางลบที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินนโยบาย แนวทางด้านการเมืองนี้ในที่สุดแล้ว จะวิเคราะห์ว่าจำนวนของผู้มีส่วนร่วมนี้จะมีส่วนช่วยปรับปรุงหรือการดำเนินนโยบายอย่างไร นอกจากนี้ยังช่วยวิจารณ์ว่าความร่วมมือภายในของหน่วยงานที่สนใจหรือภาคส่วนที่สนใจจะมีบทบาทที่สำคัญอย่างไร ต่อผลลัพธ์ของการวิเคราะห์นโยบาย การผสมผสานสองหรือสามทางเลือกเข้าด้วยกันเป็นวิธีที่พบได้บ่อยๆ ในการบรรลุผลการวิเคราะห์นโยบายที่สมเหตุสมผล

6. ติดตามนโยบายที่นำไปปฏิบัติ เพื่อยืนยันถึงความต่อเนื่องและสรุปว่านโยบายได้ก่อให้เกิดผลกระทบ แม้ว่า หลังจากทีนโยบายบางอย่างได้นำไปสู่การปฏิบัติแล้วก็ยังมีข้อสงสัยว่า ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมหรือไม่และแม้กระทั่งต้องการทราบว่า นโยบายที่ถูกเลือกมานั้นกำลังมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมหรือไม่ ข้อคำนึงนี้ต้องการให้มีการรักษาและติดตามนโยบายและแผนงานต่างๆ ในระหว่างการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อรับรองว่าจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากความไม่ตั้งใจ เพื่อวัดผลกระทบที่นโยบายได้สร้างไว้ เพื่อสรุปว่านโยบายได้สร้างผลกระทบตามที่ตั้งใจไว้และเพื่อตัดสินใจว่านโยบายดังกล่าว ควรได้รับการดำเนินการต่อ ควรปรับปรุงหรือยกเลิก โดยสาระสำคัญแล้ว เรากำลังพูดถึงถึงน้ำหนักภายในว่าแผนงานนั้นได้สร้างความแตกต่าง

หรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่การประเมินแผนงานและการออกแบบงานวิจัยได้ถูกผนวกไว้ในขั้นตอนพิเศษนี้

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนดนตรีเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนการสอนโดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเครื่องดนตรี มีทักษะในการเล่นดนตรี มีสมาธิ มีระเบียบ วินัย ฝึกความอดทนและสามารถนำมาพัฒนาการปฏิบัติดนตรีในขั้นต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติดนตรีร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รวมทั้งผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยและศิลปวัฒนธรรมสากล ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรี

จิระศักดิ์ ย่านกลาง (2542) วิจัย เรื่อง เปรียบเทียบสถานภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตเทศบาลตำบลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์กับโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครใช้หลักสูตรดนตรีซึ่งสร้างขึ้นเอง ส่วนโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเทศบาลใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ทำหน้าที่ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาไม่มีคุณวุฒิทางดนตรี ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเขียนแผนการสอนและเตรียมการสอนได้ อาจารย์ดนตรีส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดนตรี ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งก็ไม่สอนหรือสอนไม่ครบตามเนื้อหา รวมไปถึงกลุ่มอาจารย์ไม่มีความรู้ในการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้นๆ ยิ่งไปกว่านั้นผลการวิจัยส่วนใหญ่ยังพบว่าอาจารย์ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในทักษะด้านดนตรีจะไม่สามารถเขียนแบบแผนการสอนวิชาดนตรีได้ แต่ใช้วิธีเลือกเนื้อหาที่ตนเองสอนได้จากหนังสือเสริมแล้วนำมาสอนโดยไม่มีการศึกษาแผนการสอนมาก่อนและไม่สามารถสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนไม่ผ่านได้

วรรณะ ศาลางาม (2561) วิจัย เรื่อง การศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาศมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ครูผู้สอนในรายวิชาดนตรีสามารถแยกออกได้ คือ ครูที่จบวุฒิการศึกษาทางดนตรีโดยตรงและครูที่ไม่จบวุฒิทางการศึกษาแต่สามารถทำวงดนตรีได้หรือสอนแทนครูท่านเก่าที่ย้ายไป ครูที่ไม่ได้จบวุฒิทางการศึกษาทางดนตรีก็สามารถทำวงดนตรีได้แต่ไม่คล่องแคล่ว เชี่ยวชาญ ต้องจ้างวิทยากรมาช่วย ส่วนครูที่จบด้านดนตรีโดยตรงสามารถทำวงดนตรีในโรงเรียนได้และสามารถบรรเลงรวมวงได้ เช่น วงสตริง วงโฟล์คซอง และวงป๊อปปี้ ถึงอย่างไรก็ตามครูผู้สอนดนตรีในสถานศึกษาก็ยังไม่เพียงพอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสมรรถนะของครูดนตรีด้านการปฏิบัติได้ผลดังนี้ คือ ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแยกออกได้ คือ ครูที่จบวุฒิการศึกษาทางดนตรีโดยตรงและครูที่

ไม่จบวุฒิทางการศึกษาแต่สามารถทำวงดนตรีได้หรือสอนแทนครูท่านเก่าที่ย้ายไปและครูผู้สอนที่สถานศึกษาไม่เพียงพอ ในส่วนของเครื่องดนตรี ครูดนตรีสากลส่วนมากไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ได้ ต้องส่งร้านซ่อมอย่างเดียว ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ส่วนด้านครูดนตรีไทยส่วนมากสามารถซ่อมเครื่องดนตรีไทยได้ ส่วนการดูแลรักษาเครื่องดนตรีครูส่วนใหญ่สามารถดูแลรักษาเครื่องได้เป็นอย่างดี และด้านปฏิบัติเครื่องดนตรี มีครูผู้สอนส่วนน้อยเล่นเครื่องดนตรีไม่ค่อยชำนาญ ส่วนครูผู้สอนดนตรีที่จบดนตรีโดยตรงสามารถเล่นดนตรีได้ชำนาญ วงดนตรีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่

เอี่ยมเดือน ตั้งเจริญถาวร (2557) วิจัย เรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า ขาดครูที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่มีความรู้ด้านดนตรี ผู้บริหารแก้ไขปัญหาดูแลโดยรับสมัครครูผู้สอนอัตราจ้างวิชาดนตรี และครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการวางแผนการสอน ผู้บริหารแก้ไขปัญหาดูแลโดยจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ คำชี้แนะแก่ครูผู้สอนด้านความรู้ความสามารถของครูดนตรี ครูผู้สอนดนตรีมีความสามารถทำวงดนตรีในโรงเรียนและการบรรเลงดนตรี สามารถดูแลรักษาเครื่องดนตรีได้ แต่ไม่สามารถซ่อมเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ได้ ต้องส่งร้านซ่อมอย่างเดียว โดยครูดนตรีไทยสามารถเล่นได้ทุกเครื่องในวง ครูดนตรีสากลเล่นเครื่องมือเอกตนเองได้และเล่นเครื่องมืออื่นได้ตามความสนใจส่วนบุคคล ครูดนตรีพื้นบ้านมีความสามารถหลากหลายและทั้งหมดสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไม่มีอุปสรรค มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีหรือการจัดแผนการเรียนของสถาบันที่ผลิตครูดนตรีให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งควรส่งเสริมให้ครูดนตรีควรได้รับการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถทางดนตรีด้านทฤษฎีและปฏิบัติทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล

อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง (2557) วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาการฝึกอบรมกิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สาระดนตรี) หน่วยที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดนตรี และหน่วยที่ 3 การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 จากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญกลุ่ม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ดีมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง และเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน

สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้จริง ส่วนผลการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ชินกร ต. เทียนประเสริฐ (2551) งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะทางดนตรีของนักศึกษาตามหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวนทั้งหมด 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสมรรถนะทางดนตรีของนักศึกษาทั้ง 4 แห่ง โดยใช้ค่าความแปรปรวนทางเดียว ซึ่งกล่าวถึง The National Association of Schools of Music ในสหรัฐอเมริกา สมาคมโรงเรียนดนตรีแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางดนตรีศึกษาไว้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการปฏิบัติ (Performance) 2) ด้านทักษะการฟังและการวิเคราะห์ (Aural Skills and Analysis) 3) ด้านการประพันธ์และการด้นสด (Composition and Improvisation) 4) ด้านประวัติและเพลงที่พร้อมแสดงออก (History and Repertory) 5) ด้านการสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6) ด้านสมรรถนะการสอน (Teaching Competencies) ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะทางดนตรี ด้านทฤษฎีพื้นฐานทางดนตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่นักศึกษามีสมรรถนะด้านทฤษฎีดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง 2. สมรรถนะทางดนตรี ด้านปฏิบัติดนตรีของนักศึกษาทั้ง 4 แห่ง อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่นักศึกษามีสมรรถนะด้านปฏิบัติดนตรีอยู่ในระดับมาก 3. สมรรถนะทางดนตรี ด้านการบริหารจัดการดนตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมอยู่ในระดับมาก ในส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีสมรรถนะด้านทฤษฎีดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง 4. สมรรถนะทางดนตรี ด้านเทคโนโลยีดนตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร นักศึกษามีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดนตรีอยู่ในระดับปานกลาง 5. สมรรถนะทางดนตรีของนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่แตกต่างกัน มีสมรรถนะทางดนตรีโดยรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.56 เมื่อนำสมรรถนะทางดนตรีทั้ง 4 ด้าน มาจำแนกเป็นราย พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่แตกต่างกัน มีสมรรถนะทางดนตรีไม่แตกต่างกันในเกือบทุกด้าน มีเพียงด้านเทคโนโลยีดนตรี ที่นักศึกษาศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่แตกต่างกัน มีสมรรถนะทางดนตรีแตกต่างกัน โดยมีค่า (p) เท่ากับ 0.004 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรรณวุฒิ วรรณารุณ (2553) วิจัย เรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคโด ที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2552 ที่มีทักษะทางด้านดนตรีที่น้อย จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรและสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคโด จากการสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียนที่ได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคโด เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรี ตลอดการทดลองพบว่านักเรียนให้ความร่วมมือความสนใจ ความเอาใจใส่ และความกระตือรือร้น ทั้งในการทดลองและการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี กลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะ แบบแผนการทดลองของงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีทักษะทางดนตรีมากขึ้น หลังจากได้รับการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคโด

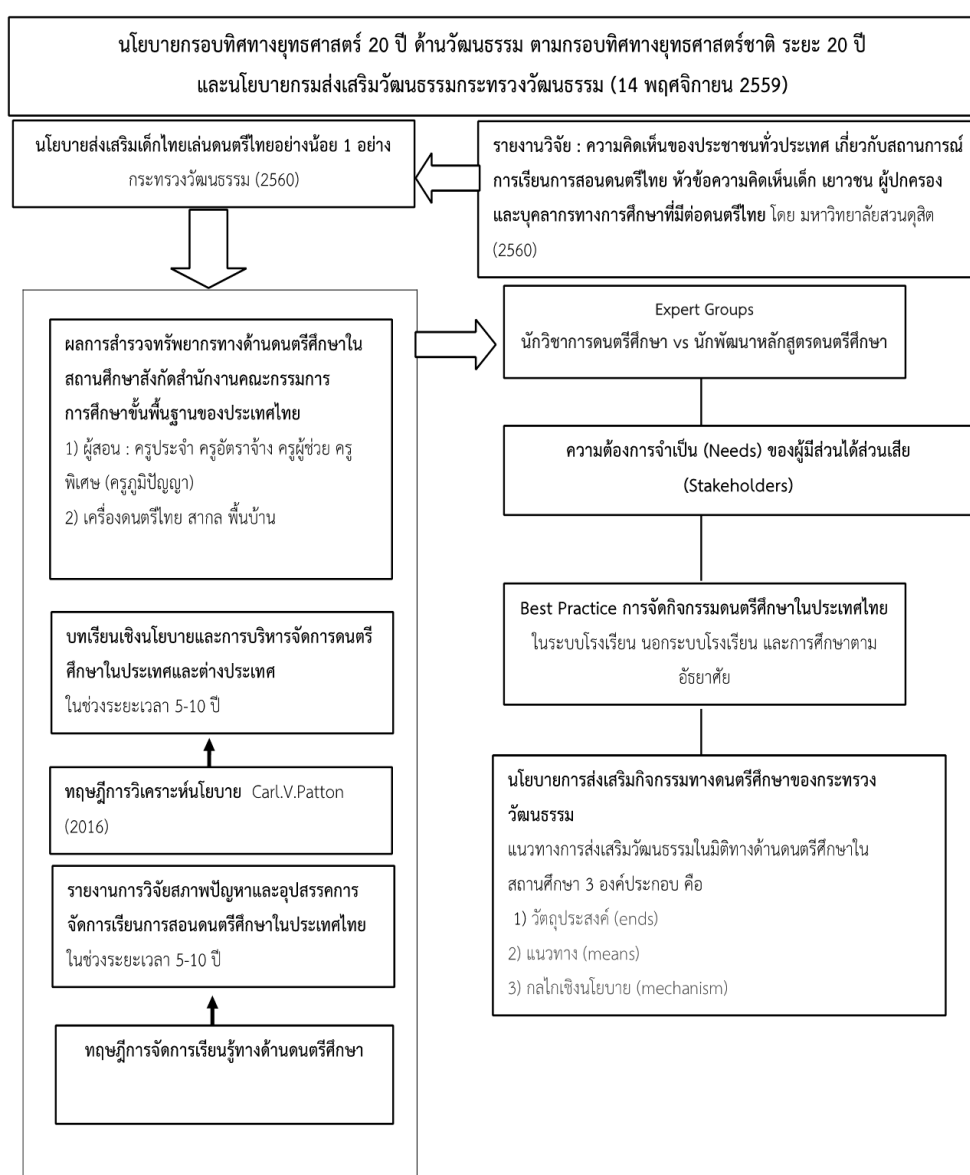
ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพนธ์ (2540) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์นโยบาย คือ การศึกษากระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหา นโยบายและสาเหตุของปัญหา วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาทางเลือกของนโยบายในการแก้ปัญหา ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของแต่ละทางเลือก รวมทั้งผลกระทบซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามทางเลือกนั้นๆ และเสนอผลการวิเคราะห์ให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยอาจจะระบุว่า ทางเลือกใดเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด หรือไม่ระบุก็ได้ ทั้งนี้โดยใช้สหวิทยาการ (Interdisciplinary) และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งรูปแบบการวิเคราะห์นโยบาย (Form of Policy Analysis) ออกได้ 3 รูปแบบ ตามประเภทของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแล้ว คือ

1. รูปแบบการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัติ (Prospective Policy Analysis) หมายถึง รูปแบบการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการแปลงข่าวสาร ก่อนขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Actions) จะเริ่มขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติ การวิเคราะห์นโยบายก่อนนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ มักก่อให้เกิดช่องว่างมาก ระหว่างทางเลือก (Alternatives) ในการแก้ปัญหาที่ตนชอบมากกว่ากับความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น มีผู้ประมาณว่าการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัตินี้ รัฐบาลนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ปฏิบัติจริงไม่เกิน 10% เท่านั้น เพราะรัฐบาลคิดว่ามีเวลาน้อยในการที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์นโยบายก่อนนำไปปฏิบัติและบางครั้งรัฐบาลก็ไม่ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นโยบายนั้นๆ และที่สำคัญก็คือ รัฐบาลตัดสินใจกำหนดนโยบายตามที่ตนชอบหรือสนใจมากกว่า

2. รูปแบบการวิเคราะห์หลังการนำไปปฏิบัติ (Retrospective Policy Analysis) เป็นรูปแบบการพรรณนาผลงานวิจัยนโยบายที่ทำมาในอดีต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตและการแปลงข่าวสารข้อมูลหลังการนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติแล้ว มักนิยมปฏิบัติกันในหมู่นักวิชาการและนักวิเคราะห์ 3 กลุ่ม คือ 1)การวิเคราะห์เชิงสาขาวิชา(Discipline Oriented Analysis) 2) กลุ่มนักวิเคราะห์เชิงปัญหา(Problem-Oriented Analysis) 3) กลุ่มนักวิเคราะห์เชิงประยุกต์ (Application-Oriented Analysis)

3. รูปแบบการบูรณาการของการวิเคราะห์นโยบาย (Integrated Policy Analysis) รูปแบบนี้มีความพิสดารมากกว่าการวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบแรก กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ที่ผสมผสานการวิเคราะห์ทั้ง 2 รูปแบบ คือ ทำการวิเคราะห์นโยบายทั้งก่อนกำหนดนโยบายและหลังการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว เป็นรูปแบบการวิเคราะห์ที่มีได้มุ่งเชื่อมโยงระหว่างการวิเคราะห์นโยบายที่นำไปปฏิบัติแล้วกับนโยบายที่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังเป็นการวิเคราะห์ที่ยังจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง หลายช่วงเวลาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) มากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” คณะผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษานโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย

2) ดำเนินการสำรวจข้อมูลในปีการศึกษา 2558 และ 2559 โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจและเก็บข้อมูลจำนวนทรัพยากรในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ซึ่งจำแนกเป็นผู้สอนที่มีสถานะครูประจำงบประมาณแผ่นดิน ครูอัตราจ้าง ครูผู้ช่วย และครูพิเศษ (ครูภูมิปัญญา) และจำนวนเครื่องดนตรีในฐานะข้อมูลระบบวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียนโดยจำแนกเป็นรายชนิด ได้แก่ เครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน รวมถึงสภาพของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ในปัจจุบันด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพในมิติของสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย

2) ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการตีความ (Interpretive Approach) นโยบายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ

3) ดำเนินการสอบถามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 228 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดซึ่งตั้งประเด็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Issue) ซึ่งใช้ผลจากตัวแปรตามในวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 เป็นฐาน

4) ดำเนินการประชุมสัมมนา (Seminar: Brain Storming/Focus Group Discussion) ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย กลุ่มละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน ตลอดจนตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ 6 ภูมิภาค (เหนือ อีสาน กลาง ใต้ ตะวันออก และส่วนกลาง) ที่เป็นครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 12 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในแต่ละแบบจะประกอบไปด้วย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ/หรือฐานข้อมูลอัตรากำลังสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 30,816 โรงเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนโรงเรียนโดยจำแนกระดับในปีการศึกษา 2558

รายการ	ปีการศึกษา 2558 (จำนวน/โรงเรียน)
ประถมศึกษา	21,300
มัธยมศึกษาตอนต้น	6,965
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2,551
รวม	30,816

ที่มา: รายงานประจำปีการศึกษา 2558 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อมูลสำคัญและผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1) เอกสาร/ฐานข้อมูลนโยบายดนตรีศึกษาของไทยและต่างประเทศในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งในกรณีต่างประเทศนั้นจำแนกให้ครบถ้วนทุกภูมิภาคในโลก โดยใช้เกณฑ์ (Social Impact) เป็นหลักที่มีการ Lesson Learned และ/หรือ อ้างอิงในวารสารวิชาการหรืองานวิจัยอย่างน้อยภูมิภาคละ 1 นโยบาย

2) เอกสาร/ฐานข้อมูลงานวิจัยทางด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในไทยในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย E-Thesis และ I-Thesis

3) ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 228 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

3.1) เป็นครูผู้สอนดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปีการศึกษา 2560

3.2) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี โดยจบการศึกษาในสาขาวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้านหรือดนตรีศึกษา

3.3) มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

3.4) เป็นผู้มีส่วนในการจัดการเรียนการสอนดนตรีและ/หรือผลงานเชิงประจักษ์ในการแสดง ประกวด/แข่งขันชนะเลิศในระดับชาติ/นานาชาติ

การเก็บข้อมูลในขั้นนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากวัฒนธรรมจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้ประสานงานกับศึกษาธิการจังหวัด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ข้างต้นและดุลยพินิจประกอบ ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานส่งและรับแบบสอบถามทั้งหมดด้วย

4) ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย กลุ่มละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

4.1) นักวิชาการดนตรีศึกษา

- 1) มีคุณวุฒิปริญญาเอก ด้านดนตรีศึกษาหรือดนตรี ที่ตรงหรือสัมพันธ์กับเกณฑ์การบริหารหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2548 หรือ 2558
- 2) เป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร หรือประจำหลักสูตรดนตรี ในสถาบันอุดมศึกษา
- 3) เป็นผู้มีส่วนงานวิชาการหรือวิจัยทางด้านดนตรี หรือ
- 4) เป็นผู้มีส่วนงานเชิงประจักษ์ด้านดนตรีศึกษา ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาในระดับชาติ/นานาชาติ

4.2) นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา

- 1) มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ด้านดนตรีศึกษาหรือดนตรีที่ตรงหรือสัมพันธ์กับเกณฑ์การบริหารหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2548 หรือ 2558
- 2) เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร หรือกลุ่มสาระศิลปะ ในสถานศึกษา สังกัด สพฐ. หรืออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญอายุราชการ
- 3) เป็นผู้มีส่วนงานวิชาการหรือวิจัยทางด้านดนตรีในระดับชาติ
- 4) เป็นผู้มีส่วนงานเชิงประจักษ์ด้านดนตรีศึกษา และพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย

รายการ	จำนวน
นักวิชาการดนตรีศึกษา	9
นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา	9
รวม	18

5) ครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ 6 ภูมิภาค (เหนือ อีสาน กลาง ใต้ ตะวันออก และส่วนกลาง) ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 36 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติ ภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

5.1) ครูผู้สอน (ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน)

1) มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ด้านดนตรีศึกษาหรือดนตรีที่ตรงหรือสัมพันธ์กับเกณฑ์การบริหารหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2548 หรือ 2558

2) เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรหรือกลุ่มสาระศิลปะในสถานศึกษา สังกัด สพฐ. หรืออาจารย์ผู้เกษียณอายุราชการ

3) เป็นผู้มีผลงานวิชาการหรือวิจัยหรือชนะการประกวดแข่งขันทางด้านดนตรีในระดับชาติ/นานาชาติ

4) เป็นผู้มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านดนตรีศึกษา ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา

5.2) นักเรียน (ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน)

1) ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) เป็นผู้มีผลงานการแสดงหรือชนะการประกวดแข่งขันทางด้านดนตรีในระดับชาติ/นานาชาติ

3) เป็นประธานชมรม/ชุมนุมดนตรีของโรงเรียน

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

ภูมิภาค	ครูผู้สอน (จำนวน/คน) (ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน)	นักเรียน (จำนวน/คน) (ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน)
เหนือ	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
อีสาน	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
กลาง	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
ใต้	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
ตะวันออก	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
ส่วนกลาง	1 : 1 : 1	1 : 1 : 1
รวม	18	18

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) การสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจออนไลน์ (Google form) ร่วมกับ Hard Copy
- 2) การวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis Form) และแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)
- 3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)
- 4) นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย ใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 1) คณะผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย ในฐานะข้อมูลหอสมุดแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ E-Thesis I-Thesis วารสารในฐานข้อมูล TCI, ISI, และ Scopus
- 2) คณะผู้วิจัยดำเนินการสำรวจข้อมูลในปีการศึกษา 2558 และ 2559 โดยใช้แบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามจำนวนทรัพยากรในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ซึ่งจำแนกเป็น ผู้สอนที่มีสถานะครูประจำงบประมาณแผ่นดิน ครูอัตราจ้าง ครูช่วยและครูพิเศษ (ครูภูมิปัญญา) และจำนวนเครื่องดนตรีในฐานข้อมูลระบบวัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน โดยจำแนกเป็นรายชนิด ได้แก่ เครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน รวมถึงสภาพของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ในปัจจุบันด้วย โดยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจออนไลน์ (Google form) ร่วมกับ Hard Copy

3) จากนั้นนำข้อมูลในข้อที่ 2 ไปวิเคราะห์จำแนกร่วมกับข้อมูลในข้อที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นในการวางแผนออกแบบรูปแบบและกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประชุมสัมมนา ระดมสมอง (Brain Storming) และการอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion)

4) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการตีความ (Interpretive Approach) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงนโยบายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียน การสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลหอสมุดแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ E-Thesis I-Thesis วารสารในฐานข้อมูล TCI, ISI, และ Scopus

5) คณะผู้วิจัยดำเนินการสอบถามทัศนะของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 228 คน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดซึ่งตั้งประเด็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Issue) ซึ่งใช้ผลจากตัวแปรตามในวัตถุประสงค์วิจัย ข้อที่ 1 เป็นฐาน โดยจะจัดกระทำข้อมูลและจัดพิมพ์จำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่ เพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ใน ขั้นตอนถัดไป

6) คณะผู้วิจัยดำเนินการประชุมสัมมนา (Seminar: Brain Storming/Focus Group Discussion) ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย กลุ่มละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน ตลอดจนตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ 6 ภูมิภาค (เหนือ อีสาน กลาง ใต้ ตะวันออก และส่วนกลาง) ที่เป็นครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 36 คน โดยทำการบันทึกภาพและเสียงและจัดพิมพ์จำแนกข้อมูลตามหมวดหมู่ เพื่อเตรียมทำการ วิเคราะห์ข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลในขั้นตอนถัดไป

7) นำข้อมูลที่รวบรวมได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยทำการ วิเคราะห์ข้อมูลไล่เรียงตามวัตถุประสงค์ คำถามวิจัยและเตรียมการเขียนสรุป ประมวล นำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปอภิปรายผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “สภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษา ของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีรายละเอียดวิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ข้อมูลการสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับสถิติพื้นฐาน

2) ข้อมูลจากการวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3) ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4) ข้อมูลจากร่างการนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของ Rovinelli และ Hambleton (Rovinelli & Hambleton, 1978) ดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การหาค่าความถี่ (Frequency)

(2) การหาค่าร้อยละ (Percentage)

(3) การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

(4) การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถานที่ในการวิจัย

ส่วนกลางและ 5 จังหวัด ในภูมิภาคเหนือ อีสาน กลาง ใต้ และตะวันออก

ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน มกราคม ถึง สิงหาคม 2561)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย	↔							
2. พัฒนาโครงร่าง กรอบแนวคิด ออกแบบและประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งรูปแบบ (Google form) และ Hard Copy	↔							
3. ประสานงานหน่วยงาน สถานที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย	↔							
4. สืบหาข้อมูลในปีการศึกษา 2558 และ 2559 โดยสร้างแบบสอบถามจำนวนทรัพยากรในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)		↔						
5. รายงานผลการวิเคราะห์เฉพาะวัตถุประสงค์ที่ 1 แก่กระทรวงวัฒนธรรม			↔					
6. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการตีความ (Interpretive Approach) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงนโยบายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลหอสมุดแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ E-Thesis I-Thesis วารสารในฐานข้อมูล TCI, ISI, และ Scopus			↔					
7. ดำเนินการสอบถามทัศนะของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)				↔				
8. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยกลุ่มละ 9 คนรวมจำนวน 18 คน ตลอดจนตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นทั่วประเทศ 6 ภูมิภาค				↔				

ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการ (ต่อ)

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา (เดือน มกราคม ถึง สิงหาคม 2561)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
8. (ต่อ) (เหนือ อีสาน กลาง ใต้ ตะวันออก และ ส่วนกลาง) ที่เป็น ครูผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนที่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)								
9. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ						↔		
10. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล							↔	
11. นำเสนอผลการวิเคราะห์การวิจัย และส่งเล่มวิจัย ฉบับสมบูรณ์								↔

บทที่ 4

ทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ย่อยทั้งสิ้นจำนวน 6 ข้อ 1) เพื่อสำรวจจำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบัน 2) เพื่อสำรวจจำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบัน 3) เพื่อสำรวจสถานะและคุณวุฒิครูดนตรีประเภทครูประจำ ครูอัตราจ้าง และครูผู้ช่วย ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบัน 4) เพื่อสำรวจเครื่องดนตรีไทยสากล พianos ที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลวัสดุครุภัณฑ์ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) 5) เพื่อสำรวจการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 6) เพื่อสำรวจอัตราการสอนบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบัน ซึ่งพบว่ามีรายละเอียดเป็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจจำนวนโรงเรียนที่สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอจำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูลรายชื่อโรงเรียนที่สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จากสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการสำรวจจำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากตาราง พบว่า ในปีการศึกษา 2561 มีโรงเรียนที่สังกัด สพฐ. มีจำนวนทั้งสิ้น 30,112 โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) จำนวน 27,655 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 91.8) รองลงมาคือโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 2,358 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 7.83) และที่เหลือจำนวน 99 โรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ (สศศ.) นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัด สพป. และ สพม. ยังจำแนกออกได้เป็น 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนโรงเรียนสังกัด สศศ. จำแนกออกได้เป็น 2 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก และขนาดกลาง โดยเมื่อพิจารณารวมกันในทุกสังกัด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 27,587 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 91.6%) รองลงมาคือโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1,846 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 6.13) ขนาดใหญ่ จำนวน 401 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 1.33) และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 278 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 0.92)

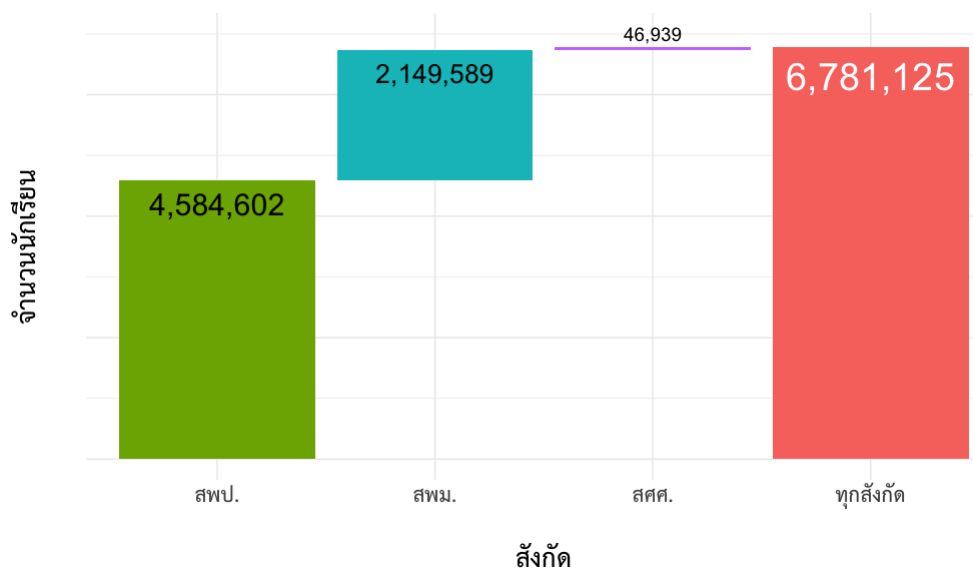
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาด

สังกัด	ขนาดโรงเรียน				รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
สพป.	26,421 (87.5%)	1,068 (3.54%)	130 (0.43%)	36 (0.12%)	27,655 (91.8%)
สพม.	1,108 (3.67%)	737 (2.44%)	271 (0.90%)	242 (0.80%)	2,358 (7.83%)
สศศ.	58 (0.19%)	41 (0.14%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	99 (0.33%)
รวม	27,587 (91.6%)	1,846 (6.13%)	401 (1.33%)	278 (0.92%)	30,112 (100%)

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอจำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลรายชื่อโรงเรียนที่สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จากสำนังานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดเป็นดังนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 โดยพบว่า มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 6,781,125 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่สังกัด สพป. จำนวน 4,584,602 คน (คิดเป็นร้อยละ 67.6) รองลงมาสังกัด สพม. จำนวน 2,149,589 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.7) และ สังกัด สศศ. จำนวน 46,939 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.69)

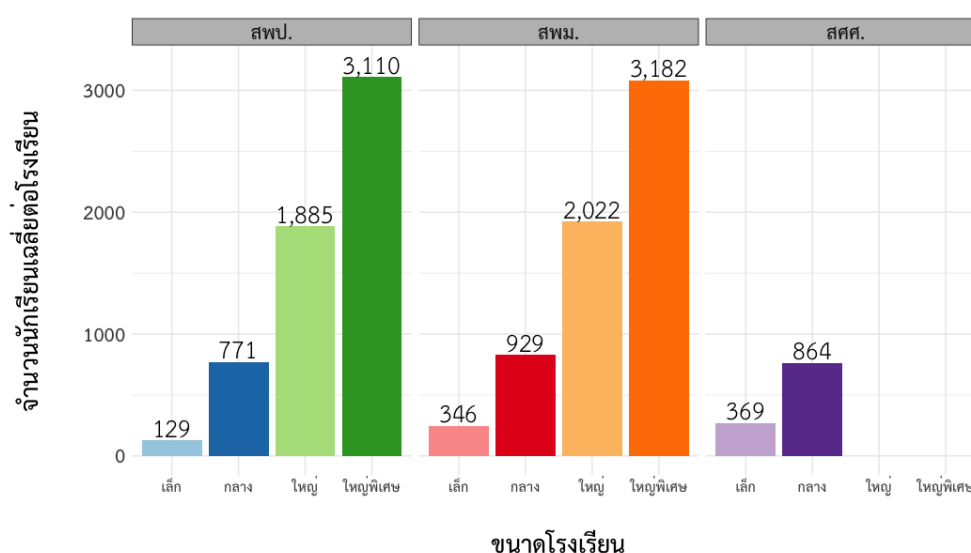
ภาพที่ 4.1 จำนวนนักเรียนจำแนกตามสังกัด

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาภูมิพลเกล้า, มนสิการ เหล่าวานิช

เมื่อวิเคราะห์จำนวนนักเรียนในโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาดโรงเรียนจะได้ผลการวิเคราะห์ดังในตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.2 จากตารางและภาพดังกล่าว พบว่า (1) กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,501 คน ถึง 4,800 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 3,110 คน สำหรับสังกัด สพป. และ 3,082 คน สำหรับสังกัด สพม. (2) กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ถึง 1,905 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 1,885 คน สำหรับสังกัด สพป. และ 1,922 คน สำหรับสังกัด สพม. (3) กลุ่มโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 762 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 711 คน สำหรับสังกัด สพป. 829 คน สำหรับสังกัด สพม. และ 764 คน สำหรับสังกัด สศศ. และ (4) กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 762 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 711 คน สำหรับสังกัด สพป. 829 คน สำหรับสังกัด สพม. และ 764 คน สำหรับสังกัด สศศ.

ตารางที่ 4.2 สถิติพื้นฐานของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาดโรงเรียน

สังกัด	ขนาด	M	SD	Min	Median	Max
สพป.	เล็ก	129	95.1	0	104	499
	กลาง	711	248	500	697	1,490
	ใหญ่	1,885	270	1,504	1,824	2,492
	ใหญ่พิเศษ	3,110	502	2,528	3,047	4,600
สพม.	เล็ก	246	113	17	230	499
	กลาง	829	265	500	762	1,488
	ใหญ่	1,922	268	1,500	1,905	2,499
	ใหญ่พิเศษ	3,082	490	2,501	2,920	4,800
สศศ.	เล็ก	269	116	55	252	487
	กลาง	764	144	535	759	1,285
	ใหญ่	0	0	0	0	0
	ใหญ่พิเศษ	0	0	0	0	0

ภาพที่ 4.2 จำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนจำแนกตามสังกัดและขนาดของโรงเรียน

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ตอนที่ 3 ผลการสำรวจจำนวนครูดนตรีในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสำรวจจำนวนครูดนตรีในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ลงทะเบียนกับระบบกรอกข้อมูลออนไลน์ MERM ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเปิดระบบให้โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาลงทะเบียนและให้ข้อมูลเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 4 เดือน (ตั้งแต่เดือน เมษายน 2561 ถึง กรกฎาคม 2561) ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จำแนกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนที่ลงทะเบียนเพื่อให้ข้อมูลทรัพยากรด้านครุดนตรีศึกษาในระบบ MERM และส่วนที่สองคือ ผลการสำรวจจำนวนครูดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดเป็นดังนี้

3.1 ข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนที่ลงทะเบียนเพื่อให้ข้อมูลในระบบ MERM

โรงเรียนที่ลงทะเบียนกับระบบ MERM จำนวนทั้งสิ้น 3,297 โรงเรียน จาก 76 จังหวัดของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 10.8 ของโรงเรียนทั้งหมดภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจำนวนนี้จำแนกเป็นโรงเรียนสังกัด สพบ. จำนวน 2,697 โรงเรียนสังกัด สพม. จำนวน 595 โรงเรียน และสังกัด สศศ. จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นอัตราการตอบกลับ¹ เท่ากับร้อยละ 9.7, 25.2 และ 5.1 ของโรงเรียนในแต่ละสังกัดตามลำดับ และเมื่อพิจารณาอัตราการตอบกลับตามภูมิภาคพบว่า ภูมิภาคที่มีอัตราการตอบกลับ² สูงที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยคิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมาคือ ภาคตะวันออก 15.1% ภาคกลาง 13.8% ภาคเหนือ 12.0% ภาคใต้ตอนบน 9.9% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9.6% และภาคใต้ตอนล่าง 5.2% ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3

¹ คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างจำนวนโรงเรียนที่ลงทะเบียนในระบบ MERM ต่อจำนวนโรงเรียนทั้งหมดของเขตพื้นที่ x 100

² คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างจำนวนโรงเรียนที่ลงทะเบียนในระบบ MERM ต่อจำนวนโรงเรียนทั้งหมดของเขตพื้นที่ในแต่ละภูมิภาค x 100

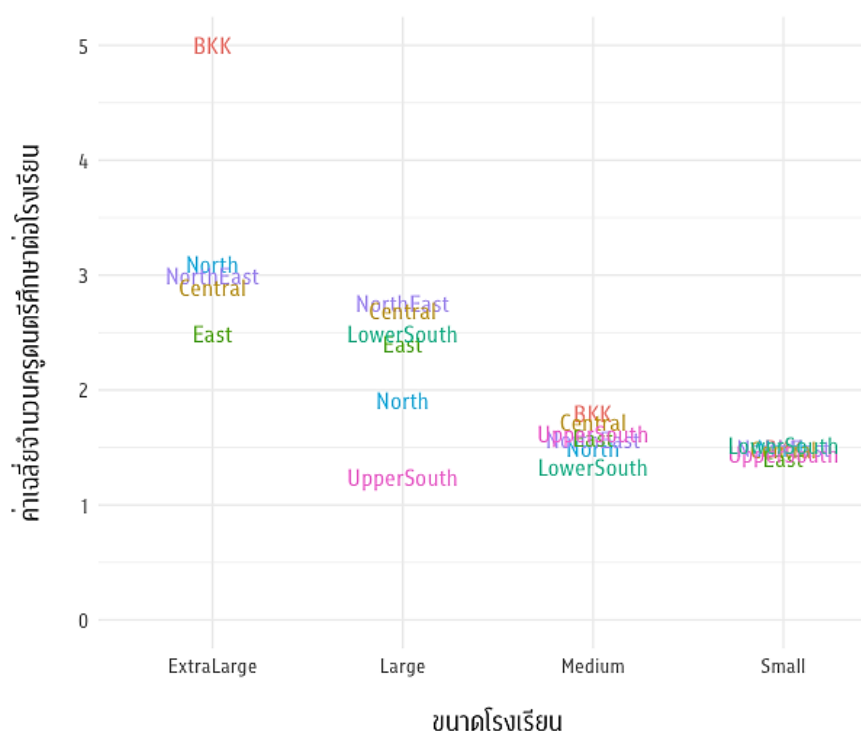
ตารางที่ 4.3 จำนวนและอัตราการตอบกลับของโรงเรียนที่ลงทะเบียนในระบบ MERM

ภูมิภาค	เขตพื้นที่			รวม
	สพป.	สพม.	สศศ.	
กรุงเทพมหานคร	10 (29.4%)	15 (12.6%)	1 (33.3%)	26 (44.1%)
ภาคเหนือ	640 (10.4%)	151 (33.2%)	1 (3.5%)	792 (12.0%)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,056 (8.5%)	228 (24.4%)	0 (0.0%)	1,284 (9.6%)
ภาคกลาง	560 (13.1%)	79 (21.1%)	1 (16.7%)	640 (13.8%)
ภาคตะวันออก	150 (12.4%)	55 (38.5%)	0 (0.0%)	205 (15.1%)
ภาคใต้ตอนบน	209 (8.6%)	55 (23.4%)	2 (13.3%)	266 (9.9%)
ภาคใต้ตอนล่าง	72 (4.8%)	12 (12.1%)	0 (0.0%)	84 (5.2%)
รวม	2,697 (9.7%)	595 (25.2%)	5 (5.1%)	3,297 (10.8%)

3.2 ผลการสำรวจจำนวนครูดนตรีในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้ได้ทัศนภาพของจำนวนครูดนตรีศึกษาในโรงเรียนแต่ละสังกัด คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์จำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนโดยจำแนกตามสังกัด ภูมิภาคและขนาดโรงเรียน ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในภาพที่ 4.3 และ 4.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

1. โรงเรียนสังกัด สพป. พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนกับขนาดโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่ามีแนวโน้มที่จะมีครูดนตรีศึกษาในโรงเรียนโดยเฉลี่ยมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิภาคประกอบ มีข้อสังเกตว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ในภูมิภาคใต้ตอนบนมีจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนต่ำที่สุด (1.25 คนต่อโรงเรียน) และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในกรุงเทพมหานครมีจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนมากที่สุด (5 คนต่อโรงเรียน) นอกจากนี้จากภาพที่ 4.3 ยังพบว่าครูดนตรีศึกษาเฉลี่ยต่อโรงเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีค่าอยู่ในช่วง 2.5-5 คนต่อโรงเรียน ขนาดใหญ่ 1.25-2.75 คนต่อโรงเรียน ขนาดกลาง 1.6-1.8 คนต่อโรงเรียน และขนาดเล็ก 1.4-1.5 คนต่อโรงเรียน

ภาพที่ 4.3 ทรัพยากรด้านครุภัณฑ์ของโรงเรียนสังกัด สพป.³

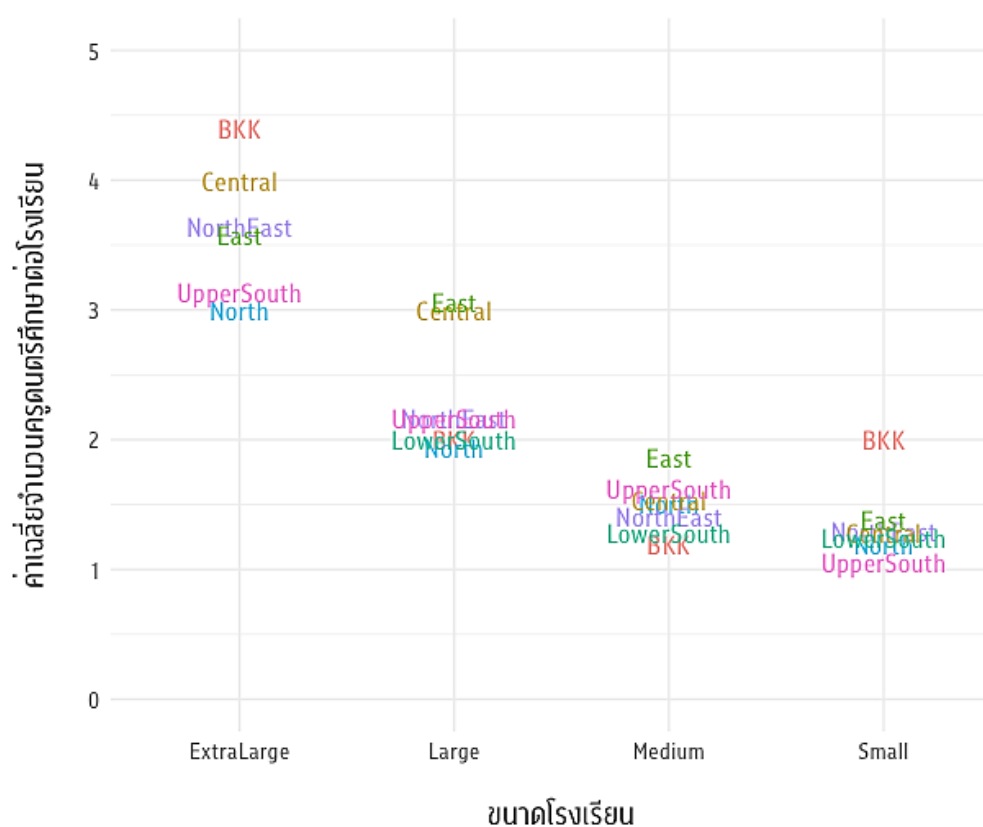
ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาภัลัมพ์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนครุภัณฑ์กับค่าเฉลี่ยของนักเรียนต่อโรงเรียนในแต่ละขนาดโดยคำนวณเป็นอัตราส่วนจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อครุภัณฑ์ศึกษาเฉลี่ยในโรงเรียน ซึ่งมีความหมายเป็นจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ครุภัณฑ์ศึกษา 1 คน ต้องรับผิดชอบโดยเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษเป็นโรงเรียนที่มีแนวโน้มจะมีอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อจำนวนครุภัณฑ์ศึกษาเฉลี่ยในโรงเรียนสูงที่สุดโดยมีค่าอยู่ในช่วง 622-1244 รองลงมาคือโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าอยู่ในช่วง 685.5-1508 โรงเรียนขนาดกลางมีค่าอยู่ในช่วง 395-444.3 และน้อยที่สุดคือโรงเรียนขนาดเล็กที่มีค่าอยู่ในช่วง 86-92.1 ตัวเลขนี้บ่งชี้ว่าถึงแม้ว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนครุภัณฑ์ศึกษาในโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก แต่เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนในโรงเรียนประกอบอีกหนึ่งปัจจัย กลับพบว่าภาระงานของครุภัณฑ์ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่กลับมีมากกว่า

2. ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ของโรงเรียนในสังกัด สพม. ดังภาพที่ 4.4 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างจำนวนครุภัณฑ์ศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนกับขนาดโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่ามีแนวโน้มที่จะมีครุภัณฑ์ศึกษาในโรงเรียนโดยเฉลี่ยมากกว่า

³ ไม่มีข้อมูลของโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป. ในภูมิภาคกรุงเทพ ฯ

โรงเรียนที่มีขนาดเล็กเช่นเดียวกับโรงเรียนที่สังกัด สพป. อย่างไรก็ตามโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ในสังกัด สพม. มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนครูดนตรีศึกษามากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ในสังกัด สพป. เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านภูมิภาคประกอบ พบว่าโรงเรียนสังกัด สพม. ในภูมิภาคกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดใหญ่พิเศษและขนาดเล็ก มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนครูทางด้านดนตรีศึกษาต่อโรงเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ โดยมีจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 4.4 คน และ 2 คน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่กลับพบว่าโรงเรียนในภาคตะวันออกและภาคกลาง มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ โดยมีค่าเท่ากับ 3 คน ในขณะที่ภูมิภาคอื่นๆ มีจำนวนครูดนตรีศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 2 คนต่อโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางแต่ละภูมิภาคมีจำนวนครูดนตรีศึกษาใกล้เคียงกันโดยมีค่าประมาณ 1.5 คน

ภาพที่ 4.4 ทรัพยากรด้านครูดนตรีศึกษาของโรงเรียนสังกัด สพม.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาภัลัมพ์ก์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ในทำนองเดียวกับโรงเรียนสังกัด สพป. เมื่อคำนวณอัตราส่วนจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อจำนวนครูดนตรีศึกษาเฉลี่ยในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีอัตราส่วนดังกล่าวอยู่ในช่วง 700.5-1027 โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าอยู่ในช่วง 664-996 โรงเรียนขนาดกลางมีค่าอยู่ในช่วง 426.3-690.8 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าอยู่ในช่วง 123-234.3 ซึ่งจะเห็นว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านจำนวนนักเรียนในโรงเรียนประกอบพบว่าภาระงานของครูดนตรีศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มจะมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กเช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัด สพป.

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบจำนวนครูจำแนกตามตำแหน่งที่ครูบรรจุกับวุฒิการศึกษาของครูดนตรีในโรงเรียนและสังกัดของโรงเรียน จากตารางพบว่า ครูดนตรีส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านดนตรี/ดนตรีศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.7 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องทางด้านดนตรี/ดนตรีศึกษา หรือนาฏศิลป์ และที่เหลือร้อยละ 8.5 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ โดยรายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนครูดนตรีศึกษาจำแนกตามสังกัด ตำแหน่งที่บรรจุและวุฒิการศึกษา

สังกัด	สพป.				สพม.			
ตำแหน่งที่บรรจุ	วุฒิการศึกษา				วุฒิการศึกษา			
	ดนตรี/ ดนตรีศึกษา	นาฏศิลป์	มีวุฒิอื่นๆ	รวม	ดนตรี/ ดนตรีศึกษา	นาฏศิลป์	มีวุฒิอื่นๆ	รวม
ดนตรีศึกษา	481 (70.4%)	36 (5.3%)	166 (24.3%)	683 (100%)	421 (74.6%)	25 (4.4%)	118 (20.9%)	564 (100%)
ดนตรีไทย	326 (73.9%)	32 (7.3%)	83 (18.8%)	441 (100%)	348 (78.0%)	26 (5.8%)	72 (16.1%)	446 (100%)
ดนตรีสากล	278 (74.1%)	34 (9.1%)	63 (16.8%)	375 (100%)	396 (75.7%)	28 (5.4%)	99 (18.9%)	523 (100%)
ดุริยางคศิลป์	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
ดุริยางค์ไทย	33 (76.7%)	0 (0.0%)	10 (23.3%)	43 (100%)	15 (53.6%)	1 (3.6%)	12 (42.9%)	28 (100%)
ดนตรี/ นาฏศิลป์	76 (22.6%)	100 (29.8%)	160 (47.6%)	336 (100%)	20 (52.6%)	12 (31.6%)	6 (15.8%)	38 (100%)
รวม	1194 (63.6%)	202 (10.8%)	482 (25.7%)	1878 (100%)	1200 (75.0%)	92 (5.8%)	307 (19.2%)	1599 (100%)

ตอนที่ 4 ผลการสำรวจจำนวนเครื่องดนตรีไทย สากล และพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัด สพฐ.

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ด้านเครื่องดนตรี ผลการวิเคราะห์จำแนกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ด้วยเมทริกซ์สมรรถนะ (performance matrix) และส่วนที่สอง เป็นผลการสำรวจจำนวนเครื่องดนตรีโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนจำแนกตามชนิดเครื่องดนตรี ขนาดโรงเรียน รายละเอียดเป็นดังนี้

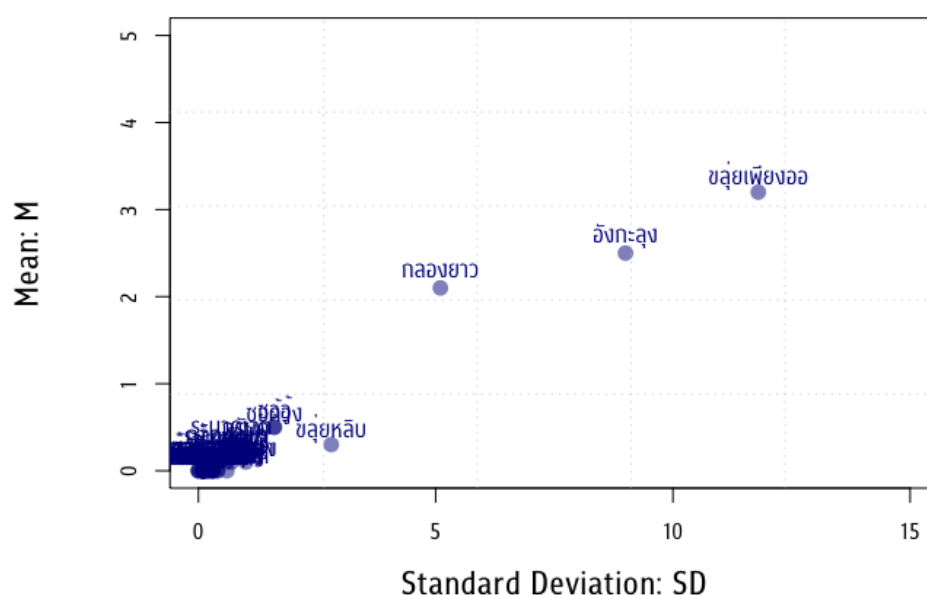
ภาพที่ 4.5 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.5 จากตารางพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป. ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย โดยจำนวนเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดเฉลี่ยประมาณ 0-1 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีขลุ่ยเพียงออ อังกะลุงและกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีที่มีมากที่สุดโรงเรียน 3 อันดับแรก โดยมีจำนวน ขลุ่ยเพียงออ อังกะลุงและกลองยาว โดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 2-3 ชิ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนขลุ่ยเพียงออ อังกะลุงและกลองยาว พบว่ามีค่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ โดยมีค่าอยู่ในช่วง 5-12 ชิ้น แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนเครื่องดนตรีทั้งสามในแต่ละโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป.

ภาพที่ 4.6 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดกลางสังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.6 จากตารางพบว่า ทรัพยากรเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดกลางสังกัด สพป. มีแนวโน้มคล้ายคลึงกับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพป. แต่มีจำนวนสูงกว่าเล็กน้อย โดยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวโน้มขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย โดยจำนวนเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดเฉลี่ยประมาณ 0-2 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีขลุ่ยเพียงออ อังกะลุงและกลองยาว เป็นเครื่องดนตรีที่มีมากที่สุดโรงเรียน 3 อันดับแรก โดยมีจำนวนขลุ่ยเพียงออ อังกะลุง และกลองยาว โดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 6-8 ชิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนขลุ่ยเพียงออ อังกะลุง และกลองยาว พบว่ามีค่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ โดยมีค่าอยู่ในช่วง 6-20 ชิ้น แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนเครื่องดนตรีทั้งสามในแต่ละโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป.

ภาพที่ 4.7 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.7 จากตารางพบว่า ส่วนใหญ่ยังมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนเครื่องดนตรีไทยหลายชิ้น โดยเครื่องดนตรีที่มีจำนวนมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ ขลุ่ยเพียงออ กลองยาว ซอด้วงและซออู้ โดยมีจำนวนเครื่องโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4-8 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5-15 ชิ้น แสดงถึงจำนวนของเครื่องดนตรีไทยดังกล่าวในแต่ละโรงเรียนขนาดใหญ่ที่

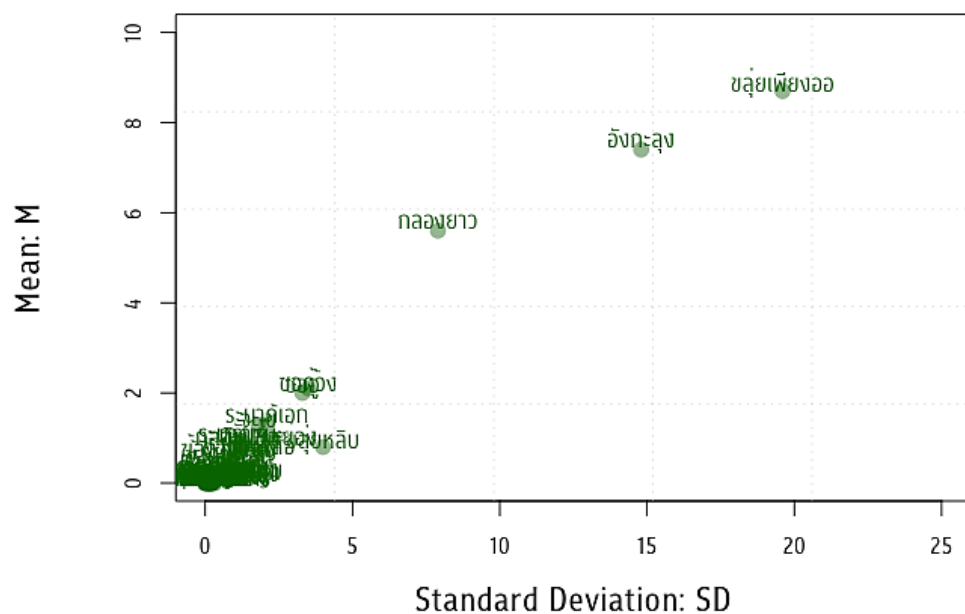
สังกัด สพ. นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มี จะเข้ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซิมฟีเลื้อ และ ซิม 7 หย่อง โดยเฉลี่ย จำนวน 2 ชิ้น

ภาพที่ 4.8 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัด สพ. ที่ได้จากค่าสถิติใน **ตารางที่ 4.8** จากตารางพบว่า ส่วนใหญ่ยังมีแนวโน้มที่จะขาดแคลนเครื่องดนตรีไทยหลายชิ้น โดยจำแนกทรัพยากรเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดใหญ่ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ ชลุ่มเพียงออและอังกะลุง ที่เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนมากที่สุดโดยมีค่าประมาณ 20 ชิ้น ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีอื่นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีดังกล่าวพบว่ามีค่าประมาณ 33 ชิ้นต่อโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนชลุ่มเพียงออและอังกะลุง ในแต่ละโรงเรียนขนาดใหญ่ กลุ่มที่สองคือ กลองยาว ซอด้วง ซออู้ ซิมฟีเลื้อ จะเข้ และชลุ่มหลิบ ที่เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีจำนวนมากเป็นอันดับที่สอง โดยมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 5-10 ชิ้นต่อโรงเรียนและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 5-14 ชิ้น ต่อโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง พอสมควรของจำนวนเครื่องดนตรีกลุ่มนี้ในแต่ละโรงเรียนขนาดใหญ่ และกลุ่มที่สามคือกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีแนวโน้มขาดแคลน เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้อง ฯลฯ โดยสามารถดูรายละเอียดของเครื่องดนตรีได้จาก **ตารางที่ 4.9** จำนวนเฉลี่ยของเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีค่าตั้งแต่ 0-4 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0-4 ชิ้นต่อโรงเรียน

ภาพที่ 4.5 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพ.

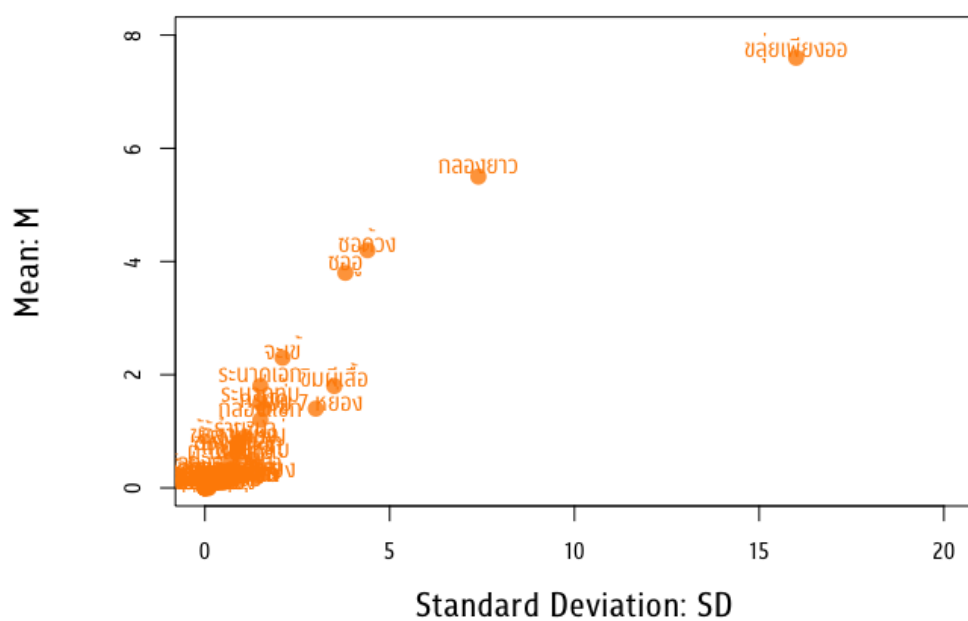
ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชฎาลัมพ์ก เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.6 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย

ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป.

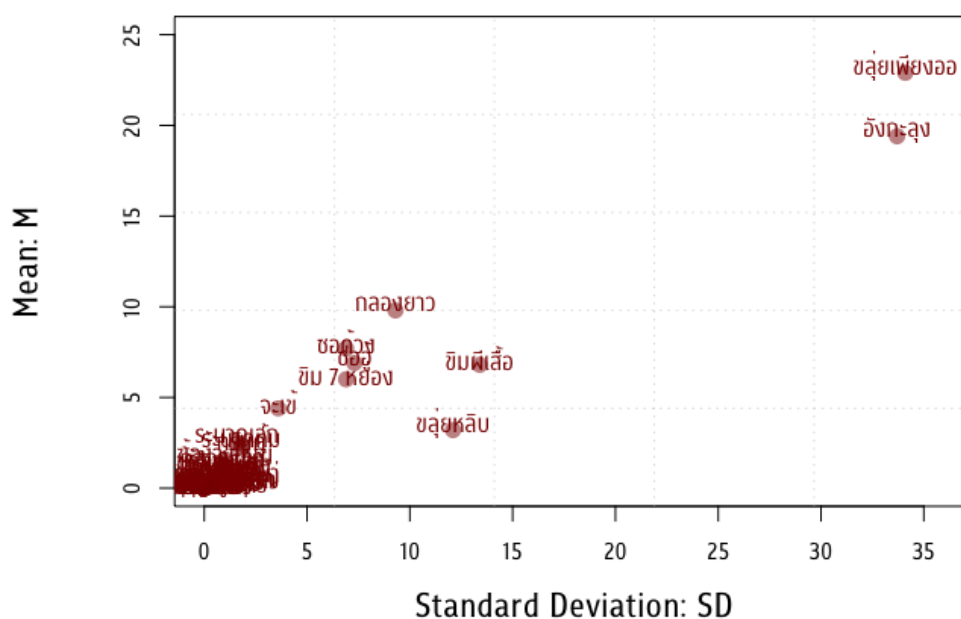
ภาพโดย ยุทธนา ฉัพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.7 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย

ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.8 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย

ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพป.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีไทย

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กระจับปี่	0	0.1	0	0.3	0	0	0	0
จะเข้	0.2	0.7	1.3	1.8	2.3	2.1	4.4	3.6
ซอด้วง	0.5	1.6	2	3.3	3.8	3.8	6.9	7.3
ซอสามสาย	0.5	1.6	2.1	3.5	4.2	4.4	7.7	6.9
กรับคู่	0	0.3	0.1	0.4	0.1	0.3	0.1	0.3
กรับพวง	0.3	1	0.9	1.3	1.4	1.6	2.2	1.8
กลองทัด	0	0.3	0.2	0.9	0.1	0.5	0.8	1.5
กลองแขก	0	0.3	0.2	0.5	0.2	0.5	0.5	0.6
ขลุ่ยเพียงออ	0.2	0.6	0.8	1.1	1.2	1.5	1.2	0.9

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีไทย (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กลองสองหน้า	0.1	0.4	0.2	0.5	0.3	0.5	0.6	0.8
กลองชนะ	0	0.1	0	0	0	0	0	0
กลองยาว	2.1	5.1	5.6	7.9	5.5	7.4	9.8	9.3
กลองโหมครุ่ม	0	0.1	0.1	0.7	0	0	0	0
กลองตุ๊ก	0	0.1	0.1	0.4	0	0.1	0.1	0.2
เปิงมาง	0	0.2	0	0.2	0.1	0.3	0.2	0.4
โหมมโหรี	0	0.3	0.3	0.7	0.6	0.9	0.9	0.9
โหมชาตรี	0	0.2	0.1	0.4	0.2	0.6	0.1	0.3
รำมะนา	0.1	0.4	0.5	0.9	0.9	1.1	1.2	1
ตะโพนไทย	0.1	0.4	0.4	0.6	0.5	0.7	1	0.9
ตะโพนมอญ	0	0.1	0.1	0.3	0.1	0.3	0.2	0.4
อังกะลุง	2.5	9	7.4	14.8	14.3	36.8	19.4	33.7
ระนาดเอก	0.3	0.7	1.3	2.1	1.8	1.5	2.5	1.6
ระนาดทุ้ม	0.2	0.5	0.9	1.1	1.5	1.5	2.4	1.8
ระนาดเอกเหล็ก	0	0.2	0.1	0.4	0.1	0.3	0.2	0.4
ระนาดทุ้มเหล็ก	0	0.1	0.1	0.3	0.1	0.3	0.2	0.4
ระนาดทุ้มโหรี	0	0.1	0	0.1	0.1	0.3	0	0
ระนาดเอกมโหรี	0	0.1	0	0.1	0.1	0.3	0	0
ซิม 7 หย่อง	0.1	0.7	0.9	2.2	1.4	3	6	6.9
ซิม 9 หย่อง	0	0.1	0.1	0.9	0	0.1	0	0
ซิมผีเสื้อ	0.1	0.6	0.7	1.9	1.8	3.5	6.8	13.4
ซิมแผ่น	0	0.1	0	0.2	0.1	0.4	0.1	0.2
ซ้องโหม่ง	0.2	0.7	0.7	1.2	0.8	0.9	1.1	0.9
ซ้องเหม่ง	0	0.3	0	0.3	0.2	1.4	0	0

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีไทย (ต่อ)

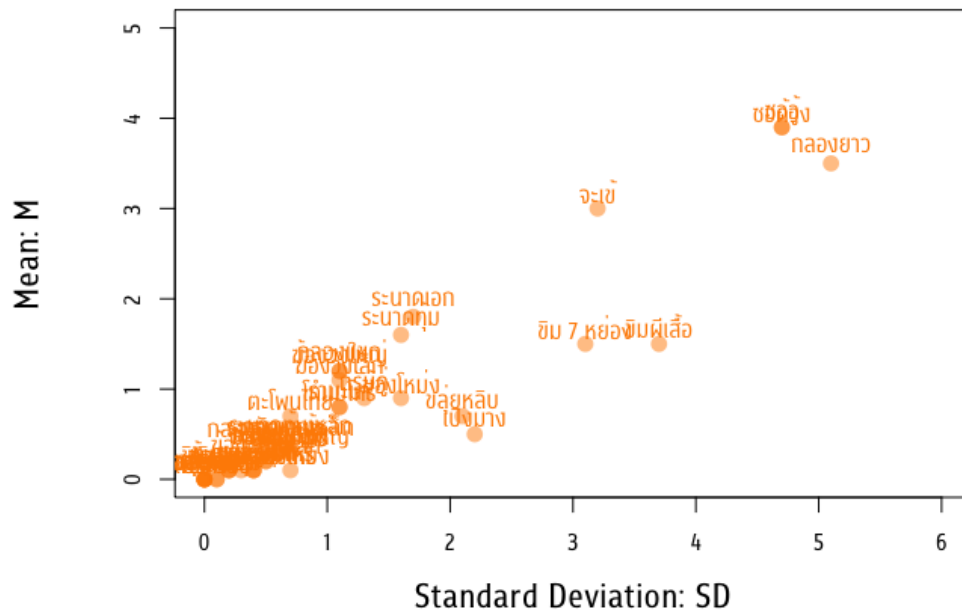
เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ฆ้องวงใหญ่	0.1	0.4	0.6	0.8	0.8	0.9	1.6	1
ฆ้องวงเล็ก	0.1	0.3	0.5	0.8	0.7	0.9	1.3	0.8
ฆ้องมอญเล็ก	0	0.1	0	0.2	0.1	0.5	0.3	0.7
ฆ้องมอญใหญ่	0	0.2	0	0.2	0.2	0.5	0.4	0.8
ฆ้องกลาง	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
ปี่ใน	0	0.4	0	0.2	0.1	0.4	0.1	0.2
ปี่ฉม	0	0	0	0	0	0	0	0
ปี่ชวา	0	0.1	0	0.1	0	0	0.1	0.2
แตงฝรั่ง	0	0	0	0.1	0	0	0	0
แตงรอง	0	0	0	0	0	0	0	0
ขลุ่ยหลีบ	0.3	2.8	0.8	4	0.5	1.3	3.2	12.1
ขลุ่ยเพียงออ	3.2	11.8	8.7	19.6	7.6	16	22.9	34.1
ขลุ่ยกรวด	0	0.4	0	0	0	0	0	0
ขลุ่ยนก	0	0.6	0	0.2	0	0	0	0
ขลุ่ยอู้	0.1	1	0	0.1	0.1	0.3	0	0

ภาพที่ 4.9 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.5 จากตารางพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพม. ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย โดยมีเครื่องดนตรีไทยหลายชนิดที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยไม่ถึง 1 ชิ้นต่อโรงเรียน ยกเว้น ซอด้วง ซออู้ และจะเข้ ที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 1-1.5 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1.5-2 ชิ้น

ภาพที่ 4.10 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดกลางสังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.6 จากตารางพบว่า โรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพม. ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย โดยมีเครื่องดนตรีไทยหลายชนิดที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยไม่ถึง 1 ชิ้นต่อโรงเรียน ยกเว้น ซอด้วง ซออู้ จะเข้า ระยะเวลาและระนาดทุ้มที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 1 ถึง 2 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1.2 ถึง 2.5 ชิ้น

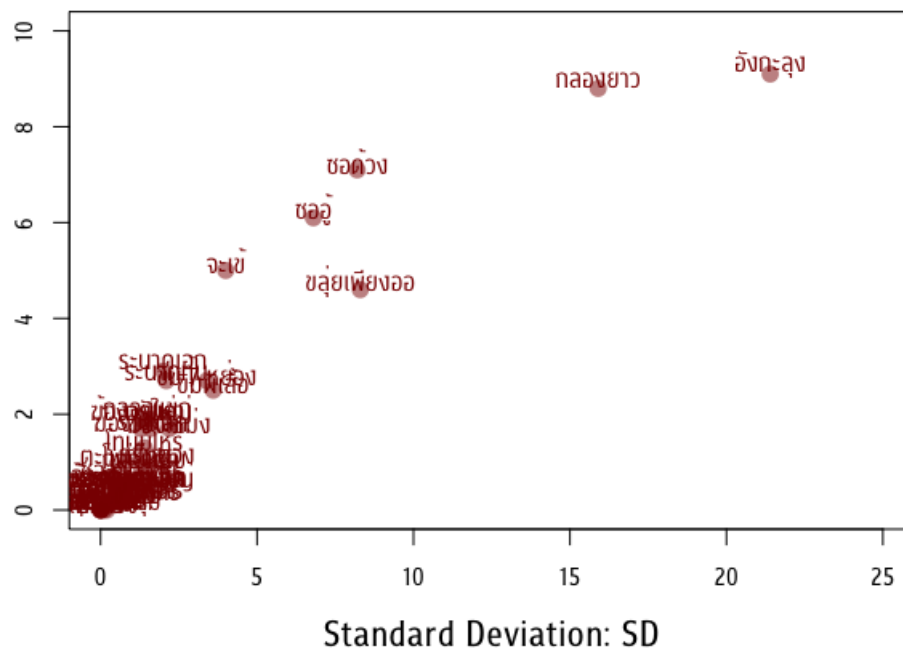
ภาพที่ 4.11 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.6 จากตารางพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพม. ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีเครื่องดนตรีไทยมากขึ้น โดยเครื่องดนตรีไทยที่มีแนวโน้มมากที่สุดโรงเรียนคือ ซอด้วง ซออู้และกลองยาว ที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนตั้งแต่ 3.5-4 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประมาณ 4.7 ชิ้นต่อโรงเรียน รองลงมาคือ จะเข้ ระยะเวลา ระนาดทุ้ม ขิมผีเสื้อ ขิม 7 หย่อง ฆ้องวงใหญ่และฆ้องวงเล็ก ที่มีจำนวนเครื่องดนตรีโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 1-3 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1.5-3 ชิ้นต่อโรงเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีแนวโน้มขาดแคลนเครื่องดนตรีไทยหลายชิ้น พิจารณาจากจำนวนเครื่องดนตรีเฉลี่ยที่น้อยกว่า 1 ชิ้น รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.6

ภาพที่ 4.12 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่างค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีไทยชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.6 จากตารางพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัด สพม. ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีเครื่องดนตรีไทยมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยเครื่องดนตรีไทยที่มีแนวโน้มมากที่สุดในโรงเรียนคือ อังกะลุงและกลองยาว โดยมีจำนวนอังกะลุงโดยเฉลี่ยประมาณ 9 ชิ้นต่อโรงเรียน อย่างไรก็ตามส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนอังกะลุงมีเท่ากับ 21.4 ชิ้น แสดงถึงความแตกต่างของจำนวนอังกะลุงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่ในสังกัด สพม. รองมาคือ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และขลุ่ยเพียงออ ที่มีจำนวนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 5-7 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 5-10 ชิ้นต่อโรงเรียน ส่วนระนาดเอก ระนาดทุ้ม ขิม 7 หย่อง ขิมผีเสื้อ ฆ้องวงใหญ่และฆ้องวงเล็กเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีจำนวนมากเป็นอันดับที่สาม โดยมีจำนวนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2-3 ชิ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1.5-2.5 ชิ้นต่อโรงเรียน และกลองยาวที่มีจำนวนโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนตั้งแต่ 3.5-4 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประมาณ 4.7 ชิ้นต่อโรงเรียน รองลงมาคือ จะเข้ ระยะเวลา ระนาดทุ้ม ขิมผีเสื้อ ขิม 7 หย่อง ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก ที่มีจำนวนเครื่องดนตรีโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 1-3 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1.5-3 ชิ้นต่อโรงเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีแนวโน้มขาดแคลนเครื่องดนตรีไทยหลายชิ้น พิจารณาจากจำนวนเครื่องดนตรีเฉลี่ยที่น้อยกว่า 1 ชิ้น รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.6

ภาพที่ 4.11 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย
ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพม.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.12 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีไทย
ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพม.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัด
สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีไทย

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กระจับปี่	0	0.1	0	0.1	0	0.1	0.1	0.3
จะเข้	1.1	1.5	1.7	2.1	3	3.2	5	4
ซอด้วง	1.2	1.9	2.1	2.5	3.9	4.7	6.1	6.8
ซอสามสาย	0	0.3	0.1	0.4	0.3	0.6	0.6	0.9
กรับคู่	0.5	0.8	0.6	0.9	0.9	1.3	1.9	1.6
กรับพวง	0.1	0.5	0.2	0.8	0.4	0.6	1	1.8
กลองทัด	0.1	0.4	0.2	0.5	0.3	0.6	0.9	1.3
กลองแขก	0.7	1.1	1	1.6	1.2	1.1	1.9	1.5
กลองสองหน้า	0.1	0.5	0.2	0.4	0.4	0.5	0.6	0.6
กลองชนะ	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
กลองยาว	2.3	5.1	3.3	6.6	3.5	5.1	8.8	15.9
กลองโหมครุ่ม	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
กลองตุ๊ก	0	0.2	0.1	0.4	0.1	0.4	0.5	1.5
เปิงมาง	0	0.4	0.1	0.5	0.5	2.2	0.5	1
โหมมโหรี	0.1	0.4	0.4	0.7	0.8	1.1	1.3	1.4
โหมชาตรี	0.1	0.3	0.2	0.6	0.3	0.7	0.3	0.6
รำมะนา	0.3	0.6	0.5	0.8	0.8	1.1	1.7	1.6
ตะโพนไทย	0.3	0.6	0.5	0.7	0.7	0.7	1	0.8
ตะโพนมอญ	0	0.1	0.1	0.3	0.3	0.6	0.3	0.5
อังกะลุง	3.3	10.2	4.1	11.5	5.4	11.7	9.1	21.4
ระนาดเอก	0.9	1.2	1.2	1.3	1.8	1.7	2.9	2
ระนาดทุ้ม	0.7	0.8	1.1	1.2	1.6	1.6	2.7	2.1

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัด

สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีไทย (ต่อ)

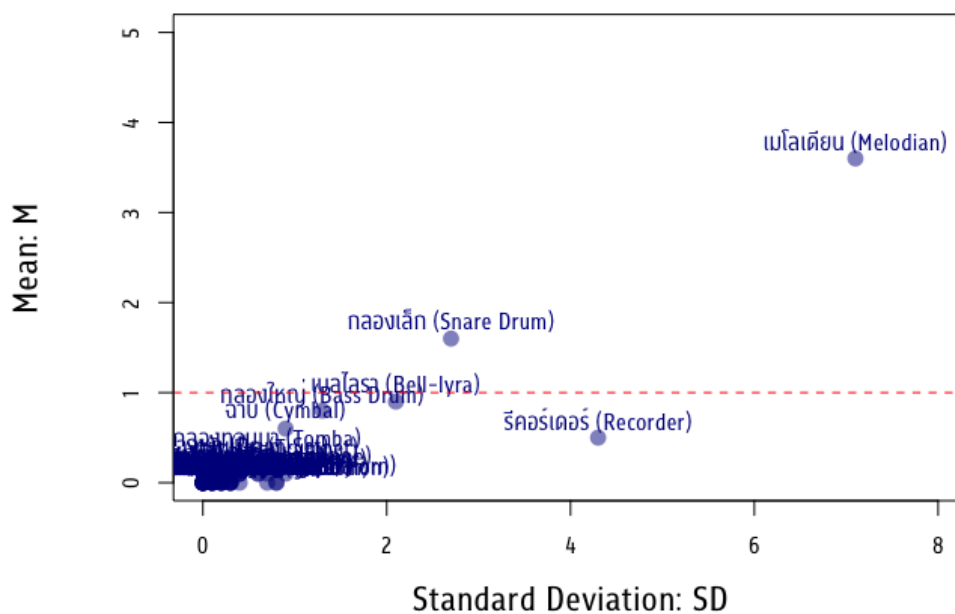
เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระนาดเอกเหล็ก	0.3	0.5	0.3	0.6	0.4	0.7	0.5	0.6
ระนาดทุ้มเหล็ก	0.2	0.4	0.3	0.5	0.4	0.7	0.5	0.6
ระนาดทุ้มโหรี	0	0.1	0	0.1	0.1	0.4	0.2	0.5
ระนาดเอกมโหรี	0	0.1	0	0.2	0.1	0.4	0.3	0.5
ซิม 7 หย่อง	0.4	1	0.8	2.1	1.5	3.1	2.7	3.4
ซิม 9 หย่อง	0.1	0.4	0.1	0.5	0.1	0.2	0.3	0.8
ซิมผีเสื้อ	0.3	0.8	0.7	2.1	1.5	3.7	2.5	3.6
ซิมแผ่น	0	0.2	0	0.3	0.1	0.2	0.2	0.7
ฆ้องโหม่ง	0.4	0.8	0.5	1.2	0.9	1.6	1.7	2.2
ฆ้องเหม่ง	0	0.2	0	0.4	0.1	0.7	0.2	0.6
ฆ้องวงใหญ่	0.7	0.8	0.8	0.9	1.2	1.1	1.9	1.3
ฆ้องวงเล็ก	0.5	0.7	0.8	0.9	1.1	1.1	1.7	1.3
ฆ้องมอญเล็ก	0	0.2	0.1	0.3	0.2	0.5	0.5	0.8
ฆ้องมอญใหญ่	0	0.2	0.1	0.3	0.3	0.7	0.5	1
ฆ้องกลาง	0	0	0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.4
ปี่ใน	0	0.2	0.1	0.3	0.3	0.5	0.5	0.6
ปี่ฉาบ	0	0	0	0.1	0	0	0	0
ปี่ชวา	0	0.1	0.1	0.3	0.2	0.5	0.2	0.5
แตงฝรั่ง	0	0	0	0.1	0	0	0	0
แตงรอง	0	0	0	0	0	0	0	0
ขลุ่ยหลีบ	0.3	1.6	0.3	1.5	0.7	2.1	0.9	1.5
ขลุ่ยเพียงออ	2.3	6.7	4.5	23.8	7.3	16.3	4.6	8.3
ขลุ่ยกรวด	0	0	0	0.2	0	0.1	0	0.1
ขลุ่ยนก	0	0	0	0	0	0	0	0.2
ขลุ่ยอู้	0	0.1	0	0.1	0.1	0.3	0.1	0.2

ภาพที่ 4.13 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.7 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนเครื่องดนตรีต่อโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป. พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีสากล โดยจำนวนเครื่องดนตรีสากลเกือบทุกชนิดมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนต่ำกว่า 1 ชิ้น นอกจากนี้ยังพบว่า เครื่องดนตรีที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนมากกว่า 1 ชิ้น ได้แก่ เมโลเดียน (Melodian) และกลองเล็ก (Snare Drum) โดยมีจำนวนเฉลี่ย 3.6 และ 1.6 ชิ้นต่อโรงเรียน ตามลำดับ

ภาพที่ 4.14 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดกลางสังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.7 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนเครื่องดนตรีต่อโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป. พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีสากล โดยมีจำนวนเครื่องดนตรีสากลเกือบทุกชนิดที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 1 ชิ้นต่อโรงเรียน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.7 ส่วนเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเฉลี่ยมากกว่า 1 ชิ้นต่อโรงเรียน ได้แก่ เมโลเดียน (Melodian) ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในโรงเรียนส่วนใหญ่ โดยมีจำนวนเฉลี่ยประมาณ 13 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.5 ชิ้น รองลงมาคือ เบลไลรา (Bell-lyra) กลองเล็ก (Snare-Drum) กลองใหญ่ (Bass Drum) ทรัมเป็ต (Trumpet) แซกโซโฟน (Saxophone) และฉาบ (Cymbal) โดยมีจำนวนเครื่องดนตรีสากลดังกล่าว โดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1-3 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 1-3.5 ชิ้น

ภาพที่ 4.15 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.7 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนเครื่องดนตรีต่อโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป. พบว่า เมโลเดียน (Melodian) เป็นเครื่องดนตรี ที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนมากที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ 19.6 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 22 ชิ้น รองลงมา ได้แก่ เบลไลรา (Bell-lyra) ทรัมเป็ต (Trumpet) กลองใหญ่ (Bass Drum) และกลองเล็ก (Snare Drum) โดยมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 3-4 ชิ้น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 2-5 ชิ้น ส่วนเครื่องดนตรี ฉาบ (Cymbal) แซกโซโฟน (Saxophone) เปียโน (Piano) อิเลคโทน (Electone) คลาริเน็ต (Clarinet) ทรอมโบน (Trombone) ยูโฟเนียม (Euphonium) และไวโอลิน (Violin) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีสากลที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 1-2 ชิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลองเล็กและอิเลคโทนพบว่ามีค่าเท่ากับ 4 แสดงให้เห็นว่าจำนวนเครื่องดนตรีดังกล่าวมีแนวโน้มแตกต่างกันสูงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพป.

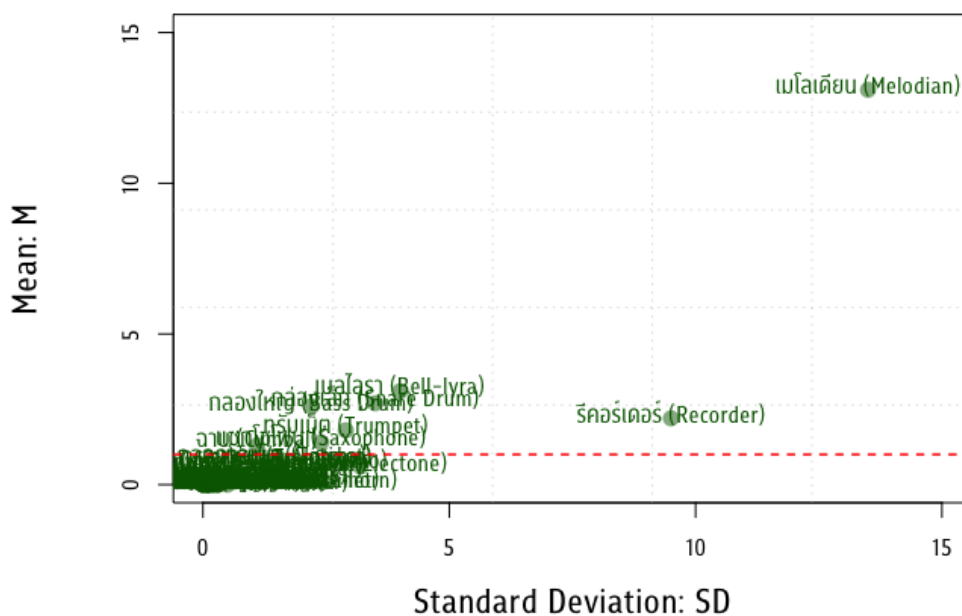
ภาพที่ 4.16 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัด สพป. ที่ได้จากค่าสถิติใน**ตารางที่ 4.7** จากตารางพบว่า จำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีแนวโน้มคล้ายคลึงกับโรงเรียนขนาดใหญ่ กล่าวคือ เมโลเดียน (Melodian) เป็นเครื่องดนตรีที่มีจำนวนมากที่สุดในโรงเรียน โดยมีจำนวนเฉลี่ยเท่ากับ 13.5 ชิ้นต่อโรงเรียน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 24.9 ชิ้น รองลงมาเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ประกอบด้วย ทรัมเปต (Trumpet) รีคอร์ดอร์ (Recorder) กลองใหญ่ (Bass Drum) และอิเล็กโทน (Electone) ที่มีเครื่องดนตรีโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนตั้งแต่ 5-7 ชิ้น อย่างไรก็ตามพบว่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรีคอร์ดอร์ (Recorder) และอิเล็กโทน (Electone) มีค่าประมาณ 15 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนเครื่องรีคอร์ดอร์ (Recorder) และอิเล็กโทน (Electone) ที่แตกต่างกันมากรายละเอียดในส่วนอื่นแสดงดัง**ตารางที่ 4.7**

ภาพที่ 4.13 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล

ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพป.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.14 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล

ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพป.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพพ.

พชรธรรัตน์, วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กีตาร์โปร่ง (Guitar)	0.1	0.9	0.5	1.6	1.1	3.3	3	7.4
กีตาร์คลาสสิก (Classic Guitar)	0	0.2	0	0.3	0.3	2	3.5	8.6
อูกูเลเล่ (Ukulele)	0	0.7	0.2	1.4	0.7	4.1	1.8	7.3
เบส (Bass)	0.1	0.3	0.4	0.6	0.7	0.8	0.7	0.8
ไวโอลิน (Violin)	0	0.2	0.1	1.4	0.9	3.7	1.2	4.9
วีโอลา (Viola)	0	0.1	0	0.3	0.1	0.5	0.1	0.5
เซลโล (Cello)	0	0	0	0.2	0.1	0.3	0.1	0.2
ดับเบิลเบส (Double Bass)	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
ฮาร์ป (Harp)	0	0	0	0	0	0.1	0	0
แบนโจ (Banjo)	0	0	0	0	0	0	0	0
แมนโดลิน (Mandolin)	0	0.8	0	0.1	0	0	2.6	10.9
ลูท (Lute)	0	0	0	0	0	0	0	0
กลองชุด (Drum Set)	0.2	0.4	0.5	0.6	0.8	0.7	1.1	0.9
กลองทิมปานี (Timpani)	0	0.2	0	0.1	0	0	0	0
กลองใหญ่ (Bass Drum)	0.8	1.3	2.6	2.2	3.4	2.2	4.4	4.2
กลองเล็ก (Snare Drum)	1.6	2.7	2.7	3.5	3.4	4.4	3.3	3
กลองบองโก (Bongos)	0.1	0.3	0.3	0.6	0.5	0.7	0.8	1
กลองคองก้า (Conga)	0	0.3	0.2	0.7	0.6	2.7	0.6	1.2
กลองทอมบา (Tomba)	0.3	0.7	0.8	1.4	0.9	1.3	1.1	2.1
แทมบูรีน (Tambourine)	0.1	0.6	0.5	1.2	0.6	0.9	0.8	2
ฉาบ (Cymbal)	0.6	0.9	1.3	1.1	1.9	2	1.7	1.3
เบลไลรา (Bell-lyra)	0.9	2.1	3.1	4	4	5.2	3.2	5.2

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไซโลโฟน (Xylophone)	0	0.3	0.1	0.6	0.2	0.7	0.4	1.2
ไวบราโฟน (Vibraphone)	0	0	0	0	0.1	0.3	0.1	0.3
ไลน์เบล (Line Bell)	0	0.2	0	0.3	0	0.1	0.2	0.4
ไทรแองเกิล (Triangle)	0	0.1	0	0.1	0	0.2	0.2	0.4
คาสทาเนทหรือกรับสเปน (Castanet)	0	0	0	0.5	0	0	0.1	0.2
มาราคัส (Maracas)	0	0.2	0.1	0.4	0.2	0.6	0.2	0.8
คาบาซา (Cabaza)	0	0	0	0	0	0.1	0.1	0.3
มาริมบา (Marimba)	0	0	0	0.1	0.1	0.3	0.1	0.5
ควาเบลล์ (Cowbells)	0	0.2	0.2	0.7	0.4	0.6	0.5	1.1
ระฆังราว (Tubular Bells)	0	0.1	0	0.2	0.1	0.3	0	0
ออร์แกน (Organ)	0	0.4	0.1	0.3	0.1	0.4	0.1	0.5
เมโลเดียน (Melodian)	3.6	7.1	13.1	13.5	19.6	22.4	13.5	24.9
เปียโน (Piano)	0.1	0.4	0.7	2.5	1.6	2.1	3.9	7.2
แอคคอร์ดียน (Accordion)	0	0.8	0	0.2	0.1	0.2	0	0
ฮาร์ปซิคอร์ด (Harpsichord)	0	0	0	0.1	0	0.1	0	0
อิเล็กโทน (Electone)	0.1	0.6	0.6	3.2	1.5	4.6	4.5	14.1
คลาวิคอร์ด (Clavichord)	0	0	0	0.1	0	0	0	0
ฟลูต (Flute)	0	0.3	0.2	0.7	0.3	0.7	1.1	2
แซกโซโฟน (Saxophone)	0.1	0.7	1.4	2.4	1.8	2.2	3.4	4.6
โอโบ (Oboe)	0	0	0	0.1	0	0.1	0	0
คลาริเน็ต (Clarinet)	0.1	0.4	0.8	1.7	1.3	2.3	2.2	2.9
บาสซูน (Bassoon)	0	0	0	0.1	0	0.1	0	0
รีคอร์ดอร์ (Recorder)	0.5	4.3	2.2	9.5	2.5	7	5.9	16.6

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล (ต่อ)

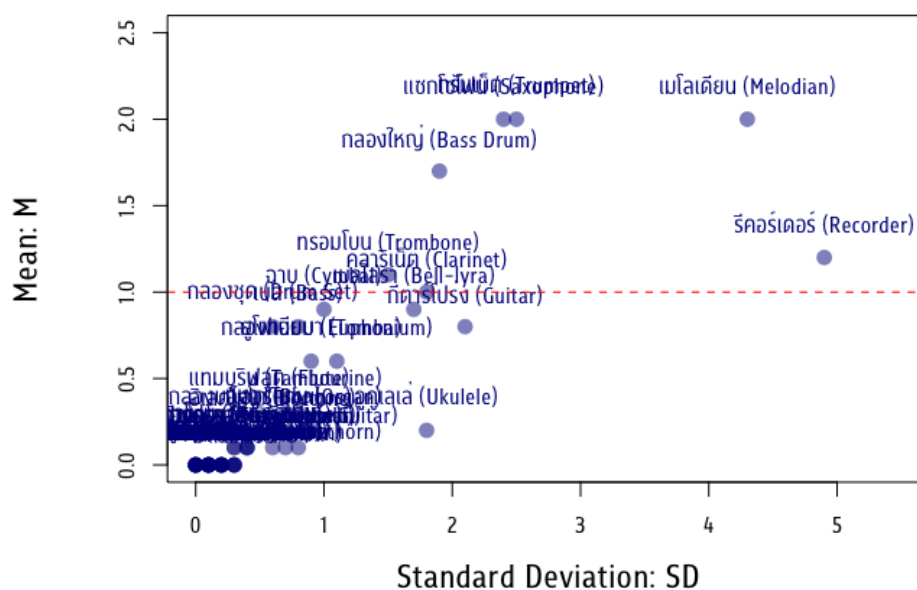
เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ปิโคโล (Piccolo)	0	0.3	0.1	0.3	0.1	0.2	0.2	0.4
คอร์ แองเกลส์ (Cor Anglais or English horn)	0	0	0	0	0	0	0	0
ทรอมโบน (Trombone)	0.1	0.4	0.8	1.5	1.2	1.7	2.2	2.3
ทรัมเป็ต (Trumpet)	0.2	0.8	1.8	2.9	3.8	5.3	6.4	7.2
ทูบา (Tuba)	0	0.1	0.2	0.7	0.6	1.5	1.3	2.2
ฟลูเกลฮอร์น (Flugelhorn)	0	0.1	0	0.3	0	0	0.4	0.9
เฟรนฮอร์น (French Horn)	0	0.1	0.1	0.4	0.3	1.5	0.8	1.8
คอร์เน็ต (Cornet)	0	0.1	0.1	0.5	0.1	0.6	0.4	1
ซูซาโฟน (Sousaphone)	0	0	0	0.2	0	0	0.1	0.5
ยูโฟเนียม (Euphonium)	0	0.3	0.5	1.3	1	1.8	0.9	1.6

ภาพที่ 4.17 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะที่เป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.8 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนเครื่องดนตรีต่อโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีค่าน้อยกว่า 1 ชิ้น พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพม. ขาดแคลนเครื่องดนตรีสากลหลายชนิด โดยเครื่องดนตรีสากลส่วนใหญ่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 1 ชิ้น โดยเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนมากกว่า 1 ชิ้น 4 อันดับแรกเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ เมโลเดียน (Melodian) แซกโซโฟน (Saxophone) ทรัมเป็ต (Trumpet) และกลองใหญ่ (Bass Drum) โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 2-4.5 ชิ้น นอกจากนี้ยังพบว่า เมโลเดียน (Melodian) และรีคอร์ดเดอร์ (Recorder) เป็นเครื่องดนตรีที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องดนตรีอื่นๆ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนเครื่องดนตรีดังกล่าวในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพม.

ภาพที่ 4.18 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะเป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.8 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนเครื่องดนตรีต่อโรงเรียนขนาดกลาง ที่มีค่าน้อยกว่า 1 ชิ้น พบว่าโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพม. ขาดแคลนเครื่องดนตรีสากลหลายชิ้น โดยเครื่องดนตรีสากลที่มีจำนวนมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ทรัมเป็ต (Trumpet) และแซกโซโฟน (Saxophone) โดยมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนประมาณ 4-5 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประมาณ 3.5 ชิ้น รองลงมาคือ กลองใหญ่ (Bass Drum) ทรอมโบน (Trombone) และคลาริเน็ต (Clarinet) โดยมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ประมาณ 3 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2-3 ชิ้น นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า รีคอร์ดเดอร์ (Recorder) เป็นเครื่องดนตรีที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงถึง 7.5 ชิ้น แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันของจำนวนรีคอร์ดเดอร์ระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง

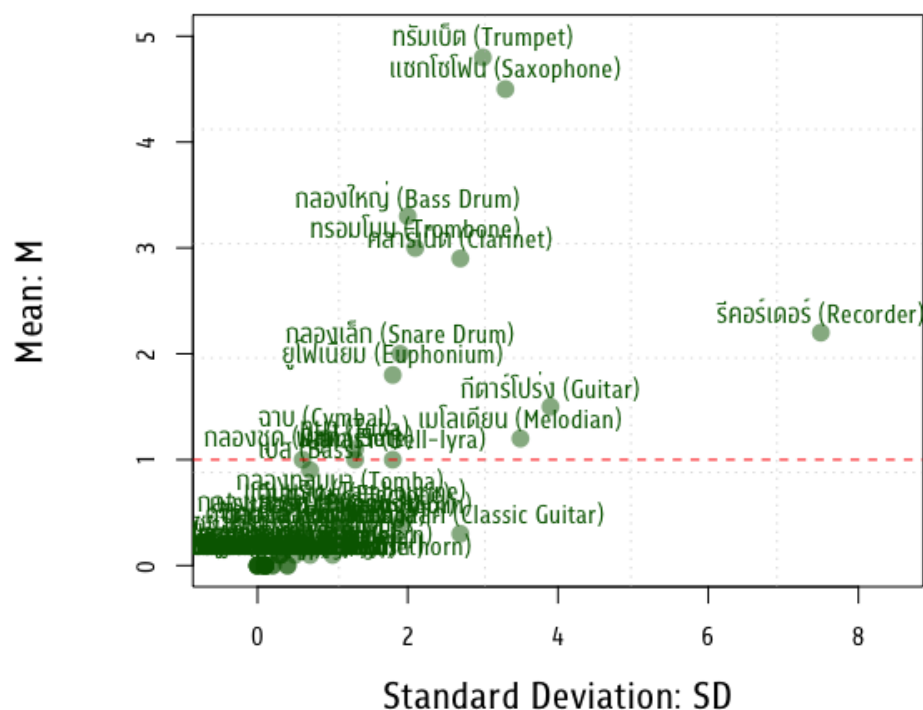
ภาพที่ 4.19 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะเป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.8 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจำนวนเครื่องดนตรีสากลโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนที่มีค่าน้อยกว่า 1 ชิ้น พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สังกัด สพม. มีแนวโน้มที่จะขาดแคลนเครื่องดนตรีสากลน้อยชนิดลง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางโดยเครื่องดนตรีที่มีแนวโน้มมีจำนวนมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ทรัมเป็ต (Trumpet) และแซกโซโฟน (Saxophone) ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 6-6.5 ชิ้น และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประมาณ 4.2 ชิ้น รองลงมาได้แก่ คลาริเน็ต (Clarinet) กลองใหญ่ (Bas Drum) และทรอมโบน (Trombone) โดยมีจำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียนอยู่ในช่วง 3.5-4 ชิ้น และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประมาณ 2.25-2.5 ชิ้น

ภาพที่ 4.20 แสดงเมทริกซ์สมรรถนะเป็นภาพการกระจายระหว่าง ค่าเฉลี่ยจำนวนเครื่องดนตรีสากลชนิดต่างๆ กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสังกัด สพม. ที่ได้จากค่าสถิติในตารางที่ 4.8 จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาจำนวนเครื่องดนตรีสากลโดยเฉลี่ยต่อโรงเรียนที่มีค่าน้อยกว่า 1 ชิ้น พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่สังกัด สพม. มีแนวโน้มของจำนวนเครื่องดนตรีสอดคล้องกับโรงเรียนขนาดใหญ่ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.20

ภาพที่ 4.17 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล
ในโรงเรียนขนาดเล็กที่สังกัด สพม.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ภาพที่ 4.18 เมทริกซ์สมรรถนะของทรัพยากรเครื่องดนตรีสากล
ในโรงเรียนขนาดกลางที่สังกัด สพม.

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด

สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กีตาร์โปร่ง (Guitar)	0.8	2.1	1.5	3.9	2.6	5.9	3.8	8.5
กีตาร์คลาสสิก (Classic Guitar)	0.1	0.6	0.3	2.7	0.5	1.8	0.2	0.9
อูกูเลเล่ (Ukulele)	0.2	1.8	0.1	1	0.2	1	0.2	1.3
เบส (Bass)	0.8	0.8	0.9	0.7	1	0.8	0.8	0.9
ไวโอลิน (Violin)	0.1	0.8	0.4	1.9	0.9	3.3	0.9	3.2
วีโอลา (Viola)	0	0.2	0	0.4	0.1	0.3	0.3	1
เซลโล (Cello)	0	0.1	0	0.4	0.2	0.6	0.2	0.7
ดับเบิลเบส (Double Bass)	0	0.1	0	0.1	0	0.2	0.1	0.4
ฮาร์ป (Harp)	0	0	0	0	0	0	0	0
แบนโจ (Banjo)	0	0.1	0	0	0	0.1	0	0.1
แมนโดลิน (Mandolin)	0	0	0	0.1	0	0	0	0.1
ลูท (Lute)	0	0	0	0	0	0	0	0
กลองชุด (Drum Set)	0.8	0.6	1	0.6	1.1	1.1	1	0.9
กลองทิมปานี (Timpani)	0	0.3	0	0.1	0	0.1	0.5	1.1
กลองใหญ่ (Bass Drum)	1.7	1.9	3.3	2	3.8	2.8	3.9	3.1
กลองเล็ก (Snare Drum)	34.9	607	2	1.9	2.5	2.4	2.9	2.6
กลองบองโก (Bongos)	0.2	0.5	0.4	0.6	0.5	0.6	0.4	0.5
กลองคองก้า (Conga)	0.1	0.3	0.3	0.9	0.3	0.7	0.4	0.8
กลองทอมบา (Tomba)	0.6	0.9	0.6	1.1	0.5	1.1	0.4	0.9
แทมบูรีน (Tambourine)	0.3	0.7	0.5	1.3	0.5	0.9	0.4	0.7
ฉาบ (Cymbal)	0.9	1	1.2	0.9	1.4	1.5	1.5	1.7
เบลไลรา (Bell-lyra)	0.9	1.7	1	1.8	0.6	1.1	0.4	0.8
ไซโลโฟน (Xylophone)	0	0.2	0.1	0.5	0.1	0.3	0.2	0.5

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด
สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไวบราโฟน (Vibraphone)	0	0	0	0.1	0	0.2	0.1	0.4
ไลน์เบล (Line Bell)	0	0.3	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	0.3
ไตรแองเกิล (Triangle)	0	0.1	0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.5
คาสทาเนตหรือกรับสเปน (Castanet)	0	0	0	0	0	0	0	0.3
มาราคัส (Maracas)	0	0.3	0.1	0.3	0.1	0.3	0.2	0.7
คาบาซา (Cabaza)	0	0.1	0	0.1	0	0.1	0.1	0.3
มาริมบา (Marimba)	0	0.1	0	0.1	0.1	0.4	0.2	0.5
คาวเบลล์ (Cowbells)	0.1	0.4	0.3	0.6	0.4	0.7	0.3	0.5
ระฆังราว (Tubular Bells)	0	0.2	0.1	0.3	0.2	0.4	0.2	0.4
ออร์แกน (Organ)	0.2	0.9	0.2	0.6	0.2	0.5	1.2	6.5
เมโลเดียน (Melodian)	2	4.3	1.2	3.5	0.8	3.8	0.2	1.5
เปียโน (Piano)	0	0.2	0.3	1.2	0.2	0.5	0.5	0.8
แอคคอร์ดียน (Accordion)	0	0.3	0	0.2	0.1	0.7	0	0.2
ฮาร์ปซิคอร์ด (Harpsichord)	0	0.1	0	0.1	0	0.2	0	0
อิเล็กโทน (Electone)	0.2	0.6	0.5	1.3	1	5.2	0.6	1.3
คลาวิกอร์ด (Clavichord)	0	0	0	0.2	0	0	0	0.1
ฟลูต (Flute)	0.3	0.8	1	1.3	1.5	1.6	1.8	2.1
แซกโซโฟน (Saxophone)	2	2.4	4.5	3.3	5.8	4.6	5.1	4.5
โอโบ (Oboe)	0	0.2	0	0.1	0.1	0.3	0.2	1.3
คลาริเน็ต (Clarinet)	1	1.8	2.9	2.7	3.9	3.3	4.7	4
บาสซูน (Bassoon)	0	0.1	0	0.1	0	0.1	0	0.2
รีคอร์ดอร์ (Recorder)	1.2	4.9	2.2	7.5	1.3	5.2	0.3	1.4
พิกโคโล (Piccolo)	0.1	0.3	0.3	0.6	0.5	0.8	0.9	1.5

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีสากลในโรงเรียนสังกัด

สพม. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีสากล (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
คอร์ แองเกลส์ (Cor Anglais or English horn)	0	0	0	0	0	0	0	0
ทรอมโบน (Trombone)	1.1	1.5	3	2.1	3.4	2.6	3.8	3.2
ทรัมเป็ต (Trumpet)	2	2.5	4.8	3	6.3	4.7	6.2	5.5
ทูบา (Tuba)	0.2	0.6	1.1	1.3	1.8	1.7	2.6	2.5
ฟลูเกลฮอร์น (Flugelhorn)	0	0.2	0.1	0.7	0.7	2.9	0.4	1.5
เฟรนฮอร์น (French Horn)	0.1	0.4	0.4	1	0.7	1.4	1	1.9
คอร์เน็ต (Cornet)	0.1	0.7	0.4	1.1	0.5	1	0.5	0.8
ซูซาโฟน (Sousaphone)	0.1	0.4	0.2	0.6	0.3	0.7	0.7	1.1
ยูโฟเนียม (Euphonium)	0.6	1.1	1.8	1.8	2.3	2.4	2.5	2.6

ตารางที่ 4.9-4.10 แสดงจำนวนเครื่องดนตรีพื้นฐานเฉลี่ยต่อโรงเรียนในสังกัด สพ. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีพื้นฐาน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้านในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
พิณเพี้ยะ	0	0.2	0	0.1	0	0	0	0
ปาน พาน	0	0	0	0	0	0	0	0
สะล้อลูกสาม	0.2	1.2	0.5	2	0.4	2.7	0.3	1.2
สะล้อลูกสี่	0.1	1	0.3	1.8	0.1	0.5	0.1	0.2
สะล้อสามสาย	0	0.5	0	0.2	0.1	0.4	0	0
ซึงเล็ก (ลูกสาม)	0.2	0.9	0.4	1.4	0.2	1.3	0.3	1.2
ซึงกลาง (ลูกสี่)	0.1	0.8	0.4	1.4	0.3	1.7	0.1	0.3
แส่ว – สว่า	0	0.2	0.1	0.4	0	0	0	0
ตะหลดปด	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
ขลุ่ยหลีบ	0.3	2.5	0.6	3.7	0	0.1	0	0
ปี่แน	0	0.1	0	0.3	0	0	0	0
ปี่จุม	0	0.1	0	0.1	0	0	0	0
หุ่ (หีน)	0	0	0	0	0	0	0	0
ธนู (สนู)	0	0.1	0	0	0	0	0	0
พิณไห	0.1	0.5	0.1	0.6	0.2	0.8	0.1	0.2
ซอปี่ (ซอกระป๋อง)	0	0	0	0	0	0	0	0
ซอด้วง (ซอกระบอก)	0	0.1	0	0	0	0	0	0
หมากก๊ับแก๊บ (กรับคู่)	0	0.4	0	0.3	0.2	0.9	0.3	0.7
โปงลาง	0.2	0.5	0.3	0.8	0.5	1.1	0.8	1.4
ผางฮาด (ผ้างฮาด)	0	0.1	0	0	0	0	0	0
กลองเล้ง (กลองจิ้ง, กลองแต้)	0	0.2	0	0.1	0	0	0	0
กลองหวาง (กลองยาว)	0.4	1.9	0.7	2.6	0.6	2.3	0.6	1.1
กลองตุ้ม	0.1	0.3	0.1	0.4	0.3	0.7	0.4	0.6

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้านในโรงเรียนสังกัด
สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
กลองตั้ง	0	0.2	0	0.2	0	0.3	0.1	0.2
โหม่งดินเผา	0	0	0	0.2	0	0	0	0
แคน	0.3	1.3	0.5	1.4	0.8	1.9	1.3	2.5
โหวด	0.2	1.1	0.5	1.6	0.8	1.8	1.7	3.8
ปี่ลูกแคน	0	0.2	0	0.3	0	0.3	0	0
พินน้ำเต้า	0	0.3	0	0.1	0	0	0	0
โหซอ	0	0.3	0.1	0.4	0	0	0.1	0.5
อังกืยส์	0	0.1	0	0	0	0	0	0
ตรัว (ซอกันตรึม)	0	0.2	0	0.3	0.4	3.1	0.6	2.4
ตรัวอู๋	0	0	0	0	0	0	0	0
ซอกระดองเต่า/ซอเขาควาย	0	0	0	0	0	0	0	0
กลองกันตรึม	0	0.1	0	0.1	0.1	0.5	0.5	1.9
ฆ้องโหม่ง (มุง)	0	0.2	0	0.2	0	0.1	0	0
สากไม้	0	0	0	0.2	0	0	0	0
ฆ้องราว	0	0	0	0.1	0	0	0	0
ปี่อ้อ (แป้นออ)	0	0	0	0	0.1	0.5	0	0
ปี่ญี่ปุ่น	0	0	0	0	0	0	0	0
ปี่อังกอง (ปี่จรวง, ปี่เน)	0	0	0	0	0	0	0	0
สะโน	0	0.1	0	0	0	0	0	0
กลองหนัง	0	0.2	0	0.2	0	0.3	0	0
โพน	0	0.1	0	0	0	0.1	0	0
ปัด	0	0	0	0	0	0	0	0
ทน	0	0	0	0.1	0	0	0	0

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนเครื่องดนตรีที่บ้านในโรงเรียนสังกัด สพป. จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชนิดของเครื่องดนตรีที่บ้าน (ต่อ)

เครื่องดนตรี	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ	
	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนเฉลี่ยต่อโรงเรียน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ทับ	0	0.1	0	0.1	0.2	1.4	0	0
กราว (กรับพวง, กรับซึก)	0	0.2	0	0	0	0.1	0	0
โหม่งใหญ่	0	0.1	0	0.1	0	0.2	0	0
ฆ้องคู่	0	0.1	0	0.1	0	0.2	0	0
ฆ้องฟาก	0	0	0	0	0	0	0	0
ปี่กาหลอ (ปี่ห่อ)	0	0	0	0	0	0	0	0
ปี่ไหน	0	0.1	0	0	0	0	0	0

ตอนที่ 5 ผลการสำรวจการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีของโรงเรียนในสังกัด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนครูดนตรีศึกษาในโรงเรียนโดยจำแนกตามสังกัดของโรงเรียน และ ตำแหน่งที่บรรจุ ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้จากข้อมูลของโรงเรียนที่ลงทะเบียนให้ข้อมูลในระบบ MERM จำนวนทั้งสิ้น 3,297 โรงเรียน โดยพบว่าในโรงเรียนจำนวนดังกล่าวมีครูด้านดนตรีศึกษาในโรงเรียนเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 8,770 คน จำแนกเป็นครูในโรงเรียนที่สังกัด สพป. จำนวน 6,800 คน (ร้อยละ 77.5) สังกัด สพม. จำนวน 1,964 คน (ร้อยละ 22.4) และสังกัด สศศ. จำนวน 6 คน (ร้อยละ 0.07) และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จำนวน 6,260 คน รองลงมาเป็น ครูอัตราจ้าง จำนวน 1,492 คน พนักงานข้าราชการ จำนวน 351 คน และครูโครงการพิเศษ จำนวน 193 คน

เมื่อพิจารณาการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีหรือปราชญ์ชาวบ้าน พบว่าทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 133 คน จำแนกเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับการจัดจ้างในโรงเรียนสังกัด สพป. จำนวน 119 คน และโรงเรียนสังกัด สพม. จำนวน 14 คน โดยพบว่าในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ได้รับการจัดจ้างในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพป. เป็นจำนวนถึง 119 คน คิดเป็นร้อยละ 89.5 ของปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับการจัดจ้างทั้งหมด

ตารางที่ 4.10 จำนวนครูที่ให้ข้อมูลในระบบจำแนกตามตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

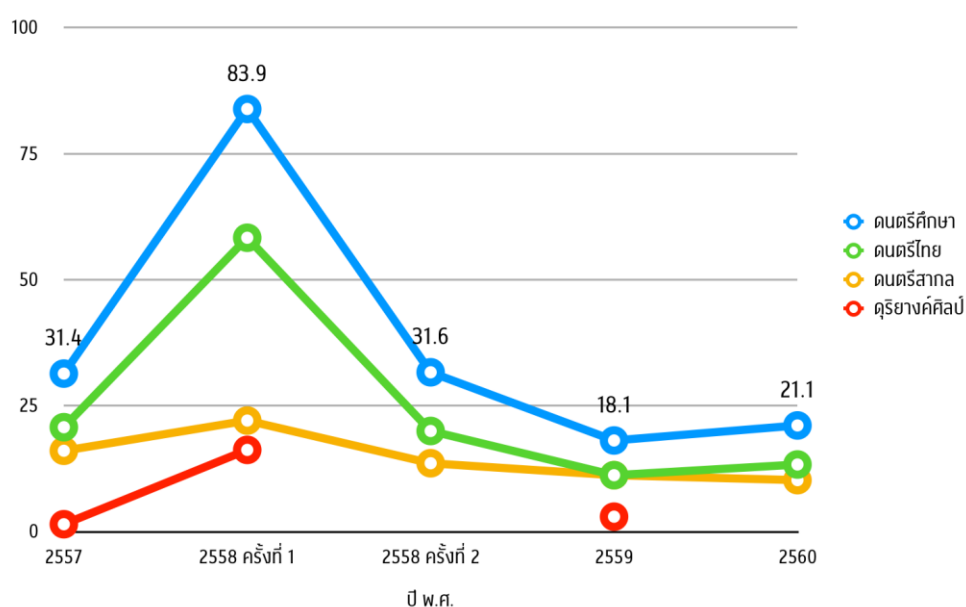
ตำแหน่ง	โรงเรียนสังกัด สป.					โรงเรียนสังกัด สพม.					รวม
	ใหญ่พิเศษ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	รวม	ใหญ่พิเศษ	ใหญ่	กลาง	เล็ก	รวม	
ข้าราชการ	86	277	541	4,010	4,914	408	332	380	226	1,346	6,260
ครูอัตราจ้าง	29	83	147	877	1,136	136	61	99	60	356	1,492
พนักงานราชการ	–	4	23	266	293	12	25	38	37	112	351
ครูโครงการพิเศษ	2	–	2	139	143	8	17	3	22	50	193
ปราชญ์ชาวบ้าน	–	4	5	110	119	8	–	1	5	14	133
ไม่ให้ข้อมูล	14	17	33	171	235	14	31	36	27	108	343
รวม	131	385	751	5573	6,840	586	466	557	377	1,986	8,770

ตอนที่ 6 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษา และดุริยางคศิลป์

ตารางที่ 4.11 และภาพที่ 4.21 แสดงอัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีศึกษา ดนตรีไทย ดนตรีสากล และดุริยางคศิลป์ ซึ่งคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้สมัครในแต่ละวิชาเอกต่อจำนวนตำแหน่งที่เปิดรับในแต่ละวิชาเอก ข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณได้จากฐานข้อมูลการสอบบรรจุครูผู้ช่วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี 2557 ถึง 2560 จากตารางพบว่า ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีศึกษามีค่าสูงที่สุดรองลงมาคือ เอกดนตรีไทย ดนตรีสากลและดุริยางคศิลป์ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มของอัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีศึกษา ดนตรีไทยและดนตรีสากล พบว่าอัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยของเอกวิชาทั้งสามมีแนวโน้มสูงที่สุดในการรับสมัคร ปี 2558 ครั้งที่ 1 และมีแนวโน้มลดลงในปีถัดมา โดยในการรับสมัครปี 2560 พบว่า อัตราการสอบบรรจุวิชาเอกดนตรีศึกษามีค่าสูงที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 21.1 ต่อ 1 รองลงมาคือวิชาเอกดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยมีอัตราการสอบบรรจุเท่ากับ 13.4 ต่อ 1 และ 10.2 ต่อ 1 ตามลำดับ ในขณะที่วิชาเอกดุริยางคศิลป์ ไม่ได้มีการเปิดรับสมัครในปี 2560

ตารางที่ 4.11 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกวิชาเอกดนตรีศึกษา ดนตรีไทย ดนตรีสากล และดุริยางคศิลป์

วิชาเอก	ข้อมูลการสอบบรรจุ	2557	2558 (ครั้งที่ 1)	2558 (ครั้งที่ 2)	2559	2560
ดนตรีศึกษา	ตำแหน่งว่าง	26	8	14	26	31
	จำนวนผู้สมัคร	816	671	443	471	654
	อัตราการสอบบรรจุ	31.4	83.9	31.6	18.1	21.1
ดนตรีไทย	ตำแหน่งว่าง	20	6	21	38	77
	จำนวนผู้สมัคร	415	350	420	684	1028
	อัตราการสอบบรรจุ	20.8	58.3	20.0	11.2	13.4
ดนตรีสากล	ตำแหน่งว่าง	26	15	25	57	117
	จำนวนผู้สมัคร	418	331	340	640	1199
	อัตราการสอบบรรจุ	16.1	22.1	13.6	11.2	10.2
ดุริยางคศิลป์	ตำแหน่งว่าง	2	4	–	4	–
	จำนวนผู้สมัคร	3	65	–	12	–
	อัตราการสอบบรรจุ	1.5	16.3	–	3.0	–

ภาพที่ 4.21 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีศึกษา

ภาพโดย ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิษณุลัมพ์ เหล่าวานิช, มนสิการ เหล่าวานิช

บทที่ 5

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา ในประเทศไทยและต่างประเทศ

งานวิจัย เรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบไปด้วย 1) เพื่อสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยและ 4) เพื่อนำเสนอ แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ในการรายงานผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย

1.1 พัฒนาการเชิงนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนดนตรี

1.1.1 รัฐธรรมนูญ

1.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1.3 พระราชบัญญัติการศึกษา

1.2 ผลการวิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย

2.1 วิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา

2.2 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทยทางด้านดนตรีสากล

2.3 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทยทางด้านดนตรีไทย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ดนตรีศึกษา และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนดนตรีในต่างประเทศ

3.1 วิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรี
ศึกษาในต่างประเทศ

3.2 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย

จากการสำรวจเอกสารเชิงนโยบายประเภทต่างๆ ของภาครัฐ พบว่า ภาครัฐให้ความสำคัญและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด อันปรากฏหลักฐานในรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีและพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งภาครัฐมีนโยบายที่แสดงถึงพัฒนาการด้านการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวมีทั้งนโยบายที่สืบเนื่องยาวนานและนโยบายที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 พัฒนาการเชิงนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนดนตรี

คณะผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารเชิงนโยบายของภาครัฐ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี และพระราชบัญญัติการศึกษา โดยนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจเพื่อให้เห็นถึงเอกสารหลักฐานของการสนับสนุนดนตรีเชิงนโยบายของภาครัฐและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์และตีความเพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงและมุมมองของการสนับสนุนดนตรีตามนโยบายของภาครัฐต่อไป โดยปรากฏนโยบายที่สนับสนุนดนตรี ดังนี้

1.1.1 รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายลำดับศักดิ์สูงสุดของประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับตั้งแต่ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 14 ฉบับ ประกอบไปด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2475

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2489

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2495

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2511

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2519

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2521

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2549 (ฉบับแก้ไข)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2554 (ฉบับแก้ไข)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2557 (ฉบับชั่วคราว)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2560

จากการสำรวจรัฐธรรมนูญทั้ง 14 ฉบับ พบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านศิลปะ และวัฒนธรรม โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับดนตรี และปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน 7 ฉบับ (ศิลปะและวัฒนธรรม) ซึ่งปรากฏในมาตราต่างๆ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2511 ได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ในหมวดที่ 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ ไว้ดังนี้

“มาตรา 61 รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปวิทยา และวิทยาศาสตร์
.....มาตรา 62 รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดย
วิธีการอัน เป็นการบังคับฝืนใจบุคคล.....มาตรา 63 รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่
และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2511, 20, มิถุนายน)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2517 ได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ในหมวดที่ 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ ดังนี้

“มาตรา 74 รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปะและวิทยาการต่างๆ
พึงส่งเสริมการสถิติ และพึงใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนา
ประเทศ....มาตรา 75 รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ แต่
ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับฝืนใจบุคคล.....มาตรา 76 รัฐพึง
บำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ
ศิลปกรรม”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2517, 7, ตุลาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2521 ได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ในหมวดที่ 5
แนวนโยบายแห่งรัฐ ดังปรากฏดังนี้

“มาตรา 61 รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปะและวิทยาการต่างๆ
และพึงส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ....
มาตรา 64 รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2521, 22, ธันวาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2534 ได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ในหมวดที่ 5
แนวนโยบายแห่งรัฐ ว่า

“มาตรา 72 รัฐพึงรักษาและส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ....
มาตรา 73 รัฐพึงส่งเสริมการกีฬา การท่องเที่ยว และนันทนาการ”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2534, 9, ธันวาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2540 ได้กำหนดหน้าที่บุคคล รัฐและองค์กร
ส่วนท้องถิ่นไว้

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทยใน มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่
ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ
รับการศึกษาอบรม พึ่งพิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้
ตามที่กฎหมายบัญญัติ....

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 รัฐต้องจัด
การศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่
คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้
สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้
และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย
ในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการ
พัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และ
วัฒนธรรมของชาติ.....

หมวด 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ... การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2540, 11, ตุลาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2550 ได้กำหนดบทบาทของ สื่อ รัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ของบุคคลและสื่อมวลชน มาตรา 47 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษาวัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารสาธารณะ การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการครอบงำ การครองสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำ ระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน.....

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม “มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมการสาธารณสุขการศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

ข้อ (5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

ข้อ (6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น....

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติการจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2550, 24, สิงหาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2560 ได้กำหนดบทบาทของบุคคลและชุมชน และรัฐ ไว้ว่า

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ...

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย...

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข

ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เเท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม
อันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพ
อนามัย” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, 6, เมษายน)

จากการศึกษาเอกสารที่เป็นรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 14 ฉบับ พบว่า มีการระบุถึง
เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆ รวมทั้งสิ้น 7 ฉบับ โดยภาครัฐได้กำหนดบทบาทหน้าที่
ของรัฐและของชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญเรื่องการให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงดนตรี
ด้วยนั้น ปรากฏในหมวดต่างๆ ได้แก่ หมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวดหน้าที่ของ
ปวงชนชาวไทย หมวดหน้าที่ของรัฐ หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐและหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2511 ถือเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกที่
กล่าวถึงประเด็นด้านศิลปวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาวิจัย การรักษาวัฒนธรรมประจำชาติ
รวมถึงการบำรุงรักษาวัฒนธรรมและศิลปกรรม จากนั้นรัฐธรรมนูญ ฉบับถัดมา ได้แก่ ฉบับ พ.ศ.2517
พ.ศ.2521 และ พ.ศ.2534 ยังคงมีแนวทางที่คล้ายเดิม คือ การเน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะและ
วัฒนธรรม อันถือเป็นสมบัติของชาติ กระทั่ง รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 ได้ให้ความสำคัญ
คำว่า “ท้องถิ่น” โดยได้ระบุไว้ในมาตรา 69 ว่า “บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร
เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการรับการศึกษาอบรม พินิจ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ
และภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”
นอกจากนี้ รัฐยังได้กำหนดบทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการ
บำรุงรักษาศิลปะและวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญฉบับนี้อีกด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2560 เป็นกฎหมายสูงสุด
ของประเทศ ซึ่งในรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ได้ดำรงแนวทางเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมสืบเนื่องมาจาก
รัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า และได้เพิ่มความหลากหลายของวัฒนธรรมให้เป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญ
โดยได้ระบุไว้ใน มาตรา 70 ไว้ว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
ให้มีสิทธิดำรงชีวิต ในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข
ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เเท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐหรือสุขภาพอนามัย” โดยคณะผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ
ศิลปวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญ

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมในรัฐธรรมนูญ	รัฐธรรมนูญฉบับที่เกี่ยวข้อง
สนับสนุนการวิจัยทางศิลปวิทยาการ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550
อนุรักษ์ พื้นฟู ส่งเสริม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2521 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2560
การสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นหน้าที่ของประชาชน	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2540
สนับสนุนให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ดูแลศิลปวัฒนธรรมของตนเอง	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2560
ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2550
ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สาธารณะในการแสดงออกทาง วัฒนธรรม	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2560
ให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิ ดำรงชีวิต ในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ.2560

จากการศึกษาพัฒนาการเชิงดนตรีของรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า รัฐมีหน้าที่สนับสนุนการศึกษา และค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึก พิทักษ์ ปกป้อง บำรุงรักษา และสืบสานไว้ซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและประจำชาติ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญา โดยร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่นในการรักษาศิลปะ รวมถึงสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ ฝึกอบรมครู รัฐจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับทำกิจกรรม

ที่เกี่ยวข้อง โดยสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสนใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ ยังได้บัญญัติ หน้าที่ของชนชาวไทยให้พิทักษ์ ปกป้อง สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

1.1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักในการพัฒนา โดยกำหนดแนวทางเป้าหมาย และจัดทำโครงการที่แน่นอน เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลที่ได้จากการพัฒนา เศรษฐกิจ ตรวจสอบผลงานของส่วนราชการที่มีหน้าที่พัฒนา และเพื่อให้ต่างประเทศทราบถึงนโยบาย และมาตรการของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ โดย สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบัน ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติจำนวน 12 ฉบับ ได้แก่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2504-2509

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2510-2514

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2515-2519

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2520-2524

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525-2529

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

จากการสำรวจเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏนโยบายที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและดนตรีทั้ง 12 ฉบับ ในยุทธศาสตร์ต่างๆ ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2504-2509 ในบทที่ 4 แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจด้านต่างๆ ข้อ 6. แนวทางดำเนินงานเกี่ยวกับพัฒนาการด้านมหาดไทย ได้ระบุไว้ในข้อย่อย (1) ว่า

“โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โครงการนี้เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไป 2 ประการ คือ 1. เพื่อจะปรับปรุงความเป็นอยู่ของชาวชนบทส่วนใหญ่ให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตนเอง เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของชาวชนบทให้สูงขึ้น 2. เพื่อจะเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของชาวชนบทเสียใหม่ให้รู้จักช่วยตนเองในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนและท้องถิ่น โดยรัฐบาลจะช่วยเหลือแต่ในทางวิชาการ จัดหาอุปกรณ์ต่างๆ หรือวัสดุ หรือทางการเงินเท่าที่จำเป็น หรือเฉพาะส่วนที่เกินกำลังของประชาชน เท่านั้น”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2504, หน้า 56.)

ในบทที่ 13 รัฐวิสาหกิจและการพัฒนาการเศรษฐกิจ (นโยบายและแนวทางดำเนินการ) ในหัวข้อนโยบาย ได้ระบุไว้ในหัวข้อย่อย (4) ว่า

“ในระยะ 3 ปีหลัง ของแผนพัฒนานี้ การดำเนินงานจะเน้นหนักไปในด้านปรับปรุงให้รัฐวิสาหกิจมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และขยายกิจกรรมของรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพยายามที่จะปรับปรุงการผลิต และการวิจัยตลาด รวมตลอดทั้งการบริหารงาน และการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเพื่อให้การลงทุนเกิดคุณประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศจริงๆ ทั้งนี้ได้มีจุดมุ่งหมายในด้านผลกำไรเป็นเกณฑ์แต่อย่างเดียว หากแต่จะพิจารณาถึงประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ส่วนรวมและความจำเป็นของบริการที่ประชาชนอาจได้รับอีกด้วย รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการลงทุนอย่างเสรีของเอกชนและเร่งรัดให้เอกชนทำการลงทุนมากขึ้น ฉะนั้นในการปฏิบัติตามนโยบายนี้ รัฐบาลจะไม่โอนกิจการของเอกชนมาเป็นของรัฐหรือประกอบกิจการ แข่งขันกับเอกชนเสียเองและพร้อมที่จะพิจารณาโอนรัฐวิสาหกิจอุตสาหกรรมให้แก่เอกชนรับซื้อไปในกรณีที่เหมาะสม ส่วนมาก รัฐบาลจะประกอบกิจการประเภทสาธารณูปโภคซึ่งในบางกรณีรัฐบาลอาจจะต้องขาดทุนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน รัฐบาลจะประกอบกิจการอุตสาหกรรมและกิจกรรมอื่นๆ เฉพาะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์เท่านั้น เช่น กิจกรรม ดังต่อไปนี้ (ฉ) กิจกรรมที่ตั้งขึ้นเพื่อรักษาวัฒนธรรม ศิลปกรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติหรือส่งเสริมให้มีผู้รู้จักประเทศมากขึ้น เช่น การดูริยางค์ นาฏศิลป์ เป็นต้น”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2504, หน้า 197-198)

จะเห็นได้ว่า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินับตั้งแต่ฉบับแรกแผนพัฒนาประเทศไม่ได้มุ่งแต่เพียงการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมแต่เพียงอย่างเดียว รัฐควรจะต้องจัดและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่ตั้งขึ้นเพื่อรักษาวัฒนธรรม ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงการอนุรักษ์และนาฏศิลป์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2510-2514 ในบทที่ 16 การศึกษา
ข้อ 6. แนวทางการดำเนินพัฒนาการศึกษา ในข้อย่อยที่ 6.10 ได้ระบุไว้ว่า

“ทำนุบำรุงและส่งเสริมขนบธรรมเนียม ศีลธรรม ศิลปวัฒนธรรม และศาสนาอันเป็นมรดกของชาติ เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชนและจะส่งเสริมพลานามัยของประชากรให้มีสุขภาพสมบูรณ์เต็มกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2510, หน้า 243.)

นอกจากนี้ในบทเดียวกัน ข้อ 8. แผนการพัฒนาการศึกษา ในข้อย่อยที่ 8.7 ระดับอุดมศึกษา ได้ระบุไว้ว่า

“รายละเอียดโครงการพัฒนาอุดมศึกษามีดังนี้ [ข้อย่อยที่] (5) มหาวิทยาลัยศิลปากร จะเปิดคณะใหม่ขึ้นอีก 3 คณะ คือ คณะอักษรศาสตร์ คณะดุริยางคศิลป์ คณะวิทยาศาสตร์ และเตรียมการจัดตั้งคณะครุศาสตร์ ในระยะของแผนจะรับนักศึกษาเพิ่มขึ้น 1,000 คน และผลิตบัณฑิตได้ 485 คน ...คณะดุริยางคศิลป์ เพื่อเปิดสอนวิชาดุริยางคศิลป์ในระดับอนุปริญญา โดยเริ่มเปิดรับนักศึกษาในปี พ.ศ.2514 ประมาณ 30 คน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2510, หน้า 255.)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับดนตรี ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถูกจัดให้เป็นมรดกของชาติที่จะต้องทำนุบำรุงและส่งเสริม เพื่อที่จะพัฒนาจิตใจและประชากร มีความสมบูรณ์เป็นกำลังในการพัฒนาชาติ นอกจากนี้ แผนพัฒนาอุดมศึกษา ยังมีการวางแผนในการเปิดรับนักศึกษาในสาขาดุริยางคศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยศิลปากรในระดับอุดมศึกษาด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2515-2519 ในบทที่ 13 กิจกรรมสังคม ได้นำเสนอโครงการตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ด้ระบุสาระสำคัญในข้อ 7. การศาสนาและศิลปากร (ย่อหน้าสุดท้าย) ไว้ว่า

“นอกจากนี้ มีโครงการพัฒนาช่างศิลป์ไทยจะผดุงศิลป์ของชาติ จัดทำตำราศิลป์ไทยอบรมครูช่างศิลป์ และอบรมช่างฝีมืออุตสาหกรรม ในวิชา ศิลป์ไทยที่กำลังจะสูญ โครงการผดุงและเผยแพร่ นาฏศิลป์และดุริยางศิลป์ ส่งนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ไปแสดงทั้งภาคเหนือและภาคใต้ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคตะวันออก รวม 23 จังหวัด”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2515, หน้า 231.)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 นี้ ได้มุ่งพัฒนาโครงการต่างๆ ทั้งช่างศิลป์ ดุริยางค์และนาฏศิลป์ทั้งในการจัดทำตำราและให้มีการสนับสนุนเผยแพร่การแสดงในภาคต่างๆ ภายในประเทศให้เป็นที่รู้จัก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2520-2524 ในบทที่ 7 การกระจายบริการสังคม ข้อ 4.สวัสดิการสังคม ข้อย่อยที่ 4.2 ว่าด้วย สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการกีฬา ในประเด็นที่ 4.2.3 เป้าหมายและแผนงาน ได้ระบุไว้ว่า

“การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจการสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มีดังนี้ ก. แผนงานระยะสั้น สนับสนุนให้กรุงเทพมหานครเร่งดำเนินการเรื่องต่อไปนี [ข้อย่อยที่] (5) จัดให้มีบริการด้านการบันเทิงแก่ประชาชนในสวนสาธารณะ เช่น ดนตรี ห้องสมุดขนาดเล็ก และห้องสมุดเคลื่อนที่ โดยเฉพาะในเขตรอบนอกกรุงเทพมหานคร”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520, หน้า 298.)

ในบทที่ 8 การพัฒนาสังคม ข้อ 2. ศิลปะ วัฒนธรรมและศาสนา ข้อย่อยที่ 2.1 ศิลปวัฒนธรรม ในประเด็นย่อยที่ 2.1.1 สภาพโดยทั่วไปและปัญหา ได้ระบุไว้ในข้อ (3) ว่า

“การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดแนวความคิดทางวัฒนธรรมการเมืองและได้แสดงออกในทางปฏิบัติ เช่น การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค การแสดงออกในทางดนตรีและวรรณกรรมที่ชื่นชมถึงชีวิตในสังคมใหม่ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุที่ทำให้คนรุ่นใหม่ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมที่เคยถือว่าดีงามของชาติ”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520, หน้า 311.)

นอกจากนี้ มีการนำเสนอ ข้อชี้แจงแผนงานและโครงการพัฒนา ในรูปแบบตาราง และปรากฏข้อ 9. ว่าด้วย ศิลปวัฒนธรรม ได้ระบุในข้อย่อยที่ 9.1-9.4 ว่า

“9.1 ประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อดำเนินการเผยแพร่
ปลูกฝังส่งเสริมความรู้ เข้าใจ ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติแก่นักเรียนและ
ประชาชน งบประมาณแผ่นดิน 30 ล้านบาท

9.2 สงวนรักษาบูรณะซ่อมแซมและป้องกันมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
เพื่อดำเนินการฝึกแต่งและบูรณะโบราณสถานให้คงสภาพเดิม เป็นการสงวน
รักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดีของชาติ รวมทั้งดำเนินการอนุรักษ์จิตรกรรม
ฝาผนัง สงวนรักษาศิลปการเล่นพื้นเมืองของไทย และจัดตั้งสถาบัน
วิทยาศาสตร์เพื่อการวิจัยด้วย งบประมาณแผ่นดิน 145 ล้านบาท”

9.3 ส่งเสริมอาชีพทางศิลปไทยและศิลปพื้นเมือง (ทัศนศิลป์)

9.4 ส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาศิลปวัฒนธรรม เพื่อรวบรวม
เก็บเอกสารทางวิชาการอันจะเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าในแง่
ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหน่วยงานราชการต่างๆ ของประเทศ โดย
จัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติส่วนภูมิภาค 3 แห่ง คือ เชียงใหม่ ขอนแก่น
และสงขลา งบประมาณแผ่นดิน 5 ล้านบาท”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520, หน้า 378-379.)

จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ได้เริ่มให้ความสำคัญกับการเปิดพื้นที่ในการจัดการแสดงในที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้น สามารถใช้ดนตรีในการแสดงออกทางการเมือง รัฐให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมอาชีพและปรับปรุงการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2525-2529 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 ส่วน ซึ่งปรากฏเนื้อหานโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรีในส่วนที่ 3 และ 5 ดังนี้

ส่วนที่สาม การปรับโครงสร้างและการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ในบทที่ 5 แผนการปรับโครงสร้างการค้าต่างประเทศและบริการ ข้อ 2. การพัฒนาการท่องเที่ยว ในประเด็นที่ 2.5 ว่าด้วยเรื่อง มาตรการ ในประเด็นย่อยที่ 2.5.3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวทั้งต่างประเทศและในประเทศ เที่ยวในเมืองไทยขึ้น ได้ระบุไว้ว่า

“จะดำเนินการ [ช้อย่อยที่] (2) จัดการเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้เกิดความรักและความหวงแหนในทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525, p. 88)

ส่วนที่ห้า การพัฒนาโครงสร้างและการกระจายบริการสังคม ในบทที่ 2 แผนนโยบายและเป้าหมายด้านประชากร กำลังคน การพัฒนาจิตใจและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นย่อยข้อ ง. การส่งเสริมและการพัฒนากิจกรรมวัฒนธรรม ได้ระบุประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพและปัญหา เป้าหมาย และแผนนโยบายและมาตรการ ดังรายละเอียดดังนี้

1. ในประเด็นสภาพและปัญหา ได้ระบุไว้ว่า

“...ในแผนฯ ฉบับที่ 5 นี้ จึงพยายามที่จะแก้ปัญหาวัฒนธรรมในเรื่อง ศิลปะ ศาสนา จริยธรรม จารีตประเพณี และการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และมรดกทางศิลปกรรม ทั้งนี้ จะพิจารณาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ แล้วหยิบยกปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งมาจัดการแก้ไข โดยให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาครัฐบาลและเอกชน ร่วมมือกันในการแก้ปัญหา โดยทำเป็นโครงการปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดผลอันเป็นรูปธรรม และประสานโครงการต่างๆ เหล่านี้ขึ้น เป็นแผนงานเพื่อเป็นมูลฐานสำหรับการประสานการดำเนินงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน จุดสำคัญจะเน้นในเรื่องการปฏิบัติและการติดตามผล โดยจะมีการกำหนดมาตรการที่จะเป็นเครื่องบ่งชี้ความก้าวหน้าและผลของการปฏิบัติเพื่อเป็นมูลฐานสำหรับการประเมินผลให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525, หน้า 224.)

2. ในประเด็นเป้าหมาย ช้อย่อยที่ 2.2 ได้ระบุไว้ว่า

“การทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ในประชาชน โดยเฉพาะในเมืองทั่วประเทศประมาณ 8 ล้านคน มีความสำนึกในการอนุรักษ์ ทำนุ บำรุง คุ้มครอง รักษาและหวงแหนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมไว้ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติและความภูมิใจในความเป็นชาติที่มีเอกราชมาช้านาน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525, หน้า 224.)

3. ในประเด็นแนวนโยบายและมาตรการ ข้อย่อยที่ 3.1 ประเด็นย่อยที่ (4) ได้ระบุไว้ว่า

“(4) เริ่มทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจ เพื่อปลูกฝังให้คนในชาติเกิดความรักและคิดสร้างสรรค์ความสวยงาม ความมีระเบียบ อนุรักษ์สืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ดีให้เป็น เอกลักษณ์ของชาติและเกิดความนิยมในการผลิตและใช้ผลผลิตทาง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทย”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525, หน้า 224.)

ข้อย่อยที่ 3.2 มาตรการการพัฒนา ในประเด็นย่อยที่ 3.2.2 การทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ข้อ 1-5 ได้ระบุไว้ว่า

“(1) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติทุก สาขา โดยอาศัยสื่อมวลชนทุกรูปแบบทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้ประชาชน ตระหนักถึงคุณค่า และเกิดความสำนึกในการร่วมมือทำนุบำรุง รักษา สืบทอด ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป

(2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย สงวนรักษา บูรณะ ซ่อมแซม ป้องกันมรดก ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติในส่วนที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรักชาติ ห่วงแหนและรักษาไว้ให้เป็นมรดกสืบทอดต่อไป อันได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน วรรณกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นพื้นเมือง ฯลฯ เพื่อมิให้ ถูกทำลายสูญหายทั้งโดยมนุษย์และธรรมชาติ โดยการเร่งสำรวจรวบรวม จัดทำทะเบียนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ พัฒนากำลังคน ด้าน ศิลปวัฒนธรรม ปรับปรุงกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทำลาย มรดกทางศิลปวัฒนธรรม

(3) ส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาวัฒนธรรมของชาติให้กว้างขวาง ในส่วนภูมิภาค และเปิดโอกาสให้ประชาชนนอกระบบการศึกษาได้มีโอกาส รับการฝึกอบรมเพื่อการไปประกอบอาชีพและสนับสนุนให้สถาบันการศึกษา อื่นๆ ร่วมผลิตบุคลากรทางวัฒนธรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตครู นาฏศิลป์ ดนตรีและช่างศิลป์

(4) ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตงานศิลปหัตถกรรม

(5) ให้มีการติดตามประเมินผลและประสานงานของหน่วยงาน รับผิดชอบทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อการพัฒนา สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างมีจุดประสงค์และเป้าหมายส่วนรวม

โดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมชาติร่วมกับภาครัฐบาลให้มากขึ้น”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525, หน้า 224.)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้ศิลปวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่ควรหวงแหนและจกต้องทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์ในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ปรับปรุงกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทำลายศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งให้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย ส่งเสริมการผลิตครู และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกด้านศิลปวัฒนธรรมนี้ร่วมกับภาครัฐบาลมากขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534 ในบทที่ 1 สรุปสาระสำคัญสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ด้านสังคมไว้ว่า

“จะมุ่งพัฒนาคุณภาพคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า มีความสุขเกิดความเป็นธรรม สอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนาประเทศส่วนรวม พร้อมทั้ง กับการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรมและค่านิยมอันดี และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530, หน้า 3.)

ในบทที่ 3 แผนพัฒนาคุณภาพคนและแรงงาน ได้ระบุไว้ในข้อย่อยที่ 3.1 แผนงานและโครงการภายใต้แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงาน ว่ามีการแบ่งกลุ่มแผนงานออกเป็น 4 กลุ่มแผนงาน คือ

- 1) แผนงานผลิตเพื่อขาย
- 2) แผนกระจายการผลิตและแก้ปัญหาความยากจน
- 3) แผนการตลาด และ
- 4) แผนปรับปรุงระบบบริหารการผลิตและการตลาด

กลุ่มแผนงานทั้ง 4 กลุ่มนี้ ประกอบด้วย แผนงานหลัก 14 แผนงาน แยกเป็นแผนงานด้านการเกษตร 4 แผนงาน ด้านอุตสาหกรรม 3 แผนงาน ด้านการตลาด 4 แผนงาน และการพัฒนาส่งเสริมการบริการด้านการท่องเที่ยว 3 แผนงาน ทั้งนี้ ในข้อย่อยที่ 3.2 ได้ระบุวัตถุประสงค์และกิจกรรมหลังแผนงานในประเด็นย่อยที่ (10) ไว้ว่า

“แผนงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรมพื้นบ้าน ไว้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และ
สนับสนุนการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530, หน้า 245.)

นอกจากนี้ ในข้อย่อยที่ 3.3 แผนงานพัฒนาจิตใจและวัฒนธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับดนตรี
ได้ระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางและมาตรการไว้ แสดงรายละเอียด ดังนี้

“1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม
ในการพัฒนาจิตใจให้เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ชยันต์ขันแข็ง พึ่งตนเอง
ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน ตลอดจนทำนุบำรุงและ
ธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นฐานอันสำคัญที่รักษาไว้
ซึ่งความมีเอกภาพ ความรัก ความหวงแหนประเทศ ความสามัคคี ความสงบสุข
และความเจริญก้าวหน้าของคน สังคมและประเทศชาติ

2. เป้าหมาย [ประเด็นย่อยที่] (2.3) ให้มีการดำรงรักษา พื้นฟู และ
พัฒนาซึ่งโบราณสถานที่สำคัญ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม
อันดีงาม ตลอดจนเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยทั้งในระดับชาติและ
ระดับท้องถิ่น

3. แนวทาง[ประเด็นย่อยที่](3.3) พื้นฟู อนุรักษ์ พัฒนาขนบธรรมเนียม
ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติเพื่อธำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่ดีงามของไทย

4. มาตรการ [ประเด็นย่อยที่] (4.10) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทาง
ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยระหว่างภาคในประเทศและระหว่างประเทศ
เพื่อให้ประชาชนแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่นได้มีความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530, หน้า 92)

จากเนื้อหานโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 นี้ รัฐมุ่งส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรมในการเผยแพร่ด้านการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยให้มีการจัด
กิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมประเพณีทั้งในสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้
ประชาชนในแต่ละภาคเกิดความเข้าใจและปรองดองกัน อีกทั้งให้มีการอนุรักษ์ ทำนุบำรุง รักษา ให้เกิด
ความหวงแหนในเอกลักษณ์ของชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ.2535-2539 แผนพัฒนาฉบับนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน จากการสำรวจเอกสาร พบว่ามีเนื้อหานโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอยู่ใน ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 4 กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ในข้อ 5. แนวทางการพัฒนาหลักของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ข้อย่อยที่ 5.3 แนวทางการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่ 5.3.2 ว่าด้วยพัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมและสังคม เพื่อให้คนปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเป็นกำลังใจในการพัฒนาประเทศ ได้นำเสนอแนวทาง ไว้ในประเด็นย่อยที่ (4) ว่า

“(4) ผนึกกำลังของชุมชน องค์กรภาคเอกชน รวมทั้งสถาบัน ศาสนากับภาครัฐ ในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม โดยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์ ตลอดจน ปรับปรุงและขยายขอบเขตความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กร ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น ระบบสาธารณสุขมูลฐาน งานชุมชนและ มวลชนสัมพันธ์ อาสาสมัครเพื่ออนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นไป อย่างกว้างขวางและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างยิ่ง”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535, หน้า 20.)

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม บทที่ 1 การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและสาธารณสุข ข้อ 3 แนวทางและมาตรการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและสาธารณสุข ข้อย่อยที่ 3.4 การพัฒนาสุขภาพและพลานามัย ประเด็นที่ 3.4.7 ได้ระบุไว้ว่า

“เสริมสร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชน ให้มีที่อยู่อาศัยที่ถูก สุขลักษณะ ได้กินอาหารและดื่มน้ำที่สะอาด และมีคุณค่าเพียงพอกับความ ต้องการของร่างกาย ตลอดจนส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและ นันทนาการ โดย [ข้อย่อยที่] (6) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมด้านการ ออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ ตลอดจนการจัดสร้างสวนสาธารณะให้ ประชาชนได้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ทั่วถึง ทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535, หน้า 174.)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 นี้ เน้นการฝึกกำลังของชุมชน องค์กร หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการแก้ไขสังคม อนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ให้มีการจัด กิจกรรมพื้นที่สำหรับนันทนาการเพื่อสุขภาพกายและใจของประชาชนเสริมสร้างความอยู่ดีกินดี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ในบทที่ 3 การพัฒนา ศักยภาพของคนด้านจิตใจ ข้อ 1. การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและสุนทรียภาพทาง จิตใจแก่คน ได้ระบุแนวทางไว้ในข้อย่อยที่ 1.3 ว่า

“สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีเหตุผลและสามารถ เลื่อนนำเอาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสังคมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสุนทรียภาพ ทางจิตใจของตน รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ภายใต้วิถีประชาธิปไตยได้อย่าง เหมาะสมกลมกลืน (1) พัฒนารูปแบบที่หลากหลายของดนตรี กีฬา และ นันทนาการต่างๆ ให้เหมาะกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (2) ส่งเสริมให้มีการ พัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการ เสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และกลุ่มที่สนใจในโอกาสต่างๆ”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, หน้า 16.)

และในข้อ 3. การบริหารจัดการเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ ได้ระบุ แนวทางในข้อ 3.3-3.5 ไว้ว่า

“3.3 ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จิตใจ โดยเฉพาะองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ รวมทั้งสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคธุรกิจ เอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับกีฬา ดนตรี และศิลปะ เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชน

3.4 ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและเกิด ความภาคภูมิใจที่จะอนุรักษ์ ปีนฟูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และภูมิปัญญาที่มีอยู่ท้องถิ่นและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

3.5 ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจน มีความภาคภูมิใจที่จะร่วมอนุรักษ์ ปีนฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม อันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, หน้า 17.)

ในบทที่ 4 ว่าด้วย การสร้างเสริมวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ได้ระบุนโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไว้ในหลายประเด็น ดังนี้

“1. การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม โดย

1.1 การเสริมสร้างสมรรถภาพของชุมชนหรือสังคมให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองโดยตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ทั้งต่อตัวเองและสังคม เพื่อให้เป็นฐานของการพัฒนาชุมชนต่างๆ ทั้งในเมืองและชนบท

1.2 การสนับสนุนเวทีวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ริเริ่มโดยชุมชนท้องถิ่น การสร้างเวที เสนอผลงานและเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาระบบบุงใจและ กระบวนการสร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรมแก่การสร้างผลงานที่มีคุณค่า ต่อสังคม...

1.4 การส่งเสริมการใช้สื่อที่มีคุณภาพในการเผยแพร่คุณค่าของ วัฒนธรรม (1) ส่งเสริมให้มีสื่อคุณภาพที่น่าสนใจและมีลักษณะหลากหลาย เพื่อถ่ายทอดและปลูกฝังคุณค่าที่ดีงามและค่านิยมที่เสริมสร้างความเสมอภาค ระหว่างหญิงชาย และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้งและ นำไปปฏิบัติร่วมกันได้ (2) ส่งเสริมวัฒนธรรมการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้ สามารถควบคุมคุณภาพของสื่อมวลชนและเพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกรับ ข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ

2. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและนำมิติทางวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนา โดย

2.1 ปรับเนื้อหาสาระหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้เชื่อมโยงกับ วัฒนธรรม โดยการปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ความจริงเป็นหลักและ มีการเรียนรู้จากฐานทางวัฒนธรรม

2.2 ส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ รวมทั้ง การสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญา ให้สูงขึ้น

2.3 สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสม่ำเสมอ และ การสร้างสื่อสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

2.4 ส่งเสริมวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. การพัฒนาและสร้างความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย โดย

3.1 สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐและท้องถิ่นในการ
ทำนุบำรุงสร้างสรรค์และพัฒนาโบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน หอสมุด ฯลฯ

3.2 เผยแพร่คุณค่า รักษา สืบทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยและ
การสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆ ขึ้นมา ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
ปัจจุบันและอนาคต

4. การเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็นส่วนหนึ่งของ
สังคมโลก รวมทั้งการขยายโลกทัศน์ทางวัฒนธรรม โดย

4.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจถึงรากฐานวัฒนธรรมระดับชาติ
ระดับท้องถิ่นและประโยชน์ของวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน และการยอมรับวิถีชีวิต
ที่แตกต่างหลากหลายภายในสังคม

4.2 สนับสนุนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์และความ
เข้าใจอันดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับนานาชาติ และให้สามารถรับวัฒนธรรม
ต่างชาติมาประยุกต์ใช้อย่างรู้เท่าทัน

4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสัญจรทางวัฒนธรรมเพื่อสร้าง
จิตสำนึกความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่
เป็นรากเหง้าของวิถีชีวิตภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งดูแล
ป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว

5. การพัฒนาการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม โดย

5.1 สนับสนุนการจัดทำและประสานแผนปฏิบัติการระหว่าง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
เป้าหมาย และแนวทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

5.2 ส่งเสริมและประสานชุมชนและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มี
ความรู้ความเข้าใจและขีดความสามารถในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมเพื่อ
ท้องถิ่น

5.3 สนับสนุนการระดมทุนเพื่อเพิ่มวงเงินกองทุนวัฒนธรรมให้มี
จำนวนมาก เพียงพอต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

5.4 สนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ กฎกระทรวง
และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรม ให้มีความชัดเจนและ
มีความเป็นเอกภาพรวมทั้งดำเนินการกระจายอำนาจ เพื่อช่วยให้การบริหาร
งานด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.5 สร้างระบบฐานข้อมูลที่สมบูรณ์เกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสร้างดัชนีชี้วัดด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานและการติดตามประเมินผล

5.6 ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสถาบันสังคม หน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนทุกแห่งเข้ามามีส่วนร่วมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, หน้า 56-57.)

จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นั้น รัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และกลุ่มที่สนใจในโอกาสต่างๆ มีการสนับสนุนเวทีวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมการพัฒนา ค้นคว้า วิจัย และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในมิติต่างๆ อย่างเป็นระบบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ในหัวข้อ สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ข้อ 4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 3 กลุ่ม ทั้งนี้ ในกลุ่มที่ 2 ว่าด้วยการเสริมสร้างฐานรากของสังคมในเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ 3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืนให้สำคัญกับ ข้อ (3.1) ซึ่งได้ระบุไว้ว่า

“การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เน้นการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของสังคม มีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ โดยสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชนให้เกิดความสงบ สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตลอดจนสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า น.ก.)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้
ความสำคัญกับข้อย่อยที่ (4.3) ระบุไว้ว่า

“การอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชน ศิลปวัฒนธรรม
และแหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน
โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการ
จัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า น.ฎ.)

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ในกลุ่มที่สาม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
ให้ความสำคัญกับข้อย่อยที่ (6.6) ซึ่งได้ระบุไว้ว่า

“ส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจาย
รายได้ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้
สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง
คุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับ
ศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งรวมถึง วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ
ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทย
และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า น.ฐ.)

อนึ่ง ในเนื้อหาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น
5 ส่วน ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรีปรากฏอยู่เนื้อหาส่วนที่ 3 (แบ่งออกเป็น 3 บท คือ บทที่ 3-5)
ว่าด้วยการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้แข็งแรง ได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทต่างๆ ดังนี้

บทที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองสังคม ข้อ 3 แนวทางการพัฒนา
ข้อย่อยที่ 3.5 ระบุว่า

“การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน
องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน อาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วม
ในการพัฒนา ... โดย [ข้อย่อยที่] (6) ส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมและ
เผยแพร่ข้อมูลด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในทุกพื้นที่

อย่างเป็นระบบ และเลือกสรรวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมไทยที่ดียังมา
ผสมผสาน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ”
(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 48.)

บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ข้อ 3. แนวทาง
การพัฒนา ข้อย่อยที่ 3.3 การพัฒนาความเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูล ประเด็นที่ 2
ได้ระบุไว้ว่า

“พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพให้พร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจ
ยุคใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย [ข้อย่อยที่]
(3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นประตูเชื่อมโยงกลุ่ม
ประเทศอินโดจีน โดยมีหนองคาย มุกดาหาร นครพนม เป็นประตูการค้า
ชายแดนของภาค และมีอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางหลัก พร้อมทั้งเริ่มพัฒนา
เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรและการแปรรูปการเกษตร เชื่อมโยง
ภาคเหนือตอนล่างและพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมีกลุ่มจังหวัด
นครราชสีมา ขอนแก่น เป็นศูนย์กลาง”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 57.)

นอกจากนี้ในบทที่ 5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ข้อ 3. แนวทางการพัฒนา ข้อย่อยที่ 3.3 ระบุว่า

“การฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และ
แหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิตและเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของชุมชน ดังนี้ (1) ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ ศิลปกรรมและโบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(2) ใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดความน่าอยู่
และยั่งยืน (3) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่ง
วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, หน้า 70.)

เนื้อหาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 นี้ รัฐมีการวางนโยบายด้านยุทธศาสตร์ เน้นการพัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างของสังคมชนบทและสังคมเมืองให้เกิดความเกื้อกูล โดยให้มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิตและเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554

ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ว่าด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ข้อ 3. แนวทางการพัฒนาได้ระบุไว้ในประเด็นย่อยที่ (4) ไว้ว่า

“เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้ใหม่ ที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในทุกสาขา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกแขนง [และระบุไว้ในประเด็นย่อยที่ 4.1 ว่า] (4.1) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ บนฐานการพึ่งตนเองทางวิทยาการสมัยใหม่ 1) เร่งผลิตนักวิจัยในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและของสังคมไทย เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ โดยผลักดันให้การค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพด้านต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม โดยส่งเสริมให้ ครอบครัวสามารถเข้าถึงสถานการณ์เชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมศิลปะต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในโรงเรียนและชุมชน”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 54.)

จากนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นี้ พบว่ารัฐเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมียุทธศาสตร์ในการเร่งสร้างและพัฒนาคนที่มีความเป็นเลิศในด้านต่างๆ พัฒนานักวิจัย รวมถึงการผลักดันให้มีการค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพด้านต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้ครอบครัวสามารถเข้าถึงสถานการณ์เชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมศิลปะต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559

ในบทที่ 4 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ว่าด้วย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ในข้อ 5 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ในข้อย่อยที่ 5.2 ไว้ว่า

“การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการลงทุนทางปัญญา เชื่อมโยง การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบ สัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 46.)

นอกจากนี้ ในประเด็นย่อยที่ 5.2.2 ได้ระบุไว้ว่า

“พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทาง อารมณ์ที่เข้มแข็ง สามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วย ตนเอง โดย 1) พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการ การเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิตและนันทนาการที่ครอบคลุม ทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และ เรื่อง อาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้ นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา เฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิด สร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น 2) ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและมีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพ ให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 46.)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 นั้น บทบาทของวิชาดนตรีถูกวางให้เป็น วิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กในวัยเรียนและการพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์ ที่ครู พึงจะต้องจัดการเรียนการสอนควบคู่กับสาขาวิชาอื่นๆ โดยการบูรณาการและก่อให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ นอกจากนั้น เด็กที่มีอัจฉริยภาพมีความสามารถด้านดนตรีพึงได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และ ต่อเนื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ซึ่งปรากฏนโยบายเกี่ยวกับคนตรีในส่วนที่ 4 กล่าวคือ

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วย การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในข้อ 3. แนวทางการพัฒนา ข้อย่อยที่ 3.2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้ระบุแนวทางไว้ในประเด็นย่อยข้อที่ 3.2.2 ไว้ว่า

“พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน [ด้วยการ] (1) ปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย เน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 68.)

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์ ข้อ 5. แผนงานโครงการสำคัญ ข้อย่อย 5.1 แผนงานการลงทุนพัฒนาเพิ่มศักยภาพเด็กปฐมวัย ประเด็น 5.1.1 สาระสำคัญ ระบุว่า

“มุ่งเน้นการสร้างเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีพัฒนาการที่สมวัย ทั้งทักษะทางสมองและทักษะทางสังคม โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการในเรื่อง 1) กำหนดนโยบาย/มาตรการ ที่เอื้อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีมาตรการจูงใจที่เอื้อให้ภาครัฐและภาคเอกชนจัดรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นต่อการเลี้ยงดูบุตร มีการจัดมมนแม่และอุปกรณ์จัดเก็บที่ถูกสุขลักษณะ 2) ยกย่องคุณภาพบุคลากรและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยกำหนดให้มีบุคลากรครูและพี่เลี้ยงที่สำเร็จการศึกษาทางด้านปฐมวัยหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กในทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กำหนดหลักสูตรการดูแลเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเชื่อมโยงกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม จัดทำกลไกการประกันคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของประเทศในการประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 3) การจัดสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการกำหนด พื้นที่กิจกรรม

สร้างสรรค์ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม พื้นที่สีเขียวหรือสนามเด็กเล่นภายในชุมชนที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมถึงจัดระบบสาธารณูปโภคในชุมชนที่จะอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวและเด็กสามารถออกมาทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน...”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 72.)

นอกจากนี้ในข้อย่อยที่ 5.2 แผนงานการสร้างที่อยู่ดีมีสุขและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ประเด็นที่ 5.2.1 ระบุว่า

“สาระสำคัญเน้นบูรณาการการขับเคลื่อนการทำงานในระดับพื้นที่ผ่านกระบวนการทำงานระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สถานบริการสาธารณสุข เป็นต้น โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลครอบครัวในพื้นที่สำหรับนำมาใช้วิเคราะห์ ลักษณะครอบครัว สภาพปัญหาและการวางแผนในการแก้ไขปัญหาครอบครัวที่เหมาะสมกับบริบทของครอบครัวแต่ละรูปแบบ 2) การจัดกิจกรรมและเปิดพื้นที่สาธารณะในชุมชนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เปิดเวทีให้เด็กแสดงความสามารถทั้งในศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย 3) การสอดแทรกการเรียนรู้ด้านครอบครัวศึกษาแก่เด็กในวัยเรียน โดยส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษาในการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และวางแผนในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้กับเด็ก”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 73.)

นอกจากนี้ ในกลุ่มที่ 4 ยังมียุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ในข้อ 3. แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ข้อย่อยที่ 3.2 การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ ประเด็นที่ 3.2.3 ระบุว่า

“การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยว โดย [ข้อ] 2) พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ [ข้อย่อยที่] 2.1) ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยดำเนินการ (1) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวโดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน อาทิ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากทั่วโลก

(2) พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด อาทิ การท่องเที่ยว โดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม

(3) พัฒนาความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวไทยในสายตาโลก

(4) ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งเชิงรับและเชิงรุกในตลาดเป้าหมายทั้งตลาดศักยภาพเดิมและตลาดใหม่ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความคุ้มค่าต่อประสบการณ์มากกว่าการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงิน รวมทั้งสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ

(5) พัฒนาทักษะฝีมือบุคลากรในภาคบริการและการท่องเที่ยว จัดฝึกอบรมภาคภาษาต่างประเทศทั่วประเทศ และ

(6) พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้เกิด ความเชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 94.)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันนี้ เป็นการรวบรวมแนวคิดจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 11 แผน มาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดเครือข่ายความเชื่อมโยงทุกยุทธศาสตร์ให้มีความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบทั้งเครือข่ายมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบัน รวม 12 ฉบับ จากการสำรวจพบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม โดยในแต่ละฉบับมีทั้งนโยบายที่สืบเนื่องกันมา และนโยบายที่ปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมไทยและสังคมโลก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) เน้นการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวชนบท ซึ่งมีประเด็นด้านวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและรัฐมีแนวทางในการลงทุนดำเนินกิจการที่สำคัญต่อสังคมแต่อาจไม่คุ้มค่าหากเกิดการลงทุน โดยเฉพาะกิจการด้านวัฒนธรรม อันรวมถึงดนตรีและนาฏศิลป์ด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) เกิดนโยบายสำคัญที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านดนตรีโดยตรง คือ นโยบายการตั้งคณะดุริยางคศิลป์ ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งทั้งในแง่วิชาการและวิชาชีพทางดนตรี ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาด้านการศึกษาดนตรีนี้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) เน้นการเผยแพร่ นาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ไปในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านจิตใจและการเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ถูกต้องให้กับประชาชน รวมถึงการส่งเสริมด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

แนวทางนโยบายข้างต้นได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) บทบาทของศิลปะและวัฒนธรรมในนโยบายเศรษฐกิจมีความชัดเจน โดยเฉพาะบทบาทของศิลปะและวัฒนธรรมในภาคการท่องเที่ยวและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มีความชัดเจนในการเน้นเรื่องชุมชนในนโยบายด้านศิลปะและวัฒนธรรม และเริ่มต้นนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ วัฒนธรรม (ดูเพิ่ม 1.2.8) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับดนตรีอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและการสร้างความเป็นเลิศในสายดนตรี (ดูเพิ่ม 1.2.11) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการบูรณาการศาสตร์หรือความรู้ต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุขของประชาชน

จากข้อมูลการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นตารางสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

ตารางที่ 5.2 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เกี่ยวข้อง
ทำนุ บำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
ใช้ศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมให้มีผู้รู้จักประเทศมากขึ้น และเป็นประตูเชื่อมโยงไปสู่นานาชาติ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9
ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ตารางที่ 5.2 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เกี่ยวข้อง
ส่งเสริมการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม • ให้มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดตั้งคณะดุริยางศิลป์ • เก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ โดยจัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติส่วนภูมิภาค • เปิดโอกาสให้ประชาชนนอกระบบการศึกษาได้มีโอกาสได้รับการศึกษาด้านวัฒนธรรม • ร่วมผลิตบุคลากรทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะครูดนตรี • ปรับเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม • สร้างระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรม • ส่งเสริมการวิจัยทางศิลปวัฒนธรรม • บูรณาการการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการ (ดนตรีอยู่ในส่วนของนันทนาการ)	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมในประเทศ • ส่งดุริยางคศิลป์ไปเผยแพร่การแสดงในประเทศ • จัดทำตำรา	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
จัดให้มีบริการด้านบันเทิง กับประชาชน (ดนตรี)	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
ส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางดนตรี อย่างเสรีภาพ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4
กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความหวงแหนศิลปวัฒนธรรมของชาติ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ตารางที่ 5.2 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ต่อ)

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เกี่ยวข้อง
ส่งเสริมให้เอกชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรม	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
ใช้ศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบที่หลากหลายของดนตรี	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
สนับสนุนการระดมทุนเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าถึงสันทนาการเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมศิลปะต่างๆ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพ นำไปพัฒนาศักยภาพให้มี ความเป็นเลิศ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

จากการนำเสนอข้อมูลนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 12 ฉบับ พบว่า แผนพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ให้ความสำคัญกับวิชาดนตรีและศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด โดยมุ่งหวังให้มีการส่งเสริมและพัฒนาจิตใจของคนในสังคมให้เกิดความอ่อนโยน มีความห่วงใยในมรดกของชาตินี้และส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในระดับชุมชนและความร่วมมือในองค์กรภาครัฐและเอกชน อีกทั้งสนับสนุนในการพัฒนา ค้นคว้า วิจัย และมุ่งพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีอัจฉริยภาพและมีความสามารถด้านดนตรี

1.1.3 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรี

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน เป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในระบอบรัฐสภานั้น จะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน อันจะส่งผลให้คณะรัฐมนตรีต้องจัดเตรียมนโยบายที่จะนำมาแถลงชี้แจงต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งนำโดยนายกรัฐมนตรี และเมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ฝ่ายบริหารจะต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการแต่ละปี ซึ่งการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาแต่ละครั้ง จะกระทำภายหลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งคณะรัฐมนตรีแล้ว นโยบายที่นำมาแถลง ได้แก่ นโยบายทั่วไปที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องแสดงเจตนารมณ์ของคณะรัฐมนตรีว่า ภายในวาระการดำรงตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีชุดนั้นๆ จะบริหารราชการแผ่นดินอย่างไร มีแนวทางและเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร และจะเสนอสิ่งที่ต้องการเข้าไปดำเนินการหรือแก้ปัญหาในระยะเร่งด่วนอย่างไร รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ซึ่งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีมีทั้งสิ้น 61 ฉบับ และมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรม ปรากฏอยู่ในเอกสารจำนวนทั้งสิ้น 28 คำแถลงนโยบาย ดังนี้

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 2 พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรีแถลงนโยบายเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2475 ได้แถลงนโยบายทางธรรมการในข้อที่ (5) ว่า

“ในส่วนเครื่องอุปกรณ์การศึกษา เช่น แบบเรียน หอสมุด
ทุนเล่าเรียน การกีฬา การอนุสสาภาษาด การลูกเสือ ฯลฯ เหล่านี้ก็จะจัดให้
มีขึ้นแพร่หลายจนพอความต้องการ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2475, หน้า 12.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 8 นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2480 ได้แถลงประเด็นด้านหลักการศึกษาในข้อที่ (6) ไว้ว่า

“จะรักษาและส่งเสริมศิลปกรรมของไทย เพื่อให้เป็นที่เชิดชูเกียรติ
และวัฒนธรรมของชาติ จะใช้ศิลปกรรมเป็นอุปกรณ์ในการอบรมประชาชนทั้ง
ในทางความรู้และคุณภาพใจ จะใช้ศิลปกรรมให้เป็นอุปกรณ์การเศรษฐกิจ
แห่งชาติ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2480, หน้า 46.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 9 นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2481 ได้แถลงเกี่ยวกับกระทรวงธรรมการว่า

“กระทรวงธรรมการ 6) จะรักษาและส่งเสริมศิลปกรรมไทย เพื่อ
เชิดชูเกียรติและวัฒนธรรมของชาติ จะใช้ศิลปกรรมเป็นอุปกรณ์การอบรม
ประชาชนชนทั้งในทางความรู้และคุณภาพทางใจ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2481, หน้า 50.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 10 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2485 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า

“กระทรวงศึกษาธิการ [ชื่อย่อที่] 6) จะรักษาส่งเสริมศิลปกรรม
ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่างฝีมือไทยแบบโบราณให้รุ่งเรืองถาวร เป็น
เครื่องเชิดชูเกียรติและวัฒนธรรมของชาติ จะได้ผดุงการศึกษาศิลปกรรม
แบบใหม่ และดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศไทย จะใช้
ศิลปกรรมเป็นอุปกรณ์ช่วยการศึกษาให้ผู้ใหญ่ทั้งในทางความรู้และคุณภาพ
ทางใจ 8) จะเร่งรัดการอบรมจิตใจ วินัย ความสามัคคี และวัฒนธรรม แก่
นักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในอนาคต กับจะ
ดำเนินการขจัดเหตุที่ก่อให้เกิดการละเมิดศีลธรรมในหมู่ยุวชน”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2485, หน้า 66.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 25 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2495 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้อหนึ่งไว้ว่า

“รัฐบาลนี้จะเชิดชูส่งเสริมการวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้คนไทย
มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีระเบียบและผาสุก (สุข) ทั้งส่วนตัวและในการ
อยู่ร่วมกัน”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 25002495, หน้า 139.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 28 พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2501 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า

“รัฐบาลนี้จะทำนุบำรุงการศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดผลดีทั้ง
ในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมุ่งให้ประชาชนเป็นพลเมืองดีในระบอบ
ประชาธิปไตย และเป็นกำลังทางเศรษฐกิจของชาติ จะพยายามให้มี

สถานศึกษาให้เพียงพอ ดำเนินการยกระดับการศึกษาเบื้องต้นของประชาชน
ทั่วไปให้สูงขึ้น พัฒนาการศึกษในส่วนภูมิภาค ตลอดถึงการศึกษาระดับสูง
และส่งเสริมอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ จะได้เร่งผลิตครูและปรับปรุงหลักสูตร
วิธีการวัดผลการศึกษา แบบเรียน และอุปกรณ์ให้เหมาะสม กับทั้งจะได้
แก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน โดยส่งเสริมการพลศึกษา และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ
นอกจากนี้รัฐบาลจะได้สนับสนุนส่งเสริม และปรับปรุงโรงเรียนราษฎร์กับ
ส่งเสริมวิทยฐานะและสวัสดิภาพของครูโดยทั่วไป จะทำนุบำรุงศิลปและ
วัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนปรับปรุงกิจการพิพิธภัณฑ์และหอสมุดแห่งชาติ
ให้ดียิ่งขึ้น”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2501, หน้า 149)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 31 จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2512 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาว่า

“รัฐบาลนี้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาแห่งชาติว่าเป็น
กุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ทาง ฉะนั้น รัฐบาลนี้จะ
จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
โดยเฉพาะจะปรับปรุงและส่งเสริมการศึกษาทั้งในด้านการศึกษามัธยม
อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น...ส่งเสริมการศึกษาวิจัยในสาขา
วิชาการต่างๆ และนำผลของการวิจัยมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาวะ
ความต้องการของประเทศ ในขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมและรักษา
ขนบประเพณีอันดีงามของชาติ และของประชาชน บำรุงพระพุทธศาสนาและ
อนุเคราะห์แก่อนุศาสนาต่างๆ ตลอดจนศิลปะและวัฒนธรรมของชาติด้วย”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2512, หน้า 164.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2519 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาว่า

“ในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา รัฐบาลนี้ถือว่าสถาบัน
อุดมศึกษาของรัฐและเอกชน เป็นสถานศึกษาและวิจัย ซึ่งมีหน้าที่หลัก
ในการพัฒนาการศึกษาให้ประเทศไทยพึ่งตนเองได้ ในทางวิชาการ
สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติหน้าที่หลักให้สมบูรณ์ คือ สอน ค้นคว้า
บุกเบิก แสวงหาความรู้ใหม่ด้วยการวิจัย เรียบเรียงตำรา ให้บริการทาง

วิชาการแก่สังคม และดำรงไว้ ถ่ายทอด พัฒนา มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ของชาติ รัฐบาลนี้จะให้เสรีภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการแก่ สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งไม่ขัดต่อนโยบายโครงการและเอกลักษณ์ของ การศึกษาของชาติ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2519, หน้า 18)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 40 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2520 ได้แถลงนโยบายทางการศึกษาว่า

“ส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะเน้นในด้านคุณภาพ โดยจะ สนับสนุนการวิจัยและเพิ่มแขนงวิชาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ตลอดจนจัดหลักสูตรและการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศ ยิ่งขึ้น จะสนับสนุนให้แต่ละมหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ให้บริการสังคมตาม ความสามารถของตน จะพยายามส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยและจะสนับสนุนกิจกรรมของนิสิต นักศึกษา ในด้านการกีฬา ศิลปวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2520, หน้า 25)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 41 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2522 ได้แถลงนโยบายทางสังคมในด้านการศึกษาว่า

“จะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม ภารกิจหลัก อันได้แก่ การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริมให้มีการร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัย และสนับสนุนกิจกรรมของนิสิต นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยและ นอกมหาวิทยาลัย ที่ทางมหาวิทยาลัยเห็นว่าเป็นประโยชน์”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2522 หน้า 251.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 42 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2523 ได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาว่า

“การศึกษา 5.6 จะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพ ในการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุง

ศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมของ นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยและนอกมหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2523, หน้า 271.)

และได้แถลงนโยบายด้านศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา และลักษณะสังคมไทย ว่า

“จะรักษา ส่งเสริม เผยแพร่และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีเอกลักษณ์สูงเด่น และจะป้องกันมิให้ศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศ ทำลายศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ รวมทั้งการปราบปรามกิจกรรมอันทำลายและขัดต่อศีลธรรมจรรยาและชื่อเสียงเกียรติภูมิของไทยด้วย”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2523 หน้า 272.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 43 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2526 ได้แถลงนโยบายทางสังคมและการศึกษาไว้ว่า

“รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะทำให้ประชาชนมีความสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ และมีคุณภาพสูงขึ้น... จะวางพื้นฐานการศึกษาให้เด็ก เยาวชน และประชาชนสามารถพัฒนาตนเอง และสังคม ยึดมั่นในศาสนาธรรม คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย รู้จักนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวม”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2526, หน้า 23.)

และได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับ ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา และลักษณะสังคมไทย

“จะรักษา ส่งเสริม เผยแพร่และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีเอกลักษณ์สูงเด่น และจะป้องกันมิให้ศิลปวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศ ทำลายศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ รวมทั้งการปราบปรามกิจกรรมอันทำลาย และขัดต่อศีลธรรมจรรยาและชื่อเสียงเกียรติภูมิของไทยด้วย...จะศึกษา ค้นคว้า วิจัยและอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติและปูชนียสถานอันเป็นที่ลึกระยะยี่สิบปีของชาติของประชาชน”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2526, หน้า 35.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 44 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2529 ได้แถลงนโยบายด้านสังคม ในด้านการศึกษาว่า

“จะส่งเสริมให้สถาบันและหน่วยงานทางการศึกษาเป็นศูนย์
บริการด้านการศึกษา วิชาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา พละนันทนาการ
และข่าวสาร เพื่อให้บริการแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2529, หน้า 26.)

นอกจากนี้ยังมีการแถลงนโยบายด้านสังคม ในด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม และศาสนา ความว่า

“จะอนุรักษ์ ส่งเสริม ปลูกฝัง และเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรมไทย ให้
ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความซาบซึ้งในเอกลักษณ์ของชาติ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2529, หน้า 33.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 45 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2531 ได้แถลงนโยบายสังคม ด้านการศึกษาว่า

“กระจายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเน้นทั้ง
การปรับปรุงการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ประเทศ และพัฒนาคุณภาพและความต้องการของประเทศ และพัฒนา
คุณภาพและความเสมอภาคของระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาตลอดชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม
พละนันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2531, หน้า 24-25)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 46 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2534 ได้แถลงนโยบายสังคม ด้านการศึกษาว่า

“ทางด้านการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้... จะพัฒนา
สถาบันอุดมศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ
แก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2533, หน้า 340-341)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 47 นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2534 ได้แถลงนโยบายสังคม ด้านการศึกษาว่า

“ปรับปรุงระบบการศึกษาให้สามารถพัฒนาศักยภาพมนุษย์
รวมทั้งด้านจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ
โดยมีแนวทางดังนี้...พัฒนาหน่วยงานทางการศึกษาในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค
และส่วนท้องถิ่นให้มีความคล่องตัวในการบริหารการศึกษา การศาสนาและ
การวัฒนธรรม”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2534, หน้า 24-25.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 48 พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ได้แถลงนโยบายสังคม

“ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
ของชาติควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2535a, หน้า 33.)

นอกจากนี้ยังได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาว่า

“ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระทางวิชาการ
ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นควบคู่กันไป
ให้มีการเพิ่มพูนความรู้โดยระบบสื่อสารมวลชน”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2535ก, หน้า 35-36)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 50 นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย
เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2535 ได้แถลงนโยบายสังคม ด้านการศึกษาว่า

“ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรจากองค์กรภาครัฐและ
เอกชน สถานประกอบการ ชุมชน และแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนข่าวสารการเรียนรู้”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2535ข, หน้า 35.)

นอกจากนี้ ยังได้แถลงนโยบายด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมว่า

“รณรงค์ให้ประชาชน องค์กร สถาบันต่างๆ และชุมชนเข้าร่วมใน กิจกรรมการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้กว้างขวาง ยิ่งขึ้น...ดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือทางการศึกษา การค้นคว้า วิจัย การฝึกอบรม การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ รวมทั้งการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาค”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2535b, หน้า 37.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 51 นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี แถลง นโยบายเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2538 ได้แถลงนโยบายเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยวว่า

“พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมดุลกับปริมาณนักท่องเที่ยว ที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งให้มีความสะดวกและปลอดภัย ด้วยการพัฒนา ปรับปรุง และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานต่างๆ อย่างทั่วถึง อนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็น แหล่งท่องเที่ยว”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2538, หน้า 27)

ได้แถลงนโยบายสังคม ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและทำนุบำรุงศาสนา ว่า

“รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทำนุบำรุง ส่งเสริมและฟื้นฟูศาสนา โดยให้ประชาชนสนใจสาระคำสอนเป็นหลัก ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะท้องถิ่นและอนุรักษ์โบราณสถานที่สำคัญ ของชาติ โดยจะดำเนินการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาประเทศ

ส่งเสริมศิลปะท้องถิ่น เช่น ศิลปะการเขียนภาพ แกะสลักของไทย การแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของไทย ไม่ว่าจะเป็น หนังตะลุง โขน หมอลำ ลิเก ฯลฯ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่แรกอยู่ในกิจกรรมกีฬา เช่น การแข่งเรือ ก่อและ เรือยาว ศิลปะการป้องกันตัว โดยสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือ เพื่อให้ศิลปินสามารถดำรงชีวิตของความเป็นศิลปินและเป็นผู้รักษา ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2538, หน้า 28-29.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 52 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2539 ได้แถลงนโยบายเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว คือ

“รัฐบาลจะส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถ
ทำรายได้เข้าประเทศมากขึ้น ควบคู่ไปกับการธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมและ
ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่ายิ่ง”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539, หน้า. 15)

และได้แถลงนโยบายด้านสังคม ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการทำนุบำรุงศาสนา คือ

“สืบทอดเอกลักษณ์ของความเป็นไทยและการสร้างสรรค์
ศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันและอนาคต
รวมทั้งสนับสนุนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และรับวัฒนธรรมต่างชาติมาอย่าง
เหมาะสม ตลอดจนให้มีศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศที่สำคัญ

ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐ ท้องถิ่น องค์กร
เอกชน ประชาชน และสถาบันการศึกษาในการทำนุบำรุง พัฒนา และ
อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถานทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539, หน้า 21.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 53 นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 ได้แถลงนโยบายระยะปานกลาง เรื่อง การปรับโครงสร้างและการพัฒนาสังคม ในด้านการศึกษา คือ

“จัดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการปรับปรุงการจัด
การศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
โดยใช้การศึกษาเป็นสื่อสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการ
การเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการ เร่งรัดพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540, หน้า 31.)

และแถลงนโยบายในด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม คือ

“สนับสนุนให้ประชาชน องค์กร สถาบันต่างๆ และชุมชนเข้าร่วม ในกิจกรรมการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น... ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือ ทางการศึกษา การวิจัย และการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้ง การพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาค”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540, หน้า 34.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 54 พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 ได้แถลงนโยบายการสร้างรายได้ ด้านการบริการ และการท่องเที่ยว ในส่วนการพัฒนาภาคบริการ คือ

“จัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์ เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นแหล่งสร้าง รายได้เงินตราต่างประเทศ และรายได้ท้องถิ่น อาทิ การท่องเที่ยว การศึกษา การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การกีฬาและนันทนาการ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544, หน้า 10.)

และได้แถลงในส่วนการส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ

“เร่งพัฒนา บุธณะ พื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งใน เขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจذبจ่ายซื้อ สินค้าของนักท่องเที่ยว โดยจะส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการ รักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544, p. 11)

พันตำรวจโท ทักษิณ ยังได้แถลงนโยบายการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ

“ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ในการให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชน

ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ ด้วยตนเองและหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้าง นิยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544, หน้า 21.)

และได้แถลงนโยบายในด้านวัฒนธรรม คือ

“ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ได้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของ
มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่และสืบสาน
ศิลปวัฒนธรรมไทย

ประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้าน
ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

สนับสนุนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เชิดชูและเผยแพร่
ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2544, หน้า 22.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55 พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2548 ได้แถลงนโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ
ด้านการศึกษา คือ

“รัฐบาลจะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียน
การสอนทุกรูปแบบสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจและสังคม และสนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงคุณค่าของลักษณะเฉพาะและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
รัฐบาลจะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสืออย่างจริงจังตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต
เพื่อรองรับสังคมเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้ พัฒนาทักษะและการเรียนรู้
เทคโนโลยีใหม่ๆ ในช่วงวัยทำงานอย่างเป็นระบบและพัฒนามาตรฐาน
วิชาชีพของแรงงาน เยาวชนไทยทุกคนจะได้รับโอกาสทางการศึกษา
อย่างน้อย 12 ปี รัฐบาลจะจัดตั้งกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่ผูกกับรายได้
ในอนาคต สนับสนุนการศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ ปวส. ถึง อุดมศึกษา โดยรัฐ
จะให้โอกาสในการศึกษา ก่อนแล้วผ่อนชำระเมื่อมีรายได้

รัฐบาลตระหนักดีกว่า มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเสริมสร้าง
สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบ
ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาความรู้ และเป็นสังคมที่ประชาชนมีความสุข
สนุกสนานกับการหาประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ ดังนั้น รัฐบาลจะร่วมมือ
กับทุกฝ่ายเพื่อสร้างแหล่งบริการองค์ความรู้ให้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของ
ประเทศอย่างสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น อาทิ ระบบห้องสมุด

สมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติกและผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งจะดำเนินการเชื่อมเครือข่ายความรู้ของทุกโรงเรียนเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ รัฐบาลจะพิจารณาลิขสิทธิ์ประโยชน์ทางภาษีอย่างเต็มที่ให้แก่ภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการเหล่านี้”

นอกจากนี้ ยังได้แถลงนโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ด้านวัฒนธรรม คือ

“ในอีกสี่ปีต่อไปนี้จะเน้นที่การส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง รักชาติในทางที่ถูก มีคุณธรรมเอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเข้าใจถึงคุณค่า ชาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ เพื่อก่อให้เกิดศิลปินรุ่นใหม่ ๆ ที่สร้างงานศิลป์ได้ทัดเทียมนานาชาติ โดย (1) จัดหาพื้นที่ถาวรทางศิลปะประเภทต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และเป็นเวทีพบปะศิลปิน (2) ส่งเสริมสนับสนุนและให้ทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่มีศักยภาพหรือส่อแววด้านศิลปะ (3) ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันผลงานศิลปะหลากหลายประเภท ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อค้นหาศิลปินรุ่นใหม่ และ (4) ประสานกับหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อจัดหาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2548, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

นอกจากนี้ ยังได้แถลงนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ คือ

“รัฐบาลจะปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งระบบ โดยมุ่งไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลผลิตบนพื้นฐานความรู้และความเป็นไทย โดยผนวกฐานทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนไทยเข้ากับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ การบริหารจัดการที่ดี การใช้นวัตกรรมเชิงพาณิชย์ การสร้างตราสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับ และการจัดระบบการตลาดให้มีการผลิตและบริหารอันเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลก เพื่อการขยายตัวอย่างยั่งยืนของประเทศในอนาคต”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2548, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

และแถลงนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ ในด้านภาคอุตสาหกรรมของประเทศ คือ

“รัฐบาลจะพัฒนาระบบสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านต่างๆ ดังนี้ [ข้อย่อยที่ 3] กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความเชื่อมโยงในกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร แพชั่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์ และท่องเที่ยว และส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจอื่นๆ เช่น พลังงาน สุขภาพ ชีวภาพ การบริการ การศึกษา การสร้างสรรค์และออกแบบ เป็นต้น”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2548, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 57 นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 ได้แถลงนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คือ

“ฟื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตบนพื้นฐานความรู้และความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาโบราณสถานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมระดับโลก

พัฒนาแหล่งรู้เรียนทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าถึงคุณค่าซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551ก, หน้า 10.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 58 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2551 ได้แถลงนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คือ

“ฟื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานต่างๆ เพื่อการเรียนรู้

เรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตบนพื้นฐานความรู้และความ
เป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาโบราณสถานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม
ระดับโลก ควบคู่ไปกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
ให้มากขึ้น

พัฒนาแหล่งรู้เรียนทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริม
ให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม
เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าถึงคุณค่า
ซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551ข, หน้า 13)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 59 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี แถลง
นโยบาย เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2551 ได้แถลงนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านศาสนา ศิลปะ
และวัฒนธรรม คือ

“ส่งเสริมการทำนุบำรุงและรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยทุกด้าน
รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย ให้มีความก้าวหน้า มีการ
ค้นคว้า วิจัย พัฒนา พร้อมทั้งฟื้นฟูต่อยอดแหล่งเรียนรู้ทาง
วัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของ
ศิลปะและวัฒนธรรมไทยที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยมที่ดีงาม และความเป็นไทยเพื่อ
การศึกษาเรียนรู้และเผยแพร่สู่สังคมโลก ตลอดจนใช้ประโยชน์เพื่อสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีกับชาวโลกและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551ค, หน้า 13.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2554 ได้แถลงนโยบายเศรษฐกิจมหภาค คือ

“บริหารสินทรัพย์ของประเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และความ
มั่นคงทางเศรษฐกิจ ทั้งสินทรัพย์ของภาครัฐ ตลอดจนทุนในท้องถิ่นที่รวมถึง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้งกองทุนที่
สามารถใช้ในการบริหารสินทรัพย์ของชาติให้เป็นประโยชน์ เช่น กองทุนมั่งคั่ง
แห่งชาติ กองทุนน้ำมัน เชื้อเพลิงสำรองแห่งชาติ และกองทุนความมั่นคง
ทางอาหาร เป็นต้น”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554, หน้า 14.)

ได้แถลงนโยบายสร้างรายได้ คือ

“ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทั้งภายนอกและ ภายในประเทศ จัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งหลักประกันความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในภาวะปกติและภาวะวิกฤต รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและสปา ที่มีคุณภาพและมูลค่าเพิ่มสูง ให้มีรายได้จากนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น 2 เท่าตัวในเวลา 5 ปี”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554, หน้า 14.)

ได้แถลงนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาคการท่องเที่ยว การบริการและการกีฬา คือ

“พัฒนาบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554, หน้า 19.)

และได้แถลงนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คือ

“เร่งดำเนินการให้ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีบทบาทนำในการร่วมเทิดทูนสถาบันหลัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และร่วมสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่อยู่สบาย โดยน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานให้แก่รัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการทำงานตั้งใจให้ประเทศเป็นที่อยู่ที่อยู่สบายในโลกที่ไม่มีความวุ่นวาย และน้อมนำพระราชดำรัสในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครหรืออยุธยา “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ” มาหล่อหลอมและยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นหนึ่งเดียวเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับคนในชาติ

อนุรักษ์ ทำนุบำรุง และบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมถึงอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะการแสดง ทั้งที่เป็นมรดกของชาติและการแสดงพื้นบ้าน ให้เป็นมรดกไทย มรดกโลกของคนรุ่นต่อไป

โดยจัดหาสถานที่จัดการแสดงทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และเพิ่มพื้นที่เวทีทางด้านวัฒนธรรมให้สามารถจัดการแสดงได้อย่างต่อเนื่อง”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554, หน้า 31.)

“สร้างสรรค์อารยธรรมที่ดึงามวิถีชีวิตและสังคมคุณภาพ ดังนี้ (1) สร้างความเชื่อมโยงระหว่างยุคสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญต่อบุคลากรทางด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ทุกแขนง ทุกสาขาอาชีพ ให้ได้รับการดูแลและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเป็นแม่พิมพ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ รวมถึงเป็นทูตวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่อนุชนรุ่นต่อไป (2) ส่งเสริมความร่วมมือและเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับอารยประเทศและประชาคมอาเซียน ร้อยเรียงเรื่องราวผ่านการสื่อสารรูปแบบใหม่และเทคโนโลยีทันสมัย ผลิตรายการเรียนรู้ในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อเคลื่อนไหว สารคดีและภาพยนตร์ รวมทั้งเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารอันทันสมัย

นำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยนำวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ตลอดจนให้สามารถต่อยอด ไปสู่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างครบวงจรที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่า ซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ 4.4.7 ขยายบทบาทและสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดกับภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อขยายบทบาท สภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดให้เป็นกลไกเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554, หน้า 32.)

คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 61 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี
แถลงนโยบาย เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2557 ได้แถลงนโยบายการศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุง
ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คือ

“การศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
4.8 อนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น
ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการ
เรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การ
สร้างความสัมพันธ์อันดี ในระดับ ประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและ
ระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ”

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557, หน้า 7.)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ ได้ระบุถึงการใช้ศิลปะ
วัฒนธรรม อันรวมถึงดนตรีในบทบาทต่างๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ในช่วงแรกของคำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ.2475-2500 รวม
5 ฉบับ เน้นนโยบายเกี่ยวกับการรักษา ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของไทย เพื่อยังประโยชน์ในด้านการ
เชิดชูและคงไว้ซึ่งศิลปะและวัฒนธรรมเหล่านั้น รวมไปถึงการใช้เพื่ออบรมจิตใจของประชาชน
กระทั่ง คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 28 โดยมี พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
ในปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา ที่แม้จะยังคงรักษานโยบายในการอนุรักษ์ไว้ แต่ได้เพิ่มบทบาทของศิลปะ
และวัฒนธรรมให้เข้ามามีส่วนในการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด (ดูเพิ่ม 1.3.6 เป็นต้นไป) เช่น การเร่งพัฒนา
การศึกษา การใช้กิจกรรมพิเศษแก้ปัญหาเยาวชน การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การปรับปรุง
แหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมการวิจัย เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2519 มีนโยบายสำคัญที่ระบุไว้ในคำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 โดยมี
นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ระบุให้สถาบันอุดมศึกษา ที่นอกจากจะมีบทบาทด้าน
การสอน วิจัย หรือผลิตงานวิชาการแล้ว ยังต้องมีบทบาทในการ “ธำรงไว้ ถ่ายทอด พัฒนา มรดกทาง
ศิลปวัฒนธรรมของชาติ” อีกด้วย หลังจากนั้น คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีได้ระบุนโยบายไปใน
ทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม พัฒนาการอื่นที่น่าสนใจเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม คือ เริ่มมีความ
พยายามดึงท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษาและการด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดังปรากฏ
ชัดเจนในคำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 47 โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี
(ดูเพิ่มใน 1.13.16)

ในปี พ.ศ.2535 ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีคณะที่ 48 โดยมี พลเอกสุจินดา
คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ระบุไว้ในประเด็นการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติควบคู่ไปกับ
การพัฒนาเศรษฐกิจ และในปี พ.ศ.2538 ภาพของการใช้ศิลปะและวัฒนธรรมในนโยบายเศรษฐกิจ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยวเกิดความชัดเจน เมื่อคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีคณะที่ 50 โดยมี นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ดูเพิ่ม 1.3.19) หลังจากนั้น นโยบายเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ได้สืบทอดเจตนารมณ์ที่กำหนดศิลปะและวัฒนธรรมมีบทบาทด้านการพัฒนาสังคม พัฒนาคุณภาพประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการบูรณาการในระบบการศึกษามาจนถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลดังกล่าวคณะผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5.3 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ฉบับที่เกี่ยวข้อง
การรักษา ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของไทย	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 2 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 8 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 9 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 10 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 25 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 28 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 31 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 41 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 42 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 43 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 44 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 45 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 46 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 48 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 50 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 51 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 52 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 53 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 54 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 57 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 58

ตารางที่ 5.3 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
(ต่อ)

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ฉบับที่เกี่ยวข้อง
การรักษา ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของไทย (ต่อ)	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 61
ใช้ศิลปกรรมเป็นอุปกรณ์ทางเศรษฐกิจของชาติ	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 8 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60
ใช้ศิลปกรรมเป็นเครื่องมือในการอบรมประชาชน	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 9 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 10
ให้การศึกษาและสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 41 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 42 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 50 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 53 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 54 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 57 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60
ป้องกันมิให้ชาติอื่นทำลายศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาติ	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 43
กระจายโอกาสทางการศึกษาศิลปวัฒนธรรมอย่างทั่วถึง	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 45 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55
เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมและคล่องตัวในการ บริหารจัดการวัฒนธรรมของตนเอง	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 47 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 50 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 51 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 58 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60
ปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาวิชาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่เหมาะสม	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 48

ตารางที่ 5.3 สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
(ต่อ)

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี	คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ฉบับที่เกี่ยวข้อง
ใช้ศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 51 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 52 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 54 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60
จัดหาพื้นที่ถาวรทางศิลปะประเภทต่างๆ ให้เด็ก เยาวชน และจัดหาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 58 คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60
ส่งเสริมให้เกิดการประกวดแข่งขันทางศิลปะประเภทต่างๆ	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 55
ให้ความสำคัญต่อบุคลากรทางด้านศิลปะ ให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี เพื่อเป็นแม่พิมพ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา รวมทั้งเป็นชุดวัฒนธรรม	คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีคณะที่ 60

จากข้อมูลทั้งนโยบายจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ พบว่า ฝ่ายบริหารราชการแผ่นดินนำโดยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ล้วนมีนโยบายในการบริหารรัฐกิจที่จะสนับสนุนดนตรี ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน วิชาดนตรีได้ถูกยกมาเป็นวิชาที่มีความสำคัญและปรากฏเป็นนโยบายชาติในการพัฒนามุ่งสู่ความเป็นเลิศ ปรากฏครั้งแรกในคำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 55 ในสมัยที่ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2548

1.1.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่ใช้ในการบริหารและจัดการการศึกษา โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชน จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ตามที่กฎหมายบัญญัติและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปัจจุบันมีทั้งสิ้น 3 ฉบับคือ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 1) แผนแม่บท

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) ฉบับเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3) ฉบับเพิ่มเติม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 ฉบับแผนแม่บท ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดด้านการศึกษานั้น จัดแบ่งออกเป็น 9 หมวด คือ

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

หมวด 3 ระบบการศึกษา

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

หมวด 5 การบริหารและการจัดการการศึกษา

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ทั้งนี้ ปรากฏข้อความเชิงนโยบายที่สนับสนุนการศึกษาและกิจกรรมด้านดนตรีในหลายมาตรา โดยแบ่งตามหมวดดังนี้

มาตรา 4 “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา ที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน

หมวด 4 แนวทางจัดการศึกษา

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ ข้อ (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ
 มาตรา 31 ให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรา 32 ในกระทรวงมีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูปคณะกรรมการ จำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 33 สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ นโยบายและแผนด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การสนับสนุน ทรัพยากร การประเมินผลการจัดการศึกษา การดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้ง พิจารณาก่อนรองกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการ อุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุน ทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง สถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุน ทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้ (1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม การปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ตามที่กฎหมายบัญญัติและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหาร และจัดการการศึกษาอบรมเพื่อสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อนึ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้รับการปรับปรุงขึ้นเป็น ฉบับที่ 2 ปี 2545 และมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรมและดนตรี ดังนี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม

การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

หมวด 4 แนวการศึกษา

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

หมวด 4 แนวการศึกษา

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดหาสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ที่มีส่วนเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

มาตรา 33 สภาการศึกษา มีหน้าที่ (1) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ

มาตรา 38 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครอง ครูและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, 14, สิงหาคม)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) ฉบับเพิ่มเติมนี้ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการ โดยให้แยกภารกิจเกี่ยวกับงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ไปจัดตั้งเป็นกระทรวงวัฒนธรรม ทำให้การบริหารและส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมและดนตรี มีความชัดเจนมากขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2545, 19 ธันวาคม)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันประกอบด้วยการศึกษาระดับ ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของทั้งสองระดับนั้น รวมอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดความไม่คล่องตัวและเกิดปัญหาการพัฒนาการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3) ฉบับเพิ่มเติมจึงมีการปรับปรุงแก้ไขแยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับส่วนการบริหารและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและดนตรีนั้น แทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเท่าใด

ตารางที่ 5.4 ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา

สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา	พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการสืบสานทางวัฒนธรรม	ฉบับที่ 1 มาตรา 4 ฉบับที่ 2 มาตรา 4
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน ให้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต	ฉบับที่ 1 มาตรา 6 ฉบับที่ 2 มาตรา 6
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ	ฉบับที่ 1 มาตรา 7 ฉบับที่ 2 มาตรา 7
การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม	ฉบับที่ 1 มาตรา 23 ฉบับที่ 2 มาตรา 23
จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ	ฉบับที่ 1 มาตรา 25
กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลให้การศึกษาทุกระดับและทุกประเภท โดยดนตรี ศิลปะ เป็นหนึ่งในสิ่งที่กระทรวงต้องกำกับดูแลและติดตามประเมินผล	ฉบับที่ 1 มาตรา 31 ฉบับที่ 2 มาตรา 31
มีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็น เสนอนโยบาย แผนหรือคำแนะนำแก่คณะรัฐมนตรี รวมทั้งกลั่นกรองกฎหมาย	ฉบับที่ 1 มาตรา 32 ฉบับที่ 1 มาตรา 33 ฉบับที่ 2 มาตรา 33
รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรคมนาคม เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	ฉบับที่ 1 มาตรา 63

จากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายสูงสุดด้านการศึกษาและมีการปรับปรุงในปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2553 ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทั้งนี้ ด้วย พรบ. ดังกล่าว ส่งผลให้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ.2552 ซึ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิต และเน้นการแสวงหาความรู้ตามที่คุณผู้เรียนมีความสนใจเพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาและมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็น

ในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังเน้นการจัดการศึกษาที่มีความร่วมมือในหลายภาคส่วนของสังคมและแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2560-2579) จะยังคงดำเนินการตามนโยบายก่อนหน้า ซึ่งหากพิจารณาจากภาพรวมจะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษามองว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นหัวข้อหนึ่งที่ต้องมีการจัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีจริยธรรมที่ดีงาม ส่งเสริมให้มีการสืบสานศิลปวัฒนธรรม มีหน่วยงานที่กำกับดูแล มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อบำรุงศิลปวัฒนธรรม

จากข้อมูลพัฒนาการเชิงนโยบายด้านดนตรี คณะผู้วิจัยสามารถนำเสนอแผนพัฒนาการดนตรีเชิงนโยบายเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดนตรี

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2475			2475 สนับสนุนอุปกรณ์ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2475)	
2480			2480 รักษาและส่งเสริม ศิลปกรรมของไทย (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2480)	
			2481 จะรักษาและส่งเสริม ศิลปกรรมของไทย ใช้เป็นอุปกรณ์อบรม ประชาชน (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2481)	
2485- 2495			2485 ส่งเสริมศิลปกรรม ไทย ใช้ศิลปกรรม ช่วยให้การศึกษา (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2485)	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการ
พัฒนาดนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2500			2500 ส่งเสริมวัฒนธรรม ของชาติ อยู่อย่างมี ระเบียบและผาสุก(สุข) (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2500)	
			2501 - แก้ปัญหาเยาวชน โดยพลศึกษาและ กิจกรรมพิเศษ - จะทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม ของชาติ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2501)	
2505		รัฐบาลประกอบ กิจการที่สำคัญยิ่ง เกี่ยวกับสาธารณะ เช่น การดุริยางค์ นาฏศิลป์ (สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2504)		
2510		- พัฒนาการศึกษ โดยการทำนุบำรุง และส่งเสริม ขนบธรรมเนียม ศิลปกรรม ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา และ ส่งเสริมให้เปิด คณะดุริยางคศิลป์		

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ดนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2510 (ต่อ)		(สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2510)		
2511	ม.61 รัฐพึง สนับสนุนการวิจัย ในศิลปวิทยาและ วิทยาศาสตร์ ม.62 รัฐพึงรักษา ไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประจำชาติ แต่ ต้องไม่กระทำโดย วิธีการอันเป็นการ บังคับฝืนใจบุคคล ม.63 รัฐพึงบำรุง รักษาสถานที่และ วัตถุอันมีค่าในทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ ศิลปกรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2511, 20, มิถุนายน)			
			2512 รักษาศิลปะและ วัฒนธรรมเป็นแนวทาง หนึ่งในการจัดการ ศึกษา (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2512)	
2515		ฉ.3 - ผดุงและเผยแพร์ (2515- นาฏศิลป์และ 2519) ดุริยางคศิลป์แสดง ตามภาคต่างๆ		

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการ
พัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2515		ฉ.3 - ให้นักเรียนได้มี (2515- ประสบการณ์ทั้ง 2519) ในด้านวิชาชีพ (ต่อ) และศิลปปฏิบัติ (สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2515)		
2517	ม.75 รัฐพึง ส่งเสริมและรักษา ไว้ ซึ่งวัฒนธรรม ของชาติ แต่ต้อง ไม่กระทำ โดย วิธีการอันเป็นการ บังคับฝืนใจบุคคล ม.76 รัฐพึงบำรุง รักษาสถานที่และ วัตถุอันมีค่าในทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและ ศิลปกรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2517, 7, ตุลาคม)			
			2519	อุดมศึกษาต้องดำรงไว้ ถ่ายทอด พัฒนา มรดกทางศิลป วัฒนธรรมของชาติ (นายธานินทร์ กรัยวิเชียร, 39) (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2519)

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			2522	อุดมศึกษาต้องทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2522)
			2523	- อุดมศึกษา ต้องทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรมของชาติ - รักษา ส่งเสริมเผยแพร์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และจะป้องกันวัฒนธรรมจากชาติอื่น (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2523)
2525		(2525- 2529) - เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว - ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมด้านวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525)		

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			2523 - วางรากฐานการศึกษาในเด็กไทย รู้คุณค่าและนำไปใช้ - ศึกษา ค้นคว้า วิจัย อนุรักษ์ ป้องกัน (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2526)	
			2529 - ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ - อนุรักษ์ ส่งเสริมปลูกฝังและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2529)	
2530		(2530- 2534) ส่งเสริมวัฒนธรรมพัฒนาจิตใจและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม - วัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว - เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นการพัฒนาสังคมให้เกิดความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530)		

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			2531 กระจายโอกาสทางการศึกษา (รวมถึงศิลปวัฒนธรรม) (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2531)	
			2533 อุดมศึกษา ต้องทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2533)	
	2534 ม. 67 รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะและวิทยาการต่างๆ พึงส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ม. 72 รัฐพึงรักษาและส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ม. 73 รัฐพึงส่งเสริมการกีฬาการท่องเที่ยวและนันทนาการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2534, 9, ธันวาคม)		2534 ส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยท้องถิ่นให้มีความคล่องตัวในการบริหารการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2534)	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2535		ฉ. 7 - อนุรักษ์มรดก (2535- 2539) เพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต โดยการร่วมมือ ทุกภาคส่วน - สนับสนุน นันทนาการ เพื่อ การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและ สาธารณสุข (สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2535)	2535 - อนุรักษ์ ทำนุบำรุง คู่ไปกับพัฒนา เศรษฐกิจ - ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นสาระหนึ่ง ในการศึกษา - นโยบายด้าน การศึกษา ดำเนินการ ให้ประเทศไทยเป็น ศูนย์กลางความ ร่วมมือทางการศึกษา การค้นคว้า วิจัย การฝึกอบรม การอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ รวมทั้งการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมใน ภูมิภาค (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2535b)	
			2538 - อนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมเพื่อ การท่องเที่ยว - นโยบายด้าน วัฒนธรรม ส่งเสริม การอนุรักษ์ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2538)	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			2539 - รักษาศิลปวัฒนธรรม คู่กับการท่องเที่ยว - ส่งเสริมวัฒนธรรม ไทย (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2539)	
2540	2540 (ย่อ) ม. 69 บุคคล มีหน้าที่พิทักษ์ ปกป้อง และ สืบสานศิลป วัฒนธรรม ของชาติและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ย่อ) ม. 81 รัฐ สนับสนุนการ ค้นคว้าวิจัยใน ศิลปวิทยาการ ต่างๆ เร่งรัด พัฒนา วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี เพื่อ การพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและ วัฒนธรรมของ ชาติ (ย่อ) ม. 289 องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นย่อม มีหน้าที่บำรุง รักษาศิลปะ	ฉ. 3 - ส่งเสริม (2540- 2544) วัฒนธรรมเพื่อ พัฒนาคนและ สังคม สนับสนุน เวทีวัฒนธรรมที่มี รูปแบบหลากหลาย โดยท้องถิ่น - ปรับเนื้อหา หลักสูตรและ ส่งเสริมการวิจัย ด้านวัฒนธรรม เพื่อการสร้าง ความเข้าใจที่ ถูกต้อง และการ นำไปใช้ ในการ พัฒนา - สร้างความร่วมมือ กับท้องถิ่น เพื่อ การพัฒนาและ สร้างความ ภาคภูมิใจในความ เป็นไทย - การเสริมสร้าง ความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย และการเป็นส่วน หนึ่งของสังคมโลก รวมทั้งการขยาย	2540 - สนับสนุนการ ศึกษาค้นคว้าศิลปะ และวัฒนธรรม ท้องถิ่น เพื่อปรับปรุง การจัดการศึกษา - สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าศิลปะและ วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อการพัฒนา คนและสังคม (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2540)	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
	จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2540, 11, ตุลาคม)	ฉ.3 โลกทัศน์ทาง (2540- วัฒนธรรม 2544) - การพัฒนา (ต่อ) การบริหารจัดการ ด้านวัฒนธรรม - คนตรีเพื่อการ พัฒนาจิตใจคน (สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2540)		
				2542 เกิดพระราชบัญญัติ การศึกษา (บทบาทของ การศึกษา) ม.4 การสืบสาน ทางวัฒนธรรม เพื่อความเจริญ งอกงามของ บุคคลและสังคม ม.6 การศึกษา ต้องพัฒนาคนไทย มีวัฒนธรรม ม.7 ปลุกฝังให้คน ส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ม.9 การมี ส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ส่วนท้องถิ่น ม.15 เน้นการ จัดการศึกษา หลายรูปแบบ มีความยืดหยุ่น

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
				2542 ม. 23 แนวทาง (ต่อ) การจัดการศึกษา โดยการบูรณาการ ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ ใช้ภูมิปัญญา ม. 25 ส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ ม. 31 การบริหาร จัดการให้ กระทรวงกำกับ ดูแลการศึกษา ทุกระดับ และ ทุกประเภท รวมถึงศิลปะ และวัฒนธรรม ม. 32 ในกระทรวง มืองค์กรหลัก ที่เป็นคณะบุคคล ในรูปสภา หรือ ในรูป คณะกรรมการ จำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการ ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แห่งชาติ คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน คณะกรรมการ อุดมศึกษา และ คณะกรรมการ ศาสนาและ วัฒนธรรม

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
				ม. 33 สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษาของชาติ... ม. 34 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายแผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ... ม. 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษา ม. 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
				ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ... ม. 63 รัฐต้อง จัดสรรคลื่น ความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้าง พื้นฐานอื่นที่จำเป็น ต่อการส่งวิทยุ กระจายเสียง... ม. 64 รัฐต้อง ส่งเสริมและ สนับสนุนให้มี การผลิต และ พัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น... (พรบ.กศ.)
2545	ฉ. 9 (2545- 2549) - ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี พื้นบ้าน เพื่อเพิ่ม สมรรถนะและ ขีดความสามารถ ในการแข่งขันของ ประเทศ - ส่งเสริมการวิจัย รวบรวม เผยแพร่ เป็นแนวทางการ พัฒนาคุณภาพคน	2544 - ด้านเศรษฐกิจ กีฬา และนันทนาการเพื่อ พัฒนาภาคบริการ เพื่อการท่องเที่ยว - ด้านเศรษฐกิจ พื้นฟู มรดกและสินทรัพย์ ทางวัฒนธรรม เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยว	2545 ม. 4 การสืบทอด ทางวัฒนธรรมเป็น ความหมายหนึ่ง ของการศึกษา การจัดการศึกษา (รวมถึงด้าน วัฒนธรรม) เป็นหน้าที่ของ สถานศึกษา	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
		สภาพแวดล้อม ชุมชน ศิลป วัฒนธรรม และ แหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนต่อ คุณภาพชีวิต และ เป็นฐานการพัฒนา เศรษฐกิจของชุมชน - การบริหารจัดการ ศิลปกรรมและ ความเข้มแข็งของ ชุมชนเพื่อการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของ ประเทศ	- ด้านการศึกษา ส่งเสริมการบูรณาการ (รวมศิลปวัฒนธรรม) (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, ถ54)	ม. 6 คนมี วัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต เป็น ความมุ่งหมายหนึ่ง ม. 7 ส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อัน เป็นสากล เป็น กระบวนการ เรียนรู้หนึ่งมุ่ง ปลูกจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมือง การปกครอง.... ม. 23 ความรู้เรื่อง วัฒนธรรมเป็น ส่วนหนึ่งของ แนวการศึกษา ม. 31 กระทรวง มีหน้าที่ส่งเสริม ม. 33 การบริหาร และการจัดการ ศึกษา เสนอแผน การศึกษาแห่งชาติ ที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการ ศึกษาทุกระดับ (พรบ.กศ. แก้ไข 2) (ราชกิจจานุเบกษา, 2545, 19, ธันวาคม)

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			2548 นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ สร้างแหล่งบริการองค์ความรู้ (รวมทั้งดนตรี) ให้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2548)	
			เน้นความเข้มแข็งของชุมชน และการเพิ่มมูลค่า (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2548)	
2550	(ย่อ) ม. 80 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาแขนงต่างๆ ... สนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ (ย่อ) ม. 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี	ฉ. 10 (2550-2554) ในทุกแขนง สันทนการและกิจกรรมศิลปะเป็นตัวส่งเสริมศักยภาพความเป็นเลิศทั้งด้านความรู้และคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)	พัฒนากำลังคน	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
	ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น ...องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะ จัดการศึกษา... การจัดการศึกษา อบรมภายใน ท้องถิ่นตาม วรรคสอง องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้อง คำนึงถึงการบำรุง รักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น ด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, 24, สิงหาคม)			
			2551	อนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา แหล่งเรียนรู้ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2551ก) อนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนา แหล่งเรียนรู้ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2551ข)

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
			คั่นควา วิจัย อนุรักษ์ เผยแพร่ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2551ค)	
			2554 - วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของ นโยบายเศรษฐกิจ - การท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์เพื่อเพิ่มรายได้ - ส่งเสริมศิลป วัฒนธรรมเพื่อพัฒนา สังคมและคุณภาพ ชีวิต - ส่งเสริมศิลป วัฒนธรรมเพื่อพัฒนา สังคมและคุณภาพ ชีวิต และสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2554)	
2555		ฉ. 11 เน้นการเรียนรู้ (2555- ตลอดชีวิต พัฒนา 2559) หลักสูตรและปรับ กระบวนการเรียน การสอนที่เอื้อต่อ การพัฒนาผู้เรียน อย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับ ภูมิสังคม โดย บูรณาการ การเรียนรู้		

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ดนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
		ฉ. 11 ให้หลากหลาย (2555- ทั้งด้านวิชาการ 2559) ทักษะชีวิต และ (ต่อ) นันทนาการที่ ครอบคลุมทั้ง ศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา (สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2555)		
			2557 นโยบายด้าน การศึกษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและ ภาษาถิ่น ภูมิปัญญา ท้องถิ่น รวมทั้งความ หลากหลายของ ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้าง ความภาคภูมิใจใน ประวัติศาสตร์ และ ความเป็นไทย นำไป สู่การสร้างภาพ สัมพันธ์อันดีในระดับ ประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และ ระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจ ให้แก่ประเทศ (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2557)	

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
2560	2560 ม. 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริม ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงาม ทั้งของท้องถิ่น และของชาติ ม. 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่ สาธารณะสำหรับ กิจกรรมที่ เกี่ยวข้องรวมทั้ง ส่งเสริมและ สนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน และองค์กร ปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิ และมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ ด้วย			

ตารางที่ 5.5 สรุปและแสดงช่วงเวลาในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนตรี (ต่อ)

พ.ศ.	รัฐธรรมนูญ	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	คำแถลงนโยบาย	พรบ.การศึกษา
	ม. 70 รัฐพึง ส่งเสริมและให้ ความคุ้มครอง ชาวไทยกลุ่ม ชชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิต ในสังคมตาม วัฒนธรรม ประเพณี และ วิถีชีวิตดั้งเดิม ตามความสมัครใจ ได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้เท่าที่ไม่เป็น การขัดต่อความ สงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือเป็นอันตราย ต่อความมั่นคง ของรัฐ หรือ สุขภาพอนามัย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, 6, เมษายน)			

1.2 ผลการวิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนคนตรี

จากการศึกษาเอกสารเชิงนโยบายข้างต้น อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พบว่า เอกสารดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นมุมมองของภาครัฐที่มีต่อคนตรีผ่านการกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ

ในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยมุ่งนำเสนอคนตรีในมุมมองของภาครัฐที่สะท้อนผ่านนโยบายที่ภาครัฐเป็นผู้กำหนด โดยนำเสนอในมิติต่างๆ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอหลักฐานหรือข้อความยืนยันจากเอกสารเชิงนโยบายเพื่อเป็นตัวอย่างเท่านั้น และในการนำเสนอในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยมิได้นำเสนอประเด็นตามกรอบของเวลา แต่นำเสนอตามกรอบของประเด็นต่างๆ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับศิลปะและวัฒนธรรมในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากกำหนดกฎหมายและนโยบายต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่าศิลปะและวัฒนธรรมนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญของประเทศ มีความจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน ศึกษา อนุรักษ์ พัฒนา ปกป้อง เผยแพร่ รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนได้เกิดความซาบซึ้ง ทั้งนี้ ศิลปะและวัฒนธรรมในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมในมิติอื่นๆ กล่าวคือ เมื่อศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมที่สำคัญแล้ว ทำให้เกิดกฎหมายและนโยบายต่างๆ ซึ่งสะท้อนมุมมองของภาครัฐและคณะผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ให้หวัชข้อถัดไป

นอกจากนี้ เนื่องจากศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทย ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของรัฐและประชาชนหนึ่งที่สำคัญ คือ การสนับสนุน ปกป้อง รักษา รวมถึงการเผยแพร่วัฒนธรรมในฐานะมรดกของชาติดังปรากฏอยู่ในหลายมาตราตราในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับ เช่น ในมาตรา 57 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2560 ได้ระบุบทบาทของรัฐว่า

“มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย” เป็นต้น หรือในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2552-2559 ได้ระบุไว้ในแนวนโยบาย 1.2 ว่า

“แนวนโยบาย 1.2 ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริต ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง กรอบการดำเนินการ 1.2.1 จัดให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความจริงของชีวิตและธรรมชาติ หลักธรรมของศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ไทย วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ รวมทั้งหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษาเพื่อความปลอดภัย” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 27) ซึ่งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั้งหมดจึงสามารถสรุปได้ว่า ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทยจึงปรากฏอยู่ในเอกสารเชิงนโยบายทุกฉบับของภาครัฐ

1.2.2 ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ในมุมมองของภาครัฐ ศิลปะและวัฒนธรรมถือเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยให้เกิดหลักการและความชัดเจนและใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการพื้นฐานในการต่อยอดให้เกิดประโยชน์ด้านอื่นๆ ที่เด่นชัดที่สุดคือ การนำองค์ความรู้ (เนื้อหา) ไปเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ในระดับต่างๆ ทั้งนี้ มุมมองดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญว่าศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 2.1

ภาครัฐได้สะท้อนให้เห็นว่าศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้ ด้วยการกำหนดให้มีการศึกษาวิจัยและบรรจุไว้ในหลักสูตรในฐานเนื้อหาการเรียน และผลการเรียนรู้ เช่น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ได้ระบุไว้ในหมวด 4 แนวการศึกษา ตามมาตรา 23 ว่า

“หมวด 4 แนวการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข”

นอกจากนี้ สิ่งสะท้อนที่สำคัญประการหนึ่งจากนโยบายรัฐที่แสดงให้เห็นว่า รัฐมองศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้หนึ่ง คือ การกำหนดบทบาทของอุดมศึกษาในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในปี 2519 ตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 โดยมี นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ระบุว่า

“ในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา รัฐบาลนี้ถือว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน เป็นสถานศึกษาและวิจัย ซึ่งมีหน้าที่หลักในการพัฒนาการศึกษาให้ประเทศไทยพึ่งตนเองได้ ในทางวิชาการสถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติหน้าที่หลักให้สมบูรณ์ คือ สอน ค้นคว้า บุกเบิก แสวงหาความรู้ใหม่ด้วยการวิจัย เรียบเรียงตำรา ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และธำรงไว้ ถ้วยทอด พัฒนา มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ รัฐบาลนี้จะให้เสรีภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการแก่สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งไม่ขัดต่อนโยบายโครงการและเอกลักษณ์ของการศึกษาของชาติ ” เป็นต้น

(สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2519, หน้า 18.)

ทั้งนี้ แนวคิดและมุมมองเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ในระบบทางการศึกษานี้ ได้รับการสืบทอดมากระทั่งปัจจุบัน

1.2.3 ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นนันทนาการ

ในแง่มุมหนึ่ง ภาครัฐมองศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสื่อนันทนาการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การพัฒนาจิตใจของประชาชนและการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน นโยบายที่สะท้อนให้เห็นมุมมองดังกล่าวปรากฏอยู่ในเอกสารเชิงนโยบายในหมวดสังคมและการศึกษาหลายฉบับทั้งในรัฐธรรมนูญฯ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและคำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรีอาทิเช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.2534 ได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ในหมวดที่ 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ ว่า

“มาตรา 72 รัฐพึงรักษาและส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ...

มาตรา 73 รัฐพึงส่งเสริมการศึกษา การท่องเที่ยวและนันทนาการ”

(ราชกิจจานุเบกษา, 2534, 9, ธันวาคม)

อย่างไรก็ตาม รัฐใช้คำที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับดนตรี อาทิเช่น นันทนาการ กิจกรรมพิเศษ ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมเสริม ความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งโดยรวมแล้ว ดนตรีจะถูกรวม หรือจัดหมวดหมู่ให้อยู่ร่วมกับ กีฬา การท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการต่างๆ

1.2.4 ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ได้มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่ท้องถิ่น ดังปรากฏในหมวดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ประเด็นด้านศิลปะและวัฒนธรรมกลายเป็นประเด็นสำคัญที่กล่าวถึงและมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรดังกล่าว ในฐานะเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และผู้คนในแต่ละพื้นที่ เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้ระบุไว้ในส่วนที่ 3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน บทที่ 4 การสร้างเสริมวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ไว้ในข้อ 2 ว่า

“2. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและนำมิติ

ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา โดย 2.1 ปรับเนื้อหาสาระหลักสูตร

การศึกษาทุกระดับให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม โดยการปรับกระบวนการ

เรียนรู้ที่ใช้ความจริงเป็นหลักและมีการเรียนรู้จากฐานทางวัฒนธรรม

2.2 ส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้รวมทั้งการสังเคราะห์

ข้อมูลข่าวสารและผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาให้สูงขึ้น
 2.3 สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสม่ำเสมอ และการสร้าง
 สื่อสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม 2.4 ส่งเสริมวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวและ
 การพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, หน้า 55.)

ในมติดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นว่า ภาครัฐให้ความสำคัญกับความหลากหลายของพื้นที่
 และผู้คน รวมถึงการบริหารจัดการที่ควรให้ใช้บริบทที่แตกต่างกันมาเป็นประเด็นในการพัฒนา
 นอกจากนี้ ศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นยังส่งผลโดยตรงต่อนโยบายเศรษฐกิจ
 โดยเฉพาะด้านการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

1.2.5 ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นวัตถุดิบทางเศรษฐกิจและธุรกิจการท่องเที่ยว

ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นประเด็นหนึ่งที่กล่าวถึงในนโยบายทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในฐานะจุดเด่นของท้องถิ่นที่จะสามารถสนับสนุนอุตสาหกรรม
 ท่องเที่ยวด้วย เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ในส่วนที่ 4
 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้
 อย่างยั่งยืน ข้อ 3 ได้ระบุเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการไว้ว่า

“พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ โดยมีแนวทาง
 การพัฒนา ดังนี้ 2.1) ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดย
 ดำเนินการ [ข้อย่อยที่] 2) พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยว ตามศักยภาพของ
 พื้นที่ เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด อาทิ
 การท่องเที่ยว โดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและ
 วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิง
 กีฬาและการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม”

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 94.)

ในการสนับสนุนเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมให้เป็นฐานด้านการท่องเที่ยว
 เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ พื้นฟู รวมถึงการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก...

1.2.6 ศิลปะ เป็นความสามารถพิเศษ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 2555-2559 ภาครัฐให้ความสำคัญกับศิลปะและดนตรีในฐานะความสามารถพิเศษ โดยได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนในข้อ 5 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ในข้อย่อยที่ 5.2 ประเด็นย่อยที่ 5.2.2 (2) ไว้ว่า

“ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง”
(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 46.)

ถือเป็นมุมมองต่อดนตรีจากภาครัฐครั้งแรก ที่เห็นว่าควรพัฒนาบุคลากรด้านศิลปะและดนตรี (ศิลปิน) โดยการค้นหาผู้ที่มีความสามารถและพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ

1.2.7 ศิลปะ เป็นวิชาชีพ

แม้ที่จะมีการระบุถึงการพัฒนาศักยภาพของศิลปินสู่ความเป็นเลิศตามข้อ 3.6 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 11 แต่การให้ความสำคัญกับดนตรีในฐานะเป็น “อาชีพ” ภาครัฐได้เห็นความสำคัญและควรพัฒนาอย่างจริงจังมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2510-2514 แล้ว จากการกำหนดแผนในการตั้งคณะดุริยางคศิลป์ (ดูเพิ่ม 1.2.2) นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ภาครัฐต้องการผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีผ่านระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพทางด้านดนตรีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมานี้ สะท้อนให้เห็นการรับรู้และการสนองตอบของรัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐต่อดนตรีในหลากหลายมิติ ในมุมมองของภาครัฐ ดนตรีเป็นทั้งวัฒนธรรม เป็นเครื่องนันทนาการ เป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลাজิตใจ เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นองค์ความรู้และเป็นอาชีพ ซึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐได้เห็นความสำคัญและมีการกำหนดออกมาเป็นทั้งกฎหมายและนโยบายต่างๆ ดังที่ปรากฏข้างต้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน ดนตรีศึกษาและวิธีการสอนดนตรีที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทย

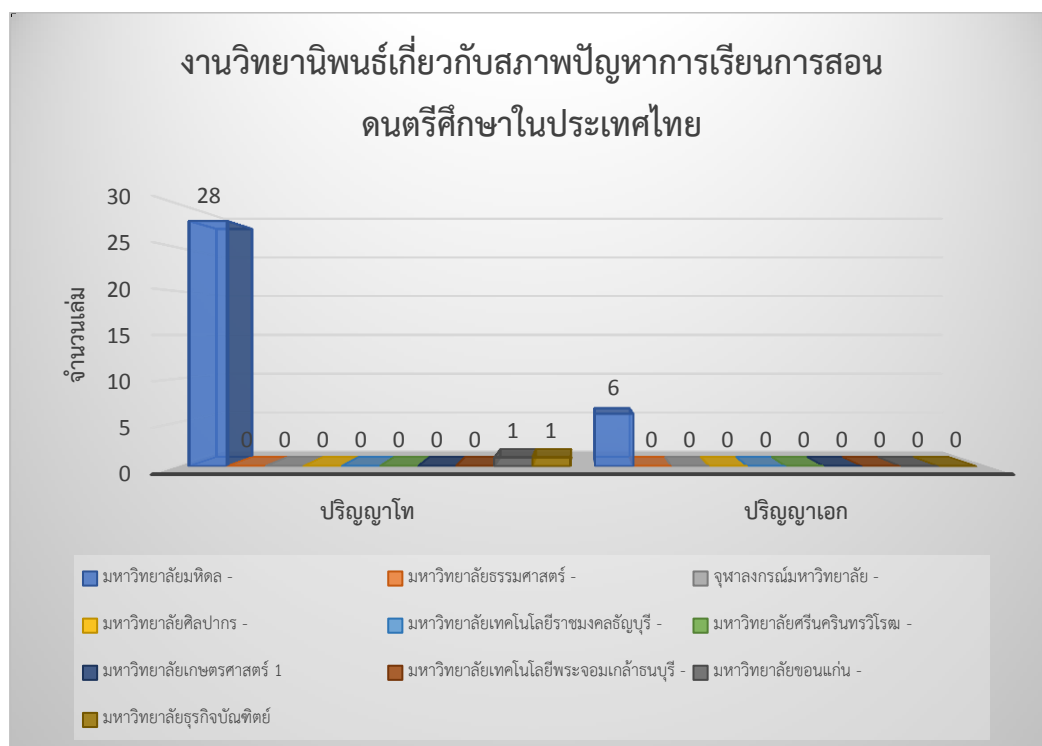
คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย คณะผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

2.1 ผลวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา ในประเทศไทย

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย พบงานวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัย 10 แห่ง รวมทั้งหมด 44 เล่ม แบ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 เล่ม ปริญญาโท จำนวน 38 เล่ม และปริญญาเอก จำนวน 6 เล่ม

ตารางที่ 5.6 จำนวนงานวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาใน ประเทศไทย

ผลงานวิทยานิพนธ์	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	รวม
มหาวิทยาลัยมหิดล	-	28	6	34
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	-	1	-	1
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	-	2	-	2
มหาวิทยาลัยศิลปากร	-	2	-	2
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	-	1	-	1
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	-	1	-	1
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1	-	-	1
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	-	1	-	1
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	1	-	1
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	-	1	-	1
ผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด	1	38	6	45

นอกจากนี้ ยังพบบทความที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย ตีพิมพ์ในวารสารที่เข้าฐาน TCI: Thai-Journal Citation Index Centre (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) อย่างเช่น วารสารดนตรีมหาวิทยาลัยรังสิต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล วารสารภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น มีทั้งหมด 6 วารสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5.7 จำนวนบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เข้าฐาน TCI : Thai-Journal Citation Index Centre (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย

ชื่อ วารสาร / บทความวิจัย	จำนวน
วารสารนเรศวรวิจัย	1
วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี	1
วารสารราชพฤกษ์	1
วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	1
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล, วารสารภาษาและวัฒนธรรม	1
วารสารดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต	1
ทั้งหมด	6

จากข้อมูลจำนวนวิทยานิพนธ์และจำนวนบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ พบว่า การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย เป็นหัวข้อที่มีผู้สนใจศึกษา มากหัวข้อหนึ่ง โดยงานวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยมหิดลพบการศึกษาเรื่องนี้มากที่สุดเมื่อเทียบกับ สถาบันอื่น คือมีจำนวน 34 เล่ม ลำดับรองลงมา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ศิลปากรที่มีจำนวนเท่ากัน สถาบันละ 2 เล่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยขอนำเสนอสภาพปัญหาต่างๆ เรียงตามลำดับความถี่ของจำนวนเล่มที่พบ ดังนี้

2.1.1 ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ในทักษะดนตรี)

ปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ในทักษะดนตรี) หรือบุคลากร คณาจารย์ที่มีวุฒิ ทางดนตรี หรือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดนตรี เป็นปัญหาลำดับที่ 1 มีความถี่ 32 เล่ม โดยพบว่ามี การศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาของการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคลากรทางด้านดนตรี มีมาตั้งแต่ พ.ศ.2542 จนถึง พ.ศ.2559 เป็นระยะเวลาประมาณ ปี 17 ปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบให้ เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาดังนี้

2.1.1.1 ครูไม่สามารถเขียนแผนการสอนและเตรียมการสอนได้ รวมไปถึง ไม่มีศักยภาพทางด้านการสอนดนตรี (กนก ศิริกุล, 2546; จิระศักดิ์ ย่านกลาง, 2542; ชัชวาล ปลื้ม สำราญ, 2543; นคร คำร้อง, 2545; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; สุภัสสา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544; หัตยา แผ่นชัยภูมิ, 2542)

2.1.1.2 ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดนตรี ทำให้ขาดความเชื่อมั่นใน กิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งไม่สอนหรือสอนไม่ครบตามเนื้อหา รวมไปถึงกลุ่มอาจารย์ไม่มี ความรู้ในการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้น (กนก ศิริกุล, 2546; กิจชัย ส่องเนตร, 2545; จิรพร สีนสมบัติ, 2547; ทรงศักดิ์ ปัทมรุจ, 2549; ปทุมมาลย์ ทรงสกุล, 2546; พิมลพรรณ เกษมนกุลฤกษ์, 2549; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; สุภัสสา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544)

2.1.1.3 ครูใช้วิธีการสอนโดยเลือกเฉพาะเนื้อหาที่ตนเองสอนได้ จาก หนังสือเสริมแล้วนำมาสอนโดยไม่มีการศึกษาแผนการสอน ไม่สามารถสอนซ่อมเสริมหรือช่วย แก้ปัญหาในจุดที่นักเรียนมีปัญหาได้ รวมทั้งไม่สามารถวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้

2.1.1.4 ครูไม่เชี่ยวชาญการวัดผลและการประเมินผล หรือการถ่ายทอด องค์ความรู้แก่นักเรียน โดยปัญหาดังกล่าวจะพบมากในระดับโรงเรียนของกลุ่มอาจารย์ดนตรีไทย เนื่องจากอาจารย์ไม่มีความรู้ด้านการวัดผล และการประเมินผลนักเรียน ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนา องค์การ อีกทั้งอาจารย์เป็นศิลปินที่มีความรู้ด้านทักษะ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เด็ก นักเรียนได้อย่างดี ครบถ้วนในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เด็กนักเรียนไม่เข้าใจที่อาจารย์สอนใน รายวิชานั้นๆ (กิจชัย ส่องเนตร, 2545; ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550; นคร คำร้อง, 2545; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557a; วิมล กมลาคณ์, 2551; สุภัสสา โพธิ์เงิน, 2554)

สรุปได้ว่า ครูสอนดนตรีส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่พบจากการสำรวจงานวิจัย ไม่ได้เรียนจบวิชาเอกดนตรี แต่จบการศึกษาวิชาเอกอื่นๆ อย่างเช่น วิชาเอกภาษาไทย วิชาเอกพลศึกษา เป็นต้น ทำให้ครูสอนวิชาดนตรีไม่สามารถสอนวิชาดนตรีตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถมศึกษาเขตตำบลบางพลวงทั้งหมด ไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญที่จบด้านดนตรีศึกษา ทำให้ผู้สอนไม่สามารถสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (ทศไนย อายุเจริญ, 2535; ธนกรณ์ โพธิเวส, 2559a; นนทนนท์ เชื้อพลาภิจ, 2551; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; นารุณณ ถาวรปิยกุล, 2543; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557a; พงศ์พันธ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; สุภัทรชัย กระสินหอม, 2550; สุเมธ สุรินทร์, 2544; อติศร ศรีอรัญ, 2558; อนรรฆ จรรย์ยานนท์, 2554)

2.1.2 ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี และสภาพของห้องเรียน อาคารเรียน ไม่เหมาะสม

ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี และสภาพของห้องเรียน อาคารเรียน ไม่เหมาะสม พบว่าเป็นปัญหาที่พบในระดับที่สองซึ่งมีความถี่ 26 เล่ม โดยมีการศึกษางานวิจัยตั้งแต่ พ.ศ.2542-2560 เป็นระยะเวลา 19 ปี ปัญหาที่พบคือ

2.1.2.1 ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรีจำนวนมาก รวมทั้งสภาพของห้องเรียน ห้องซ้อม ห้องแสดง อาคารเรียนที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในโรงเรียน (กนก ศิริกุล, 2546; เกษม รักษาเคน, 2543; จิระศักดิ์ ย่านกลาง, 2542; ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543; ทรงศักดิ์ ปัทมรุจ, 2549; นคร คำร้อง, 2545; นิมิตาภรณ์ ลับแล, 2543; ปทุมมาลย์ ทรงสกุล, 2546; วิชราวลี ดาโต๊ะ, 2546; วิมล กมลาศน์, 2551; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; หัตยา แผ่นชัยภูมิ, 2542)

2.1.2.2 ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์จำนวนมาก เช่น สื่อการสอนดนตรีส่วนใหญ่ ไม่ได้ถูกผลิตเพื่อใช้ในการสอนวิชาดนตรีโดยตรง ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะนำมาใช้ในการสอนองค์ประกอบดนตรี ประเภทเพลงหรือดุริยวรรณกรรมทางดนตรี และถูกใช้งานมานาน ทำให้สภาพชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ในปัจจุบัน อีกทั้ง อุปกรณ์วิชาดนตรีที่ขาดแคลน เช่น แผนภูมิเพลง แผนภูมิสัญลักษณ์ทางดนตรี แผนภาพเครื่องดนตรีมีอยู่น้อยมาก ไม่เพียงพอกับความต้องการ และไม่มีสื่อการสอนวิชาดนตรีหลายชนิด ได้แก่ แผ่นดิสก์ ม้วนวีดีโอ เกี่ยวกับวิชาดนตรี ชุดการสอนวิชาดนตรี และสไลด์เกี่ยวกับการสอนวิชาดนตรี เป็นต้น (สุเมธ สุรินทร์, 2544; สุรพล นามเสนาม, 2556)

2.1.3 ปัญหาทางด้านหลักสูตรดนตรี

ปัญหาทางหลักสูตรดนตรีมีมาตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2542 ถึง พ.ศ.2560 เป็นระยะเวลา 18 ปี พบงานวิจัย จำนวน 24 เล่ม ผลงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงข้อมูลว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ เนื่องจากไม่สามารถสอนได้ตามหลักสูตรนั้นๆ หรือหลักสูตรไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนในสภาพท้องถิ่นนั้นๆ ตัวอย่างของปัญหาที่พบ เช่น

2.1.3.1 โรงเรียนไม่สามารถเขียนหลักสูตรได้เอง ส่งผลถึงกลุ่มอาจารย์ดนตรีไม่สามารถเตรียมการสอน หรือหาวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรได้ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาหลักอย่างหนึ่งของปัญหาของการจัดการเรียนสอนดนตรีในประเทศไทย (กุมาริ สุวรรณสิงห์, 2543; ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543; นิมิตาภรณ์ ลับแล, 2543; นิรัตน์ เล็กสราวุธ, 2550; พิมพ์ชนก คำชู, 2555; วรรณวุฒิ วรรณารุณ, 2553; สมศักดิ์ พนเสาวภาคย์, 2541; เหนือดวง พูลเพิ่ม, 2560)

2.1.3.2 ลักษณะหลักสูตรดนตรีในโรงเรียนมีการกำหนดหลักการและจุดประสงค์ของหลักสูตรดนตรีกว้าง เพื่อใช้สำหรับการสอนนักเรียนทั่วประเทศ ดังนั้นโรงเรียนที่จะทำการสอนดนตรีจึงต้องมีอาจารย์ดนตรีที่มีความสามารถสูงกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะออกแบบหลักสูตรและแผนการสอนด้วยตัวเองเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ปัญหาของหลักสูตรที่พบ คือหลักสูตรจะมุ่งเน้นเนื้อหาสาระทางด้านดนตรีน้อย เพียงในระดับพื้นฐาน แต่ไม่ได้กำหนดทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี เนื้อหาดนตรีที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งหากครูขาดความรู้ความสามารถในการกำหนดทักษะปฏิบัติและเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงลงในหลักหลักสูตรด้วยตนเองแล้ว จะทำให้การเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จ (กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; จารุวรรณ สนิทรัมย์, 2557; จิตตพันธ์ แสนเมือง, 2544; จิระพร พนมวัน ณ อยุธยา, 2544; ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550; นัทธี เชียงชนะนา, 2556; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557a; ภาศิพันธุ์ เกสรประทุม, 2554; ศิริมา พนาภินันท์, 2552; สุภัสสา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544; เสาวนีย์ ปรัชญาเกรียงไกร, 2543)

2.1.3.3 ปัญหาของแผนการเรียน การเตรียมสอน มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร รวมไปถึงอาจารย์สอน นับว่าเป็นปัญหาอีกประการที่มีความสำคัญ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถมศึกษาในเทศบาลตำบลต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ไม่ได้จัดทำโครงการสอนวิชาดนตรีด้วยตัวเอง เนื่องจากครูไม่ถนัดการสอนวิชาดนตรี รวมไปถึงไม่ได้จัดทำแผนการเรียนการสอนหรือการเตรียมการสอน ดังนั้นครูจึงใช้แผนการสอนแบบสำเร็จรูป เพื่อนำมาประกอบการสอน การสอนจะเลือกเนื้อหาที่พอสอนได้ มาใช้ประกอบการสอน จึงทำให้เนื้อหาสาระทางดนตรีที่จำเป็นสำหรับเด็กขาดหายไป (กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; จารุวรรณ สนิทรัมย์, 2557; จิระศักดิ์ ยานกลาง, 2542; พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; อติศร ศรีอริญ, 2558)

2.1.4 ปัญหาของระบบการบริหาร

ปัญหาของระบบการบริหาร พบว่าเป็นปัญหาที่พบในระดับที่ 4 ซึ่งมีความถี่ 14 เล่ม โดยมีการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2560 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับดนตรี หรือให้ความสำคัญกับดนตรีน้อย เนื่องจากคิดว่าวิชาดนตรีเป็นวิชาสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เหมาะสม รวมไปถึงไม่สามารถนำไปใช้ในการเรียนต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

ดังนั้นผู้บริหารจึงไม่มีนโยบายที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาดนตรีอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ไม่มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนดนตรี หรือไม่มีการนิเทศการเรียนการสอนดนตรีโดยตรง สรุปได้ว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี ไม่ให้ความสำคัญกับวิชาดนตรี (กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; ต่อพงษ์ อุตระพงศ์, 2551; นคร คำร้อง, 2545; วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช, 2556; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; สุภัสชา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544)

2.1.5 ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ

ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ พบว่าเป็นปัญหาในระดับที่ 5 ซึ่งมีความถี่ 12 เล่ม โดยมีการศึกษาตั้งแต่ 2535 ถึง 2558 ผลของงานวิจัยแสดงข้อมูล “สถานศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทย ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนทางดนตรี อย่างเช่น ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี ทำให้มีเครื่องดนตรีที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ขาดงบประมาณในการจ้างครูสอนดนตรีโดยเฉพาะ หรือผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นครูที่สอนกลุ่มจากสาระอื่นด้วย ทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาจัดกิจกรรมการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาดนตรีต่ำ เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อดนตรี (เกษม รักษาเคน, 2543; จิรพร สีนสมบัติ, 2547; นคร คำร้อง, 2545; ปทุมมาลย์ ทรงสกุล, 2546; วรรณวุฒิ วรรณารุณ, 2553; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; สุเมธ สุรินทร์, 2544)

2.1.6 ปัญหาขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี

ปัญหาขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี พบว่าเป็นปัญหาลำดับที่ 6 มีความถี่ 4 เล่ม ปัญหาดังกล่าวทำให้เด็กนักเรียนไม่มีกิจกรรมทางดนตรีในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกในเครื่องดนตรีที่เล่น ส่งผลให้เด็กนักเรียนไม่มีแรงจูงใจในการเรียน และไม่มีเป้าหมายของการฝึกซ้อมที่ชัดเจน (กิจชัย ส่องเนตร, 2545; จิตตพันธ์ แสนเมือง, 2544)

2.1.7 ปัญหาหัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้สอนมีแนวคิดต่างกัน

ปัญหาหัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้สอน มีแนวคิดที่แตกต่างกัน พบว่าเป็นปัญหาลำดับสุดท้ายมีความถี่ 3 เล่ม ผลการวิจัยพบว่าหัวหน้าสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่แตกต่างกัน อย่างเช่น การใช้หลักสูตร (ต่อพงษ์ อุตระพงศ์, 2551; วีระชัย จารยรัตน์, 2544; สุเมธ สุรินทร์, 2544) จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปดังแสดงในตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ในระดับ
ปริญญาตรี โท และเอก รวมไปถึงบทความวิจัย

ปัญหาของการจัดการเรียนใน ประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมถึงบทความวิจัย	อ้างอิง (ชื่อ, ปี)	ความถี่
1. ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญหรือ บุคลากร คณาจารย์ที่มีวุฒิ ทางด้านดนตรี	(กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; กิจชัย ส่องเนตร, 2545; กุมาริ สุวรรณสิงห์, 2543; เกษม รักษาเคน, 2543; จิรพร สันสมบัติ, 2547; จิระศักดิ์ ย่านกลาง, 2542; ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543; ฐิติพัฒน์ โกเมนพรรณกุล, 2554; ต่อพงษ์ อุตรพงศ์, 2551; ทรงศักดิ์ ปัทมรุจ, 2549; ทศไนย อายุเจริญ, 2535; ธนกรณ โพธิเวส, 2559b; ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550; นคร คำร้อง, 2545; นนทนันท์ เชื้อพลากิจ, 2551; นันทวรรณ หัสดี, 2556; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; นาฐคุณ ถาวรปิยกุล, 2543; ปทุมมालย์ ทรงสกุล, 2546; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557ก; พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; พิมลพรรณ เกษมนกุลฤกษ์, 2549; ภาศิพันธุ์ เกสรประทุม, 2554; วิมล กมลาศน์, 2551; วีระชัย จารย์รัตน์, 2544; สุภัสชา โพธิ์เงิน, 2554; สุภัทรชัย กระสินหอม, 2550; สุเมธ สุรินทร์, 2544; หัตยา แผ่นชัยภูมิ, 2542; อติศร ศรีอริย์, 2558; อนรรฆ จรรย์ยานนท์, 2554)	32
2. ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องดนตรี และสภาพของ ห้องเรียน อาคารเรียนไม่เหมาะสม	(กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; เกษม รักษาเคน, 2543; จิระศักดิ์ ย่านกลาง, 2542; ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543; ชิตพงษ์ ตรีมาศ, 2555; ฐิติพัฒน์ โกเมนพรรณกุล, 2554; ทรงศักดิ์ ปัทมรุจ, 2549; ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550; นคร คำร้อง, 2545; นันทวรรณ หัสดี, 2556; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; นิมิตาภรณ์ ลับแล, 2543; ปทุมมालย์ ทรงสกุล, 2546; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557a; พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; วัชราวลี ดาโต๊ะ, 2546; วิภาสินี เมลานนท์,	26

ตารางที่ 5.8 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ในระดับ
ปริญญาตรี โท และเอก รวมไปถึงบทความวิจัย (ต่อ)

ปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมไปถึงบทความวิจัย	อ้างอิง (ชื่อ, ปี)	ความถี่
	2555; วิมล กมลาคัน, 2551; วีระชัย จารย์รัตน์, 2544; สุภัทรชัย กระสินหอม, 2550; สุเมธ สุรินทร์, 2544; สุรพล นามเสนา, 2556; หทัยา แผ่นชัยภูมิ, 2542; อติสร ศรีอรัญ, 2558; อนรรฆ จรรย์ยานนท์, 2554)	
3. ปัญหาทางด้านหลักสูตร แผนการเรียนการสอน การเตรียมการสอน	(กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; กุมารี สุวรรณสิงห์, 2543; จารุวรรณ สนิทรัมย์, 2557; จิตตพันธ์ แสนเมือง, 2544; จิระพร พนมวัน ณ อยุธยา, 2544; จิระศักดิ์ ย่านกลาง, 2542; ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543; นัทธี เชียงชนะนา, 2556; นิมิตาภรณ์ ลับแล, 2543; นิรัตน์ เล็กสราวุธ, 2550; พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; พิมพชนก คำชู, 2555; ภาศิพันธุ์ เกสรประทุม, 2554; วรรณวุฒิ วรรณารุณ, 2553; ศิริมา พนาภินันท์, 2552; สมศักดิ์ พนเสาวภาคย์, 2541; สุภัชชา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544; เสาวนีย์ ปรัชญาเกรียงไกร, 2543; หทัยา แผ่นชัยภูมิ, 2542; เหนือดวง พูลเพิ่ม, 2560; อติสร ศรีอรัญ, 2558)	24
4. ปัญหาของระบบการบริหาร ในสถาบันการศึกษาของผู้บริหาร	(กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; ชิตพงษ์ ตรีมาศ, 2555; ต่อพงษ์ อุดรพงศ์, 2551; นคร คำร้อง, 2545; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557a; วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช, 2556; วีระชัย จารย์รัตน์, 2544; สุเมธ สุรินทร์, 2544; สุรพล นามเสนา, 2556; อติสร ศรีอรัญ, 2558; อนรรฆ จรรย์ยานนท์, 2554)	13

ตารางที่ 5.8 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ในระดับ
ปริญญาตรี โท และเอก รวมไปถึงบทความวิจัย (ต่อ)

ปัญหาของการจัดการเรียนในประเทศไทยจากงานวิทยานิพนธ์ ในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมถึงบทความวิจัย	อ้างอิง (ชื่อ, ปี)	ความถี่
5. ขาดแคลนงบประมาณ	(กนก ศิริกุล, 2546; กรกนก สร้อยอินทร์, 2551; เกษม รักษาเคน, 2543; จิรพร สีนสมบัติ, 2547; ทศไนย อายุเจริญ, 2535; นคร คำร้อง, 2545; ปทุมมาลย์ ทรงสกุล, 2546; วรรณวุฒิ วรรณารุณ, 2553; วีระชัย จารย์รัตน์, 2544; สุภัสชา โพธิ์เงิน, 2554; สุเมธ สุรินทร์, 2544; อติศร ศรีอริญ, 2558)	12
6. ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี	(กิจชัย ส่องเนตร, 2545; จิตตพันธ์ แสนเมือง, 2544; สุรพล นามเสนา, 2556)	4
7. ปัญหาหัวหน้าสถานการศึกษา และครูผู้สอนมีแนวคิดต่างกัน	(ต่อพงษ์ อุดรพงศ์, 2551; วีระชัย จารย์รัตน์, 2544; สุเมธ สุรินทร์, 2544)	3

2.2 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทย ทางด้านดนตรีสากล

จากการเก็บข้อมูลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า วิธีการเรียนการสอนดนตรีสากลของไทยนั้น นิยมนำแนวคิดทฤษฎีมาจากนักวิชาการทางดนตรีศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งแนวคิดที่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้มากมาจากหลักการสอนของนักวิชาการทางดนตรี 3 ท่าน คือ โซลตาน โคดาย, คาร์ล ออร์ฟ และเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ โดยทั้ง 3 ท่าน โดยมีแนวทางในการสอนดนตรี ดังนี้

แนวทางการสอนดนตรีโคดาย (Kodaly Approach) ของ โซลตาน โคดาย (Zoltán Kodály, 1882–1967) นักการศึกษาดนตรีและนักประพันธ์เพลงชาวฮังการี มีหลักการในการจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก มีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เน้นการสอนร้องเพลงเป็นหลัก จากแนวคิดที่ว่า การร้องเพลงเป็นการใช้เสียงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ดนตรีสำหรับเด็ก หรือพัฒนาการทางดนตรีจึงควรได้รับการพัฒนาไปเช่นเดียวกับพัฒนาการทางภาษา เริ่มต้นจากการฟังก่อนที่จะร้องหรือเล่นดนตรี และเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น ก็สามารถฝึกอ่านโน้ตเขียนโน้ตดนตรีได้ โคดายมีวิธีการใช้สัญลักษณ์มือในกิจกรรมการสอน และใช้การอ่านโน้ตด้วยระบบ

ซอล-ฟา ซึ่งสามารถฝึกโสตประสาททางดนตรี ผู้เรียนได้ทั้งเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ทำนอง และการประสานเสียง รวมทั้งฝึกร้องเพลงตามแบบฝึกหัดที่มีการแบ่งเป็นระดับขั้นต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนจากการศึกษาพบงานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการสอนด้วยแนวคิดของ โคคาย ในประเทศไทย ดังนี้

1) งานวิจัย เรื่อง การใช้หลักสูตรการสอนดนตรีสากล โดยใช้วิธีการตามแบบของโคคายกับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเกษตรศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนมีทักษะทางดนตรีสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ธวัชชัย นาควงษ์, 2544)

2) งานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์เพลงที่ใช้ในกิจกรรมการสอนร้องเพลงตามแนวคิดของ โคคาย โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัด กรุงเทพมหานคร มีการเรียนร้องเพลงได้ตรงกับกิจกรรมการร้องเพลงอย่างมีทักษะทางดนตรีที่สูงขึ้น (ยุพิน รัตนเกลี้ยงศักดิ์, 2542)

3) งานวิจัย เรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย ที่มีต่อทักษะทางดนตรี การร้องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย ทำให้นักเรียนมีทักษะทางดนตรีการร้องมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นงจิตร แก้วไชย, 2547)

4) งานวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย ที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย มีทักษะทางดนตรีมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศศิธิต ณะชัย, 2551)

5) งานวิจัย เรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย ที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การเลือกใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคคาย ในการสอนทักษะดนตรี ช่วยให้นักเรียนที่ไม่มีทักษะทางด้านดนตรีในโรงเรียน มีทักษะทางดนตรีมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วรรณวุฒิ วรรณารุณ, 2553)

6) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของ โคคาย ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนดนตรีตามแบบของ โคคาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิธีการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีในระดับพื้นฐานได้เป็นอย่างมาก สอนให้ผู้เรียนระดับปฐมวัยเข้าใจสัญลักษณ์ทางดนตรีและการอ่านโน้ตเรื่อง จังหวะ ระดับเสียง ประโยคเพลง สามารถสร้างแบบฝึกหัดขึ้นมาใหม่ได้ไม่สิ้นสุด สามารถเติมเต็มแนวคิดทางดนตรีได้ตามที่ผู้เขียนแบบเรียนต้องการ (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557ข)

7) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนขับร้อง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีสอนซึ่งปรับปรุงจากวิธีสอนดนตรีแบบโคคายกับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนปกติ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50 จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการสอนแบบ โคตาย มีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดกิจกรรมการสอนแบบปกติ ช่วยให้มีเจตคติทางการเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนวิชาขับร้องนำไปใช้ในการจัด การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์ของรายวิชาต่อไป (สุธาสินี ถิระพันธ์, คมกริช การินทร์, และพล คัมปิงส์, 2559)

8) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวคิดของ โคตาย ที่มีต่อการตอบสนองในการสื่อสารทางสังคม ของเด็กออทิสซึม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดวิธีการสอนของ โคตาย มีผลต่อการ ส่งเสริมการตอบสนองในการสื่อสารทางสังคมของเด็กออทิสซึมได้เป็นอย่างดี (นัทธี เชียงชนะ, 2556)

9) งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะในการจำแนกคุณลักษณะเสียงสูง-ต่ำของตัวโน้ต โดยการ ใช้สัญลักษณ์มือแทนระดับเสียงตัวโน้ตตามแนวการสอนของ โคตาย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้สัญลักษณ์มือ แทนระดับเสียงตัวโน้ต (Hand Sing) ตามแนวการสอนของ โคตาย (Kodály method) มีทักษะในการ จำแนกคุณลักษณะเสียงสูง-ต่ำของตัวโน้ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จัดอยู่ในเกณฑ์การประเมินดีมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (พัฒน์ณรี สิริวัฒนโชติ, 2560)

จากตัวอย่าง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยแนวคิดของ โคตาย ที่ยกมาข้างต้น แสดงให้ เห็นว่า วิธีการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้แนวทางของ โคตาย เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในโรงเรียน ซึ่งมีการ ใช้ในการสอนทักษะดนตรี โดยเฉพาะสอนการขับร้อง และการรับรู้ระดับเสียง และจากผลสรุปของ งานวิจัยทุกชิ้นแสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของ โคตาย ช่วยพัฒนาทักษะทางดนตรี ของนักเรียนได้สูงขึ้นในระดับที่น่าพอใจ

แนวทางการสอนดนตรีออร์ฟ (Orff Schwerk) ของ คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1895-1982) นักประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวเยอรมัน ผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีผ่านสื่อการสอนที่เป็น เครื่องดนตรีระนาด โดยจัดกิจกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ออร์ฟเชื่อว่าดนตรี เบื้องต้นสำหรับเด็กควรเป็นดนตรีที่สามารถแสดงออกได้ง่าย การสอนจึงรวมเอาดนตรี การเคลื่อนไหว และการพูดเรียนรู้ไปด้วยกันอย่างเป็นธรรมชาติ การปฏิบัติเน้นเรื่องการฝึกจังหวะ และกิจกรรม สร้างสรรค์อิสระโดยการร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเล่นเครื่องดนตรีระนาดที่มีระดับเสียงต่างๆ ทำให้ เด็กได้เรียนรู้จังหวะ ระดับเสียง การอ่านโน้ต การประสานเสียง รูปแบบบทเพลง สีสันเสียง ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ดนตรีไปพร้อมๆ กัน เป็นการฝึกโสตประสาททางดนตรีด้านต่างๆ ด้วยการฟัง การร้อง และการบรรเลงเครื่องดนตรีโดยตรง จากการศึกษาพบงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการสอน ด้วยแนวคิด ของ ออร์ฟ ในประเทศไทย ดังนี้

1) งานวิจัย เรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทาง คาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะ ในรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ทาง

นาฏศิลป์ และทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทาง คาร์ล ออร์ฟ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พิมพ์ชนก คำชู, 2555)

2) งานวิจัย เรื่อง การจัดประสบการณ์ดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม-อารมณ์ ของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ มีผลต่อทักษะทางสังคม-อารมณ์ของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยในระดับที่สูงขึ้นกว่าก่อนจัดประสบการณ์ดนตรีในทุกๆ ด้าน (ธวัชชัย ศรีเทพ, ชลาธิป สมาหิโต, & ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, 2560)

3) งานวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจและความเข้าใจด้านจังหวะของนักเรียนวงโยธวาทิตระดับประถมศึกษาหลังจากการร่วมกิจกรรมตามแนวคิด คาร์ล ออร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยทั้งหมดอยู่ที่ 3.55 อยู่ในระดับที่ค่อนข้างพอใจมาก ซึ่งนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า กิจกรรมตามแนวคิด คาร์ล ออร์ฟ มีความแปลกใหม่ มีความน่าสนใจกว่าการเรียนดนตรีหรือการซ้อมดนตรีแบบเดิมที่เคยเรียนมา และสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจจังหวะในรูปแบบของค่าโน้ตตัวดำและเข็บบัดหนึ่งขั้นได้ และยังได้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ดนตรีในแบบของตนเอง นักเรียนมีความเห็นว่าอยากให้นำกิจกรรมในลักษณะแบบนี้เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนวงโยธวาทิตของโรงเรียนต่อไป 2) คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนการทดลองมีค่าเท่ากับ 3.00 และคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 3.82 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติแบบ Paired Samples T-Test พบว่า ค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังการทดลองมากกว่าค่าเฉลี่ยของการทดสอบก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ฉานตну ไส้ทอง และคณินญา อุทัยสุข, 2560)

จากตัวอย่าง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยแนวคิดของ ออร์ฟ ที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การสอนดนตรีตามแนวทางของ ออร์ฟ นำไปใช้กับการเรียนการสอนในผู้เรียนได้หลากหลายกลุ่ม ทั้ง ดนตรี นาฏศิลป์ วงโยธวาทิต หรือเด็กออทิสติก นอกจากผู้เรียนจะรู้สึกสนุกสนานแล้วยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดนตรีได้หลากหลายทั้งเรื่องของจังหวะ การสร้างสรรค์ดนตรี และมีผลต่อทักษะทางสังคม อารมณ์ของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยในระดับที่สูงขึ้นกว่าก่อนจัดประสบการณ์ดนตรีในทุกๆ ด้าน อีกด้วย

นอกจากการใช้วิธีการสอนดนตรีแบบใดแบบหนึ่งแล้ว จากข้อมูลยังพบงานวิจัยที่ใช้แนวคิดของ โคดายและออร์ฟควบคู่กัน ได้แก่ งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการบรรเลงโน้ตสากลสำหรับคีย์บอร์ดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดของ โคดายและคาร์ล ออร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านและการบรรเลงโน้ตสากลสำหรับคีย์บอร์ด มีคะแนนผ่านเกณฑ์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี เรื่องการ

อ่าน และการบรรเลงโน้ตสากลสำหรับคีย์บอร์ดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (อภินันท์ สำเภาน้อย และอสมมา มาตยาบุญ, 2560)

แนวทางการสอนดนตรีดาลโครซ (Dalcroze Approach) ของ เอมีล ชาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze, 1865–1950) ผู้ประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวสวิส มีหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวจังหวะเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรี หรือเรียกว่า “ยูริธึมมิก” (Eurhythmics) ให้ความสำคัญต่อการฝึกโสตประสาททางด้านต่างๆ การเรียนรู้การใช้การฟังเสียงอย่างมีสมาธิและตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่ายๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความดัง-เบา ความยาว-สั้น รวมทั้ง ใช้หลักการสอนโซลเฟจ (Solfege) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่างๆ บนบรรทัดห้าเส้น การทำกิจกรรมอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) ปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีทันทีจากความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก

แนวทางการสอนดนตรีดาลโครซมักพบว่ามีกล่าวถึงอยู่เสมอในวิธีการเรียนการสอนดนตรี โดยเฉพาะสำหรับเด็ก แต่จากการค้นหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกลับไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการใช้แนวการสอนของ ดาลโครซ โดยตรง แต่พบงานวิจัย 1 ชิ้น ใช้แนวการสอนของ ดาลโครซ ควบคู่ไปกับ ออร์ฟ และโคดาย เป็นการสร้างชุดการสอนขึ้นมาใหม่ คือ

งานวิจัย เรื่อง ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดาลโครซ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ โดยผลคะแนนหลังการเรียนทักษะการฟังในทุกเนื้อหานั้นมีความก้าวหน้าดีขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนการปฏิบัติได้ อยู่ในระดับดี ในทุกเนื้อหาของชุดการสอน โดยเนื้อหาการฟังจังหวะได้คะแนนร้อยละ 81.3 เนื้อหาการฟังระดับเสียงได้คะแนนร้อยละ 76 เนื้อหาการฟังการแสดงออกทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 69.4 และเนื้อหาการฟังรูปแบบทางดนตรีได้คะแนนร้อยละ 66.6 จากการสังเกตพฤติกรรมและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจปฏิบัติตามเนื้อหาบทเรียนที่กำหนดไว้ ให้ความร่วมมือ ตั้งใจ และสนุกสนาน มีความชื่นชอบในกิจกรรม สื่อการสอน และเวลาที่ใช้เป็นอย่างมาก (กฤษดา หุ่นเจริญ, 2561)

นอกจากชุดการสอนที่สร้างโดยประยุกต์แนวคิดของนักวิชาการทางดนตรี ออร์ฟ โคดาย และดาลโครซ 3 ท่าน นี้แล้ว ยังพบวิธีการสอนที่ใช้การสร้างชุดการสอนจากแนวคิดอื่นๆ ด้วย ดังนี้

1) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาพัฒนาชุดการสอนขับร้องประสานเสียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 นักเรียนตัวอย่างประชากรที่เรียนด้วยชุดการสอนการขับร้องประสานเสียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลการเรียนจากแบบทดสอบระหว่างเรียน ภาคทฤษฎี ร้อยละ 86.24 ภาคปฏิบัติ ร้อยละ 84.43 และผลการเรียนจากแบบทดสอบหลังเรียน ภาคทฤษฎี ร้อยละ 81.95 ภาคปฏิบัติ ร้อยละ 95.12 กล่าวได้ว่า ชุดการสอนขับร้องประสานเสียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ชัชวาล ปลื้มสำราญ, 2543)

2) งานวิจัย เรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาดนตรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้น โดยชุดการสอนประกอบด้วย VCD นิทานเรื่อง ครอบครัวตัวโน้ต CD ประกอบนิทานเรื่อง ครอบครัวตัวโน้ต เกมสนั่นทนทานการ แบบฝึกหัดท่าย ทเรียน เพลงเพื่อการปฏิบัติเพลงแมงมุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจในชุดการสอนอยู่ในระดับดี คือร้อยละ 92.50 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น (เรื่องค่าของโน้ตสัญลักษณ์ทางดนตรีและการอ่านโน้ตโดโซลในกุญแจซอล) ในระดับดี คือร้อยละ 87.22 และนักเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียน และปฏิบัติการเล่นเปียโนเพลงแมงมุมในระดับพอใช้ คือร้อยละ 77.73 (ปัทมพร วีรัตน์เกษม, 2552)

3) งานวิจัย เรื่อง ชุดการสอนโน้ตและการใช้ดนตรีประกอบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเครื่องกระทบ เป็นการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อประสมการอ่านโน้ตและการสร้างดนตรีประกอบ (Backing Track) เพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาเครื่องกระทบพื้นฐานให้นักศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียนทุกด้านตามความสามารถความถนัดความสนใจและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนโดยเน้นรูปแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถนำไปศึกษาต่อด้านนอกห้องเรียนได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพที่ดีสามารถนำไปใช้ปรับพื้นฐานได้ 2) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังการทดลอง ($M = 76.75$, $SD = 11.72$) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนการทดลอง ($M = 32.00$, $SD = 18.41$) (พนัสต้องการพานิช, 2561)

4) งานวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีตะวันตก โดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) เป็นการสร้างชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้นในรายวิชาดนตรีสากลและวิชาปฏิบัติดนตรีสากล ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 90.25/80.00 มีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.72 และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติกีตาร์หลังจากการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.83 คะแนนด้านทักษะการปฏิบัติกีตาร์มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.87 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมของทั้ง 2 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 80.00 (รพีพล หล้าวงษา, 2558)

5) งานวิจัย เรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาทฤษฎีดนตรีสากลเรื่องชิ้นคู่และทริยแอด โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำ เป็นการสร้างและศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาทฤษฎีดนตรีสากลเรื่องชิ้นคู่และทริยแอดโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบแสดง

การคิดเป็นถ้อยคำ และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และนักศึกษามีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำเท่ากับ 4.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 3.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ชนก วรรณกุล, 2557)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอนดนตรี แสดงให้เห็นว่า การสร้างชุดการสอนโดยส่วนใหญ่เกิดจากผู้สอนพบปัญหาในการเรียนการสอนดนตรี เนื่องจากการขาดแคลนครูที่มีความชำนาญ ขาดแคลนสื่อในการเรียนการสอน มีจำนวนนักเรียนมาก จึงสร้างชุดการสอนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาการสอนที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น และเป็นแนวทาง เป็นเครื่องมือให้ผู้สอนในลักษณะใกล้เคียงกัน นำไปปรับใช้ได้ ซึ่งจากผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้น เมื่อใช้แล้วนักเรียนมีความพึงพอใจที่ดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีที่ดีขึ้น

จึงสรุปได้ว่า วิธีการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ หรือสามารถนำมาเป็นต้นแบบจากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทย พบว่า มี 2 แนวทางใหญ่คือ

1) การประยุกต์ใช้วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีดนตรีศึกษา โดยนักวิชาการทางดนตรีได้รับความนิยมนำมาใช้มากในการเรียนการสอนดนตรีในสถาบันการศึกษา มี 3 ท่านคือ โซลตาน โคคาย, คาร์ล ออร์ฟ และเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ โดยผลจากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่ปรากฏข้อมูลในฐานข้อมูล Thaijo พบว่า แนวทางการสอนดนตรีของ โซลตาน โคคาย ได้รับความสนใจในการสอน และมีการทำวิจัยไว้มากที่สุด คือ 9 เรื่อง ซึ่งเด่นชัดในการสอนการขับร้อง การรับรู้ระดับเสียง แนวทางการสอนดนตรีของ ออร์ฟ พบจำนวนงานวิจัยที่ศึกษารองลงมา คือ 3 เรื่อง เด่นชัดในเรื่องของจังหวะ การสร้างสรรค์ดนตรี โดยใช้เครื่องดนตรีระนาด แนวทางการสอนดนตรีของ ดาลโครซ แม้จะได้ยินชื่อของ ดาลโครซ กับการเรียนการสอนดนตรีอยู่เสมอ แต่ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการสอนดนตรีของ ดาลโครซ โดยตรง นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษารวมของนักวิชาการดนตรีทั้ง 3 ท่าน 1 เรื่อง

วิธีการสอนตามแนวทางของนักวิชาการทั้ง 3 ท่านนี้ สรุปโดยรวม คือการสอนที่เน้นตามลำดับพัฒนาการ มีลำดับขั้นตอน สามารถสอนได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานทางดนตรี และสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวการสอนดนตรีในสถานศึกษาที่ช่วยพัฒนาทักษะทางดนตรีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทโดยการสร้างชุดการสอน การสร้างชุดการสอนเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการสอนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาพบการสร้างชุดการสอนที่หลากหลายตามชนิดของเครื่องดนตรี ในที่นี้ขอยกตัวอย่างมีทั้งหมด 5 เรื่อง

จากข้อมูลสรุปได้ว่า การสร้างชุดการสอนโดยส่วนใหญ่เกิดจากครูผู้สอนพบปัญหาในการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งปัญหาโดยส่วนใหญ่เนื่องจากการขาดแคลนครูที่มีความชำนาญ ขาดแคลนสื่อในการเรียนการสอนและด้วยจำนวนนักเรียนที่มีมาก การสร้างชุดการสอนจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาการสอนที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น และเป็นแนวทางเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนในลักษณะใกล้เคียงกันนำไปปรับใช้ได้ ซึ่งจากผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีกับการใช้ชุดการสอน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีที่ดีขึ้น

2.3 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทยทางด้านดนตรีไทย

จากการเก็บข้อมูลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ งานวิจัยที่ศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูดนตรีไทยหรือปราชญ์ชาวบ้าน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาชุดการสอนของเครื่องดนตรีไทยแต่ละเครื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) งานวิจัย เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยตามวิธีการของปราชญ์ชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ปราชญ์ใช้ในการถ่ายทอดดนตรีไทยให้นักศึกษา คือ เลือกเพลงให้ใกล้เคียงกับหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยากำหนด ตามความเหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละชั้นปี ถ่ายทอดโดยวิธีการมูปาฐะ หรือการต่อเพลงด้วยเสียงร้อง โดยการสาธิตหรือการต่อเพลงด้วยการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ใช้วิธีการแสดงจริงทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน โดยมีการวัดและการประเมินผลจากการสังเกตจากการบรรเลงและขับร้องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล และกลุ่ม ตลอดจนสังเกตจากการบรรเลงรวมวง ในด้านการพัฒนาทักษะฝีมือของผู้เรียน พบว่า ปราชญ์ชาวบ้านประเภทเครื่องตี ได้คิดค้นทำไล่ฆ้อง 11 ชั้น เพื่อใช้สำหรับฝึกทักษะผู้เรียน ส่วนปราชญ์ชาวบ้านด้านขับร้องเพลงไทย ได้สร้างระบบการขับร้องเพลงไทย ซึ่งเป็นวิธีที่จดจำได้ง่ายเป็นหลักในการถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน (กรกฎ วงศ์สุวรรณ, 2549)

2) งานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของ ครูชนก สาคริก ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของ ครูชนก สาคริก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

ด้านการปฏิบัติตน ได้แก่ การทำงานให้เต็มที่และดีที่สุด ทำโดยไม่หวังผลและทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีกระบวนการ คือ ประพัตติตนเป็นแบบอย่าง เผยแพร่ดนตรีสู่สาธารณะ ผลิตสื่อออนไลน์ เผยแพร่ธรรมะและก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ

ด้านการสอน แบ่งเป็น การอนุรักษ์ คือ ปลูกฝังดนตรีไทยให้กับเด็ก รักษาภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนและรักษาระเบียบจารีตที่เป็นมา โดยใช้กระบวนการจัดทำการ์ตูนดนตรีไทย อนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ อนุรักษ์ระบบโน้ตตัวเลข 9 ตัว และจัดพิธีไหว้ครู

ด้านการพัฒนา คือ การเปลี่ยนวิธีการนำเสนอดนตรีไทยสู่สังคม เผยแพร่ผ่านสื่อและเทคโนโลยี โดยประยุกต์เครื่องดนตรีอื่นๆ มาบรรเลงเพลงไทย พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี พัฒนาเทคนิคและวิธีสอน ประพันธ์เพลงและพัฒนาตำรา บทความและเอกสารต่างๆ ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดีและเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข โดยใช้วิธีการสอนและสื่อที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน และฝึกให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดและถ่ายทอดได้ให้ดีโดยการสอดแทรกมารยาท คุณธรรม คุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม ให้มีความสุข โดยเน้นให้ผู้เรียนสนุก ผ่อนคลาย อบอุ่นและผูกพัน เน้นความรักความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน (ปพิษฐา เสี่ยงประเสริฐ, 2556)

3) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย ผลการวิจัยพบว่า 1. วิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียน มีขั้นตอนการถ่ายทอดดังนี้ 1) ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระ 2) การอธิบายพื้นฐานด้านดนตรีไทยเบื้องต้น 3) เลือกเครื่องดนตรีที่สนใจปฏิบัติ บรรยาย/สาธิต 4) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ 5) ผู้สอนติดตามและประเมินอย่างใกล้ชิด 6) ประเมินผล วิธีการในการถ่ายทอดอยู่ในระดับมาก ($M = 2.6, S.D. = 0.49$) 2. วิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในบ้านดนตรีไทย มีขั้นตอนการถ่ายทอด โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้เรียนพื้นฐาน มีขั้นตอนดังนี้ 1) สอบถามความพร้อมก่อนการศึกษา 2) เรียนรู้การบรรเลงให้ตรงคู่เสียงโดยการจับมือดี 3) ปฏิบัติเพลงสาธิต ชุดโหมโรงเย็น 4) การวัดผลและการประเมินผลกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถอยู่แล้ว มีขั้นตอนดังนี้ 1) มีการทดสอบก่อนเรียน 2) เรียนเพลงประเภทเพลงเรื่องและเพลงเถา 3) การวัดผลและการประเมินผล วิธีการในการถ่ายทอดอยู่ในระดับมาก ($M = 2.6, S.D. = 0.63$) (นิพนธ์ กล้ากลุ่มจิตร, 2557)

4) งานวิจัย เรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของ ครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ งานชิ้นนี้ศึกษาทั้งกระบวนการถ่ายทอด และสร้างคู่มือการสอน โดยผลการวิจัยพบว่า 1. การสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกของ ครูประสิทธิ์ ถาวรมี 2 ลักษณะ คือ การสอนควบคู่กับการปรับวง เป็นการสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์และการสอนตามชนบทแบบโบราณเป็นการสอนที่บ้าน โดยยึดหลักการสอนที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ สอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าบทเพลง เน้นพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกที่ถูกต้อง สอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการสอนแบบมุขปาฐะ โดยใช้การอธิบายการสาธิตและการอุปมาอุปมัยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งที่ครูเน้นมากในการสอน คือ ความสง่างามของบุคลิกท่าทาง การบรรเลงระนาดเอก การจับไม้ระนาดเอก และการทำเสียงระนาดเอกให้หลากหลาย ชัดเจน ได้วรรจรส ตามลักษณะของเพลง 2. คู่มือการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกขั้นพื้นฐานของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับการสอนและการฝึกทักษะการบรรเลง ระนาดเอก วิธีการสอนและการฝึกทักษะการบรรเลงระนาดเอกขั้นพื้นฐาน การวัดและประเมินผล และแหล่งข้อมูล (อุทัย ศาสตรา, 2553)

จากข้อมูลงานวิจัยที่ศึกษากระบวนการถ่ายทอดของครูดนตรีไทย สรุปได้ว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้าน ครูดนตรีไทยและศิลปินแห่งชาติทางด้านดนตรีไทย ในสถาบันการศึกษาใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีมุขปาฐะ เพียงแต่อาจมีรูปแบบแตกต่างจากเดิมไปบ้างหากทำการสอนในสถาบันการศึกษา เนื่องจากจำเป็นต้องใช้หลักสูตรและตัวชี้วัดต่างๆ เป็นหลัก แต่วิธีการสอนดนตรีไทยยังคงใช้วิธีการแบบมุขปาฐะเช่นเดิม

นอกจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบมุขปาฐะแล้ว การเรียนการสอนดนตรีไทย ยังมีการสร้างชุดการสอนในลักษณะต่างๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเช่นเดียวกับการเรียนการสอนดนตรีสากล โดยมีตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาชุดการสอนของเครื่องดนตรีไทยแต่ละเครื่อง ดังนี้

1) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีซิม โดยใช้สีและแผนผัง เพื่อกระตุ้นทักษะการจำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีซิม โดยใช้สีและแผนผังกระตุ้นความจำที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้สีและแผนผังมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นทักษะการจำนั้น เป็นวิธีการที่สามารถช่วยทุ่นแรงและประหยัดเวลาแก่ผู้สอน และที่สำคัญยังพบว่า เด็กบางคนมีความตื่นเต้นและสนุกในการบันทึกความจำของตนเองเป็นแผนผังแล้วติดตามที่ตนเองวาดขึ้นด้วยจินตนาการ เด็กบางคนสามารถใช้สัญลักษณ์อื่นแทนสีบนแผนผัง เช่น รูปดาว รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม เพื่อบ่งบอกความแตกต่างการใช้มือมือขวาและซ้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรู้สึกว่าเด็กสามารถคิดได้หลากหลายมากกว่าที่ครูคาดการณ์ไว้ ซึ่งเป็นผลดีสำหรับนักเรียนในการใช้ทักษะการคิดไปพร้อมกับการใช้ทักษะการจำ (วนิดา พรหมบุตร, เอกพล ช่วยวงศ์ญาติ, & ภัสสร อินทรกำแหง, 2556)

2) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาพัฒนาการทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส (Davies' Instruction Model for Psychomotor Domain) และสอดแทรกคุณธรรมด้านความเพียรของนักศึกษาที่เรียนรายวิชา 864 382 ทักษะดนตรีไทย 2 ผลการวิจัยพบว่าการใช้รูปแบบการสอน ทักษะปฏิบัติของ เดวิส (Davies' Instruction Model For Psychomotor Domain) สามารถพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ 5 ทักษะ คือ การระบายลม การตีนิ้ว การพรมนิ้ว การครั้นลม และการเป่า โหยหวน ได้อยู่ในระดับดี สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทักษะย่อยต่างๆ ก่อนที่จะเชื่อมโยงทักษะต่างๆ ที่ใช้ในแต่ละบทเพลงได้ ในการเป่าขลุ่ยประเภทเพลงเดี่ยว จำเป็นที่จะต้องใช้เทคนิคให้ประสานกลมกลืนกัน 3 ส่วน คือ เรื่องนิ้ว เรื่องลมและเรื่องลิ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่มีทักษะย่อยต่างๆ มากมาย โดยที่ผลจากการเรียนรู้ทักษะการเป่าขลุ่ยอย่างเป็นลำดับขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและแยกแยะทักษะต่างๆ เหล่านั้นได้ชัดเจนก็จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะตนเองได้รวดเร็วมากขึ้น

ด้านการสอดแทรกความเพียร พบว่า ความเพียรที่เกิดขึ้นของผู้เรียนนั้นแสดงออกมาในเชิงคุณภาพได้อยู่ในระดับดี สามารถใช้ความเพียรของตนเองฝึกทักษะต่างๆ จนสามารถบรรเลงบทเพลงที่กำหนดได้ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในเชิงปริมาณโดยการกำหนดชั่วโมงฝึกซ้อมด้วยตนเองต่อสัปดาห์นั้นพบว่า ผู้เรียนมีชั่วโมงการฝึกซ้อมอยู่ในระดับน้อยและการกำหนดชั่วโมงฝึกซ้อมนี้สามารถกระตุ้นความรู้สึกให้มีความเพียรได้เพียงน้อยนิด แต่หากกำหนดให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานในโอกาสต่างๆ เช่น ประกวดดนตรีหรือคอนเสิร์ตพบว่า สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพียรในการฝึกซ้อมมากที่สุด (จรัญ กาญจนประดิษฐ์, 2554)

3) งานวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอน การปฏิบัติขลุ่ยเพียงออเบื้องต้น ในรายวิชาดนตรีไทย ปฏิบัติตามความถนัด 1 (ศ 029) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.56/83.73 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดการสอนเรื่องการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออเบื้องต้นมีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียน ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนี้ ควรให้มีการทดลองกับผู้เริ่มเรียนขลุ่ยเพียงออในระดับอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพต่อไป (กุมารี สุวรรณสิงห์, 2543)

4) งานวิจัย เรื่อง ชุดการสอน สาระดนตรี เรื่องอัตราจังหวะดนตรีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอน สาระดนตรี เรื่องอัตราจังหวะดนตรีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ 88.08/82.97 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 ซึ่งแสดงว่าชุดการสอนนี้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามสมมุติฐาน ผลการทดสอบก่อนเรียนกับการทดสอบหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และผลการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.49 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน (กฤตินี เงินสมบัติ, 2555)

สรุปได้ว่า วิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ หรือสามารถนำมาเป็นต้นแบบ จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทย พบว่า มี 2 แนวทางใหญ่คือ

1. วิธีการสอนแบบมุขปาฐะ ยังคงเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้หลักที่นิยมในการเรียนการสอนดนตรีไทย ซึ่งวิธีการดังกล่าวนิยมใช้ในบรรดาปราชญ์ชาวบ้าน ครูดนตรีไทย ศิลปินดนตรีไทย และศิลปินแห่งชาติ ถึงแม้ว่าปัจจุบันวิชาดนตรีไทยจะได้รับการถ่ายทอดในสถาบันการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แต่วิธีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ ยังคงเป็นวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ยังคงใช้อยู่ในการสืบทอดองค์ความรู้ทางดนตรี แต่มีการปรับรูปแบบให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาและมีการประเมินที่ชัดเจน เป็นระบบ ตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือข้อกำหนดของสถาบันการศึกษา หรือองค์กรที่กำกับดูแลคุณภาพการศึกษา โดยประเด็นสำคัญที่ค้นพบในการเรียน

การสอนดนตรีไทยแบบมุขปาฐะคือ ครูผู้สอนจะมีการวิเคราะห์ความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การสอดแทรกมารยาท คุณธรรม คุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรมอยู่ในการเรียนการสอนดนตรีไทยเสมอ

2) พัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทโดยการสร้างชุดการสอน การสร้างชุดการสอนเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการสอนอีกวิธีหนึ่ง เช่นเดียวกับการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทย โดยมีการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ หรือจิตวิทยาดนตรีต่างๆ มาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาดนตรีไทยและสร้างเป็นชุดการสอนที่เป็นนวัตกรรม หรือวิธีการสอนดนตรีไทยในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งจากผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีกับการใช้ชุดการสอน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีที่ดีขึ้น

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในต่างประเทศ

3.1 วิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในต่างประเทศ

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเทศหลักๆ ที่พบเจอในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก พบว่า จำนวนงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหามีมากที่สุดอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา อีกทั้งยังพบทั้งในระดับปริญญาเอกแบบ Ph.D. และ D.M.A. อีกด้วย ลำดับต่อมา ได้แก่ ประเทศแคนาดาและออสเตรเลีย ตามลำดับ อีกทั้งจากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาพบบทความในงานวิจัย 8 ผลงานที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา ดังรายละเอียดข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 5.9 บทความวิจัย 8 ผลงาน ที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา

ผลงานวิทยานิพนธ์	ปริญญาโท	ปริญญาเอก (Ph.D.)	ปริญญาเอก (D.M.A.)	รวม
สหรัฐอเมริกา	2	28	8	38
อังกฤษ	–	1	–	1
แคนาดา	1	2	–	3
ออสเตรเลีย	–	2	–	2
ฟินแลนด์	–	1	–	1
ผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด				45
ผลงานประเภทบทความวิจัย				8

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาดนตรีในต่างประเทศ พบประเด็นปัญหาต่างๆ ดังนี้

3.1.1 ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา

ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา พบว่า มีผู้ทำวิทยานิพนธ์ไว้จำนวนมากที่สุดโดยมีความถี่ 20 เล่ม ซึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ 1984 จนถึง 2014 โดยแสดงข้อมูลได้ว่าผู้บริหารในโรงเรียนไม่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาดนตรีที่เพียงพอ อย่างเช่น การจัดการหลักสูตรกิจกรรมทางด้านดนตรี หรือการพัฒนาศักยภาพในองค์กร เป็นต้น (Durkin, 2015; Fritz, 1999; Huffman, 1997; D. J. McMinn, 1980) นอกจากนี้ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษายังมีเกี่ยวกับผู้บริหารไม่มีความเป็นนักวิชาการในการบริหารการศึกษาด้านดนตรี ในการวางแผนยุทธศาสตร์การศึกษา ประเมินผล หรือวิสัยทัศน์ (Allen, 2011; Daigneault, 1993; Hilary Elizabeth Haddon, 2012; Don John McMinn, 1980; Powell, 2014; A. M. Rose, 1990; M. H. Snow, 2012; Takeshi, 1996)

3.1.2 ปัญหาการขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ปัญหาการขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นปัญหาลำดับที่สอง โดยมีความถี่ 17 เล่ม ซึ่งได้มีการศึกษามาตั้งแต่ 1981 จนถึง 2018 อย่างไรก็ตามการขาดหลักสูตรที่เหมาะสมนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในต่างประเทศ ไม่เพียงแต่ปัญหาในการบริหารเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่วิธีการยังไม่เฉพาะเจาะจงด้านดนตรีที่ดีพอ (Huffman, 1997; Pisano, 2014) อีกทั้งหลักสูตรมีความซับซ้อนเกินไปของเนื้อหาสำหรับวัยเด็กนักเรียน หรือกล่าวได้ว่าไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี ในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน (Daigneault, 1993; Fitzpatrick, 2013; Kiilu, 2010; Chi Cheung Leung, 2002; Takeshi, 1996; Waller, 2007)

3.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับครู

3.1.3.1 ปัญหาครูผู้สอนไม่เข้าใจบทบาทและความเป็นมืออาชีพ ซึ่งมีความถี่ 8 มีการศึกษาในงานวิจัยมาตั้งแต่ (1992-2018) ผลของการวิจัยพบว่า มีอาจารย์ดนตรีบางส่วนไม่มีความเป็นมืออาชีพ ในบทบาทของตนเอง อย่างเช่นการเตรียมการสอน ความเชี่ยวชาญของหลักสูตรการพัฒนาและการดูแลสนับสนุนเด็กนักเรียน เป็นต้น (Akindeinde, 2015; Allen, 2011; Durkin, 2015; C. C. Leung, 2002; J. Michel, 2018; M. H. Snow, 2012; Trakarnrung, 2007)

3.1.3.2 ปัญหาของครูผู้สอนขาดประสบการณ์ซึ่งกล่าวไว้ว่าครูในบางโรงเรียนมีการรับอัตราครูที่จบมาใหม่ ไม่มีประสบการณ์การสอน คือจบมาแล้ว ทำงานทันที ดังนั้นจึงส่งผลเสียโดยตรงกับเด็กนักเรียน เช่น การวางแผนการสอน วิธีการสอน การจัดการในห้องเรียนในความเป็นมืออาชีพ เป็นต้น (Daigneault, 1993; Durkin, 2015; Jimmy Michel, 2018)

3.1.3.3 ปัญหาของครูดนตรีไม่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล โดยพบว่ามีครูบางส่วนมีความเชี่ยวชาญด้านปฏิบัติในเครื่องดนตรีเป็นอย่างดี แต่ยังขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ หรือการทำงานเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการวัดผลประเมินผล ซึ่งเมื่อต้องทำงานในโรงเรียนร่วมกับวิชาอื่นๆ ที่มีการวัดผลอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้เช่นกัน (Akindeinde, 2015; Akrofi, 1982; Juchniewicz, 2008)

3.1.3.4 ปัญหาการขาดแรงจูงใจในการทำงาน โดยพบว่า ครูดนตรีมีปัญหาในด้านนี้ เนื่องจากไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน หรือมีเป้าหมายแต่ไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้เนื่องจากมีความคิดที่แตกต่างกับผู้บริหาร หรือผู้ร่วมงานในสาขาวิชาอื่นๆ (Allen, 2011; Durkin, 2015; C. C. Leung, 2002)

3.1.3.5 การขาดเทคนิคการสอนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้สอนดนตรีนั้นไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเต็มที่ หรือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ถึงแม้ผู้สอนท่านนั้นจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในเครื่องดนตรีนั้นๆ ก็ตาม แต่เทคนิคการสอนก็ถือเป็นองค์ความรู้อีกด้านหนึ่งนอกเหนือจากทักษะการปฏิบัติดนตรี ซึ่งต้องให้การศึกษา และประสบการณ์ ดังนั้นจึงมีครูดนตรีจำนวนหนึ่งประสบปัญหาดังกล่าว (Michelson, 1984)

3.1.4 ปัญหาของการเกิดความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับคณะอาจารย์

ปัญหาของการเกิดความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับคณะอาจารย์มีความถี่ 7 เล่ม โดยมีการศึกษามาตั้งแต่ 1961-2018 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหานี้ทำให้ส่งผลกระทบด้านอื่นๆ จากความแตกต่างของความเชื่อ ความคิด หรือทัศนคติระหว่างอาจารย์ดนตรีในโรงเรียนกับผู้บริหาร อย่างเช่น การวางแผนหลักสูตรวิชาดนตรี การพัฒนา หรือการดำเนินงานต่างๆ (Albert, 2016; Chang, 1984; Jones, 1961; J. Michel, 2018; Yiannis Christos Miralis, 2002; Takeshi, 1996; Zielke, 1996)

3.1.5 ปัญหาขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี และขาดการประชาสัมพันธ์

ปัญหาขาดกิจกรรมทางการดนตรี เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากบางโรงเรียนมีกิจกรรมทางดนตรีไม่เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียนในการแสดงดนตรี กิจกรรมดนตรีนั้นมีประโยชน์อย่างมากในการสร้างเป้าหมายให้กับนักเรียนในชั้นเรียน แต่โรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นเกี่ยวกับเนื้อหาทางดนตรี หรือองค์ความรู้ทางด้านดนตรี และทฤษฎี (C. C. Leung, 2002; Zielke, 1996) นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่พบจากงานวิจัย เนื่องจากโรงเรียนไม่มีคนที่จัดการโดยตรงในด้านการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง ทำให้อาจเกิดการพลาดข่าวสารที่สำคัญในด้านการศึกษา หรือกิจกรรมต่างๆ (Don John McMinn, 1980; Jimmy Michel, 2018)

3.1.6 ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ เป็นปัญหาอย่างหนึ่งสำหรับโรงเรียนในการพัฒนาองค์กร เนื่องจากผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารด้านวิชาการ ด้านการศึกษา กล่าวได้ว่าการพัฒนาองค์กรนั้นเป็นส่วนที่สำคัญมากกว่าผลประโยชน์ต่อตนเอง (Akindeinde, 2015; Huffman, 1997)

3.1.7 ขาดทักษะการจัดการทางการเงินด้านดนตรีในโรงเรียน

การขาดทักษะการจัดการทางการเงินด้านดนตรีในโรงเรียน เป็นปัญหาเกิดจากการบริหารของคนที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ด้านดนตรี รวมไปถึงการคิดวิเคราะห์ในการนำไปใช้ การจัดสรรเงินต่างๆ ที่เกี่ยวกับด้านดนตรี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการพัฒนาด้านดนตรีให้กับนักเรียน เรื่องของอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ รวมไปถึงห้องซ้อม อาคารเรียนที่ดี และเหมาะสมกับผู้เรียนในจำนวนที่มาก เป็นต้น (D. J. McMinn, 1980) รายละเอียดดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในต่างประเทศ

ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในต่างประเทศจากงานวิทยานิพนธ์ในระดับเอก	อ้างอิง (ชื่อ, ปี)	ความถี่
1. ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา	(Adams, 2000; Allen, 2011; Chang, 1984; Daigneault, 1993; Durkin, 2015; Fritz, 1999; Gallagher, 2008; H. E. Haddon, 2012; Harvey, 1991; Huffman, 1997; D. J. McMinn, 1980; Michelson, 1984; Powell, 2014; Andrea Margaret Rose, 1990; Michelle Hansen Snow, 2012; M. H. Snow, 2012; Takeshi, 1996; Vazquez, 2014; Waller, 2007)	20
2. ขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน	(Akrofi, 1982; Chay, 1981; Daigneault, 1993; Fitzpatrick, 2013; Gallagher, 2008; Garrison, 1985; Huffman, 1997; Kiilu, 2010; C. C. Leung, 2002; J. Michel, 2018; Pisano, 2014; M. H. Snow, 2012; Takeshi, 1996; Waller, 2007; Warner, 2014; Zielke, 1996)	17
3. ปัญหาเกี่ยวกับครู	(Akindeinde, 2015; Akrofi, 1982; Allen, 2011; Daigneault, 1993; Durkin, 2015; Juchniewicz, 2008; C. C. Leung, 2002; J. Michel, 2018; Michelson, 1984; M. H. Snow, 2012; Trakarnrung, 2007)	11
4. เกิดความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับคณะอาจารย์	(Albert, 2016; Chang, 1984; Jones, 1961; J. Michel, 2018; Y. C. Miralis, 2002; Takeshi, 1996; Zielke, 1996)	7
5. ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี และการประชาสัมพันธ์	(Chi Cheung Leung, 2002; Don John McMinn, 1980; J. Michel, 2018; Zielke, 1996)	4
6. ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ	(Akindeinde, 2015; Huffman, 1997)	2
7. ขาดทักษะการจัดการทางการเงินเกี่ยวกับดนตรี	(D. J. McMinn, 1980)	1

3.2 วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในต่างประเทศ ทางด้านดนตรี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนดนตรีให้ประสบความสำเร็จ พบว่าในงานวิจัยต่างประเทศให้ความสำคัญกับวิธีการที่ใช้ โดยเน้นที่การสร้างพื้นฐานที่ดีตั้งแต่จุดเริ่มต้น ไม่ได้เน้นที่วิธีการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเหมือนงานวิจัยของไทย การเรียนดนตรีให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ จึงสรุปได้ว่าการประสบความสำเร็จของนักเรียน 1 คนนั้น ไม่ได้เกิดจากตัวนักเรียนเพียงคนเดียว แต่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันของบุคคลรอบตัว ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการเรียนดนตรีที่ประสบความสำเร็จ คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู โดยวิธีการที่ใช้เพื่อให้การเรียนดนตรีประสบความสำเร็จ รวบรวมจากงานวิจัย วิเคราะห์ออกมาได้คือ

3.2.1 การสร้างสิ่งแวดล้อมทางดนตรีให้นักเรียน

สิ่งแวดล้อมทางดนตรีเป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรกส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีได้ ยืนยันได้จากผลการศึกษาของ Davidson และ McPherson (1998) พบว่า การมีโอกาสจะประสบความสำเร็จทางดนตรีได้ มาจากการที่นักเรียนได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางดนตรี เริ่มตั้งแต่ที่บ้าน ที่มีบรรยากาศที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้ดนตรี เพราะประสบการณ์ทางดนตรีของลูก เริ่มต้นจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ (L. Corno, 1995; J. J. Goodnow & P. M. Warton, 1992; P. M. Warton, 1997; Warton & Goodnow, 1991) หากพ่อแม่ให้การสนับสนุนลูกได้มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ และตัวนักเรียนเองก็มีความกระตือรือร้นในการเรียน (เช่น พยายามฝึกซ้อมเพื่อตามเพื่อนให้ทัน) มีความต้องการอยากเรียนด้วยตนเองจะเป็นก้าวแรกที่สำคัญต่อการเริ่มต้นเรียนดนตรีที่ดี การมีสิ่งแวดล้อมทางดนตรีส่งเสริมจึงเป็นข้อได้เปรียบอย่างแรกต่อความสามารถในการฝึกพัฒนาทักษะดนตรีต่อไป

3.2.2 การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ความรักความอบอุ่นในครอบครัว การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นปัจจัยด้านหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า ครอบครัวที่มีสมาชิกพร้อมหน้าพ่อแม่ลูก จะมีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน ขึ้นอยู่กับบริบทอื่นๆ ด้วย เพียงแต่ยกงานวิจัยมานำเสนอให้เห็นว่าครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนดนตรีได้ เช่น ผลจากงานวิจัยรายงานว่า ผู้เรียน 7 ใน 9 คน ที่พ่อแม่แยกทางกันในช่วงเวลาเดียวกัน (สุ่มจากกลุ่มตัวอย่าง 157 คน) หยุดการเรียนการสอนแทบจะทันที หรือในทันทีที่คนใดคนหนึ่งออกจากบ้าน ส่วนอีก 2 คนที่ยังคงเรียนต่อนั้น ต้องพึ่งพาการให้กำลังใจ และอารมณ์จากพ่อหรือแม่อีกคนหนึ่งอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป (McPherson, 2005; McPherson & Davidson, 2006)

วิธีการสนับสนุนจากครอบครัวที่มีอิทธิพลมากต่อการเรียนดนตรีของลูกให้ประสบความสำเร็จ คือ ทักษะของพ่อแม่และรูปแบบการเลี้ยงดู

1) ทักษะของพ่อแม่ พ่อแม่ที่มีทัศนคติต่อความสามารถในการเรียนดนตรีของลูกมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของลูก จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ลูกเรียนดนตรีได้มากขึ้น (McPherson & Davidson, 2006) ในทางกลับกันถ้าพ่อแม่คิดว่าลูกไม่มีความสามารถมากพอ ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนดนตรี เพิกเฉยต่อผลงานความสามารถของลูก ลูกก็จะมีแรงจูงใจในการอยากเรียนต่ำ และคิดว่าตนเองก็ไม่มีความสามารถในการเรียนมากพอเช่นกัน (Deci & Ryan, 2000; McPherson & Davidson, 2002) สรุปได้ว่า พ่อแม่บางคนคิดว่าลูกไม่สามารถเป็นนักดนตรีได้เร็วเกินกว่าที่ลูกจะยอมแพ้เสียอีก

2) รูปแบบการเลี้ยงดู พ่อแม่ควรพยายามให้ลูกได้ดูแลตัวเองและช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด แต่ในช่วงเริ่มต้นเรียนพ่อแม่สามารถช่วยเหลือลูกได้ ทั้งสื่อสารกับครูผู้สอน ฝึกซ้อมกับลูก ให้กำลังใจลูก จนลูกเกิดความมั่นใจและพยายามในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น หลังจากนั้นพ่อแม่ก็ค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลง (Grolnick & Slowiaczek, 1994) แต่พ่อแม่ต้องมีความอดทนและเชื่อมั่นอย่างมาก ในการสนับสนุนให้ลูกเรียนดนตรี เพราะเมื่อเรียนไปได้สักระยะหนึ่ง พ่อแม่ อาจเกิดความรู้สึกลังเล เช่น ความไม่มั่นใจว่าลูกจะเรียนได้ กลัวลูกจะเครียด พ่อแม่ก็ต้องหนักแน่นพอที่จะเตรียมรับมือและหาวิธีแก้ปัญหา พยายามรักษาความสนใจในดนตรีของลูกให้ได้ ช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนของลูก ก็จะช่วยให้ลูกเรียนต่อไปได้จนประสบความสำเร็จ (Creech 2001; McPherson & Davidson, 2002; McPherson & Davidson, 2006; Pomerantz & Eaton, 2001)

3.2.3 การศึกษา (รวมทั้งการศึกษาดนตรี) ของพ่อแม่

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ประสบความสำเร็จทางดนตรีได้นั้น ไม่ได้ขึ้นกับระดับการศึกษาทางด้านดนตรีของพ่อแม่ หรือพ่อแม่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางดนตรีมาก่อนก็ได้ (J.W. Davidson, Howe, & Sloboda, 1997; J. A. Sloboda & Howe, 1991; Sosniak, 1985) เพียงแต่ถ้าพ่อแม่มีการศึกษาทางดนตรี อาจมีความรู้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนของลูกได้มากกว่า เช่น หากครูที่ดีได้เลือกหลักสูตร หาเครื่องดนตรี อุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนที่ดี แต่ก็ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ดูแลการเรียน การฝึกซ้อมของนักเรียนมากกว่า Barry (1992) สรุปได้ว่านักเรียนที่มีพ่อแม่ที่คอยช่วยเหลือดูแลการซ้อม โดยที่ไม่ไปก้าวก่ายการเรียนของลูกมากนัก หน้าที่การสอนเป็นของครู พ่อแม่ดูแลทบทวนบทเรียนและการซ้อมที่บ้าน จะมีส่วนในการพัฒนาความสามารถได้เร็ว (Duke & Wolfe, 1997; Howe & Sloboda, 1991; Lehmann & Ericsson, 1997b) จากผลของงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า การดูแลการซ้อมในช่วงแรกส่งผลต่อความสำเร็จของเด็กที่มีความสามารถทางดนตรีได้ดี

3.2.4 การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน

แรงจูงใจเป็นพื้นฐานของความสำเร็จ นักจิตวิทยา กล่าวว่า “แรงจูงใจเป็นทั้งตัวเร่งให้เกิดการเรียนรู้ และผลลัพธ์” (Hurley, 1993) จากการศึกษาของ Cattell, Barton, และ Dielman (1972) พบว่า แรงจูงใจมีผลต่อความสำเร็จมากกว่า 25% ซึ่งแรงจูงใจมีหลายรูปแบบ ส่งผลต่อคนในหลายทางและแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน

เมื่อแรงจูงใจเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Hardre et al., 2006) ดังนั้น ในช่วงเริ่มต้นเรียน พ่อแม่จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาแรงจูงใจของลูก แต่เมื่อโตขึ้นบทบาทของครูก็เริ่มมีมากขึ้นตามไปด้วย (Hardre, Davis, & Sullivan, 2008) แรงจูงใจที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการเรียนที่แตกต่างกัน เช่น ได้รับคำชม ไม่ได้รับคำชม ถูกลงโทษหรือถูกเพิกเฉย (Gottfredson, Marciniak, Birdseye, & Gottfredson, 1995) การศึกษาของ Hall, Villeme & Burley (1989) พบว่า นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ มักมีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ เช่น ครู พ่อแม่ ไม่สนใจสนับสนุน ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมน้อย ตัวเด็กจึงไม่เห็นความสำคัญ ไม่ใส่ใจและขี้เกียจ (Hardre et al., 2006) ซึ่งตรงกันข้ามกับนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ

นอกจากการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวแล้ว ครูเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนอย่างมากในการจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ โดนเฉพาะครูคนแรก ครูคนแรกจึงควรเป็นครูที่สร้างแรงจูงใจและเป็นต้นแบบได้ (Howe & Sloboda, 1991) บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ซึ่งนักเรียนสามารถเกิดความรู้สึกไว้วางใจได้ภายในไม่กี่วินาทีแรกที่มีปฏิสัมพันธ์กัน จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ครูที่ใจดี เอาใจใส่ แสดงความเข้าใจ เข้าใจ มีอารมณ์ขัน จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น เชื่อใจ ไว้วางใจครู เกิดความรู้สึกที่ดีในการเรียน มีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น (J. W Davidson, Moore, Sloboda, & Howe, 1998; Mackworth-Young, 1990; J. A. Sloboda & Howe, 1991) จึงเป็นความรับผิดชอบของครูคนแรกที่จะต้องทำให้นักเรียนมีความรู้สึกไว้วางใจ เชื่อใจครูก่อน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอยากเรียนทำให้อยากซ่อมต่อไป (J. A. Sloboda & Howe, 1991)

นอกจากการสร้างแรงจูงใจให้อยากเรียนดนตรีแล้ว งานวิจัยมากมายยังสรุปได้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ไม่ได้เพียงสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนในจุดเริ่มต้นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการพัฒนาด้วย (Asmus, 1986; Lacaille, 2008) เช่นเดียวกับ Hallam (2002) ที่ระบุว่า ครูจะทำให้นักเรียนอดทน ต่อบทเรียน มีความเชื่อ มีแรงจูงใจในการเรียน มีงานวิจัยแสดงว่าครูจะสร้างแรงจูงใจได้ดี เมื่อนักเรียน มองว่าครูอบอุ่นและเห็นอกเห็นใจต่อพวกเขา (Susan Hallam, 2002; Lacaille, 2008; Sosniak, 1985) ในขั้นต้นนั้นครูเป็นผู้ให้กำลังใจจะพัฒนาแรงจูงใจได้มาก ครูจึงควรใส่ใจกับแรงจูงใจด้วย โดยเฉพาะกับนักเรียนที่ยังเป็นเด็กเล็กอยู่ คำชมเป็นประโยชน์อย่างมาก จนเมื่อโตขึ้นแรงจูงใจจะเปลี่ยนจากคำชมเป็นการทดสอบหรือความท้าทายในการเรียน รวมถึงการเป็นต้นแบบของครูแทน (Susan Hallam, 2002) การสร้างแรงจูงใจของครูจึงช่วยสร้างความอดทนต่อการเผชิญหน้าต่อความยากลำบากของนักเรียน ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวได้

เมื่อได้รับแรงจูงใจทั้งจากพ่อแม่ และครูแล้ว หากนักเรียนมีความสนใจ หรือแรงจูงใจในการอยากเรียนเอง ย่อมมีส่วนเร่งให้เกิดการอยากเรียนรู้ และส่งผลต่อการประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยการจูงใจนั้นจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่จุดหมาย บุคคลที่มีจุดหมายจะประสบความสำเร็จมากกว่าบุคคลที่ไม่มีจุดหมาย ความสนใจแรกเริ่มในทางดนตรีของลูกจึงเปรียบเสมือนตัวเร่งให้พ่อแม่สนใจสนับสนุนให้ลูกได้เรียนดนตรีอย่างเต็มที่ (Howe & Sloboda, 1991; Sosniak, 1985) และเมื่อได้เรียน ความรู้สึกกระตือรือร้นต่างๆ ในการอยากเรียนจะเกิดขึ้นได้ แม้แต่ในวัยเด็กก็ตาม เช่น งานของ McPherson (2002) พบว่าแม้แต่นักดนตรีมือใหม่ที่มีอายุแค่ 7-8 ปี ก็เกิดความตื่นต่อนอยากเรียนรู้เมื่อสามารถเล่นเครื่องดนตรีชนิดใหม่ได้ นอกจากนี้ Sloboda (1990) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักดนตรีที่เก่งเมื่อได้ฟังดนตรีจะเกิดความรู้สึกตื่นเต้นและสนุก มีแรงจูงใจภายในที่ยั่งยืนในการอยากเล่นดนตรี ในทางกลับกันหากเด็กไม่ได้อยากเรียนด้วยตัวเองแล้ว การเรียนทักษะนั้นจะไม่พัฒนาไปจนถึงจุดหมาย (John & Michael, 1992)

3.2.5 การร่วมกันตั้งเป้าหมายของผู้ปกครอง ครูและนักเรียน

การตั้งเป้าหมายเป็นความสามารถในการสร้าง “ความคาดหวังอย่างละเอียดที่จะทำให้เกิดความสามารถที่ต้องการ” (Lehmann & Ericsson, 1997b, p. 48) หากเป็นความสามารถทางดนตรี ก็ขึ้นกับว่ามีเป้าหมายอย่างไร คาดหวังต่อความสามารถทางดนตรีว่าต้องการให้เป็นอย่างไร มีความสามารถไปถึงระดับใด ต้องการประสบความสำเร็จในด้านใด การมีเป้าหมายจะช่วยพัฒนาให้เกิดความสามารถและนำไปสู่ความสำเร็จด้วยความพยายาม (Ames, 1992; Dweck & Elliott, 1983; Nicholls & et al., 1990) การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เห็นการแสดงดนตรีที่ดี จึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดแรงจูงใจที่ทำให้มีการตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถทางดนตรีให้สูงขึ้นได้

ความคาดหวังและการตั้งเป้าหมายเริ่มตั้งแต่ที่บ้าน ที่พ่อแม่โดยส่วนใหญ่จะมีความคาดหวังต่อการเรียนดนตรีของลูกน้อย เพราะมักเห็นว่า ดนตรีมีความสำคัญน้อยกว่าวิชาอื่น และไม่คาดหวังให้ลูกขยันหรือให้เวลากับดนตรีมากเท่ากับวิชาอื่น (Schunk & Meece, 2006) ซึ่งหากพ่อแม่ไม่เห็นความสำคัญหรือตั้งเป้าหมายทางดนตรีให้ลูก ก็อาจมีส่วนให้ลูกไปสนใจในเรื่องอื่นแทน เพราะโดยปกติแล้ว เด็กจะไม่ได้ตั้งเป้าหมายหรือคาดหวังผลลัพธ์จากสิ่งที่ทำมากนัก (Zimmerman & Cleary, 2006) พ่อแม่ที่อยากให้ลูกเรียนดนตรีจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจ ให้ความหวังทางดนตรีต่อลูก การสร้างความกดดันในระดับที่ช่วยกระตุ้นให้ลูกตื่นตัว มีแรงจูงใจจะช่วยให้ลูกแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีต่อการเรียนรู้ได้ (McPherson & Zimmerman, 2002) รวมทั้งการที่พ่อแม่แสดงพฤติกรรมที่มีความคาดหวังและการให้คุณค่าต่อกิจกรรมทางดนตรีของลูกจะส่งผลให้ลูกรับรู้หน้าที่ รู้จักควบคุมตนเอง และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Lyn Corno, 1995; Jacqueline J. Goodnow & Pamela M. Warton, 1992; Pamela & Jacqueline, 1991; Pamela M. Warton, 1997)

โดยทั่วไปความสามารถทางดนตรีจะเริ่มต้นจากการฟัง (และเลียนแบบ) ตัวแบบ (Lehmann & Ericsson, 1997a) ก่อน เมื่อนักเรียนมีโอกาสดูเห็นการแสดงที่ดี หรือได้รับแรงจูงใจ จะทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถ โดยความสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1) ความสามารถทางกาย เป็นความสามารถในการจัดการร่างกายในการตอบสนองทางดนตรี เป็นทักษะที่นักดนตรีใช้แสดงออกผ่านการเล่นดนตรี (Lehmann & Ericsson, 1997a) คนที่ไม่ใช่นักดนตรีอาจฟังเพลงเพราะความชอบ ความบันเทิง แต่นักดนตรีต้องฟังเพื่อวางแผนในการเล่นดนตรี ซึ่งเป็นทักษะที่นักดนตรีต้องฝึกฝน (J.A. Sloboda, 1982)

2) ความสามารถในการเปรียบเทียบสิ่งที่ได้ยิน กับสิ่งที่ทำได้ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยส่วนใหญ่เด็กมักมีเป้าหมายเพื่อให้ได้รางวัลหรือคำชมมากกว่าความรู้ชำนาญที่เพิ่มขึ้น พ่อแม่หรือครูจึงควรมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของเด็ก (Mayer, 2007) ซึ่งให้เด็กมองที่เป้าหมายของความรู้ชำนาญในความสามารถนั้น เพราะ Maehr et al. (1984) ยืนยันว่า เด็กที่มีเป้าหมายของความรู้ชำนาญในความสามารถนั้นจะสามารถอยู่กับการเรียนได้นานและพยายามเรียนรู้ได้ลึกมากกว่าการมีเป้าหมายความสามารถเพื่อให้ได้เกรดที่ดี หรือได้รับคำชม

3.2.6 วิธีการสอนของครู

ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางดนตรีได้ เพราะเป็นผู้สอนทักษะดนตรีโดยตรงให้กับนักเรียน ทักษะคิด ความเชื่อของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการสอน วิธีการสอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของนักเรียน การเลือกวิธีการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการพัฒนาจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูผู้สอน (Jane W. Davidson, Michael, Moore, & John, 1996; Ericsson, Tesch-Romer, & Krampe, 1990) ตัวอย่างเช่น ครูควรทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนก่อนที่จะคิดหาวิธีสอนหรือแก้ไขปัญหาในการเล่นของนักเรียน (Pintrich & Schunk, 2002) ครูควรชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการฝึกซ้อม และเรียนรู้วิธีการฝึกซ้อมที่ถูกต้อง (Barry & McArthur, 1994) เป็นต้น

โดยทั่วไป ครูมักจะเลือกมองที่ความสามารถและความพยายามของนักเรียนในการตัดสินว่านักเรียนคนนั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (Asmus, 1986; Chandler, Chiarella, & Auria, 1988; Legette, 1998) ซึ่งความคิดของครูย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูและส่งผลต่อนักเรียนอย่างมากเช่นกัน หากครูมีความคาดหวังสูง นักเรียนก็จะได้รับแรงกระตุ้นให้อดทนและพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน (Alderman, 1990)

การพิจารณาเลือกรูปแบบหรือการออกแบบวิธีการสอนมีส่วนสำคัญ โดยทั่วไปการเรียนดนตรีสำหรับเด็กเล็กมักเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อเน้นพัฒนาความรู้สึก ความเข้าใจดนตรีให้เด็กมีความสุขกับดนตรี เน้นพัฒนาทักษะทางสังคมมากกว่าการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี เด็กเล็กจึงมักเริ่มเรียนที่หลักสูตร

กลุ่มก่อน เพื่อเน้นพัฒนาทักษะทางดนตรีในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติเครื่องดนตรี การเรียนอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่เล็กนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาต่อไปสู่ความสำเร็จ (Ericsson, Krampe, & Tesch-Romer, 1993; S. Hallam, 1997)

แต่เมื่อโตถึงระดับที่ร่างกายสามารถควบคุมการหยิบจับหรือบรรเลงเครื่องดนตรีได้แล้ว การเรียนดนตรีจะเป็นการฝึกหัดเพื่อพัฒนาฝีมือในการบรรเลงเครื่องดนตรี เมื่อร่างกายพร้อมที่จะพัฒนา จึงจำเป็นต้องเรียนเดี่ยว การศึกษาพบว่าการเรียนเดี่ยวสามารถพัฒนาทักษะฝีมือได้ดีกว่าการเรียนเป็นกลุ่ม (J. W Davidson et al., 1998) แต่ยังไม่สามารถระบุอายุที่เริ่มต้นเรียนได้ชัด เพราะยังไม่มีการศึกษาใดสรุปความแตกต่างของอายุที่เริ่มต้นเรียนระหว่างเด็กเก่งกับเด็กไม่เก่ง (J. A. Sloboda & Howe, 1991)

สำหรับการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนนั้น พบว่าการเรียนรู้ที่ซ่อนอยู่ (Hidden learning) เป็นวิธีที่ได้ผลสำเร็จอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนตัวต่อตัว ในการเรียนปฏิบัติ ที่ประเทศอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งกระบวนการนี้สามารถจะดึงความสามารถของผู้เรียนออกมา โดยกระบวนการวิธีนี้สามารถพัฒนาอย่างมากในเรื่องการฝึกซ้อมการแสดง (Performance practice) ความรอบรู้ (Competence) หรือความรู้ความเข้าใจ (Cognition) นอกจากนี้ยังมีการทดลองที่ได้พบสำเร็จกับเด็กนักเรียนในการพัฒนาพื้นฐานของทักษะหลายๆ อย่างรวมไปถึงสติปัญญา มีการใช้แพร่หลายมากในญี่ปุ่นของดนตรีศึกษาในช่วง 1912-1925 (Takeshi, 1996) อีกทั้งการสอนดนตรีของทั้งแบบโคโดและแบบบอร์ฟเป็นที่นิยมในหลักสูตรเบื้องต้นและระเบียบวิธีในการศึกษาดนตรีของการสอนดนตรีทั่วไปในโรงเรียนประถมศึกษา (Yiannis Christos Miralis, 2002) ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่า การสอนดนตรีของแบบบอร์ดอนเป็นการมุ่งเน้นทฤษฎีดนตรีที่ใช้ได้กับเด็กนักเรียนทุกคนทุกช่วงวัยในการพัฒนาความรู้ด้านดนตรี โดยใช้การร้องและการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ ดังนั้นครูสอนดนตรีในโรงเรียนประถมส่วนใหญ่จะใช้การสอนดนตรีของแบบบอร์ดอนในห้องเรียนดนตรี เป็นหนึ่งกระบวนการสอนที่สำคัญในด้านดนตรีศึกษาในชั้นประถมวัยในต่างประเทศ (Vazquez, 2014)

3.2.7 วิธีการฝึกซ้อม

การฝึกซ้อมถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมาอย่างหนึ่งในการพัฒนาความสามารถทั้งในเรื่องเทคนิควิธีการที่ใช้ รวมถึงเวลาที่ใช้ในการซ้อม ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดความสามารถได้ดีมากกว่าพรสวรรค์เสียอีก (J. W. Davidson, Howe, Moore, & Sloboda, 1996; Ericsson et al., 1993; Lehmann & Ericsson, 1997a; J. A. Sloboda, 1996)

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการซ้อม เช่น ถูกปล่อยให้ซ้อมเอง หรือไม่มีแรงกระตุ้นสนับสนุนให้ซ้อมจากพ่อแม่ (McPherson & Davidson, 2002)

มีการศึกษาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมว่า ควรจะใช้เวลามากเท่าใดถึงจะได้ผลดี เช่น Sloboda และคณะ (1996) แนะนำว่าค่าเฉลี่ยในการฝึกซ้อมควรอยู่ที่ 3,300 ชั่วโมงของการซ้อม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงระดับปริญญาดริ Ericsson และคณะ (1993) แนะนำว่า ในการฝึกระดับสูง ต้องใช้เวลาในการซ้อมอย่างเข้มข้น ใช้เวลาอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งยังไม่พบงานวิจัยชิ้นใดที่สามารถจะสรุปได้ว่า ต้องใช้เวลาเท่าไร เพียงแต่แนะนำเป็นแนวทางให้เห็นว่า การฝึกซ้อมที่มีจำนวนมากพอเท่านั้นจึงจะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ แต่ก็ต้องขึ้นกับวิธีการซ้อมที่ถูกต้องด้วยความพยายามในการเรียนและฝึกซ้อมด้วยตนเองของนักเรียนก็มีส่วนสำคัญมากเช่นกัน ที่จะทำให้การเรียนประสบความสำเร็จได้ เพราะความพยายามในการเรียนและการฝึกซ้อมอย่างมีวินัยเป็นหนทางสำคัญไปสู่เป้าหมาย จากงานของ O'Neill (1997) พบว่า นักเรียนที่ประสบความสำเร็จไม่จำเป็นที่จะต้องมีการพรสวรรค์มาตั้งแต่เกิด แต่พวกเขาขยันและสามารถควบคุมตนเองได้มากกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน (Csikszentmihalyi, 1990) ซึ่งอาจมีพ่อแม่ช่วยเหลือในกระบวนการดูแลรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น (Lehmann & Ericsson, 1997a) แนะนำว่า การได้รับการดูแลการฝึกซ้อมในช่วงแรกจะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จของนักเรียนได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยและต่างประเทศพบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น ปัญหาด้านครู หลักสูตรการบริหารจัดการงบประมาณ แต่ความสนใจในการศึกษางานวิจัยเพื่อการประสบความสำเร็จในประเทศไทยและต่างประเทศมีความแตกต่างกัน โดยในประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับต่างประเทศ เนื่องจากมีการศึกษาด้านดนตรีศึกษามาอย่างยาวนาน ทำให้หัวข้อที่ศึกษาด้านการประสบความสำเร็จ มีงานวิจัยที่กว้างขวางและครอบคลุมในหลายประเด็นมากกว่าในประเทศไทย

บทที่ 6

ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สำหรับการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 3 จากการเก็บข้อมูลกลุ่มประชากร จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2) ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา 3) ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน คือ 3.1) การถอดข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ 3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจ และการสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย และ 3.3) การนำเสนอข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยจากการสำรวจและการสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จากการสำรวจและการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ประชากรกลุ่มที่ 1 ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เก็บข้อมูลโดยวิธีสำรวจความต้องการจำเป็นผ่านแบบสำรวจออนไลน์

ประชากรกลุ่มที่ 2 ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยและนักวิชาการดนตรีศึกษา เก็บข้อมูลโดยวิธีจัดกลุ่มสัมภาษณ์ (Focus Group Discussion)

ประชากรกลุ่มที่ 3 ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) เก็บข้อมูลโดยวิธีสำรวจความต้องการจำเป็นผ่านแบบสำรวจออนไลน์

ประชากรกลุ่มที่ 1 ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย เก็บข้อมูลโดยการสำรวจความต้องการจำเป็นผ่านแบบสำรวจออนไลน์ จากจำนวนที่กำหนดไว้ 228 คน มีผู้ตอบกลับแบบสำรวจออนไลน์ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 66.23 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) **ส่วนที่ 2** ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน และ **ส่วนที่ 3** ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี โดยนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ตารางที่ 6.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ภูมิภาค	จังหวัด / จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ			จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจในแต่ละภูมิภาค
1) ภาคเหนือ	เชียงราย 22 ลำปาง 3 แม่ฮ่องสอน 1	เชียงใหม่ 10 ลำพูน 2 น่าน 1	พะเยา 4 อุตรดิตถ์ 1	44 คน
2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี 5 บุรีรัมย์ 3 ชัยภูมิ 2 กาฬสินธุ์ 2 ยโสธร 1 สุรินทร์ 1	เลย 4 หนองบัวลำภู 3 สกลนคร 2 ศรีสะเกษ 1 หนองคาย 1 ขอนแก่น 1	นครราชสีมา 4 มหาสารคาม 3 ร้อยเอ็ด 2 นครพนม 1 บึงกาฬ 1	37 คน

ตารางที่ 6.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ต่อ)

ภูมิภาค	จังหวัด / จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ	จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจในแต่ละภูมิภาค
3) ภาคตะวันตก	ตาก 2 ประจวบคีรีขันธ์ 1	3 คน
4) ภาคกลาง	กรุงเทพมหานคร 7 สุโขทัย 5 ปทุมธานี 4 นครนายก 4 เพชรบูรณ์ 3 พิษณุโลก 3 นครสวรรค์ 3 นนทบุรี 3 กำแพงเพชร 3 พิจิตร 2 สมุทรปราการ 2 อุตรธานี 1 สระบุรี 1	41 คน
5) ภาคตะวันออก	ระยอง 4 จันทบุรี 4 ฉะเชิงเทรา 2 ตราด 2 ปราจีนบุรี 1 ชลบุรี 1	14 คน
6) ภาคใต้	นครศรีธรรมราช 6 กระบี่ 3 ชุมพร 1 สุราษฎร์ธานี 1 ภูเก็ต 1	12 คน
รวมจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ		151 คน

จากตารางที่ 6.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นตัวแทนครูที่สำคัญหรือทำงานอยู่ในภาคเหนือ จำนวน 44 คน รองลงมาคือ เป็นตัวแทนครูที่สำคัญหรือทำงานอยู่ในภาคกลาง จำนวน 41 คน และภูมิภาคที่มีผู้ตอบแบบสำรวจน้อยที่สุดคือ ภาคตะวันตก จำนวน 3 คนของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

ตารางที่ 6.2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี	ใช่	59	39.07
	ไม่ใช่	82	54.30*
	ไม่แน่ใจ	10	6.62
2) สถานศึกษาของท่านมีการนำครุภูมิปัญญาท้องถิ่นทางดนตรีมาร่วมสอนในสถานศึกษา	ใช่	68	45.03
	ไม่ใช่	67	44.37
	ไม่แน่ใจ	16	10.60

ตารางที่ 6.2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
3) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี	ใช่	86	56.95*
	ไม่ใช่	48	31.79
	ไม่แน่ใจ	17	11.26
4) สถานศึกษาของท่านมีสถานที่เรียนดนตรีที่เหมาะสม	ใช่	73	48.34
	ไม่ใช่	48	31.79
	ไม่แน่ใจ	30	19.87
5) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี	ใช่	102	67.55*
	ไม่ใช่	19	12.58
	ไม่แน่ใจ	30	19.87
6) สถานศึกษาของท่านมีผู้บริหารที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	50	33.11
	ไม่ใช่	53	35.10
	ไม่แน่ใจ	48	31.79
7) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	49	32.45
	ไม่ใช่	50	33.11
	ไม่แน่ใจ	52	34.44
8) สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี	ใช่	103	68.21*
	ไม่ใช่	36	23.84
	ไม่แน่ใจ	12	7.95
9) สถานศึกษาของท่านมีการส่งท่านไปอบรม หรือ ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	69	45.70
	ไม่ใช่	57	37.75
	ไม่แน่ใจ	25	16.56
10) สถานศึกษาของท่านมีหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่น	ใช่	72	47.68
	ไม่ใช่	47	31.13
	ไม่แน่ใจ	32	21.19

จากตารางที่ 6.2 สรุปได้ว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วย ประเด็นต่างๆ คือ ประเด็นเรื่อง *สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี* ร้อยละ 54.30 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่” ประเด็นเรื่อง *สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี* ร้อยละ 56.95 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง *สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี*

ร้อยละ 67.55 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง *สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี* ร้อยละ 68.21 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง *สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกันกับชุมชน* ร้อยละ 59.60 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต่อการสนับสนุนโดยแรงจูงใจ

กลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยแรงจูงใจ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

- หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีโดยตลอด
- การมีหลักสูตร และการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี
- การปลูกฝังให้นักเรียนอนุรักษ์ความเป็นไทยโดยใช้ดนตรี
- หลักสูตรต้องมีการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาจิตใจและอารมณ์สุนทรีย์ของเด็กๆ ทำให้ผ่อนคลายจากความเครียด และการกดดันด้านต่างๆ จากการเรียน
- ทำอย่างไรให้นักเรียนเห็นคุณค่า ซาบซึ้ง ศรัทธา และใส่ใจในการเล่นดนตรีไทย
- หลักสูตรควรให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจ และสามารถเลือกดนตรีได้หลากหลายลักษณะ
- สถานศึกษา ควรมีหลักสูตรสำหรับเด็กที่สนใจทางด้านดนตรี หากไม่มีหลักสูตรทางด้านดนตรี ควรจัดเวลาให้เด็กเพื่อใช้เวลาในการฝึกซ้อม เนื่องจากทุกวันเด็กต้องเรียนวิชาเฉพาะ (5 วิชาหลัก)
- หลักสูตรควรกำหนดให้มีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพื้นฐานทางด้านดนตรีให้แก่นักเรียน
- จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์จากครูผู้สอน และจากสถานที่จริง
- มีหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนดนตรีอย่างจริงจัง
- หลักสูตรต้องกำหนดให้นักเรียนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด
- มีการสอนดนตรีท้องถิ่น
- จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ รู้จัก เข้าใจในชื่อ ชนิด บทบาทหน้าที่และความสำคัญของเครื่องดนตรีนั้นๆ ในวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของตน ตลอดจนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีเหล่านั้นได้
- กำหนดให้มีการช่วงเวลาสำหรับการฝึกซ้อมดนตรีในทุกๆ วัน สำหรับเด็กดนตรี

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

- โรงเรียนต้องมีครูสอนดนตรีไทยที่เป็นข้าราชการประจำ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญสำหรับพัฒนานักเรียนโดยตลอด
- มีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาครูดนตรี ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน) เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยและแลกเปลี่ยนความรู้
- โรงเรียนควรมีครูดนตรีที่เพียงพอ เหมาะสมอย่างน้อย (10 ท่าน)
- ควรมีครูผู้ฝึกซ้อมวงโยธวาทิต วงซิมโฟนิคแบนด์ ขับริ้องและวงดนตรีไทยที่เพียงพอ
- ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล เพื่อมาช่วยให้ความรู้และการฝึกทักษะปฏิบัติด้านดนตรี
- ควรมีการจัดอบรมพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้ครู (5 ท่าน)
- ควรจัดให้ครูดนตรีได้สอนตรงตามวิชาเอกที่จบมา
- ควรการจัดอบรมสัมมนาดนตรีสำหรับครูผู้สอนทุกปีการศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการสอนใหม่ๆ

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

- งบประมาณสนับสนุน ในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดซื้อเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อการเรียนการสอนและวงดนตรี (23 ท่าน)
- ห้องเรียนดนตรี (10 คน)
- การจัดการห้องเรียนและเครื่องดนตรีให้มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอน จัดให้มีงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีและมีงบประมาณในการฝึกซ้อม
- ควรจัดเครื่องดนตรี สื่อการเรียนการสอน และเวทีการแสดงให้เพียงพอสำหรับเด็ก
- ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การจัดระบบการเรียนการสอนดนตรีอย่างเหมาะสม
- ควรการปรับปรุงห้องเรียน ห้องซ้อม และบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการเรียนดนตรี และจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนดนตรีที่มีความน่าสนใจและทันสมัย (4 คน)
- ควรจัดให้มีมีสถานที่ฝึกซ้อมและสถานที่สำหรับการแสดงอย่างเหมาะสม
- ควรจัดให้มีเทคโนโลยีสนับสนุน และห้องเรียนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเรียนดนตรี
- ควรมีวัสดุ และอุปกรณ์ดนตรีที่เพียงพอ
- ควรมีเครื่องดนตรี อุปกรณ์ซ่อมแซมเครื่องดนตรี และอะไหล่เครื่องดนตรี
- ควรมีห้องนาฏศิลป์ที่มีกระจกและห้องซ้อมดนตรีทั้งดนตรีไทยและห้องซ้อมดนตรีสากลที่เก็บเสียง
- ควรห้องเรียนดนตรีที่เหมาะสม เทคโนโลยีที่ดีเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพและงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมดนตรี

- ควรมีการพัฒนาในเรื่องสื่อการเรียนการสอนดนตรีและห้องเรียนดนตรี
- ควรสร้างหรือจัดหาห้องเรียนและเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ และอุปกรณ์สื่อการสอนดนตรีที่ดี
- ต้องการงบประมาณ ในการบำรุงซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุดเป็นประจำ/ทุกๆ ปี
- ต้องการห้องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีไทยที่มีคุณภาพและในจำนวนที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- ต้องการสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น โน้ตเพลง บทเพลง คอมพิวเตอร์ ลำโพง เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น และงบประมาณในการซ่อมเครื่องดนตรีหรือจัดซื้อเครื่องดนตรี
- ควรจัดหาเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
- ควรจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดหาเอง มิใช่ให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ทางดนตรีจัดซื้อให้ เพราะกลัวว่าจะมีการยกยอกเงิน

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

- มีนักเรียนบางส่วนให้ความสนใจทางด้านดนตรี จึงควรส่งเสริมและสนับสนุน
- ควรมีการจัดให้มีกิจกรรมดนตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคม ชุมชน และรักษาวัดนธรรมไทย
- ควรมีการส่งนักเรียนเข้าแข่งขันศิลปหัตถกรรม (6 คน)
- ควรจัดให้มีกิจกรรมขับร้องประสานเสียง
- ควรมีการจัดค่ายส่งเสริม พัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้เด็กที่มีแววด้านดนตรีสู่ความเป็นเลิศ
- ควรมีการจัดอบรมดนตรีสำหรับนักเรียน

ประเด็นอื่นๆ

- ควรมีการสนับสนุนการจัดบริการวิชาการด้านดนตรีจากสถาบันอุดมศึกษา
- สถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ และการสนับสนุนของผู้บริหารทางด้านดนตรี (8 คน)
- ผู้บริหารควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนทางด้านกิจกรรมดนตรีไทยและดนตรีสากลอย่างต่อเนื่อง
- ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญทางด้านดนตรี เพื่อให้เด็กๆ ที่สนใจศึกษาทางด้านดนตรีได้มีเวลาในการศึกษาดนตรี เนื่องจากทางโรงเรียนให้ความสำคัญแต่เฉพาะด้านวิชาการ ทำให้เด็กที่สนใจด้านดนตรีไม่มีเวลาสำหรับการเรียนดนตรี

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี

กลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ใน 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

- ควรจัดให้มีหลักสูตรเฉพาะด้านดนตรี (5 คน)
- ควรมีการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทย และมีการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (2 คน)
- ควรมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีอย่างมีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นดนตรีอย่างสม่ำเสมอ และมีชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติดนตรี
- ควรพัฒนาการเรียนดนตรีให้เหมาะสมกับยุค 4.0
- ควรเปิดหลักสูตรดนตรีท้องถิ่นในสถานศึกษาให้ผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงดนตรีท้องถิ่น (4 คน)
- ควรมีการปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้นแก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถม
- ควรจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติดนตรีขั้นพื้นฐานได้
- ควรมีหลักสูตรวิชาดนตรีในโรงเรียน และมีวิชาเลือกทางด้านดนตรี
- ควรจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของวิชาดนตรีให้กับนักเรียน
- ควรมีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะห้องเรียนดนตรีขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถด้านดนตรีให้กับนักเรียนที่มีความสนใจด้านดนตรี

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาช่วยสอนดนตรีไทย ปูพื้นฐานใหม่ ในทุกๆ เทอม (3 คน)
- ควรจัดสรรครูและบุคลากรให้เพียงพอและมีความเฉพาะ ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล และครูนาฏศิลป์
- ควรมีครูดนตรีที่ครบถ้วนเหมาะสมตามความต้องการสำหรับการทำวงดนตรีในลักษณะต่างๆ
- ควรมีการบริหารจัดการครูดนตรีที่สอนให้ตรงกับวิชาเอกของตนเอง
- ควรมีวิทยากรทางดนตรีแต่ละประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา เป็นต้น

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

- ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม (19 คน)
- ควรจัดเครื่องดนตรีให้เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียน
- ควรมีการพัฒนา และสิ่งสนับสนุน อำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยี (สื่อการเรียนการสอน)
- ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี
- ควรพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ ห้องดนตรีที่มีความพร้อมต่อการเรียนและการฝึกซ้อม
- ควรมีอาคารเรียนศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์แบบถาวร
- ควรจัดสรรเครื่องดนตรีไทย ห้องดนตรีไทย ครูดนตรีไทย เฉพาะทางแต่ละเครื่องมือ
- ควรมีเครื่องการสนับสนุนเครื่องดนตรีในรูปแบบวงดนตรีสากล วงโยธวาทิต วงดนตรีไทย วงดนตรีพื้นเมือง และวงแห่งานพิธีกรรม
- ควรจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา
- ควรจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถทางด้านดนตรี มาให้ความรู้

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

- ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจกรรมดนตรี
- ควรจัดกิจกรรมโดยใช้ดนตรีเพื่อให้ความรู้และสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน
- ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงศักยภาพทางด้านดนตรี ในชุมชน หรือมีการจัดการศึกษา และเปลี่ยนความรู้ในเรื่องดนตรีจากภูมิภาคอื่นๆ
- ควรจัดทำโครงการทางด้านดนตรี งานดนตรีไทยและดนตรีสากลอย่างต่อเนื่อง
- ควรจัดให้นักเรียนดนตรีไปอบรมเกี่ยวกับเรื่องดนตรี
- ควรจัดทำโครงการความร่วมมือร่วมกับองค์กรดนตรีภายนอกเพื่อการเรียนรู้ดนตรี และการจัดการแสดงดนตรีทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน
- ควรจัดให้มีวงดนตรีประจำโรงเรียน เพื่อออกแสดงตามงานต่างๆ

ประเด็นอื่นๆ

- ควรกำหนดนโยบายการสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรีไทย
- ควรกำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรี
- ควรกำหนดนโยบายให้นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ตามความสนใจของผู้เรียน
- ควรกำหนดให้การศึกษาในระดับชาติมีโครงสร้างหลักสูตรวิชาดนตรีภาคปฏิบัติเป็นหลักสูตรพื้นฐานด้วย

- ควรปรับเปลี่ยนนโยบายการศึกษา ให้เด็กสามารถเรียนในสิ่งที่ตัวเองชอบ โดยไม่ต้องแข่งขันเฉพาะ 5 วิชาหลัก
- ควรมีการส่งเสริมและสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ทางด้านดนตรีให้แก่ทุกๆ คน ในระดับนโยบาย
- ควรอบรมผู้บริหาร และสร้างความเข้าใจในด้านดนตรีก่อนดำรงตำแหน่ง
- ควรจัดตั้งกลุ่มสำหรับการพัฒนาการสอน และทักษะทางด้านดนตรีให้แก่ครู
- ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสามารถเล่นดนตรีไทยได้อย่างลึกซึ้ง

จากข้อมูลข้างต้น วิเคราะห์แล้วพบว่า จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในประเด็นสำคัญของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ จัดหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี สอนพื้นฐานทางด้านดนตรี หรือปรับหลักสูตรให้เลือกเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจและสามารถเลือกดนตรีได้หลากหลายลักษณะทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน และผู้เรียนต้องเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด โดยจัดการเรียนการสอนจากประสบการณ์ของครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และจากสถานที่จริง **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ มีครูสอนดนตรีที่เพียงพอ เหมาะสม หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล เพื่อมาช่วยให้ความรู้และการฝึกทักษะปฏิบัติด้านดนตรี และมีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาครูดนตรี ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน) เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย และแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้ครู **ประเด็นสภาพแวดล้อมและ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้** คือ งบประมาณสนับสนุน ในเรื่องต่างๆ เช่น สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย การจัดซื้อเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อการเรียนการสอน และวงดนตรี ห้องเรียนดนตรี งบประมาณซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี และมีงบประมาณในการฝึกซ้อม และเวที หรือพื้นที่สำหรับการแสดง เป็นต้น ตลอดจนการพัฒนาบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการเรียนดนตรี **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ การเข้าแข่งขันศิลปหัตถกรรม การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคม ชุมชน และรักษาวัฒนธรรมไทย ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสนใจทางด้านดนตรี จึงควรส่งเสริมและสนับสนุน เช่น จัดค่ายส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้นักเรียนที่สนใจหรือนักเรียนที่มีแววด้านดนตรีสู่ความเป็นเลิศ เป็นต้น และ **ประเด็นอื่นๆ** คือ การทำความเข้าใจร่วมกันภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการวิสัยทัศน์ แนวทางการดำเนินงานทางด้านดนตรี และการสนับสนุนของผู้บริหารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนการสนับสนุนการจัดบริการวิชาการด้านดนตรีจากสถาบันอุดมศึกษา

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี ประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ จัดการเรียนการสอนเพื่อปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้น แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ประถม มีหลักสูตรเฉพาะด้านดนตรีในหลายลักษณะ และมีวิชาเลือกทางด้านดนตรี การจัดการเรียนการสอนดนตรีอย่างมีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นดนตรีอย่างสม่ำเสมอ และมีชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติดนตรีเหมาะสมกับนโยบาย Thailand 4.0 **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ จัดสรรครูและบุคลากรให้เพียงพอ และมีความเฉพาะ ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล ครูนาฏศิลป์ วิทยากรทางดนตรีที่มีความรู้ในแต่ละประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น **ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้** คือ งบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะที่มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี ตลอดจนจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ สนับสนุน งบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจกรรมดนตรี และจัดกิจกรรมทางด้านดนตรีทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา เช่น จัดทำโครงการทางด้านดนตรี การแสดงดนตรีไทยและดนตรีสากล เพื่อให้ความรู้และสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงศักยภาพทางด้านดนตรี จัดทำโครงการความร่วมมือร่วมกับองค์กรดนตรีภายนอกเพื่อการเรียนรู้ดนตรี และการจัดการแสดงดนตรีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องดนตรีร่วมกับภูมิภาคอื่นๆ **ประเด็นอื่นๆ** คือ การกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรี การจัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรี นโยบายให้นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ตามความสนใจของผู้เรียนและสามารถเรียนในสิ่งที่ตัวเองชอบ โดยไม่ต้องแข่งขัน เฉพาะ 5 วิชาหลัก กำหนดให้การศึกษาในระดับชาติมีโครงสร้างหลักสูตรวิชาดนตรีภาคปฏิบัติเป็นหลักสูตรพื้นฐาน

ประชากรกลุ่มที่ 2 ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยและนักวิชาการดนตรีศึกษา

การเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยและนักวิชาการดนตรีศึกษา ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย เก็บข้อมูลโดยวิธีจัดกลุ่มสัมภาษณ์ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมการจัดกลุ่มสัมภาษณ์ ได้แก่ ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย จำนวน 18 คน

ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา **ส่วนที่ 2** ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษาต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน และ **ส่วนที่ 3** ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทน

นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี โดยนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา

การเก็บข้อมูลโดยจัดกลุ่มสัมภาษณ์ จัดขึ้นในวันที่ 21 กรกฎาคม 2561 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้อง Dipak C. Jain Hall อาคารศศนิเวศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีผู้เข้าร่วมการจัดกลุ่มสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย จำนวน 9 คน และตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา จำนวน 9 คน รายละเอียดในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 รายนามตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	สถานศึกษา
1	อาจารย์สิทธิชัย ตันเจริญ	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
2	อาจารย์สวิต ทับทิมศรี	ข้าราชการบำนาญ
3	อาจารย์กาญจนา สุภาวี	โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
4	อาจารย์นิตินัย พิงยา	โรงเรียนคาราสุมพร
5	อาจารย์ ดร.กนกวรรณ ศุภสิริโรจน	โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย
6	อาจารย์ถวัลย์ชัย สอนมณฑา	โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
7	อาจารย์พรหมศร ศรีพรศรี	โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
8	อาจารย์นวราช อภัยวงศ์	โรงเรียนทุ่งสง
9	อาจารย์นิพนธ์ กร่ำกล่อมจิตร	โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตารางที่ 6.4 รายนามตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	มหาวิทยาลัย
1	รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท ชันศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช การินทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
4	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร สีม่วง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รณชิต แม้นมัลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7	อาจารย์ ดร.ชิตพงษ์ ตรีมาศ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8	อาจารย์ ดร.กิตติ คงตุก	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9	อาจารย์รัชวิช มุสิการุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษาต่อการสนับสนุนโดยเรงคว่น

กลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเรงคว่น เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

“การเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการสอนวิชาดนตรี”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 1-6 และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2-8)

“การรับนโยบายชาติ โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6 และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2,9)

“ปรับหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงตามความต้องการของชุมชนและสังคม”

“ควรเปิดวิชาสาระเพิ่มเติมด้านดนตรีอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และมีหน่วยการเรียนรู้วิชาดนตรี ซึ่งบางโรงเรียนได้เปิดเป็นวิชาสาระเพิ่มเติมแล้ว แต่ไม่มีคะแนนให้ อีกทั้งควรมีหน่วยการเรียนรู้ด้วย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“วิชาอื่นเขาเรียนกันสัปดาห์ละตั้งกี่ครั้ง แต่วิชาดนตรีมีเพียง 1 ครั้งต่อสัปดาห์ เห็นว่าควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียน”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“วิชาอื่นๆ เขามี 2 หน่วยกิต แต่วิชาดนตรีมีเพียงแค่ 0.5 หน่วยกิต ที่ต่างประเทศเขากำหนดเป็นกฎหมายเลยว่าทุกคนต้องได้เรียนดนตรี กีฬา และศิลปะ เป็นกฎบังคับเลย ซึ่งเราควรทำเป็นกฎหมายเลยเช่นกัน ทุกคนต้องได้เรียน ไม่ใช่เป็นเพียงแค่นโยบาย เพราะนโยบายอาจจะเปลี่ยนกันได้ แต่กฎหมายจะเป็นข้อบังคับเลย ควรต้องกำหนดไว้ใน พรบ. ตามพระราชดำรัสของในหลวง “ชาติใดชนใดมีดนตรี มีสำเนียงดนตรี มีเครื่องดนตรีน่าชื่นใจ มีเอกลักษณ์ของตนเอง”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2)

“วิชาดนตรีควรได้รับการกำหนดให้เป็นวิชาหลักมีความสำคัญมาก เทียบเท่ากับวิชาสามัญ ต้องกำหนดใน พรบ. ว่าทุกคนต้องได้เรียนวิชาดนตรี”

“ปรับโครงสร้างหลักสูตร ถ้าไม่ปรับมันจะได้อะไร ต้องให้ กระทรวงศึกษาธิการปรับหลักสูตรตามตัว พรบ. เพราะตอนนี้ยังไม่ยอมปรับ เขาจะยังให้วิชาดนตรีเป็น 0.5 หน่วยกิตอยู่ดี ประเด็นนี้สำคัญมาก”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“เด็กในห้องจำนวน 50 คน สมมติว่าคนนี้ชอบเรียนกีตาร์ อีกคน ชอบเป่าขลุ่ย อย่างน้อยให้มีกิจกรรมที่เขาได้ทำทั้งร่วมกันและแยกกัน เหมือนนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้อะไรทำนองนั้น ก็จะไม่มีการ ตัดเกรดเรียนตามความต้องการของเด็ก ไม่มีคะแนนเป็นตัววัด”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 7)

“สถานศึกษาควรจัดหลักสูตรดนตรีขึ้นมา แต่ถ้าหากมี พรบ. กำกับก็จะสามารถปรับโครงสร้างหลักสูตรได้ และควรต้องมีการกำหนด ชั่วโมงเพิ่มเติมด้วย”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2, 6, 9)

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

“เรื่องนี้เป็นปัญหามานานแล้ว ที่เขาไม่ค่อยเปิดตำแหน่งให้ ครูดนตรี เพราะต้องเก็บไปเปิดให้กับครูในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เราจะทำอย่างไรให้นโยบายของ รัฐบาลสามารถเพิ่มอัตรากำลังของครูดนตรีมากขึ้น เพราะไม่อย่างนั้นเราจะ ไม่มีกำลังคน เกิดปัญหาการขาดบุคลากร ควรส่งเสริมให้เพิ่มอัตรากำลังของ ครูดนตรี ไม่อย่างนั้นครูดนตรีที่มีอยู่จะเหนื่อยมากเนื่องจากต้องรับภาระ เยอะ เชื่อมโยงไปถึงสถาบันผลิตครู ถ้าอัตราเปิดเยอะ เขาเรียนจบดนตรีมา ก็มีงานทำ”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 7)

“ในกรณีที่ครูคนเดียวต้องสอนทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล อาจจะรู้แค่พื้นฐานก็ได้ ยกตัวอย่างที่โรงเรียนวัฒนา จริงๆ ไม่ได้ขาดแคลน ครูดนตรี แต่ ป.1 ก็จะมีครูสอนดนตรีไทย 1 คน แต่หลักสูตรของกระทรวง เน้นมีทั้งไทยและสากล แล้วก็เคยไปนิเทศครูที่โรงเรียนปรากฏว่าเขาสอนผิด

ซึ่งมันคือพื้นฐานสากลง่ายๆ เพราะฉะนั้นควรรู้พื้นฐานของทฤษฎีง่ายๆ ของ
ทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล อาจไม่ต้องเล่นเป็นก็ได้แต่ต้องรู้พื้นฐาน
ทั้ง 2 อย่าง”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 4-8)

“ในความเป็นจริงเมื่อเรียนครูจบแล้ว ไปทำงานไม่มีใครทราบได้ว่า
จะต้องไปเจอกับอะไรบ้าง บางคนบรรจุปีแรกต้องไปเป่าแตร เห็นว่ามีความ
จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับครูด้วย”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 9)

“มีหลายโรงเรียนที่เปิดตำแหน่งครูดนตรีเพียงอัตราเดียว และครู
ดนตรีไทยต้องสอนดนตรีดนตรีสากลได้ ครูดนตรีสากลต้องสอนดนตรีไทยได้
จึงเกิดความวุ่นวาย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“ควรมีการเพิ่มอัตรารับครูด้วย”

“ทุกโรงเรียนต้องมีครูดนตรี อย่างน้อย 1 คน ที่จบสายตรง”

“ต้องมีครูดนตรีครบทุกโรงเรียน และต้องเป็นครูที่จบเอกดนตรี
โดยตรงมา”

“บุคลากร ครูดนตรีต้องมาก่อน เพราะห้องดนตรีและเครื่องดนตรี
สามารถใช้งบประมาณจัดหามาได้ทุกเมื่อ”

“ควรมีพื้นที่สำหรับการบรรจุครูดนตรี และไม่ใช่เพียงแค่อัตรา
แต่ต้องมีงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการบรรจุครูดนตรีด้วย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“กำหนดให้มีครูดนตรีครบทุกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และควรเป็นครูดนตรีตามบริบทของแต่ละท้องถิ่นด้วย เช่น บริบทที่เป็น
สังคมพื้นเมือง ก็ต้องเอาครูดนตรีพื้นเมืองเข้าไปสอน”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา)

“ตอนนี้ครูดนตรีที่เข้ามาสอนประจำในโรงเรียนมัธยม ไม่มีการแยก
ดนตรีไทย ดนตรีสากล ต้องสอนให้ได้ทั้ง 2 อย่าง”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา)

“จัดสรรงบประมาณอบรมครูดนตรี และให้ครูดนตรีได้มีพื้นที่
มีโอกาสในการจัดการแสดงดนตรี”

“ต้องให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในด้านของการจัด
การเรียนการสอนดนตรี”

“ตอนนี้งบประมาณมีไม่พอสำหรับการจะบรรจุข้าราชการ”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“ควรมีการระดมครูท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) มา
ช่วยสอนดนตรี ถึงเวลาที่ควรทำกันอย่างจริงจังเสียที เคยเห็นบางจังหวัดเขา
ทำแล้ว เช่น จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขาระดมกำลังผู้รู้ นำครู
ชาวบ้านเข้ามาช่วยสอน ดังนั้นเราจึงเห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เด็กเล่นโปงลาง เป่าแคน เป่าโหวดกันมากมาย และเขาไม่เพียงแค่วาด
เท่านั้น เขาสามารถนำไปหาเลี้ยงประกอบอาชีพตนเองได้ด้วย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“ควรมีการพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง
และควรทำอย่างต่อเนื่อง”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

“ควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำการจัดซื้อเครื่องดนตรี อุปกรณ์ที่
ใช้ในการเรียนการสอน”

“โรงเรียนต้องมีห้องซ้อม ห้องเรียน และอาคารสถานที่ที่เหมาะสม
กับการเรียนดนตรี”

“โรงเรียนต้องมีเวที และลานการแสดงดนตรี”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

“ในระดับจังหวัด ควรมีกิจกรรมดนตรีที่นอกเหนือจากการประกวด
ส่วนตัวเห็นว่าเดี๋ยวนี้เด็กเรียนดนตรีเพื่อวิ่งเข้าหาการประกวดแล้วสร้างวิทย
ฐานะให้กับครู เด็กเล่นได้เก่งแต่ไม่มีความเข้าใจและไม่รู้ว่าจะมีความสุขไหม
เหมือนเขาถูกบังคับให้มาเล่นดนตรี เหมือนเป็นเพียงแค่การจัดงานชั่วคราว
ครูก็มาบีบเด็กให้เล่น ได้เกียรติบัตรไปสมัครเรียน แล้วเขาก็เลิกเล่น

ในสถานศึกษาเราจัดกิจกรรมที่เป็นความจริง แต่ในระดับจังหวัดไม่ใช่ เช่น ระดับจังหวัดจัดแต่การประกวด ต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อไปในทางที่ไม่ใช่ทำนุบำรุงอย่างเดียว เพราะดนตรีได้อยู่ในวิถีชีวิต มีอีกเยอะเลยที่สามารถช่วยและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มันต้องอยู่ในวิถีชีวิตมากกว่าการจัดงานชั่วคราว ไม่ใช่เพียงแค่เด็กมาเล่น แล้วก็เลิกไป”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 1-2)

“ในการสร้างนักดนตรี จำเป็นต้องมีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วย เพราะถ้าหากขาดพื้นที่ตรงนี้ก็จะมีกรอบครอบกั้น พื้นที่ในการแสดงออกตอนนี้ค่อนข้างถูกจำกัด กลายเป็นการประกวดเพื่อเอาชนะกันอย่างเดียว ไม่มีพื้นที่อย่างอื่นที่ให้นักเรียนได้เล่นสบายๆ และสำหรับครูผู้ดูแลอาจจะนับเป็นภาระงานเพิ่มเติมก็ได้ ไม่จำเป็นต้องประกวดได้รางวัลและเลื่อนวิทยฐานะเพียงเท่านั้น แต่ควรทำประโยชน์ให้สังคมได้ด้วย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 3)

“เพื่อให้เด็กมีความสุขในการเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนตามหลักสูตร”

“ควรจัดกิจกรรมประจำภาคการศึกษาในระดับโรงเรียน ยกตัวอย่างที่โรงเรียนสาธิต ครูดนตรีทำหน้าที่สอนดนตรีไปตามปกติ แต่เมื่อสิ้นภาคการศึกษา โรงเรียนจะมีการจัดแสดงผลงานนักเรียน ซึ่งเด็กทุกคนต้องได้แสดง”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6 และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“สมมติว่าเด็กอาจจะได้เรียนกลองยาวในห้องเรียน แล้วที่วังหลังเขาจะมีทำบุญ เด็กก็รวมตัวกันไปเล่นกลองยาว มีจิตอาสา แล้วเด็กก็จะมีความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมด้วย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“โรงเรียนต้องมีการจัดกิจกรรมดนตรี ส่วนตัวมองว่าการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดนตรี มีอะไรก็ได้เรียนรู้มากกว่าการนั่งเรียนดนตรีในห้องเรียน”

“ส่วนตัวเห็นว่า เด็กมักจะเบื่อหน่ายกับการเรียนดนตรีในระบบเนื่องจากเวลาที่มีจำกัดและต้องเรียนทฤษฎีอะไรต่างๆ มากมาย ซึ่งเด็กจะชอบการทำกิจกรรมมากกว่า เพราะฉะนั้นสถานศึกษามีส่วนไหนใหม่ ที่จะทำอย่างไรให้เด็กมีความสุขในการเล่นดนตรี”

“แต่ละจังหวัดต้องจัดกิจกรรมดนตรีอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลาย”

“จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการแสดงดนตรี”

“เมื่อระดับจังหวัดจัดกิจกรรม โรงเรียนก็จะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมด้วย”

“กิจกรรมดนตรี ไม่จำเป็นต้องเน้นการประกวดก็ได้ ”

“ควรจัดเป็นมหกรรมดนตรีระดับจังหวัดทุกภาคส่วนการศึกษา ทุกปีมีจัดการประกวดดนตรี จัดนิทรรศการดนตรีในจังหวัด”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“สำหรับในระดับจังหวัด แต่ละจังหวัดจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมดนตรีในจังหวัดของเขา”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“ถ้าไม่มีกิจกรรม ก็จะไม่เกิดการเรียนรู้อะไรเลย อย่างน้อยๆ มีการประกวดในระดับจังหวัดก็ได้ ควรส่งเสริมให้ชัดเจน ทำให้เป็นรูปธรรม”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2)

“กิจกรรมดนตรีในระดับจังหวัด อย่างเช่น จัดการประกวด การแสดง วัฒนธรรมพื้นบ้าน จังหวัดควรจัดทำเป็นนโยบายและสั่งการลงไปยังสถานศึกษาในจังหวัดนั้นๆ”

“ในแต่ละปีเขาจะมีงานประจำจังหวัดเขาอยู่ ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีท้องถิ่นด้วย”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2)

“เดี๋ยวนี้เรามีศึกษาธิการท้องถิ่นแล้วใช่ไหม ควรร่วมมือกับวัฒนธรรมจังหวัดจัดกิจกรรมทางด้านดนตรี จะหวังแต่พึ่งพากระทรวงศึกษาธิการอย่างเดียวไม่ได้”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 7)

ประเด็นอื่นๆ

“กระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดนโยบายที่มุ่งหมายให้การศึกษาแต่ละระดับ แต่ละประเภท ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งในระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา โดยปรับเปลี่ยนจำนวนของหลักสูตรแกนกลาง และปรับเปลี่ยนมาตรฐานสาระการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ซึ่งปัจจุบันเป็นสาระศิลปะ ต้องแยกออก เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติได้ 20 ปีผ่านมาแล้วยังไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ การบูรณาการ 3 ศิลป์เข้าด้วยกันไม่สามารถสอนได้ด้วยครูคนเดียว เพราะฉะนั้นควรแยกให้กลับไปเหมือนเดิม”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2)

“ควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนดนตรีในหลักสูตรแกนกลาง จำนวนหน่วยกิต”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 6,9)

“ควรจัดสัมมนาให้ผู้บริหารได้ตระหนักว่าดนตรีเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน เพราะอย่างตอนนี้ทุกโรงเรียนจะเน้น STEM เหตุใดถึงเน้นเรื่องนี้กันได้ ควรให้ความสำคัญกับดนตรีมากกว่านี้”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 7)

“คนเป็นครูที่จบการศึกษามาแล้วกว่า 20-30 ปี ความรู้ก็แตกต่างกัน ดังนั้น การจัดอบรมควรจะต้องดีกว่าที่เป็นอยู่ และแยกตามบริบทของครูตามภูมิภาค คือปัจจุบันก็ดีแล้วที่มีการจัดอบรมแต่เนื้อหากว้างเกินไป ควรปรับเข้ากับบริบทของแต่ละท้องถิ่น เช่น โรงเรียนในกรุงเทพฯ มาคุยกันเรื่องหลักสูตร เพราะบริบทคล้ายกัน ดนตรีในภาคใต้ก็จัดอบรมครูดนตรีภาคใต้ ภาคอื่นก็เช่นกัน บริบทต่างกัน เวลาอบรมด้วยกันทั้งประเทศ ทุกคนก็จะเสนออะไรมาซึ่งก็ไม่ได้ตรงกับของเรา อีกอย่างคือ การอบรมครูแต่ละครั้งทำให้ครูตื่นตัว”

“จัดสรรงบประมาณอบรมครูดนตรี และการจัดการแสดง”

“สนับสนุนงบประมาณ เพราะเพียงแค่ 1 ปี ของบ 6 ร้อยล้านก็สามารถที่จะสร้างครูดนตรีได้ทั่วประเทศ”

“เกิดความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“ทุกกระทรวงต้องมีความร่วมมือกัน สมมุติว่า เมื่อครูดนตรีผลิตเด็กที่เป็นดนตรีขึ้นมาแล้ว กระทรวงการท่องเที่ยวอาจจะพาเด็กไปเล่นดนตรีในงานต่างๆ เป็นต้น เขาเรียกว่ามีเครือข่าย”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“การจัดกิจกรรมดนตรีที่บูรณาการ”

“การที่ได้รับสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แสดงให้เห็นว่าเขาต้องการเรา ดังนั้นเมื่อเขาต้องการเรา เราก็ต้องผลิต เหมือนนักกีฬา ที่การท่องเที่ยวมักจะนำไปทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น โรงเรียนกีฬาถึงได้เจริญ”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี

กลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

“ส่วนตัวมีความเห็นหนึ่งแต่ไม่รู้ว่าเป็นไปได้ไหม ในกลุ่มดนตรีศึกษา ผมเห็นด้วยในเรื่องของการเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการสอนและหน่วยกิต ความชัดของวิชาที่สำคัญที่จะเป็นตัวบอกว่าจะไปในทิศทางใด กลุ่มคนที่รวมตัวกันแล้วบอกว่าตนเองเป็นครูและอาจารย์ที่ดูแลทางด้านดนตรีศึกษา ควรต้องมีความร่วมสมัยกันสักนิด คือ หากเรามองว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 นี่เป็นอย่างไร รัฐบาลบอกว่าไทยแลนด์ 4.0 คืออะไร การที่เราจะบอกว่าเราต้องการอะไรและทำอะไรนั้นมันอาจจะเป็นเรื่องยาก ถ้าเราเสนอไปว่าเราต้องการกี่ชั่วโมงๆ โดยไม่สามารถบอกได้ว่าเราจะบูรณาการเวลานั้นไปอยู่ในส่วนใดบ้าง ส่วนตัวมีความรู้สึกว่าการแยกออกมาเป็นวิชาดนตรี แล้วแยกเป็นชั่วโมงในทางปฏิบัติ อาจจะต้องมองในภาพรวมซึ่งเกิดขึ้นได้จริงมากน้อยแค่ไหนนั้นไม่ทราบได้ แต่ถ้าเรามองภาพรวมของเราชัดเจนว่าผู้เรียนต้องการทักษะประมาณไหนแล้วจริงๆ”

“ดนตรีคือเรื่องของความแตกต่างหลากหลาย เราจะบูรณาการให้เป็นดนตรีศึกษาในแบบของเรา ซึ่งเราทำการวิจัยมาแล้วทั่วโลกจริง แต่เราไม่จำเป็นต้องเหมือนกันกับของเขาแล้วก็ไปบอกว่าสังคมผู้สูงวัยกำลังมา เด็กจะ

น้อยลง ผู้ใหญ่เยอะขึ้น คนตรีศึกษาจะเป็นแบบเดิมได้หรือไม่ หรือต้องปรับเปลี่ยนเพื่อล้ากับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่วิชาถูกแยกออกเป็นส่วนๆ แบ่งออกเป็นก้อนๆ มีตัวชี้วัด มีเกณฑ์แยกเยอะมาก เด็กจะต้องเรียนมากขึ้นๆ มันจำเป็นไหมที่เราจะต้องแยกเฉพาะออกมาเป็นวิชาดนตรี แต่ถ้าเราเรียนคณิตศาสตร์โดยมี section หนึ่งที่มีครูดนตรีเข้าไปเพิ่มเติม เรื่องการวัดความถี่เสียง ช่วงเสียง ที่มันพ่วงกับวิชาวิทยาศาสตร์ได้ วิชาพลเมืองได้ แต่ว่าเป็นเนื้อหาดนตรี อาจจะทำให้วิชาดนตรีมีพื้นที่เยอะขึ้น”

“หลายๆ ที่ อย่างที่ภาคใต้ เป็นนักดนตรีหนังตะลุง แต่ว่าไม่มีวิชาเอกให้เขาเรียนและต้องเรียนดนตรีศึกษา เห็นได้ว่าไม่มีความยืดหยุ่นคือเขาต้องมาเรียนดนตรีไทยเพื่อให้ได้ปริญญาไปสามารถทำงานได้ ทั้งๆ ที่เขาถนัดดนตรีโนราห์หรืออะไรอื่นๆ มากกว่า”

“สมมติว่าหลักสูตรแกนกลางออกแบบกล่องส่งไปให้ แต่ข้างในที่จะใส่กล่อง ชุมชนสามารถเลือกเองได้ เวลาเรียนอะไรแคมีแกนเดียวกันก็ได้ ส่วนอื่นก็เพิ่มเติมตามความต้องการ”

“เนื้อหาหลักสูตรดนตรีศึกษาอาจจะต้องปรับด้วย คงจะไม่ใช้เรียนแต่คลาสสิกแบบแน่นๆ ยกเว้นว่าเลือกเป็นวิชาเอก แต่ถ้าหากไม่ใช่วิชาเอก อาจจะต้องเปิดกว้างมากขึ้น”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 9)

“สถานศึกษาในระบบสามารถขยายประเภทของการศึกษาได้หลายประเภท ผู้ใหญ่ก็สามารถมาเรียนในโรงเรียนได้”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 3)

“มีการกำหนดระดับปริมาณเนื้อหา สอนให้เหมาะกับวัยของผู้เรียนให้ชัดเจน ทั้งระดับชั้นประถม และระดับชั้นมัธยม และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนด้วย”

“การกำหนดสาระในหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา”

“จากการที่ได้ไปจัดอบรมครูมาแล้วทั่วประเทศ จะใช้พระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพฯ ที่ตรัสว่าให้ฝึกอังกะลุงก่อน เพลงเครื่องสายปี่พาทย์ที่จะเรียนก็ให้เล่นในอังกะลุงนี้ไปเลย เรียนเรื่องเสียงเพลงไปก่อน เมื่อไปเล่นเครื่องสายก็จะเล่นเพลงได้ เพราะถ้าอยู่ๆ ให้เด็กมาจับซอเลยมันยากจะตายไป”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 6,7)

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

“ครูดนตรีต้องมีคุณภาพ ต้องเป็นนักวิชาการด้วย ครูดนตรีต้องพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ”

“ทุกโรงเรียนจะต้องมีครูดนตรีทั้งครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล และครูภูมิปัญญา”

“ครูดนตรีต้องร่วมวางแผนจัดหลักสูตรกับชุมชนในท้องถิ่นจริง ๆ”

“ครูดนตรีต้องได้รับการอบรมดนตรีทุกปีเป็นประจำ”

“ต้องมีครูดนตรีประจำโรงเรียน อย่างน้อย 1 ท่าน”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“หลายโรงเรียนมีแต่เครื่องดนตรี มีเครื่องมากมายแต่ไม่มีครูสอน”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 2)

“จริงๆ ในเรื่องที่ทำให้ครูร่วมจัดหลักสูตรกับชุมชนท้องถิ่นมีมานานแล้ว แต่ถึงเวลาเขาไม่ได้ทำจริง”

“ครูดนตรีต้องเข้าอบรมเรื่องดนตรีเป็นประจำทุกปี”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

“ห้องดนตรีเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีห้องดนตรีและจะต้องมีคุณภาพด้วย”

“ห้องเรียนดนตรี เครื่องดนตรี ต้องมีคุณภาพด้วยนะ”

“ห้องดนตรีก็ถือว่าเป็นแค่การเรียนรู้เหมือนกัน ต้องมีห้องดนตรีที่มีคุณภาพ มีเครื่องดนตรีที่อยู่ในสภาพดี”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

“กิจกรรมดนตรีนอกจากการประกวด น่าจะเป็นเรื่องจิตอาสาไปช่วยเหลือสังคม ไม่ได้เอาชนะกันอย่างเดียว จัดเป็นลักษณะของการแสดงผลมหารมรร่วมกันทั้งครูและเด็ก จะได้รู้สึกว่ ครูก็มาเล่น เด็กก็มาเล่น”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 2,4,7,8)

ประเด็นอื่นๆ

“อยากฝากไว้ด้วยว่าดนตรีไม่ได้เรียนเพื่อทุกคนต้องได้ปริญญา บางทีเราเรียนดนตรีเพื่อไปเติมอะไรที่เกี่ยวกับการเป็นมนุษย์ เนื้อหาไม่ได้ ต้องแข็งแกร่งอะไรมากมาย ก็แค่ใช้งานไม่ได้ก็เท่านั้น”

“เบื้องหลังจริงๆ เราควรบอกให้ได้ว่าดนตรีจะถูกนำไปใช้อย่างไร กันแน่ในอีก 20 ปี ถ้าเรารู้ว่าในอีก 20 ปี เราจะเอาดนตรีไปพัฒนาคนในมิติ ไหน โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือ มันจะออกมาในนโยบาย ซึ่ง ผู้บริหารถูกกักอยู่แล้ว ผู้บริหารจะต้องทำตามนโยบายอยู่แล้ว ซึ่งเขาอาจจะ ไม่ได้รู้เรื่องดนตรีก็ได้”

“ในปัจจุบันนี้ชอบเชื่อมโยงและใช้คำว่าศตวรรษที่ 21 ยกมา ทั้งหมดและเปลี่ยนทั้งโครงสร้าง เพราะฉะนั้นดนตรีศึกษาถ้าเราไม่ปรับตัว หรือไม่มองว่า ดนตรีในยุคนี้เราต้องอยู่ตรงไหน อีกทั้งผู้บริหารไม่ได้รู้เรื่อง ดนตรี ถ้าเราไปเรียกร้องให้เขาต้องรู้ทั้งหมดคงยาก แต่ถ้านโยบายกำหนดมัน จะแก้ตั้งแต่หัวลงมาเอง”

“ในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ควรจะมี คือ ระบบการนิเทศ ภายในอย่างมีความสอดคล้องไม่ขัดแย้งกัน ครูก็เป็นผู้รับที่ดีเป็นกัลยาณมิตร ต่อกัน การนิเทศก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนว่าผู้บริหารต้องการอะไร ครู ต้องการอะไร นำมาผนวกกัน ถ้าเขาไม่คุยกันก็จะไม่รู้เรื่อง ผู้บริหารต้องจัด เวลาเกี่ยวกับการนิเทศ รองบริหารฝ่ายวิชาการต้องมีการสนทนากับครูผู้สอน ตามหมวดวิชาต่าง ๆ”

“ในระดับจังหวัดคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดควรจัดการมการ การนิเทศการสอนดนตรีอย่างเป็นระบบ เพราะตอนนี้ศึกษานิเทศก์ไม่มีผู้ที่ จบดนตรีโดยตรง ถึงมีก็เปอร์เซ็นต์น้อย ถ้าครูศิลปะไปนิเทศดนตรีจะได้อะไร เพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องของการให้ครูมีที่ปรึกษา เช่นนั้นครูดนตรีก็อยู่โดดเดี่ยว”

“นโยบายของประเทศควรยึดหลักสูตรและวิชาเพิ่มเติมเป็นหลัก โดยที่สถานศึกษาสร้างขึ้น หากสถานศึกษาสร้างขึ้นเองจะมีการนิเทศภายใน แต่ถ้ามหากเป็นการบังคับมาจากนโยบาย จะมีมาตรฐานสาระการเรียนรู้มาจากระดับประเทศ การบริหารในระดับจังหวัดต้องเป็นผู้ดำเนินการ”

“กระทรวงวัฒนธรรมได้มีนโยบายที่จะตอบสนองนโยบายของ รัฐบาล แต่สุดท้ายแล้วกระทรวงศึกษาธิการทำไม่ได้ตามนั้น เหตุผลเช่นว่า

ผู้บริหารไม่เข้าใจ หรือการจัดการด้านการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามนั้นเท่าที่เห็นยังคงขัดแย้งกันอยู่ ต้องช่วยกันดูว่าระหว่างกระทรวงศึกษาฯ นโยบายที่จะส่งเสริมดนตรีกับกระทรวงวัฒนธรรมจะต้องสอดคล้องกันให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อจะส่งเสริมทำให้หลักสูตรคล้องจองกัน”

“ถ้ามีวิชาเพิ่มเติมก็หนีไม่พ้นที่จะต้องมีนโยบายที่จะเพิ่มตำแหน่งซึ่งในเรื่องนี้จะต้องเน้นเหมือนกัน เพราะเมื่อขาดแคลนบุคลากร แต่ไม่มีการเปิดตำแหน่ง ก็จะทำให้เกิดปัญหา อีกอย่างคือนโยบายของรัฐบาลที่มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กไทยเล่นดนตรี เขาหมายถึงดนตรีไทย”

“เดี๋ยวนี้การที่เราจะจบดนตรีคลาสสิกอย่างเดียวไม่ได้แล้ว ต้องใจกว้างแล้วเรียนให้หลากหลาย เมื่อจบการศึกษาจะได้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม มหาวิทยาลัยหลายแห่งก็เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีที่มีหลากหลายแล้ว”

“ในฐานะอุปนายกสมาคมครูดนตรี ผมเห็นด้วยในเรื่องการจัดอบรมครูดนตรีตามบริบท แต่ปัญหาคือกรรมการในการจัดอบรมมีจำนวนบุคลากรน้อย การจะเชิญวิทยากรค่อนข้างลำบาก แต่สิ่งที่จะทำได้คือขอความร่วมมือจากสมาคม เช่น โรงเรียนแต่ละแห่งต้องการอะไรเราก็จะจัดไปให้ตามต้องการ แต่ว่าการทำในส่วนกลางในกรุงเทพฯ จะทำได้จำกัดมาก เพราะเราไม่มีกำลังพอ”

“มีมาตรฐานการแสดงดนตรี มาตรฐานเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ มาตรฐานของความสามารถของการฟังอย่างมีความรู้ มาตรฐานความสามารถในการถ่ายทอด”

“เกณฑ์การให้คะแนนก็เปรียบเสมือนรางวัล แต่บางทีก็เป็นกรอบที่ทำให้จำกัดอะไรบางอย่าง เปลี่ยนเป็นรางวัลอย่างอื่นก็ได้ เช่นนั้นก็กลายเป็นว่าต้องเอาคะแนนไปกดดัน”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“เราไม่สามารถไปโน้มน้าวให้อาจารย์ต่างๆ เลือกผู้บริหารได้ แต่ถ้าหากผู้บริหารรักดนตรี ก็จะพัฒนาดนตรีไปได้เยอะ จะเกิดวงออร์เคสตรา วงเยาวชนต่างๆ ดังตัวอย่างเช่น อ.สุกรี ท่านมีจิตใจที่รักดนตรีและบริหารได้ด้วยดนตรีก็ยิ่งเจริญ”

“สถาบันผลิตครูสามารถผลิตครูที่รู้รอบรู้เฉพาะ”

“ผู้อำนวยการต้องสนับสนุนดนตรีอย่างชัดเจน”

“ให้ผู้อำนวยการไปอบรมดนตรี เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิชาดนตรี”

“ผู้อำนวยการต้องสนับสนุนวิชาดนตรี จังหวัดต้องจัดอบรมผู้อำนวยการในเรื่องดนตรี ทำให้ผู้บริหารเห็นว่าวิชาดนตรีมีความสำคัญ”

“ผู้อำนวยการต้องพัฒนา ส่งเสริมวิชาดนตรีในสถานศึกษาของตนเอง”

“ผู้อำนวยการโรงเรียนควรจะได้รับนโยบาย ยุทธศาสตร์ของชาติ รับและปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้อำนวยการเข้ารับการอบรมดนตรี อบรมเรื่องการเรียนการสอนดนตรีอย่างง่ายก็ได้ เมื่ออบรมแล้วต้องสามารถสอนได้”

“ผู้อำนวยการภาคได้มีการจัดอบรมดนตรีกันแล้ว”

(นักวิชาการดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

“จังหวัดและเขตการศึกษาต้องมีสมาคมดนตรี”

“แต่ละจังหวัดควรมีสมาคมครูดนตรี ซึ่งทำได้ไม่ยาก”

(นักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา)

“ส่วนตัวคิดว่าในระดับอุดมศึกษาต้องมีบทบาทในเรื่องการผลิตครูที่จะไปสอนดนตรีโดยให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากประสบการณ์จริงที่เคยประสบ มีเด็กที่เขากลับดนตรีไทยมา เขาสอนดนตรีไทยได้ มีเด็กจบดนตรีสากลมา เขาสอนดนตรีสากลได้ แต่บางท้องถิ่นไม่ได้ต้องการเพียงแค่นี้ไทยหรือสากล จะทำยังไงให้ผลิตนักศึกษาครูดนตรีออกมาให้เป็นนักดนตรีศึกษา”

“ครูดนตรีต้องสอนให้ได้ทุกอย่าง ดนตรี ขับริ่ง รวมถึงจินตลีลาเล็กน้อย อาจไม่ได้เด่นมากแต่ควรที่จะสามารถสอนได้ครบ ยกตัวอย่างตนเองไม่ได้เป็นครูสอนร้องประสานเสียงแต่ทำประกวดได้อันดับที่ 3 มาแล้วนี่คือเขาเรียกว่า ต้องทำได้หมด”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 3)

“ครูดนตรีที่จบเอกเครื่องสายมา เวลาไปสอนในสถานการณ์จริงเมื่อไปถึงห้องดนตรี ปรากฏว่าเขามีครบทุกอย่างเลยทั้งเครื่องสาย ปี่พาทย์ เครื่องหนัง ขับริ่ง”

(นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาท่านที่ 6)

สามารถวิเคราะห์ได้ว่า จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา ในประเด็นสำคัญของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ หลักสูตรและการสอน สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและสังคม ปรับหลักสูตรให้วิชาดนตรีมีหน่วยกิตมากขึ้น เพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการสอนวิชาดนตรี และผู้เรียนสามารถเลือกเรียนดนตรีในลักษณะที่ตนสนใจได้ **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ การเพิ่มอัตรากำลังของครูดนตรีมากขึ้น จบทางด้านดนตรีมาโดยตรง และควรรู้พื้นฐานของทฤษฎีง่ายๆ ของทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล อาจไม่ต้องเล่นเป็นก็ได้แต่ต้องรู้พื้นฐานทั้ง 2 อย่าง ดูตามบริบทของแต่ละพื้นที่ด้วย คือ มีทั้งครูท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) มาช่วยสอนให้ความรู้ และกำหนดเนื้อหาในหลักสูตร ตลอดจนจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านดนตรีของทุกสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญโดยตรง และอย่างต่อเนื่อง **ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้** คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อเครื่องดนตรี อุปกรณ์ทางดนตรี และจัดเตรียมห้องซ้อม ห้องเรียน อาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนดนตรีและมีเวที หรือลานการแสดง **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ ภายในสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมประจำภาคการศึกษาในระดับโรงเรียนโดยตลอด และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีที่หลากหลาย ตลอดจนการเป็นจิตอาสาของผู้เรียนสำหรับการแสดง หรือจัดงานร่วมกับชุมชน ในระดับจังหวัดและภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่จัดการแข่งขัน อาจมีการอบรมพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนด้วย หรือการร่วมมือกันหลายๆ ภาครัฐเพื่อจัดกิจกรรม และ**ประเด็นอื่นๆ** คือ การกำหนดนโยบายของทางภาครัฐในประเด็น การปรับเพิ่มจำนวนของหลักสูตรแกนกลาง และปรับเปลี่ยนมาตรฐานสาระการเรียนรู้ทางด้านดนตรีโดยแยกสาระศิลปะออกเป็นทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ และดนตรี ส่งผลถึงการปรับเพิ่มชั่วโมงการเรียนดนตรี การจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารให้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญทางดนตรี การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนและดำเนินการพัฒนาทุกส่วน ตลอดจนการสร้างความร่วมมือกันระหว่างกระทรวงต่างๆ ภาครัฐ สังคม และชุมชน

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี ประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวิเคราะห์ถึงทิศทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้สอดคล้องกับนโยบายในหลายๆ ส่วน ทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 นโยบาย Thailand 4.0 และนโยบายอื่นๆ เพื่อกำหนดทิศทาง เนื้อหาสาระ รวมทั้งการสอนทักษะดนตรี หรือการบูรณาการรายวิชาดนตรีเข้ากับรายวิชาหรือศาสตร์อื่นๆ ไปจนถึงการศึกษาในส่วนอุดมศึกษาที่หลักสูตรสามารถยืดหยุ่นกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และสอดคล้องกับบริบทนั้นๆ เช่น ในแต่ละภูมิภาคมีรูปแบบดนตรีเฉพาะ หลากหลาย หลักสูตรควรกำหนดสาขาวิชาที่รองรับ หรือการออกแบบหลักสูตรเป็นกรอบกว้างๆ โดยมีวิชาหลัก

กำหนดไว้ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเองได้เอง ซึ่งสอดคล้องกับผู้เรียนทุกวัย **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ ทุกโรงเรียนต้องมีครูดนตรีทั้งครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล และครูภูมิปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมการเรียนการสอนดนตรี ตลอดจนจัดอบรมดนตรีให้ครูทุกปีเป็นประจำทั้งในเรื่อง การสอน การพัฒนาทักษะดนตรี และทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ **ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้** คือ การสนับสนุนงบประมาณการจัดซื้อเครื่องดนตรี ห้องเรียนดนตรีที่มีคุณภาพ **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย นอกเหนือจากการแข่งขัน โดยเป็นความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ สถานศึกษา ชุมชน และงบประมาณเพื่อการดำเนินการ และ**ประเด็นอื่นๆ** คือ การกำหนดนโยบายของทางภาครัฐใน ประเด็นมิติทางด้านดนตรีในอนาคต การปรับตัว เปลี่ยนแปลง และทิศทางทางด้านดนตรีในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับทราบ และดำเนินการอย่างมีระบบ สอดคล้องกัน การวาง นโยบายการ เพิ่มตำแหน่งครูดนตรี การจัดตั้งสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค/จังหวัด การจัด ระบบนิเทศภายในที่มีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ตรวจและครู เพื่อให้เกิดการพัฒนา และสร้าง มาตรฐาน กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเทียบเคียงกันได้

ประชากรกลุ่มที่ 3 ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

การเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาใน ประเทศไทย เก็บข้อมูลโดยการสำรวจความต้องการจำเป็นผ่านแบบสำรวจออนไลน์ จากจำนวนที่ กำหนดไว้ แบ่งออกเป็นตัวแทนครูทั่วประเทศ จำนวน 18 คน และตัวแทนนักเรียนทั่วประเทศ จำนวน 18 คน โดยมีผู้ตอบกลับแบบสำรวจออนไลน์ รวมจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบ สำรวจทั้งหมด

ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้าน ดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ **ส่วนที่ 2** ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ ต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน และ**ส่วนที่ 3** ข้อคิดเห็นของ กลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ ต่อการสนับสนุน ต่อเนื่องในระยะ 20 ปี โดยนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ

ตารางที่ 6.5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

ภูมิภาค	จังหวัดของผู้ตอบแบบสำรวจ			
	ตัวแทนครู	จำนวน (คน)	ตัวแทนนักเรียน	จำนวน (คน)
ภาคเหนือ	น่าน, เชียงใหม่, พะเยา	3	เชียงราย, เชียงใหม่, พะเยา	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สุรินทร์, นครราชสีมา, กาฬสินธุ์	3	หนองบัวลำภู, สุรินทร์, นครราชสีมา	3
ภาคตะวันตก	ตาก, ประจวบคีรีขันธ์	3	กาญจนบุรี, เพชรบุรี, ราชบุรี	3
ภาคกลาง	กรุงเทพมหานคร, สมุทรปราการ, สระบุรี	3	กรุงเทพมหานคร, พิษณุโลก, มหาสารคาม	3
ภาคตะวันออก	จันทบุรี, ตราด, ชลบุรี	3	ระยอง, จันทบุรี, ชลบุรี	3
ภาคใต้	นครศรีธรรมราช, กระบี่, ภูเก็ต	3	นครศรีธรรมราช	3
จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจ		18		18
จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด		36 คน		

จากตารางที่ 6.5 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นตัวแทนครู จำนวน 18 คน และเป็นตัวแทนนักเรียน จำนวน 18 คน จาก 6 ภูมิภาค รวมจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด 36 คน

ตารางที่ 6.6 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ
(6 ภูมิภาค)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี	ใช่	7	38.89
	ไม่ใช่	10	55.56*
	ไม่แน่ใจ	1	5.56
2) สถานศึกษาของท่านมีการนำครูภูมิปัญญาท้องถิ่นทางดนตรีมาร่วมสอนในสถานศึกษา	ใช่	8	44.44
	ไม่ใช่	8	44.44
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
3) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี	ใช่	12	66.67*
	ไม่ใช่	6	33.33
	ไม่แน่ใจ	0	0
4) สถานศึกษาของท่านมีสถานที่เรียนดนตรีที่เหมาะสม	ใช่	9	50.00
	ไม่ใช่	8	44.44
	ไม่แน่ใจ	1	5.56
5) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี	ใช่	13	72.22*
	ไม่ใช่	2	11.11
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
6) สถานศึกษาของท่านมีผู้บริหารที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	7	38.89
	ไม่ใช่	9	50.00
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
7) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	6	33.33
	ไม่ใช่	10	55.56*
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
8) สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี	ใช่	9	50.00
	ไม่ใช่	8	44.44
	ไม่แน่ใจ	1	5.56
9) สถานศึกษาของท่านมีการส่งท่านไปอบรม หรือให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	10	55.56*
	ไม่ใช่	7	38.89
	ไม่แน่ใจ	1	5.56

ตารางที่ 6.6 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ
(6 ภูมิภาค) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
10) สถานศึกษาของท่านมีหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่น	ใช่	8	44.44
	ไม่ใช่	9	50.00
	ไม่แน่ใจ	1	5.56
11) ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนดนตรีอย่างเป็นรูปธรรม	ใช่	11	61.11*
	ไม่ใช่	4	22.22
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
12) สถานศึกษาของท่านมีสื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	10	55.56*
	ไม่ใช่	6	33.33
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
13) สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชน	ใช่	12	66.67*
	ไม่ใช่	4	22.22
	ไม่แน่ใจ	2	11.11

หมายเหตุ : * ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

จากตารางที่ 6.6 สามารถสรุปได้ว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวแทนครูให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ คือ ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี ร้อยละ 66.67 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี ร้อยละ 72.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการส่งท่านไปอบรม หรือให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนดนตรีอย่างเป็นรูปธรรม ร้อยละ 61.11 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง ผู้สถานศึกษาของท่านมีสื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” และ ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชน ร้อยละ 66.67 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

ตารางที่ 6.7 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1) สถานศึกษาของท่านมีครูดนตรีที่เพียงพอ	ใช่	13	77.22*
	ไม่ใช่	2	11.11
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
2) สถานศึกษาของท่านมีการนำครูภูมิปัญญาท้องถิ่นทางดนตรีมาร่วมสอนในสถานศึกษา	ใช่	6	33.33
	ไม่ใช่	6	33.33
	ไม่แน่ใจ	6	33.33
3) สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี	ใช่	8	44.44
	ไม่ใช่	6	33.33
	ไม่แน่ใจ	4	22.22
4) สถานศึกษาของท่านมีสถานที่เรียนดนตรีที่เหมาะสม	ใช่	15	83.33*
	ไม่ใช่	0	0
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
5) สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี	ใช่	11	61.11*
	ไม่ใช่	2	11.11
	ไม่แน่ใจ	5	27.78
6) สถานศึกษาของท่านมีหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่น	ใช่	10	55.56*
	ไม่ใช่	2	11.11
	ไม่แน่ใจ	6	33.33
7) สถานศึกษาของท่านมีสื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี	ใช่	13	72.22*
	ไม่ใช่	3	16.67
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
8) สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกันกับชุมชน	ใช่	9	50.00
	ไม่ใช่	2	11.11
	ไม่แน่ใจ	7	38.89
9) ในสถานศึกษาของท่านนักเรียนสามารถเลือกเครื่องดนตรีที่เรียนได้เองตามความสนใจ	ใช่	8	44.44
	ไม่ใช่	3	16.67
	ไม่แน่ใจ	7	38.89

ตารางที่ 6.7 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
10) นักเรียนชอบเรียนดนตรีในโรงเรียนหรือไม่	ใช่	15	83.33*
	ไม่ใช่	0	0
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
11) สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีอย่างเพียงพอ	ใช่	7	38.89
	ไม่ใช่	4	22.22
	ไม่แน่ใจ	7	38.89
12) นักเรียนได้มีโอกาสไปชมการแสดงดนตรีภายนอกโรงเรียน โดยโรงเรียนหรือครูเป็นผู้พาไป	ใช่	10	55.56*
	ไม่ใช่	5	27.78
	ไม่แน่ใจ	3	16.67
13) ครูดนตรีที่โรงเรียนมีวิธีการสอนดนตรีที่น่าสนใจ	ใช่	16	88.89*
	ไม่ใช่	0	0
	ไม่แน่ใจ	2	11.11
14) ผู้บริหารในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาดนตรี	ใช่	10	55.56*
	ไม่ใช่	1	5.56
	ไม่แน่ใจ	7	38.89

หมายเหตุ : * ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด

จากตารางที่ 6.7 สามารถสรุปได้ว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวแทนนักเรียนให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ คือ ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีครูดนตรีที่เพียงพอ ร้อยละ 77.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีสถานที่เรียนดนตรีที่เหมาะสม ร้อยละ 83.33 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี ร้อยละ 61.11 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่น ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีสื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 72.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง นักเรียนชอบเรียนดนตรีในโรงเรียนหรือไม่ ร้อยละ 83.33 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง นักเรียนได้มีโอกาสไปชมการแสดงดนตรีภายนอกโรงเรียน โดยโรงเรียนหรือครูเป็นผู้พาไป ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” ประเด็นเรื่อง ครูดนตรีที่โรงเรียนมีวิธีการสอนดนตรีที่น่าสนใจ ร้อยละ 88.89 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่” และประเด็นเรื่อง ผู้บริหารในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) ต่อการสนับสนุนโดยเร่ร่ร่ร่ร่

กลุ่มครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่ร่ร่ร่ร่ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ รายละเอียดในตารางที่ 6.8

ตารางที่ 6.8 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่ร่ร่ร่ร่

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่ร่ร่ร่ร่	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
1. หลักสูตรและการสอน	- การพัฒนาให้นักเรียนมีพื้นฐานทางด้านดนตรี - มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี เพื่อรองรับเด็กที่สนใจเรียน และสามารถเลือกได้ตามความถนัด - จัดการเรียนการสอนหลักสำหรับนักเรียนในเรื่องความรู้พื้นฐานทางด้านดนตรีไทย - หลักสูตรสามารถให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาดนตรีที่ตนเองสนใจได้ - จัดการเรียนการสอนในเรื่องดนตรีพื้นฐาน/ดนตรีท้องถิ่น	- จัดวิชาเรียนดนตรี 11 คาบ/วัน - จัดประสบการณ์โดยให้ความสำคัญในกิจกรรมดนตรีไทย - มีการพาเด็กๆ ไปเรียนรู้นอกสถานที่ และมุ่งหาประสบการณ์จากเวทีจริง - กระตุ้นให้เด็กที่มีความสนใจทางด้านดนตรีได้มีโอกาสที่จะได้เรียนหรือฝึกเล่นดนตรีที่ตนเองสนใจ - จัดหลักสูตรดนตรีไทยสำหรับทุกระดับ - เด็กๆ ในโรงเรียนสามารถเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด และสามารถไปสอบเข้าโรงเรียนอื่นได้ - จัดการเรียนการสอนสำหรับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย - การเรียนแบบเรียบง่ายสอนอย่างมีความสร้างสรรค์
2. ครู และบุคลากรทางการศึกษา	- ครู บุคลากรเฉพาะ เพราะครูดนตรี 1 คนต่อนักเรียนเป็นร้อยเป็นสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีที่เป็นวิชาเน้นการฝึกปฏิบัติ - ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทย สากล มาช่วยในการฝึกทักษะและฝึกปฏิบัติด้านดนตรี โดยจัด	- ต้องการครูดนตรีและเครื่องดนตรีที่ครบสำหรับการเรียนการสอน และทำวงดนตรีให้กับนักเรียน - ครูท้องถิ่น วิทยากรให้ความรู้ผู้ช่วยวง - ต้องการครู ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณภาพ

ตารางที่ 6.8 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน
(ต่อ)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
2. ครู และบุคลากรทางการศึกษา (ต่อ)	ค่ายส่งเสริมเด็กมีแววด้านดนตรีสู่ความเป็นเลิศ - ต้องการครูดนตรีไทยเพิ่ม - การจัดอบรมพัฒนากระบวนการเรียนการสอนดนตรีให้ครู	
3. สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	- เครื่องดนตรี - วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอน - การมีเครื่องดนตรีไทย และสื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางด้านดนตรี - เครื่องดนตรีใหม่ เพื่อทดแทนเครื่องดนตรีที่ชำรุด - ต้องการห้องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีไทยที่มีคุณภาพและในจำนวนที่เหมาะสม	- อยากให้นักเรียนได้ลองสัมผัสกับเครื่องดนตรีดูว่าแต่ละชิ้นคืออะไร - ต้องการเครื่องดนตรีที่เพียงพอสำหรับเรียนและทำวงดนตรี - มีเครื่องดนตรีที่คุณภาพดีครบทุกเครื่อง - สนับสนุนเครื่องดนตรี เพราะเด็กจะได้เลือกว่าจะเรียนอะไร เพราะที่เคยเรียนมีแต่ขลุ่ยกับอังกะลุง ไม่ได้มีโอกาสลองเครื่องอื่นที่น่าสนใจ เช่น ซิง ขอ ถ้าอยากลองต้องเข้าชมรม ซึ่งเด็กบางคนอาจไม่สะดวกทั้งเวลาและความสนใจที่อาจจะยังหาไม่เจอ
4. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี	- จัดตั้งชุมนุมดนตรีเพื่อให้นักเรียนที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ - จัดประกวด แข่งขัน - โครงการอบรมพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติให้นักเรียนและครู	- จัดกิจกรรมดนตรีในหลากหลายรูปแบบ - สามารถเรียนหรือฝึกเล่นดนตรีที่ตนเองสนใจได้ - ส่งเสริมกิจกรรมที่让孩子们สามารถเล่นดนตรีเพื่อเลี้ยงชีพได้
5. อื่นๆ	- การสนับสนุนของผู้บริหารทางด้านดนตรี - ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อดนตรีของผู้เรียนและผู้สอนที่มีต่อการเรียนการสอนดนตรี	- สนับสนุนงบประมาณ - สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา

ตารางที่ 6.8 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน
(ต่อ)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
5. อื่นๆ (ต่อ)	- การส่งเสริมให้การสนับสนุนกิจกรรมดนตรีไทยและสากลอย่างต่อเนื่องจากสถานศึกษา - อยากให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญทางด้านดนตรี - การทำ MOU ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาทางด้านดนตรี - จัดอบรมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับดนตรี	

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค) ในประเด็นของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี คือ

ตารางที่ 6.9 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
1. หลักสูตรและการสอน	- กำหนดให้มีชั่วโมงเรียนสำหรับปฏิบัติดนตรี - การปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้น - กำหนดตารางเรียนอย่างต่อเนื่องอย่าลดเวลาเรียนในวิชาดนตรีเพื่อไปเสริมเวลาในวิชาอื่นๆ - กำหนดหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ปฏิบัติจริง	- การเรียนการสอนเรื่องดนตรี - การจัดหลักสูตรเฉพาะสำหรับการพัฒนาความสามารถทางดนตรี - อยากให้นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ตามนโยบาย - กำหนดให้วิชาดนตรีเป็นวิชาหลัก และมีการเรียนการสอนที่เป็นระบบต่อเนื่องอย่างแท้จริง โดยเริ่มจากปฐมวัย

ตารางที่ 6.9 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องใน
ระยะ 20 ปี (ต่อ)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
1. หลักสูตรและการสอน (ต่อ)	- หลักสูตรการศึกษาด้านดนตรีที่สอดคล้องหรือเอื้อต่อผู้เรียนในลักษณะต่างๆ - เปิดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีเป็นสาระเพิ่มเติมด้วย	จนถึงมัธยมศึกษา - เพิ่มชั่วโมงคาบเรียนดนตรี - จัดหลักสูตรที่พัฒนาปรับปรุงสำหรับการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติด้านดนตรีในการเข้าศึกษาต่อ
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา	- ครูผู้สอนที่มีความพร้อม เหมาะสม - จัดหาบุคลากรด้านดนตรีเฉพาะด้าน - การพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีทั้งผู้เรียนและผู้สอน - ครูดนตรีไทยเฉพาะทางแต่ละเครื่องมือ	- ต้องการครูดนตรีและเครื่องดนตรีที่ครบสำหรับเรียน และการทำวงดนตรี - มีครูสอนดนตรีเฉพาะทางดนตรีแต่ละเครื่องมือ
3. สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	- ห้องดนตรีที่มีความพร้อม - สื่อการเรียนการสอนดนตรี - เครื่องดนตรีในสภาพพร้อมใช้งาน - เครื่องดนตรีไทย ห้องดนตรี - อาคารดนตรีเฉพาะ	- เครื่องดนตรีและห้องดนตรีที่ใช้สำหรับเรียนและฝึกเล่นดนตรี - เครื่องดนตรีเพื่อเพียงพอสำหรับการเรียนการสอน - ห้องดนตรีไทย และเครื่องดนตรี
4. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี	- อยากให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีไทยในทุกระดับในสถานศึกษา - จัดกิจกรรมทางด้านดนตรีโดยตลอดเพื่อเป็นการฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของโรงเรียน - จัดทำโครงการ โครงการงาน งานดนตรีไทยและดนตรีสากล การแข่งขัน - จัดโครงการพัฒนาความสามารถด้านดนตรี โดยรวมกลุ่มเครือข่าย/สนับสนุนจากมหาวิทยาลัย - สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์เอกดนตรีศึกษา	- จัดกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีไทย ดนตรีสากล การแสดงในกิจกรรมต่างๆ - การแสดงดนตรีทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน - จัดโครงการพัฒนาความสามารถด้านดนตรีไทยและสากลเป็นประจำทุกปี - จัดโครงการเปิดประสบการณ์ดนตรี โดยให้แต่ละภูมิภาคมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านดนตรีกัน

ตารางที่ 6.9 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องใน
ระยะ 20 ปี (ต่อ)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสถานศึกษา ที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี	
	ตัวแทนครู	ตัวแทนนักเรียน
5. อื่นๆ	- อยากให้ทางสถานศึกษาให้ความสำคัญทางด้านดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนด้านวิชาการ - กำหนดนโยบายส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ดนตรี และพัฒนาขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมทางดนตรี - จัดนโยบายในสถานศึกษาให้เด็กสามารถเรียนในสิ่งที่ตัวเองถนัดได้ เช่น มีสายศิลป์ดนตรี - กำหนดให้นักเรียนทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประจำถิ่นของตนเป็นอย่างดี สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีเหล่านั้น หรือเผยแพร่สู่โลกภายนอกให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน	- การทำ MOU กับมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เปิดทำการสอนด้านดนตรี - เด็กไทยมีฝีมือในการเล่นดนตรีในระดับหนึ่งและถ้าได้รับการสนับสนุนจะยิ่งมีเด็กเล่นดนตรีมากขึ้น - ให้ความรู้ในเรื่องการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ - กระทรวงศึกษาธิการควรสำรวจโรงเรียนในเรื่องทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล และครูผู้สอน และโรงเรียนที่มุ่งเน้นด้านดนตรีว่าขาดแคลนสิ่งใดเพื่อสนับสนุนในด้านนั้น และจัดกิจกรรมทางดนตรีไทยให้เด็กและครูผู้สอนมีส่วนร่วม - ในระดับการศึกษาต้องการอนุรักษ์และให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีไทยดนตรีท้องถิ่น และดนตรีพื้นบ้าน

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูและนักเรียนทั่วประเทศในประเด็นสำคัญของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนโดยเร่งด่วน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ จัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี หรือจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับการศึกษาทุกระดับ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาดนตรีในลักษณะที่ตนสนใจได้ โดยจัดการเรียนการสอนเป็นประจำมากกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์ และจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จากเวทีจริง กระตุ้นให้เด็กที่มีความสนใจทางด้านดนตรี มุ่งเน้นพื้นฐานความรู้ท้องถิ่น ตลอดจนการเรียนการสอนสำหรับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ ต้องการครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางดนตรีทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีท้องถิ่นที่มีคุณภาพ และที่มีสัดส่วนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ตลอดจนการจัดอบรมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีของครู **ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุน**

การเรียนรู้ คือ สนับสนุนเครื่องดนตรีที่หลากหลายโดยผู้เรียนสามารถเลือกว่าจะเรียนอะไร เพราะผู้เรียนไม่ทราบเลยว่าเครื่องดนตรีมีอะไรบ้างมีลักษณะอย่างไร และเพียงพอต่อความต้องการ โดยสามารถจัดการเรียนรู้ในทักษะปฏิบัติได้หลากหลาย เช่น วงดนตรีสากล วงดนตรีไทย ในลักษณะต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการการซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุด และวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ตลอดจนห้องเรียน ห้องซ้อม และสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ จัดให้มีการประกวด แข่งขัน และกิจกรรมที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดตั้งชุมนุมดนตรีเพื่อให้นักเรียนที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมที่让孩子们สามารถเล่นดนตรีเพื่อเลี้ยงชีพได้ และโครงการอบรมพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติให้นักเรียน และ**ประเด็นอื่นๆ** คือ การสนับสนุนงบประมาณและการเห็นความสำคัญของผู้บริหารต่อการเรียนการสอนด้านดนตรี การประสานความร่วมมือร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาทางด้านดนตรี หรือการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และกิจกรรมทางดนตรีขึ้น และจัดอบรมครูดนตรีแต่ละภูมิภาคเพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับดนตรี

นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญของสถานศึกษาที่ควรได้รับการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี ประกอบด้วย **ประเด็นหลักสูตรและการสอน** คือ จัดการเรียนการสอนหลักเรื่องดนตรีปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้นให้ทุกคน และเปิดรายวิชาดนตรีเป็นสาระเพิ่มเติมด้วย โดยกำหนดให้มีชั่วโมงเรียนเพิ่มสำหรับปฏิบัติดนตรี มีการเรียนการสอนดนตรีที่เป็นระบบต่อเนื่องจากระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา หรือจัดหลักสูตรเฉพาะสำหรับการพัฒนาความสามารถทางดนตรี ทั้งยังส่งเสริมนโยบายให้นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด **ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา** คือ จัดให้มีครูหรือบุคลากรด้านดนตรีเฉพาะทางด้านดนตรีที่มีความพร้อม เหมาะสม และมีครูสอนดนตรีเฉพาะแต่ละเครื่อง **ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้** คือ มีเครื่องดนตรีในสภาพพร้อมใช้งานทั้งเพื่อการเรียนการสอน การฝึกซ้อม การแสดง สื่อการเรียนการสอนดนตรี ห้องเรียนดนตรี และอาคารดนตรี ที่มีความพร้อม **ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี** คือ จัดกิจกรรมทางด้านดนตรีโดยตลอด เพื่อเป็นการฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรีในทุกระดับในสถานศึกษาทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำทุกปี เช่น จัดทำโครงการ โครงการงาน ทั้งงานดนตรีไทยและดนตรีสากล การแข่งขัน เป็นต้น และจัดโครงการพัฒนาความสามารถทางด้านดนตรี โดยรวมกลุ่มเครือข่าย/การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย หรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์เอกดนตรีศึกษาได้จัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษา ตลอดจนจัดโครงการเปิดประสบการณ์ดนตรี โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านดนตรีร่วมกันในแต่ละภูมิภาค และ**ประเด็นอื่นๆ** คือ กำหนดนโยบาย และการส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ดนตรี ซึ่งสถานศึกษาสามารถให้ความสำคัญทางด้านดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนด้านวิชาการ เช่น มีสายศิลป์ดนตรี และมีนโยบายในทางการศึกษาต้องการอนุรักษ์และให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีไทย ดนตรีท้องถิ่น และดนตรีพื้นบ้าน เพราะเยาวชนมีฝีมือในการเล่นดนตรี ซึ่งควร

ส่งเสริมนักเรียนทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประจำท้องถิ่นของตน เป็นอย่างดี สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีเหล่านั้น หรือเผยแพร่สู่โลกภายนอกให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการควรสำรวจโรงเรียนในเรื่อง ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ครูผู้สอนและโรงเรียนที่มุ่งเน้นด้านดนตรีว่าขาดแคลนสิ่งใด เพื่อสนับสนุนในด้านนั้น และจัดกิจกรรมทางดนตรีไทยให้เด็กและครูผู้สอนมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจและการสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

จากการถอดข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย จากกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลและจัดทำผลสรุปในประเด็นการสนับสนุนโดยเร่งด่วน และการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา ดังตารางที่ 6.10

ตารางที่ 6.10 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยและนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนโดยเร่งด่วน			
ประเด็นหลักสูตรและการสอน	จัดหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี สอนพื้นฐานทางด้านดนตรี หรือปรับหลักสูตรให้เลือกเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจ และสามารถเลือกดนตรีได้หลากหลาย ลักษณะทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน และผู้เรียนต้องเล่นดนตรีไทยอย่างน้อย 1 ชนิด โดยจัดการเรียน	หลักสูตรและการสอนสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความต้องการของชุมชนและสังคม ปรับหลักสูตรให้วิชาดนตรีมีหน่วยกิตมากขึ้น เพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการสอนวิชาดนตรี และผู้เรียนสามารถเลือกเรียนดนตรีในลักษณะที่ตนสนใจได้	จัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี หรือจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับการศึกษายุกระดับ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาดนตรีในลักษณะที่ตนสนใจได้ โดยจัดการเรียนการสอนเป็นประจำมากกว่า 1 ครั้ง/สัปดาห์ และจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จากเวทีจริง กระตุ้นให้เด็ก

ตารางที่ 6.10 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรม
ดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนโดยเร่งด่วน (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนโดยเร่งด่วน (ต่อ)			
	การสอนจากประสบการณ์ ของครูผู้สอน วิทยากรท้องถิ่น และจากสถานที่จริง		เกิดความสนใจทางด้านดนตรี มุ่งเน้นพื้นฐาน ความรู้ท้องถิ่น ตลอดจนการเรียนการสอน สำหรับการเข้าศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัย
ประเด็นครูและ บุคลากรทาง การศึกษา	มีครูสอนดนตรีที่เพียงพอ เหมาะสม หรือบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถทั้งด้าน ดนตรีไทยและดนตรีสากล เพื่อมาช่วยให้ความรู้และการ ฝึกทักษะปฏิบัติด้านดนตรี และมีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาครูดนตรี ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน) เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยและแลกเปลี่ยน ความรู้ ตลอดจนพัฒนา กระบวนการจัดการเรียน การสอนดนตรีให้ครู	การเพิ่มอัตรากำลังของครูดนตรี มากขึ้น จบทางด้านดนตรีมา โดยตรง และควรรู้พื้นฐานของ ทฤษฎีง่ายๆ ของทั้งดนตรีไทย และดนตรีสากล อาจไม่ต้อง เล่นเป็นก็ได้ แต่ต้องรู้พื้นฐาน ทั้ง 2 อย่าง ดูตามบริบทของ แต่ละพื้นที่ด้วย คือ มีทั้ง ครูท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) มาช่วยสอน ให้ความรู้และกำหนดเนื้อหาใน หลักสูตร ตลอดจนจัดให้มีการ พัฒนาบุคลากรด้านดนตรีของ ทุกสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยตรง และอย่างต่อเนื่อง	ต้องการครู และบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถทางดนตรี ทั้ง ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีท้องถิ่นที่มีคุณภาพ และ ที่มีสัดส่วนเหมาะสมกับ จำนวนนักเรียน ตลอดจนการ จัดอบรมพัฒนาระบบการ จัดการเรียนการสอนดนตรี ของครู
ประเด็นสภาพ แวดล้อมและสิ่ง สนับสนุนการ เรียนรู้	งบประมาณสนับสนุน ใน เรื่องต่างๆ เช่น สื่อการเรียน การสอนที่น่าสนใจและ ทันสมัย การจัดซื้อเครื่อง ดนตรีที่เพียงพอต่อการเรียน การสอน และวงดนตรี ห้องเรียนดนตรี งบประมาณ	การจัดสรรงบประมาณสำหรับ การจัดซื้อเครื่องดนตรี อุปกรณ์ ทางดนตรี และจัดเตรียม ห้องซ้อม ห้องเรียน อาคาร สถานที่ ที่เหมาะสมกับการ เรียนดนตรี และมีเวที หรือ ลานการแสดง	สนับสนุนเครื่องดนตรีที่หลากหลาย โดยผู้เรียนสามารถเลือก ว่า จะเรียนอะไรเพราะผู้เรียน ไม่ทราบเลยว่าเครื่องดนตรีมี อะไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร และเพียงพอต่อความต้องการ โดยสามารถจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 6.10 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรม
ดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนโดยแรงจูงใจ (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนโดยแรงจูงใจ (ต่อ)			
ประเด็นสภาพ แวดล้อมและสิ่ง สนับสนุนการ เรียนรู้ (ต่อ)	ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี และ มีงบประมาณในการฝึกซ้อม และเวที หรือพื้นที่สำหรับ การแสดง เป็นต้น ตลอดจน การพัฒนาบรรยากาศให้ เหมาะสมต่อการเรียนดนตรี		ในทักษะปฏิบัติได้หลากหลาย เช่น วงดนตรีสากล วงดนตรี ไทย ในลักษณะ ต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการการ ซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุด และวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียน สำหรับการจัด การเรียนการ สอนดนตรี ตลอดจนห้องเรียน ห้องซ้อม และสถานที่ที่เอื้อต่อ การเรียนรู้
ประเด็นกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ ดนตรี	การเข้าแข่งขันศิลปหัตถกรรม การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับ ช่วยเหลืองานสังคม ชุมชน และรักษาวัฒนธรรมไทย ตลอดจนการส่งเสริมและ สนับสนุนให้เกิดความสนใจ ทางด้านดนตรี จึงควรส่งเสริม และสนับสนุน เช่น จัดค่าย ส่งเสริมพัฒนาความรู้และ ทักษะปฏิบัติให้นักเรียนที่ สนใจ หรือนักเรียนที่มีแวว ด้านดนตรีสู่ความเป็นเลิศ เป็นต้น	ภายในสถานศึกษาควรจัด กิจกรรมประจำภาคการศึกษา ในระดับโรงเรียนโดยตลอด และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีที่ หลากหลาย ตลอดจนการเป็น จิตอาสาของผู้เรียนสำหรับ การแสดง หรือจัดงานร่วมกับ ชุมชน ในระดับจังหวัดและ ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุน งบประมาณ กิจกรรมที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่จัดการแข่งขัน อาจมีการอบรมพัฒนาผู้เรียน และผู้สอนด้วย หรือการร่วมมือ กันในหลายๆ ส่วนของภาครัฐ เพื่อจัดกิจกรรม	จัดให้มีการประกวด แข่งขัน และกิจกรรมที่หลากหลายทั้ง ภายในและภายนอกโรงเรียน จัดตั้งชุมนุมดนตรีเพื่อให้ นักเรียนที่สนใจได้เข้ามา เรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ เด็กสามารถเล่นดนตรีเพื่อ เลี้ยงชีพได้ และโครงการอบรม พัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ ให้นักเรียน

ตารางที่ 6.10 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรม
ดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนโดยเร่ร่ดว่น (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนโดยเร่ร่ดว่น (ต่อ)			
ประเด็นอื่นๆ	การทำความเข้าใจร่วมกัน ภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ แนวทางการ ดำเนินงานทางด้านดนตรี และการสนับสนุนของ ผู้บริหารให้เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ตลอดจนการ สนับสนุนการจัดบริการ วิชาการด้านดนตรีจาก สถาบันอุดมศึกษา	การกำหนดนโยบายของทาง ภาครัฐในประเด็น การปรับเพิ่ม จำนวนของหลักสูตรแกนกลาง และปรับเปลี่ยนมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ทางด้านดนตรี โดยแยกสาระศิลปะออกเป็น ทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ และดนตรี ส่งผลถึงการปรับเพิ่มชั่วโมง การเรียนรู้ดนตรี การจัดอบรม สัมมนาผู้บริหารให้ทราบและ ตระหนักถึงความสำคัญทาง ดนตรี การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนและดำเนินการ พัฒนาทุกส่วน ตลอดจนการ สร้างความร่วมมือกันระหว่าง กระทรวงต่างๆ ภาครัฐ สังคม และชุมชน	การสนับสนุนงบประมาณ และ การเห็นความสำคัญของ ผู้บริหารต่อการเรียนการสอน ด้านดนตรี การประสาน ความร่วมมือร่วมกับสถาบัน อุดมศึกษาทางด้านดนตรี หรือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์และ กิจกรรมทางดนตรีขึ้น และ จัดอบรมครูดนตรีแต่ละ ภูมิภาคเพื่อความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับดนตรี

กล่าวสรุปได้ว่า ภาพรวมจากข้อคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ต่อประเด็นการสนับสนุนโดย
เร่ร่ดว่น เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา ประกอบด้วย ประเด็นข้อคิดเห็นที่
สอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

- ควรจัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี
- ควรจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับการศึกษาทุกระดับ
- ควรหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและสังคม
- หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจ และมีความ

หลากหลาย

- ควรมีการจัดเรียนการสอนดนตรีต้องจัดจากประสบการณ์ วิทยาการท้องถิ่น และจากสถานที่จริง เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจทางด้านดนตรี ตลอดจนการเรียนการสอนดนตรีเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

- ควรปรับหลักสูตรให้วิชาดนตรีมีหน่วยกิตมากขึ้น และจัดการเรียนการสอนเป็นประจำมากกว่า 1 ชั่วโมง/สัปดาห์

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ควรมีการเพิ่มอัตรากำลังของครูดนตรี
- ควรมีครูสอนดนตรีหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ครูท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) ที่เพียงพอ และมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน
- ควรมีการจัดประชุม อบรม และสัมมนาครูดนตรี ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน) เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยและแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรี

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

- ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสำหรับการจัดซื้อเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน
- ควรมีการจัดซื้อเครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อการเรียนการสอน และสำหรับจัดวงดนตรีที่หลากหลาย
- ควรมีการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย
- ควรมีการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี
- ควรพัฒนาห้องเรียน ห้องฝึกซ้อม เวทีหรือพื้นที่สำหรับการแสดง อาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนดนตรี ตลอดจนการพัฒนาบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการเรียนดนตรี

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

- ควรจัดกิจกรรมดนตรีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นประจำ
- ควรจัดโครงการอบรมพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติให้นักเรียน
- ควรมีการเข้าร่วมการแข่งขันศิลปหัตถกรรม
- ควรมีการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคม ชุมชน และรักษาวัฒนธรรมไทย
- ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความสนใจทางด้านดนตรี จัดค่ายส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้นักเรียนที่สนใจ หรือนักเรียนที่มีแววด้านดนตรีสู่ความเป็นเลิศ เป็นต้น
- ระดับจังหวัดและภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมดนตรีที่หลากหลาย หรือจัดอบรมพัฒนา

ประเด็นอื่นๆ

- ควรมีการสนับสนุนงบประมาณ
- ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางการดำเนินงานทางด้านดนตรีภายในสถานศึกษาระหว่างครู และผู้บริหาร
- ควรมีการจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารให้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญด้านดนตรี
- ควรมีการสนับสนุนการจัดบริการวิชาการด้านดนตรีจากสถาบันอุดมศึกษา
- ควรมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาระหว่างต่าง ๆ ภาครัฐ สังคม และชุมชน

ตารางที่ 6.11 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี			
ประเด็นหลักสูตร และการสอน (ต่อ)	จัดการเรียนการสอนเพื่อปู พื้นฐานดนตรีเบื้องต้นแก่เด็ก นักเรียนตั้งแต่ประถมมี หลักสูตรเฉพาะด้านดนตรีใน หลายลักษณะ และมีวิชาเลือก ทางด้านดนตรี การจัดการเรียน การสอนดนตรีอย่างมีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่น ดนตรีอย่างสม่ำเสมอและมี ชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติดนตรี เหมาะสมกับนโยบาย Thailand 4.0	ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรวิเคราะห์ถึงทิศทางการจัด การเรียนการสอนดนตรีให้ สอดคล้องกับนโยบายในหลายๆ ส่วน ทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 นโยบาย Thailand 4.0 และ นโยบายอื่นๆ เพื่อกำหนดทิศทาง เนื้อหาสาระ รวมทั้งการสอน ทักษะดนตรี หรือการบูรณาการ รายวิชาดนตรีเข้ากับรายวิชา หรือศาสตร์อื่นๆ ไปจนถึงการ ศึกษาในส่วนอุดมศึกษาที่ หลักสูตรสามารถยืดหยุ่นกับ ความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	จัดการเรียนการสอนหลักเรื่อง ดนตรีปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้น ให้ทุกคน และเปิดรายวิชาดนตรี เป็นสาระเพิ่มเติมด้วย โดย กำหนดให้มีชั่วโมงเรียนเพิ่ม สำหรับปฏิบัติดนตรี มีการเรียน การสอนดนตรีที่เป็นระบบ ต่อเนื่องจากระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษา หรือ จัดหลักสูตรเฉพาะสำหรับการ พัฒนาความสามารถทางดนตรี ทั้งยังส่งเสริมนโยบายให้ นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทย เป็นอย่างน้อย 1 ชนิด

ตารางที่ 6.11 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรม
ดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)			
ประเด็นหลักสูตร และการสอน (ต่อ)		ของสถานศึกษา และสอดคล้อง กับบริบทนั้นๆ เช่น ในแต่ละ ภูมิภาคมีรูปแบบดนตรีเฉพาะ หลากหลาย หลักสูตรควรกำหนด สาขาวิชาที่รองรับ หรือการ ออกแบบหลักสูตรเป็นกรอบ กว้างๆ โดยมีวิชาหลักกำหนดไว้ โดยผู้เรียนสามารถเลือกลงได้เอง ซึ่งสอดคล้องกับผู้เรียนทุกวัย	
ประเด็นครูและ บุคลากรทาง การศึกษา	จัดสรรครูและบุคลากรให้ เพียงพอ และมีความเฉพาะ ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรี สากล ครูนาฏศิลป์ วิทยากร ทางดนตรีที่มีความรู้ในแต่ละ ประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น	ทุกโรงเรียนต้องมีครูดนตรีทั้ง ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล และครูภูมิปัญญา เพื่อให้ ครอบคลุมการเรียนการสอน ดนตรี ตลอดจนจัดอบรมดนตรี ให้ครูทุกปีเป็นประจำทั้งในเรื่อง การสอน การพัฒนาทักษะดนตรี และทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้	จัดให้มีครู หรือบุคลากรด้าน ดนตรีเฉพาะทางด้านดนตรีที่มี ความพร้อม เหมาะสม และมี ครูสอนดนตรีเฉพาะแต่ละชนิด
ประเด็นสภาพ แวดล้อมและ สิ่งสนับสนุน การเรียนรู้	คือ งบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อซ่อมบำรุงเครื่อง ดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะที่ มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียน และฝึกซ้อมดนตรี ตลอดจน จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้าน ดนตรีในสถานศึกษา	การสนับสนุนงบประมาณการ จัดซื้อเครื่องดนตรี ห้องเรียน ดนตรีที่มีคุณภาพ	มีเครื่องดนตรีในสภาพพร้อม ใช้งานทั้งเพื่อการเรียนการสอน การฝึกซ้อม การแสดง สื่อ การเรียนการสอนดนตรี ห้องเรียนดนตรี และอาคาร ดนตรี ที่มีความพร้อม

ตารางที่ 6.11 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มี ผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)			
ประเด็นกิจกรรม ส่งเสริมการ เรียนรู้ดนตรี	สนับสนุนงบประมาณเพื่อ ส่งเสริมกิจกรรมดนตรี และ จัดกิจกรรมทางด้านดนตรีทั้ง ภายในสถานศึกษาและ ภายนอกสถานศึกษา เช่น จัดทำโครงการทางด้านดนตรี การแสดงดนตรีไทยและดนตรี สากล เพื่อให้ความรู้และสร้าง ประโยชน์ให้กับชุมชน เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ แสดงศักยภาพทางด้านดนตรี จัดทำโครงการความร่วมมือ ร่วมกับองค์กรดนตรีภายนอก เพื่อการเรียนรู้ดนตรี และการ จัดการแสดงดนตรีทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน และ เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ในเรื่องดนตรีร่วมกับภูมิภาค อื่นๆ	จัดกิจกรรมที่หลากหลาย นอกเหนือจากการแข่งขัน โดย เป็นความร่วมมือจากภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆ สถานศึกษา ชุมชน และงบประมาณเพื่อการ ดำเนินการ	จัดกิจกรรมทางด้านดนตรีโดย ตลอด เพื่อเป็นการฝึกฝนและ พัฒนาผู้เรียนเพื่อมุ่งสู่ความเป็น เลิศทางด้านดนตรีของโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ ดนตรีในทุกระดับในสถานศึกษา ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอก โรงเรียนเป็นประจำทุกปี เช่น จัดทำโครงการ โครงการจัดงาน ดนตรีไทยและดนตรีสากล การแข่งขัน เป็นต้น และจัด โครงการพัฒนาความสามารถ ด้านดนตรี โดยรวมกลุ่ม เครือข่าย/การสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยหรือเปิดโอกาส ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ เอกดนตรีศึกษาได้จัดกิจกรรม ร่วมกับสถานศึกษา ตลอดจน จัดโครงการเปิดประสบการณ์ ดนตรี โดยการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นด้านดนตรีร่วมกัน ในแต่ละภูมิภาค

ตารางที่ 6.11 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยต่อการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)

ประเด็น	ประชากรกลุ่มที่ 1	ประชากรกลุ่มที่ 2	ประชากรกลุ่มที่ 3
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทยและนักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี (ต่อ)			
ประเด็นอื่นๆ	การกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนการสอนดนตรี การจัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรี นโยบายให้นักเรียนทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ตามความสนใจของผู้เรียน และสามารถเรียนในสิ่งที่ตัวเองชอบโดยไม่ต้องแข่งขันเฉพาะ 5 วิชาหลัก กำหนดให้การศึกษาในระดับชาติ มีโครงสร้างหลักสูตรวิชาดนตรีภาคปฏิบัติเป็นหลักสูตรพื้นฐาน	การกำหนดนโยบายของทางภาครัฐในประเด็น มิติทางด้านดนตรีในอนาคต การปรับตัวเปลี่ยนแปลง และทิศทางทางด้านดนตรีในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับทราบและดำเนินการอย่างมีระบบ สอดคล้องกัน การวางนโยบายการเพิ่มตำแหน่งครูดนตรี การจัดตั้งสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค/จังหวัด การจัดระบบนิเทศภายในที่มีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ตรวจและครู เพื่อให้เกิดการพัฒนา และสร้างมาตรฐานกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเทียบเคียงกันได้	กำหนดนโยบาย และการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ดนตรี ซึ่งสถานศึกษาสามารถให้ความสำคัญทางด้านดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนด้านวิชาการ เช่น มีสายศิลป์ดนตรี และมีนโยบายในทางการศึกษา ต้องการอนุรักษ์และให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีไทย ดนตรีท้องถิ่น และดนตรีพื้นบ้าน เพราะเยาวชนมีฝีมือในการเล่นดนตรี ซึ่งควรส่งเสริมนักเรียนทุกคนในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประจำท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดี สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีเหล่านั้น หรือเผยแพร่สู่โลกภายนอกให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการควรสำรวจโรงเรียนในเรื่องทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ครูผู้สอน และโรงเรียนที่มุ่งเน้นด้านดนตรีว่าขาดแคลนสิ่งใด เพื่อสนับสนุนในด้านนั้น และจัดกิจกรรมทางดนตรีไทยให้เด็ก และครูผู้สอนมีส่วนร่วม

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภาพรวมจากข้อคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ต่อประเด็นการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา ประกอบด้วยประเด็นข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

ประเด็นหลักสูตรและการสอน

- ควรมีหลักสูตรเฉพาะด้านดนตรีในหลายลักษณะ และมีวิชาเลือกทางด้านดนตรีที่หลากหลาย
- ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อปูพื้นฐานดนตรีเบื้องต้นแก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา-ชั้นมัธยมศึกษา
- ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นดนตรีอย่างสม่ำเสมอ และมีชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติดนตรี มีการเรียนการสอนดนตรีที่เป็นระบบต่อเนื่อง จากระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา
- หลักสูตรควรสามารถยืดหยุ่นกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และสอดคล้องกับบริบทนั้นๆ
- ควรวิเคราะห์ถึงทิศทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้สอดคล้องกับนโยบายในหลายๆ ส่วน เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต

ประเด็นครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ควรจัดสรรครูและบุคลากรให้เพียงพอ และมีความเฉพาะ ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล ครูนาฏศิลป์ วิทยากรทางดนตรีที่มีความรู้ในแต่ละประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น
- ควรจัดอบรมดนตรีให้ครูทุกปีเป็นประจำทั้งในเรื่อง การสอน การพัฒนาทักษะดนตรี และทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

ประเด็นสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

- ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะที่มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรีและศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา

ประเด็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรี

- ควรมีความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ สถานศึกษา ชุมชน และงบประมาณ เพื่อดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมดนตรี
- ควรจัดกิจกรรมทางด้านดนตรีทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาที่หลากหลาย เช่น จัดทำโครงการทางด้านดนตรี การแสดงดนตรีไทยและดนตรีสากล เพื่อให้ความรู้และสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงศักยภาพทางด้านดนตรี

- ควรจัดกลุ่มเครือข่าย/การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย
- ควรมีโครงการความร่วมมือร่วมกับองค์กรดนตรีภายนอกเพื่อการเรียนรู้ดนตรี
- ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องดนตรีร่วมกับภูมิภาคอื่นๆ

ประเด็นอื่นๆ

- ควรมีการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี มิติทางด้านดนตรีในอนาคต การปรับตัว เปลี่ยนแปลง และทิศทางทางด้านดนตรีในสถานศึกษา
- ควรมีการจัดตั้งสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค/จังหวัด
- ควรมีการสำรวจความต้องการของสถานศึกษาในเรื่องทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล และครูผู้สอน เพื่อสนับสนุนในด้านนั้นๆ

นอกจากนี้ จากการเก็บข้อมูลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าสามารถนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์เป็นประเด็นเพิ่มเติมที่สอดคล้องต่อการนำไปขยายผล ปรับปรุง และเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทยได้ดังตารางที่ 6.12

ตารางที่ 6.12 ประเด็นความต้องการเร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการเร่งด่วน
1	ระดับนโยบาย	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- จัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี - หลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความต้องการของชุมชนและสังคม
	ความสำคัญของวิชาดนตรี	- การจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับการศึกษาทุกระดับ - การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเกิดความสนใจทางด้านดนตรี
	โครงสร้างหลักสูตร	- ปรับหลักสูตรให้วิชาดนตรีมีหน่วยกิตมากขึ้น และจัดการเรียนการสอนเป็นประจำมากกว่า 1 ชั่วโมง/สัปดาห์
	งบประมาณ	- สนับสนุนงบประมาณทางด้านดนตรี
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- อัตรากำลังครูดนตรีเฉพาะด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล
2	ระดับจังหวัด	
	การจัดหลักสูตร	- หลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและสังคม
	ครูและบุคลากรด้านดนตรี	- อัตรากำลังครูดนตรี และครูภูมิปัญญา

ตารางที่ 6.12 ประเด็นความต้องการเร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา
เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการเร่งด่วน
2	ระดับจังหวัด (ต่อ)	
	การอบรม	- การจัดอบรมสัมมนาผู้บริหาร ให้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญด้านดนตรี - การจัดอบรมและสัมมนาครูดนตรี เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย และแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรี - การประชุมหาจุดเด่นจุดด้อย และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน)
	การเรียนการสอน	- การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- การแข่งขันศิลปหัตถกรรม/มหกรรมดนตรีระดับภูมิภาค - จัดโครงการอบรมพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้นักเรียน - จัดกิจกรรมดนตรีทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษาเป็นประจำ
	การสร้างความร่วมมือ	- การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างๆ ภาครัฐ - การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา สังคม และชุมชน - การจัดการวิชาการด้านดนตรีจากสถาบันอุดมศึกษาในลักษณะต่างๆ
3	ระดับสถานศึกษา	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- จัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี - หลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความต้องการของชุมชนและสังคม
	งบประมาณ	- งบประมาณสนับสนุน จัดซื้อเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน การซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี
	ผู้อำนวยการ	- การกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางการดำเนินงานทางด้านดนตรีภายในสถานศึกษาระหว่างครู และผู้บริหาร
	สถานที่	- ห้องเรียน ห้องฝึกซ้อม เวทีหรือพื้นที่สำหรับการแสดง อาคารสถานที่เหมาะสมกับการเรียนดนตรี

ตารางที่ 6.12 ประเด็นความต้องการเร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา
เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการเร่งด่วน
3	ระดับสถานศึกษา (ต่อ)	
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- ครูดนตรีไทย และครูดนตรีสากล
	การผลิตครูดนตรีให้มีสมรรถนะ ที่ตรงต่อความต้องการของ สถานศึกษา	- ความรู้ความสามารถทั้งด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ครูท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา)
	การจัดสาระการสอนให้เหมาะสม กับวัยผู้เรียน	- การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาดนตรีตามความ สนใจ และมีความหลากหลาย - การจัดการเรียนการสอนดนตรี ต้องจัดจากประสบการณ์ วิทยากรท้องถิ่น และจากสถานที่จริง - จัดกิจกรรมดนตรีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นประจำ - การเรียนการสอนดนตรี เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการ เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคม ชุมชน และ รักษาวัฒนธรรมไทย

ตารางที่ 6.13 ประเด็นความต้องการจำเป็นระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับ
สถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการเร่งด่วน
1	ระดับนโยบาย	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- การจัดการเรียนการสอน เพื่อปูพื้นฐานด้านดนตรีเบื้องต้น แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา
	ความสำคัญของวิชาดนตรี	- กำหนดทิศทางทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้สอดคล้อง กับนโยบายในหลายๆ ส่วน เพื่อทิศทางการดำเนินงานในอนาคต - การกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางด้าน ดนตรี มิติทางด้านดนตรีในอนาคต การปรับตัว เปลี่ยนแปลง และทิศทางด้านดนตรีในสถานศึกษา
	โครงสร้างหลักสูตร	- การกำหนดวิชาดนตรีและวิชาหลัก - วิชาเลือกทางด้านดนตรีที่หลากหลาย - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นดนตรีอย่างสม่ำเสมอ และมีหลักสูตร ชั่วโหมงสำหรับการปฏิบัติดนตรี - หลักสูตรสามารถยืดหยุ่นกับความต้องการของผู้เรียนเหมาะสม กับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและสอดคล้องกับบริบทนั้นๆ
	งบประมาณ	- สนับสนุนงบประมาณทางด้านดนตรี
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- อัตรากำลังครูดนตรี และบุคลากรด้านดนตรี
2	ระดับจังหวัด	
	การจัดหลักสูตร	- การสำรวจความต้องการของสถานศึกษาในเรื่องทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล และครูผู้สอน เพื่อสนับสนุนในด้านนั้นๆ
	ครู และบุคลากรด้านดนตรี	- จัดสรรครูและบุคลากรให้เพียงพอ และมีความเฉพาะ ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล ครูนาฏศิลป์ วิทยากรทางดนตรี ที่มีความรู้ในแต่ละประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น
	การอบรม	- จัดอบรมดนตรีให้ครูทุกปีเป็นประจำ ทั้งในเรื่องการสอน การพัฒนาทักษะดนตรี และทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ครู สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ - การจัดอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องดนตรีร่วมกับภูมิภาคอื่นๆ

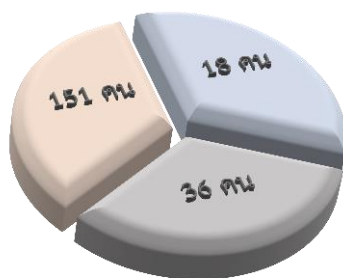
ตารางที่ 6.13 ประเด็นความต้องการจำเป็นระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับ
สถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการเร่งด่วน
2	ระดับจังหวัด (ต่อ)	
	การเรียนการสอน	- งบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะ ที่มีคุณภาพ พร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี และศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- จัดกิจกรรมทางด้านดนตรีทั้งภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษาที่หลากหลาย
	การสร้างความร่วมมือ	- การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ - การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชน - จัดตั้งสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค/จังหวัด - ศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา - จัดตั้งสมาคม/สมาพันธ์ดนตรี
3	ระดับสถานศึกษา	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- จัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี - การออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความต้องการของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น
	งบประมาณ	- งบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะ ที่มีคุณภาพ พร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี

ตอนที่ 3 การนำเสนอข้อมูลความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ผลและจัดทำสรุปผลในประเด็นการสนับสนุนโดยแรงจูงใจ และการสนับสนุนต่อเนื่องในระยะ 20 ปี คณะผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะแผนภาพ กราฟ และบทสรุป ดังนี้

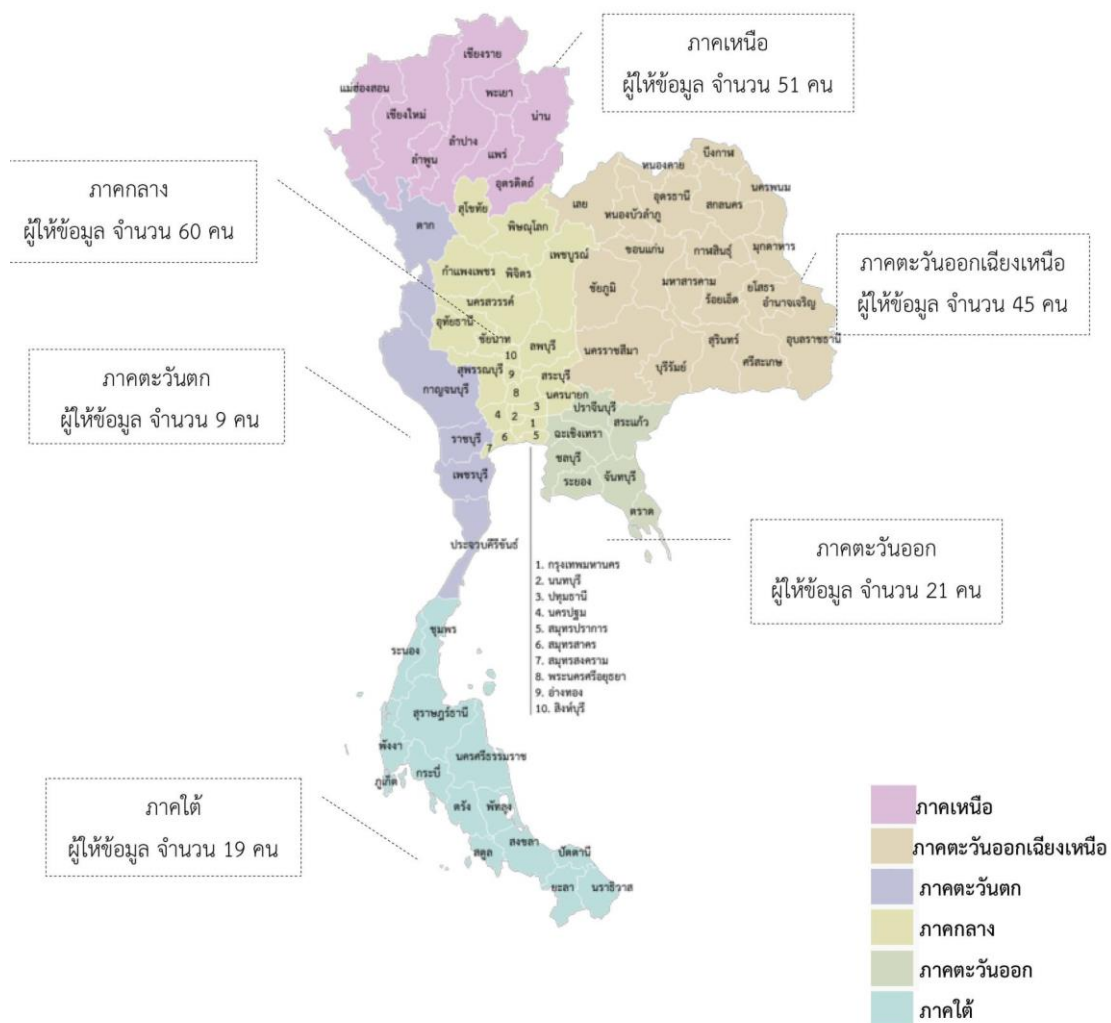
กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา
- ตัวแทนครูและนักเรียนที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นจากทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

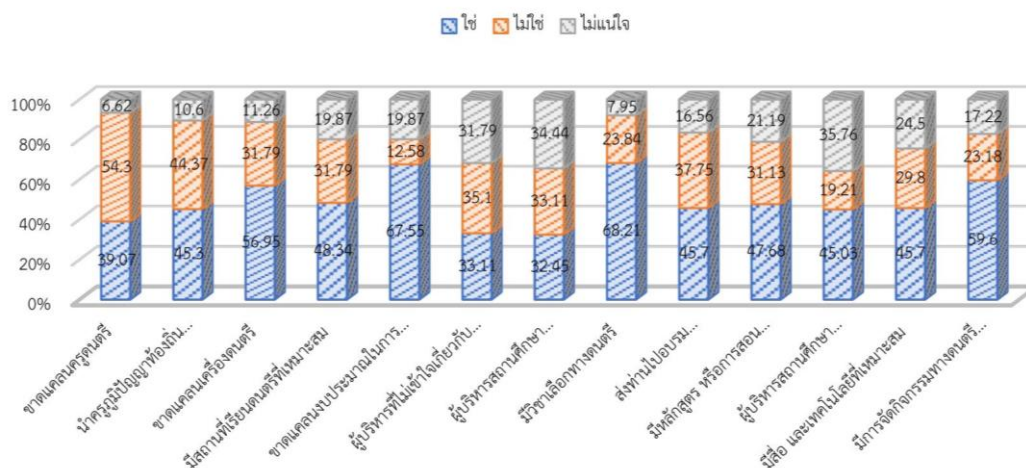
แผนภาพที่ 6.1 ข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด **205 คน** ประกอบด้วย ข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่สังกัด/อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ดังนี้ (กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม)

แผนภาพที่ 6.2 จำนวนผู้ให้ข้อมูลจากภาคต่างๆ

ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

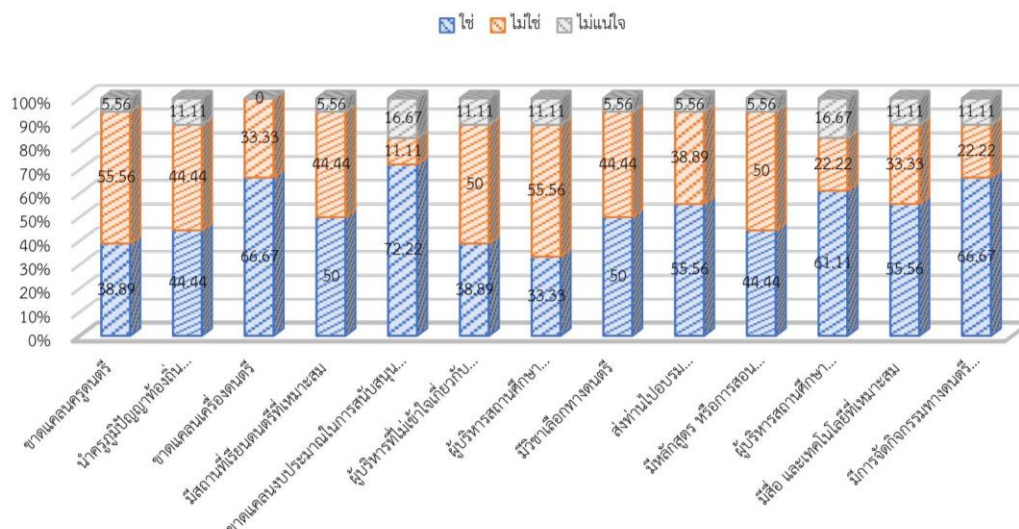

แผนภาพที่ 6.3 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ที่ให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ดังนี้

- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี ร้อยละ 54.30 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูเครื่องดนตรี ร้อยละ 56.95 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี ร้อยละ 67.55 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี ร้อยละ 68.21 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกันกับชุมชน ร้อยละ 59.60 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษา โดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

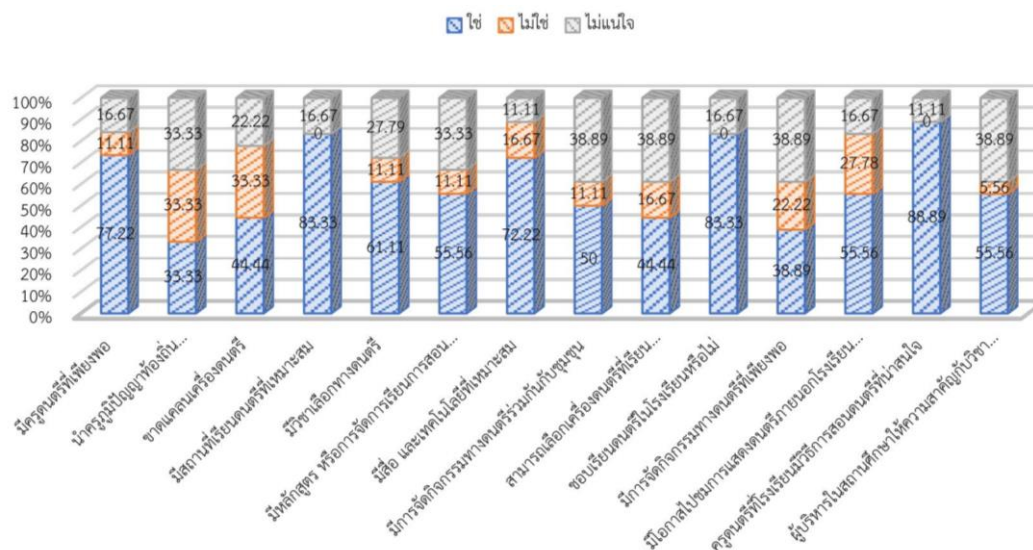

แผนภาพที่ 6.4 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงาน
ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ

จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนครูที่มีผลงานทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ที่ให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ดังนี้

- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี ร้อยละ 66.67 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี ร้อยละ 72.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ไม่ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการส่งท่านไปอบรม หรือให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนดนตรีอย่างเป็นรูปธรรม ร้อยละ 61.11 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกันกับชุมชน ร้อยละ 66.67 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

แผนภาพที่ 6.5 ข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงาน
ทางด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)

จากข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวแทนนักเรียนที่มีผลงานด้านดนตรีศึกษาโดดเด่นทั่วประเทศ ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่ให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด ดังนี้

- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีครูดนตรีที่เพียงพอ ร้อยละ 77.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีสถานที่เรียนดนตรีที่เหมาะสม ร้อยละ 83.33 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี ร้อยละ 61.11 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีในท้องถิ่น ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีสื่อและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ร้อยละ 72.22 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง นักเรียนชอบเรียนดนตรีในโรงเรียนหรือไม่ ร้อยละ 83.33 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”
- ประเด็นเรื่อง นักเรียนได้มีโอกาสไปชมการแสดงดนตรีภายนอกโรงเรียน โดยโรงเรียนหรือครูเป็นผู้พาไป ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

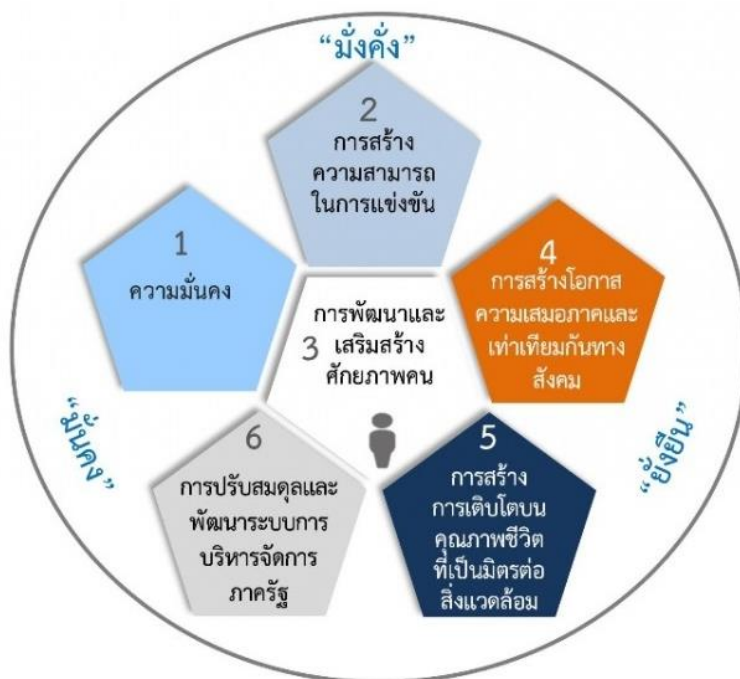
- ประเด็นเรื่อง *ครูดนตรีที่โรงเรียนมีวิธีการสอนดนตรีที่น่าสนใจ* ร้อยละ 88.89 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

- ประเด็นเรื่อง *ผู้บริหารในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาดนตรี* ร้อยละ 55.56 ให้ข้อคิดเห็นว่า “ใช่”

จากข้อมูลการสำรวจและเก็บข้อมูลกลุ่มประชากร จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2) ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา 3) ตัวแทนครู และนักเรียนทั่วประเทศซึ่งผ่านการศึกษารวบรวมทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และใช้การประชุมสัมมนา (Seminar: Brain Storming/Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ร่วมกับการใช้แบบสอบถามปลายเปิดออนไลน์ซึ่งตั้งประเด็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Issue) คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย นักวิชาการดนตรีศึกษา ครูและนักเรียนทั่วประเทศ ระยะเร่งด่วน คือ บุคลากรและจำนวนอัตราบรรจุผู้ที่จะบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง เครื่องดนตรี กิจกรรมดนตรี งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนระยะยาว คือ นโยบายการสนับสนุนแบบเป็นรูปธรรมและยั่งยืนของผู้บริหารภาครัฐ

บทที่ 7
การนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรม
ในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาตามกรอบ แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ของรัฐบาล (พ.ศ.2560-2579) แล้ว พบว่า รัฐบาลให้ความสำคัญใน 3 มิติ 6 ประเด็น ดังแผนภาพที่ 7.1

แผนภาพที่ 7.1 แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ของรัฐบาล (พ.ศ.2560-2579)

ที่มา: <https://www.royalthaipolice.go.th/downloads/60-79.pdf>

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำการวิเคราะห์กรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ประกอบกับกรอบทิศทางตามนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 กรอบทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) รวมทั้งข้อเสนอของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรม เพื่อจัดทำกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับนานาชาติมีภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล ผลักดันสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เอื้ออาทร

มีความปรองดองสมานฉันท์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายได้ และความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยกรอบทิศทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ใน 5 ยุทธศาสตร์ จำนวน 18 โครงการสำคัญ งบประมาณรวมในการดำเนินงานทั้งสิ้น 79,025,740,000 บาท (เจ็ดหมื่นเก้าพันยี่สิบห้าล้านเจ็ดแสนสี่หมื่นบาทถ้วน) ซึ่งปรากฏรายละเอียดดังนี้

1) **ด้านความมั่นคง** จะดำเนินการเพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ และสนับสนุนงานรักษาความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยภายใน งบประมาณรวม 5,234,000,000 บาท โดยมี 2 โครงการสำคัญ คือ โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ และโครงการวัฒนธรรมเชื่อมโยงชายแดนไทยสันติสุข

2) **ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน** จะดำเนินการเพื่อใช้มิติทางวัฒนธรรมสนับสนุนการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก งบประมาณรวม 27,761,000,000 บาท โดยมี 4 โครงการสำคัญ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ โครงการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรม โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านศิลปวัฒนธรรม และนำความเป็นไทยสู่สากล และโครงการวัฒนธรรมไทยก้าวไกลสู่ดิจิทัล

3) **ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน** จะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย งบประมาณรวม 42,910,000,000 บาท โดยมี 7 โครงการสำคัญ คือ โครงการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนาพุทธและศาสนาอื่น โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกและภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม

4) **ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม** จะดำเนินการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย งบประมาณรวม 2,700,000 บาท โดยมี 2 โครงการสำคัญ คือ โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรม และโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ

5) **ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ** จะดำเนินการปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม ปรับปรุงกฎหมายด้านศิลปวัฒนธรรม พัฒนากลไก สนับสนุนการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม งบประมาณรวม 420,000,000 บาท (กระทรวงวัฒนธรรม, 14 พฤศจิกายน 2559)

จากข้างมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า จากกรอบงบประมาณที่วางแผนในการจัดสรรหรือเตรียมการดำเนินโครงการต่างๆ นั้น กระทรวงวัฒนธรรมให้ความสำคัญไล่เรียงตามวงเงินงบประมาณตามลำดับด้านที่ 1-5 โดยให้ความสำคัญด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนเป็นหลัก รองลงมาด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงลดหลั่นกันลงมา

อนึ่ง ดนตรีศึกษา (Music Education) เป็นศาสตร์สาขาวิชาเฉพาะที่ต่างกับสาขาวิชาดนตรีอื่นๆ มีมาแล้วมากกว่าร้อยปี มีการประสาทปริญญารั้งระดับดุขภูิบัณฑิต ปรากฏศาสตราจารย์และผู้เชี่ยวชาญกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ทั้งนี้ ดนตรีศึกษา หมายถึง ศาสตร์ที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือ (tools) ในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสติปัญญา จริยา อารมณ์ สังคม ตลอดจนเสริมสร้างทักษะพัฒนาการทางด้านการร่างกายตามช่วงวัยต่างๆ ให้ถึงพร้อมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอก โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบสถานศึกษาและตามอัธยาศัย ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูง มีความเป็นเลิศทั้งด้านองค์ความรู้สอดคล้องตรงกับปรัชญาดนตรีศึกษาโลกที่ถูกต้อง และมีทักษะการสอนการวิจัยที่เชี่ยวชาญเพื่อใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์โลกจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

ดังนั้น จากข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์ภาคสนาม แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้า พบว่า แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย สามารถจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน นโยบายเสนอแนะมี 5 เรื่อง ได้แก่ นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา 2) ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา 3) ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ 4) ด้านกิจกรรมดนตรี 5) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้ง การกำกับติดตามนโยบายให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า ควรมีการนำเสนอการบริหารนโยบายเสนอแนะร่วมด้วย ได้แก่ ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยต้องใช้กลยุทธ์ การบูรณาการบริหาร 3 กระทรวง 2 ระยะการขับเคลื่อน 3 ระดับบริหารงาน และควรมีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพระดับความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติด้วยใน 2 มิติ ดังนั้น ในการนำเสนอและวิเคราะห์ผลคณะผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบายเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1-3 พบว่า แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย สามารถจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน นโยบายเสนอแนะมี 5 เรื่อง ได้แก่ นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา 2) ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา 3) ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ 4) ด้านกิจกรรมดนตรี 5) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมเสนอบูรณาการร่วมกับหลักสูตรชาติและการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยก ระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้ดนตรีไทย ดนตรีสากลและดนตรีพื้นบ้าน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เพื่อมุ่งเน้นภายใต้ 6 โครงการสำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม คือ โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมระดับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม

2) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมเสนอบูรณาการร่วมกับหลักสูตรการผลิตครู ดนตรีศึกษาและวิธีการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในทุกระดับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวง โดยการเจรจาความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการรองรับอัตราบรรจุครูดนตรีศึกษาแบบครบถ้วนและเพียงพอ รวมถึงกระทรวงวัฒนธรรมควรมีนโยบายสนับสนุนครูภูมิปัญญาที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมในมิติของการสนับสนุนและบริการความรู้อย่างเป็นระบบและเข้าถึงทุกความต้องการของแต่ละพื้นที่ หรือพัฒนาครูแกนนำด้านวัฒนธรรมที่ใช้ครูดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้านเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือโครงการหลักของกระทรวงวัฒนธรรม

3) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาทุกระดับการศึกษา โดยมีนโยบายประสานความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและองค์การบริหารท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสนับสนุนงบประมาณและ/หรือ

จัดหาเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีคุณภาพให้แก่สถานศึกษา โดยมี วัฒนธรรมแต่ละจังหวัดเป็นผู้ประสานงานหลัก ตลอดจนกำกับติดตามและประเมินผลด้วย

4) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านกิจกรรมดนตรี

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม สนับสนุนกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ดนตรีศึกษาทุกระดับการศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไป โดยมีนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการแสดง และการประกวดแข่งขันดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีพื้นบ้านในระดับสถานศึกษา จังหวัด และชาติ อย่างมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนตลอดปีงบประมาณ โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมและวัฒนธรรมแต่ละ จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการหลัก ตลอดจนกำกับติดตามและประเมินผลด้วย

5) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมบริหารความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อ บูรณาการยุทธศาสตร์ร่วมกับหลักสูตรการผลิตผู้บริหารการศึกษาและ/หรือหลักสูตรอบรมระยะสั้น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ (ผู้บริหารแกนนำวัฒนธรรมระดับสถานศึกษา) ในเรื่องยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ คนตลอดช่วงชีวิต ยก ระดับ การศึกษาและการเรียนรู้ ปฐมวัย ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้ดนตรีไทย ดนตรีสากลและดนตรีพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เพื่อมุ่งเน้นภายใต้ 6 โครงการสำคัญของ กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจและการสนับสนุนส่งเสริมในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะสามารถ นำไปสู่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ตอนที่ 2 การบริหารนโยบายเสนอแนะ

พบว่า ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์และนโยบายโดยควร ใช้กลยุทธ์ 3 บูรณาการความร่วมมือ 2 ระยะ 3 ระดับการขับเคลื่อน อันนำไปสู่ความสำเร็จตาม กรอบยุทธศาสตร์ชาติได้ต่อไป คือ

1) 3 บูรณาการความร่วมมือนั้น กระทรวงวัฒนธรรมควรบูรณาการความร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน และ/หรือ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความมั่นคง เพราะต้นน้ำการ พัฒนาอยู่ที่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา และตามอัธยาศัย ซึ่งล้วนแล้วแต่อยู่ในสถานศึกษาและ/หรือกำกับดูแลโดยกระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้น สามารถออกแบบนโยบาย หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษา ให้เชื่อมโยงกับกรอบยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินการประเมินผลและกำกับติดตามได้ โดยง่าย ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการบูรณาการดังแผนภาพที่ 7.2

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน: ดนตรีศึกษาของประเทศไทย

กระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงมหาดไทย

3 บูรณาการความร่วมมือ 2 ระยะ 3 ระดับการขับเคลื่อน

แผนภาพที่ 7.2 สรุปแสดง 3 บูรณาการความร่วมมือ 2 ระยะ
3 ระดับการขับเคลื่อนระยะเร่งด่วนและระยะยาว

2) ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะ 2 ระยะการขับเคลื่อน 3 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด และระดับกระทรวง ในระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี มีรายละเอียดดังตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
เร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
ทางด้านดนตรีของสถานศึกษา

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะ
1	ระดับนโยบาย	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- การพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี ให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม โดยการบูรณาการนโยบาย 3 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย
	ความสำคัญของวิชาดนตรี	- การจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเกิดความสนใจทางด้านดนตรีไทย อาเซียนและนานาชาติ โดยการบูรณาการนโยบาย 3 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย
	โครงสร้างหลักสูตร	- การปรับหลักสูตรให้วิชาดนตรีมีหน่วยกิตมากขึ้น และจัดการเรียนการสอนเป็นประจำมากกว่า 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยการบูรณาการนโยบาย 2 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ
	งบประมาณ	- การสนับสนุนงบประมาณทางด้านการจัดซื้อเครื่องดนตรีและกิจกรรมดนตรีโดยการบูรณาการนโยบาย 2 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการ
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- การเพิ่มกรอบอัตรากำลังครูดนตรีเฉพาะด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยการบูรณาการนโยบาย 2 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ
2	ระดับจังหวัด	
	การจัดหลักสูตร	- การพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและสังคมให้สอดคล้องกับนโยบายศิลปวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัด
	ครู และบุคลากรด้านดนตรี	- สนับสนุนครูภูมิปัญญาโดยวัฒนธรรมจังหวัด
	การอบรม	- การจัดอบรมสัมมนาผู้บริหารให้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญทางดนตรี

ตารางที่ 7.1 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
เร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
ทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะ
2	ระดับจังหวัด (ต่อ)	
	การอบรม (ต่อ)	- การจัดอบรมและสัมมนาครูดนตรี เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย และแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนากระบวนการจัดการเรียน การสอนดนตรีในระดับจังหวัด - การประชุมหาจุดเด่นจุดด้อยและแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกับครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น (ดนตรีพื้นบ้าน) โดย วัฒนธรรมจังหวัด
	การเรียนการสอน	- การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย ด้านดนตรี โดยความร่วมมือระหว่างวัฒนธรรมจังหวัดและ ศึกษาธิการจังหวัด
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- การเพิ่มการแข่งขันศิลปหัตถกรรม/มหกรรมดนตรีระดับ ภูมิภาค - การจัดโครงการอบรมพัฒนาความรู้และทักษะปฏิบัติให้ นักเรียนในระดับจังหวัด - การจัดกิจกรรมดนตรีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นประจำโดยการสนับสนุน ส่งเสริมจากวัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด
	การสร้างความร่วมมือ	- การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างๆ ภาครัฐ - การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา สังคมและชุมชน - การจัดบริการวิชาการด้านดนตรีจากสถาบันอุดมศึกษา ในลักษณะต่างๆ โดยวัฒนธรรมจังหวัดและศึกษาธิการ จังหวัดเป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงกิจกรรมและ นโยบาย
3	ระดับสถานศึกษา	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- การพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความ ต้องการของชุมชนและสังคม

ตารางที่ 7.1 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
เร่งด่วนในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ
ทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะ
3	ระดับสถานศึกษา (ต่อ)	
	งบประมาณ	- การขอรับการสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนจัดซื้อเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน การซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีจากหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น
	ผู้อำนวยการ	- การกำหนดวิสัยทัศน์ แนวทางการดำเนินงานทางด้านดนตรี ภายในสถานศึกษาระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน ศิษย์เก่า/ปัจจุบันและผู้บริหารสถานศึกษา
	สถานที่	- การพัฒนาห้องเรียน ห้องฝึกซ้อม เวทีหรือพื้นที่สำหรับการแสดง อาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนดนตรี โดยขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- การขอรับการสนับสนุนจากวัฒนธรรมจังหวัดในด้านบุคลากรครูดนตรีและครูภูมิปัญญา
	การผลิตครูดนตรีให้มีสมรรถนะที่ตรงต่อความต้องการของสถานศึกษา	- การพัฒนาความรู้ความสามารถทั้งด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล ครูท้องถิ่นจากผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น (ครูภูมิปัญญา) โดยขอรับการสนับสนุนจากวัฒนธรรมจังหวัด
	การจัดสาระการสอนให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	- การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจ และมีความหลากหลาย จัดการเรียนการสอนดนตรีต้องจัดจากประสบการณ์ วิทยากรท้องถิ่น และจากสถานที่จริง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมดนตรีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นประจำ ตลอดจนการเรียนการสอนดนตรีเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย โดยประสานขอความอนุเคราะห์จากวัฒนธรรมจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัด
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- การประสานการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับช่วยเหลืองานสังคม ชุมชนและรักษาวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจังหวัด

ตารางที่ 7.2 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
จำเป็น ระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัดและระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่
ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Needs) และกิจกรรมเสนอแนะ
1	ระดับนโยบาย	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อปูพื้นฐานด้านดนตรีเบื้องต้น แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ทั้งประเทศ ไทย โดยมุ่งเน้นที่มีติดนตรีศึกษาเป็นหลัก โดยการบูรณาการ นโยบาย 3 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย
	ความสำคัญของวิชาดนตรี	- การกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้ สอดคล้องกับนโยบายในหลายๆ ส่วน เพื่อทิศทางการ ดำเนินงานในอนาคต รวมถึงการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อมุ่ง ไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรี มิติทางด้านดนตรีในอนาคต การปรับตัว เปลี่ยนแปลง และทิศทางทางด้านดนตรีใน สถานศึกษา
	โครงสร้างหลักสูตร	- การกำหนดวิชาดนตรีและวิชาหลัก เพิ่มวิชาเลือกทางด้าน ดนตรีที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นดนตรีอย่าง สม่ำเสมอ และมีชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติดนตรี ตลอดจน พัฒนาหลักสูตรให้สามารถยืดหยุ่นกับความต้องการของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ บริบทนั้นๆ โดยการบูรณาการนโยบาย 2 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ
	งบประมาณ	- การสนับสนุนงบประมาณทางด้านดนตรี โดยการบูรณาการ นโยบาย 3 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย
	อัตรากำลังของครูดนตรี	- การเพิ่มอัตรากำลังครูดนตรี และบุคลากรด้านดนตรี โดย การบูรณาการนโยบาย 2 กระทรวงหลัก อันได้แก่ กระทรวง วัฒนธรรม และกระทรวงศึกษาธิการ

ตารางที่ 7.2 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
จำเป็น ระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัดและระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่
ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Needs) และกิจกรรมเสนอแนะ
2	ระดับจังหวัด	
	การจัดหลักสูตร	- การสำรวจความต้องการของสถานศึกษาในเรื่องทรัพยากร สิ่งสนับสนุนทางด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล และครูผู้สอน เพื่อ สนับสนุนในด้านนั้นๆ โดยการสนับสนุนเชิงนโยบายจาก วัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด
	ครู และบุคลากรด้านดนตรี	- การจัดสรรครูและบุคลากรให้เพียงพอ และมีความสามารถ เฉพาะทาง ได้แก่ ครูดนตรีไทย ครูดนตรีสากล ครูนาฏศิลป์ วิทยากรทางดนตรีที่มีความรู้ในแต่ละประเภท เช่น วงโยธวาทิต วงออร์เคสตรา ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น โดยการ สนับสนุนเชิงนโยบายจากวัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการ จังหวัด
	การอบรม	- การจัดอบรมดนตรีให้ครูทุกปีเป็นประจำทั้งในเรื่องการสอน การพัฒนาทักษะดนตรี และทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ครู สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ตลอดจนจัดกิจกรรมการอบรม แลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องดนตรีร่วมกับภูมิภาคอื่นๆ โดยการ สนับสนุนเชิงนโยบายจากวัฒนธรรมจังหวัดและศึกษาธิการ จังหวัด
	การเรียนการสอน	- การสนับสนุนงบประมาณ พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่อง ดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะ ที่มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี และศูนย์การ เรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา โดยการสนับสนุนเชิงนโยบาย จากวัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด
	การจัดกิจกรรมดนตรี	- การจัดกิจกรรมทางด้านดนตรีทั้งภายในสถานศึกษาและ ภายนอกสถานศึกษาที่หลากหลาย โดยการสนับสนุนเชิง นโยบายจากวัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด
	การสร้างความร่วมมือ	- การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ - การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชน

ตารางที่ 7.2 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะจากประเด็นความต้องการ
จำเป็น ระยะ 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัดและระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่
ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษา (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็น	ความต้องการจำเป็น (Needs) และกิจกรรมเสนอแนะ
2	ระดับจังหวัด (ต่อ)	
		- การจัดตั้งสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละภูมิภาค/จังหวัด การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษาหรือจัดตั้งสมาคม/สมาพันธ์ดนตรี โดยการสนับสนุนเชิงนโยบายจากวัฒนธรรมจังหวัด และศึกษาธิการจังหวัด
3	ระดับสถานศึกษา	
	หลักสูตรทางด้านดนตรี	- การจัดให้มีหลักสูตรเฉพาะทางด้านดนตรี รวมถึงการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และความต้องการของชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น
	งบประมาณ	- การสนับสนุนงบประมาณ พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะที่มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี โดยขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารระดับท้องถิ่น

จากตารางที่ 7.2 ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะระยะเร่งด่วน และระยะยาว 20 ปี ในระดับนโยบาย ระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีของสถานศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งระยะเร่งด่วนหรือระยะยาว 20 ปี ก็ตาม ประชากร/กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มจะให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งหมด รวมถึงจำนวนความถี่ของข้อมูลแสดงให้เห็นว่ามีทิศทางด้านหลักสูตร บุคลากร กิจกรรมและงบประมาณ ล้วนเป็นความต้องการจำเป็นและนโยบายที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นข้อมูลชุดนี้จึงเป็น Common Data Set สำคัญ สำหรับผู้บริหารทุกระดับที่สามารถใช้เป็นกรอบหรือประเด็นนโยบายเสนอแนะ เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในระยะต่างๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ข้อค้นพบอีกประการคือ ความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรมเสนอแนะ 2 ระยะ 3 ระดับนั้น มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติของรัฐบาลทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ที่จะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระตือรือร้นการศึกษาและการเรียนรู้ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย โดยที่กระทรวงวัฒนธรรมจะจัด โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็น 4 ใน 7 โครงการสำคัญที่สอดคล้องกับข้อ ค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น จากข้อค้นพบดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอกรอบการประเมินแผน กลยุทธ์ระยะ 20 ปี ตามแผนยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579) มิติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคน: ดนตรีศึกษาของประเทศไทย เพื่อประกอบการพิจารณาออกเหนือจากการ ประเมินในมิติเชิงปริมาณเท่านั้น ซึ่งเกณฑ์การประเมินคุณภาพของแต่ละระดับของประเด็นการ พิจารณานั้นสำคัญยิ่ง เพราะสมรรถนะ (Outcome) ในมิติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน จำเป็นต้องสามารถสะท้อนในมิติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ด้วย จึงจะบรรลุยุทธศาสตร์และตอบ โจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น (Need) และกิจกรรม เสนอแนะ 2 ระยะ 3 ระดับ จึงขอเสนอกรอบการประเมินคุณภาพประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับนโยบายจาก กระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อนการบรรลุแผน/โครงการโดยจำแนกออกเป็น 5 ระดับ โดยคณะผู้วิจัย ขอเสนอกรอบการประเมินใน 2 มิติ คือทางด้านแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและ ระยะยาว 20 ปี ดนตรีศึกษา และมิติในภาพรวมของยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม ดังตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงานที่รับนโยบายด้าน “ดนตรีศึกษา” จากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดีเยี่ยม (Excellent)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเยี่ยม หรือแนวปฏิบัติระดับนานาชาติในการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี โดยมีผลการดำเนินงานแสดงถึงความเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้นำที่สะท้อนอัตลักษณ์ตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม - มีผลงานที่โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา วัฒนธรรมหรือสังคม และมีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมอย่างชัดเจน สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดในเรื่องแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลงานที่โดดเด่นสามารถเทียบเคียง เป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ (Benchmark)
ดีมาก (Very Good)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวปฏิบัติระดับชาติในการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี โดยมีผลการดำเนินงานแสดงถึงความเป็นผู้นำที่สะท้อนอัตลักษณ์ตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม - มีผลการดำเนินงานที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยพิจารณาตามศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการตอบสนองแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี และ - สามารถสร้างแนวโน้มที่ดีอย่างต่อเนื่องของผลการดำเนินงานตามพันธกิจเป้าหมายของแต่ละพื้นที่ด้านการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี
ดี (Good)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวปฏิบัติระดับชาติในการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี โดยมีผลการดำเนินงานแสดงถึงความเป็นผู้นำที่สะท้อนอัตลักษณ์ตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม - สามารถสร้างแนวโน้มที่ดีอย่างต่อเนื่องของผลการดำเนินงานตามพันธกิจเป้าหมายของแต่ละพื้นที่ด้านการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี

ตารางที่ 7.3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงานที่รับนโยบายด้าน “ดนตรีศึกษา” จากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน (ต่อ)

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
พอใช้ (Fair)	- มีการวางแผนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือมีหลักฐานการดำเนินงานแต่ไม่เชื่อมโยงเป็นไปตามแผนที่กำหนด ในเรื่องการดำเนินงานตามแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานที่ตอบโจทย์ต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี ในบางประเด็น และ - มีผลการดำเนินการยังไม่บรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้ หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาเล็กน้อยจะสามารถบรรลุพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานได้
ต้องปรับปรุง (Improvement Required)	- ไม่มีการวางแผนการดำเนินงาน หรือไม่มีผลการดำเนินงานที่บรรลุตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานที่ตอบสนองต่อแผนแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลการดำเนินงานที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาโดยเร่งด่วน

ตารางที่ 7.4 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดีเยี่ยม (Excellent)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเยี่ยม หรือแนวปฏิบัติระดับนานาชาติด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี - มีผลงานที่โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา วัฒนธรรมหรือสังคม และมีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมอย่างชัดเจน สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดในเรื่องแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลงานที่โดดเด่นด้านสมรรถนะของผู้เข้าร่วมโครงการต้นแบบสามารถเทียบเคียง เป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ (Benchmark)
ดีมาก (Very Good)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวปฏิบัติระดับชาติด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี - มีผลการดำเนินงานที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยพิจารณาตามศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม ด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี และ - สามารถสร้างแนวโน้มที่ดีอย่างต่อเนื่องของผลการดำเนินงานตามพันธกิจเป้าหมายของแต่ละพื้นที่ด้านการตอบสนองต่อแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี
ดี (Good)	- มีผลการดำเนินงานสอดคล้องตามเกณฑ์ของหน่วยงานและกระทรวงวัฒนธรรมกำหนด โดยมีการกำหนดทิศทางและความชัดเจนด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “ดนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี และ

ตารางที่ 7.4 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม (ต่อ)

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดี (Good) (ต่อ)	- มีผลการดำเนินงานที่ดีตามเป้าหมายที่หน่วยงานของตนกำหนด โดยมีการวางแผน หรือการดำเนินงานที่มุ่งเน้นในด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี และ - มีแนวโน้มที่ดีของผลการดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานตน โดยมีแผนการดำเนินงานในอนาคตที่มุ่งเน้นด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี
พอใช้ (Fair)	- มีการวางแผนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือมีหลักฐานการดำเนินงานแต่ไม่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติหรือแผนการดำเนินงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี และ - มีผลการดำเนินการยังไม่บรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้ด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาเล็กน้อยจะสามารถบรรลุพันธกิจเป้าหมายของหน่วยงานได้
ต้องปรับปรุง (Improvement Required)	- ไม่มีการวางแผนการดำเนินงาน หรือไม่มีผลการดำเนินงานที่บรรลุตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามแผนนโยบาย “คนตรีศึกษา” ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี หรือ - มีผลการดำเนินงานที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาโดยเร่งด่วน

ตารางที่ 7.5 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงานที่รับนโยบายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดีเยี่ยม (Excellent)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเยี่ยม หรือแนวปฏิบัติระดับนานาชาติในการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีผลการดำเนินงานแสดงถึงความเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้นำที่สะท้อนอัตลักษณ์ตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม - มีผลงานที่โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา วัฒนธรรมหรือสังคม และมีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมอย่างชัดเจนสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดในเรื่องการตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ. 2560-2579) หรือ - มีผลงานที่โดดเด่นสามารถเทียบเคียง เป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ (Benchmark)
ดีมาก (Very Good)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวปฏิบัติระดับชาติ ในการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีผลการดำเนินงานแสดงถึงความเป็นผู้นำที่สะท้อนอัตลักษณ์ตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม - มีผลการดำเนินงานที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยพิจารณาตามศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติ และ - สามารถสร้างแนวโน้มที่ดีอย่างต่อเนื่องของผลการดำเนินงานตามพันธกิจเป้าหมายของแต่ละพื้นที่ด้านการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579)
ดี (Good)	- มีผลการดำเนินงานสอดคล้องตามเกณฑ์ของหน่วยงานและกระทรวงวัฒนธรรมกำหนด โดยมีการกำหนดอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ มีทิศทางและความชัดเจนตามบริบทแต่ละพื้นที่เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และ - มีผลการดำเนินงานที่ดีตามเป้าหมายที่หน่วยงานของตนกำหนด โดยมีการวางแผน และมีการดำเนินงานที่สอดคล้องตามพันธกิจกระทรวงวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579) และ - มีแนวโน้มที่ดีของผลการดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานตน โดยมีแผนการดำเนินงานในอนาคตที่มุ่งเน้นต่อการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579)

ตารางที่ 7.5 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “การดำเนินงาน” ของหน่วยงานที่รับนโยบายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน (ต่อ)

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
พอใช้ (Fair)	- มีการวางแผนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือมีหลักฐานการดำเนินงานแต่ไม่เชื่อมโยงเป็นไปตามแผนที่กำหนด ในเรื่องการดำเนินงานตามพันธกิจของหน่วยงานตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม หรือ - มีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานที่ตอบโจทย์ต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579) ในบางประเด็น และ - มีผลการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้ หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาเล็กน้อยจะสามารถบรรลุพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานได้
ต้องปรับปรุง (Improvement Required)	- ไม่มีการวางแผนการดำเนินงาน หรือไม่มีผลการดำเนินงานที่บรรลุตามพันธกิจเป้าหมายของหน่วยงานที่ตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579) หรือ - มีผลการดำเนินงานที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาโดยเร่งด่วน

จากตารางที่ 7.5 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับหน่วยงานที่รับนโยบายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน ในช่วงต้น คณะผู้วิจัยวิเคราะห์แล้วพบว่า ในระดับต้นน้ำ การที่ยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ. 2560-2579) จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้นั้น นอกจากมีระบบกลไกที่ดีในการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่หรือหน่วยงานระดับต่างๆ ที่นำนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติแล้วนั้น การกำกับ ติดตาม และการประเมินผลคุณภาพการดำเนินงานเป็นเพียงมิติหนึ่งในระดับกลางน้ำ ซึ่งรับแนวปฏิบัติโดยตรงมาจากกระทรวงวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ได้ว่า ในระดับปลายน้ำ การประเมินคุณภาพระดับสมรรถนะของประชาชนไทยที่เข้าร่วมโครงการของกระทรวงวัฒนธรรมกำหนดเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอกรอบการประกันคุณภาพหรือการประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนในระดับสมรรถนะที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม ภายใต้อำนาจ 6 โครงการหลักของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้

ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ รวมถึงมิติด้านดนตรีศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งในโครงการเหล่านี้ด้วย ซึ่งเป็นผลการประเมินหน่วยงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ด้านสมรรถนะ คณะผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์แล้วนำเสนอเกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนในระดับสมรรถนะที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม ดังตารางที่ 7.6

ตารางที่ 7.6 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดีเยี่ยม (Excellent)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีเยี่ยม หรือแนวปฏิบัติระดับนานาชาติด้านการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม - มีผลงานที่โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา วัฒนธรรมหรือสังคม และมีผลการดำเนินงานที่ดีเยี่ยมอย่างชัดเจนสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดในเรื่องการตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ. 2560-2579) หรือ - มีผลงานที่โดดเด่นด้านสมรรถนะของผู้เข้าร่วมโครงการต้นแบบสามารถเทียบเคียง เป็นตัวอย่างให้กับหน่วยงานอื่นได้ (Benchmark)
ดีมาก (Very Good)	- มีผลการดำเนินงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวปฏิบัติระดับชาติ ด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน - มีผลการดำเนินงานที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยพิจารณาตามศักยภาพและบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม ด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม และ

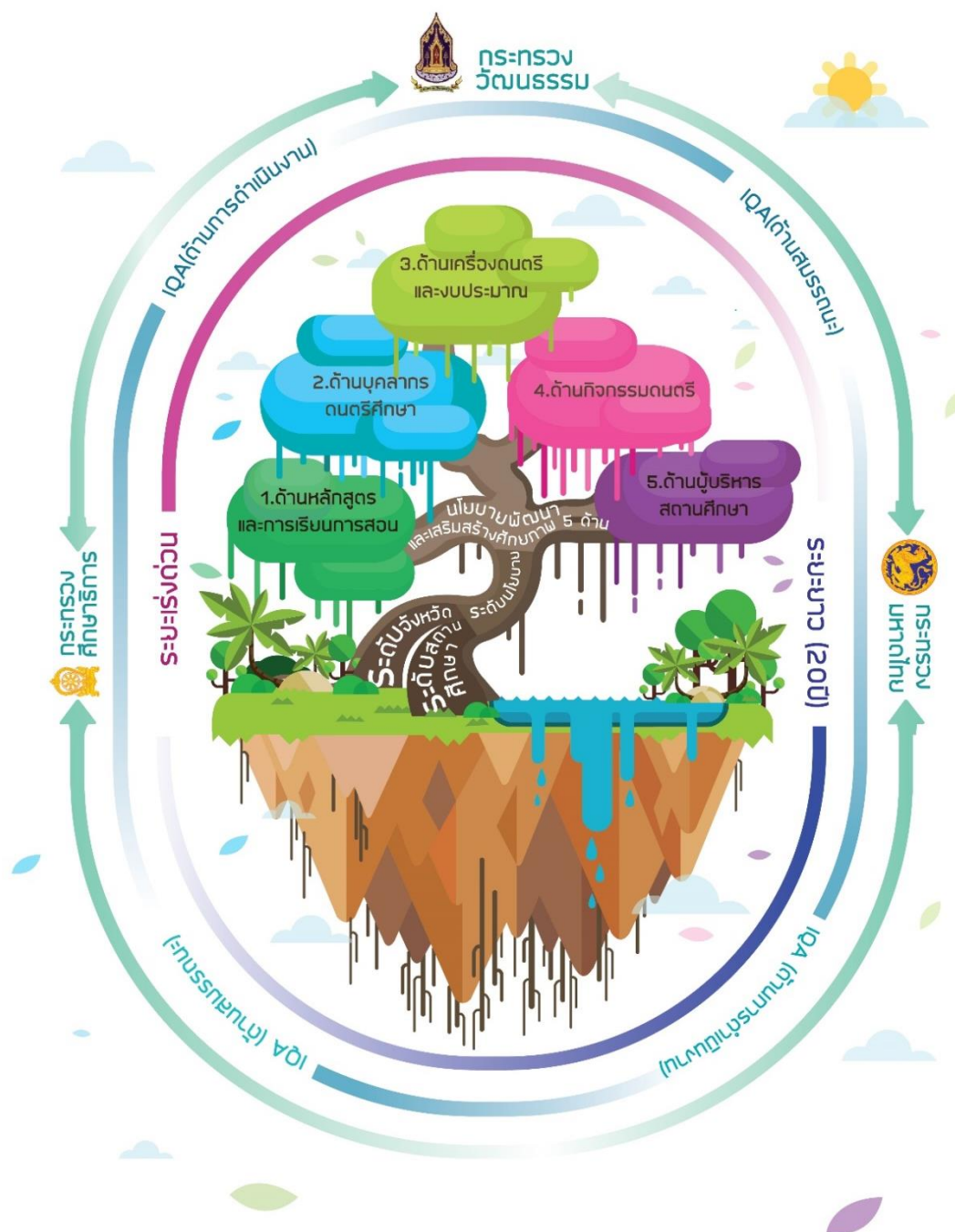
ตารางที่ 7.6 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม (ต่อ)

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ดีมาก (Very Good) (ต่อ)	- สามารถสร้างแนวโน้มที่ดีอย่างต่อเนื่องของผลการดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าหมายของแต่ละพื้นที่ด้านการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม (พ.ศ.2560-2579)
ดี (Good)	- มีผลการดำเนินงานสอดคล้องตามเกณฑ์ของหน่วยงานและกระทรวงวัฒนธรรมกำหนด โดยมีการกำหนดทิศทางและความชัดเจนด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม และ - มีผลการดำเนินงานที่ดีตามเป้าหมายที่หน่วยงานของตนกำหนด โดยมีการวางแผน หรือการดำเนินงานที่มุ่งเน้นในด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม และ - มีแนวโน้มที่ดีของผลการดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานตน โดยมีแผนการดำเนินงานในอนาคตที่มุ่งเน้นด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม
พอใช้ (Fair)	- มีการวางแผนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรือมีหลักฐานการดำเนินงาน แต่ไม่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติหรือแผนการดำเนินงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม หรือ - มีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม และ - มีผลการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่หน่วยงานกำหนดไว้ด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาสังคมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม หากมีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาเล็กน้อย จะสามารถบรรลุพันธกิจเป้าหมายของหน่วยงานได้

ตารางที่ 7.6 เกณฑ์การประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับ “สมรรถนะ” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม (ต่อ)

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย/นิยามตัวบ่งชี้
ต้องปรับปรุง (Improvement Required)	- ไม่มีการวางแผนการดำเนินงาน หรือไม่มีผลการดำเนินงานที่บรรลุตามพันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงานด้านผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวงวัฒนธรรม หรือ - มีผลการดำเนินงานที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาโดยเร่งด่วน

จะเห็นได้ว่า แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทยนั้น ที่จริงแล้วสามารถจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนที่จะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระตือรือร้นและการเรียนรู้ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสร้างคามอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยภายใต้ 6 โครงการสำคัญ คือ โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรมได้เลย แต่ทั้งนี้ ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติโดยต้องใช้กลยุทธการบริหาร 3 กระทรวง 3 ระดับ 2 ระยะ ซึ่งน่าจะสามรถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จได้ดังเจตนารมณ์ แต่ก็ควรมีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพระดับความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติด้วยใน 2 มิติ คือ ด้านการประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับนโยบายจากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อนและด้านการประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับสมรรถนะที่เกิดจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแผนภาพที่ 7.3

แผนภาพที่ 7.3 แผนภาพต้นไม้กลยุทธ์การบูรณาการบริหาร 3 กระทรวง 2 ระยะ 3 ระดับ
2 มิติการประเมิน (ดนตรีศึกษา)

ในส่วนของผลการวิเคราะห์นโยบาย “ให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ของกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญของการนำเสนอแผนนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทยนั้น พบว่า ทุกกลุ่มประชากรเห็นด้วยกับนโยบายนี้ 100% และจากการถอดบทเรียน (Lesson Learned) และระดมสมอง (Brain Storming) จากประชากร/และกลุ่มตัวอย่างต่อไปอีก พบว่า ถ้าจะขับเคลื่อนให้เป็นผลสำเร็จควรมีข้อพิจารณาและข้อพึงระวังหลายมิติซึ่งจากการระดมสมองความคิดเห็นจากภาคสนาม สามารถจำแนกดังตารางที่ 7.7

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบาย ส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน	- สนับสนุน ผลักดันนโยบายและสร้างความสำเร็จร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนองงบประมาณ การดำเนินงาน บุคลากร สำหรับการประสานงาน - จัดหาเครื่องดนตรีประเภทเดียวกัน ที่ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น เครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ขิม หรือเครื่องในวงปี่พาทย์ให้ครบตามจำนวนนักเรียนในวิชาพื้นฐาน (งดใช้อังกะลุงหรือขลุ่ย เพราะเด็กในปัจจุบันไม่มีความสนใจในเครื่องดนตรีดังกล่าวแล้ว)	- สนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการเพื่อจ้างครู งบประมาณจากกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อจัดการแสดงและอุปกรณ์ทางดนตรี - จัดสรรบุคลากร และจัดสรรงบประมาณสำหรับเครื่องดนตรี - สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรมครูดนตรี - บรรจุครูเพิ่ม สนับสนุนให้มีแบบฝึกและนวัตกรรมการสอน ต้องพัฒนานวัตกรรมการดนตรี - สนับสนุนงบประมาณ และต้องมีการอบรมครูอย่างเข้มข้น	ตัวแทนครู - สนับสนุนงบประมาณเครื่องดนตรีที่นักเรียนสนใจ ชื่นชอบ - ให้ความสำคัญกับวิชาดนตรีและความแตกต่างระหว่างบุคคล - จัดหาเครื่องดนตรีให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน - จัดอบรมดนตรี หรือมีค่ายอบรมโครงการดนตรี - จัดให้มีครู มีเครื่อง มีห้องซ้อม ห้องเรียนครบตามสมควรในบริบทของสถานศึกษา - จัดให้มีการเรียนการสอนดนตรีในทุกระดับชั้นในรายวิชาดนตรีพื้นฐาน

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	และผลักดันให้มีชั่วโมงดนตรีไทยอย่างน้อย 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ • สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดซื้อเครื่องดนตรี • สนับสนุนให้สถานศึกษามีห้องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีไทยที่ได้มาตรฐาน โดยมีจำนวนและปริมาณเหมาะสม เนื่องจากดนตรีไทยไม่ได้มีแค่ขลุ่ยเพียงออ • สนับสนุนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรในด้านเนื้อหาดนตรี ให้เอื้อต่อการปฏิบัติดนตรีมากกว่าเนื้อหาภาคทฤษฎี • จัดกิจกรรมและอบรมตามโรงเรียนต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กสนใจทางด้านดนตรีมากขึ้น • ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้สอนในเรื่องระยะเวลาที่ต่อเนื่องและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีอิสระบนพื้นฐานความแตกต่างเฉพาะบุคคล และควรมีโอกาสให้ผู้เรียนได้มีเวที	• จัดอบรมครูและผู้อำนวยการเพื่อเตรียมรับนโยบายนี้ • กำหนดเกณฑ์ดนตรีต้องอยู่ในเกณฑ์คุณภาพของผู้สอน • กำหนดขอบเขตเครื่องดนตรีก่อนให้ชัดเจน • ต้องปลูกฝังความซาบซึ้งในการฟังดนตรีด้วย • จัดกิจกรรมดนตรีให้เด็กรับรู้ก่อน โดยจัดกิจกรรมให้อยู่ในชีวิตประจำวันก่อน	• ควรใช้งบประมาณให้จัดซื้อเครื่องดนตรีให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน • จัดระบบกิจกรรมนี้เข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน • รมว.สร้างจิตสำนึกในการรักวัฒนธรรมไทยแก่เด็กก่อน • ควรให้มีการบรรจุครูดนตรีในสัดส่วนที่เหมาะสมกับขนาดและจำนวนผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือจัดงบประมาณให้โรงเรียนสามารถจ้างครูบุคคลภายนอก ครูภูมิปัญญา มาช่วยสอน • มีเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี • สนับสนุนงบประมาณให้กับทางโรงเรียนได้จัดซื้อเครื่องดนตรีให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องเรียน • จัดประชุมมอบนโยบายให้ผู้สอนโรงเรียนรับทราบ และถือปฏิบัติ

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	แสดงความสามารถมากขึ้น ควรส่งเสริมให้มีบทบาท ทางดนตรีของสถานศึกษา สู่ชุมชนมากขึ้น เนื่องจาก ชุมชนถือเป็นกลุ่มผู้ใช้ บริการที่ดีที่สุด หากผู้เรียน ถูกสอนให้เรียน แต่ชุมชน ไม่ให้ความสำคัญหรือไม่ให้ การสนับสนุนแล้ว ก็อาจจะ ไม่เกิดผลสำเร็จได้อย่าง เป็นรูปธรรม - กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับการประเมินความ สามารถของผู้เรียน ในแต่ละระดับเพื่อวัดระดับ ผู้เรียนและจัดการเรียน การสอนได้อย่างเหมาะสม - ควรมีการประเมินมาตรฐาน การเล่นดนตรีไทยของ นักเรียนแต่ละโรงเรียนจาก ส่วนกลาง ในเบื้องต้น โดย การประเมินเป็นวงดนตรี ไทยตามบทเพลงที่กำหนด - กำหนดเกณฑ์การประเมิน ผลการประกวดในระดับ ต่างๆ เพื่อการคัดนักเรียน ที่มีความสามารถ เช่น		- ควรร่วมวางนโยบายให้ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารเห็นความ สำคัญ และปรับหลักสูตร ดนตรีเพื่อใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพตรงตาม วัตถุประสงค์อย่างแท้จริง - ส่งเสริมงบประมาณ ดำเนินการอย่างแท้จริง โดยให้งบประมาณที่เหมาะสม ให้ครูเพื่อให้งานจัดซื้อ อุปกรณ์ได้คุณภาพ เนื่องจาก ซื้อราคาแพง แต่ได้อุปกรณ์ ไม่คุ้มค่า - บรรจุนโยบายลงในหลักสูตร โดยการประสานกับ กระทรวงศึกษาธิการในการ ดำเนินงานร่วมกัน - ควรมีเวทีให้เด็กได้แสดง ความสามารถ หรือมีการ จัดการประกวดดนตรี เด็กๆ จะได้พัฒนาตนเอง - มีกฎข้อบังคับในการจัด กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม - ให้การสนับสนุนในการเรียน การสอนและทำให้เห็นเป็น รูปธรรมสำคัญมากขึ้น

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	การประกวดดนตรีไทยในระดับพื้นฐานการประกวดวงและการประกวดเดี่ยว ประเมินโดยใช้บทเพลงพื้นฐาน ได้แก่ ต้มเพลงฉิ่ง สาธุการ เป็นต้น และมีคู่มือการต่อเพลงให้ครูเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ หากประเมินนักเรียนแล้วพบว่า มีที่ไม้มีความสามารถด้านดนตรี อาจปรับให้บรรเลงเครื่องดนตรีหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมตามที่ผู้ประเมินแนะนำ หรือให้นักเรียนได้มีสิทธิ์เลือกเรียนสิ่งที่ตนเองสนใจ • สนับสนุนให้มีครูดนตรีไทยเฉพาะทางหรือสนับสนุนวิทยากรหมุนเวียนที่มีความสามารถมาให้ความรู้ในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสบการณ์ทางดนตรีไทยแก่ผู้เรียน • ควรมีการประเมินการติดตามของภาครัฐสามารถประเมินได้จากรางวัล ประกาศเกียรติคุณ		• จัดตั้งชุมนุมดนตรีในจังหวัดเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มาเรียน • ควรสื่อสารให้ชัดเจนออกคำสั่งให้ชัดเจน • ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติได้จริง • จัดอบรมดนตรีภายในโรงเรียน • กระทรวงวัฒนธรรมออกนโยบาย และปลูกฝังให้เกิดการรักความเป็นไทยก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นควรยกระดับดนตรีไทยหรือเปิดกว้างทางด้านความคิดในการใช้ดนตรีไทยไปเล่นร่วมกับดนตรีตะวันตกหรือดนตรีอื่นๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ • ควรมีนโยบายส่งเสริมทักษะด้านดนตรี สนับสนุนการเรียนดนตรีในสถานศึกษาทุกแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	• ควรมีการประเมินการติดตามของภาครัฐสามารถประเมินได้จากรางวัล ประกาศเกียรติคุณที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนนั้นสามารถจัดวงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐจึงควรทำนโยบายที่ยังคงขับเคลื่อน • สนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการตามนโยบาย • สนับสนุนด้านบุคลากรและเครื่องดนตรี ตลอดจนจัดกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างและผลักดันให้นโยบายทำได้จริง • การหาครูมาสอนเพิ่ม • จัดสรรเครื่องดนตรีให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน • ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเครื่องดนตรีไทยให้แก่สถานศึกษาทุกแห่ง • การสนับสนุน หรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีเวทีในการแสดงออก เพื่อให้มีการแข่งขันเกิดขึ้น เพิ่มการพัฒนาของนักเรียน		<u>ตัวแทนนักเรียน</u> • สนับสนุนเครื่องดนตรีให้เพียงพอกับความต้องการ • จัดหาครูดนตรีและเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพให้เพียงพอกับนักเรียน • กำหนดแนวทางให้ชัดเจน สนับสนุนอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน • นักเรียนสามารถเลือกเล่นดนตรีได้ตามความสนใจ อาจไม่ใช่เพียงแค่ดนตรีไทยอย่างเดียวเท่านั้น • ให้นักเรียนเลือกดนตรีตามที่ตนเองสนใจ • ควรส่งเสริมให้เด็กๆ เหล่านั้นได้จับและสัมผัสเครื่องดนตรีให้ได้ลองเล่น ลองศึกษา และผลักดันให้นักเรียนดนตรีที่มีความรู้พื้นฐาน มีความรู้ความสามารถหลากหลายทันต่อโลกสมัยใหม่ ให้เทียบเท่าดนตรีระดับสากล • การสนับสนุนของผู้บริหารภายในสถานศึกษา

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	- ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีของท้องถิ่น และให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการช่วยชุมชน เช่น การนำดนตรีไปประกอบกับพิธีกรรมในชุมชน - กำหนดนโยบายลงสู่สถานศึกษาอย่างชัดเจน และติดตามผลเป็นระยะๆ - กำหนดนโยบายนี้ให้ผู้บริหารปฏิบัติอย่างเคร่งครัด - ควรปรับโครงสร้างการศึกษา เพื่อให้เด็กได้มีเวลาสำหรับเล่นดนตรี และเรียนดนตรีในสถานศึกษา เพราะทุกวันนี้ คาบเรียนเกี่ยวกับวิชาดนตรี โดยส่วนใหญ่แล้วจะได้เรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ไม่มีทางเป็นไปได้ที่เด็กจะเล่นเครื่องดนตรีเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด โดยชำนาญเพราะส่วนใหญ่แล้วในสถานศึกษาเด็กที่ชอบเล่นดนตรีจะต้องเสียสละเวลามาซ้อมกับ		- ปลูกฝังค่านิยมนักเรียน - จัดการอบรมดนตรี โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาอบรมอย่างทั่วถึงทุกภูมิภาค ทุกจังหวัด - ออกนโยบายให้เด็กเลือกเครื่องดนตรีอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเฉพาะดนตรีไทยหรือดนตรีสากล แต่ควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเอง ไม่ใช่ระดับชั้นนี้ต้องเรียนดนตรีสากล ชั้นนี้ต้องเรียนร้องเพลง ชั้นนี้ต้องเรียนดนตรีไทย - สนับสนุนให้มีชมรมและคาบเรียนวิชาดนตรีทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากลและดนตรีพื้นเมือง และมีเครื่องดนตรีครบทุกชิ้น เพื่อความสะดวกและความต้องการของนักเรียน - กระทรวงควรเป็นผู้กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจริงๆ - สนับสนุนและสร้างคุณค่าของดนตรีไทย จัดหาเครื่องที่มีคุณภาพให้แก่เด็ก และจัดหาครูผู้ฝึกสอนให้มี

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบาย ส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	ครูผู้สอนในเวลาช่วงเช้า พักเที่ยงและหลังเลิกเรียน โดยเด็กกลุ่มนี้จะเป็นแค่ บางส่วนของนักเรียน ทั้งหมด รัฐบาลควรจะให้ เด็กได้เลือกเรียนในสิ่งที่ ตัวเองชอบและยกเลิกการ สอบระดับชาติ เช่น o-net Pre o-net เป็น ต้น เพราะเป็นการบังคับ ให้สถานศึกษา ต้องเน้น 5 วิชาหลัก เลยทำให้วิชา ดนตรีดูเหมือนเป็นวิชาที่ ด้อยลงไป • เปิดให้มีวิชาเลือกเสรีให้กับ นักเรียน และเครื่องดนตรี • ทำนโยบายที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสมกับบริบทของ แต่ละพื้นที่ • กำหนดข้อประกาศภายใน พรบ. การสำเร็จการศึกษา ว่า ผู้เรียนต้องบรรเลง เครื่องดนตรี ได้อย่างน้อย 1 ชนิด โดยมีผู้ประเมินจาก กระทรวงวัฒนธรรม		คุณภาพ เพื่อให้เด็กทำได้ ตามนโยบาย • รมรณรงค์และสร้างสรรค์ กิจกรรมให้เยาวชนได้ลอง สัมผัสเครื่องดนตรีไทยอย่าง ใกล้ชิด เพื่อให้เยาวชนสนใจ ดนตรีไทยมากขึ้น

ตารางที่ 7.7 สรุปข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นข้อคิดเห็นต่อ “นโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” ในการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมให้สำเร็จ		
	ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตร ดนตรีศึกษาของไทย และ นักวิชาการดนตรีศึกษา	ตัวแทนครูและนักเรียน ทั่วประเทศ (6 ภูมิภาค)
การสนับสนุน และผลักดัน (ต่อ)	• จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรี โดยอาจจะเป็นการจัดนิทรรศการ การแข่งขัน หรือการศึกษานอกสถานที่ • จัดการประกวด และให้กระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนหลักสูตรดนตรีไทยร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม • มีเครื่องมือพร้อมให้ทันต่อเวลาเรียน ไม่ต้องรอคิวเพื่อเล่นเครื่องดนตรีเครื่องเดียวกัน • กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีคาบเรียนในวิชาปฏิบัติโดยตรง • ควรสนับสนุนด้านนโยบายของโรงเรียน และบุคลากร และเครื่องดนตรี • ออกกฎบังคับ พร้อมชี้ให้เห็นความสำคัญ • บรรจุนโยบายลงในแผนการจัดการศึกษา • งบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรีให้พอต่อจำนวนนักเรียน		

จากตารางที่ 7.7 จะเห็นได้ว่า ทุกกลุ่มประชากรเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ 1) ทุกกลุ่มระบุถึงความต้องการจำเป็นด้านบุคลากรที่มีความสามารถเชี่ยวชาญในการสอนปฏิบัติดนตรี 2) ต้องการได้รับการสนับสนุนเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพสูง 3) ควรประสานความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในมิติการขับเคลื่อนนโยบายให้สำเร็จ เข้าใจ ตระหนักและให้ความสำคัญแก่ผู้ปฏิบัติในทุกระดับชั้นในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญ 4) นโยบายนี้เป็นนโยบายที่ดีควรนำไปบรรจุในการจัดการการเรียนการสอนหรือในระดับหลักสูตรส่วนกลาง หรือสถานศึกษา 5) กระทรวงวัฒนธรรมควรกำหนดการนิเทศติดตาม กำกับและประเมินความสำเร็จของนโยบายเป็นระยะๆ 6) ในระดับจังหวัดและภูมิภาคควรมีการประสานความร่วมมือในลักษณะการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอันเนื่องจากนโยบายให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นการส่งเสริมและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมไปในตัว 7) ควรให้เด็กเป็นผู้เลือกเครื่องดนตรีอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเฉพาะดนตรีไทยหรือดนตรีสากล แต่ควรเปิดให้เด็กเลือกเองจะเกิดความตรง เหมาะสม กับลักษณะเฉพาะหรือความต้องการของแต่ละบุคคลซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนกว่า

บทที่ 8

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์ การวิจัยประกอบไปด้วย 1) เพื่อสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย และ 4) เพื่อนำเสนอ แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

บทสรุป

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

พบว่า ในปีการศึกษา 2561 มีโรงเรียนที่สังกัด สพฐ. มีจำนวนทั้งสิ้น 30,112 โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) จำนวน 27,655 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 91.8) รองลงมาคือโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 2,358 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 7.83) และที่เหลือจำนวน 99 โรงเรียนสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ (สศศ.) นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัด สพป. และ สพม. ยังจำแนกออกได้เป็น 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนโรงเรียนสังกัด สศศ. จำแนกออกได้เป็น 2 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเมื่อพิจารณารวมกันในทุกสังกัด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 27,587 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 91.6%) รองลงมาคือโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1,846 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 6.13) ขนาดใหญ่ จำนวน 401 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 1.33) และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 278 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 0.92)

พบว่า มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 6,781,125 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่สังกัด สพป. จำนวน 4,584,602 คน (คิดเป็นร้อยละ 67.6) รองลงมาสังกัด สพม. จำนวน 2,149,589 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.7) และสังกัด สศศ. จำนวน 46,939 คน (คิดเป็นร้อยละ 0.69)

พบว่า ครูดนตรีส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านดนตรี/ดนตรีศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.7 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางด้านดนตรี/ดนตรีศึกษา หรือนาฏศิลป์ และที่เหลือร้อยละ 8.5 เป็นครูดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้าน นาฏศิลป์ พบอีกว่า โรงเรียนทุกขนาด ในภาพรวมของประเทศไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มขาดแคลนเครื่องดนตรีไทย

เครื่องดนตรีสากลและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน มีการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีหรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 133 คน อัตราการสอบบรรจุวิชาเอกดนตรีศึกษามีค่าสูงที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ 21.1 ต่อ 1 รองลงมาคือวิชาเอกดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยมีอัตราการสอบบรรจุเท่ากับ 13.4 ต่อ 1 และ 10.2 ต่อ 1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิเคราะห์นโยบายทางด้านดนตรีของประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารเชิงนโยบาย ข้างต้น อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ภาครัฐมีมุมมองว่าดนตรีเป็น ศิลปะวัฒนธรรมด้านหนึ่งของชาติ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย เป็นองค์ความรู้และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เป็นนันทนาการ เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นวัตถุดิบทางเศรษฐกิจและธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นความสามารถพิเศษ และเป็นวิชาชีพ

สภาพปัญหาการเรียนดนตรีในประเทศไทยมี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ 2) ปัญหาทางหลักสูตรดนตรี 3) ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี สภาพของห้องเรียนไม่เหมาะสม 4) ระบบการบริหาร 5) ขาดแคลนงบประมาณ 6) ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี 7 หัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้สอนมีแนวคิดต่างกัน

สภาพปัญหาการเรียนดนตรีในต่างประเทศมี 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานการศึกษา 2) ปัญหาการขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน 3) ปัญหาเกี่ยวกับครู 4) ปัญหาความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับอาจารย์ 5) ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี และขาดการประชาสัมพันธ์ 6) ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ 7) ปัญหาการขาดทักษะการจัดการทางการเงินด้านดนตรีในโรงเรียน

วิธีการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จพบว่า มี 2 แนวทางใหญ่ คือ 1) การประยุกต์ใช้วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีศึกษาในต่างประเทศ 3 ท่าน ได้แก่ โซลตัน โตตาย, คาร์ล ออร์ฟ และเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ 2) พัฒนาวิธีการให้เหมาะสมกับบริบท โดยการสร้างชุดการสอน ส่วนวิธีการเรียนการสอนดนตรีไทยในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จพบว่า มี 2 แนวทางใหญ่คือ 1) วิธีการสอนแบบมุขปาฐะ 2) พัฒนาวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทโดยการสร้างชุดการสอน

วิธีการสอนดนตรีสากลที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ พบว่ามี 7 แนวทางคือ 1) การสร้างสิ่งแวดล้อมทางดนตรีให้นักเรียน 2) การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว 3) การศึกษา (รวมทั้งการศึกษาดนตรี) ของพ่อแม่ 4) การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน 5) การร่วมกันตั้งเป้าหมายของผู้ปกครอง ครูและนักเรียน 6) วิธีการสอนของครู 7) วิธีการฝึกซ้อม

ตอนที่ 3 ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สำหรับการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย

จากข้อมูลการสำรวจและเก็บข้อมูลกลุ่มประชากร จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) ตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2) ตัวแทนนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย และนักวิชาการดนตรีศึกษา 3) ตัวแทนครูและนักเรียนทั่วประเทศซึ่งผ่านการศึกษาศาตรภาพทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและใช้การประชุมสัมมนา (Seminar: Brain Storming/ Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ร่วมกับการใช้แบบสอบถามปลายเปิดออนไลน์ ซึ่งตั้งประเด็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Issue) คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย นักวิชาการดนตรีศึกษา ครูและนักเรียนทั่วประเทศ ระยะเร่งด่วน คือ บุคลากรและจำนวนอัตราบรรจุผู้ที่จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง เครื่องดนตรี กิจกรรมดนตรี งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนระยะยาว คือ นโยบายการสนับสนุนแบบเป็นรูปธรรมและยั่งยืนของผู้บริหารภาครัฐ

ตอนที่ 4 การนำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

กรอบงบประมาณที่วางแผนในการจัดสรรหรือเตรียมการดำเนินโครงการต่างๆ นั้น กระทรวงวัฒนธรรมให้ความสำคัญไล่เรียงตามวงเงินงบประมาณตามลำดับด้านที่ 1-5 โดยให้ความสำคัญด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนเป็นหลัก รองลงมาด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความมั่นคงลดหลั่นการลงมา อนึ่ง ดนตรีศึกษา (Music Education) เป็นศาสตร์สาขาวิชาเฉพาะที่ต่างกับสาขาวิชาดนตรีอื่นๆ มีมาแล้วมากกว่าร้อยปี มีการประสาทปัญญาถึงระดับดุษฎีบัณฑิต ปริญญาศาสตราจารย์และผู้เชี่ยวชาญกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ทั้งนี้ ดนตรีศึกษา หมายถึง ศาสตร์ที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือ (tools) ในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสติปัญญา จริยธรรม อารมณ์ สังคม ตลอดจนเสริมสร้างทักษะพัฒนาการทางด้านร่างกายตามช่วงวัยต่างๆ ให้ถึงพร้อมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอก โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบสถานศึกษาและตามอัธยาศัย ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูง ความเป็นเลิศทั้งด้านองค์ความรู้สอดคล้องตรงกับปรัชญาดนตรีศึกษาโลกที่ถูกต้อง และมีทักษะการสอนการวิจัยที่เชี่ยวชาญเพื่อใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์โลกจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1-3 พบว่า แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย สามารถจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม ด้าน

การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน นโยบายเสนอแนะมี 5 เรื่อง ได้แก่ นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา 2) ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา 3) ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ 4) ด้านกิจกรรมดนตรี 5) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนดนตรีศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมเสนอบูรณาการร่วมกับหลักสูตรชาติและการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์โดยใช้ดนตรีไทย ดนตรีสากลและดนตรีพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เพื่อมุ่งเน้นภายใต้ 6 โครงการสำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม คือ โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมระดับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม

2) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านบุคลากรดนตรีศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมเสนอบูรณาการร่วมกับหลักสูตรการผลิตครูดนตรีศึกษา และวิธีการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในทุกระดับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของกระทรวง โดยการเจรจาความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการรองรับอัตราบรรจุครูดนตรีศึกษาแบบครบถ้วนและเพียงพอ รวมถึง กระทรวงวัฒนธรรมควรมีนโยบายสนับสนุนครูภูมิปัญญาที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรมในมิติของการสนับสนุนและบริการความรู้อย่างเป็นระบบและเข้าถึงทุกความต้องการของแต่ละพื้นที่ หรือพัฒนาครูแกนนำด้านวัฒนธรรมที่ใช้ครูดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้านเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์หรือโครงการหลักของกระทรวงวัฒนธรรม

3) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านเครื่องดนตรีและงบประมาณ

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาทุกระดับการศึกษา โดยมีนโยบายประสานความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและองค์การบริหารท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสนับสนุนงบประมาณและ/หรือจัดหาเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีคุณภาพให้แก่สถานศึกษา โดยมีวัฒนธรรมแต่ละจังหวัดเป็นผู้ประสานงานหลัก ตลอดจนกำกับติดตามและประเมินผลด้วย

4) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านกิจกรรมดนตรี

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมสนับสนุนกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาทุกระดับการศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไป โดยมีนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการแสดงและการประกวดแข่งขันดนตรีไทย ดนตรีสากล และดนตรีพื้นบ้านในระดับสถานศึกษาจังหวัด และชาติ อย่างมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนตลอดปีงบประมาณ โดยมีกระทรวงวัฒนธรรมและวัฒนธรรมแต่ละจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการหลัก ตลอดจนกำกับติดตามและประเมินผลด้วย

5) นโยบายพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ: ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ควรนำยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมบริหารความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อบูรณาการยุทธศาสตร์ร่วมกับหลักสูตรการผลิตผู้บริหารการศึกษาและ/หรือหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ (ผู้บริหารแกนนำวัฒนธรรมระดับสถานศึกษา) ในเรื่องยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ที่สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกย่องระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้ดนตรีไทย ดนตรีสากลและดนตรีพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เพื่อมุ่งเน้นภายใต้ 6 โครงการสำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจและการสนับสนุนส่งเสริมในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน

อีกทั้ง การกำกับติดตามนโยบายให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า ควรมีการนำเสนอการบริหารนโยบายเสนอแนะร่วมด้วย ได้แก่ ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้กลยุทธ์ การบูรณาการบริหาร 3 กระทรวง 2 ระยะการขับเคลื่อน 3 ระดับบริหารงาน และควรมีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพระดับความสำเร็จของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติด้วยใน 2 มิติ คือคุณภาพด้านการดำเนินงานและคุณภาพด้านสมรรถนะ

อภิปรายผล

จากผลสำรวจจำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้จากจำนวนโรงเรียนที่ลงทะเบียนกับระบบ MERM เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรด้านครูดนตรีศึกษา ซึ่งพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 3,297 โรงเรียน จาก 76 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 10.8 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกเป็น โรงเรียนในสังกัด สพ. จำนวน 2,697 โรงเรียน สังกัด สพม. จำนวน 595 โรงเรียน และสังกัด สศศ. จำนวน 5 โรงเรียน และผลสำรวจจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบัน พบว่า (1) กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,501 คน ถึง 4,800 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 3,110 คน สำหรับสังกัด สพ. และ 3,082 คน สำหรับสังกัด สพม. (2) กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ถึง 1,905 คน โดยมีจำนวน

นักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 1,885 คน สำหรับสังกัด สพป. และ 1,922 คน สำหรับสังกัด สพม. (3) กลุ่มโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 762 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 711 คน สำหรับสังกัด สพป. 829 คน สำหรับสังกัด สพม. และ 764 คน สำหรับสังกัด สศศ. และ (4) กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 762 คน โดยมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อโรงเรียนเท่ากับ 711 คน สำหรับสังกัด สพป. 829 คน สำหรับสังกัด สพม. และ 764 คน สำหรับสังกัด สศศ. นั้นทำให้คณะผู้วิจัยตระหนักยิ่งขึ้นว่า ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยแล้ว เพราะจำนวนโรงเรียนและนักเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลย้อนหลังในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมาพบว่ามีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่พบด้วยคือ การจะเข้าถึงข้อมูลจริงเที่ยงตรง เพียงพอและเท่าทันต่อการนำไปใช้นั้นค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ระบบการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้จะมีการพัฒนาระบบหรือโปรแกรมออนไลน์ให้สะดวกและทันสมัยเพียงใด ก็ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน รวดเร็วได้ตรงตามความต้องการ เพราะในสถานการณ์จริงการสำรวจข้อมูลในระดับสถานศึกษาที่มีจำนวนมากและมีภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ความพร้อมในการเข้าถึงข้อมูลหรือให้ข้อมูลแต่ละพื้นที่มีข้อจำกัดต่างกัน บางสถานศึกษามีข้ออุปสรรคทางด้านการติดต่อสื่อสาร การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการตอบแบบสำรวจออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการส่งข่าวสารที่บางพื้นที่ยังเป็นในลักษณะเอกสารเป็นหลัก ดังนั้น คณะผู้วิจัยคิดว่า ผู้บริหารระดับกระทรวงควรบูรณาการร่วมกันในการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของประเทศ และมีการพัฒนาระบบกลไกในการจัดเก็บ คัดกรองข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้บริหารงานหรือบริหารทรัพยากรของแต่ละกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลสำรวจจำนวนครุฑดนตรีประเภทครูประจำ ครูอัตราจ้าง และครูผู้ช่วย ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันที่พบนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่า เป็นจำนวนที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในเชิงความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งการทราบจำนวนในปีการศึกษาปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษายังคงขาดแคลนจำนวนครุฑดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน และดนตรีศึกษามากมายเพียงใด เพราะสวนทางกับจำนวนการผลิตทั้งระบบในระดับอุดมศึกษาแต่ละปี ดังนั้น ทรัพยากรในส่วนนี้ หรือทรัพยากรบุคคลทางด้านดนตรี ยังคงเป็นปัญหาที่รุนแรงและสะสมมาเป็นระยะเวลานาน คณะผู้วิจัยคิดว่า ผู้บริหารระดับกระทรวงควรต้องให้ความสำคัญและลงมาขับเคลื่อนปัญหานี้อย่างเร่งด่วน ทั้งนี้จากข้อมูลพื้นฐาน คณะผู้วิจัยเชื่อว่า หมายรวมถึง ครูในทุกๆ สาขาวิชาอีกด้วย ที่ยังขาดแคลนอีกจำนวนหลายอัตรา

ผลสำรวจประเภทและจำนวนของเครื่องดนตรีไทย สากล และพื้นบ้าน ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า หลายโรงเรียนยังคงขาดแคลนเครื่องดนตรีจำนวนมาก และที่สำคัญขาดแคลนเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ซึ่งอันที่จริงแล้ว นโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมเรื่อง “ส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด” นั้น เป็น

จุดเริ่มต้นที่ดีมาก เพราะจะเป็นการปฏิรูปอุปกรณ์การศึกษาครั้งสำคัญของประเทศ เพราะเชื่อมั่นว่า การจะบรรลุนโยบายนี้ได้ ทางกระทรวงวัฒนธรรมน่าจะมีการวางแผนด้านการจัดสรรทรัพยากรเครื่องดนตรีไปยังทุกโรงเรียนด้วย แต่ผู้คณะผู้วิจัยมองอีกมิติหนึ่งด้วยคือ น่าจะมีการจัดสรรเครื่องดนตรีตามแต่บริบทของภูมิภาคและวัฒนธรรมถิ่น หรือตามความต้องการจริงของแต่ละสถานศึกษาด้วย ซึ่งมีผลยืนยันจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แล้วว่า เห็นด้วยกับนโยบายนี้ แต่ต้องการให้สนับสนุนให้เด็กไทย เล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด ตามความสนใจของแต่ละบุคคลและ/หรือสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งในข้อค้นพบนี้คณะผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่ง และควรดำเนินการตามข้อค้นพบ แต่ก็เป็นการยากมากพอสมควรที่จะบริหารจัดการให้ถูกต้องตามความต้องการที่หลากหลาย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่า อาจใช้วิธีการการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสำรวจความต้องการจริงระดับสถานศึกษา และร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรลงไปให้ตรงตามความต้องการ โดยให้ท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการ

ผลสำรวจการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่ามี การจัดจ้างหรือดำเนินการในลักษณะต่างๆ อยู่บ้างนั้น คณะผู้วิจัยคิดว่า กระทรวงวัฒนธรรมควรมีการบริหารจัดการฐานข้อมูล ครูภูมิปัญญาด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้านอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน รวมถึงเป็นอัตลักษณ์เดียวกันทุกจังหวัดในประเทศไทย รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์หรือประสานความร่วมมือกับศึกษาธิการจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ข้อมูลและประสานการขอหรือให้บริการองค์ความรู้ในการไปสอนและไปเป็นวิทยากรให้แก่ทุกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงตั้งงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างครบถ้วนเหมาะสมด้วย เพราะจากการศึกษาภาคสนามพบว่า สถานศึกษาหลายแห่งมีความประสงค์ที่จะขอเชิญครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรีมาช่วยแนะนำหรือช่วยสอน แต่ไม่มีข้อมูลในระดับการเข้าถึงได้ในแต่ละพื้นที่ และไม่สามารถบริหารจัดการหรือประสานกับครูภูมิปัญญาได้โดยตรง เนื่องจากไม่ทราบรายละเอียด หรือเข้าถึงนโยบายของวัฒนธรรมจังหวัด อาจมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ในลักษณะต่างๆ หรือการจัดประชุมสัมมนาเครือข่ายสถานศึกษากับครูภูมิปัญญา โดยมีวัฒนธรรมจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ

ดังนั้น จากผลการสำรวจทรัพยากรดนตรีศึกษาทั่วประเทศในงานวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นข้อมูลที่ชี้ชัดว่า ประเทศไทยยังขาดทรัพยากรทางด้านบุคลากร เครื่องดนตรี กิจกรรมดนตรี งบประมาณ และขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนอย่างเท่าเทียมอีกจำนวนมาก ซึ่งคณะผู้วิจัยคิดว่า สอดคล้องกับข้อค้นพบในวัตถุประสงค์ที่ 3 และ 4 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี ตรงกันทุกประการ และการจะจัดการประเด็นปัญหาเหล่านี้ได้ต้องอาศัยการบูรณาการและปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐหลายประการ

วิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย

การวิเคราะห์นโยบายการจัดการเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากรัฐธรรมนูญจำนวนทั้งสิ้น 14 ฉบับ มีการระบุถึงเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆ รวมทั้งสิ้น 7 ฉบับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 12 ฉบับ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรี และจากพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ศิลปะและวัฒนธรรมในมุมมองของภาครัฐมีประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทย 2) ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา 3) ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นนันทนาการ 4) ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 5) ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบทางเศรษฐกิจและธุรกิจการท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัยอภิปรายผลได้ว่า การที่ศิลปวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทยเห็นได้ชัดเจนจากเอกสารเชิงนโยบายของภาครัฐในทุกรูปแบบ มีการกล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมในหลายๆ มิติ และในทุกยุคทุกสมัยจะมีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ กันอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐมองเห็นว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมไทยที่ต้องรักษาไว้

นอกจากภาครัฐเห็นว่าศิลปวัฒนธรรมซึ่งหมายรวมถึงดนตรีด้วยนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสังคมไทยแล้ว ลำดับต่อไปยังเห็นถึงความพยายามในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไว้ โดยการให้การศึกษากับประชาชน เห็นได้จากการกำหนดให้มีการสนับสนุนการวิจัยทางศิลปะวิทยาการในรัฐธรรมนูญ ส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ สิ่งสะท้อนสำคัญประการหนึ่งจากนโยบายรัฐที่แสดงให้เห็นว่า รัฐมองศิลปะและวัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้หนึ่ง คือ การกำหนดบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในปี 2519 ตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีคณะที่ 39 โดยมี นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี หรือแม้กระทั่งมีการระบุให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายที่มีความเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังมีการบรรจุเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในพระราชบัญญัติการศึกษา แสดงให้เห็นชัดเจนว่า รัฐมองว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า รัฐให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมอยู่พอสมควร โดยปรากฏหลักฐานร่องรอยอยู่ในเอกสารเชิงนโยบายของภาครัฐในหลายรูปแบบ เพียงแต่ปัญหาอาจอยู่ที่การรับรู้ของประชาชน นักดนตรี หรือศิลปิน อาจไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ หรือไม่ได้รับข้อมูลอย่างชัดเจนว่ารัฐมีหน้าที่ดังกล่าว หรือตนเองมีสิทธิหรือหน้าที่อย่างไรเกี่ยวกับเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษารวบรวมเอกสารนโยบายจากการวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้ในการเขียนโครงการ หรือการสร้างสรรค์ทาง

ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ จากสิ่งที่รัฐธรรมนูญ หรือเอกสารเชิงนโยบายของภาครัฐได้มีการระบุไว้แล้ว ให้เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

ประเด็นต่อมาในการอภิปรายคือ การที่รัฐมองว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นนันทนาการ พบว่า รัฐใช้คำที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับดนตรี อาทิเช่น นันทนาการ กิจกรรมพิเศษ ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมเสริมความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งโดยรวมแล้ว ดนตรีจะถูกรวม หรือจัดหมวดหมู่ให้อยู่ร่วมกับ กีฬา การท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ซึ่งไม่ว่าจะใช้คำว่าอะไรหรือมีความเกี่ยวข้องอย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน รัฐเริ่มเล็งเห็นว่าดนตรีหรือศิลปวัฒนธรรมสามารถใช้เพิ่มมูลค่าให้กับเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ รัฐเองยังมีการกำหนดให้จัดให้มีบริการด้านบันเทิง (ดนตรี) กับประชาชนทั่วไป ผ่านองค์กรต่างๆ อาทิเช่น กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร หรือกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยเห็นว่า นโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นโยบายของประเทศเกาหลีที่มีการเพิ่มมูลค่าทางศิลปวัฒนธรรมผ่านภาพยนตร์ หรือธุรกิจบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรัฐควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม

นอกจากเรื่องของนันทนาการแล้ว รัฐยังมีมุมมองว่า ศิลปะ เป็นความสามารถพิเศษ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ภาครัฐให้ความสำคัญกับศิลปะและดนตรีในฐานะความสามารถพิเศษ โดยได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพและผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม หัตถกรรม การกีฬา ดนตรี เป็นต้น ให้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ สามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง คณะผู้วิจัยเห็นว่า หากมองให้แง่ดีนับว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐเห็นว่าควรพัฒนาบุคลากรด้านศิลปะและดนตรี (ศิลปิน) โดยการค้นหาผู้ที่มีความสามารถและพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ แต่ในอีกมุมหนึ่งนโยบายดังกล่าวกลับเป็นการผลักดันให้วิชาดนตรีกลายเป็นวิชาเกี่ยวกับความสามารถพิเศษ เป็นเรื่องสำหรับผู้มีพรสวรรค์ ไม่ได้เป็นวิชาพื้นฐานสำหรับนักเรียนทุกคนในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้วิชาดนตรีในห้องเรียนไม่ได้รับความสำคัญในฐานะเป็นวิชาพื้นฐานหรือวิชาที่นักเรียนทุกคนต้องได้รับการจัดการเรียนรู้โดยเท่าเทียม แต่เป็นเพียงวิชาของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเท่านั้น

ศิลปะ เป็นวิชาชีพ การที่วิชาศิลปะได้ถูกมองว่าเป็นวิชาชีพนั้น มาจากการที่ได้มีการระบุถึงการพัฒนาศักยภาพของศิลปินสู่ความเป็นเลิศตามข้อ 3.6 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แต่การให้ความสำคัญกับดนตรีในฐานะความเป็น “อาชีพ” ภาครัฐได้เห็นความสำคัญและควรพัฒนาอย่างจริงจังมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2510-2514 แล้ว จากการกำหนดแผนในการตั้งคณะดุริยางคศิลป์ (ดูเพิ่ม 1.2.2) นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ภาครัฐต้องการผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีผ่านระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งนำไปสู่

การพัฒนาวิชาชีพทางด้านดนตรีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยเห็นว่า นโยบายดังกล่าว เป็นสิ่งที่ทำให้เริ่มต้นเกิดการพัฒนาดนตรีในสังคมไทยผ่านระบบการศึกษาอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามวิชาชีพศิลปินนั้น อาจมีข้อจำกัดหลายด้านในสังคมไทย อาทิเช่น รายได้ หรือแหล่งทุนในการสร้างสรรค์งานของศิลปิน ซึ่งจากการศึกษาเอกสารพบว่า ภาครัฐพยายามจัดตั้งหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ หรือให้ทุนในการสร้างสรรค์กิจกรรม หรือผลงานทางศิลปะอยู่พอสมควร แต่สภาพความเป็นจริงในการสร้างสรรค์งานศิลปะในสังคมไทย ยังคงเป็นอาชีพที่เลี้ยงตัวเองได้ลำบาก หากเป็นศิลปินเดี่ยว ดังนั้นศิลปินจำนวนหนึ่งจึงประกอบอาชีพเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่มีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผ่านระบบการศึกษา อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมวิชาชีพ หรืออาชีพด้านศิลปะ ส่งเสริมศิลปินให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ด้วยการทำงานศิลปะดังเช่นสังคมในบางประเทศที่มีความเจริญทางด้านศิลปกรรมก็สามารถทำได้

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศจากงานวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ พบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น ปัญหาด้านครู หลักสูตร การบริหารจัดการงบประมาณ เพียงแต่รายละเอียดของปัญหาจะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับครูดนตรีในประเทศไทยจากงานวิจัยพบว่า ครูสอนดนตรีส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่พบจากการสำรวจงานวิจัย ไม่ได้เรียนจบวิชาเอกดนตรี แต่จบการศึกษาวิชาเอกอื่นๆ อย่างเช่น วิชาเอกภาษาไทย วิชาเอกพลศึกษา เป็นต้น ทำให้ครูสอนวิชาดนตรีไม่สามารถสอนวิชาดนตรีตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนประถมศึกษา เขตตำบลบางพลวงทั้งหมด ไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญที่จบด้านดนตรีศึกษา ทำให้ผู้สอนไม่สามารถสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (ทัศไนย อายุเจริญ, 2535; ธนกรณ์ โพธิเวช, 2559ก; นนทนันท์ เชื้อพลากิจ, 2551; นันธิดา จันทรางศุ, 2553; นาฐคุณ ถาวรปิยกุล, 2543; ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557ก; พงศ์พันธ์ ศิริสวัสดิ์, 2556; สุภัทรชัย กระสินหอม, 2550; สุเมธ สุรินทร์, 2544; อติศร ศรีอริญ, 2558; อนรรฆ จรรย์ยานนท์, 2554)

แต่สำหรับปัญหาของครูในต่างประเทศส่วนใหญ่จะจบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง เนื่องจากมีกฎหมายที่บังคับ ปัญหาของครูในต่างประเทศคือ มีความรู้ทักษะทางดนตรีดี แต่ขาดเทคนิคการสอน ไม่เข้าใจบทบาทความเป็นครูมืออาชีพ หรือขาดความรู้ในการบริหารจัดการ การทำงานในระบบ ไม่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล และขาดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาในเรื่องครูของประเทศไทยนั้น มีปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง หรือเข้มข้นมากกว่า เนื่องจากครูที่สอนดนตรีไม่ได้จบดนตรีโดยตรง ปัญหาพื้นฐานมากที่สุดคือขาดครูดนตรีที่มีความรู้ทางดนตรี จึงส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนดนตรีตั้งแต่จุดเริ่มต้น

วิธีการสอนที่ได้ผลสำเร็จที่ดีในประเทศไทยและต่างประเทศ ทางด้านดนตรี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนดนตรีให้ประสบความสำเร็จ พบว่าในงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศให้ความสำคัญกับวิธีการที่จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จที่ต่างกัน โดยการเรียนการสอนดนตรีสากลในประเทศไทย มุ่งเน้นวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนตามแนวทางของนักวิชาการดนตรีศึกษาที่มีชื่อเสียง 3 ท่านคือ โซลตาน โคคาย, คาร์ล ออร์ฟ และเอมิล ซาคส์ ดาลโครซ สำหรับดนตรีไทยจะมุ่งเน้นศึกษาวิธีการสอนของครูต้นแบบ นักดนตรี หรือศิลปินแห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการเรียนแบบมุขปาฐะเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างชุดการสอนโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ หรือภายใต้บริบทที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ได้รับความนิยมในการทำการวิจัยในการเรียนดนตรีทั้งสองประเภท

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนดนตรีในต่างประเทศนั้นจะแตกต่างออกไป เนื่องจากการเรียนการสอนดนตรีในต่างประเทศ มีพื้นฐานมาจากองค์ความรู้ด้านดนตรีศึกษามาอย่างยาวนาน งานวิจัยที่ออกมาจึงมีความกว้างขวางและหลากหลายมากกว่าในประเทศไทย

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนการสอนแบบมุขปาฐะยังคงเป็นวิธีการสอนที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย หากนำวิธีการสอนลักษณะนี้มาประยุกต์ใช้หรือทำวิจัยร่วมกับวิธีการสอนอื่นๆ ที่หลากหลายที่ปรากฏในงานวิจัยของต่างประเทศ อาจจะช่วยพัฒนาให้เกิดรูปแบบการสอนแบบใหม่ ที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย ที่จะเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของไทยได้

นอกจากนี้งานวิจัยในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นวิธีการสอนที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เน้นวิธีการที่ครูสอน ยังไม่มีการวิจัยที่ศึกษาให้ครอบคลุมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนั้น เช่น ผู้ปกครอง ผู้บริหาร แต่งานวิจัยต่างประเทศให้ความสำคัญกับเกือบทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ทำให้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมีความกว้างขวางและหลากหลาย

ผลความต้องการจริงและจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาวของ ครูและนักเรียน ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย ประเด็นนี้พบว่า กลุ่มตัวแทนครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้ข้อคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ คือ ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนครูดนตรี ร้อยละ 54.30 ให้ข้อคิดเห็น “ไม่ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนเครื่องดนตรี ร้อยละ 56.95 ให้ข้อคิดเห็น “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางดนตรี ร้อยละ 67.55 ให้ข้อคิดเห็น “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีวิชาเลือกทางดนตรี ร้อยละ 68.21 ให้ข้อคิดเห็น “ใช่” ประเด็นเรื่อง สถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับชุมชน ร้อยละ 59.60 ให้ข้อคิดเห็น “ใช่” นั้น คณะผู้วิจัยมองว่า 2 ประเด็นแรก เป็นสภาพปัญหาที่มีมาในระบบการศึกษาไทยหลายสิบปี อันที่จริงมีข้อมูลยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิและงานวิจัยหลายเล่ม

ชี้ชัดว่า ประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน และดนตรีศึกษา แต่สิ่งที่ขาดแคลนสำคัญคือ กรอบอัตราในการรองรับการบรรจุของแต่ละสถานศึกษา เพราะจากแผน มคอ 2 และฐานข้อมูลหลักสูตรดนตรีในประเทศไทยพบว่าแต่ละปีมีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนพันคน แต่จำนวนกรอบอัตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรองรับการสอบบรรจุครูผู้ช่วยนั้นเป็นระดับไม่กี่ร้อยคนต่อปี จึงสวนทางกับระบบการผลิตบัณฑิตสายตรงทางด้านดนตรีของประเทศไทยโดยสิ้นเชิง

อีกประการหนึ่ง ระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของไทย ไม่มีนโยบายการรับครูสายตรงอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีการสอบบรรจุอัตราครูในสาขาหนึ่งสาขาใดไปแล้วก็ตาม สุดท้ายก็ต้องสอนในรายวิชาอื่นๆ ด้วยที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนในเรื่องของการขาดแคลนเครื่องดนตรีนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ถ้าเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ และผู้บริหารหรือสมาคมของสถานศึกษามีนโยบายสนับสนุน ก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนและพัฒนากิจกรรมดนตรีไปสู่ความสำเร็จในระดับต่างๆ ได้โดยง่าย เพราะไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขด้านทรัพยากร แต่ถ้าเป็นสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก อาจจะเป็นไปได้ยากหน่อย ถ้าหากผู้บริหารไม่สนใจหรือกำหนดนโยบายด้านนี้ ดังนั้น การสนับสนุนส่งเสริมอาจเป็นไปได้ยาก แต่ถ้ามีครูดนตรีประจำสถานศึกษาที่มุ่งมั่นทุ่มเท พบว่า จะมีการพยายามในทุกรูปแบบเพื่อการจัดหาหรือระดมทรัพยากรจากภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า หรือภาคเอกชนอื่นๆ เพื่อขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นไปในลักษณะการขับเคลื่อนเพื่อการประกวดแข่งขันความสามารถทางดนตรีเป็นหลัก

ข้อค้นพบเรื่องความต้องการจำเป็นในระยะเร่งด่วน และระยะยาวนั้น จากการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยพบสิ่งที่เหมือนกันและต่างกันทั้ง 2 ช่วงระยะเวลา สิ่งที่เหมือนกัน คือ ความต้องการด้านบุคลากรดนตรีที่จบสายตรงและมีสมรรถนะสูง ด้านเครื่องดนตรี ด้านงบประมาณและด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนอย่างเท่าเทียม ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์สิ่งจำเป็นพื้นฐานหลักคือ ทรัพยากร ทั้งด้านบุคคล และงบประมาณ ดังนั้น นโยบายใดๆ ก็ตาม ที่จะถูกกำหนดลงสู่การปฏิบัตินั้น ผู้บริหารระดับกระทรวงควรให้ความสำคัญในมิติทั้ง 2 อย่างยิ่งยวด และควรดำเนินการวางแผน จัดสรร และกำกับติดตามประเมินผลควบคู่กันอย่างรอบคอบ ส่วนในระยะยาวนั้น สิ่งที่คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ได้คือ การทำอะไรให้ความต้องการในทุกระยะสามารถนำไปสู่การบรรลุผลและยั่งยืน การกำหนดนโยบายของทางภาครัฐในประเด็นมิติทางด้านดนตรีในอนาคต คณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง และกำหนดทิศทางด้านดนตรีในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับทราบ และดำเนินการอย่างมีระบบ สอดคล้องกัน ตลอดจนกระทรวงศึกษาควรบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรมในการวางนโยบายการเพิ่มตำแหน่งครูดนตรีในสถานศึกษาให้ครบถ้วนเพียงพอต่อ

ความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การสนับสนุนครูภูมิปัญญาซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวง วัฒนธรรมโดยตรงอยู่แล้ว ให้ได้มีโอกาสให้สถานศึกษาได้เข้าถึงการบริการ ซึ่งในระยะยาว คณะผู้วิจัย เห็นว่า ควรมีการบริหารจัดการความร่วมมือกับสถาบันผลิตครูดนตรี และสมาคมครูดนตรีแต่ละ ภูมิภาค/จังหวัด การจัดระบบนิเทศภายในที่มีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ขับเคลื่อนนโยบายกับ สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างมาตรฐาน กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ

ดังนั้น คณะผู้วิจัยคิดว่า การกำหนดนโยบายทางด้านดนตรีศึกษา หรือแม้แต่ยุทธศาสตร์หรือนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม ต้องพิจารณาในข้อนี้ให้ดี เพราะการขับเคลื่อนที่ดีที่สุด คือการ ขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งตรงกับพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในรัชกาลที่ 9 เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษา ที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้านั้น จากการที่พบว่า แนวนโยบาย การส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย ที่จริงแล้วถูกจัดหรือสามารถจัดอยู่ภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องกับ หลักการของดนตรีศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเป้าประสงค์ที่จะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยุทธศาสตร์การศึกษาและการเรียนรู้ ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตรงกับแนวคิดเรื่องดนตรีไทยศึกษาของ ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ (2561) เพราะดนตรีศึกษา (Music Education) เป็นศาสตร์สาขาวิชาเฉพาะที่ต่างกับสาขาวิชาดนตรีอื่นๆ มีมาแล้วมากกว่าร้อยปี มีการประสาทปริญญารดับดุษฎีบัณฑิต ปริญญาศาสตราจารย์และ ผู้เชี่ยวชาญกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ทั้งนี้ ดนตรีศึกษา หมายถึง ศาสตร์ที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือ (tools) ในการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสติปัญญา จริยา อารมณ์ สังคม ตลอดจนเสริมสร้างทักษะ พัฒนาการทางด้านร่างกายตามช่วงวัยต่างๆ ให้ถึงพร้อมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งภายในและ ภายนอก โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบสถานศึกษาและตามอัธยาศัย ดังนั้น การพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพสูง ความเป็นเลิศทั้งด้านองค์ความรู้สอดคล้องตรงกับปรัชญา ดนตรีศึกษาโลกที่ถูกต้อง และมีทักษะการสอนการวิจัยที่เชี่ยวชาญเพื่อใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญใน การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์โลกจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งซึ่งคณะผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย

ทั้งนี้ จากข้อค้นพบและการวิเคราะห์ภาคสนาม แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติ ดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ที่พบว่าควรมี 3 บูรณาการ ความร่วมมือ 3 ระดับนโยบาย และ 2 ระยะการขับเคลื่อน อันได้แก่ ระยะเร่งด่วนและระยะยาว 20 ปี แต่ทั้งนี้คณะผู้วิจัยยืนยันว่า ควรบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติโดยต้อง ใช้กลยุทธ์ การบูรณาการบริหาร 3 กระทรวง 3 ระดับ 2 ระยะ จึงน่าจะสามารถขับเคลื่อนไปสู่ ความสำเร็จได้ดังเจตนารมณ์ แต่ก็ควรมีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพระดับความสำเร็จ

ของการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติด้วยใน 2 มิติ คือ ด้านการประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับนโยบาย จากกระทรวงวัฒนธรรมไปขับเคลื่อน และด้านการประเมินคุณภาพของประเด็นการพิจารณา: ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในระดับสมรรถนะที่เกิดจากการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์/นโยบาย/และโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งในประเด็นเรื่องการติดตามนโยบายที่ นำไปปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Carl V. Patton (1986) เรื่อง 6 ขั้นตอน สำหรับการวิเคราะห์ นโยบาย (6 Easy Steps for Successful Policy Analysis) โดยเฉพาะในมิติของการกำหนดหลักเกณฑ์ ของการประเมินผลในขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 6 รวมทั้ง 6 โครงการสำคัญของกระทรวงวัฒนธรรม ในยุทธศาสตร์ที่ 3 อันได้แก่ โครงการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างค่านิยม โครงการเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นไทย โครงการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศิลปะ สังคมและวัฒนธรรม โครงการปฏิรูปการศึกษาด้านวัฒนธรรม โครงการอนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดก และภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรม ก็สามารถใช่วิธีการของ Carl V. Patton ได้ และ คณะผู้วิจัยเชื่อว่าจะประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายหรือแผนระดับต่างๆ อย่างแน่นอน

ในมุมมองของคณะผู้วิจัย ที่คิดว่าจะมีส่วนสำคัญที่สุดคือ การปฏิรูปการบริหารจัดการระบบ ราชการไทย ไม่ใช่เพียงแค่แนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการ และบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้าที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น แต่ทว่า สถานการณ์โลก เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การบริหารจัดการแบบบูรณาการความร่วมมือมีส่วนสำคัญยิ่ง เพราะหลายๆ ปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายกระทรวง เช่น ในกรณีนี้ มีความคาบเกี่ยวอย่างน้อยถึง 3 กระทรวง อันได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะแนวคิดหรือเจ้าภาพ หลักในเชิงการพัฒนามนุษย์โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ แต่ผู้รับการพัฒนาส่วนใหญ่จะอยู่ใน สถานะนักเรียน นิสิต นักศึกษา และครูอาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (กรณีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สพป./สพม.) และสังกัดกระทรวงมหาดไทย (ในกรณีสถานศึกษา สังกัดเทศบาล) ดังนั้น การกำหนดนโยบายใดๆ ก็ตาม ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ควรมีการ ประชุมหารือ กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ รวมถึงการออกแบบระบบกลไกในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลร่วมกัน หรือแม้แต่การขับเคลื่อนแบบการประสานพันธกิจ

สิ่งที่พบอีกประการหนึ่งคือ ฐานข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจในระดับกระทรวง หรือ ระดับต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถใช้ร่วมกันหรือดึงข้อมูลมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้อย่างเท่าทันสถานการณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่า มีปัจจัยหลายประการ 1) ประเทศไทยยังไม่สามารถ พัฒนาฐานข้อมูลในลักษณะของ Data Gateway เพื่อใช้ในการบริหารประเทศสำเร็จ 2) ลักษณะสำคัญ ของแต่ละกระทรวงหรือหน่วยงานภาครัฐมีโครงสร้างแบบแนวตั้งเดียวและแยกกันบริหารจัดการ มาเป็นระยะเวลานาน 3) การจะขับเคลื่อนนโยบายใดๆ ก็ตาม ได้ถูกมอบหมายงานลงมาในลักษณะ Top Down เท่านั้น และมีลำดับขั้นของการบังคับบัญชาแบบแยกกระทรวงและหน่วยงานตาม

โครงสร้างภายในของแต่ละกระทรวง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของระบบราชการไทย ดังนั้น ถึงผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นว่า การขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้า หรือแม้แต่ยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกันก็ตาม แต่ในสภาพของความเป็นจริงและประสบการณ์ตรงของคณะผู้วิจัย พบว่าเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ซึ่งเห็นได้จากการการประสานความร่วมมือภายในกระทรวงหรือระหว่างกระทรวงก็ตาม ต้องใช้ระยะเวลาและขั้นตอนมากมาย ตลอดจนต้องดำเนินการทุกอย่างแบบทางการตามระบบราชการเท่านั้น คณะผู้วิจัยคิดว่า ถึงเวลาแล้วที่ควรเตรียมการนำเทคโนโลยีและกลยุทธ์การบริหารโดยใช้ Data Analytics มาใช้ในการคาดการณ์และวางแผนพัฒนากำหนดนโยบายของกระทรวงแบบเท่าทันสถานการณ์ ที่สำคัญที่สุดกระทรวงน่าจะวิเคราะห์ประมวล ตลอดจนถอดบทเรียน (Lesson Learned) การบริหารจัดการยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของบริบทสังคมไทยและสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้

1. ควรออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้น เห็นได้จากการสำรวจข้อมูลทรัพยากรทางดนตรี คณะผู้วิจัยได้ออกแบบระบบทั้งหมดเป็นแบบ online เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แต่เมื่อไปใช้จริงกลับพบปัญหา เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านยังไม่มีความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีที่เพียงพอ หรือบางโรงเรียนที่ห่างไกล ไม่มี internet ใช้ ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลทาง online ได้ จึงต้องออกแบบการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในรูปแบบเอกสาร ดังนั้นในการเก็บข้อมูลจึงควรออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลในหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษานั้น
2. ควรวางแผนระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอย่างรอบคอบ เพราะการประสานงานในแต่ละส่วนใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากจำนวนประชากรในการเก็บข้อมูลมีจำนวนมาก และยังไม่เคยมีการเก็บข้อมูลในลักษณะนี้มาก่อนในประเทศไทย
3. ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงมากขึ้น ในการแก้ปัญหาเรื่องการประสานงานข้ามหน่วยงาน เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เนื่องด้วยในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการของกระทรวงวัฒนธรรม แต่ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นเมื่อต้องการได้ข้อมูลจึงจำเป็นต้องขอความร่วมมือ แต่ไม่สามารถสั่งการได้โดยตรง ซึ่งหากเป็นการสั่งการจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดโดยตรงของครู จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

4. ควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีศึกษาในประเทศ รวมถึงระบบการตรวจสอบ ครุภัณฑ์ทางดนตรี โดยสร้างระบบที่สามารถตรวจสอบ จำนวนเครื่องดนตรี เพื่อจะได้ทราบความต้องการ และให้การสนับสนุนได้ เนื่องจากฐานข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจในระดับกระทรวง หรือระดับต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ยังไม่สามารถใช้ร่วมกันหรือดึงข้อมูลมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจได้อย่างเท่าทันสถานการณ์

5. ควรส่งเสริมให้ประชาชน นักดนตรี ศิลปิน ได้ทราบข้อมูลเนื้อหาในรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนา เศรษฐกิจ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดได้รับรู้สิทธิหน้าที่ อำนาจของตน ที่พึงปฏิบัติต่อกัน และได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยชิ้นต่อไป

1. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนดนตรีที่มีการประยุกต์องค์ความรู้ต่างๆ ทางด้านดนตรีศึกษา ให้มีความหลากหลายมากขึ้น มิได้มุ่งเน้นเพียงแต่การประยุกต์ใช้แนวคิดในการ เรียนการสอนของนักดนตรีศึกษาเพียง 3 ท่าน หรือมุ่งผลิตชุดการสอน

2. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชากร หรือสถานศึกษาที่กว้างขึ้น หรืออยู่นอกเหนือโรงเรียนในสังกัด สพฐ. เพื่อที่ได้ทราบข้อมูลความต้องการเกี่ยวกับดนตรีศึกษาในประเทศที่หลากหลาย

3. ควรมีการสำรวจข้อมูลทรัพยากรทางดนตรีในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม อาทิเช่น จำนวนนักเรียน ดนตรีทั้งประเทศ จำนวนโรงเรียนสอนดนตรี จำนวนเครื่องดนตรี จำนวนครูดนตรีที่เป็นปราชญ์ ชาวบ้าน หรือศิลปิน

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ภาครัฐควรเปิดรับอัตราครูเพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนทั่วไป โดย ประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน และ ดนตรีศึกษา แต่สิ่งที่ขาดแคลนสำคัญคือ กรอบอัตราในการรองรับการบรรจุของแต่ละสถานศึกษา

2. ควรมีการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ เอกชนในการ ส่งเสริมดนตรีศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3. ควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน พัฒนา จัดซื้อ ซ่อมบำรุงเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องซ้อม อาคารเรียนเฉพาะที่มีคุณภาพพร้อมต่อการเรียนและฝึกซ้อมดนตรี ตลอดจนจัดให้มี ศูนย์การเรียนรู้ด้านดนตรีในสถานศึกษา

4. ควรมีการจัดตั้งสมาคม หรือองค์กรทางวิชาชีพครูดนตรี เพื่อนำเสนอข้อมูลทางวิชาการ และความต้องการต่างๆ นำเสนอสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบต่อไป

บรรณานุกรม

- กนก ศิริกุล. (2546). การศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- กรกฎ วงศ์สุวรรณ. (2549). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้านในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรรณก สร้อยอินทร์. (2551). โครงการจัดตั้งโรงเรียนสอนดนตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กฤตินี เงินสมบัติ. (2555). ชุดการสอน สาระดนตรี เรื่องอัตราจังหวะดนตรีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1 (2012)).
- กฤษดา พุ่มเจริญ. (2561). ชุดการสอนวิชาดนตรีเรื่องทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์แนวคิดของ ออร์ฟ โคดาย และดัลโครซ. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10(1), 69-90.
- กิจชัย ส่องเนตร. (2545). กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านวงสละอ ซอ ปีน ของครูศิลป์ในอำเภอเมืองจังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- กุมาริ สุวรรณสิงห์. (2543). การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออเบื้องต้นในรายวิชาดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 1 ศ.029 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- เกษม รักษาเคน. (2543). ศึกษาการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้ โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาตามหลักสูตรสถาบันราชภัฏ: กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จรัญ กาญจนประดิษฐ์. (2554). การศึกษาพัฒนาการทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instruction Model for Psychomotor Domain) และสอดแทรกคุณธรรมด้านความเพียรของนักศึกษาที่เรียนรายวิชา 864 382 ทักษะดนตรีไทย 2. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3(2), 93-117.
- จารุวรรณ สนิทรมย์. (2557). การศึกษาความสามารถในการประดิษฐ์ทำรำ เรื่อง ศิลปะการแสดงอาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- จิตตพันธ์ แสนเมือง. (2544). การศึกษาประสิทธิภาพชุดการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีในวงโปงลางเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จิระพร สินสมบัติ. (2547). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยโดยวิทยากรท้องถิ่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จิระพร พนมวัน ณ อยุธยา. (2544). ความคาดหวังด้านการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- จิระศักดิ์ ย่านกลาง. (2542). เปรียบเทียบสถานภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา เขตเทศบาลตำบลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ กับโรงเรียนสาธิต สังกัด มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ชนก วรณกุล. (2557). การสร้างชุดการสอนวิชาทฤษฎีดนตรีสากลเรื่องขั้นคู่และทริยแอดโดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำ. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 7(3), 92-102.
- ชัชวาล ปลื้มสำราญ. (2543). การศึกษาเพื่อพัฒนาชุดการสอนขับร้องประสานเสียง ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ชิตพงษ์ ตรีมาศ. (2555). รูปแบบหลักสูตรดุขุฎีบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา ที่เน้นคุณลักษณะของ บัณฑิต. (ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ชินกร ต.เทียนประเสริฐ. (2551). สมรรถนะทางดนตรีของนักศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาดนตรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาดนตรี). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ฉานนุ ไกลทอง และตนิญา อุทัยสุข. (2560). ความพึงพอใจและความเข้าใจด้านจังหวะของนักเรียน วงโยธวาทิตระดับประถมศึกษาหลังการร่วมกิจกรรมตามแนวคิด คาร์ล ออร์ฟ. วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12(1), 234-353.
- ฐิติพัฒน์ โกเมนพรรณกุล. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาปฏิบัติกีตาร์ 1 ที่มี ต่อทักษะการปฏิบัติทางดนตรีสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ต่อพงษ์ อุตพงศ์. (2551). การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีปฏิบัติกีตาร์คลาสสิก กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ดุริยางคศาสตร์สากล) มหาวิทยาลัยทักษิณ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพนธ์. (2540). *การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. เสมาธรรม, กรุงเทพฯ.
- ทรงศักดิ์ ปัทมรุจ. (2549). *การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ทองแถม นาถจำนง. (2560). ศตวรรษแห่งการฟื้นฟูโบราณราชประเพณี. *วารสารวัฒนธรรม*, 56(1), 56.
- ทศไนย อายุเจริญ. (2535). *สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ธนกรณ์ โพธิเวส. (2559ก). การศึกษาการสอนโน้ตสัญชาตญาณในครุฑดนตรี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. *วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต*, 11(2), 49-63.
- ธวัชชัย นาควงศ์. (2544). *โคไดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัชชัย ศรีเทพ, ชลาธิป สมิติโต, และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. (2560). การจัดประสบการณ์ดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม-อารมณ์ของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(2), 110-120.
- ธิตี ปัญญาอินทร์. (2550). *ระบบการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกในมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นคร คำร้อง. (2545). *การศึกษาด้านการสอนการอ่านโน้ตดนตรีขั้นที่เห็นสำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง กรณีศึกษา: การสอนเปียโนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นงจิตร แก้วไชย. (2547). *ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคไดที่มีต่อทักษะทางดนตรี การร้องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- นนทนันท์ เชื้อพลากิจ. (2551). *การสร้างชุดการสอนเปียโน สำหรับนักเรียนในระดับชั้นต้นปลาย โดยเน้นการพัฒนาทักษะการจำบทเพลงเปียโนตามหลักทฤษฎี Yvonne Enoch*. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นัทธี เชียงชนะนา. (2556). *การศึกษาผลของประสบการณ์ทางดนตรีโดยใช้แนวคิดของโคไดที่มีต่อการตอบสนองในการสื่อสารทางสังคม และการเรียนรู้ทางดนตรีของเด็กออทิสซึม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

- นันทวรรณ หัสดี. (2556). *ความต้องการอาคารสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีของครูดนตรี
โครงการโรงเรียนหลักสูตรการดนตรีกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา),
มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.*
- นันธิดา จันทรางศุ. (2553). *การพัฒนาดนตรีศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (ปริญญา
นิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.*
- นาฏคุณ ถาวรปิยกุล. (2543). *การสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเครื่องดนตรี
ไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.*
- นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. (2557). *การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย.
วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(2), 159-173.*
- นิมิตาภรณ์ ลับแล. (2543). *การสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่องเครื่องดนตรีไทย
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล,
นครปฐม.*
- นิรัตน์ เล็กสรารุช. (2550). *การหาประสิทธิภาพชุดการสอน เรื่องเครื่องดนตรีไทยในวงมโหรีเครื่องคู่
ผ่านทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา).
(มหาวิทยาลัยมหิดล), นครปฐม.*
- ปทุมมาลย์ ทรงสกุล. (2546). *การจัดการศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา
หมวดวิชาคีตศิลป์สากล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.*
- ปัทมวิมล เสี่ยงประเสริฐ. (2556). *การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก
สาคริก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2557ก). *การศึกษางานวิจัยดนตรีศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2545
-2554. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.*
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2557ข). *การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของ
โตคาโย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 16(1), 68-79.*
- ปัทมพร วีรัตน์เกษม. (2552). *การสร้างชุดการสอนวิชาดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 4(2), 51-58.*
- พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์. (2556). *การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนใน
โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี,
99-104.*
- พนัส ต้องการพานิช. (2561). *ชุดการสอนโน้ตและการใช้ดนตรีประกอบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
เครื่องกระทบ. วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 13(2), 31-44.*

- พัฒน์ธรณี สิริวัฒนโชต. (2560). การพัฒนาทักษะในการจำแนกคุณลักษณะเสียงสูง-ต่ำของตัวโน้ต โดยการใช้สัญลักษณ์มือแทนระดับเสียงตัวโน้ตตามแนวการสอนของโคดาเย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(1), 12-18.
- พิมพ์ชนก คำชู. (2555). การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะในรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรุงเทพฯ.
- พิมลพรรณ เกษมนกุลฤกษ์. (2549). การศึกษาการสอนสอดแทรกทักษะของครูผู้สอนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับขั้นต้น กรณีศึกษา โรงเรียนดนตรีสยามกลการบางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ภาศิพันธ์ เกสรประทุม. (2554). การเรียนดนตรีของเด็กพิเศษในวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2560). *ความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็น เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย*. 5-14 สิงหาคม 2559. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- ยุพิน รัตนเกลิงศักดิ์. (2542). *การวิเคราะห์เพลงที่ใช้ในกิจกรรมการสอนร้องเพลงตามแนวคิดของโคดาเย โรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ยุพธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2561). *ดนตรีไทยศึกษา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รพีพล หล้าวงษา. (2558). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดนตรีตะวันตก โดยใช้ชุดการสอนการปฏิบัติกีตาร์เบื้องต้น สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(2), 131-147.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2511, 20, มิถุนายน) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 85. ตอนพิเศษ. หน้า 1-68.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2517, 7, ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 91. ตอนที่ 169. หน้า 1-90.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2521, 22, ธันวาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 95. ตอนที่ 147. หน้า 1-66.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2534, 9, ธันวาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก. หน้า 1-80.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2540, 11, ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 108. ตอนที่ 216 ก. หน้า 1-99.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542, 14, สิงหาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116. ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2545, 19, ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 119. ตอนที่ 123 ก. หน้า 16-21.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24, สิงหาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก. หน้า 1-127.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6, เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134. ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- วนิดา พรหมบุตร, เอกพล ช่วยวงศ์ญาติ, และ ภัสสร อินทรกำแหง. (2556). การศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีพิมพ์ โดยใช้สื่อและแผนผังเพื่อกระตุ้นทักษะการจำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 36(3), 144-150.
- วรรณวุฒิ วรรณารุณ. (2553). ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคโคที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วรรณะ ศาลางาม, อิติ ปัญญาอินทร์ และธนพล ตีระชาติ. (2561). การศึกษาสมรรถนะของครูดนตรีด้านความสามารถทางดนตรีในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ.2561, กรุงเทพฯ.
- วัชราวลี ดาโต๊ะ. (2546). การพัฒนาบทเรียนเว็บช่วยสอน เรื่อง บันไดเสียงดนตรีสากลสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- วิชาลัมพก์ เหล่าวานิช. (2556). กระบวนการกลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: วิเคราะห์ตามแนวคิดความรู้. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิภาสินี เมลานนท์. (2555). ศึกษาแนวทางทางการตลาด และการดำเนินธุรกิจโรงเรียนดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิมล กมลาคัน. (2551). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนการฝึกโสตประสาททฤษฎีศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- วีระชัย จารยรัตน์. (2544). การศึกษาการใช้หลักสูตรการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

- ศศิธัต ณะชัย. (2551). ผลของการจัดกิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคโคที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศิริมา พนาภินันท์. (2552). ชุดการสอนวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 เรื่อง ทริยแอต ผ่านวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน กริณศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2540). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมศักดิ์ พนเสาวภาคย์. (2541). การศึกษาเพื่อพัฒนาชุดการสอนการฝึกปฏิบัติ้องวงใหญ่เรื่องเพลงโหมโรงร่มเกล้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2504). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หนึ่ง ระยะที่หนึ่ง (พ.ศ.2504-2506). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3776 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2510). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สอง (พ.ศ.2510-2514). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3777 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2515). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม (พ.ศ.2515-2519). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3778 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2520). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2520-2524). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3779 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2525). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า (พ.ศ.2525-2529). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3780 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2530). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่หก (พ.ศ.2530-2534). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3781 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2535). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด (พ.ศ. 2535-2539). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3782 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด (พ.ศ.2540-2544)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3783 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า (พ.ศ.2545-2549)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3784 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ (พ.ศ.2550-2554)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3785 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ.2555-2559)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3786 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)*. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลจาก : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3787 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 พฤษภาคม 2561).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2553-2559)* : ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2475). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 2*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp02.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2480). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 8*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp08.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2481). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 9*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp09.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2485). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 10*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp10.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2500). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 25*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp25.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).

- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551ค). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 59*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp59.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 60*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp60.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะรัฐมนตรีคณะที่ 61*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sp/sp61.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2561).
- สุจิตรา บุญยรัตนันธุ์. (2538). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุธาสินี ถิระพันธ์, คมกริช การินทร์, และ พล คัมปิงส์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนซ้ำร้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนซึ่งปรับปรุงจากวิธีสอนดนตรีแบบโคตายกับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนปกติ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50 จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10 (ฉบับพิเศษ), 154-160.
- สุภัชชา โพธิ์เงิน. (2554). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุภัทรชัย กระสินหอม. (2550). *แผนการเรียนรู้กิจกรรมเสริมดนตรีที่บ้าน เรื่องการเป่าโหวดที่สอนโดยเน้นการคิดวิเคราะห์ ช่วงชั้นที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สุเมธ สุรินทร์. (2544). *สภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษาเขตตำบลบางพลวง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- สุรพล นามเสนา, สุพรรณิ เหลือบุญชู และอภิษฐ์ คลังแสง. (2556). การจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1), 65-72.
- เสาวนีย์ ปรัชญาเกรียงไกร. (2543). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนดนตรีสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- หัตยา แผ่นชัยภูมิ. (2542). *การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนเรื่อง โครงสร้างอันลักษณ์ทางดนตรีผ่านทักษะการฟัง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยพายัพ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

- เหนือดวง พูลเพิ่ม. (2560). *การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ตามแนวคิดของชูชูกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการขับร้องและความสามารถในการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- อดิสร ศรีอริญ. (2558). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนทางด้านดนตรีของกลุ่มโรงเรียนไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 2(1), 152-172.
- อนรรฆ จรรย์ยานนท์. (2554). *การผลิตครูดนตรีในประเทศไทย : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์* (ปริญญาโทบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- อภิรักษ์ สำเภาน้อย และ อสมมา มาตยาบุญ. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการบรรเลงโน้ตสากลสำหรับคีย์บอร์ดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดของโคตยาและคาร์ล ออร์ฟ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*, (3 เมษายน-กรกฎาคม 2560), 932-944.
- Adams, R. M. (2000). *Visiting the music classroom through the use of the case method in the preparation of senior-level music teacher education students: a study of reflective judgment*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Cincinnati, Cincinnati.
- Akindeinde, G. O. (2015). *Implementation and supervision of music education standards in public high schools of New York city: A study of the blueprint for teaching and learning in music*. (3708074 D.M.A.), Boston University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Akrofi, E. A. (1982). *THE STATUS OF MUSIC EDUCATION PROGRAMS IN GHANAIAIN PUBLIC SCHOOLS*. (8209537 Educat.D.), University of Illinois at Urban-Champaign, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Albert, D. J. (2016). *Disruptions and transformations: The influences of culture and community on pre-service music educators' occupational identities*. (10142666 Ph.D.), Michigan State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Alderman, M. K. (1990). Motivation for at risk students. *Educational Leadership*, 48, 27-30.
- Allen, T. R. (2011). *Challenges of the music classroom: Perceptions of teachers and administrators*. (3502811 Ph.D.), The Florida State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.

- Ames, C. (1992). Achievement goals and adaptive motivation patterns: The role of the environment. In G. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Andang'o, E., & Mugo, J. (2007). Early Childhood Music Education in Kenya: Between Broad National Policies and Local Realities. *Arts Education Policy Review*, 109(2), 43–52.
- Anderson, J. E. (1975). *Public policy-making*. California: Praeger.
- Asmus, E. (1986). Student beliefs about the causes of success and failure in music: A study of achievement motivation. *Journal of Research in Music Education*, 34, 262–278.
- Balaban, M. T., Anderson, L. M., & Wisniewski, A. (1998). Lateral asymmetries in infant melody perception. *Developmental Psychology*, 34, 39–48.
- Barbara, R. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*/B. Rogoff. Nueva York, EUA: Oxford University.
- Barrett, L. F. (2009). The Future of Psychology: Connecting Mind to Brain. *Perspectives on Psychological Science*, 4(4), 326–339. doi:10.1111/j.1745-6924.2009.01134.x
- Barry, N. H., & McArthur, V. (1994). Teaching practice strategies in the music studio: A survey of applied music teachers. *Psychology of Music*, 22, 44–55.
- Bidelman, G. M., Gandour, J. T., & Krishnan, A. (2011). Musicians and tone-language speakers share enhanced brainstem encoding but not perceptual benefits for musical pitch. *Brain and Cognition*, 77, 1–10. doi:10.1016/j.bandc.2011.07.006
- Cattel, R. B., Barton, K., & Dielman, T. E. (1972). Prediction of school achievement from motivation, personality, and ability measures. *Psychology Reports*, 30, 35–43.
- Chandler, T. A., Chiarella, D., & Auria, C. (1988). Performance expectancy, success, satisfaction, and attributions as variables in band challenges. *Journal of Research in Music Education*, 35, 249–258.
- Chang, Y. (1984). *An analysis of the backgrounds and leadership styles of music administrators in higher education* (Unpublished doctoral dissertation), The Ohio State University, Ohio.
- Chay, S. (1981). *ANALYSIS AND HISTORY OF CURRICULUM IN MUSIC EDUCATION IN KOREAN HIGHER EDUCATION: IMPLICATIONS FOR THE FUTURE*. (8203887

- Educational.D.), Boston University School of Education, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Corno, L. (1995). Comments on Winne: Analytic and systematic research are both needed. *Educational Psychologist*, 30(4), 201–206.
- Corno, L. (1995). Comments on Winne: analytic and systemic research are both needed. *Educational Psychologist*, 30, 201–206. doi:10.1207/s15326985ep3004_5.
- Creech, A. (2001). *Play for me: An exploration into motivations, issues and outcomes related to parental involvement in their children's violin study*. (Master thesis of music), University of Sheffield, Sheffield.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York.: Harper & Row.
- Daigneault, D. J. (1993). *A survey of recommended procedures and teaching methods for building and maintaining a wind and percussion instrumental music education program grades six through twelve*. (9406640 D.A.), The University of Mississippi, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Davidson, J. W., Howe, M. J. A., Moore, D. G., & Sloboda, J. A. (1996). The role of parental influences in the development of musical performance. *British Journal of Developmental Psychology*, 14, 399–412.
- Davidson, J. W., Howe, M. J. A., & Sloboda, J. A. (1997). Environmental factors in the development of musical performance skill over the life span. In D.J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The Social Psychology of Music* (pp. 188–206). Oxford: Oxford University Press.
- Davidson, J. W., & McPherson, G. E. (1998, 26–30 August 1998). *Self and desire: why students start music lessons*. Paper presented at the the 5th International Conference on Music Perception and Cognition, Seoul National University, Korea.
- Davidson, J. W., Michael, J. A. H., Moore, D. G., & John, A. S. (1996). The role of parental influences in the development of musical performance. *British Journal of Developmental Psychology*, 14(4), 399–412.
- Davidson, J. W., Moore, D. G., Sloboda, J. A., & Howe, M. J. A. (1998). Characteristics of music teachers and the progress of young instrumentalists. *Journal of Research in Music Education*, 46, 141–160.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.
- Duke, B., Flowers, P., & Wolfe, D. (1997). Children Who Study Piano with Excellent Teachers. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 132, 51–85.
- Dunn, W. N. (1981). *Public policy analysis: an introduction*. New York: Prentice Hall.
- Durkin, L. (2015). *Exploring Undergraduate Music Education Learning Experiences: The Impact on Pre-service Teachers' Perceived Confidence to Teach Music*. (3680597 Ed.D.), Holy Family University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Dweck, C. S., & Elliott, E. S. (1983). Achievement motivation. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. IV. Social and personality development* (pp. 643–691). New York: Wiley.
- Dye, T. R. (1984). *Understanding Public Policy*. New Jersey: Prentice–Hall.
- Eraut, M. (2000). Non-formal learning, implicit learning and tacit knowledge. In F. Coffield (Ed.), *The Necessity of Informal Learning*. Bristol: Policy Press.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Romer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100, 363–406.
- Ericsson, K. A., Tesch-Romer, C., & Krampe, R. (1990). The role of practice and motivation in the acquisition of expert-level performance in real life: An empirical evaluation of a theoretical framework. In M. J. A. Howe (Ed.), *Encouraging the development of exceptional skills and talents*. Leicester, England: The British Psychological Society.
- Fitzpatrick, L. E. (2013). *Factors Affecting Music Education in Ontario Secondary Schools: Teachers' Perspectives*. (Unpublished doctoral dissertation), The University of Western Ontario, Ontario.
- Fritz, B. P. (1999). *A qualitative, delphi analysis of the insights of music-education-trained school administrators on the current state of music Education in the United States* (Unpublished doctoral dissertation), George Mason University Fairfax, Virginia.
- Furedi. (2001). *Paranoid Parenting: Abandon Your Anxieties and be a Good Parent*. London: Allen Lane.

- Gallagher, J. J. (2008). *The attitudes of music administrators and music educators in their roles as advocates for music programs of school districts in selected regions of new york state* (Unpublished doctoral dissertation), Dowling College, New York.
- Garrison, P. K. (1985). *An investigation of the curricular content of instrumental music education methods courses at selected colleges and universities* Louisiana State University, Louisiana.
- Geoghegan, N., & Mitchelmore, M. (1996). Possible effects of early childhood music on mathematical achievement. *Australian Research in Early Childhood*, 1(57–64).
- Gloria Domínguez, A. (2017). Qvortrup, J., Corsaro, W. A., Honig, M.-S. (Eds.) (2009). "The Palgrave Handbook of Childhood Studies". *Sociedad e Infancias*, Vol 1, Iss 0, Pp 327-330 (2017)(0), 327. doi:10.5209/SOCI.56250
- Goodnow, J. J., & Warton, P. M. (1992). Understanding responsibility: Adolescents' views of delegation and follow-through within the family. *Social Development*, 1(2), 89-106. doi:10.1111/1467-9507.ep12953010
- Goodnow, J. J., & Warton, P. M. (1992). Understanding responsibility: Adolescents' views of delegation and follow-through within the family. *Social Development*, 1(2), 89–106.
- Gottfredson, D. C., Marciniak, E. M., Birdseye, A. T., & Gottfredson, G. D. (1995). Increasing teacher expectations for student achievement. *Journal of Educational Research*, 88, 155–163.
- Grolnick, W. S., & Slowiaczek, M. L. (1994). Parents' involvement in children's schooling: A multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 64, 237–252.
- Haddon, H. E. (2012). *Hidden learning and instrumental and vocal development in a university music department*. (Unpublished doctoral dissertation), The University of York, York.
- Haddon, H. E. (2012). *Hidden learning and instrumental and vocal development in a university music department*. (U608169 Ph.D.), The University of York (United Kingdom), Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.

- Hall, B. W., Villeme, H. G., & Burley, W. W. (1989). Teacher's attributions for students' academic success and failure and the relationship to teaching level and teacher feedback practices. *Contemporary educational psychology*, 14(2).
- Hallam, S. (1997). The development of memorisation strategies in musicians: Implications for instrumental teaching. *British Journal of Music Education*, 14(1), 87–97.
- Hallam, S. (2002). Musical Motivation: towards a model synthesising the research. *Music Education Research*, 4(2), 225–244. doi:10.1080/1461380022000011939
- Hardré, P. L., Davis, K. A., & Sullivan, D. W. (2008). Measuring teacher perceptions of the 'how' and 'why' of student motivation. *Educational Research and Evaluation*, 14(2), 155–179.
- Hardre, P. L., Huang, S. H., Chen, C. H., Chiang, C. T., Jen, F. L., & Warden, L. (2006). High school teachers' motivational perceptions and strategies in an East Asian nation. *Asia- Pacific Journal of Teacher Education*, 34, 199–221.
- Harvey, J. H. (1991). *Educational change in the management of organizational development* (Unpublished doctoral dissertation), The Graduate School of the Union Institute, Ohio.
- Hogwood, B. W., & Gunn, L. A. (1984). *Policy Analysis for the Real World*. Oxford England: Oxford University Press.
- Howe, M. J. A., & Sloboda, J. A. (1991). Young musicians accounts of significant influences in their early lives: 2. Teachers, Practicing and performing. *Practicing and performing. British Journal of Music Education*, 8, 53–63.
- Huffman, D. L. (1997). *Perceptions of collegiate music school deans regarding the nature and content of their work*. (9835134 Ed.D.), University of Southern California, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Hurley, C. G. (1993). Cognitive achievement motivation research and young musicians: A review of the literature. *Dialogue in Instrumental Music Education*, 17, 17–31.
- Ilari, B. (2007). Music and Early Childhood in the Tristes Tropiques: The Brazilian Experience. *Arts Education Policy Review*, 109(2), 7–18.

- Ilari, M., & Bourscheidt. (2011). Participation from birth to three: toward a global perspective. In G. McPherson & G. Welch (Eds.), *Oxford Handbook of Music Education* (1 ed., Vol. 1, pp. 279–295). Oxford: Oxford University press.
- John, A. S., & Michael, J. A. H. (1992). Transitions in the Early Musical Careers of Able Young Musicians: Choosing Instruments and Teachers. *Journal of Research in Music Education*(4), 283.
- Jones, D. W. (1961). *A COMPARATIVE STUDY OF SELECTED ISSUES IN MUSIC EDUCATION AS REPRESENTED IN THE OPINIONS OF PRINCIPALS, MUSIC TEACHERS, AND PROFESSORS OF MUSIC EDUCATION*. (6200779 Ph.D.), The Ohio State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Juchniewicz, J. A. (2008). *The influence of social intelligence on effective music teaching*. (3340724 Ph.D.), The Florida State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- K., B., M., C., & J., L. (2006). *Promoting Children's Social and Emotional Development Through Preschool*. Preschool Policy Brief.
- Kiilu, K. (2010). *The development of the concept of music education in Estonian kindergartens, 1905–2008: A historical–critical overview* (Unpublished doctoral dissertation), Helsinki University, Helsinki.
- Lacaille, N. (2008). *Achievement goals, intrinsic goals, and musicians' performance*. (NR50849 Ph.D.), McGill University (Canada), Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Lancy, D. F., Bock, J., & Gaskins, S. (Eds.). (2008). *The Anthropology of Childhood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Legette, R. M. (1998). Causal beliefs of public school students about success and failure in music. *Journal of Research in Music Education*, 46(1), 102–111.
- Lehmann, A. C., & Ericsson, K. A. (1997a). Research on expert performance and deliberate practice: Implications for the education of amateur musicians and music students. *Psychomusicology*, 16, 40–58.
- Lehmann, A. C., & Ericsson, K. A. (1997b). Research on expert performance and deliberate practice: Implications for the education of amateur musicians and music students. . *Psychomusicology*, 16, 40–58.

- Leming, J. S. (1987). Rock Music and the Socialization of Moral Values in Early Adolescence. *Youth & Society*, 18(4), 363–383.
- Leung, C. C. (2002). *The role of chinese music in secondary school education in hong kong* (Unpublished doctoral dissertation), Royal Melbourne Institute of Technology, Melbourne.
- Leung, C. C. (2002). *The role of Chinese music in secondary school education in Hong Kong*. (3078007 Ph.D.), Royal Melbourne Institute of Technology (Australia), Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Levitin, D. (2006). *This Is Your Brain on Music: The Science of a Human Obsession*. New York: Dutton/Penguin.
- Lori, A. C. (2006). Singing Practices in 10 Families with Young Children. *Journal of Research in Music Education*(1), 37.
- Mackworth-Young, L. (1990). Pupil-centered learning in piano lessons: An evaluated action-research programme focusing on the psychology of the individual. *Psychology of Music*, 18, 73–86.
- Macrae, D., & Willde, J. (1985). *Policy Analysis for Public Decisions*. Lanham, Maryland: Univ Pr of Amer.
- Maehr, M. L. (1984). Meaning and motivation: toward a theory of personal investment. In R. Ames & C. Ames (Eds.), *Research on motivation in education: student motivation* (Vol. 1). New York: Academic Press.
- Mans, M. (2002). Playing the music—comparing performance of children’s song and dance in traditional and contemporary Namibian education. In L. in Bresler & C.M. Thompson (Eds.), *The arts in children’s lives*. Dordrecht: Kluwer Academic.
- Mayer, J. D. (2007). *Personality: A systems approach*. Boston: Allyn & Bacon.
- McMinn, D. J. (1980). *The development of a strategic planning model applicable to music programs in institutions of higher education* (Unpublished doctoral dissertation), North Texas State University, Texas.
- McMinn, D. J. (1980). *THE DEVELOPMENT OF A STRATEGIC PLANNING MODEL APPLICABLE TO MUSIC PROGRAMS IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION*. (8029010 Ph.D.), University of North Texas, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.

- McPherson, G. E. (2005). From child to musician: Skill development during the beginning stages of learning an instrument. *Psychology of Music*, 33(1), 5–35.
- McPherson, G. E., & Davidson, J. W. (2002). Musical practice: Mother and child interactions during the first year of learning an instrument. *Music Education Research*, 4(1), 141–156.
- McPherson, G. E., & Davidson, J. W. (2006). Playing an instrument. In G. E. McPherson (Ed.), *The child as musician: a handbook of musical development*. Oxford: Oxford University Press.
- Meter, V., & Asher, H. (1975). *The Policy Analyst's Handbook: Rational Problem Solving in a Political World*. Abingdon, United Kingdom: Routledge.
- Michel, J. (2018). *Elementary Music Teachers' Perceptions of the Effect of Budget Reductions on Music Education*. (10743403 Ed.D.), Walden University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Michel, J. (2018). *Elementary music teachers' perceptions of the effect of budget reductions on music education* (Unpublished doctoral dissertation), Walden University, Walden.
- Michelson, S. K. (1984). *THE USE OF VIDEOTAPED MODELS TO TEACH REHEARSAL TECHNIQUES (CHORAL, CONDUCTING)*. (8415477 D.M.A.), Arizona State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Miralis, Y. C. (2002). *Multicultural-world music education and music teacher education at the big ten schools: identified problems and suggestions* (Unpublished doctoral dissertation), Michigan State University, Michigan.
- Miralis, Y. C. (2002). *Multicultural-world music education and music teacher education at the Big Ten schools: Identified problems and suggestions*. (3053780 Ph.D.), Michigan State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Moorhead, G. E., & Pond, D. (1941). *Music of young children*. Santa Barbara, CA: Pillsbury Foundation for the Advancement of Music Education. .
- NAEYC 2009 Annual Conference November 18–21. (2009). *YC Young Children*(5), 74.
- Nagel, S. S. (1984). *Public Policy: Goals, Means, and Methods*. Publisher. New York: St. Martin's Press. .

- Nettl, B. (2015). *The Study of Ethnomusicology : Thirty-Three Discussions* (Vol. Third edition). Urbana: University of Illinois Press.
- Nicholls, J. G., & et al. (1990). Assessing Students' Theories of Success in Mathematics: Individual and Classroom Differences. *Journal for Research in Mathematics Education*, 21(2), 109–122.
- O'Neill, S. A. (1997). The Role of Practice in Children's Early Musical Performance Achievement In H. Jorgensen & A. C. Lehman (Eds.), *Does Practice Make Perfect? Current Theory and Research on Instrumental Music Practice*. Oslo: Norges musikkhogskole.
- Pamela, M. W., & Jacqueline, J. G. (1991). The Nature of Responsibility: Children's Understanding of "Your Job". *Child Development*(1), 156. doi:10.2307/1130711
- Patel, A. D. (2008). *Music, language, and the brain*. NY: Oxford University Press.
- Patton, C. V. (1986). *Books on Google Play Basic Methods of Policy Analysis and Planning*. New Jersey: Prentice Hall.
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education: theory, research, and applications* (2 ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Pisano, J.C. (2014). *Music educators: investigating the relationship between undergraduate music education, state certification, and professional responsibilities* (Unpublished doctoral dissertation), Wilmington University, Wilmington.
- Plutchik, R. (1980). *Emotion: Theory, research, and experience*. New York: Academic.
- Pomerantz, E. M., & Eaton, M. M. (2001). Maternal intrusive support in the academic context: Transactional socialization processes. *Developmental Psychology*, 37, 174–186.
- Powell, A. F. (2014). *Organizational identity in the history of the longy school of music* (Unpublished doctoral dissertation), Boston University, Boston.
- Quade, E. S. (1982). *Analysis for public decisions* (2 Ed.). New York: North Holland.
- Rauscher, F. H., Shaw, G. L., Levine, L. J., Wright, E. L., Dennis, W. R., & Newcomb, R. L. (1997). Music Training Causes Long-Term Enhancement of Preschool Children's Spatial Temporal Reasoning. *Neurological Research*, 19, 2–8.
- Rose, A. M. (1990). *Music education in culture: a critical analysis of reproduction production and hegemony* (Unpublished doctoral dissertation), The University of Wisconsin, Madison.

- Rose, A. M. (1990). *Music education in culture: A critical analysis of reproduction, production and hegemony*. (9020464 Ph.D.), The University of Wisconsin–Madison, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Schellenberg, E. G. (2005). Music and cognitive abilities. *Current Directions in Psychology Science*, 14.
- Schunk, D. H., & Meece, J. L. (2006). Self-efficacy development in adolescence. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Sloboda, J. A. (1982). Music Performance. In D. Deutsch (Ed.), *The psychology of music*. New York: Academic Press.
- Sloboda, J. A. (1990). Musical excellence ñ how does it develop? In M. J. A. Howe (Ed.), *Encouraging the Development of Exceptional Skills and Talents*. Leicester: The British Psychological Society. .
- Sloboda, J. A. (1996). *Emotional responses to music: A review*. Paper presented at the the Nordic Acoustical Meeting (NAM96).
- Sloboda, J. A., & Howe, M. J. A. (1991). Biographical precursors of musical excellence: An interview study. *Psychology of Music*, 19, 3–21.
- Snow, M. H. (2012). *Music education and entrepreneurship: Post-secondary music teacher education and value creation for individuals and communities*. (3524556 D.M.A.), Boston University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Snow, M. H. (2012). *Music education and entrepreneurship: post-secondary music teacher education and value creation for individuals and communities* (Unpublished doctoral dissertation), Boston University, Boston.
- Sosniak, L. A. (1985). Learning to be a concert pianist. In B. S. Bloom (Ed.), *Talent in young people*. New York: York: Ballantine Books.
- Suthers, L. (2004). Music Experiences for Toddlers in Day Care Centres. *Australian Journal of Early Childhood*, 29(4), 45–49.
- Takeshi, K. (1996). *American educational influences on Japanese elementary music education from after world war II through the showa period 1945–1989*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Illinois at Urbana–Champaign.

- Thornton, L. (2013). A comparison of state assessment scores between music and nonmusic students. *Applications of Research in Music Education*, 32(1), 5–11. doi:10.1177/8755123313502339
- Trakarnrung, S. (2007). *Envisioning doctoral music education for 21st century Thailand*. (NR39608 Ph.D.), University of Toronto (Canada), Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Turino, T. (2008). *Music as social life : the politics of participation*. Chicago: University of Chicago Press.
- Vaughn, K. (2000). Music and mathematics: Modest support for the oft-claimed relationship. *Journal of Aesthetic Education*, 34(3–4), 149–166.
- Vazquez, O. M. (2014). *An investigation of the teaching practices of music teaching artists participating in four selected elementary school arts integration projects*. (3647572 Ph.D.), Florida Atlantic University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Walker, D., Grimwade, J., & Wood, C. (1971). Intrauterine noise: A component of the fetal environment. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 109, 91–95.
- Waller, G. D. (2007). *The impact of music education on academic achievement, attendance rate, and student conduct on the 2006 senior class in one southeast Virginia public school division*. (DP19265 Ph.D.), Virginia Polytechnic Institute and State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Warner, M. E. (2014). *Paradox, problem, and potential in secondary school jazz education*. (3581112 D.M.A.), Boston University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Warton, P. M. (1997). Learning about responsibility: lessons from homework. *British Journal of Educational Psychology*, 67(2), 213.
- Warton, P. M. (1997). Learning about responsibility: lessons from homework. *British Journal of Educational Psychology*, 67, 213–221.
- Warton, P. M., & Goodnow, J. J. (1991). The nature of responsibility: Children's understanding of 'your job'. *Child Development*, 62, 156–165.

- Young, S. (2000). *Considering Constructions of Early Childhood Music Education Research*. Paper presented at the Music within Every Child Seminar., Kingston, Canada.
- Young, S. (2005). Changing tune: reconceptualizing music with under three year olds. *International Journal of Early Years Education*, 13(3), 289–303. doi:10.1080/09669760500295987
- Zielke, S. M. (1996). *The contributions of the Music Educators National Conference to the development of vocal music education from 1907 through 1940*. (9700251 Ph.D.), The Florida State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Zimmerman, B., & Cleary, T. (2006). Adolescents' development of personal agency: The role of self-efficacy beliefs and self-regulatory skill. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.

ภาคผนวก

เอกสารประกอบการนำเสนองานต่อกระทรวงวัฒนธรรม

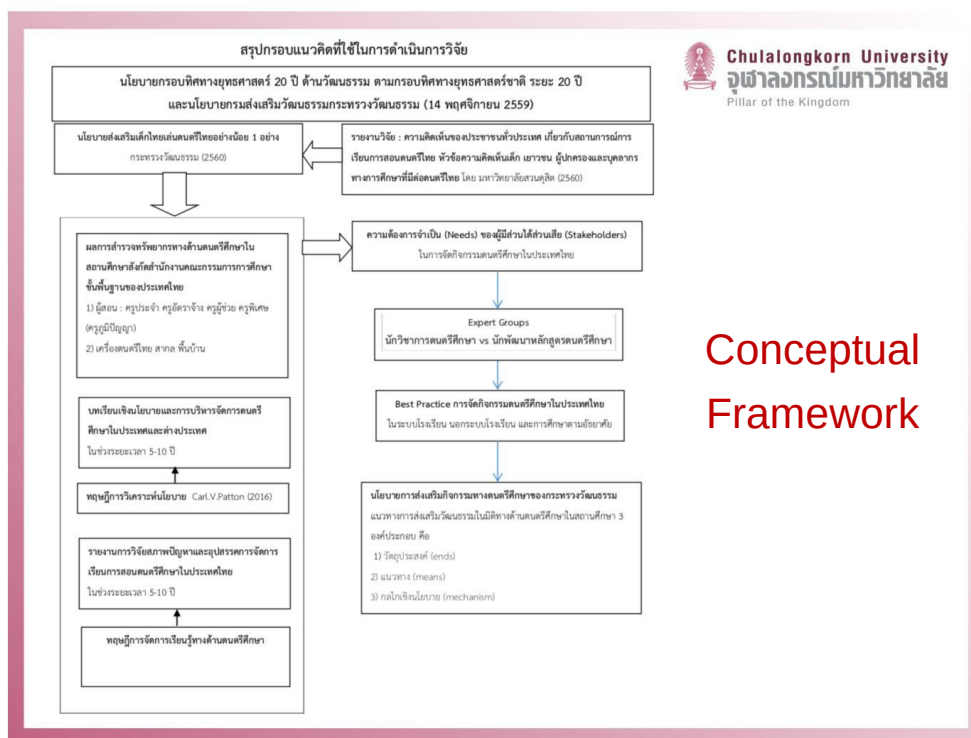

Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Pillar of the Kingdom

การศึกษาสภาพและแนวทางในการ
จัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาใน
สถานศึกษา ของประเทศไทย :
มิติการกำหนดและขับเคลื่อน
นโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

The status and approach of music education
resource Management in Thailand's
institutions: Ministry of Culture's policy
formulation and implementation.

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา จัฟพรณรัตน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สำนักรวบรวมทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

คำถามวิจัยจากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

- 1.1 จำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร
- 1.2 จำนวนนักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร
- 1.3 จำนวนครูดนตรีประเภทครูประจำ ครูอัตราจ้าง และครูผู้ช่วยที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

1.4 ในปัจจุบัน มีเครื่องดนตรีไทย สากลพื้นบ้าน อะไวบ้างและจนวนเท่าไรรู้ที่อยู่ในระบบ ฐานข้อมูลวัสดุครุภัณฑ์ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.)

1.5 ปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีการจัดจ้างครู ภูมิปัญญาทางด้านดนตรี หรือไม่ อย่างไร และได้รับการ สนับสนุนจากงบประมาณส่วนใด

1.6 อัตราการสอบบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวน เท่าใด

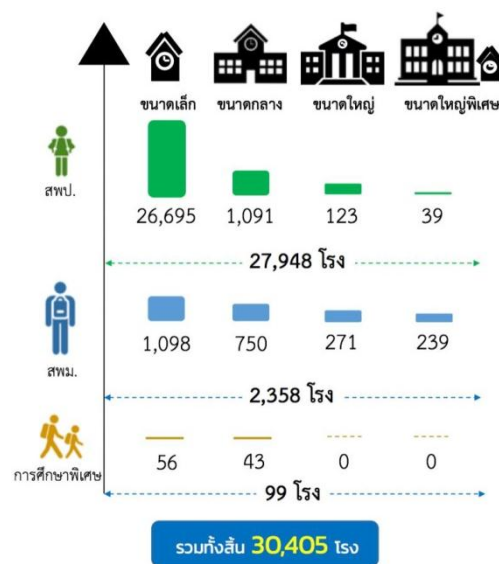
วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1

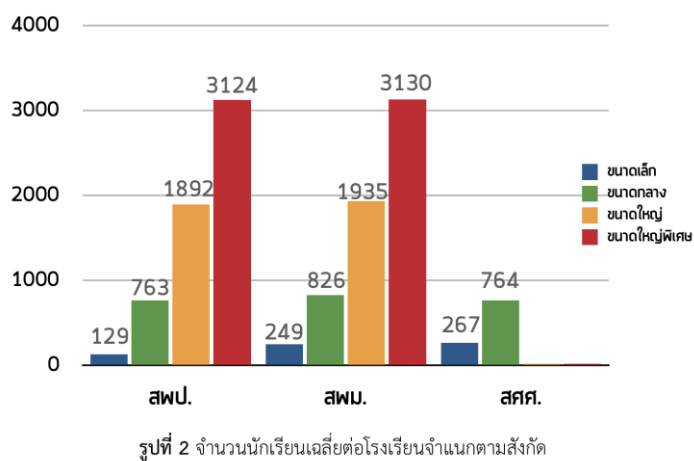
6 คำถามจาก วัตถุประสงค์ที่ 1

ผลการวิเคราะห์ คำถามวิจัย 1.1 และ 1.2 ข้อมูลปี 2558-2560

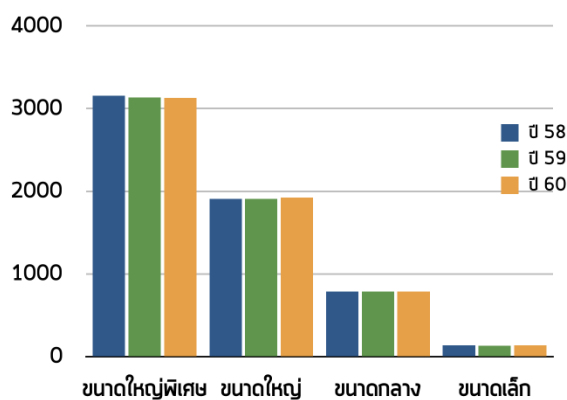
รูปที่ 1 โรงเรียน สพฐ. จำแนกตามสังกัด และขนาดโรงเรียน

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

ตารางที่ 1 แนวโน้มจำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่สังกัด สพฐ. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ถึง 2560

จำนวน	ปี 60	ปี 59	ปี 58
โรงเรียน	30,405	30,717	30,816
นักเรียน	6,857,609	6,856,274	6,973,360

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

Website สำหรับเก็บข้อมูลคำถามวิจัย

1.3, 1.4 และ 1.5

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรคนตรีศึกษาใน สถานศึกษาของประเทศไทย: มีติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบาย กระทรวงวัฒนธรรม

สืบเนื่องจาก คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กวย.) เห็นชอบให้กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน
เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรด้านดนตรีศึกษาของสถานศึกษา
ในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักสำหรับการกำหนดนโยบายสนับสนุนสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
กระทรวงวัฒนธรรมจึงใคร่ขอความกรุณาสถานศึกษาให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และตรงตามสภาพจริง ข้อมูลของท่านจะมีส่วนสำคัญอย่าง
ยิ่งในการกำหนดนโยบาย และวางแผน
เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาของประเทศไทย

☐ Remember me

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูลครั้งแรก

เข้าสู่ระบบกรอกข้อมูล

ลืมรหัสผ่าน?

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูล

ชื่อสถานศึกษาของท่าน*

รหัสสถานศึกษา*

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ* สกุล*

เลขประจำตัวประชาชน*

ตำแหน่ง*

เบอร์โทรศัพท์*

E-mail*

นโยบายความเป็นส่วนตัว*

- กระทรวงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของท่าน การจัดการข้อมูลต่างๆ ของท่านจะเป็นไปอย่างปลอดภัย และนำใช้เฉพาะการจัดการฐานข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น
- กระทรวงวัฒนธรรม สัญญาว่าจะเก็บรักษา ไม่เปิดเผย และป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวต่าง ๆ ที่สามารถระบุตัวตนของท่านออกสู่สาธารณะ

ยืนยัน

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

กำหนดรหัสผ่านผู้ให้ข้อมูล

ชื่อผู้ใช้ (username) pittaya_yipyup@gmail.com

รหัสผ่าน (password)

Re-type password

ยืนยัน

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

DASHBOARD

1010720099 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

อำเภอ/เขต ภาษีเจริญ

จังหวัด กรุงเทพฯ

จำนวนนักเรียน

2,465 คน

ข้อมูลผู้ใช้งาน

นายสุรศักดิ์ เป็ดเอี่ยน

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ

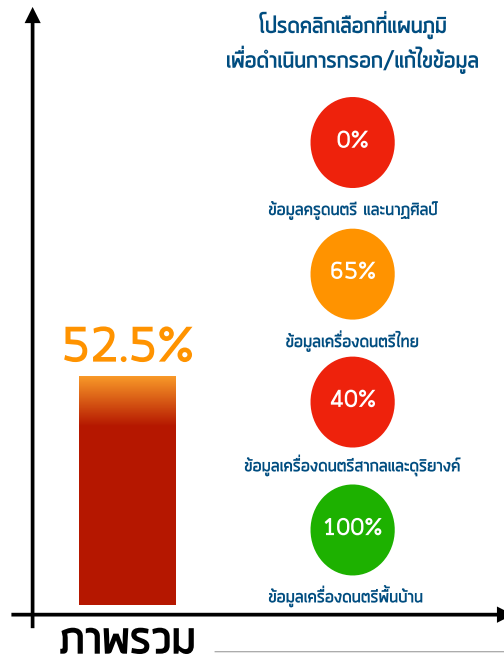
เข้าสู่ระบบเมื่อ 3 เมษายน 2561 เวลา 16:30 น.

แก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน

ออกจากระบบ

ติดต่อผู้ดูแลระบบ: merm.cu@gmail.com

โปรดคลิกเลือกที่แผนภูมิ
เพื่อดำเนินการกรอก/แก้ไขข้อมูล

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

DASHBOARD

1010720099 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

อำเภอ/เขต ภาษีเจริญ

จังหวัด กรุงเทพฯ

จำนวนนักเรียน

2,465 คน

ข้อมูลผู้ใช้งาน

นายสุรศักดิ์ เป็ดเอี่ยน

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ

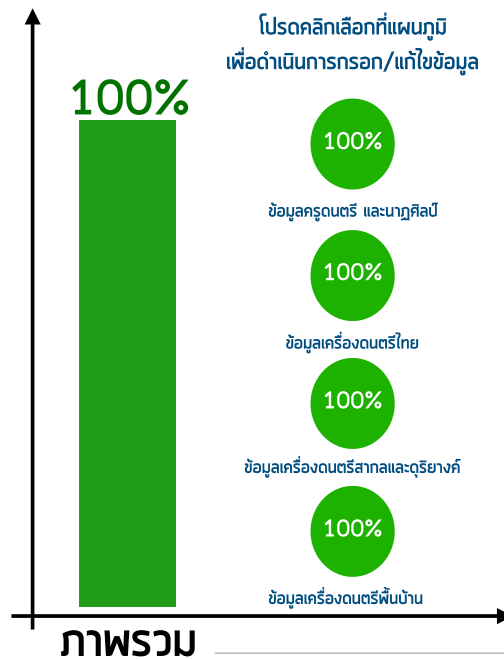
เข้าสู่ระบบเมื่อ 3 เมษายน 2561 เวลา 16:30 น.

แก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน

ออกจากระบบ

ติดต่อผู้ดูแลระบบ: merm.cu@gmail.com

โปรดคลิกเลือกที่แผนภูมิ
เพื่อดำเนินการกรอก/แก้ไขข้อมูล

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

ข้อมูลครุภัณฑ์

0%

สถานศึกษาที่มีจำนวนครูที่สอนวิชาดนตรีจำนวน

2

คน

ตกลง

ลำดับ	คำนำหน้า	ชื่อ	นามสกุล	สถานภาพ	ตำแหน่งบรรจุ	วุฒิการศึกษาระดับสูง	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา	สถาบันที่สำเร็จการศึกษา	การงานสอนที่ได้รับมอบหมาย (กลุ่มวิชา)	ทรงงานอื่น ๆ (ถ้ามี)
1	นาย	พิชชา	ระยยะสิน	ข้าราชการสามัญ	ดนตรี	ก.ม.	เอกการสอนดนตรีไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ดนตรีไทย	
2				ข้าราชการสามัญ	ดนตรีไทย		เอกการสอนดนตรีไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ดนตรีไทย	

← กลับไปหน้า Dashboard

บันทึก

Powered by Division of Educational Statistics
Faculty of Education Chulalongkorn University

65%

ข้อมูลเครื่องดนตรีไทย

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีไทยที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องดีด และ เครื่องสี

เครื่องตี

เครื่องเป่า

เครื่องดีด

กระจำปี

จำนวน

4

3

จะเข้

จำนวน

3

3

อื่น ๆ

โปรดระบุ (ถ้ามี)

จำนวน

เพิ่มรายการเครื่องดีด อื่น ๆ

เครื่องสี

ซอด้วง

จำนวน

6

2

ซออู้

จำนวน

8

5

ซอสามสาย

จำนวน

2

2

อื่น ๆ

โปรดระบุ (ถ้ามี)

จำนวน

เพิ่มรายการเครื่องสี อื่น ๆ

บันทึก

← กลับไปหน้า Dashboard

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีสากล

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีสากลที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องสาย	เครื่องตี	เครื่องประเภทลิ่มนิ้ว	เครื่องเป่าลมไม้	เครื่องเป่าทองเหลือง
กีตาร์ (Guitar)	จำนวน	4		
เบส (Bass)	จำนวน	3		
ไวโอลิน (Violin)	จำนวน	5		
วียอลา (Viola)	จำนวน			
ดับเบิลเบส (Double bass)	จำนวน			
ฮาร์ป (Harp)	จำนวน			
แบนโจ (Banjo)	จำนวน			
แมนโดลีน (Mandolin)	จำนวน			
ลูท (Lute)	จำนวน			
อื่น ๆ โปรดระบุ (ถ้ามี)	จำนวน			

+ [เพิ่มรายการเครื่องสาย อื่น ๆ](#)

บันทึก
กลับหน้า Dashboard

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีสากล

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีสากลที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องสาย	เครื่องตี	เครื่องประเภทลิ่มนิ้ว	เครื่องเป่าลมไม้	เครื่องเป่าทองเหลือง
ออร์แกน (Organ)	จำนวน	0		
เมลโลเดียน (Melodian)	จำนวน	8		
เปียโน (Piano)	จำนวน	1		
แอคคอร์ดเดียน (Accordian)	จำนวน	0		
ฮาร์ปซิคอร์ด (Harpsichord)	จำนวน	0		
อิเล็กโทน (Electone)	จำนวน	3		
คลาวิคอร์ด (Clavichord)	จำนวน	0		
อื่น ๆ โปรดระบุ (ถ้ามี)	จำนวน			

+ [เพิ่มรายการเครื่องประเภทลิ่มนิ้ว อื่น ๆ](#)

บันทึก
กลับหน้า Dashboard

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

ภาคเหนือ	ภาคอีสาน (เหนือ)	ภาคอีสาน (ใต้)	ภาคใต้			
สะล้อซอสาม	จำนวน	0	กลองแอว	จำนวน	0	
สะล้อซอสาม	จำนวน	0	กลองทรงเตี้ย	จำนวน	0	
สะล้อซอสามสาย	จำนวน	0	กลองเตี้ยโอบ	จำนวน	0	
ซึงเล็ก (ลูกสาม)	จำนวน	0	ปี่แน	จำนวน	0	
ซึงกลาง (ลูกสี่)	จำนวน	0	ปี่จุม	จำนวน	0	
ขลุ่ยหลีบ	จำนวน	0	พิณเพียง	จำนวน	0	
กลองสะบัดชัย	จำนวน	0	แส่ว - สว่า	จำนวน	0	
กลองปู่เจ้า	จำนวน	0	ตะโพน	จำนวน	0	
กลองปู่จา	จำนวน	0	ป่าน - พาน	จำนวน	0	
กลองชัยมงคล	จำนวน	0	อื่น ๆ	โปรดระบุ (ถ้ามี)	จำนวน	
กลองมโหรี	จำนวน	0				

เพิ่มรายการเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ

[บันทึก](#)
[กลับหน้า Dashboard](#)

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลครุภัณฑ์ของสถานศึกษาของท่าน

ภาคเหนือ	ภาคอีสาน (เหนือ)	ภาคอีสาน (ใต้)	ภาคใต้			
พิณ	จำนวน	0	ปี่ลูกแคน	จำนวน	0	
หุ้ม (พื้ม)	จำนวน	0	ซอบัง (ซอกระบอก)	จำนวน	0	
ซอปี่ (ซอกระป๋อง)	จำนวน	0	กลองตุ้ม	จำนวน	0	
โปงลาง (ขอลอ)	จำนวน	0	กลองเตี้ย	จำนวน	0	
กลองเล็ง (กลองจิ้ง, กลองแต้)	จำนวน	0	โพนตี้นเผา	จำนวน	0	
หมากกั้นแก้ว (กรับคู่)	จำนวน	0	พิณไฟ	จำนวน	0	
แคน	จำนวน	0	อื่น ๆ	โปรดระบุ (ถ้ามี)	จำนวน	
ผางฮาด (ผิงฮาด)	จำนวน	0				
กลองหาง (กลองยาว)	จำนวน	0				
โหวด	จำนวน	0				
ธนู (สนุ)	จำนวน	0				

เพิ่มรายการเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน (เหนือ)

[บันทึก](#)
[กลับหน้า Dashboard](#)

Admin's DASHBOARD

ลงทะเบียนแล้ว

8,975 โรงเรียน

จำนวนผู้กรอกข้อมูลทีลงทะเบียนกับระบบ

1,7350 คน

29.5%

ลงทะเบียนแล้ว

20.5%

กรอกข้อมูลสมบูรณ์

20.5%

ครูดนตรี/นาฏศิลป์

23.1%

เครื่องดนตรีไทย

20.5%

เครื่องดนตรีสากล

27.3%

เครื่องดนตรีพื้นบ้าน

รหัสโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน	ภาพรวม	ครูดนตรี	ดนตรีไทย	ดนตรีสากล	ดนตรีพื้นบ้าน
10012012	เบญจมาชราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์	80.7%	100%	75%	82%	65.8%
10012017	เตรียมอุดมศึกษา	100%	100%	100%	100%	100%
10012013	ราชวินิต มัธยม	20.2%	50.1%	5.5%	4.0%	21.2%
10012014	มัธยมวัดเบญจมบพิตร	-	-	-	-	-
10012026	สาธิตมหาวิทยาลัย	57.5%	100%	80.2%	20.5%	29.3%

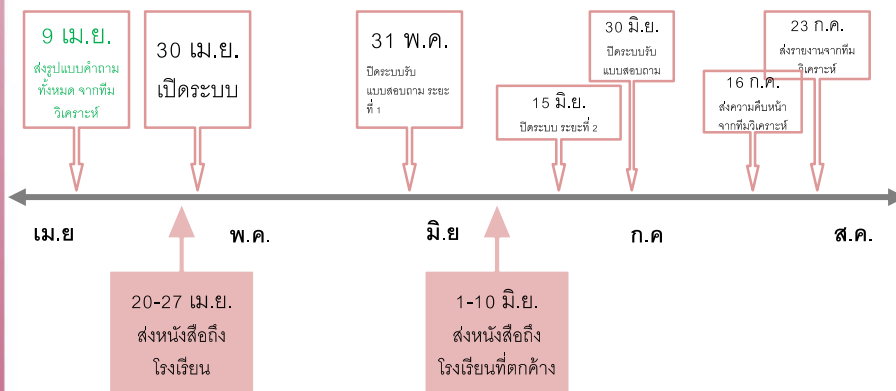
Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

กำหนดเปิดใช้งาน website

Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Pillar of the Kingdom

ทีมวิจัย

กระทรวงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

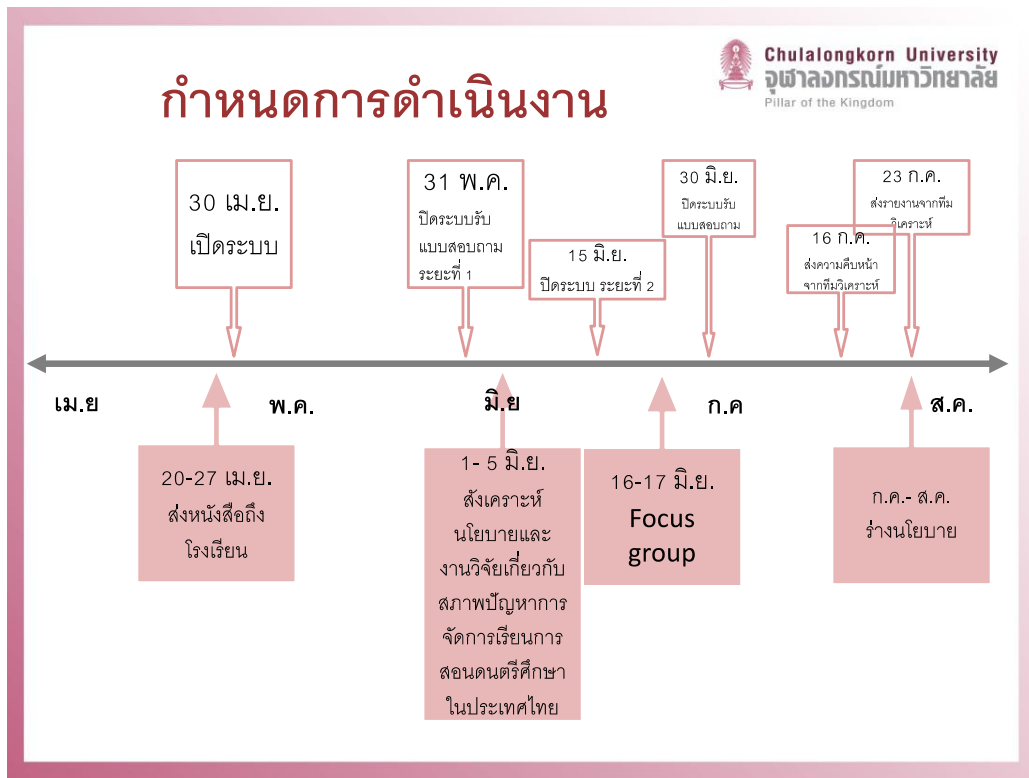

1. สำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษา ในประเทศไทย
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

ขอความอนุเคราะห์เพิ่มเติมจาก กระทรวงวัฒนธรรม

1. ตรวจสอบความถูกต้อง รายชื่อเครื่องดนตรี เพื่อนำไปใช้ใน website (1)
2. จำนวนอัตราเปิดบรรจุครูผู้ช่วย วิชาเอกดนตรีศึกษา ดนตรีไทย ดนตรีสากล ดุริยางคศิลป์ ดุริยางค์ไทย ดนตรี/นาฏศิลป์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (สพม.) ปี 2557-2560(1)
- 3.ฐานข้อมูลจำนวนผู้ได้รับการบรรจุครูผู้ช่วยปี 2557-2560 จำแนกตามตำแหน่งที่บรรจุ ทั่วประเทศ (ขอเป็นไฟล์ excel) (1)
4. แนวคิดนโยบายนโยบายส่งเสริมเด็กไทยเล่นดนตรีไทยอย่างน้อย 1 อย่าง (4)
5. แนวคิดจากรายงานวิจัย : ความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็นเด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อดนตรีไทย โดย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (2560) (4)

ตัวอย่างเว็บไซต์ (Mock up Website)

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาใน สถานศึกษาของประเทศไทย: มีติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบาย กระทรวงวัฒนธรรม

สืบเนื่องจาก คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กวช.) เห็นชอบให้กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน
เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรด้านดนตรีศึกษาของสถานศึกษา
ในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักสำหรับการกำหนดนโยบายสนับสนุนสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

กระทรวงวัฒนธรรมจึงใคร่ขอความกรุณาสถานศึกษาให้ข้อมูลเบื้องต้น และตรงตามสภาพจริง ข้อมูลของท่านจะมีส่วนสำคัญอย่าง
ยิ่งในการกำหนดนโยบาย และวางแผน
เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาของประเทศไทย

☐ Remember me

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูลครั้งแรก

เข้าสู่ระบบกรอกข้อมูล

[ลืมรหัสผ่าน?](#)

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

นโยบายความเป็นส่วนตัว*

1. กระทรวงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับข้อมูลส่วนบุคคลและ
ความเป็นส่วนตัวของท่าน การจัดการข้อมูลต่างๆ ของท่านจะเป็นไป
อย่างปลอดภัย และนำไว้เพื่อการพัฒนาข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น
2. กระทรวงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับสิทธิ ไม่เปิดเผย และป้องกันการ
เข้าถึงข้อมูลส่วนตัวต่าง ๆ ที่ท่านระบุตัวตนของท่านอยู่ตลอดเวลา

ยืนยัน

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

กำหนดรหัสผ่านผู้ให้ข้อมูล

ชื่อผู้ใช้ (username)	pittaya_yipyup@gmail.com
รหัสผ่าน (password)	โปรดระบุรหัสผ่านส่วนตัว*
Re-type password	โปรดพิมพ์รหัสผ่านด้านบนอีกครั้ง*

ยืนยัน

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

DASHBOARD

1010720099 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

อำเภอ/เขต ภาษีเจริญ

จังหวัด กรุงเทพฯ

จำนวนนักเรียน

2,465 คน

ข้อมูลผู้ใช้งาน

นายสุรศักดิ์ แปดเอี่ยน

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ

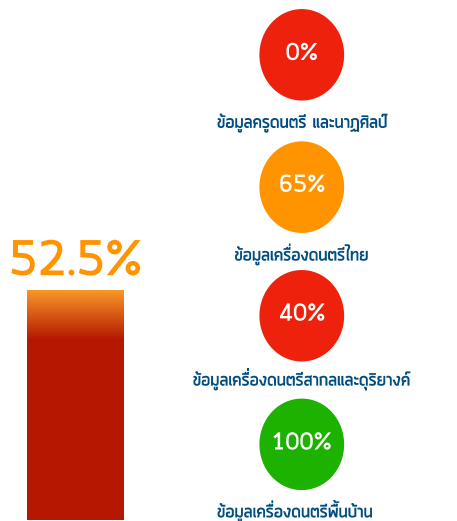
เข้าสู่ระบบเมื่อ 3 เมษายน 2561 เวลา 16:30 น.

แก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน

ออกจากระบบ

ติดต่อผู้ดูแลระบบ: merm.cu@gmail.com

โปรดคลิกเลือกที่แผนภูมิ
เพื่อดำเนินการกรอก/แก้ไขข้อมูล

ภาพรวม

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

65% ข้อมูลเครื่องดนตรีไทย

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีไทยที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องดีด และ เครื่องสี	เครื่องตี	เครื่องเป่า
เครื่องดีด		
กระจำปี	จำนวน 4	3
จะเข้	จำนวน 3	3
อื่น ๆ ปี่สะสุ (ถ้ามี)	จำนวน	
+ เพิ่มรายการเครื่องดีด อื่น ๆ		
เครื่องสี		
ซอด้วง	จำนวน 6	2
ซออู้	จำนวน 8	5
ซอสามสาย	จำนวน 2	2
อื่น ๆ ปี่สะสุ (ถ้ามี)	จำนวน	
+ เพิ่มรายการเครื่องสี อื่น ๆ		

บันทึก กลับหน้า Dashboard

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

40% ข้อมูลเครื่องดนตรีสากล

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีสากลที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องสาย	เครื่องตี	เครื่องประเภทอื่น	เครื่องเป่าลมไม้	เครื่องเป่าทองเหลือง
กีตาร์ (Guitar)	จำนวน 4			
เบส (Bass)	จำนวน 3			
ไวโอลิน (Violin)	จำนวน 5			
วิโอลา (Viola)	จำนวน			
ดับเบิลเบส (Double bass)	จำนวน			
ฮาร์ป (Harp)	จำนวน			
แบนโจ (Banjo)	จำนวน			
แมนโดลิน (Mandolin)	จำนวน			
ลูท (Lute)	จำนวน			
อื่น ๆ ปี่สะสุ (ถ้ามี)	จำนวน			
+ เพิ่มรายการเครื่องสาย อื่น ๆ				

บันทึก กลับหน้า Dashboard

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

DASHBOARD

1010720099 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

ອຳນາດ/ເຂດ ກາຢ້ເວຣີດູ

จังหวัด กรุงเทพฯ

จำนวนนักเรียน

2,465 คน

ข้อมูลผู้ใช้งาน

นายสุรศักดิ์ แปงเอี่ยน

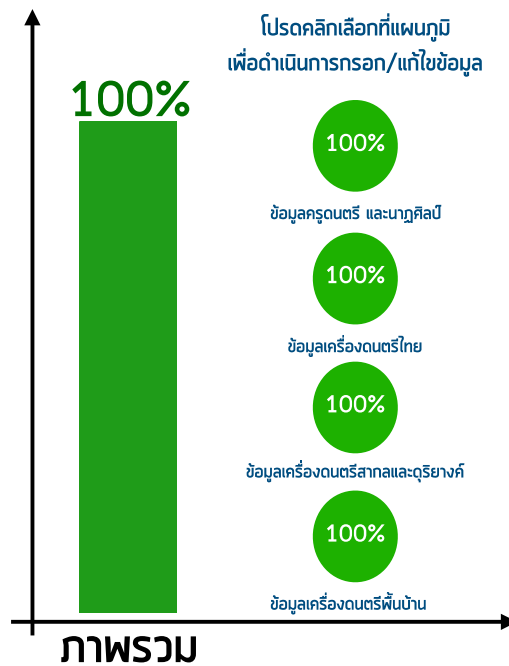
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ

เข้าสู่ระบบเมื่อ 3 เมษายน 2561 เวลา 16:30 น.

แก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน

फोफा रः भु

ติดต่อผู้ดูแลระบบ: merm.cu@gmail.com

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

ข้อมูลครุฑนตรี

สถานศึกษามีจำนวนครูที่สอนวิชาดนตรีจำนวน 2 คน

คณ

ลำดับ	ตำแหน่งหน้าที่	ชื่อ	นามสกุล	สถานภาพ	ตำแหน่งที่บรรจุ	วุฒิการศึกษาสูงสุด	สาขาวิชาที่สำคัญการศึกษา	สถาบันที่สำคัญการศึกษา	การงานสอนที่ได้รับมอบหมาย(กลุ่มวิชา)	การงานอื่น ๆ (ถ้ามี)
1	นาย	พิทยา	ระยิบระยับ	ข้าราชการบำนาญ	ดนตรี	ค.บ.	เอกการสอนดนตรีไทย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ดนตรีไทย	
2				ข้าราชการบำนาญ พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ครูโครงการพิเศษ ปรารถน์อุบาวัน	อนตรศึกษา อนตรียไทย อนตรียสากล ดุริยางคศิลป์ ดุริยางคิทย อนตรย์/นาฏศิลป์ อื่นๆ (โปรดระบุ)		จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยอีสต์ลอนดอน มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวรินทร์เกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อื่นๆ (โปรดระบุ)	อนตรียไทย อนตรียสากล ดุริยางค อนตรียพื้นบ้าน อื่นๆ (โปรดระบุ)		

กลับไปหน้า Dashboard

บันทึก

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีสากล

โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีสากลที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

เครื่องสาย	เครื่องตี	เครื่องประเภทลิ้นนิ้ว	เครื่องเป่าลมไม้	เครื่องเป่าทองเหลือง
ออร์แกน (Organ)	จำนวน	0		
เมโลเดียน (Melodian)	จำนวน	8		
เปียโน (Piano)	จำนวน	1		
แอคคอร์ดียน (Accordion)	จำนวน	0		
ฮาร์ปซิคอร์ด (Harpichord)	จำนวน	0		
อิเล็กโทน (Electone)	จำนวน	3		
คลาวิคอร์ด (Clavichord)	จำนวน	0		
อื่น ๆ โปรเซสซิ่ง (ถ้ามี)	จำนวน			

 เพิ่มรายการเครื่องประเภทลิ้นนิ้ว อื่น ๆ

[บันทึก](#) [กลับหน้า Dashboard](#)

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

40%

ข้อมูลเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

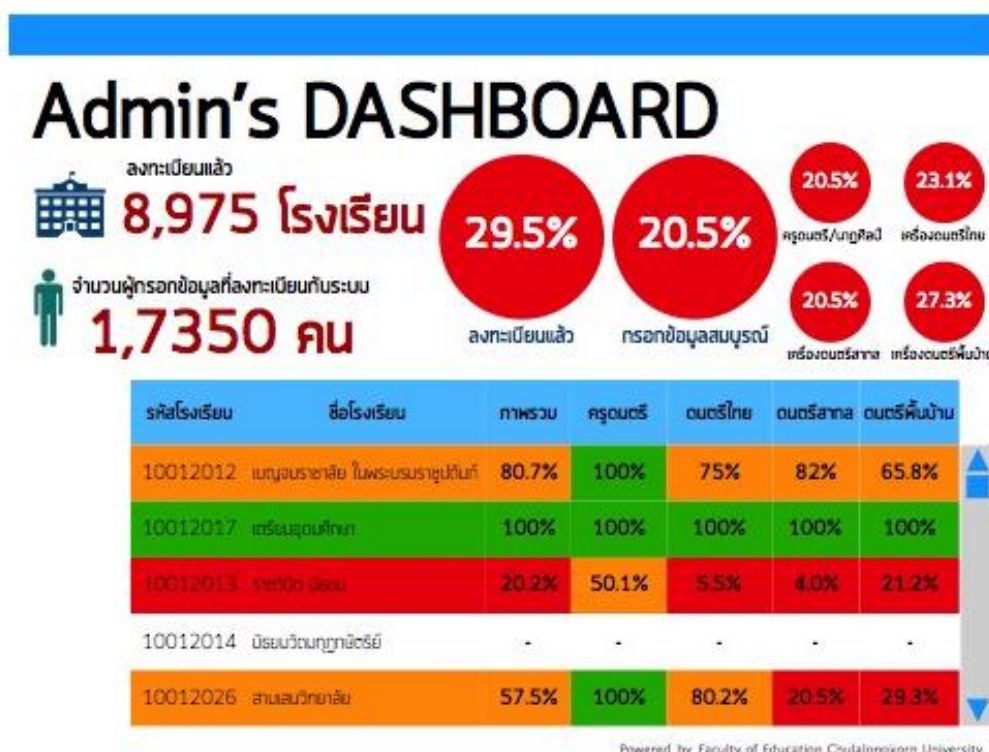
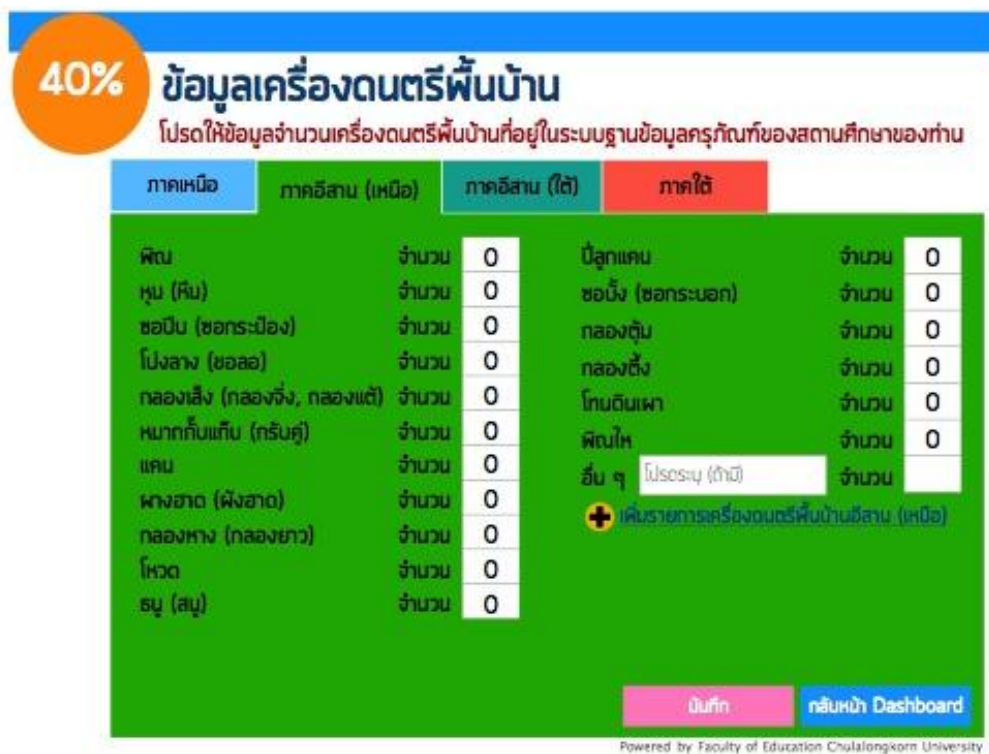
โปรดให้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

ภาคเหนือ	ภาคอีสาน (เหนือ)	ภาคอีสาน (ใต้)	ภาคใต้		
สะล้อซอสาม	จำนวน	0	กลองแขวง	จำนวน	0
สะล้อลูกสี่	จำนวน	0	กลองทรงเตี้ย	จำนวน	0
สะล้อสามสาย	จำนวน	0	กลองตั้งโอง	จำนวน	0
ซึงเล็ก (ลูกสาม)	จำนวน	0	ปี่แน	จำนวน	0
ซึงกลาง (ลูกสี่)	จำนวน	0	ปี่จู้	จำนวน	0
ขลุ่ยหลีบ	จำนวน	0	พิณเพี้ยะ	จำนวน	0
กลองสะบัดชัย	จำนวน	0	แส่ว - สว่า	จำนวน	0
กลองปู่เจ้	จำนวน	0	ตะโหลต	จำนวน	0
กลองปู่จา	จำนวน	0	ป่าน - พาน	จำนวน	0
กลองชัยมงคล	จำนวน	0	อื่น ๆ โปรเซสซิ่ง (ถ้ามี)	จำนวน	
กลองมอชิง	จำนวน	0			

 เพิ่มรายการเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ

[บันทึก](#) [กลับหน้า Dashboard](#)

Powered by Faculty of Education Chulalongkorn University

- คู่มือการใช้งานแบบสอบถามออนไลน์

คู่มือการใช้งาน

ระบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรดนตรีศึกษา ของโรงเรียนในประเทศไทย

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษา
ของประเทศไทย: มีติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

www.mermtai.com

Powered by
Educational Statistics
Chulalongkorn University

- หน้า 1 -

คำแนะนำในการใช้งานระบบ ฯ

โปรดใช้งานระบบผ่าน

Google Chrome

เพื่อประสิทธิภาพการใช้งานสูงสุด

สารบัญ (คลิกที่หัวข้อเพื่อมุ่งไปยังหน้าที่ต้องการได้)

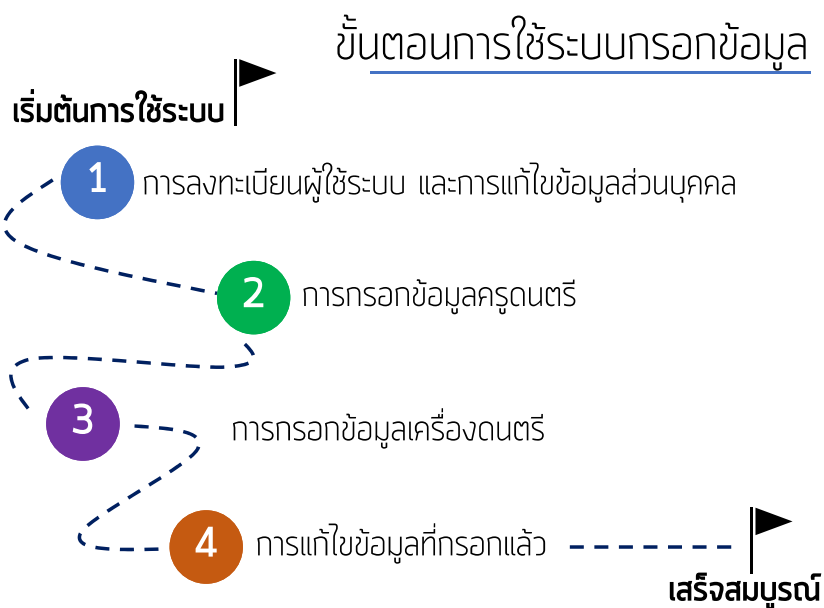
	หน้า
คุณลักษณะสำคัญของระบบ ฯ	3
ขั้นตอนที่ 1: การลงทะเบียนผู้ใช้ระบบ และการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล	4
การลงทะเบียนผู้ใช้ใหม่	
การค้นหาโรงเรียน	
ทำไมถึงส่งข้อมูลไม่ได้ ?	
ระบบช่วยเหลือเมื่อลืมรหัสผ่าน	
หน้าสรุปความก้าวหน้าในการกรอกข้อมูล (Dashboard)	
การแก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน	
ขั้นตอนที่ 2: การกรอกข้อมูลครุภัณฑ์	13
ขั้นตอนที่ 3: การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี	19
ขั้นตอนที่ 4: การแก้ไขข้อมูลที่กรอกแล้ว	29
การลบข้อมูลครุภัณฑ์	
การลบข้อมูลเครื่องดนตรีอื่น ๆ	
การบันทึกหลังการแก้ไขข้อมูลเดิม	

- หน้า 3 -

คุณลักษณะสำคัญของระบบ ฯ

- 1 ท่านสามารถกรอกข้อมูล และหยุดการบันทึกข้อมูลได้
โดยท่านสามารถเข้าสู่ระบบและดำเนินการกรอกข้อมูลต่อได้ทุกเวลา
- 2 ท่านสามารถกรอกข้อมูลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล
หรือโทรศัพท์ Smart phone ที่สามารถเข้าถึงเครือข่าย
internet ได้ โดยเข้าเข้าสู่เว็บไซต์ www.mermthai.com
- 3 หากต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือติดต่อผู้พัฒนาระบบ
โปรดอีเมลมาที่ merm.cu@gmail.com ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

- หน้า 4 -

- หน้า 5 -

หน้าแรก

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาใน สถานศึกษา ของประเทศไทย: มีวิธีการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

สืบเนื่องจาก คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กชช.) เห็นชอบให้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการ ทรัพยากร ดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มาตราการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบาย กระทรวงวัฒนธรรมนั้น จึงมีความ จำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ทรัพยากรดนตรีศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีของ สถานศึกษา ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปวิเคราะห์และกำหนด นโยบายสนับสนุนทรัพยากรให้แกสถานศึกษาอย่าง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

คลิกที่ปุ่มนี้ หากผู้ใช้อยู่ใช้งาน ระบบ ๙ นี้ เป็นครั้งแรก

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูลครั้งแรก

Download คู่มือการใช้งานระบบกรอกข้อมูล

ติดต่อผู้พัฒนาระบบได้ที่ merm.cu@gmail.com

คลิกที่ Link นี้ เพื่อ Download คู่มือการใช้ งานระบบกรอกข้อมูล ๙

การ Login

เมื่อผู้ใช้กรอกข้อมูลค้างไว้ และ ต้องการดำเนินการกรอกข้อมูล ต่อ ผู้ใช้สามารถเข้าสู่ระบบ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

กรอก Username และ Password ที่ ลงทะเบียนไว้

☒ Remember me

เข้าสู่ระบบกรอกข้อมูล

เครื่องหมาย ☒ เพื่อให้ สามารถเข้าสู่ระบบได้ อย่างต่อเนื่องเมื่อปิด หน้าเว็บไปแล้ว

คลิกปุ่ม **เข้าสู่ระบบ กรอกข้อมูล**

ลืมรหัสผ่าน?

Powered by Educational Statistics Chulalongkorn University

คลิกที่ Link นี้ เพื่อเข้าสู่ระบบ ความช่วยเหลือเมื่อผู้ใช้ลืมรหัสผ่าน (อ่านเพิ่มเติมหน้า ...)

- หน้า 8 -

การค้นหาโรงเรียน

ลงทะเบียนผู้ให้ข้อมูล

ผู้ใช้งานสามารถค้นหาโรงเรียนที่ใช้สังกัดได้โดยสืบค้นได้ 2 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1:

ใช้รหัส 10 หลักของโรงเรียน ที่กำหนดโดย
กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีที่ 2:

พิมพ์ชื่อโรงเรียน

ทั้งนี้ ระบบจะขึ้นรายชื่อโรงเรียนที่มีในระบบตามคำสำคัญ
ที่ใช้สืบค้นโดยอัตโนมัติ

* หากท่านไม่พบชื่อโรงเรียนที่ท่านสังกัด โปรดส่งอีเมลแจ้งเพิ่มเติมได้ที่ merm.cu@gmail.com

- หน้า 9 -

ทำไมถึงส่งข้อมูลไม่ได้ ?

หากผู้ใช้ไม่สามารถดำเนินการสมัครได้ โปรดตรวจสอบค่า
เงื่อนไขของระบบและดำเนินการแก้ไขดังต่อไปนี้

- ✓ **1. ค่าแจ้งเตือน “ต้องไม่เว้นว่างเอาไว้”**
หมายถึง ผู้ใช้ไม่ได้กรอกข้อมูลในช่องที่มีเครื่องหมาย *
ให้ครบถ้วนทุกช่อง
การแก้ไข กรอกข้อมูลในช่องที่มีเครื่องหมาย * ให้
ครบถ้วนทุกช่อง
- ✓ **2. ค่าแจ้งเตือน “เลขประจำตัวประชาชนถูกต้องแล้ว”**
หมายถึง เลขประจำตัวประชาชนที่ระบุไว้ซ้ำกับข้อมูลที่มีอยู่
หมายความว่า ผู้ใช้อาจจะเคยลงทะเบียนผู้ใช้งานด้วยเลข
ประชาชนดังกล่าวแล้ว
การแก้ไข ออกจากระบบลงทะเบียนผู้ใช้ใหม่ และ
ทำการเข้าสู่ระบบด้วย Username และ
Password ที่เคยลงทะเบียน หากผู้ใช้ลืม
รหัสผ่าน ผู้ใช้สามารถคลิกปุ่ม **ลืมรหัสผ่าน**
ในหน้าแรกเพื่อดำเนินการเรียกคืน Password
- ✓ **3. ค่าแจ้งเตือน “Confirm Password ไม่ตรงกับการยืนยัน”**
หมายถึง ผู้ใช้กรอกรหัสผ่านในช่อง Confirm Password
ไม่ตรงกับที่ระบุไว้ในช่อง Password
การแก้ไข กรอกรหัสผ่านในช่อง Confirm Password
ให้ตรงกับที่ระบุไว้ในช่อง Password

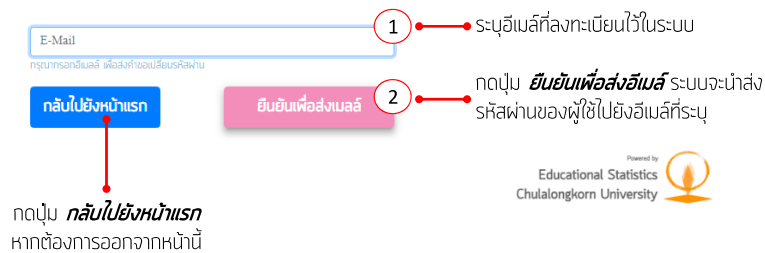
* ต้องการแจ้งปัญหาในการใช้ระบบ ฯ
โปรดส่งอีเมลแจ้งเพิ่มเติมได้ที่ merm.cu@gmail.com

ระบบช่วยเหลือเมื่อลืมหีสผ่าน

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาใน สถานศึกษา
ของประเทศไทย: มีติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

ลืมหีสผ่าน?

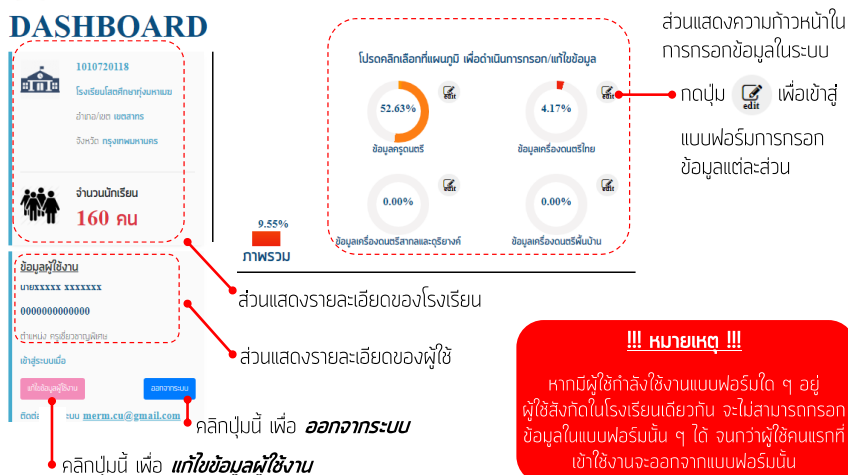

หน้าสรุปความก้าวหน้าในการกรอกข้อมูล

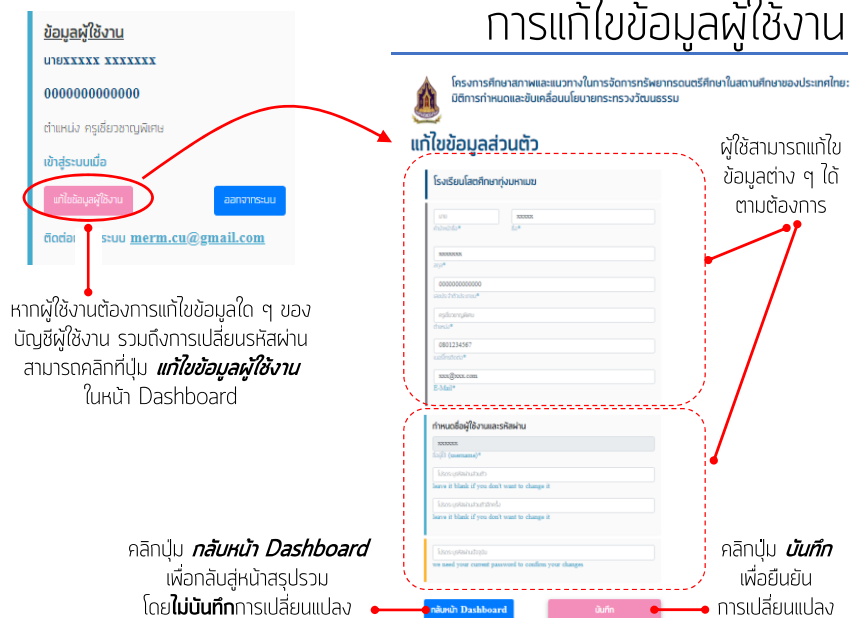
โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย:
มีติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

Dashboard

- หน้า 12 -

การแก้ไขข้อมูลผู้ใช้งาน

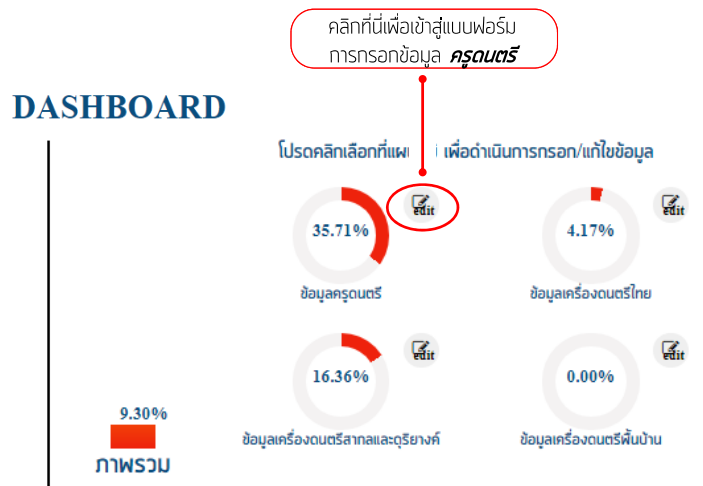
- หน้า 13 -

ขั้นตอนที่ 2

เริ่มต้นการใช้ระบบ

-
- 1 การลงทะเบียนผู้ใช้ระบบ และการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล
- 2 การกรอกข้อมูลครุณตริ ◀◀◀
- 3 การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี
- 4 การแก้ไขข้อมูลที่กรอกแล้ว

การเข้าสู่แบบฟอร์มการกรอกข้อมูลครูดนตรี

การกรอกข้อมูล **ครูดนตรี**

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย:
มีวิธีการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

46.43%

แดบแสดงความก้าวหน้าในการกรอกข้อมูล
(แดบแสดงจะ update เมื่อกดปุ่ม Save)

ข้อมูลครูดนตรี

สถานศึกษามีจำนวนครูที่สอนวิชาดนตรีจำนวน **ท่าน**

คลิกปุ่ม **Save** เพื่อบันทึกการเปลี่ยนแปลง

คลิกปุ่ม **Save**

คลิกปุ่ม **กลับหน้า Dashboard**

ระบุจำนวนครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาดนตรีในโรงเรียน แล้วกดปุ่ม **ตกลง** เพื่อเริ่มกรอกรายละเอียดของครูดนตรีแต่ละคน

คลิกปุ่ม **กลับหน้า Dashboard** เพื่อกลับสู่หน้าสรุปรวมโดย

- หน้า 16 -

การกรอกข้อมูล **ครุภัณฑ์**

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรครุภัณฑ์ศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย:
มีมติกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

46.43%

ข้อมูลครุภัณฑ์

สถานศึกษามีจำนวนครุภัณฑ์ที่สอบราคาตามจำนวน 3 ตกลง

คลิกปุ่ม **Save** เพื่อบันทึกการเปลี่ยนแปลง

คลิกหน้า Dashboard

เมื่อระบุจำนวนและกดปุ่ม ตกลง แล้วระบบจะเตรียมแบบฟอร์มข้อมูลครุภัณฑ์ตามจำนวนที่ระบุไว้

Save

1

คำนำหน้า * : นาย ชื่อ * : AB

นามสกุล * : BC

สถานภาพ : ข้าราชการบำนาญ

- หน้า 17 -

ข้อมูลของครุภัณฑ์

คลิกปุ่ม **ถังขยะ** เมื่อต้องการลบข้อมูลครุ

กรอกข้อมูลครุภัณฑ์
ทุกท่านให้ครบถ้วน

1

คำนำหน้า * : นาย ชื่อ * : xxx

นามสกุล * : xxxxxx

สถานภาพ : ข้าราชการบำนาญ

ตำแหน่งที่บรรจุ : คนชื้อไทย

วุฒิการศึกษาสูงสุด : อื่นๆ (โปรดระบุ)
ค.ม.

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา : คนชื้อไทย

สถาบันที่สำเร็จการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การงานสอนที่ได้รับมอบหมาย (กลุ่มวิชา) : คนชื้อไทย

การงานอื่นๆ (ถ้ามี) :

การกรอกข้อมูล **ครุภัณฑ์**

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย:
มีวิธีการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

46.43%

หากผู้ใช้ต้องการเปลี่ยนจำนวนข้อมูลครุ
จะต้องระบุจำนวน **ที่นี่** อีกครั้ง

*** หากลดจำนวนครุภัณฑ์
ให้น้อยลงจะต้องลบช่อง
ข้อมูลครุภัณฑ์ให้มีจำนวน
ที่สอดคล้องกับค่าต้องการ
จะเปลี่ยนแปลงไป

ข้อมูลครุภัณฑ์

สถานศึกษามีจำนวนครุภัณฑ์ที่สอนวิชาดนตรีจำนวน ตกลง

กลับหน้า Dashboard
Save

1 ⌵

ตำแหน่ง * : ชื่อ * :

นามสกุล * :

สถานภาพ :

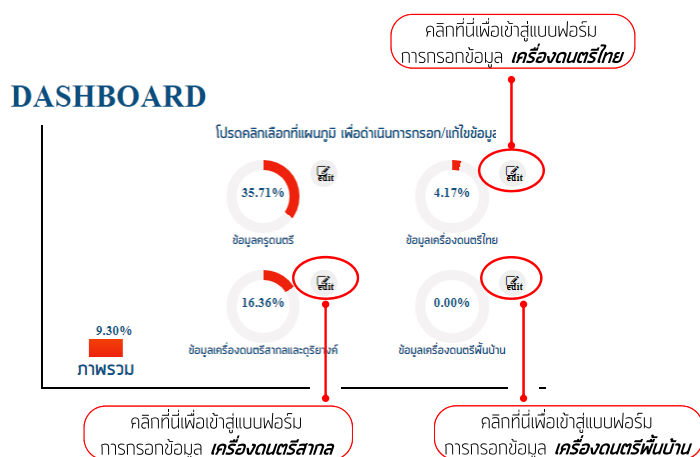
ขั้นตอนที่ 3

เริ่มต้นการใช้ระบบ

- 1 การลงทะเบียนผู้ใช้ระบบ และการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล
- 2 การกรอกข้อมูลครุภัณฑ์
- 3 การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี ◀◀◀
- 4 การแก้ไขข้อมูลที่กรอกแล้ว

- หน้า 20 -

การเข้าสู่แบบฟอร์มการกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี

- หน้า 21 -

การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี

โครงการศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย:
มีวิธีการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม

แด่นแสดงความก้าวหน้าในการกรอกข้อมูล
(แถบแสดงจะ update เมื่อกดปุ่ม Save)

ข้อมูลเครื่องดนตรีไทย
โปรดใช้ข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีไทยที่อยู่ในสถานศึกษาของท่าน

คลิกปุ่ม **Save** เพื่อบันทึกการเปลี่ยนแปลง

คลิกปุ่ม **กลับไป Dashboard** เพื่อกลับสู่หน้าสรุปโดยรวม

หากมีเครื่องดนตรีไทย (ไม่ว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้าน) ที่ไม่อยู่ในรายการที่กำหนด สามารถกรอกในรายการ **อื่นๆ** เพิ่มเติมได้

ผู้ใช้งานสามารถเพิ่มรายการอื่นๆ ได้ โดยคลิกที่ **เพิ่มรายการอื่นๆ**

กรอกข้อมูลจำนวนเครื่องดนตรีตามประเภทที่กำหนดโดยแยกเป็น **เครื่องดนตรีทั้งหมด** และ **เครื่องดนตรีที่ใช้เล่นได้จริง**

เครื่องดนตรี	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
เครื่องดนตรีไทย	0	1
เครื่องดนตรีสากล	3	2
เครื่องดนตรีพื้นบ้าน		

การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี

การกรอกจำนวนเครื่องดนตรีต้องระบุจำนวนเครื่องดนตรีในช่อง **ทั้งหมด** ก่อนช่อง **ใช้งานได้จริง**

หากไม่กรอกข้อมูลตามลำดับ จะไม่สามารถระบุจำนวนเครื่องดนตรีที่ **ใช้งานได้จริง** ได้

The diagram illustrates the correct sequence for entering instrument data. It shows two scenarios for two instrument types: 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' and 'กีตาร์คลาสสิก (Classic Guitar)'.

Incorrect Scenario (Red X): The 'ทั้งหมด' (Total) field for 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' is set to 1, while the 'ใช้งานได้จริง' (Actual Use) field is empty. This is marked as incorrect.

Correct Scenario (Green Checkmark): The 'ทั้งหมด' (Total) field for 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' is set to 2, and the 'ใช้งานได้จริง' (Actual Use) field is also set to 2. This is marked as correct.

การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี

นอกจากนี้ การระบุจำนวนเครื่องดนตรีในช่อง **ใช้งานได้จริง** ต้องมีจำนวน **ไม่เกิน** ค่าที่กำหนดในช่อง **ทั้งหมด**

หากไม่กรอกข้อมูลตามเงื่อนไข จะไม่สามารถระบุจำนวนเครื่องดนตรีได้

The diagram illustrates the correct sequence for entering instrument data, focusing on the 'Actual Use' field. It shows two scenarios for two instrument types: 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' and 'กีตาร์คลาสสิก (Classic Guitar)'.

Incorrect Scenario (Red X): The 'ทั้งหมด' (Total) field for 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' is set to 2, and the 'ใช้งานได้จริง' (Actual Use) field is set to 4. This is marked as incorrect because the actual use exceeds the total.

Correct Scenario (Green Checkmark): The 'ทั้งหมด' (Total) field for 'กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)' is set to 2, and the 'ใช้งานได้จริง' (Actual Use) field is set to 2. This is marked as correct because the actual use does not exceed the total.

จำนวนเครื่องดนตรีที่ **ใช้งานได้จริง** ต้องมีจำนวนน้อยกว่า หรือเท่ากับจำนวนเครื่องดนตรี **ทั้งหมด**

- หน้า 24 -

การกรอกข้อมูล **เครื่องดนตรี**

เครื่องดี		ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กรับคู่	จำนวน	1	1
กรับพวง	จำนวน	2	2
กลองทัด	จำนวน	0	0
กลองแขก	จำนวน	0	0
กลองสองหน้า	จำนวน	2	2

!!! หมายเหตุ !!!

หากโรงเรียนของท่านไม่มีเครื่องดนตรีในรายการหลักใด ๆ ที่ระบบกำหนดให้โปรดกรอก **0** ลงในช่อง **ทั้งหมด** และ **ใช้งานได้จริง**

- หน้า 25 -

เครื่องดนตรีไทย 4 หมวด

เครื่องดีด

	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กระซิบ	จำนวน	
จาวลิ		
อื่นๆ		

เพิ่มรายการเครื่องดีด อื่นๆ

เครื่องสี

	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
ซอด้วง	จำนวน	
ซออู้	จำนวน	
ซอสามสาย		
ซอด้วง		
อื่นๆ		

เพิ่มรายการเครื่องสี อื่นๆ

เครื่องตี

	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กรับคู่	จำนวน	
กรับพวง	จำนวน	
กลองทัด		
กลองแขก		
กลองสองหน้า		

เครื่องเป่า

	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
ปี่	จำนวน	
ปี่พาทย์	จำนวน	
ปี่พาทย์	จำนวน	
ปี่พาทย์	จำนวน	
ปี่พาทย์	จำนวน	

- หน้า 26 -

เครื่องดนตรีสากล 5 หมวด

เครื่องสาย		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กีตาร์ไฟฟ้า (Guitar)	จำนวน	☐
กีตาร์คลาสสิก (Classic)	จำนวน	☐
อุคูเลเล่ (Ukulele)	จำนวน	☐
เบส (Bass)	จำนวน	☐
ไวโอลิน (Violin)	จำนวน	☐

เครื่องตี		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กลองชุด (Drum Set)	จำนวน	☐
กลองสายเบส (Tampala)	จำนวน	☐
กลองใหญ่ (Bass Drum)	จำนวน	☐
กลองเล็ก (Snare Drum)	จำนวน	☐
กลองตบ (Bongos)	จำนวน	☐

เครื่องเป่าลมไม้		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
คลาริเน็ต (Clarinet)	จำนวน	☐
แซกโซโฟน (Saxophone)	จำนวน	☐
ฟลูต (Flute)	จำนวน	☐
โอโบ (Oboe)	จำนวน	☐
ทรอมبون (Trombone)	จำนวน	☐
ทรัมเป็ต (Trumpet)	จำนวน	☐
ทูบา (Tuba)	จำนวน	☐
ฟิเกิลลอร์น (Fagelhorn)	จำนวน	☐
เฟรนช์ฮอร์น (French Horn)	จำนวน	☐

- หน้า 27 -

เครื่องดนตรีพื้นบ้าน 4 ภูมิภาค

ภาคเหนือ		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
พิณพม่า	จำนวน	☐
ปี่พาทย์	จำนวน	☐
ระนาดทุ้ม	จำนวน	☐
ระนาดเอก	จำนวน	☐
ระนาดสาย	จำนวน	☐

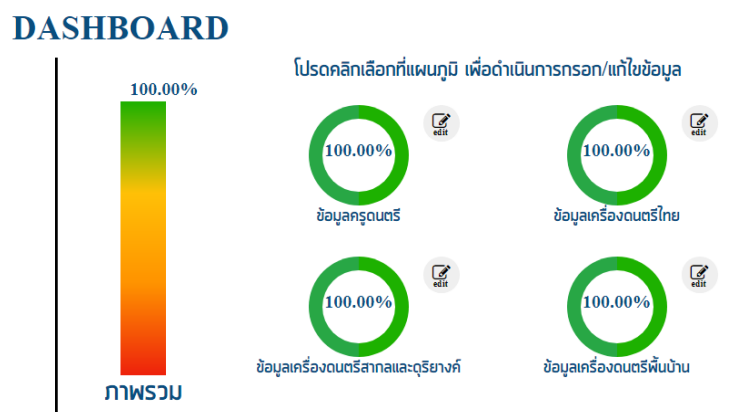
ภาคอีสาน (เหนือ)		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
ขลุ่ย (Flute)	จำนวน	☐
ฆ้อง (Gong)	จำนวน	☐
พิณ	จำนวน	☐
พิณพม่า	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐

ภาคอีสาน (ใต้)		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
พิณพม่า	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐

ภาคใต้		
	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
พิณพม่า	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐
พิณสาย	จำนวน	☐

- หน้า 28 -

การกรอกข้อมูลที่สมบูรณ์แล้ว

เมื่อโรงเรียนบันทึกข้อมูลสำเร็จสมบูรณ์แล้ว แผนภาพในหน้า
Dashboard จะแสดงดังรูป

- หน้า 29 -

ขั้นตอนที่ 4

เริ่มต้นการใช้ระบบ |

- 1 การลงทะเบียนผู้ใช้ระบบ และการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล
- 2 การกรอกข้อมูลครุภัณฑ์
- 3 การกรอกข้อมูลเครื่องดนตรี
- 4 การแก้ไขข้อมูลที่กรอกแล้ว

การลบข้อมูล **ครุภัณฑ์**

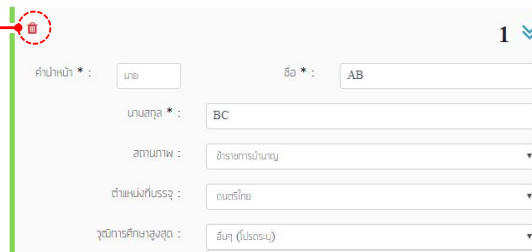
หากผู้ใช้ต้องการลบรายการ
ครุภัณฑ์

สามารถคลิกที่รูป
หน้ารายการครุภัณฑ์
ที่ต้องการลบออก

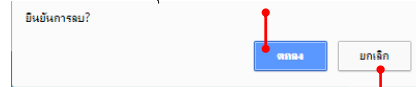
ระบบจะให้ผู้ใช้ยืนยันการลบ
รายการที่ไม่ต้องการ

คลิก ตกลง หากผู้ใช้ต้องการลบ
รายการดังกล่าว

คลิก ยกเลิก หากผู้ใช้ไม่ต้องการ
ลบรายการดังกล่าว

กดปุ่ม **ตกลง** เพื่อ **ยืนยัน** การลบรายการ

กดปุ่ม **ยกเลิก** เพื่อ **ยกเลิก** การลบรายการ

การลบข้อมูล **เครื่องดนตรีอื่น ๆ**

หากผู้ใช้ต้องการลบรายการ
เครื่องดนตรี **อื่นๆ**

สามารถคลิกที่รูป
หน้ารายการเครื่องดนตรี
ที่ต้องการลบออก

ระบบจะให้ผู้ใช้ยืนยันการลบ
รายการที่ไม่ต้องการ

คลิก ตกลง หากผู้ใช้ต้องการลบ
รายการดังกล่าว

คลิก ยกเลิก หากผู้ใช้ไม่ต้องการ
ลบรายการดังกล่าว

เครื่องดีด

	ทั้งหมด	ใช้งานได้จริง
กระซิบดี	จำนวน 4	3
จระเข้	จำนวน 5	2
 อื่นๆ	จำนวน 2	1
 พิณ 4 สาย	จำนวน 2	1
 อื่นๆ	จำนวน	

+ เพิ่มรายการเครื่องดีด อื่นๆ

กดปุ่ม **ตกลง** เพื่อ **ยืนยัน** การลบรายการ

กดปุ่ม **ยกเลิก** เพื่อ **ยกเลิก** การลบรายการ

การบันทึกหลังการแก้ไขข้อมูลเดิม

คุณต้องการออกจากเว็บไซต์นี้ใช่ไหม
ระบบอาจไม่ได้รับบันทึกการเปลี่ยนแปลงของคุณ

ออก **ยกเลิก**

กดปุ่ม **ออก** เพื่อออกจากหน้าเว็บโดยไม่บันทึกการเปลี่ยนแปลง

กดปุ่ม **ยกเลิก** เพื่อยกเลิกการออกจากหน้าเว็บ และทำการบันทึกการเปลี่ยนแปลง

ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขข้อมูลในระบบ ฯ ที่เคยกรอกไปแล้วได้ทันที อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใด ๆ แล้ว ต้อง **บันทึกทุกครั้ง** ก่อนออกจากหน้าแบบฟอร์ม หรือปิดหน้าต่างการทำงาน

มีระบบจะไม่ได้นับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามระบบ ฯ ออกแบบให้แจ้งเตือนผู้ใช้งานไม่ได้ดำเนินการบันทึกการเปลี่ยนแปลง

- เอกสารประกอบการประชุมระดมสมอง

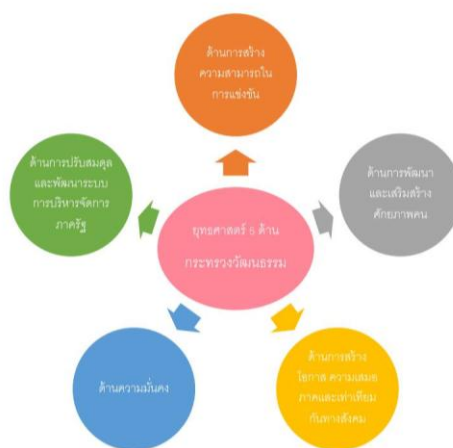

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

ช่วงที่ 1 ตุลาคม 2558 - กรกฎาคม 2560 (1 ปี 6 เดือน)
ช่วงที่ 2 ปี 2560 - 2564 (5 ปี)
ช่วงที่ 3 ปี 2565 - 2569 (5 ปี)
ช่วงที่ 4 ปี 2570 - 2574 (5 ปี)
ช่วงที่ 5 ปี 2575 - 2579 (5 ปี)

ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ระยะ 20 ปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย
1. สสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	1.1 จำนวนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร 1.2 จำนวนนักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร 1.3 จำนวนครูดนตรีประเภทครูประจำ ครูอัตราจ้าง และครูผู้ช่วยที่สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปัจจุบันมีจำนวนเท่าไร 1.4 ในปัจจุบัน มีเครื่องดนตรีไทย สากล พื้นบ้าน อะไรบ้างและจำนวนเท่าไรที่อยู่ในระบบ ฐานข้อมูลวัสดุ ครุภัณฑ์ของสถานศึกษา 1.5 ปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) มีการจัดจ้างครูภูมิปัญญาทางด้านดนตรี หรือไม่ อย่างไร และได้รับการ สนับสนุน จากงบประมาณส่วนใด 1.6 อัตราการสอนบรรจุครูผู้ช่วยวิชาเอกดนตรีไทย ดนตรีสากล ดนตรีศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ในปัจจุบันมีจำนวน เท่าใด
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย	2.1 นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศและต่างประเทศ ช่วงระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมาเป็นเช่นไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และต้นแบบความสำเร็จใดบ้างที่ควรนำมาปรับ ใช้ในบริบทไทย
3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย	3.1 ความต้องการจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาวของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย	4.1 อะไรคือแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบท ของประเทศไทยในทศวรรษหน้า

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	แนวคิดทฤษฎี
1. สสำรวจทรัพยากรทางด้านดนตรีศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	1.1 1.6 การสำรวจเชิงปริมาณ	ผู้บริหารสถานศึกษาและ/หรือฐานข้อมูลอัตราค่าสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 30,816 โรงเรียน	Closed form, Quotations
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ	2.1 นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ช่วงระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมาเป็นเช่นไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และต้นแบบความสำเร็จบ้างที่ควรนำมาปรับใช้ในบริบทไทย	- นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในประเทศไทย วิเคราะห์จากผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 44 ฉบับ ผลงานประเภทบทความวิจัย 6 ฉบับ - นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีศึกษาในต่างประเทศ วิเคราะห์จากผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 45 ฉบับ ผลงานประเภทบทความวิจัย 8 ฉบับ	(Carl V Patton, 2016), (ศ.ดร.สุภาวดี จันทร์นิช, 2549), และ (นุจรณ์ สุทธิจิตต์, 2561)
3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในประเทศไทย	3.1 ความต้องการจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาวของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร	- ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษาของไทย กลุ่มละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน - ครูผู้สอนและนักเรียนจาก 6 ภูมิภาค รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน - ครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีการศึกษา 2560 จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 228 คน	Seminar : Brain Storming/Focus Group Discussion
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาของประเทศไทย	4.1 อะไรคือแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติดนตรีศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในทศวรรษหน้า	- ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี - ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี - การจัดประชุมระดมสมอง	(Carl V.Patton, 2016) และ (ศ.ดร.สุภาวดี จันทร์นิช, 2549)

สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนคณิตศึกษา
ในประเทศไทยและต่างประเทศ ; จากบทความวิจัยและงานวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาตรี โท และเอก

(สมชัย ตรีการรุ่ง และคณะ, 2561)

ในประเทศไทย	ในต่างประเทศ
1. ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ในทักษะดนตรี) หรือบุคลากร, คณะอาจารย์ (M)	1. มีปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา (M)
2. ปัญหาทางหลักสูตร และแผนการเรียน การเตรียมสอน (C&I)	2. ขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน (C&I)
3. ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี (M)	3. ครูผู้สอนไม่เข้าใจบทบาทและความเป็นมืออาชีพ (C&I)
4. สภาพของห้องเรียน และอาคารเรียนไม่เหมาะสม (M)	4. เกิดความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับคณะอาจารย์ (M)
5. ปัญหาของระบบการบริหาร ในสถาบันการศึกษาของผู้บริหาร (M)	5. ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ (C&I)
6. ขาดแคลนงบประมาณ (M)	6. ไม่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล (C&I)
7. ไม่เชี่ยวชาญการวัดผลและการประเมินผล หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักเรียน (C&I)	7. ขาดแรงจูงใจ (C&I)
8. ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี (C&I)	8. ขาดการประชาสัมพันธ์ (M)
9. ปัญหาหัวหน้าสถานการศึกษา และครูผู้สอน มีแนวคิดที่แตกต่างกัน (M)	9. ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ (M)
	10. ขาดเทคนิคการสอน (C&I)
	11. ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี (C&I)
	12. ขาดงบประมาณ (M)
	13. มีความวิตกกังวล

ในประเทศไทย	ประเด็นหลัก
1. ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ในทักษะดนตรี) หรือบุคลากร, คณะอาจารย์	- อาจารย์สอนวิชาดนตรีไม่มีวุฒิทางดนตรี, ไม่สามารถเขียนแผนการสอน และเตรียมการสอนได้ ไม่มีความรู้ทางด้านการสอนดนตรี - อาจารย์ดนตรีขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดนตรี ขาดความเชื่อมั่นในกิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งก็ไม่สอน หรือสอนไม่ครบตามเนื้อหา
2. ปัญหาทางหลักสูตร และแผนการเรียน การเตรียมสอน	- ไม่สามารถสอนได้ตามหลักสูตร หรือหลักสูตรไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนในสภาพท้องถิ่นนั้นๆ - โรงเรียนไม่สามารถเขียนหลักสูตรได้เอง - กลุ่มอาจารย์ดนตรีไม่สามารถเตรียมการสอน หรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร - จุดประสงค์ของหลักสูตรดนตรีกว้างเพราะหลักสูตรใช้สำหรับการสอนนักเรียนทั่วประเทศ - หลักสูตรจะมุ่งเน้นเนื้อหาสาระทางด้านดนตรีน้อย เพียงในระดับพื้นฐาน แต่ไม่ได้กำหนดทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี เนื้อหาดนตรีที่เฉพาะเจาะจง
3. ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี	- มีอุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในโรงเรียน
4. สภาพของห้องเรียน และอาคารเรียนไม่เหมาะสม	- สภาพของห้องเรียน ห้องซ้อม ห้องแสดง อาคารเรียนที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในโรงเรียน
5. ปัญหาของระบบการบริหาร ในสถาบันการศึกษาของผู้บริหาร	- ผู้บริหารในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับดนตรี หรือให้ความสำคัญกับดนตรีน้อย
6. ขาดแคลนงบประมาณ	- ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี หรือจ้างครูสอนดนตรีโดยเฉพาะ หรือผู้เชี่ยวชาญ
7. ไม่เชี่ยวชาญการวัดผลและการประเมินผล หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักเรียน	- อาจารย์ไม่มีความรู้ด้านการวัดผล และการประเมินผลนักเรียน - อาจารย์เป็นศิลปินที่มีความรู้ด้านทักษะ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักเรียนได้
8. ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี	- นักเรียนไม่มีกิจกรรมทางดนตรีในโรงเรียน ที่ได้ออกไปแสดงในเครื่องดนตรีที่เล่น
9. ปัญหาหัวหน้าสถานการศึกษา และครูผู้สอน มีแนวคิดที่แตกต่างกัน	- หัวหน้าสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่แตกต่างกัน อย่างเช่น การใช้หลักสูตร

ในต่างประเทศ	ประเด็นหลัก
1. มีปัญหาในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา	- ผู้บริหารในโรงเรียนไม่มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาด้านที่เพียงพอ อย่างเช่น การจัดการหลักสูตร กิจกรรมทางด้านดนตรี หรือการพัฒนาศักยภาพในองค์กร - ผู้บริหารไม่มีความเป็นนักวิชาการในการบริหารการศึกษาด้านดนตรี ในการวางแผน ยุทธศาสตร์การศึกษา ประเมินผล หรือวิสัยทัศน์
2. ขาดหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน	- หลักสูตรยังไม่เฉพาะเจาะจงด้านดนตรีที่ดีพอ, หลักสูตรมีความซับซ้อนเกินไปของเนื้อหา สำหรับวัยเด็กนักเรียน
3. ครูผู้สอนไม่เข้าใจบทบาทและความเป็นมืออาชีพ	- อาจารย์คนครึ่งบางส่วนไม่มีความเป็นมืออาชีพ ในบทบาทของตนเอง เช่น การเตรียมการ สอน ความเชี่ยวชาญของหลักสูตร การพัฒนา และการดูแลสนับสนุนเด็กนักเรียน
4. เกิดความแตกต่างในความเชื่อและทัศนคติของผู้บริหารกับคณะอาจารย์	- การวางแผนหลักสูตรวิชาดนตรี การพัฒนา หรือการดำเนินงานต่าง
5. ครูผู้สอนขาดประสบการณ์	- ครูดนตรีไม่มีประสบการณ์การสอน จบมาแล้ว ทำงานทันที
6. ไม่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล	- ไม่มีความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล หรือไม่มีความรู้ด้านดนตรีศึกษาในระบบการทำงาน
7. ขาดแรงจูงใจ	- โรงเรียนไม่มีกิจกรรมทางดนตรีไม่เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียนในการแสดงดนตรี
8. ขาดการประชาสัมพันธ์	- โรงเรียนนั้นไม่มีคนจัดการโดยตรงในด้านการประชาสัมพันธ์อย่าง เกิดการพลาดข่าวสารที่ สำคัญได้ในด้านการศึกษา หรือกิจกรรมต่างๆ
9. ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบ	- ผู้บริหารไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เกี่ยวกับการบริหารด้านวิชาการ ด้านการศึกษา
10. ขาดเทคนิคการสอน	- ผู้สอนนั้น ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปให้กับนักเรียนได้อย่างเต็มที่
11. ขาดกิจกรรมทางด้านดนตรี	- โรงเรียนมีกิจกรรมทางดนตรีไม่เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียนในการแสดงดนตรี
12. ขาดงบประมาณ	- การบริหารของคนที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ด้านดนตรี การคิดวิเคราะห์ในการนำไปใช้ การ จัดสรรค้เงิน ที่เกี่ยวกับด้านดนตรี
13. มีความวิตกกังวล	-

ตารางระดมสมอง ประเด็นที่ 1 ความต้องการจำเป็นของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษา

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามวิจัย	ระดับของพื้นที่		
		สถานศึกษา (1)	จังหวัด/ เขตพื้นที่การศึกษา (2)	ประเทศ/ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (3)
1. การวิเคราะห์ ความต้องการ จำเป็นจากผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัด กิจกรรมดนตรี ศึกษาในประเทศไทย	1.1. ความต้องการจำเป็นของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร			
	1.1.1 ระยะเร่งด่วน			
	1.2.1 ระยะยาว 20 ปี			

ตารางระดมสมอง ประเด็นที่ 2 ความต้องการจำเป็นของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษา

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามวิจัย	ตัวแทนนักวิชาการดนตรีศึกษา	นักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา
2. นโยบาย ให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิต กระทรวงวัฒนธรรม (2560)	ถ้าจะผลักดัน "นโยบาย ให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิต" ให้สำเร็จ กระทรวงวัฒนธรรมควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนท่าน/สถานศึกษาของท่านเช่นไร ?		

ตารางสรุปประเด็นจากการระดมสมอง

	ระดับของพื้นที่		
	สถานศึกษา (1)	จังหวัด/ เขตพื้นที่การศึกษา (2)	ประเทศ/ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (3)
1.ความต้องการจำเป็นของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร			
1.1 ระยะเร่งด่วน	กลุ่มที่ 1 รศ.ดร.ยุทธนา จัฑพรณรัตน์		
	กลุ่มที่ 2 ผศ.ดร.มนสิการ เหล่าวานิช		
	กลุ่มที่ 3 อ.ดร.วิภาสสัมพ์ เหล่าวานิช		
1.2 ระยะยาว	กลุ่มที่ 1 รศ.ดร.ยุทธนา จัฑพรณรัตน์		
	กลุ่มที่ 2 ผศ.ดร.มนสิการ เหล่าวานิช		
	กลุ่มที่ 3 อ.ดร.วิภาสสัมพ์ เหล่าวานิช		

ตารางสรุปประเด็นจากการระดมสมอง (ต่อ)

	ระดับเขตพื้นที่		
	สถานศึกษา (1)	จังหวัด/ เขตพื้นที่การศึกษา (2)	ประเทศ/ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (3)
1.ความต้องการจำเป็นของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมดนตรีศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร			
1.1 ระยะเร่งด่วน	กลุ่มที่ 1 รศ.ดร.ยุพธนา อัมพรพรณรัตน์		
	กลุ่มที่ 2 ผศ.ดร.มนสิการ เหล่าวานิช		
	กลุ่มที่ 3 อ.ดร.วิษณุวัฒน์ เหล่าวานิช		
1.2 ระยะยาว	กลุ่มที่ 1 รศ.ดร.ยุพธนา อัมพรพรณรัตน์		
	กลุ่มที่ 2 ผศ.ดร.มนสิการ เหล่าวานิช		
	กลุ่มที่ 3 อ.ดร.วิษณุวัฒน์ เหล่าวานิช		

- เอกสารประกอบการชี้แจงรายละเอียดตัวแทนจาก 6 ภูมิภาค

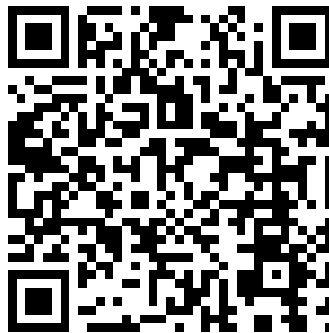
การชี้แจงรายละเอียดตัวแทนจาก 6 ภูมิภาค

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	แนวคิดทฤษฎี
1. สำรวจทรัพยากรทางด้านคนครุศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	1.1 1.6 การสำรวจเชิงปริมาณ	ผู้บริหารสถานศึกษาและ/หรือฐานข้อมูลอัตราากำลังสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 30,816 โรงเรียน	Closed form Questionnaires
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบายและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนคนครุศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ	2.1 นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนคนครุศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ ช่วงระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมาเป็นเช่นไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และต้นแบบความสำเร็จใดบ้างที่ควรนำมาปรับใช้ในบริบทไทย	- นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนคนครุศึกษาในประเทศไทย วิเคราะห์จากผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 44 ฉบับ ผลงานประเภทบทความวิจัย 6 ฉบับ - นโยบายและสภาพการจัดการเรียนการสอนคนครุศึกษาในต่างประเทศ วิเคราะห์จากผลงานวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 45 ฉบับ ผลงานประเภทบทความวิจัย 8 ฉบับ	(Carl V. Patton, 2016), (ศ.ดร.สุภางศ์ จันทวนิช 2549), และ (นพพร สุทธิจิตต์, 2561)
3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดกิจกรรมคนครุศึกษาในประเทศไทย	3.1 ความต้องการจำเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาวของนักเรียน และครู ในการจัดกิจกรรมคนครุศึกษาในแต่ละสถานศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างไร	- ตัวแทนนักวิชาการคนครุศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรคนครุศึกษาของไทย กลุ่มละ 9 คน รวมจำนวน 18 คน - ครูผู้สอนและนักเรียนจาก 6 ภูมิภาค รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 คน - ครูผู้สอนคนครุศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีการศึกษา 2560 จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 228 คน	Seminar : Brain Storming/Focus Group Discussion
4. นำเสนอแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติคนครุศึกษาของประเทศไทย	4.1 อะไรคือแนวนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมในมิติคนครุศึกษาที่ตรงกับความต้องการและบริบทของประเทศไทยในศตวรรษหน้า	- ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี - ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี - การจัดประชุมระดมสมอง	(Carl V. Patton, 2016) และ (ศ.ดร.สุภางศ์ จันทวนิช, 2549)

ในประเทศไทย	ประเด็นหลัก
1. ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (ในทักษะดนตรี) หรือบุคลากร, คณะอาจารย์	- อาจารย์สอนวิชาดนตรีไม่มีวุฒิทางดนตรี, ไม่สามารถเขียนแผนการสอน และเตรียมการสอนได้ ไม่มีศักยภาพทางด้านการสอนดนตรี - อาจารย์ดนตรีขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดนตรี ขาดความเชื่อมั่นในกิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งก็ไม่สอน หรือสอนไม่ครบตามเนื้อหา
2. ปัญหาทางหลักสูตร และแผนการเรียน การเตรียมสอน	- ไม่สามารถสอนได้ตามหลักสูตร หรือหลักสูตรไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนในสภาพท้องถิ่นนั้นๆ - โรงเรียนไม่สามารถเขียนหลักสูตรได้เอง - กลุ่มอาจารย์ดนตรีไม่สามารถเตรียมการสอน หรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร - จุดประสงค์ของหลักสูตรดนตรีกว้างเพราะหลักสูตรใช้สำหรับการสอนนักเรียนทั่วประเทศ - หลักสูตรจะมุ่งเน้นเนื้อหาสาระทางด้านดนตรีน้อย เพียงในระดับพื้นฐาน แต่ไม่ได้กำหนดทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี เนื้อหาดนตรีที่เฉพาะเจาะจง
3. ปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องดนตรี	- มีอุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในโรงเรียน
4. สภาพของห้องเรียน และอาคารเรียนไม่เหมาะสม	- สภาพของห้องเรียน ห้องซ้อม ห้องแสดง อาคารเรียนที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนในโรงเรียน
5. ปัญหาของระบบการบริหาร ในสถาบันการศึกษาของผู้บริหาร	- ผู้บริหารในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับดนตรี หรือให้ความสำคัญกับดนตรีน้อย
6. ขาดแคลนงบประมาณ	- ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรี หรือจ้างครูสอนดนตรีโดยเฉพาะ หรือผู้เชี่ยวชาญ
7. ไม่เชี่ยวชาญการวัดผลและการประเมินผล หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักเรียน	- อาจารย์ไม่มีความรู้ด้านการวัดผล และการประเมินผลนักเรียน - อาจารย์เป็นศิลปินที่มีความรู้ด้านทักษะ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักเรียนได้
8. ขาดแคลนกิจกรรมทางด้านดนตรี	- นักเรียนไม่มีกิจกรรมทางดนตรีในโรงเรียน ที่ได้ออกไปแสดงในเครื่องดนตรีที่เล่น
9. ปัญหาหัวหน้าสถานการศึกษา และครูผู้สอน มีแนวคิดที่แตกต่างกัน	- หัวหน้าสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่แตกต่างกัน อย่างเช่น การใช้หลักสูตร

QR code สำหรับเข้าไปตอบแบบสอบถาม

- ภาพประกอบการจัดกิจกรรมประชุมระดมสมอง

นักวิชาการดนตรีศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา
วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2561 ณ อาคารศศนิเวศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์

ชื่อ

(ภาษาไทย) นายยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ ตำแหน่งวิชาการ รองศาสตราจารย์

(ภาษาอังกฤษ) Mr. Yootthana Chuppunnarat

สถานที่ทำงาน สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทรศัพท์ 02-218-2690 ต่อ 620 โทรสาร 621

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่ได้รับ พ.ศ.
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ทุน UDC)	อุดมศึกษา (Higher Education)	2552
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	ดุริยางค์ไทย (Thai Music)	2546
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ครุศาสตรบัณฑิต	ดนตรีศึกษา (Music Education)	2542

ผลงานวิจัย

- Chuppunnarat Y. (2009). “Gong Culture in Thailand” Proceedings; *INTERNATIONAL CONFERENCE : ECONOMIC AND SOCIAL CHANGES AND PRESERVATION OF THE GONG CULTURE IN VIETNAM AND SOUTHEAST ASIAN REGION*. (Pleiku, 14 November 2009): 113-114 (Vietnam), 120-121 (English).
- Laovanich V., Chuppunnarat Y. (2016). *MUSIC EDUCATION STUDENTS: WAY OF LEARNING AND CONSUMPTION OF CULTURES*. Research Grant by Asean Cluster: Chulalongkorn University, (Unisearch: CU-58-088-AD). Journal of Urban Culture Research (JUCR). Vol 13: Jun-Dec 2016.
- Achayutagan M., Chuppunnarat Y. (2018). *CULTURAL INVASION FROM COUNTRIES INSIDE AND OUTSIDE THE ASEAN COMMUNITY THAT AFFECTS VALUES OF DANCING ART: A CASE STUDY OF THAILAND AND THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC*. Research Grant by Asean Cluster: Chulalongkorn University, (Unisearch: CU-58-088-AD). Journal of Urban Culture Research (JUCR). Vol 16: Jan-Jul 2018.
- Chutintaranond, Thanasin and Chuppunnarat, Yootthana. (2018, July 30-August 1). *Uplifting University Social Responsibility Model: A Case Study of Chulalongkorn University Community Engagement Project*. In 16th Oxford Education Research Symposium. Organized by University of Oxford, United Kingdom.
- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2552). “การประพันธ์เพลงเดี่ยว เพื่อการฝึกปฏิบัติทักษะและเตรียมความพร้อม การปฏิบัติทักษะเดี่ยวขั้นสูงในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ สำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เรียนรายวิชาทักษะการปฏิบัติเพลงเดี่ยว : ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสดสงวน สามชั้น” เงินทุนคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามโครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เอกสาร คำสอนและตำรา พ.ศ.2552 (เพิ่มเติม).
- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2556). *การวิเคราะห์บทเพลงคัตสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทราหู สามชั้น*. เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ประจำปี 2556 จากศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2559). *การวิเคราะห์บทเพลงคัตสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทราหู สามชั้น*. วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2559.

ผลงานวิจัยประเภทงานสร้างสรรค์ที่ได้รับรางวัลระดับชาติ

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2537-2539) ผลงานการปรับปรุงเครื่องสายผสมเครื่องคู่ โรงเรียนคลองมทาวงก์ จังหวัดสมุทรปราการ ชนะเลิศ 3 ปีซ้อน ถ้วยประทานและถ้วยพระราชทานพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาตุ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระดับภาคตะวันออก จัดโดย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2544-2546). ผลงานการปรับปรุงมโหรี โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ชนะเลิศอันดับที่ 1 รางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระดับประเทศรายการ “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” 3 ปีซ้อน จัดโดย ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ ร่วมกับ สยช.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2547). ผลงานการปรับปรุงรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 ระดับประเทศ ประเภทวงปี่พาทย์ ไม่นวมผสมเครื่องสาย ระดับมัธยม ถ้วยพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จัดโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2549). ผลงานการปรับปรุงเครื่องสายไทย เครื่องเดียว “วงลหิธิเสนาะ” และร่วมปรับปรุงเครื่องสายผสมปี่พาทย์ไม่นวมเครื่องคู่ “วงดุริยมิตรา” ชนะเลิศแห่งประเทศไทย อันดับ 1 ระดับประชาชน ในการประกวดดนตรีไทย ระดับประชาชนทั่วประเทศ จัดโดย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2550). ผลงานการปรับปรุงและควบคุมวงเดินทางไปแสดงในงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และงานวันชาติ ระหว่างวันที่ 4-8 ธันวาคม 2550 ณ เมืองเกาซิ่น นครซีอาน มณฑลส่านซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามคำเชิญของ สำนักงานกงสุล ณ นครซีอาน.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ และคณะ. (2551). ผลงานการประพันธ์เพลง เรียบเรียงและปรับการบรรเลงรวมวงมหาดุริยางค์ไทย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ส่งเข้าประกวดรายการ “อัครรยคันธรพ” จัดโดยสถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส ได้รับรางวัลชนะเลิศสายที่สอง และชนะเลิศอันดับที่ 1 ในการพบกันทุกสายจากทั่วประเทศ ได้รับรางวัล ถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2552). ผลงานการประพันธ์เพลง เรียบเรียงและปรับการบรรเลงรวมวงเครื่องสาย ประสมปี่พาทย์ไม่นวม โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 ระดับประเทศ ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รายการ “การประกวดดนตรีไทยเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระดับมัธยมศึกษา ครั้งที่ 6” จัดโดยศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2554, 2557). ผลงานสร้างสรรค์: การประพันธ์ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสดสงวน สามชั้น. ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 โล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระดับชาติ จัดโดย มูลนิธิอาภากร ร่วมกับ บ้านดนตรีไทยศรีผ่อง. และได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 เหรียญทองระดับชาติ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 64 จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการ.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2556). ผลงานสร้างสรรค์: การประพันธ์ทางเดี่ยวซอฮู้ “เพลงสุรินทราหู สามชั้น”. ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ 1 เหรียญทองระดับชาติ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 63 จัดโดย กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2559). ผลงานสร้างสรรค์: การประพันธ์เพลงเดี่ยวซอฮู้ “เพลงนกขมิ้น สามชั้น”. ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 เหรียญทองระดับชาติ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 66 จัดโดย กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2547 2549 และ 2554). ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติและได้รับการยกย่องทางวิชาการ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะผู้ได้รับรางวัลระดับชาติ ประเภทผลงานทางวิชาการ.

บทความวิชาการ/หนังสือ/ตำรา

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2544). แยกถนนคนดนตรี. สูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 22 จัดโดย มหาวิทยาลัยบูรพา. (มกราคม 2544).

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2547). อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมและดนตรีลาว ที่มีต่อสยามประเทศในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี. สูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 24 จัดโดย มหาวิทยาลัยบูรพา. (18 มกราคม 2547): 42-46.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2548). แอ่วลาว: ที่มาและพลวัตทางวัฒนธรรม. สูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 25 จัดโดย มหาวิทยาลัยบูรพา. (7 มกราคม 2548): 40-46.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2552). ปรัชญาดนตรีไทยในมัธยมศึกษา. *Proceedings* ประกอบการสัมมนาทางดนตรีระดับชาติ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาของไทยจัดโดยวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (7 กุมภาพันธ์ 2552) : 21-34.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2553). กลวิธีการปรับวงขึ้นนำ: กรณีเพลงเถา. เผยแพร่ในหนังสือสูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 30 จัดโดย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2553). ดนตรีบำบัด: ทางเลือกในการรับมือกับภาวะซึมเศร้าในนิสิตนักศึกษา. *Proceedings* ประกอบการประชุมทางวิชาการและเผยแพร่งานวิจัยระดับชาติ เรื่อง “การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย” เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ. (วันที่ 9 กรกฎาคม 2553).

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2559). ซอฮู้พิทักษ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อักษรโสภณ จำกัด.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2559). ดนตรีไทยศึกษา: ว่าด้วยการปรับวงดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อักษรโสภณ จำกัด.

การทำงาน/ตำแหน่งบริหาร

พุทธศักราช 2542-2548 อาจารย์ประจำหมวดวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม และอาจารย์พิเศษภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2548-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและ นาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2556-2557 ผู้ช่วยคณบดี ด้านงานวิจัยและบริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2557-2559 รองคณบดี ด้านบริหารนโยบาย แผนและประกันคุณภาพ และด้านบริหาร ทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2557-ปัจจุบัน กรรมการมาตรฐานวิชาการ/วิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2558-ปัจจุบัน ผู้ตรวจประเมิน IQA (ขึ้นทะเบียน) ระดับหลักสูตร (สาขาวิชาดนตรี ศึกษา/ดุริยางค์ไทย และอุดมศึกษา) และระดับคณะ สถาบัน ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย CUPT-QA

พุทธศักราช 2559-ปัจจุบัน ผู้ช่วยอธิการบดี ด้านวิชาการและประกันคุณภาพหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2560-ปัจจุบัน ผู้ตรวจประเมิน TQR (ขึ้นทะเบียน) ระดับหลักสูตร (สาขาวิชาดนตรี) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

พุทธศักราช 2561 ผู้ตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา (ขึ้นทะเบียน) ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระดับสถาบันอุดมศึกษา

นักวิจัย

อาจารย์ ดร.วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช

ชื่อ

(ภาษาไทย) นายวิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช ตำแหน่งวิชาการ อาจารย์

(ภาษาอังกฤษ) Mr. Vitchatalum Laovanich

สถานที่ทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: vitchatalum.l@chula.ac.th

โทรศัพท์ 088-623-9090

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่ได้รับ พ.ศ.
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหรียญทอง)	ครุศาสตรบัณฑิต (ดนตรีศึกษา)	2543
มหาวิทยาลัยมหิดล	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีศึกษา)	2549
มหาวิทยาลัยมหิดล	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ดนตรีศึกษา)	2556

ผลงานวิชาการ

- Chuppunnarat, Y., Laovanich, V., Sangwanich, K., & Achayuttakarn, M. (2016). **Concept framework and essential skills of arts, music, and dancing arts teachers in managing cultural invasions from the inside and outside of the AEC: A case study of Thailand and the Lao People's Democratic Republic.** Research Report. Ratchadapisek Sompoch Research Grant ASEAN Cluster Chulalongkorn University. Bangkok.
- Laovanich, V. (2010). **Developing an instructional package for Teaching Basic Saw-Dung with Accompaniment in Matthayomsuksa 4 at Chulalongkorn University Demonstration Secondary School, Thailand.** Paper presented at the annual meeting of the ISME World Conference and Commission Seminars, China Conservatory of Music (CC) and Chinese National Convention Centre (CNCC), Beijing, China.
- Laovanich, V. (2013). **Marginalization of music as a subject in Thai basic education curriculum: an archaeology of knowledge approach.** *Fine Art International*, Juauary-June.
- Laovanich, V. (2015). **Qualitative Action Research: Lessons Learned from Finnish Education.** *Journal of Education Studies*, 43(3), 95-108.
- Laovanich, V., & Chuppunnarat, Y. (2016). **Music Education Students' Ways of Learning and Consumption of Cultures.** *Journal of urban culture research*, 13(Jan-Dec 2016), 108-127. doi:10.14456/jucr.2016.16
- วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช. (2557, กรกฎาคม). **การเรียนการสอนแบบบูรณาการผ่านบทเพลงประจำชาติอาเซียน.** Paper presented at the การอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ รักสถาบัน รักสระบุรี รักพื้นที่ รักประชาคม โครงการสระบุรีเข้มแข็ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สระบุรี.
- วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช. (2561). **การประเมินผลตามสภาพจริง ผ่านกิจกรรมวัดประเมินผลการเรียนรู้** กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. *วารสารครุศาสตร์*, 46(1), 221-235.
- วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช และมนสิการ พร้อมสุขกุล. (2557). **การพัฒนาวงขับร้องประสานเสียงไทยสู่มาตรฐานโลก.** Paper presented at the งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 7, อาคารอิมแพคฟอรัม (ฮอลล์ 9).
- วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช และมนสิการ เหล่าวานิช. (2560). **กระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของ Mr. Ramon Molina Lijauco, Jr ในการพัฒนาศักยภาพของคณะนักร้องประสานเสียงตัวแทนประเทศไทย เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันขับร้องประสานเสียงโลก World Choir Game 2014:**

กรณีศึกษา คณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู และคณะนักร้องประสานเสียงจุฬดาร์ โรงเรียน
สาริตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. วารสารครุศาสตร์, 45(2 ประจำเดือน เมษายน-
มิถุนายน 2560), 90-108.

วิชาลัทธิพหุ เหล่าวานิช, สมนึก แสงอรุณ และฐิติมา พิงส์ตย์. (2542). เอกสารประกอบโครงการเสริม
ประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตโครงการ. “สืบสานเพลงขอ”. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

รางวัลที่ได้รับ

- ชนะเลิศการประกวดซอด้วง (ศรทอง) ระดับประถมศึกษา
- ชนะเลิศการประกวดซอด้วง (ศรทอง) ซึ่งถวายพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ระดับมัธยมศึกษา
- ชนะเลิศการประกวดเดี่ยวซอฮู้ ประลองเพลงประเลงมโหรี ซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ได้รับคัดเลือกให้เป็นเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
- ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนิสิตโครงการผู้มีผลงานดีเด่นด้านศิลปะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ได้รับรางวัล 2 เหรียญทอง 5 เหรียญเงิน และ 1 เหรียญทองแดง จากการแข่งขันขับร้อง
ประสานเสียงโอลิมปิก ร่วมกับคณะนักร้องประสานเสียงสวนพลู
- ได้รับทุนการศึกษาปริญญาเอกในโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์
ในสถาบันอุดมศึกษา ปี 2550 จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดี กลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และศิลปศาสตร์
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลงานด้านดนตรี

- ปี 2551 แสดงถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา พระราชวัง
สวนจิตรลดา
- ปี 2552 บันทึกเสียงเพลงอาเซียน ร่วมแสดงในงานเปิดการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA)
และพิธีเปิดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน
- ปี 2553 แสดงในงานมหกรรมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม “International Cultural Diversity
Festival” ณ สำนักงานใหญ่องค์การ UNESCO กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส
- ปี 2553 แสดงในงานเทศกาลเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย เมือง Stockach-Wahlwees, Bad Winpfen,
Mannheim ประเทศเยอรมนี
- ปี 2555 แสดงคอนเสิร์ตเผยแพร่วัฒนธรรมไทยที่มหาวิทยาลัย UCLA เมือง Los Angeles ประเทศ
สหรัฐอเมริกา

- ปี 2556 เป็นทูตวัฒนธรรมแสดงคอนเสิร์ตฉลอง 65 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-เมียนมาร์ “The 65th Anniversary of Thailand-Myanmar Relations” ที่โรงละครแห่งชาติกรุงย่างกุ้ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
- ปี 2557 เป็นตัวแทนประเทศไทย และตัวแทนทวีปเอเชียเข้าร่วมคอนเสิร์ต “หนึ่งพันเสียงสันติภาพ 1000 Voices for Peace” ฉลองครบรอบ 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 ที่โบสถ์บาซิลิกา ออฟ เดอะ แซคเร็กฮาร์ต (กุเกิลแบร์ก บาซิลิกา) กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ร่วมกับคณะนักร้องประสานเสียง 39 วง จาก 18 ประเทศ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 1 จำนวนกว่า 1,300 คน เพื่อเรียกร้องถึงสันติภาพจากความหวังของมวลมนุษยชาติ

ประวัติการทำงาน

2544 – 2545	ครูอาสาคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ สอนดนตรีไทยและวัฒนธรรมไทย ณ วิทยาลัยวัฒนธรรมปทีป นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา
2546	ครูอาสาคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ สอนดนตรีไทยและวัฒนธรรมไทย ณ นครซินี๋ย ประเทศออสเตรเลีย
2548	อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2555 – 2556	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2556 – 2557	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2560 – 2561	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2561 – ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานบริการวิชาการ/การวิจัย/งานสร้างสรรค์ประเภทการรับใช้สังคม

- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช และสวีสโชติ ศรีสุทธยากร. (2557). “รักสถาบัน รักสระบุรี รักพื้นที่ รักประชาคม”. โครงการนำร่อง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. เงินทุนอุดหนุนโครงการสระบุรีชุมชนเข้มแข็ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2558-2560.
- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพ์ เหล่าวานิช และธนสิน ชูตินธรานนท์. (2558-2560). “รักสถาบัน รักสระบุรี รักพื้นที่ รักประชาคม : โครงการขยายผล อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี”. เงินทุนอุดหนุนโครงการสระบุรีชุมชนเข้มแข็ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2558-2560.

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, วิชาลัมพก์ เหล่าวานิช และธนสิน ชุตินธรานนท์. (2558-2560). “โครงการพัฒนาศักยภาพด้านดนตรี: โยธวาทีตในโรงเรียนระดับมัธยมเพื่อโอกาสทางการศึกษาต่อและสร้างภูมิคุ้มกันแก่เยาวชนแบบยั่งยืน จังหวัดสระบุรี ระยะที่ 2 ขยายผล”. เงินอุดหนุนโครงการสระบุรีชุมชนเข้มแข็ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2558-2560.

ผู้เชี่ยวชาญเสียง Tenor คณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ปี 2556-2561.

เอกสารประกอบการสอน

วิชาลัมพก์ เหล่าวานิช. (2560). เอกสารประกอบการสอนวิชา 2700507 ปฏิบัติวิชาชีพ 2 วิชาเอกดนตรีศึกษา. เอกสารอัดสำเนา.

นักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนสิการ เหล่าวานิช

ชื่อ

(ภาษาไทย) มนสิการ เหล่าวานิช

ตำแหน่งวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Monsikarn Laovanich

สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

โทรศัพท์ 086-374-2919

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่ได้รับ พ.ศ.
มหาวิทยาลัยศิลปากร	ดุริยางคศาสตรบัณฑิต	สาขากการแสดงดนตรีคลาสสิก (Piano Classic) เกียรตินิยมอันดับ 1 (เหรียญทอง) รางวัลทุนภูมิพล (สำหรับผู้ได้รับคะแนนสูงสุด)	2545
มหาวิทยาลัยมหิดล	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขากการแสดงดนตรี (Piano Performance)	2548
มหาวิทยาลัยมหิดล	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาดนตรีศึกษา (Music Education) รางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่น	2554

ผลงานวิจัย

Monsikam Promsukkul. (2012). *Acquisition of Absolute Pitch in Thai Traditional Music Training*. Dissertation, Mahidol University.

มนสิการ พร้อมสุขกุล. (2557). การรับรู้ด้านระดับเสียง (Absolute Pitch) ของนิสิตสาขาวิชาดนตรีตะวันตก เครื่องดนตรีเอกเปียโน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ทูลอดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประจำปีงบประมาณ 2557.

มนสิการ พร้อมสุขกุล. (2560). Transferability Process of Musical Knowledge by Ramon Lijauco Jr. in the Development of Thailand Choral Representatives for the World Choir Game 2014: Suanplu Chorus and Chulada Choir of Chulalongkorn University Demonstration Secondary School-Case Studies. ทูลอดหนุนการวิจัยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2558.

มนสิการ เหล่าวานิช และวิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช. (2561). พระอัจฉริยภาพทางดนตรีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร กรณีศึกษา การบันทึกเสียงการขับร้องประสานเสียงบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่มีคำร้องจำนวน 41 บทเพลง. ทูลอดหนุนการวิจัยจากโครงการศิลปวัฒนธรรม ของบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ประจำปีงบประมาณ 2560.

บทความวิจัย

มนสิการ พร้อมสุขกุล. (2555). *Acquisition of Absolute Pitch in Thai Traditional Music Training*. ตีพิมพ์ในวารสาร Fine Arts International Journal ของ Srinakharinwirot University.

มนสิการ พร้อมสุขกุล. (2555). Pitch Learning Processes and Acquisition of Absolute Pitch in Thai Traditional Music Training ตีพิมพ์ใน Conference Proceeding ในงาน INTERNATIONAL SEMINAR ON MALAYSIAN-THAI STUDIES (ISMATS 2012), Universiti Utara Malaysi.

วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช และมนสิการ เหล่าวานิช (2559). กระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของอาจารย์รามอน โมลินา ลิฮาวโก จูเนียร์ (Ramon Molina Lijauco, Jr.) ในการพัฒนาศักยภาพของคณนักร้องประสานเสียง ตัวแทนประเทศไทย เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันขับร้องประสานเสียงโลก World Choir Game 2014 : กรณีศึกษา คณนักร้องประสานเสียงสวนพลูและคณนักร้องประสานเสียงจุฬารัตน์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมวารสารครุศาสตร์ (TCI1) ปีที่ 45 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2560) หน้า 90-108, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนสิการ เหล่าวานิช และ วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช. (2561). พระอัจฉริยภาพทางดนตรีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร กรณีศึกษา การบันทึกเสียงการขับร้องประสานเสียงบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่มีคำร้องจำนวน 41 บทเพลง. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑).

การเผยแพร่ผลงานวิชาการระดับชาติ/นานาชาติ

Monsikarn Promsukkul. (2010). *Pitch Learning processes and acquiring absolute pitch in Thai classical music training*. ในงาน 29th ISME World Conference 2010 กรุงเทพฯ ภัณฑารักษ์โดย International Society for Music Education, 1-7 สิงหาคม 2010 ตีพิมพ์ Proceeding และนำเสนอผลงานแบบบรรยาย.

Monsikarn Promsukkul. (2012). *Pitch Learning Processes and Acquisition of Absolute Pitch in Thai Traditional Music Training*. Conference Proceeding. 7-8 May 2012. Malaysia, Executive Education Centre (EDC), Universiti Utara Malaysia. INTERNATIONAL SEMINAR ON MALAYSIAN-THAI STUDIES (ISMATS 2012).

มนสิการ พร้อมสุขกุล และวิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช. (2557). การพัฒนางานขับร้องประสานเสียงไทยสู่มาตรฐานโลก. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ มหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 7, อาคารอิมแพคฟอรัม (ฮอลล์ 9).

มนสิการ พร้อมสุขกุล และวิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช. (2557). การพัฒนางานขับร้องประสานเสียงไทยสู่มาตรฐานโลก. ในงาน Thailand Research Expo 2560 ซึ่งจัดโดย สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.), 28 มิถุนายน 2560 นำเสนอผลงานแบบบรรยาย เซนทาราแกรนด์.

การเข้าร่วมงานทางวิชาการระดับชาติ/นานาชาติ

- งานสัมมนา Annual Conference of the British Forum for Ethnomusicology ที่ Liverpool John Moores University ประเทศอังกฤษ ปีพ.ศ.2552
- งานสัมมนา Cultural Diversity in Music Education Conference ประเทศสิงคโปร์ ปีพ.ศ. 2555
- รับเชิญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดหลักสูตรการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์บ่มเพาะอัจฉริยภาพด้านดนตรี เพื่อยกร่างหลักสูตรการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาความสามารถพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน ด้านดนตรี และเป็นวิทยากรอบรมนักเรียน สพฐ. ที่ผ่านการคัดเลือกทั่วประเทศ ปีพ.ศ.2556

ตำรา

มนสิการ พร้อมสุขกุล (2557). *ประวัติดนตรีตะวันตกโดยสังเขป*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สถานที่พิมพ์: กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์. บริษัท สมูทเฮาส์ ซีดีพี จำกัด.

มนสิการ เหล่าวานิช (2559). *เรียนรู้จากครูเปียโน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถานที่พิมพ์: กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์. บริษัทไซเบอร์พริ้นท์กรุ๊ป จำกัด.

มนสิการ เหล่าวานิช. (2561). *เลี้ยงลูกด้วยเสียงดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ผลงานด้านดนตรี: การแข่งขัน

- ปี 2551 รางวัล 2 เหรียญเงิน จากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2008 ที่เมือง Graz ประเทศออสเตรีย ในฐานะนักร้องประสานเสียงสวนพลู
- ปี 2555 รางวัล 2 เหรียญเงิน จากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2012 ที่เมือง Cincinnati ประเทศสหรัฐอเมริกา ในฐานะนักร้องประสานเสียงสวนพลู
- ปี 2555 รางวัล 2 เหรียญเงิน จากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2012 ที่เมือง Cincinnati ประเทศสหรัฐอเมริกา ในฐานะนักบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้องประสานเสียง วงจุฬาร
- ปี 2557 รางวัล 2 เหรียญทอง จากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2014 ที่เมือง Riga ประเทศลัตเวีย ในฐานะนักร้องประสานเสียงสวนพลู
- ปี 2559 รางวัล 2 เหรียญทอง จากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2016 ที่เมือง Sochi ประเทศรัสเซีย ในฐานะผู้ควบคุมฝึกซ้อมคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย
- ปี 2561 รางวัล 2 เหรียญทองจากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2018 ที่เมือง Tshwane สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ในฐานะผู้ควบคุมการฝึกซ้อมคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย
- ปี 2561 รางวัลประกาศนียบัตรทอง 3 รายการ มีคะแนนเป็นอันดับ 1 (Category Winner) ทั้ง 3 สาขา ในประเภทวงเสียงผสม (Mix Choirs) ประเภทเพลงพื้นเมือง (Folklore) และประเภทเพลงศาสนาที่ไม่ใช่ในกายออร์ทอดอกซ์ (Non Orthodox Christian Church Music) ในงานมหกรรม The 2nd Corfu International Festival & Choir Competition ระหว่างวันที่ 12-16 กันยายน ณ เมืองคอร์ฟู สาธารณรัฐเฮลเลนิก ประเทศกรีซ

ผลงานด้านดนตรี: การแสดงสำคัญ

- ปี 2551 แสดงถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ อาคารชัยพัฒนา พระราชวังสวนจิตรลดา
- ปี 2552 บันทึกเสียงเพลงอาเซียน ร่วมแสดงในงานเปิดการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน (AIPA) และพิธีเปิดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน
- ปี 2553 แสดงในงานมหกรรมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม “International Cultural Diversity Festival” ณ สำนักงานใหญ่องค์การ UNESCO กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส
- ปี 2553 แสดงในงานเทศกาลเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย เมือง Stockach-Wahlwees, Bad Wimpfen, Mannheim ประเทศเยอรมนี
- ปี 2555 แสดงคอนเสิร์ตเผยแพร่วัฒนธรรมไทยที่มหาวิทยาลัย UCLA เมือง Los Angeles ประเทศสหรัฐอเมริกา

- ปี 2556 เป็นทูตวัฒนธรรมแสดงคอนเสิร์ตฉลอง 65 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง ไทย-เมียนมาร์ “The 65th Anniversary of Thailand-Myanmar Relations” ที่โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
- ปี 2557 เป็นตัวแทนประเทศไทย และตัวแทนทวีปเอเชียเข้าร่วมคอนเสิร์ต “หนึ่งพันเสียงสันติภาพ 1000 Voices for Peace” ฉลองครบรอบ 100 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 ที่โบสถ์บาซิลิกา ออฟ เดอะ แชนด์เร็กฮาร์ด (กุเกิลแบร์ก บาซิลิกา) กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ร่วมกับคณะนักร้องประสานเสียง 39 วง จาก 18 ประเทศ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 1 จำนวนกว่า 1,300 คน เพื่อเรียกร้องถึงสันติภาพจากความหวังของมวลมนุษยชาติ
- ปี 2559 แสดงคอนเสิร์ตหน้าพระพักตร์พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริวัฒนดิเรก ในงานปิดการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสครบรอบ 160 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสที่โบสถ์อัสสัมชัญ บางรัก
รางวัล 2 เหรียญทองจากการแข่งขันขับร้องประสานเสียง World Choir Games 2016 ที่เมือง sochi ประเทศรัสเซีย ในฐานะผู้ควบคุมการฝึกซ้อมคณะนักร้องประสานเสียงเยาวชนไทย
- ปี 2560 เผยแพร่วัฒนธรรมไทยในงานสัปดาห์ดนตรี (ร้องประสานเสียง) เนีย-เออร์ ประเทศจีน ครั้งที่ 5 ครบรอบ 150 ปี เนีย-เออร์ คีตกวีผู้ประพันธ์เพลงชาติจีน ณ นครคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
- ปี 2560 แสดงหน้าพระพักตร์ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี ในงานเลี้ยงรับรอง “open to the new shade” ของงาน “World Travel Market (WTM) 2017” เพื่อส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวไทย ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
- ปี 2561 บันทึกเสียงบทเพลงพระราชนิพนธ์ 41 บทเพลง ที่มีคำร้องและแสดงคอนเสิร์ตในงานน้อมรำลึก ด้วยเสียงเพลง สถาบันโรคไต